

3 to 7 - 11

Biblioteca Universitaria
GRANADA

Clase	A
Estante	15
Título	
Número	344

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Clase	A
Estante	7
Número	378

NIS COPIOSISSIMO
IS, A VERO PARADISO DOMINI
SSIMO AOVÆ DVCTO OMNIBVS MAGNATI-
deriuatur sapientia: secundus qui, & sicut virtutum forma
ilitatis quartus, vt Luna Stellis reluet; ex quibus etenim quasi è Cauallino fonte Poëte latices degu
RDINANDVS GOMEZ; quod minus est iam Visitator, Vallisoleranus, Salmantinus iam;
ius nomini, hoc amoris Certamen, pignus est suae dilectionis Clipei Fratris
Discipuli ad Magistrum, iam denique subditi ad superiorem:

manibus portat fama.

dum montibus: vmbrae

dum sidera pascet

um, laude s'que manebunt:

DA VERITAS.

---

accipuum praeceptum in lege?

5970

263

QVÆSTIONES

REGVLARES

ET CANONICAE

ENVCLEATÆ.

Del Rey de España SIVE *Sen de Granada*

Resolutiones Quæstionum Regularium R. A. P. F. Emanuelis Rodericij Lusitani, emeriti in Theologia Magistri, & Prouincia S. Iacobi, apud Minores Dignissimi Patris, ad Compendium ita redactæ, vt verum nucleum contineant.

Accesserunt plerisque resolutionibus notata, quibus seorsim, partim quædam Auctori omiſſa ſupplentur, partim aliorum idem cum illo, vel diuerſum ſentientium rationes pari breuitate excerptæ expendantur, vnâque Bullarij indulta intertexta recententur.

Auctore F. Hieronymo Rodericio Lusitano eiusdem Seraphici Inſtituti, & Prouincia alumno, nunc in Regio Salmanticenſi Canobio D. P. N. Franciſci Moraliſ Theologiæ profeſſore.

Compto el Sr. D. Pedro de Montenegro

Cum Priuilegio, Salmanticæ, Apud Typographiam Antoniaæ Ramirez. Anno Chriſti 1628.

1797-2

FOV 29 11 2

REGISTRATION

BT CANONICAL

[Faint handwritten text]

[Faint printed text]

[Faint printed text]

[Faint printed text]

[Handwritten notes]

[Faint printed text at the bottom]

Suma del Priuilegio.

TIENE el Padre Fray Geronymo Rodriguez de la Orden de San Francisco Priuilegio por diez uñas, para imprimir este libro intitulado. *Resoluciones quæstionum Regularium in Compendium redacta.* Despachose en el oficio de Sebastian de Contreras escriuano de Camara del Consejo de su Magestad, su fecha en Madrid 22. de Mayo de 1627. Años.

Errata sic corrige.

PAg. i. lin. 4. simpliciter, lege simplicior. p. 2. li. 4. non sit, le. non ad sit
Episcopus, p. 4. li. 19. adeptam, le. ad adeptam, p. 29. li. 42. le. decis. 9.
p. 37. li. final. retente, le. attente, p. 45. li. 9. & p. 46. li. 20. le. Greg. XIV. p.
54. li. 28. le. claudicare, p. 69. li. 13. iustum, l. iniustum, p. 71. li. 33. ad le. At
religiosis, p. 99. li. 12. le. cap. cum singula, p. 100. li. 4. le. aut sine, p. 105.
li. 12. le. compilationis, p. 107. li. 30. solute, l. sollicitè, p. 120. li. 7. & 8. fo
cijs, le. focium, p. 125. li. 35. ordinis, l. ordines, p. 140. in margin le. cap.
p. 3. p. 143. li. 28. le. vnici, p. 151. li. 3. fides, le. fideles, p. 153. li. 8. le. etiam,
& li. 19. le. hæreticis, p. 154. li. 11. le. comparendi, p. 155. li. 2. um, l. cum,
& lin. 3. l. declarantes, p. 156. li. 3. le. defectu, p. 158. li. 1. le. dicto, p. 160.
li. 9. le. addictus, & li. 19. le. moniales, p. 162. li. 23. le. laicari, p. 168. li. 27.
quinta, l. sexta, p. 175. li. 5. le. concilij, p. 176. at. l. ad quod die, p. 181. li. 3.
à fin. le. illi, p. 183. li. 13. à fin. si habatur, l. habetur, p. 192. lin. 18. doc. l.
docer pag. 196. lin. 5. à fin. inter. l. iter. p. 214. li. 16. le. nobis, p. 253. li.
vlt. le. 2. 2. p. 261. li. 18. & 20. l. siqui, p. 262. li. 18. à fin. l. conditione, p. 266
li. 30. l. cap. cum nuper, p. 271. lin. antepen. l. negotio, p. 281. li. 25. quam,
l. quem, p. 298. lin. 15. in titulo l. audiendi, p. 316. li. 7. l. vallata, ibidem, l.
vtraque, p. 324. li. 2. o. le. vltimum, p. 331. li. 6. à fin. le. decimi, p. 344. li. 21.
le. frustra, p. 362. li. 2. le. completa, p. 375. li. 11. le. de consuetudine, p.
395. li. 25. post, l. potest, & li. 6. à fin. requirit ait, dele, ait, p. 396. li. 1. le. cõ
sequitur, ibid. li. penul. l. procedere, p. 411. li. 17. à fin. vicx, l. viæ. p. 414.
li. 20. le. Minoru, p. 446. li. 4. à fi. le. professus, p. 467. lin. 15. l. admitti, p. 481.
li. 16. le. lucradas, p. 512. li. 8. le. à nõ habete, p. 515. li. 20. l. multis modis, p.
523. lin. 19. l. cultus, p. 527. lin. 6. l. frui, ibid. lin. vlt. l. presbyteru, p. 568.
li. 6. à fin. le. ad Apostolicæ, p. 572. li. 14. l. iurisperitus, p. 585. li. 11. l. ince
dere, p. 602. li. 12. à fi. l. peccatorum, p. 618. li. 14. l. malicia, p. 620. li. 1. l.
emittenda, p. 625. li. 21. l. legitimum, p. 633. li. 21. le. vitare, p. 658. lin. 1.
l. adest, p. 667. li. 26. l. reuocatum, p. 682. in margin. l. de Regular. p. 685
li. 14. alijs, l. alijs, p. 694. li. vlt. l. panis, ibid. in marg. le. de Regular, p. 705.
li. 14. à fi. l. aliarum, p. 711. li. 2. l. expirat, p. 715. li. vlt. l. accedentes, p. 716
li. 11. à fi. l. Alexandri VI. p. 719. lin. vlt. huc, l. hoc. p. 720. li. 19. l. fere
nissimus, ibid, li. 12. à fi. l. Saussimæ, p. 791. li. 28. l. habens, p. 796. li. 10.

á. fi. l. communis, p. 799. li. penul. de rebus Eccles. alienan. supple, lib. 6.
p. 803. li. 5. á fi. l. nefarium, p. 825. li. 18. l. intelligentiam, p. 827. li. 29. nu-
mero, l. muneie, p. 829. li. 36. vei ô, l. verê, p. 831. li. 7. á fi. le. Leo X. & li. 8.
le. tom. 3. p. 870. li. 9. Rulares, l. Regulares, p. 873. li. 4. á fi. le. fideiubere,
p. 877. li. 11. á fi. cap. 3. l. cap. 6.

Nota errata titulorum.

P. 692. l. Resolutio CXIII. p. 696. l. Resolutio CXV. p. 698. l. resolutio
CXVI. p. 730. l. Resolutio CXVII.

Correctis his mendis conuenit hic liber excussus cum suo originali. Pro
fide subscripsi Solmanticæ, die 9. Iulij 1628.

M. Gonçalus Correas Corrector.

Tassa.

Esta tassado este libro por los Señores del Consejo a quatro marauē-
dis el pliego. Tiene ciento, y veynte y vn pliegos, çal dicho precio
suma cada volumen en papel, quatrociētos, y ochenta y quatro marauē-
dis, que son eatorze reales, y dos quartos, al qual precio se ha de vender.
Despachose en el oficio del Secretario don Fernando de Vallejo, como
mas largamente consta del auto, y Decreto original, que queda en su
poder, de lo qual da ver fadero testimonio, y certificacion, en Madrid
cinco de Setiembre de 1628.

Approbatio Ordinis.

*Per P. F. Petrum Ladron de Gueuara in Con-
uentu S. P. N. Francisci Salmanticensi Pri-
marium Theologiæ professorem, ac
Lectorem iubilatum.*

Demandato P. N. Ministri Prouincialis summa animi iucunditate
ter perlegi egregium opus, cui titulus est: *Resolutiones Quæstionum Re-
gularium ad compendium redacta: editum, ac accuratè dispositum à P. F.*
Hierony

Hieronymo Rodericio in Regio hoc nostro Cōuentū Salmātino Theologiae Moralis professore, in quo equidem maximè emicat cum egregia terminorum proprietate, styli grauitas, claritas, atque eruditio, non solū ad illustrandam, & dilucidandam doctrinam illius magni iurisperitiæ Doctoris, doctissimi inquam nostri Emanuelis toto orbe huius Mineruæ celebratissimi principis, sed etiam ad plurimarum quæstionum de nouo controuerfarum intelligentiam non parum conducens. Quæ omnia ita peregre, ac eruditè congesta, sanæ & Catholicæ doctrinæ, ac pijs moribus consona nobis propinat, vt Theologo pariter, ac iurisperito in emolumentum cedere possit, & in oblectamentum. Dignissimum itaque, ac utilissimum opus iudico, quod eunctis applaudentibus, & gratias simul Auctori agentibus (*qui tanquam scriba doctus protulit de thesauris suis noua, & vetera*) ad omnium, maximè Religiosorum commodum, ac Religionum decorem, non solum typis excedendum mandetur, sed quod à superioribus sub obedientiæ præcepto ad id adstringatur: quo, & alijs fauorum priuilegijs allectus, & auctus apud eruditiores floreat, vigeat, relegatur, ametur. Ex Cænobio S. P. N. Francisci Salmantini die sexta Ianuarij 1627.

Matth. 13

Facultas Superioris.

FRater Mattheus à Sofa Lector Iubilatus, ac Prouinciæ D. Iacobi Ordinis Sanctissimi P. N. Francisci Minister Prouincialis, & seruus, dilecto nobis in Christo P. F. Hieronymo Rodriguez Theologo, ac Iurisperitiæ studioso, eiusdem Prouinciæ, & Regij nostri Conuentus Salmanticensis alumno, ibique Moralis Theologiæ Lectori, salutem in eo, qui vera est salus. Cum opus à te eruditè factis, accuratèque elaboratum nobis iam censuræ donatum, ac approbatum obtuleris, cui titulus est: *Resolutiones ad Compendiiformam redactæ Quæstionum Regularium R. A. P. F. Emanuelis Rodericij patris tui, & nostræ Prouinciæ dignissimi Patris, tuis notis, Additionibusque perdoctè exornatū, ac locupletatū, & ad id typis mandandū nostram benedictionem postulaueris, eam tibi ex corde largimur, & præsentium tenore libenti animo indulgemus, atque sub obedientiæ merito præcipimus, & mandamus, vt præuia Ordinarij, & Regij Senatus licentia illud possis, ac debeas prælo mandare, ne studentes lateat lucubrationum tuarum fructus refulgens. Datis in*

nostro Conuentu Salmanticensi, octauo Kalen-

das Martij, Anno salu-

tis 1627.

Censura Doctissimi D. Martini de
Bonilla apud Salmanticensis
Decretorum Cathedræ
antecessoris.

LEgi ex commissione Domini Licenciati Saldaña Generalis Vicarij,
& officialis Salmantini. *Resolutiones ad compendij formam redactas qua-*
stionum Regularium Doctissimi P. F. Emanuelis Rodericij, nottis, & additioni-
bus illustratas per P. F. Hieronymum Rodriguez in Cœnobio D. Fran-
cisci Salmantini Lectorem Moralis Theologiæ, & cum admiratione per-
legi illas, quia continent opus vtilissimum, & moribus instruendis valde
proficuum, mira breuitate, ordineque digestum, ac in nullo fidei Catho-
licæ, ac sanæ doctrinæ repugnans. Qua propter valde dignum opus iu-
dico, vt in lucem prodeat in omnium vtilitatem, Datum Salmantiæ pri-
die Idus Aprilis, Anno 1627.

Facultas Ordinarij.

EL Licenciado Saldaña Prouisor en la Ciudad y Obis-
pado de Salamanca, por el Señor don Antonio Cor-
rionero Obispo de la misma Ciudad del Cõsejo de su Ma-
gestad, por la presente damos licẽcia para que se pueda im-
primir este libro, intitulado *Resolutiones Quæstionum Re-*
gularium, guardando las prematicas Reales, atento que
estã visto, y aprobado por el Doctor Martin de Bonilla Ca-
thedratico de Decreto desta Vniuersidad. Dada en
Salamanca en onze de Abril de mil y seyf-
cientos y veynte y siete
Años.

Iudicium R. P. F. Gabrielis Lopez Nauarro Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, nunc ad Sacram Prædicatorum familiam trās lati, supremi Regij Senatus, Sæctæ, ac Generalis Inquisitionis Qualificatoris, ac de eiusdē Commissione à librorum censuris.

Lectionem libri, qui inscribitur: *Resolutiones ad Compendium redacta Quæstionum Regularium R. P. F. Emanuelis Rodericij*: Auctore R. P. F. Hieronymo Rodriguez eiusdem Seraphici instituti, ac in Conuentu Salmanticensi D. Francisci, Moralis Theologiæ Lectore, mihi à Supremo Castellæ Regio Senatu commissam, & iniunctam, tum accuratam valdè, tum per iucundam fuisse, ingenue fateor. Auctor ille Quæstionum Regularium, quas noster in præsentì opere coarctat, mores, noo verba composuit, & animis scripsit, non auribus: vtramque in hoc opere fit feliciter. In re tanta eminere est, & post illum esse. *Non enim pro his viris, atque honestis studiosis ex eorum laudem affert summorum virorum, quemus parua imitatio: ait Nazianzenus. Omnia in hoc volumine ita disposita cernuntur, ut etiam si appareat, vnde sumpta sunt, alia tamen esse, quam vnde sumpta sunt, appareat. Tot in summam redacta labor sanè utilis, & fructuosus: Hæc enim (verba sunt Senecæ) non reposita solum esse oportet, sed in promptu. Quæcumque salutaria sunt, sepe agitari debent, semper versari, ut non tantum nota sint nobis, sed etiam parata.* Adijce nunc, quod aperta quoque aperuora fieri solent. Nil demum in his scriptis Catholicæ fidei repugnans, aut moribus Christianis dissonum inueni, quin potius multa laude digna, & vt in communem lucem, & vtilitatem prodeant, iudicari. In hoc Conuentu

Grego. Nazianzen. in laud. D. B. filij

S. Mariæ à Victoria pridie Kalendas

Maias, Anno salutis

1627.

1132

BEATISSIMO PAUPERVM
archiparenti P. N. Francisco Sa-
cræ Minorum Militiæ Prin-
cipi Auctor se suaque
Sacrat.

Genes. 35.

DE illo magno Athleta virtutis (vt vocat Philo) Patriarcha Iacob sacra narrat historia, quod ex Rachele vxore eximia pulchritudinis foemina filium genitum Benjamin maximè in delictijs habuit, non solum quia virtutis specie, quæ in illo mirifice illuxit, inuitabatur, sed quia ipsū in senectute genuerat, auctore Hieronymo. Hinc Rachel parturiens Benoni vocauit, hoc est, *filium doloris*, quia doloris magnitudine pressa, post editum luci partum, vita, & luce hac communi functa fuit: at pater eius Iacob natū puerū Benjamin appellauit hoc est, *filium dextera*, quia mærorem, quem ex morte Rachelis conceperat (inquit Chryostomus) ille mitigauit, effecitque vt iustus magis æquo ferret animo. Auctorum scripta animi, & ingenij partus esse, nemo est qui dubitet, quæ propterea ardentè amant, quia prolis pulchritudine, & immortalitate, qua polent, sperant se ipsos posteritati, ac memoriæ perpetuæ supersites, ac rediuuos sisti. Hunc igitur meum Benoni (Sanctissime archiparens) quem merito vocare audeo, *filium doloris mei*, ob maximum laborem, ac dolores, quos in partus angustijs pertuli, tibi veræ immortalitati iam donato in obsequij filialis signum consecro: Tu, precor, illum Benjamin cum Iacob dicito, id est, *filium dextera*, dexteram imploranti porrige, vires, & strenuitatem adde, vt sit filius fortitudinis, ex uersione; quo in virum perfectum tenellus euadet, ac locum dexterum; faustum inquam, & felicem inter eruditiones aucupabitur: Dextera tua illum benedicito vt alter cœcutiens Iacob cancellatis manibus, ac sub umbra alarum tui Seraph eundem protege, & foue: Inde nullus audebit ore tentare in tranquillitatem assumptum opus, operisque plasmatorum: Inde, *habebit propter te claritatem ad turbas, & honorem apud seniores, & immortalitatem, memoriæque æternam illis, qui post eum venturi sunt, relinquet.* Votis annue bene de te mereri cupientis (Diue parens) & candido vultu munusculum hoc quale quale intra fores beatas sine, pergat. Obtineas obsecro humili alumno, & seruo grati signa propalanti munificus pro temporalibus æterna, pro terrenis cœlestia, quibus frui beatus in sæcula, & nos beari satage. Amen.

Sap. 8.

SAPIEN;

SAPIENTISSIMO,

AC ORNATISSIMO VNDE-

quaque viro, nec non admodum

Reueredo in Christo Patri N.F. Matthæo à Sosa in Sacra
Theologia professori bis emerito, ac meritissimo Prouin-
ciali Ministro Prouinciæ D. Iacobi, ad Auctoris defuncti
memoriam recolendam opusque commendandum

F. Hieronymus Rodericius salutem,

& æternam fællicita-

tem D.

DIFFICILE fuit Chæroneo philosopho,
optimos mores à parentibus pro dignitate li-
beris infundi, si illustrium virorum virtutes
concinno stilo exornatæ teneram ætatem à
turpitudine non auertant. *Nam rerum gesta-*

rum memoria ad consilium defuturis capiendum exemplum quod-
dam extat potentissimum: decorum equidem maximè necessa-
rijs eius viri, cum quo sibi sanguinis vinculum propalare
procurant, non aureis, vel argenteis simulacris memoriæ fa-
mam commendare, sed expressis, quibus floruit, animi orna-
mentis quasi rediuuium sistere. Vt enim vultus hominum (in-
quit Tacitus) ita simulacra vultus imbecilla, ac mortalia sunt;
forma mentis æterna, quam tenere, & exprimere, non per aliam ma-
teriam, & artem possis. Agricola posteritati narratus, & traditus
superstes erit. Hisce edoctus monitis (Sapientissime, ac colen-
dissime Præsul) nō abs re esse duxi nostri doctissimi P. Ema-
nuelis vitam vero, ac sincero stilo, & compendio, tibi nostræ
Prouinciæ primicerio commendatam scribere, ac me mea-
q; Mæcenati committere. Nec id sine industria: nam & si ille
morum integritate, & literis eximius, quia tamen eximijs
hominibus inculcandus, vindice indigeo: quo? nisi te vtro-
que ornatissimo, cuius sub nomine inscriptum opusculum,

Plut. de liberis.

Tacitus in vita Agricolæ.

Epistola commendatoria

ab omnibus, ut tuum honoretur, tuique aura, & umbra umbraculum eidem aureum consternatur. Nec mihi noxa veriti debet, quod his funeralibus laudibus eximiarum virtutum alumnum istis sub penetralibus natum, & roboratum commendare velim: *Nam spectata virtutis decora* (inquit Nazianzenus) *non quia domestica, ideo falsa, sed quia vera, ideo laudabiliter predicantur. Aliter* (addit) *externo in lucrum cederet quod alienis, & domesticis detrimento esset familiaritas, vitaque consuetudo.* Incipiam igitur virum optimum esingere, ne auara clauē hunc virtutis thesaurum signauisse arguar, à quo non est, cur me sanguinis necessitudo deterreat, quē ipsa veritas, & mens conscia tantarū virtutū, ut à nobis imitetur, impulit.

Nazianz.
Oratio. de
obitu Gorgon.

Vitæ Auctoris narratio.

Ortus, patria & parentes.

Venerabilis Pater F. Emanuel Rodericius natus est Lusitanix apud nobile oppidum Estremotiam, inter cetera, quæ Transaganz subsunt prouinciæ fontibus, marmore, & argilla notissimum; anno salutis 1546. Romano Pontifice Paulo III. Romanorum Imperatore, eodēque Hispaniæ Rege Carolo V. Portugaliæ Ioanne III. nec sine omine, eo ipso anno, quo Martinus Lutherus Christianæ Republicæ dira pestis extinctus est, ut mores, quos ille Tartareus satelles elatione, ac inscitia corruerat, ad Dei cultum, Christianamque pietatem hic sydereus alumnus calamo, & virtute reduceret. Parentes habuit opibus, & genere perhonestos: quanquam aptius dici posset quod de Basilio fratre suo Gregorius Nissenus: *Genus quidem illi, & necessitudo cum Deo, patria autem virtus.* Vix pueritiam attingerat, cum Grammaticis imbuendus optimis præceptoribus traditur: elucebat puerili illa in ætate par ingenij acumen, & in virtutes generosa procliuas, utroque enim omnium in se oculos mirum in modum conuertebat: parentes verò ea hilaritate perfudit, ut iam de sobole magna præsententes, latini sermonis noticia satis instructum in Salmantinum Athenæum iuris vtriusque ediscendi causa libenter ablega-

Wissen. oratio. in laudem. Basili.

Prima litterarum videri. & studia secularia.

uerint.

De vita Auctoris.

uerint. Quinquennio exacto, duplicem lauream, alteram pro *Laurea in*
Cæsareo, pro Pontificio alteram est adeptus: inerat adoles- *iure utro-*
centi industria, doctrina, sedulitas, quæ celeberrimæ illæ *que adept-*
scholæ alumnis facillè suaserant, fore ut non multum post *ta.*
tempus inter præstantissimos Academiæ magistros locum si-
bi eximum pararet. At Deus Optimus Maximus, qui eum in
lucem suæ Ecclesiæ, & in Seraphicæ Religionis doctorem *Religionis*
prædestinatum reseruauerat, benedictionibus dulcedinis per *nomen de-*
excitantis gratiæ suauem motionem ipsummet præuenit. *dit.*
Aderat namque ea tempestate Salmanticæ, summa cum San-
ctimoniam, ac seuerioris doctrinæ fama ille magnus veritatis
Euangelizator, ac Apostolicus vir F. Alphonfus Lupius, qui
zelo, & ardore animas Christo lucrificandi exæstuans pluri-
mos cælo, & Religioni per Euangelium genuit, cuius in cõ-
cionando energia pietas terigit pectus adolescentis, & cæ-
lesti militiæ sub Francisci rigido instituto adscriptus est.
Anno probationis elapso, solemniam de more vota, summa cõ *Professio*
animo iucunditate, ac deuotione in Salmanticensi Cœnobio *solemnis.*
emisit, sub R. P. Ioanne Reynoso præfecto Conuentus, mu-
nus verò Prouincialis Ministri agente A. R. P. Antonio
Aguilaro, qui postea fuit Commissarius Generalis familiæ, &
à sacris confessionibus Dominæ Mariæ Imperatricis, idque
pridie idus Ianuarij, anno 1570. ætatis verò suæ anno 24. Pau-
lo post indè in aliud cœnobium, nempè ad S. Franciscum de
Noya in regno Galleciæ, ut strictioris disciplinæ legibus, ac
perfectiori vitæ tranquilius vacaret, lubens amandatur. Eo
secessu miles Christi iam delectatus, quodcunque animi or-
namentum peculiare sibi, & iucundissimum fecit, in summa
paupertate, humilitate, ac sæcularium despectione cum gau-
dio persistens.

¶ Eo ex loco maiorum imperio, non verò pro voto in libe- *studia, &*
ralium artium studium tetendit. Triennio in philosophia, & *muerapro*
Metaphysica vno, altero in sacra Theologia consumpto, in *fessoria.*
ter nobiliores professores recenserimeruit, omniumq; suffra-
gijs, qui Magister declararetur, existimabatur. Vnus Ema-
nuel non doctorem, non doctum se opinatus, nil æquè ac san-
ctioris vitæ norma coerceri in cœnobio aliquo recolle-

Epistola commendatoria

tori ambibat. Verū à Generali Comissario Antonio Aguir-
lario coactus in Valentia regnum, vt inter Collegas Prouin-
cia S. Ioannis Baptista Theologiam Magister edoceret, iter
arripuit. Munere suo maxima cum laude per annos aliquot
ibi est functus, virosque egregios eruditione, ac moribus in
ea sacra disciplina genuit suæ sapientiæ verè hæredes, eos-
que in suprema illa Minerua præstantissimos reddidit, quo-
rum quatuor postea ad ministerium Prouincialatus, ac regi-
men assumpti fuere.

E Valentia in Castellam euocatus in Prouincia S. Iosephi
apud Alaejos oppidum Theologiam profiteri iterum man-
datur, non minori eruditorum laude, quam auditorum pro-
fectu. Tandem tertio iam in Cathedra moderamine lustro
consummato, in idem, cui se primùm addixerat, sodalitiū,
ad Salmanticense cœnobium ascitus, lubentissimè rediit, cõ-
munique Prouinciæ Patrū consensu emeriti in Sacra Theo-
logia honores, & nomen est fortitus.

Psal. 91.

Can. 7.

Disciplina,

et virtu-

tes Regula-

res.

Paupertas.

Plantatus ergo in domo genitricis suæ, vt in domo Domi-
ni, iustitia, ac virtute vt palma florere cœpit ardentiore affe-
ctu, staturam illi assimilem adeptus. Qualem verò in disci-
plina Regulari hic, & vbique se præstiterit, paucis comple-
ctar, vt nemini ignotum, nostrum Emanuelem dignitatis, &
sapientiæ conspicuum ornamentis, nil magis, quam integri-
tatem animi, ac perfectionem Christianam curasse. Pauper-
ratis Euangelicæ rigidus obseruator, ac zelator semper fuit;
sola tunica interiori, habitu, & femoralibus contentus, Re-
gularique chorda præcinctus per totum vitæ decursum vsus
est; villissima lana, & si id temporis non tam austero laneæ
vettis cultu Fratres vteretur, semper vidimus textam illius
vestem. Libri, & cætera cœlæ supellex paupertatem sanctā,
& modicitatem religiosam odorabant; adeo paucis libellis
constabat eius bibliotheca, nec admodum concinne expoli-
tis, vt qui eum conuenerint, aut officij, aut consilij gratia nō
fatis mirarentur; hominem tam tenui voluminum supellecti-
le, adornatum, omnium, qui tunc doctiores florebant, ore cõ-
sono sapientissimum appellari, totque operum editiones in
lucem tradere posse. Qui quidem non mirarentur, si animo

De vita Auctoris.

verterent, eum cum Nepotiano apud Hieronymum, *peffus* D Hierom.
suam bibliothecam Christi fecisse; in cuius libri vitæ lectione, *vt* Epist. 1.
alter Seraphicus Doctor Bonaventura, diem, noctemque
consummebat. Regulæ magnus obseruator semper extitit. Observatio
Pedestris longissima itineris spatia conficiens, Regula.
quandiu a ta
tis, & valetudinis beneficio licuit, maxima per fufus hilarita
te, semper incessit. Ex librorum editionibus vberes pecunia
rum quæstus fecit, ijs tamen non ad delicias, non ad propin
quorum diuitias vsus: Nam ferè cunctas in sodalium egesta
tem subleuandam, aut in ædificiorum Conuentus partem
fulciendam, imo & construendam munificentissimè impen
dit. Sanguine necessitudine iunctis, siquid vnquam, vel piæ
causæ nomine, vel vt creditas ad librorum edendorum sum
ptus pecunias rependeret, est largitus. Quatuordecim millia
aureorum excessit summa, quæ in Conuentus vtiles, vel ne
cessarias impensas expensa sunt, vt ab ipso venerabili viro
accepi. Castimonix, & pudicitix cura in eo fuit tanta, vt in Castitas.
ipsa extrema senectâ siquid fortè minus pudicum audiret,
rubore illico per fufus abhorreret, & non leui molestia se
affici totius corporis habitu immutato fateretur. Ex quo, &
ex viri moribus non paruum argumentum sumi licet, inte
grum se ab omni carnali sorde custodisse ad extremum vsq;
diem, pudorisque flores intactos seruasse. Non minus ei in Obedientia.
animo fuit maiorum obsequium, illud enim non est silentio
prætereundum, professoria munera, & sacros Religionis ho
nores, quos oblatos contempserat, obedientia obisse coactû.
Cibi, atque potus parcissimus extitit, qua abstinentia, & Abstinentia.
victus parcimonia, ac voluntaria maceratione carnem in ser
uitutem spiritus redactam, vt alter Paulus, trahebat, illud
Bernardi monitum ad implens: *ne corpus sic habeamus, tæquam* D. Bernard.
propter quod viuamus, sed tanquam sine quo viuere non possumus: Epist. de vi
ta solitar.
plures annos artetina portiuuncula intricinso libi apponi so
lita abstinuit, vt eadem pauperculæ viduæ summam egestatē
leuaret, quæ maior frugalitas? Nec eo minus (mirandum di
ctu) frontis nitorem, ac totius corporis succum, & obesitatem
tuebatur, alimonia enim illa coelesti, qua olim tres Hebrai
pueri apud Babilonas, qui spreto cibo Regio leguminibus Daniel. 8.

Epistola commendatoria

Humilitas & modestia
I. Corin. 8.
vescentes, corpulentiores, & elegantiores vultus eorum
apparebant, venustatem conseruabat. Ab elatione, & sui ni-
mis fidentia omnino alienus, nil de se sublime, & egregium
sibi persuadebat, nec scientia illum inflatum, vt solet, redde-
bat, quin potius humilem, modestum, ac charitate ædifican-
te diffusum. Quippè opuscula indefesa cura, summaque in-
dustria elaborata, alijs vt censerent, tradere non erubuit, &
mihiquando, precibus etiam additis, dixit, vt siquid depre-
henderet non tam ex politum, vel non omnibus inumeris ab-
solutum, illi protinus palam faceret. Valentia cum primum
Cruciatæ bullæ explanationem luculentam absolueret, in
quam curam, antè cæterorum opusculorum auspiciū inci-
dit, ita obrectè de se, deque opere suspicabatur, vt typis eun-
dare nequaquã suaderetur, nisi plerique viri iudicio, & sapien-
tia incliti citra nefas, minime ei licere dictarent, tantum
opus adeo Reipublicæ Orthodoxæ proficuum inutili silen-
tio occultare, quo & se expugnari, & librum excudi susti-
nuit.

Contemptus honorum.
Dignitatum, & honorum agris contemptor, & constans
commendatur, nil æquè, ac præfecturarum vel suspiciuncu-
las reieciat. Desinitoris personatu bis est donatus per ele-
ctionem in prouinciali capitulo, bis item ex subrogatione
idem munus exercuit. Cum semel eodem auctus munere
odoratus esset, fore vt in Prouincia comitijs, ad quæ iam me-
diū iter tenebat, minister Prouincialis crearetur, ab ipso
mediūtinere aduersam valetudinē, non inani fūco prete-
xit, & qua potuit celeritate Salmanticam repetijt. Madriti
aliquando hospes Christophoro à Mora Marchioni Castelli
Roderici, Philippo II. interioris consilij, & id temporis auli
co gratissimō in peculiarem consuetudinē insinuatus, sæ-
pè Marchionem officij causa conueniebat; semel ab illo ro-
ganit Marchio, quid in causa, cur eatenus à sacris Ecclesiæ ho-
noribus vacuus, nil de huiusmodi ornamentis satageret? cum
cæteri mortales tanto oneri impares, & patrociniō, quo ipse
fruebarur, non fult, pro hac spē nullum lapidem non moue-
rent: Emanuel nil moratus, gratissimum se simul, & tanto ho-
nori infimum, dixit: *quibus id libuerit, pro meritis sint in honore*
Pontifi.

De vita Auctoris.

Pontificatus, & dignitates: mihi verò nil iucundius, sublimiusque
Sera phici Parentis vili, & abiecto sago, cui vni non grauabor In-
dicas Gazas, Tiras Imperatorum purpuras, & gemmis variegatas
Pontificum posthabere tiaras. O magnum virum? Contemp-
sisti omnia: ò magno viro dignum, & constantem sermonem?
quo se verum Francisci humilis emulatorem professus, &
nulli non honori comparem. Vana hæc, quæ alij sollicitè am-
biunt, nobili despectu calcavit, ad certa, & æternum duratu-
ra solum intentus, famam inde pro sanctimonix opinione,
& eruditionis immortalẽ est consecutus, & nomine æterno à
Deo est hereditatus.

1023

Eccles. 15.

Pietas, ac
Sanctitas.

Restat loculentum pars virtutum, sanctitas, atque pietas,
quibus non minus notter fuit illustris, & admirandus Ema-
nuel, quippe adeo fuit sanctitatis curiosus, vt nisi in ea can-
didatos sodales, sibi socios ad colloquium, & exemplum ad-
iungeret. Apud Valentinus familiarissimè vsus est B. Pas-
chale Baylonio cubiculario comite, cuius integritatem &
suscepit, & est imitatus sanctitudinem, illicque infusa diuini
tus scientix testis oculatus non parum, vt id propalararetur,
auctoritatis exhibuit, vt videre est in Fratre Ioanne Xime-
nez eiusdem B. Paschalis historix scriptore. Hinc, ac rigi-
do sacco semper utebatur, fragrisque durissimè se percutie-
bat, corpus nimia asperitate mulctans, vt animo carnem, mē-
ti animum, Deo mentem subiugaret. Sæpissimè in ipso no-
ctis intempestæ silentio, dum apud propinquos immorare-
tur, hac ratione virum Dei se plestemem qui lucubrabant
inaudierunt, & prodidere. Quanto, & quâ puro amore Di-
uinum numen coluerit, qui hominem agnouerunt, non satis
admirantur: rerum Cœlestium, & Diuinorum meditationi
procliuem, & assiduum se valde ostendebat. In celebrando
namque officio Diuino per horarum interstitia attentum,
ac sollicitum satis se gerebat, psalens spiritu, psalens & men-
te suauissimè in his morabatur, quibus spontaneo penso
Beatissimæ Virginis officium semper adiungebat. Manè
somnia experrectus ad dimidiæ horæ spatum loco præpara-
tionis, ac pro executione animi ad factum, orationis studio,
& Diuinis pensandis vacabat. Sub noctem integras duas

1024

1025

Diuinorum
cultus.

horas.

Epistola commendatoria

horas plus, minus vè aliquoties eidem contemplationi, quasi Diuino extasi raptus inhaerebat, vbi à Domino multis (vt creditur) erat caelestis suauitatis refectus alimonijs, radiisque & fulgoribus lucis aeternae illustratus ex consortio sermonis Domini, quos ad instar Moyfi, velo silentij, ac humilitatis opertos simulabat: Christi Seruatoris Sacrosancto corporis, & sanguinis libamini, corpore, & animo, ac magna reuerentia attentissimus erat, verba sacra voce clara, & mille amoris inditia spirante proferebat: Tandè vt ad illud lautissimum, ac caeleste conuiuium accederet, quo Angelorum esca erat reficiendus, oculis in vitalem cibam defixis, aëronitus, & totus tenerrimus, cunctabundus, & tremulus, aliquando se totum lacrymis amoris perfundens, pane illo Diuino manibus assumpto, litabar, hiantisque pectoris suspirijs, ac colloquijs salutabat. Librum vitæ, Christum nempe pro nostra salute cruci affixum contemplatione nocturna, & diurna assidue versabat, ita vt sine intermissione orare videretur, iuxta præceptum Domini, ex quo Auctore sinceram pietatem didicit, germanam sapientiam hausit. Tres ferè annos antequam spiritum redderet caelo, supernae patriæ desiderio pulsatus, & Diuinis meditandis incessanter, & audius vacans, Deum gemitibus inenarrabilibus, & lacrymis, iudicem clementissimum, benignissimum propitiatorem, ac patrem sibi continuo conciliabat.

Volens itaque iustus Iudex repositam coronam iustitiæ seruo suo reddere ob bonum certamen certatum, cursum consummatum, fidem seruatum, grauissimo, ac nouissimo morbo præuentus est, quo excruciatius mentis virtutem nunquam despondit, imo potius, quo corporis vires languidiores, eo animi affectus in Deum, & supernam patriam feruentiores, caelestium patrocinijs supplici habitu, spe plenus, fide firmus postulauit; morbo ingrauescente, in procurandis ritibus Christiano sacris, & animo expiando, eluendoque totus fuit nil penitus moratus. Nil humanum tunc satagebat, non diuitias, quibus vltò cesserat, non honores, quos constanter fugit, non secularia desideria, quæ fortiter profigerat. Extremis illis diebus adeo quidem à terrenis semouen-

si se desiderabat, vt etiam necessariorum confortium videret, & presentiam. De cæteris itaque rebus nil sollicitus, vni tantum Deo tunc vacandum ratus, Sacrosanctum viaticum corporis Domini quarto ante obitum die piè, ac deuotissimè suscepit. Et lectulo nanque feruidus profuit, habitu, capucio, & chòrda Regulari indutus, atque vtrumque genu flexus Diuino cibo se obtulit conuiuiam. Quauis verò ad hunc Emanuelis habitum qui circumfistebant, lacrymis maderint, erratorum venia supplici sermone petita (vt moris est) ad id ipsum plurimum addidit de morte memoranda, rerum humanarum instabilitate, deq; perfectionis, & virtutis sequella, ac celestium desiderio breuis, & fortis ad Fratres exhortatio. Post hæc, vt magnum parentè Franciscum æmularetur, in quem viuus imitandum, animum semper intenderat, Euangelium, ante diem festum Paschæ, in cœna Domini repeti solitum alta voce sibi legi rogauit, vt in eo vocem dilecti pulsantis audiret, à quo solus eum carnis paries disungebat. Mox precibus intimaui, vt eum solum sine teste, sine comite relinquerent cum Domino colloquentem, iusso, qui aderat abire, vno è propinquis seuioris disciplinæ experte, vt à terrenis omnino semotus totum se mense traderet illi, qui se totum obtulit in hostiam pro humana salute. Tandem sacro extremæ vntionis oleo inunctus ad extremam luctam vt Christianus athleta se communiit, tanta quidem animi constantia, atque alacritate, vt nihil circumstantium lacrymis, ac suspirijs deuictus, ipse met precibus in litania recitari solitis, ora pro me, voce integra responderet. Exinde tenerrimo pietatis, charitatisque affectu magnam vim lacrymarum effundens, Christi cruci affixi imagine præ manibus accepta, diuinam opem implorans, sic est alocutus: Domine, te solum mei factorem, Dominum, sponsum, regem, prælatum, pastorem, atq; parentem firma semper mente sum veneratus: miserere ergo seruulo, salua periclitantem, & parce máximo peccatori. Quia verò pro magno haberi solent verba nouissima parentis ituri ad sepulcrum, vt inquit Magnus Augustinus, vt aliquam sententiã altius tunc imprimendam assidentium, ac mærentium Fratrum, seu potius filiorum animis pronunciarer, intuens in

D. Bonau.
in vitas. F.

Aug. serm.
6. lib. 9.
Hom.

Epistola commendatoria

quendam ex eii cunstantibus litteris, & natalitijs clarum, quæ opulentum censum, seque totum Deo consecrarat, editiore voce protulit: *Maxima*, vir charissime, in paterna domo conculcasti, caue ne in seueriori sodalitiõ modicis pressus, corruas. Demũ eunctis in eum completis mysterijs, sexto Kalẽdas Martias, die D. Mathiæ sacro post secundam à solis ortu horam, anno nostræ salutis 1613, & suæ ætatis septimo supra sexagesimũ, quorum quadraginta tres in religione laudabiliter, & sancto consumpserat, magnus fama, notus scriptis, & vita clarissimus placidẽ ac leniter obdormiuit in Domino.

Vergente in vesperum die, corpus de more religioso habitu indutum, ad peculiare Cœnobij sacellum, quod Capitulum vocant amantissimis floribus (mirandum per id temporis visum) in nitidæ callimoniæ symbolum, sparsum defertur. Vbi verõ de tanti viri obitu fama funebris Salmanticam peruaserat, vniuersa ciuitas, cunctaque Vniuersitas certatim in cœnobium accurrit. Inde verõ non quo est solitus in templum egressus, præ multitudinẽ tunc constipatus, & impeditus, sed per totum claustri circuitum funerals pompa circumducta in penetrale templi sui corpus elatum, humeris vniuersæ (yt sic dicam) vrbs, & Academia, quasi certantibus inter se viris vtrinque primoribus, vt extremum illud, viro optimo, ac pariter de vtriusque benemerito pietatis officium impenderent. Decantatis solemni ritu funebris officij deprecationibus, cum magna luminum, & cereorum copia, assistentibus Religionum omnium, seu monasteriorum loci religiosis, nonnulli procerum, aliique optimates pio affectu pedes exosculati, corpus tanquam sancti venerabantur. Tandemque incredibili omnium dolore, ac consternatione Fratrum lamentantium se tanto viro destitui, terræ commiserunt in maiori sacello, paululum infra conditorium à latere dextro Domini Didaci Ordonij præsulis olim Ecclesiæ Salmantinae, ex eodem Seraphico Ordine assumpti. Die in sequenti Religionum cætus iterum in cœnobium Franciscanum confluxere, pro tanto viro, solemni ritu increuentam Christi Domini victimam oblaturi, id primum Religiosissimus Conuentus Prædicatorum peregit, quo exemplo cæteri pietate

incensu

Funus Salmanticae, & funeris p. 2.

incensi cuiuslibet ex nobis seorsim defuncto Emanueli parerantur. Nono post obitum die, conuenientibus in vnum, tertio iisdem, exequiarum funeralium solemnita celebrata sunt ab omnibus: rem sacram fecit R. A. P. Ioannes à Ciesla Commissarius Generalis olim apud nouam Hispaniam, defunctum pro funere laudauit P. Fabianus Henaus pro Theologia sacra edocenda magister. Nec minori pompa apud nobilem defuncti patriam in templo S. Francisci exequiarum solemnita fuerunt ritè, & magnificè persoluta coram toto fere oppido, cuius nobiliores, ac proceri consanguineos stipantes pompam funebrem adauerunt, non sine magno dolore omnium qui aderant, quasi priuato luctu vnusquisque tanti compatrij obitum lamentaretur.

Nullus de eo aliter, quam de homine sancto sermones inferebat, imo potius quibus id concessum, vestes, precarios globulos, vel aliud simile ex rebus suo vsui deputatis, piam rapinam arbitrati, eo honore, quo beatorum reliquæ solent, diligenter asseruarunt.

Hispania vniuersa, imo totus Europæorum tractus virorum doctissimum nostrum Emanuelem tanti habuit, vt illius doctrinam orthodoxæ, & præstantissimæ elogijs admirandis affecerit. Vndè autem potius, quam à clarissimis viris nostri sodalitijs famam illius ex ordiar. In Conuentu habito vallisoleti, anno 1605, ex auctoritate R. P. Francisci à Sofa Ministri Generalis, vt ea controuersia, quæ de separandis Discalciatis (vt vocant) à corpore, & obedientia Obseruantium fuerat exorta, discuteretur, ad quod, & nosler præcipuè Emanuel conuenit, & plerique alij selectissimi ex vtraque familia viri non magis disciplina Regulari, quam sacra doctrina clariores nullus erat, qui de laudibus tanti viri faceret, nullus, qui eum doctrinæ maximum ornamentum non agnosceret, & tanquam communem magistrum summo honore, & cultu non prosequeretur. Loculentum hoc testimonium, sed quod sequitur, aliquantò laudabilius. Professores Salmanticensis, quibus de literarum eruditione censere maximè competit, tum ob viri apud se degentis notam peritiam, tum ob Academiæ, qua fulgent, celeberrimæ opinionem, cuiusque Ema-

*Eruditionis
opinio, &
virorum il-
lustrum te-
stimonia.*

Epistola commendatoria

nuelis sententiæ, nil hæsitantes veluti oraculo subscribebāt. Plures enim generis, doctrinæ, & titulus Magistratum egregij Salmanticam non ob aliam causam diuertere, nisi vt celebris viri fronte serena, & conspicua fruerentur. Hoc animo Dominus Alexius Menesius Bracharensum illustrissimus Antistes, & Primas paucos ante eiusdem obitum dies, Madritum, Salmantica tendens non paruo cruciari dolore est testatus, quando in urbem ingressus, spe sua decidisse, cognouit. In cuius signum affectus, quidam vir religione, & doctrina præclarus à sacris arcanis ipsiusmet illustrissimi Præsulis, officij causa illum iam iam in extremis constitutum, nomine eiusdem Primatis, conuenit, qui mihi, hoc animi voto ex India Orientali exiisse, vt doctissimi Herois, & vultum videret, & frueretur colloquio, aperuit. Contentus essem huius generis testimonijs, nisi duo alia superessent, quæ tacere sanctissima Auctorum maiestas non sinit. Clemens octauus, & Paulus V. maximi Ecclesiæ principes (ex fide dignissimis nostri sodalitij viris accepi) & Emanuelis famam, opinione quam de ipso summa conceperant, mirificè auxere, & virum clarissimum cernendi desiderio se maximè affici, non semel indicant. Quid illustrius?

Funus Salmantice, & funeris pæ-

Fuit corpore sano, colore viuido, vultu propè rotundo, capillo, & barba nigra, ac spissa, valde succo, & carnibus plenus: oculi illius lati, prægrandes, & subnigri, nasus non grandis, & aquilino similis, frons lata, & aliquântulum prominens, mediocris statura, venerabilis in senectute canities, nec inelegans forma religiosam grauitatem præ se ferebant. Fuit in super ingenio magno, memoria valida, in sermone purus, modicus, & consideratissimus, miti, lenique natura: ad euntibus, & consulentibus facilis, ac humanus: si quem corripiebat, non exasperabat: iratum vidimus, rarò quidem, & primo quodam motu, in se tamen reuerso nec leuis in vultu subitæ perturbationis notula supererat. Suorum erat maxime studiosus, bonorum, & studiosorum præcipuè, inimicus otij, & ignatiæ, siquidem singulos dies cum pietate, & hominum commodo diuites alacriter transigebat, nilque in eo videbatur, quod non grauitatem, ac animi integritatem spiraret.

Hæc

Hæc de tanti herois indole, moribus, sanctimonia, & obitu. Nunc ad sobolem deueniamus: integer è vita discessit, prolem tamen, & copia, & præstantia immortalẽ reliquit: *mortuus sanè est, & quasi non est mortuus*: reliquit enim nobis tanto parente orbatis magnam sui hæreditatem, *similem nãque reliquit sibi post se*, sobolem nempe tot natorum, quos liberos in lucem edidit, quos sui ipsius Vicarios constituit, quorumque editioni se totum mancipauit, reputans se verbo paucis, scriptis posse toti consulere posteritati, vt enim Ter-
 tullianus prodit: *loquitur in stylo, auditur in cera manus omni so-
 no clarior, littera omni ore vocalior*. Ideo plura loculenter, & egregiè scripsit, quæ libethic per indicem recensere.

Eccles. 30;

citata est

ab omnibus

ut. scribit

liber

tertul. lib

1. de idolat.

col. m. 741.

Primum est auspiciatus Cruciatæ explanationem: placuit rudis illius adhuc scetura mirum in modum omnibus, vni si-
 bi displicuit, vt typis donaret: quod quidem nobile opuscu-
 lum, & ab omnibus non satis commendatum luculentissimi-
 commentus est additionibus; vt ab aduersariorum telis illud vindicaret.

Libri ab Au-

ctore editi.

Secundo Confessariorum summam cum iudiciali ordine in lucem edidit; ad gustum maximè fecit hoc ferculum, vi-
 cies, & quinquies, imo & pluris typis excussum, ac penè om-
 nibus, quæ vsui sunt in nostra Europa idiomatibus versum,
 quibus omnibus locutum fuisse adinstar Apostolorum in die
 Penthecostes non absre erit, enunciare.

Tertio Quæstiones Canonicas, & Regulares Ecclesiasti-
 cis, & Regularibus iudicibus admodum proficuas, nobile sa-
 nè opus in tres tomos diuisum scripsit.

Quarto prælo est data secunda pars Moralium Summæ,
 ad cuius formam consilia, & responsa variã a se data rededit.

Vltimo prodijt Bullarium, in quo in vnum collecta om-
 nia, & singula ad Regulares spectantia priuilegia, suis notis,
 ac remissionibus illustrauit. Omisã facio minora alia opus-
 cula, Cathecisimum de Doctrina Christiana, simulque colla-
 tiones spirituales D. Bartholomæi de Martyribus Bracharè-
 sis Primatis ab eo Castellano idiomate donatas. Scio aliud
 non minus eruditum, quam perutile volumen locorum cõ-
 muniũ Scripturæ, limæ iam iam donatum, atque à Doctio-

Epistola commendatoria

ribus satis laudibus cōmendatum, ac excussioni iam adaptū reliquissē, sed cum Auctore suo (proh dolor) nullo nutricio, ac tutore sultus perijt, & luce, cui donandus erat, priuatum omnino videmus. Nescio cui huius noxam vertam?

Per oratio
commenda-
toria Au-
storia.

Hæc de magno nostro Emanuele narrata sufficiant, plura dicturus, ni breuitati, & modestiæ consulere. Is enim fuit, quem nostrum sæculum sapientiæ, & virtutis maximū decus admirabundē suspexit: is, cuius scientiarum Princeps Salmanticensis Schola laudauit scripta, & amplexa est doctrinam: is, quem duo Ecclesiæ apices vtrō cernere, & præsentem sibi habere desiderauerunt: is quem omnes ob immortalē litterarum famam, ac virtutum splendorem parētem, ac Magistrum venerari debemus. Congaudeamus igitur, ac gloriemur in Domino: si enim *filius sapiens latitia, & gloria est parentum*, gaudeat Archiparens pauperum sanctissimus super tam sapiente inter sapientiores nato: gaudeat Seraphica Religio super tam præclaro sui alumno, gaudeat præcipue alma parens, prouinciarum nostri sodalitiij Princeps, Hispaniarum apostolo, ac singulari patrono Iacobo sacra prouincia, super tanto Doctore, quem genuit: gaudeas & tu, o regia domus Francisci Salmantina, ac gaudio magno iocundare super hac prole tua, quam sacris excipisti visceribus, & ad vbera Regularis disciplinæ, ac tuæ sacræ Mineruæ nutriendum portasti. Gaudeas maximè & tu (magne Magister, ac præsul) quia si ex nostra Lusitania prodire olim strenuissimi Heroes, qui apud Orientis plagas ditissimas barbararum nationum prouincias, ac imperia Christiano nomini subiugarunt: Eadem sanè Lusitania protulit nobis viros litteris, & pietate illustriores, qui maiora his compleuerunt: quorum primas tenet B. Antonius à Padua Olyssipponensis, Diuini Verbi præconum suo sæculo Princeps, protodoctor Theodidactus Seraphici Ordinis, Ecclesiæ lucerna ardens, & fulgens, Diuinæ Theologiæ sacrarium, qui sanè ob singularem Scripturarum mysticam peritiam, *Arca utriusque Testamenti*, à Gregorio XI. meruit appellari. Deinde notter eruditissimus Emanuel Moralium indefessus scrutator, & Scrip-
tor inclitus, eximiusque Iuris cōsultus. Cui non impar fuit

Prover. 10.

De vita Auctoris.

in Euangelizando regnum Dei ille magnus, ac verè Aposto-
licus veritatis præco R. P. Philipus Diez, cuius pietas, & san-
ctimonia, zelus, & ardor in concionando, prædicationis Euân-
gelicæ eximium parentem nostro seculo facile enunciaue-
runt. Tuque (ò patriæ Olyssipponensis decus maximum) qui
nouissimè nunc pro Scholastica Theologia inclitus Magi-
ster, ac Scoticæ Scholæ accerrimus præses, ac propugnator
meritò prædicaris, vt fatis tuarum lucubrationum, & scripto-
rum typis iam iam commendatorum (quod felix, faustique
fit) commostrarit fulgor splendidus. Gaudeas iterum gaudio
magno (optime nostræ Prouinciæ Moderator) quia pro pa-
tribus tuis nati sunt tibi tanti filij: iucundare demum quia cõ-
stitutus es princeps super tam fecundæ terræ seu parentis
prolem. Qua propter nostri Auctoris, precor, sapientiam,
doctrinam, integritatem, ac pietatem vt protegas, vt foueas,
ac faueas, meisque lucubrationibus præsidium, ac tutela for-
tis esto; ne presus inuidiæ pondere, fortunæ reflatui succum-
bam. Nam si *amicus fidelis protectio fortis*, à Sapiente enuncia-
tur, certa mihi spes subest, fore vt in te fidem pro deferen-
da tutela reperiam apud quem tot amicitia pignora in me
enitent. Itaque & robore fide amicum, & beneuolentia soli-
citè natum prosequeris, vt mei ingenioli prima hæc proles
tutò exeat, & ab omnibus, si non natura, beneficio regia exi-
stimetur. Grati ergo animi munusculum ne repellas; quippe
si tenue, & exile ab obsequente, maximum, & ornatissimum
à tutelari citra tumentiam meretur appellari; Protoaucto-
ris nostri vice tibi (ornatissime præsul) tuæque ac meæ etiam
Prouinciæ, ac regiæ domui Salmantinæ, quæ nos Francisco
genuit, illud sanè offero, cuius alumnis, meique Religiosissi-
mis Patribus, ac egregijs comilitonibus, & mihi ipsi cõgratu-
lor, quia nostri magni Scriptoris nomen scriptum piè credi-
mus in cælo, virtutes ipsius, ac meliora charismata omnes
amulemur, vt cum filijs lucis lucidas postea habeamus sedes
in superna patria. Bene valeas inclitum nostri cætus orna-
mentum, sapientiæ, & integritatis gemma. Salmanticæ ex
tuo celeberrimo D. Francisci Cænobio, die 16. Octobris,
Anno Christi 1628.

Eccles. 6.

T. M. F. Fr. Hieronimus Rodericus.

Pro-

Prologus ad Lectorem.

NTER pera à nostro Auctore in lucē edita (optime Lector) illud præ cæteris vt propriij Martis ingenuum partum, primogenitum non origine, sed eminentia semper habuit, Quæstiones, inquam, Canonicas, & Regulares toto orbe decantatas : Nam li-

cet in alijs Moralium materijs pertractâdis vnus ipse instar multorum suffecisse ab omnibus censeatur, in Iurisprudentia tamen Regulari, & priuilegiorum ad Regulares spectantium indagacione, obseruatione, ac interpretatione, omnibus proculdubio non tantum superior euasit, sed etiam supra semetipsum se leuauit. Quapropter huius Mineruæ facultatis, ac Scholæ meritissimè nuncupari potest, ac debet primus inuentor, auctor, & princeps. Quid enim à Sanctis Patribus præclarè traditum, quid à summis Pontificibus declaratum, atque à Sacris Canonibus, & Concilijs definitū, quid à Iurisconsultis responsum, quid æquo veritatis lance ab Scriptoribus præponderatum, quod ipse non referat, cōtestetur, controuertat, ac resoluat, quodque Regularium institutis, regimini, ac moribus reformandis non coaptet? Cōgessit ex varijs aquarum fontibus perennem, ac limpidissimum fontem, à quo puras doctrinæ aquas in gaudio hauriunt quot quot post illum Iurisperitiæ huiusce studio, & meditationi se deuouere, ita vt à recto veritatis tramite discedere merito videatur, qui eruditissimi Emanuelis methodum, doctrinam, & sententias imitari, ac amplecti renuit, atque in tanto opinionum laberintho, vt Thesei filium illa non sequitur. Fons itaque iste tot, tantarūque mole aqua-

rum

rum repletus, haustu difficilis, etiam ipsemet Auctori visus est, ac proinde semper in votis habuit eum ad breuiorem, & commodiorem conductum reducere, vt omnibus facilis pateret ad hauriendum aditus: morte tamen præuentus non valuit opere complere, ideoque paucis ante morbum postremū mensibus, quasi præfagiens, seu præcauens imminentem sui corporis resolutionem, mihi precibus intima-uit, vt opus ad compendiosum methodum redigerem. Præceptum tanti Patris studioso affectu adimplere cæpi decem ab hinc annis, perfectam tandem rem non sine indefesso mei labore, cura, & studio. Opus igitur qua potui diligentia iam recognitum, auctum, varijsque notis, & auctorum ad idem sententijs locupletatum, ac roboratum (quæ addidi, vt Auctoris illustrarem sententias, ab aduersariorumque telis, ac cauillis vendicarem) tibi offero, meritoque profiteor, nihil à me dictum, quod non ab alijs probatissimis scriptoribus acceperim, in quibus, præsertim in recentioribus conquirendis diligentem operam præstitisse, nemo qui euoluat, negabit. Priuilegia pro Regularibus in Bullario congesta, maxima ex parte suis locis, & materijs intertexta reperies, cæteris, vel per alios Pontifices, vel per non usum abrogatis penitus omisis. Loca in quibus se corrigi (quæ Retractiones voco) omnibus propono, vt illis posterior suæ mentis sententia innotescat. Neque id dedecet virum alias doctissimum, tum quia summum Theologorū culmen Augustinus ad cor rediens in multis se corrigere non erubuit, ad quod speciale retractationum enchyridiō posteritati scriptum reliquit; tum quia nemo sapiens corde in sensu suo nimis abundat, sed saniori iudicio parere non renuit, vt ipse noster Auctor testatur. Exilis labor noster ne cuiquam videatur, imo (si iactare fas est) dicam cum quodam.

In Proleg.
2. p. 50m.
ma.

PTPP

Ne e

2 Nec minor est virtus, quam querere parta tueri. P. F.

Si quid tamen in hoc opere adaptum, ac vtiliter elaboratum reperias, Patri luminum, a quo omne datum optimum, & donum perfectum descendit, redde: quidquid verò dissimile, & exile, mihi tribue. Nec te deterreat mendorum congeries, pro quibus cauendis licet omnem adhiberim diligentiam, adhuc tamen aliqua irrepserunt, sæpius enim non potui interesse, cogente clausuræ Regularis obseruantia: facile corriges (si tibi lubet) quos tibi correctos propono: nec mihi, quæso, obijcias, quod incuria typographi, vel præliuitio acritatum fuit. Faxit Deus, vt nostrum opus, quodcunque illud est, in communem bonū prodeat. Ipse te beet. Vale.

terrores

Hoc in scriptis tuis machinas prolocat in
P. F.

P. F. G E O R G I V S
P I N T V S L E C T O R T H E O -
logiæ emeritus, & Guardianus
D. Antonij Monfortensis
in laudem Auctoris.

Epygramma.

NVNC mūdo ostentas speculū (Pater inclite) duplex
Vnum extras, aliud sed liber iste tuus.
Hoc interna suas maculas prospectat imago
Mentis, vt Auctoris sit bene culta Deo:
Illo, & si rabido latret canis inuidus ore,
Religio vera nobilitate micat.

Aliud ad eundem.

Dum nexus refecas cœcos, dubiosque resoluīs
Casus, ingenij luce micante tui;
Dum Christi ad mores niueos componere curas
Foedatas animas, tabe ruente mali;
Dum tua demulcet cunctos oratio diues,
Est tuus Emanuel magnus in ore tuo.

RESOLVTIONES
QVÆSTIONVM
REGVLARIVM R.P.F. EMANVELIS
RODERICI, AD COMPENDII FOR-
MAM REDACTÆ,

RESOLVTIO I,
De Abbatibus.

ABBAS idē significat apud Hebræos, quod apud Latinos, Pater. Vnde ab hoc nomine ceperunt apud primos Anachoritas prælati venerationis gratia Abbates nuncupari, eo quod monachos, tanquam filios habebant, ac erudiebant: ex quo postea hoc eodem nomine vocari consueuerunt prælati aliquarum Religionum, præcipuè Monachalium, tom. 1. quæst. 12. art. 1. de quo Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 20. Petrus Gregorius lib. 15. syntagmar. iuris 2. p. cap. 13. num. 1. Sozomen. lib. 5. cap. 10.

2 Abbates alij sunt benedicti, alij non benedicti, quorum benedictio non est iterabilis, sicut nec multa sacramentalia non imprimencia characterem, vt benedictio nuptialis, & similes. At benedictio Abbatissæ est iterabilis, quia est longè minor, & simpliciter benedictione Abbatis, *ibid. art. 2.* De quo Bonifacius in Clement. attendentes, §. statuius, num. 20. de statu Monach. Felinus in cap. meminimus n. 5. de accusat. Naua, lib. 1. conf. 2. tit. de sacram. non iteradis, Azor 1. p. instit. moral. lib. 3. c. 10. q. 4. Doctissimus P. F. Ludouic. Miranda de monialib. q. 7. ar. 7. relati à Barbosa in collect. ad c. 1. n. 2. de supplen. neglig. præl.

3 Abbates non benedicti gaudēt omnibus, & singulis honoribus, præeminētijs, priuilegijs, ac insignijs benedictis competentibus, ac si benedictionis munus eisdem fuisset impensum, ex concessione Eugenij Quarti, & Iulij Secundi, pro Cisterciensibus, & Leonis X. pro Chamaldu-

*In Bullar. bul
la 6. Eug. 4.*

malduleñibus. *ibid.* art. 4. idem docent Miranda tom. 1. Manual. quæst. 38. art. 9. concl. 3. Collector priuile. Cister. tit. Abbas, §. 4. & 5.

In Bulla. Bul-
la 17. num. 6.
& Bulla 18.
n. 18. Eugen.
4. & Bul. 25.
n. 3. Inlij 2.
In Bullar. bul
la 13. Grego.
9. & bulla 5.
Innocent. 8.
Trid. sess. 23.
c. 10. de refor.

4 Abbates possunt solemniter benedicere populum in Ecclesijs si-
bi pleno iure subiectis, Pontificaliaque exercere, dummodo non sit E-
piscopus, Patriarcha, aut Cardinalis, ex Eugenio III. & Iulio II. extra
suas tamen Ecclesias nequaquam possunt, nisi ad id speciale habeant
priuilegium, capit. *Abbates de priuileg.* lib. 6. cap. *quorum* 69. dist. Item
possunt conferre ordines minores suis subditis, ex Gregorio IX. etiam
non obstante non vsu longi temporis, ex Innocentio VIII. pro Cister-
ciensibus, & ex Bullis Pontificum proxime citatis, quæ non sunt reuo-
cata per Concilium Tridentinum, pro suis subditis tantum, secus pro
alijs, etiam pro suis nouitijs, ex quadam constitutione Pij V. tom. 3. q.
23. art. 1. & tom. 1. q. 18. art. 1. & 2. De quo Nauar. cap. 27. num. 158.
idem docet Miranda dicto art. 9.

Trident. dicto
cap. 10.

5 At non possunt dicti Abbates vti priuilegio eiusdem Innocen-
tij VIII. conferendi ordines sacros Subdiaconatus, & Diaconatus: quia
per dictum Concilium Tridentinum est sublatus. *ibid.* dict. quæst. 23.
art. 1. & dict. quæst. 18. art. 3. & 4. De quo Nauar. lib. 5. cons. titulo de
priuilegijs consil. 15.

6 Possunt tamen dare litteras dimissorias suis subditis ad omnes
sacros ordines suscipiendos apud quemlibet Episcopum Catholicum,
ex Leone X. & Paulo III. idque non esse correctum per Tridentinum
declarauit sacra Cardinalium Congregatio, & confirmauit Clemens
VIII. pro monasterio de Alcobaza Ordinis Cistercij in Regno Por-
tugallie dict. quæst. 18. art. 5.

In Bullar. di.
bulla 5. Inno-
centij 8. n. 4.

7 Item ex eodẽ Innocentio VIII. possunt benedicere corporalia, &
alia ornamenta Ecclesiastica, altaria, aras, & calices consecrare, chry-
smate sacro prius ab aliquo catholico Episcopo recepto, etiam pro vsu ex-
teriorum. Hoc tamen priuilegio non licet vti extra monasteria ordinis,
vel Ecclesias illis annexas, nisi de licentia Diocesani, iuxta decretum
Tridentinum, tom. 1. q. 28. art. 2. & q. 19. art. 2. idem docent P. Miranda
tom. 2. Manual. q. 40. art. 1. & 2. & 4. Portel infra proxime citandus,
& verbo benedicere num. 1. Sed nota cum Auctore in addit. summæ to-
3. cap. 27. num. 1. Quod hac concessione non vtuntur communicantes
in priuilegijs quantum ad consecrationem eorum, vbi chrysmate inter-
uenit. Idem notant Portel in suis dubijs regularibus, verbo *altare*, num.
2. & P. Miranda supra art. 4. Quoad benedictionem exteriorum infra
videbimus de benedictionibus, resolutione 13 num. 2.

Trident. sess.
6. de reform.
cap. 5.

In Bullar. bul
la 19. & 20.
Eugen. 4.

8 Item ex Eugenio Quarto, Generalis reformatore Cistercij, vel
alijs ex ipsius commissione potest plenarie absoluerẽ, monachos,
nouitijs, donatos, & conuersos semel in vita, & semel in mortis ar-
ticulo, ab omnibus, etiam qualitercunque enormibus peccatis ante, vel
post ingressum Religionis commissis, & à quibuscunque censuris, pœ-
nis,

nis, irregularitatibus, & inhabilitatibus, nec non ab omni infamiae labe, seu nota (homicidio voluntario, mutilatione membri, & bigamia duntaxat exceptis) dummodo per annum continuum singulis sextis ferijs ieiunent, alias non impeditis præcepto aliquo ieiunandi, quod in sequenti, vel alio anno, si legitimum impedimentum adsit, potest suppleri. *to. 1. quest. 20. art. 18. 19. & 20.* De quo infra redibit sermo de absolutione Fratrum quoad reservata num. 22. 23. & sequentibus.

9 Abbates licet secundum ius habeant liberam, & generalem administrationem rerum monasterij, eam tamen limitatam habent circa alienationes, & contractus, nullo enim pacto illis licitum est alienare sine consensu maioris partis monasterij capitulariter congregati, & nisi iusta, & evidens causa id suadeat, & in utilitatem redudet ipse monasterij, de quo fieri debet instrumentum, & tractatus in publica forma. Secus facientes incurrunt in penas excommunicationis, & suspensionis, de quibus in Clementina, *Monasteriorum, de rebus Ecclesie non alienandis*, & in Extravaganti, *ambitose, eodem titulo*, & iuxta diuersa Regularium privilegia debet expressa superiorum licentia intervenire. Vnde Eugenius Quartus concessit Cisterciensibus, vt eiusmodi alienationes, etiam cum dicta solemnitate factas possit Generalis Ordinis, habita prius causae cognitione, confirmare, vel inuvalidare. Iuxta cuius privilegij tenorem sunt intelligenda plura alia concessa diuersis ordinibus, *to. 1. q. 27. art. 2.* Ad quod Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 19. n. 39. & sequentibus. Nauar. de rebus Ecclesie non alienandis. num. 24. & 25. Cenedo ad decretal. colle. 71. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 14. §. 6. Farin. in praxi crim. p. 6. q. 171. num. 10. & alij relati à B. bosa in Collectan. ad cap. si quis 6. num. 2. de rebus Eccles. Portel verbo *alienare*, n. 1. & sequentibus. & in addit. ad dubia, eodem verbo *alienare*, num. 2.

In Bullar. bul
la 20. n. 25.

Potest tamè Abbas sine consensu Conuentus constituere vnū ex suis monachis procuratorem ad exigendum, vel erogandum, sicut & litem mouere, eamque excipere, ac defendere, nisi sit ardua res, pluraque alia agere in consulto monasterio valet, *ibid. §. aduertendum in super, in fine.*

10 Item Abbati licet sine consensu sui capituli opacas arbores conuentus cedere, vt potè quæ impediunt augmentum fructuum, & utilitatem aliarum arborum fructiferarum, & sufficientium prædio, easque vendere, ac conuertere pretium in commodum monasterij, sunt enim res, quæ seruando seruari non possunt, *ibid. art. 4.* De quo Nauar. lib. 3. cons. de rebus Ecclesie non alienandis consil. 6. & 7. Ad quod Sard. de alimentis tit. 8. priuil. 45. num. vlt. Redoan. de spolijs Eccles. q. 3. num. 1. Bellet. Disquisit. cleric. part. 1. tit. de clerico debitore, §. 7. num. 11. relati à Barbosa in collectan. ad cap. nulli nu. 15. de rebus Eccles. vbi per eosdem resoluunt, Ecclesie bona, quæ seruando seruari non possunt, licite vendi sine solemnitatibus iuris.

II Deposito Abbatum, & Abbatissarum Cisterciensium soli capitulo

In Bullar. bul
la 20. Eug. 4.
n. 6. & Comp.
Cister. verbo
Capitulum ge
nerale.

pitulo generali, & nulli alio competit, ex decreto Eugenij Quarti, & ex quadam constitutione Clemenis Quarti, non possunt diſi Atba-tes priuari extra capitulum, nisi propter certa delicta, quæ inibi enu-merantur, tom. 1. quæst. 41. art. 3. & tom. 2. quæst. 25 art. 3.

12 Dignitas Abbatum est dignitas Ecclesiastica, quorum officiu olim erat perpetuum, habentque iurisdictionem quasi Episcopalem erga suos subditos, imò & magis qualificatam, quam Provinciales Mendicanum, vtuntur enim insignijs Pontificalibus, mitra, baculo, & c. & ordines minores conferunt, d. q. 27. art. 3. §. 2. notandum.

13 Abbates, & Prælatos non conuenit esse perpetuos, oriuntur enim inde ambitio, subornatio perpetua, collusio, factiones, desidia, tiranica, & absoluta dominatio, & gubernatio, aliaque quamplura mala. Vnde magis conuenit, quod sint ad summum triennales, vt apud nos Minores, & alios ordines fieri solet, tom. 1. quæst. 16. art. 1. De quo Nauar. in cap. nullam 18. quæst. 2. n. 3. & lib. 3. cons. tit. de statu Monachorum cons. 7. in fine in secunda editione, D. Thom. 2. 2. quæst. 108. art. 3. & 4. & quæst. 157. vsque ad 160.

14 Potest eligi in Abbatem qui obtinet duo beneficia non curata, eiusque electio est valida, nec beneficia vacant vsque adeptam Abbatie pacificam possessionem: imò & ea retinere licite potest vsque ad benedictionem, vt de consuetudine seruari testantur DD. mox citandi, tom. 2. quæst. 53. a. 7. De quo Oldrad. consil. 14. col. 2. & Rebus. respons. 10. tit. religiosus dispensatus.

15 Abbas cõmendatarius potest creari à Papa clericus, aut professus alterius ordinis, vel alius, etiam secularis, qui erit verus prælatus monasterij, non tamen decet talem eligi, ex mente Concilij Tridentini, quomodo enim poterit ad regulæ perfectionem dirigere, & instruere alios, qui non est expertus, nec in ea instructus? Huiusmodi tamen Cõmendatarius perpetuus defacto electus à Papa potest in actibus capitularibus exercere omnia illa, quæ potest proprietarius, in cuius locum subrogatur, quando quidem est verè prælatus, tom. 2. q. 52. art. 7. & 8. De quo Oxeda de beneficijs incompatibilibus, l. p. cap. 24. à num. 97. vsque ad 105.

16 At priuilegia Abbati, aut Religioni concessa non extenduntur ad huiusmodi Cõmendatarium, etiam si sit perpetuus, cum non veniat appellatione Religionis, aut Monachorum, licet aliàs verus prælatus, & Abbas veniat appellatione Monasterij, & Monachorum, tom. 3. q. 41. art. 8. & 9. De quo Ludou. Gomez in regulis cancellar. super regul. triena. quæst. 5. à num. 22. §. ex quibus facile.

Quod in penalibus nomine Monachorum veniat etiam Abbas notatur à DD. in cap. fin. de simonia, & tradit Sanchez lib. 6. Decalogi cap. 8. num. 84.

Trid. sess. 25.
de Regul. cap.
121.

Nota ad resolutionem de Abbatibus.

17 De Abbate seculari, & quanta sit eius dignitas, ostendit Azor inst. moral. 2. p. lib. 3. ca. 19. Galganat. de iure publico lib. 3. tit. 38. quos refert Barbosa in collectanea ad decretal. cap. vt Abbates 1. de ætate, & qual. ordin. num. 3.

18 Nota quod Abbas dicitur quis ante benedictionem. Felin. in c. meminimus num. 1. & 20. de accusation. Oldrad. consil. 14. col. 2. Bertachin. verbo *Abbas* 5. Brunor. à sole in locis communibus, verbo *Abbas*, num. 2. relati à Barbosa in dicta collectan. cap. 1. de supplen. neglig. prælatorum num. 6.

19 Nota, quod si Episcopus tertio requisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, potest ipse Abbas non expectata benedictione officium administrare, & alia quæ ad id pertinent, exercere, vt ordines conferre, & ea omnia, quæ sunt sui muneris tunc implere, cap. statumimus 1. de supplen. neglig. prælat. & tradit Erasmus à Cochier de iurisdic. ordinarij in exemptos p. 4. quæst. 78. num. 2. Azor 1. p. inst. moral. cap. 20. quæst. 6. relati à Barbosa in dicta Collectan. dicto cap. 1. de supplen. neglig. præla. idem docet P. Miranda to. 1. Man. q. 38. art. 9. concl. 3.

20 Circa resoluta nu. 4. Idem docent Bellamer. in cap. cum contingat 11. de ætate, & qual. ordin. quæst. 1. Cardinal. ibid. notab. 1. Abbas num. 2. Butrius num. 13. Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis, & à quibus, & quomodo num. 14. Praxis Episcop. p. 1. verbo *Abbas*, Nauar. consil. 13. aliàs 14. in nouis num. 3. de priuilegijs, Azor inst. moral. 2. p. lib. 3. cap. 48. quæst. 15. Florez de Meria lib. 3. variar. quæst. 24. Cenedo ad decretal. collect. 115. quos refert Barbosa in collecta. ad dictum cap. cum contingat, num. 2. idem docet P. Miranda dicto art. 9. concl. 2.

21 Ad quod etiam nota, quod subditi Regulares ab eisdem Abbatibus examinandi sunt, à quibus minoribus iniunguntur, quia Concilium Tridentinum de solis ordinibus sacris intelligendum venit. Ita Nauar. dicto cons. 14. num. 5. quem refert ad idem Barbosa de officio, & potest. Episcopi part. 2. allegat. 3. num. 7. & in Collectan. dicto num. 2. Et consequenter ipsis Abbatibus fas est cum præfatis sibi subditis dispensare in interstitijs minorum ordinum. Ita Hieronymus Sorbus in compend. Mend. verbo *Ordines sacri*, vers. *quando vero Abbates*. P. Miranda to. 1. quæst. 38. art. 7. concl. 3. Vbi quærit, quid iuris sit, quando Abbates suos subditos cum dimissorijs remittunt, vt ab Episcopis ordinentur, cui competat interstitiorum quoad dictos ordines minores dispensatio? Et quæstionem indecisam, ac non resolutam nobis resoluendam relinquit. Ad quod ommissis multis.

22 Respondendum existimo, ad dictos Abbates pertinere eam dispensationem sicut ad Episcopum, qui dimissorias suo subdito concedit.

Trid. sess. 24.
c. 12. de refer.
tuas!

vt ab alio ordinetur, pertinere, ex Salzedo in practica cap. 25. tradit dō
 & iſſimus Magiſter meus R. P. F. Henricus de Villalobos tom. 1. ſumme
 tract. 11. diſ. 12. num. 4. Et tenet, vel ſaltem innuere videtur noſter Au-
 ctor tom. 3. quæſt. 24. art. 3. § ex dictis inferitur, vbi reſoluit, ad Episco-
 pos, & ad præfatos Abbates pertinere in interſtitij diſpenſare, non ve-
 ro ad alios prælatos Regulares, cum ſuis ſubditis Regularibus. Quod
 idē dixit, qui hi prælati Regulares, extra Abbates, non vtuntur bacu-
 lo, mitra, & alijs inſignijs Pontificalibus, nec ordines minores confe-
 runt, ſicut ipſis Abbatibus conceditur, ac proinde non illis datur poteſ-
 tas diſpenſandi in interſtitij, quam certē haberent ſi poteſtate confe-
 rendi dictos ordines polerent, ſicut præfati Abbates polent. Rationem
 aſſignant citati Auctores: quia ſicut Episcopus ſubditi ordinandi ab
 alio Episcopo cum diſſorijs melius cognoſcit neceſſitatem, & vtili-
 tatem ſuæ Eccleſiæ, & quibus miniſtris indigeat, quam præſumitur cog-
 noſcere qui alteri Eccleſiæ præeſt: ita pariter dicti Abbates, qui ſuos
 ſubditos ad alios Episcopos remittunt, vt ordinentur, melius cognoſce-
 re præſumuntur, quibus miniſtris ſuæ Eccleſiæ egeant. Accedit, quod
 ſi eos poſſunt ordinibus minoribus initiare, conſequenter etiam pote-
 runt cum illis in interſtitij diſpenſare, ad inſtar Episcoporum, ad quos
 ſemper ſpeſtat interſtitiorum cum ſuis clericis diſpenſatio, etiam quā-
 do ab alio Episcopo cum ſuis diſſorijs ordinantur. Alienum enim
 prorsus videtur à iure, & à ratione, quod Abbas, qui ſibi ſubditos ordi-
 nat, ab alio interſtitiorum diſpenſationem mendicare cogatur, vt bene
 obſeruat P. Miranda dicto art. 7. concl. 3.

23 Sed aduerte cum eodem Barboſa vbisupra num. 3. & 4. quod
 dicti Abbates Regulares non poſſunt diſpenſare in interſtitij ordinū
 minorum cum ſæcularibus ſibi ſubditis, & in quos etiam ordinariam
 habent iuriſdictionem. Vnde optimo iure decidit Rota apud Seraphi-
 num deciſione 985. p. 1. non licere Abbatibus promouere perſonas ſæ-
 cularis habentes litteras diſſorias ſuorum Episcoporum. Et idē
 conſtat, longē à veritate alienum eſſe quod aſſerūt Quaranta in ſum-
 ma Bullarij verbo *Ordo*, verſ. *Abbatibus*, pag. 501. & Azor inſt. moral. 1.
 p. lib. 12. cap. 20. quæſt. 7. Sacram Congregationem cenſuiſſe: *Quod hu-
 iusmodi Abbates poſſunt tonſuram, & minores ordines ſæcularibus Episcopo ſub-
 iectis conferre, ſi modo ipſius Episcopi conſenſus accedat, vel litteras diſſorias ad
 recipiendos ordines ab Abbatibus conceſſerit.* Nam huic aſſertæ deciſioni re-
 pugnant verba Tridentini expreſſa dicto cap. 10. ibi, *non liceat*, & ibi,
cuiquam, qui Regularis ſubditus non ſit: ergo ad alios, etiam ſibi ſubditos, &
 in quos ordinariam iuriſdictionem habent, extendi non debet; & mul-
 to minus ad ſubditos alterius habentes litteras diſſorias ad recipien-
 dos ordines, etiam ab ipſis Abbatibus. Nec ex eadem ratione extendi
 poteſt ad Regulares non ſibi ſubditos, etiam qui diſſorias ſpeciales
 ſuorum ſuperiorum, & ſpeciale conſenſum Episcopi loci habuerint,
 quia

quia nec in hoc casu asserta decisio relata per Quaranta, & Azor locis proxime citatis stare potest. Hæc Barbosa.

24 Circa resoluta num. 5. Nota cum Azor inst. moral. 2. p. lib. 3. c. 48. quæst. 16. Summum Pontificem non posse facere potestatem simpliciter presbytero conferendi ordines sacros, quod tenet D. Thom. in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 1. ad tertium. Idem sentiunt Abbas, Colletaneus, & alij in cap. quanto, de consuetudine, Couar. lib. 1. variar. cap. 10. num. 9. Soto in 4. dist. 7. quæst. vnica art. 2. & nouissime Pat. Villalobos 1. p. summæ tract. 11. diff. 8. concl. 3. & est vsu recepta, teste Syluestro verbo *Ordo* 3. quæst. 3. & refert Auctor dicto art. 3. Ac proinde dictam concessionem Innocentij VIII. nullius valoris fuisse, nec illa vnquam licite vti, ac frui potuisse, etiam ante Concilium Tridentinum aliqui opinantur. Sed de facto huiusmodi concessionis, ac per consequens de potestate Pape id concedentis, quis sanæ mentis dubitabit? Nam Patres Cistercienses, vt ab ipsis Auctor accepisse testatur, ea aliquando vsi sunt, tanquam legitime, & verè à Sede Apostolica expedita, concessit autem Papa secutus aliam sententiam oppositam, nec concederet, si secundum ius id illi non liceret, ac idèdè plusquam probabilis per huiusmodi factum Sedis Apostolicæ redditur. Hodie tamen tali indulto non est fas vt post dictum Tridentinum decretum, quo derogatum esse ex Auctoris sententia dicto art. 4. resoluimus supra.

Tuetur sententia Auctoris.

25 Circa resoluta num. 6. Idem docent Nauar. lib. 2. consil. 22. & 23. de tempor. ordin. Enriquez lib. 7. de indulgentijs ca. 26. initio, quos refert, & sequitur doctissimus, ac R. P. F. Ludouicus Miranda tom. 1. Manual. Prælatorum quæst. 39. art. 5.

Sed adhuc dubitatur merito, an præfati Abbates possint dare litteras dimissorias clericis sæcularibus sibi subditis, vt ab alijs ordinentur. Azor inst. moral. p. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 3. tenet partem negantem, idque expresse definiri in Tridentino Concilio illis verbis: *Nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut collegia, vel capitula quacunq; etiam Ecclesiarum Cathedralium litteras dimissorias aliquibus clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant: sed horum omnium ordinatio, seruetur omnibus, qua in huius Sanctæ Synodi decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum fines Diocesis existunt, pertineat.* Hæc Concilium. Idem videntur firmare Auctor tomo 2. summæ cap. 14. num. 9. & 11. P. Miranda dict. art. 3.

Trid. sess. 23
cap. 10. de reformat.

26 His tamen non obstantibus oppositâ sententiâ defendit P. Villalobos 1. p. summæ tract. 11. diff. 9. num. 4. eamque prædicat probabiliorem ex Ledesma 1. p. summæ de sacrament. ordinis cap. 8. post 2. concl. Ducitur, quia dicti Abbates, seu etiam Priores (qualis est Prior Meridæ in Hispania, & similes) habent iurisdictionem Episcopalem super parochos, & parochianos, & tanquam Ordinarij habent ius approbandi confessores, & prædicatores in suo territorio, & vt alienus Episcopus ibidem, ex eorum licentia Pontificalia exerceat, vt tradant Flo-

rez Diaz lib. 3. variar. quæst. de Abbate ordin. num. 18. & Auctor in Addit. summæ tom. 3. cap. 1. num. 12. vbi per totum capitulum agit de horum Abbatum exemptorum iurisdictione, & potestate, resoluitque omnia illa, quæ Episcopis ratione ordinariæ iurisdictionis competunt, ipsis Abbatibus competere: vt dispensare in casibus, in quibus possunt Episcopi (exceptis illis, quæ in Tridentina Synodo ipsis Episcopis specialiter committuntur) item approbare confessores, & prædicatores, vt dictum est, conferre beneficia, visitare Ecclesias sibi subditas, cognoscere de causis matrimonialibus, & beneficalibus & similia, ac proinde in his Abbatibus, seu Prioribus non habere locum dictum decretum Tridentinum cap. 10. de reformat. & consequenter posse concedere dictas dimissorias suis subditis necessario fateri debemus: quas Episcopus Diocesis nullo modo dare potest, vt supponunt præcitati Auctores. Hoc tamen non procedit nisi in Abbatibus iurisdictionem ordinariam in parochos, & parochianos pleno iure exercētibus, vt dictum est: nam cæteris, quales sunt Cistercienses, & Benedictini, qui tali iurisdictione non polent, id in præfato decreto Tridentino prohibetur, & de istis intelligi debet quod affirmat Auctor dicto loco summæ tomo 2. cap. 14. num. 9. & 11.

27 Circa resoluta num. 9. ad finē. Idem notatur in cap. *edoceri*, verbo *cum ex officio*, nempe Abbatem super causis, quæ ad eundem, & conuentum simul spectant conueniri posse per rescriptum, in quo Abbatis tantum, & nulla conuentus mentio habeatur, vt notant Glossa penult. & communis in cap. 1. de procurator. omnes in cap. causam, quæ el. 1. de iudic. Lapp. allegat. 49. Rota decis. 466. aliàs 3. de confes. in nouis, & alibi, vt per Felin. in dicto cap. *edoceri*, num. 2. iniitio Bero. num. 10. in cap. nulli, de rebus Eccles. Capella Tolos. decis. 79. Nauar. cap. nullā, notab. 5. vers. secundo quæritur 18. quæst. 2. Suarez de Paz in pract. to. 1. annotat. 4. num. 34. & multi alij generaliter colligentes, solū prælatum absque suo conuentu, vel capitulo agere, & conueniri posse super bonis ad Ecclesiam, vel conuentum spectantibus. Quidquid tamen inuoluant Glossa in dict. cap. *edoceri*, verbo *debeant*, & verbo *legaliter*, in dict. cap. 1. de procurat. verissima est, receptaque sententia, quod si bona inter prælatum, & conuentum omninò communia sint, vel sunt quoad rem separata; quia alia deputata sunt pro mensa conuentus, alia pro mensa prælati, sed quoad administrationem sunt vnita, quia omnia administrat prælatus, & in his indistincte consensu capituli non requisito agere poterit prælatus, præterquam in arduis negotijs, in quibus vtriusque consensus exigitur. Ita tenent omnes Canonistæ in dict. cap. *edoceri*, & præcipue Innocent. num. 4. Ioann. And. à num. 17. Anchar. col. vlt. Bald. num. 4. & 10. Panormit. num. 6. Anan. num. 1. Felin. n. 2. Lapp. allegat. 48. Specular. Hostien. Bellamer. Dec. Franc. & alij quos citat Rendina in promptuar. recept. sententia, tomo 1. titulo 38. num.

21. apud Barboſ. in collectan. diſo capite. edoceri, num. 2.

28 Circa reſoluta num. 11. Nota quod ſi talis deſignatio, ſeu priuatio fiat extra capitulum in caſu non permiſſo, irrita, & nulla ipſo iure videtur, vt habetur in *cap nouit, de his, qua ſunt a prelat.* & tradit Suarez lib. 5. de legibus cap. 31. num. 10. & 11. Vbi reſoluit, quod quando lex formam conſtituit, & addit, actum aliter fieri non poſſe, inducit formam ſubſtantialem, ſine qua actus non valet, quia tunc non ſolum fertur ſimplex prohibitio, ſed etiam limitatur ipſa poteſtas, ſeu potius auferitur reſpectu actus facti ſine tali forma, vt de verbo, *non poſſit*, ſeu *aliter non poſſit*, poſito in lege, tradit Bart. in *l. cum lex, ff. de fidei iuſſor. & in l. vltim. num. 6. de forijs*, & ſequitur Felin. in *cap. cum dilecta, de reſcriptis num. 6. verſ. ſeptimum ſignum*, & latiffime locupletat Tiraquel. in *l. vlt. Connub. gloſſa 4. per totam*, relati a Suarez vbi ſupra num. 12. vbi num. 13. & 14. Hoc amplius declarat, iuxta materiam, & alias circumſtantias rei, de qua agitur, limitandum eſſe, ex Couar. in *cap. quamvis pactum, 2. p. §. 4. num. 10.* Quando vero ſimul cum forma requiſita in ipſomet actu ponitur clauſula irritans, an ea irritatio ipſo iure inducatur ante omnem ſententiam, ſaltem declaratoriam talis defectus, vt in exemplo ſumpto ex dict. *cap. nouit, de his qua ſunt a prelat. ſine conſenſu capituli?* oſtendit ipſe Suarez ſupra cap. 32. num. 4. & ſequentib.

29 Circa reſoluta num. 12. Nempe Abbates habere dignitatem Eccleſiaſticam firmat Gloſſa vlt. in *cap. expoſuiſti, de corpore vitiat.* Lapp, allegat. 84. incipit, Dominus Papa, col. penult. num. 11. Panorm. in *ca. decernimus, nume. 2. de iudic.* vbi Decius in releſt. colum. 2. num. 4. Felin. in princip. & Ripa num. 3. quos refert, & ſequitur Rendina in promptuar. receptorum ſentent. tom. 1. tit. 1. num. 2. apud Barboſa in collect. ad *cap. tuam in Domino 10. de ſtat. & qualitat. ordin.*

Quanta autem ſit Abbatis Regularis auctoritas, & poteſtas in monachos, & in alios ſibi ſubditos, vide Azor 1. p. inſt. moral. lib. 12. cap. 20. q. 7. Sanchez lib. 6. decal. ca. 2. n. 63. Vbi quaerit, an Abbas poſſit religioſum in pignus, ſeu in obſidem pro debitis monaſterij dare, & cum communiore ſententia id affirmat, & videtur ſupponi in c. *ex reſcripto, verſ. obſides dari, de iur. iuran.* & tenent loan. Andr. ibi num. 9. Hoſtienſ. nu. 1. Felin. num. 3. Alexad. de Neuo num. 33. Nauar. lib. 3. conſil. 65. n. 3. de Regularibus in 1. edit. & in 2. conſ. 74. num. 3. Surdo de aliment. tit. 8. priuil. 38. num. 26. & 27. Sed id limitat, vt non dentur religioſi in obſides, qui proprie obſides dicuntur, pro pace, aut ſimili cauſa Reipublice ſed vt in certo loco ſtent ad tempus pro neceſſitate, & vtilitate monaſterij, primum enim ſoli Summo Pontifici reſeruaatur, vt optime docent Abbas dict. *cap. ex reſcripto* num. 8. Bart. & Socin. de regul. iuris, regu. 267. num. 1. & 2.

30 Circa num. 15. Idem docet Sanch. lib. 7. decalogi cap. 4. n. 24. & 25. vbi refert Sraphilgum de literis gratiae, vbi de formis expectatiuarum,

uarum, forma 8. in fine, Ludou. Gomez regula de infirmis resignatio-
nibus quæst. 13. num. 7. & tract. de expectatiuis num. 71. in fine, Couar.
cap. 2. num. 2. in fine de testament.

RESOLVTIO II.

De Abbatisſis, ſeu Prioriſſis.

ABBATIſſA, ſeu Prioriſſa, & aliæ præfectæ Monialiū
non ſunt proprie prælatæ, cum fœminæ ſint incapaces iurisdic-
tionis ſpiritualis, & Eccleſiaſticae poteſtatis, quæ dig-
nitati Prælaturæ annexa eſt, & à poteſtate clauium ortum
habet. Vnde ratione officij non poſſunt imponere præcepta ſpiritualia
ſuis Monialibus, ſicut imponunt prælati Regulares ſuis monachis, ſed
tantum ciuilia, ſicut matres familias, quæ in re graui obligant ad morta-
le *tom. 1. quæſt. 12. art. 2.* vbi aſſerit Auctor, ita tenere cum D. Thoma, &
communi Theologorum, Soto in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. & diſt. 25.
quæſt. 1. art. 2. Sed de hoc ſe retractat, vt videbimus infra retractat. 1.

2 Abbatiſſa eſt incapax poteſtatis clauium, & ſpiritualis iurisdic-
tionis propriè ſumptæ, cum hoc pertineat ad poteſtatem ordinis, cuius
illa eſt incapax. Vnde non poteſt excommunicare, ſuſpendere, aut
interdicere: eſt tamen capax iurisdiccionis ſimilis ſpirituali, qualis eſt
gubernatio, & correctio ſuarum Monialium, in ſtitutio clericorum in
Eccleſijs ſibi pleno iure ſubiectis, ſuſpenſio ab oficio, & beneficio, ſub-
trahendo præbendas, & lato modo interdicens: ſed hoc interdictum,
ſeu ſuſpenſio non inducit irregularitatem illam infringentibus, cum
non ſint propriè cenſuræ, obligat tamen eius præceptiū clericos ad pec-
catum mortale in materia ſufficiēti. Quando autem eius officiales ex-
communicant, vel aliam cenſuram imponunt, faciūt auctoritate Papæ,
& non Abbatiſſæ, *tom. 1. quæſt. 17. art. 12* & *tom. 3. quæſt. 65 ar. 5.* De quo
DD. in cap. dilecta de maiorit. & obediēt. Sylueſt. verbo Abbatiſſa, num. 6.
Armilla num. 4. Mayol. de irregularitate lib. 3. cap. 29. num. 12. Anto-
nin. 3. p. tit. 27. cap. 4.

Idem docent cū Auctoribus citatis ſupra Sánchez lib. 6. decalog. c. 11
n. 17. & ſequentibus, Suarez to. 5. de cenſur. diſp. 2. ſ. 6. 3. nu. 5. & 6.
vbi exponit dictum cap. dilecta, de maiorit. & obediēt. P. Miranda tract.
de Monialibus quæſt. 6. art. 5.

3 Abbatiſſæ triennales non ſolent benedicere, ſed tantum perpetuæ.
Vnde de iſtis perpetuis intelligitur ius diſponens, quod perdunt Ab-
batiſſatum, ſi intra annum à confirmatione non benedicantur, *tem. 1. q.
n. 2. art. 3. in fine.* De quo Nauar. lib. 3. conſil. tit. de ſtat. monach. conſ. 2.
& de Regularibus conſil. 4. num. 4. & 5.

4 Omnes tamen, etiam perpetuæ, ſeu benedictæ non egent diſpenſatione circa illegitimitatē, vt ſint Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ attento iure communi, vt magis communis ſententia Doctorum tenet, tom. 1. q. 13. art. 21. licet olim oppoſitū ſenſerit Auctor in *ſumato.* 2. c. 29. n. 12.

Stando autem in opinione contraria, quæ eſt doctiſſimorum viro- rum, ſcilicet, quod egent diſpenſatione, ſuperiores Mendicantium abſ- que dubio poſſunt diſpenſare cum ſuis Monialibus virtute ſuorum pri- uilegiorum, & idem ius eſt de alijs Regularibus communicantibus in priuilegijs, nec eſt neceſſarium, vt fiat in capitulo, aut congregatione. *abſt.* art. 22. Idem docent P. Miranda de Monialibus q. 6. art. 3. concl. 2. Sanchez lib. 5. decalog. cap. 5. num. 2. Portel verbo *Abbatiſſa*, n. 6.

5 Ex decreto Concilij Tridentini eligenda in Abbatiſſam, vel Prioriſſam, aut aliam quamcunque præfectam Monialium quocunque nomine appellatā debet habere quadraginta annos ætatis, & octo pro- feſſionis expreſſæ in laudabili vita, quod ſi talis non reperiatur in eodē conuentu, ſitque inconueniens alteram de alio adducere, debet exce- dere ſaltem triginta annos ætatis, & quinque profeſſionis, ad quod non admittit Concilium tacitam profeſſionem, ſed neceſſariò debet eſſe expreſſa. Congregatio Cardinalium declarauit: *Quod licet Abbatiſſa per quinquennium non permanſerit in religione, dum tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requiſitionem Monialium, de licentia ſecus la dignitatis Eccleſiæ Cathedræ, & earum ſuperioris Regularis, dummodo anno ſuperiori bene ſe geſſerit in officio, poterit confirmari per biennium in officio, & in abſentia ſuperioris, abſq; eius conſenſu poteſt fieri confirmatio.* tom. 1. quaſt. 15. ar. 3. De quo Azor inſt. moral. 1. p. lib. 13. cap. 10. à principio, Reginald. in praxi fori pœnit. li. 30. tract. 3. num. 166. in princip. Garcia de benefic. p. 7. cap. 4. num. 42. & 71. relati à Barboſa in remiſ. ad Trident. diſt. cap. 7. num. 1. P. Miran- da tract. de Monialibus quaſt. 6. art. 4.

6 Abbatiſſæ Cisterciennes, & Clariſſæ, ſeu aliæ ordini Minorum ſubiectæ durant per triennium, ex decreto Sixti V. & Gregorij XIII. quo finito tenentur renunciare ſub pœna excommunicationis, vt habe- tur in Comp. Minorum. Sed hoc pro ſola Italia præceptum eſt, quoad omnes Abbatiſſas Religionum per Gregorium XIII. & quoad Clariſ- ſas per Sixtum V. Vnde extra Italiam omnes Abbatiſſæ præter Clariſ- ſas, poſſunt finito triennio reelegi, & continuari, tom. 1. quaſt. 16. art. 2. & 3. & in addit. Summa, tom. 3. cap. 3. num. 6. De quo P. Miranda tract. de Monialibus, quaſt. 7. art. 9. At in Portugallia Abbatiſſæ S. Clare non poſſunt reelegi intra ſexennium, ex ſpeciali decreto Domini Pauli V. teſte Portel verbo *Abbatiſſa*, num. 4.

Sed poſſunt finito triennio eligi in præſidentes uſque ad nouam ele- ctionem, ob pacem, & bonum regimen conuentus, vbi uſus obtinuit, non obſtante dicta Bulla Sixti V. *ibid. diſt. art. 3. & citato loco, addit. Sum. num. 7.* Idem tenet P. Miranda, tract. de Monial. q. 7. ar. 9. concl. 2.

Trident. ſeſſ.
25. cap. 7. de
Regul.

Bob

quod

In Bullar. bul

la 7. Sixti 5.

Compen Min.

verbo Abba-

tiſſa §. 7. & 9

et. ibid. ibid.

quod

quod

7 Constitutiones præfatæ Sixti V. & Gregorij XIII. prohibentes Abbatissas perpetuas non habent locum in illis, quæ sunt per præsentationem, & institutionem: nam facile reditur ad ius antiquum, in quo talis institutio, & confirmatio erat perpetua, quæ reditio in iure est favorabilis, ut habetur in *c. ab exor. l. 10. 3. 5. dist. & c. cum omnes de const.* vbi DD. Et idem dicendum est de præfidente, seu præfecta oblatarum, quæ non sunt religiosa, licet collegialiter viuant: quia dictæ constitutiones non locuntur, nisi de Abbatissis, & alijs præpositis Monialium, quæ sunt verè & propriè religiosa, *tom. 1. quaest. 16. art. 4. §. 5. & tom. 2. q. 54. art. 5. §. 6. & in addet. summa tom. 3. cap. 3. num. 5.* Idem reperit Portel supra num. 10. ad finem, vide Nauar. lib. 3. consil. 82. tit. de causa possess. & proprietaria. in editio. anni 1591. & titul. de Regularibus, consil. 82. lib. 3. & in cap. nullam, 18. quaest. 1. num. 3.

Ampliat
doctrina Au-
toris.

Ad do cum Portel vbi supra num. 10. posse continuari in officio Abbatissæ per viginti annos primam fundatricem alicuius Conuentus S. Claræ, per statuta huius ordinis, teste P. Miranda in expositione Regule S. Claræ fol. 290. An autem post expletos viginti annos Abbatissatus possit præfata fundatrix iterum eligi in Abbatissam? maius dubium est pro quo nunc in terminis consulti sunt Salmanticenses. Ego sub censura doctiorum, existimo posse continuari ex supra tradita doctrina Auctoris: nam Sixtus V. & Gregorius XIII. in suis bullis decernentes præfatas Abbatissas post triennium expletum sui officij non posse reelegi, & clare locuntur de illis, quæ sunt per electionem, & non per nominationem, qualis est dicta fundatrix, quæ nominatur, & mittitur à superiore ad fundationem, & regimen conuentus: vnde si post expletum tempus sui Abbatissatus in fundatione eligatur, eius electio dici non potest reelectio, quia nunquam fuit electa, sed tantum nominata, ut dictum est, ac proinde non comprehenditur sub dicta prohibitione Sixti, & Gregorij de non reelegendo post triennium.

8 Monialis descendens ex genere maculato, etiam poena combustionis olim punito, potest eligi in Abbatissam, *tom. 1. quaest. 14. art. 13.* De quo P. Miranda de Monialibus quaest. 6. art. 2. & 3. Portel vbi supra num. 6.

9 Electio Abbatissarum, & aliarum Præpositarum Monialium pertinet ad ipsas Moniales, debetque fieri per vota secreta, ita ut eligentium nomina nunquam publicentur, ex decreto Tridentini. Canonicè autem electa per scrutinium, si habeat duas ex tribus partibus conuentus, statim confirmanda est, non obstante contradictione alterius partis non suffragantis. Secus si non habeat duas partes, licet sit à maiori electa, tunc enim superior debet prius audire partem reclamantem sine strepitu, & figura iudicij, & postea confirmare, vel irritare electionem, interim tamen non irritauerit, electa uti potest suo iure, exercendo suum officium, dum modo res monasterij non alienet, nec aliquam inter Mo-

niales

Trid. Sess. 25.
de Regul. cap.
6. §. 7.

niales recipiat, vt expreſſe deſinitur *cap. indemnitatibus*, §. *ſane de elect.* lib. 6. Et idem fere dicendum eſt in electione per compromiſſum, niſi maior pars conuentus factæ iam electioni ſe oppoſuerit: nam tunc etiã differri debet confirmatio, aut irritatio uſque ad cognitionem cauſæ, in terim tamen electæ officium exercere permittitur, niſi opponantium numerus duplo maior ſit, dicto *cap. indemnitatibus*, §. *ceterum. tom. 2. q. 54. art. 1. & 7.* De quo Anton. Cucus lib. 4. Maior inſtit. titulo 1. de elect. num. 291. uſque ad num. 298.

Idem docent Zarola in praxi Episcop. p. 1. verbo *Abbatiffa*, §. 1. pag. 26. Azor inſtitut. moral. 1. p. lib. 13. ca. 10. quæſt. 2. Barboſa in collectanea ad decretal. *cap. quia propter*, n. 6. ubi reſoluit formam huius cap. habere locum, etiam in electione Regularium Prælatorum, ex ſententia Abbat. *ibid.* num. 7. verſic. *circa*, & num. 8. verſic. *& placet.* Franc. Mar. decif. 992. P. Miranda tomo 2. quæſt. 23. a. 3. concl. 1. innuit extēdi id ad Abbatiffarum electionem, ex Sylueſt. verbo *electio*, 2. quæſt. 1. idem P. Miranda tract. de Monialibus quæſt. 7. art. 10. ubi concl. 4. tradit, quid agendum in electione per compromiſſum.

10 Clauſula poſita in electione Abbatiffæ, de *conſenſu mediæ partis conuentus*, debet inteligi de conſenſu exquisito ab omnibus Monialibus capitulariter congregatis, à quibus ſic in vnum congregatis electio faciēda eſt: at non requiritur conſenſus maioris partis, ſed ſufficit mediæ partis conſentire, cum ex dicta clauſula amplius non requiratur, in clariſ enim non eſt opus coniecturis. *ibid.* art. 2. De quo Mandofius diſignatur. gratiæ tit. reſignatio, ſeu renunciatio fol. 54. col. 1.

An Monialis vidua poſit eſſe Abbatiffa? vide in retractat. 2. ubi partē affirmatiuā, ex Auctore in *addit. ſumma tom. 3. cap. 3. num. 9.* amplectemur licet oppoſitum ſenſerit, *tom. 1. quæſt. 64. art. 4. & tom. 2. quæſt. 54. art. 3.*

11 Superior nolens confirmare electā in Abbatiffam à maiori parte conuentus, aliamque eligens, cogendo per metum Moniales, vt ſuffragia mutent, peccauit grauiter, & poſterior electio eſt omnino nulla, cum metu facta fuerit, *ibid.* art. 4. De quo Nauar. lib. 1. conſil. titulo de electione conſil. 5.

12 Abbatiffa non poſſunt diſpenſare in votis Monialium, nec ea commutare, quia carent ſpirituāli iuriſdictione, benè tamen poſſunt ea irritare per poteſtatem dominatiuam, quam habent ſuper ſubditas, quæ quidem maior eſt ea, quam habent pater, & maritus ſuper filios, & vxorē. Nec peccant dicta vota ſine cauſa irritantes, nec irritationem petentes, ſi ſine earundem conſenſu emiſſa ſunt, *tom. 1. quæſt. 24. art. 7.*

Idem docent Suarez tom. 2. de religione, tract. de voto, lib. 6. cap. 7. num. vlt. Ledefma tom. 2. ſummæ tract. 10. cap. 7. ad finem, Ouand. in 4. diſt. 38. diſp. vnica poſiſt. 19. Alcozer in ſumma cap. 16. Leſius lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub. 13. num. 107. verſic. *Abbatiffa*, quos & alios plures refert, & ſequitur Sanchez loquens de irritatione lib. 4. decalogi

cap. 33. num. 19. & quoad dispensationem cap. 39. num. 7. & quoad commutationem cap. 49. num. 24. Portel verbo *Abbatissa*, num. 2.

In Bullar. vi-
ue vocis ora-
culo 8. Paul. 3

13 Paulus III. concessit Abbatissis S. Claræ, vt possint dispensare cum suis Monialibus circa ieiunia regulæ, & circa esum carniū, & lacticinorum, siue ouorum, quando cognouerint dictas Moniales prop. debilitatem, vel aliam legitimam causam non posse ita commodè huiusmodi ieiunia, & abstinentias seruare, extat in Bullario. Pro quo aduerte, quod ista non est propriè dispensatio dimanans à iurisdictione spiritali (cuius est incapax fœmina) sed Abbatissa declarat, vel dispensat auctoritate Papæ. Ita Portel in addit. ad dubia verbo *Abbatissa*, nu. 3. vbi in fine notat, Papam non exprimere causam morbi, vel ægitudinis manifestæ, in qua non est opus dispensatione, sed absolutè id concedit, ob debilitatē Monialium, vel aliam legitimam causam, quidquid dicat Sanchez lib. 6. decalogi cap. 1. num. 24.

14 Abbatissæ, & aliæ quæcunque Præpositæ Monialium admittentes viros, aut fœminas intra clausuram monasterij, etiam prætextu quarumcunque licentiarum obtentiarum incidunt in pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum, ac inhabilitatis ad alia obtinenda, ex Gregorio XIII. qui reuocat quascunque licentias super hoc obtentat, tom. 1. q. 47. a. 3. De quo infra latè agemus de clausura Monialium, n. 19.

15 Iure antiquo Abbatissæ, & Priorissæ solebant visitare monasteria sibi subdita, illisque legitimè impeditis ad egrediendum licebat per alium, etiam virum omni exceptione maiorem visitare At nunc iam id non licet, ex Concil. Trident. vbi receptum est. tom. 2. quæst. 5. art. 10.

Trident. sess.
25. cap. 5. de
Regul.

Nota ad resolutionem de Abbatissis,

16 Circa num. 1. resoluta. Idem cum Auctore ibi tenent Victoris de potest. Eccles. quæst. 2. num. 4. & in Summa Sacrament. vbi de clauibus num. 325. Martinus de Ledesma 2. p. 4. quæst. 20. art. 4. fol. 310. col. 1. & sequentib. Barthol. à Ledesma Summa Sacrament. vbi de clauibus diff. 4. dub. vlt. pa. 948. Angles in floribus 2. p. q. vnica de clauibus diff. 5. concl. 3. Henriquez lib. 6. de pœnitent. cap. 2. num. 3. & 4. in fine, quos, & nostrum Auctorem hic refert, & sequitur Sanchez ad præcepta lib. 6. cap. 1. à num. 17. & sequentibus.

Defenditur
sententia Au-
toris.

17 Sed non placet, quod ibidem tenet idem Sanchez n. 23. contra nostrum Auctorem, & Henriquez dicto nu. 4. nēpe non posse Prouincialem Abbatissam committere, vt hæc præcepta spiritalia imponat, quia, inquit, prælatus inferior Summo Pontifice nihil contra ius Canonicum, & communem Ecclesiæ usum efficere potest. Nam hæc ratio solū suadet non posse ei committere potestatem spiritualem clauium, ligandi, nempe, & soluendi, id enim in iure omnino fœminis est interdictum.

cap. nona, de penitent. & remiſſionem, vbi tria ſpecialiter Abbatisſis prohibentur, nempe Moniales proprias benedicere, confeſſiones audire, & publice predicare, quia, inquit Pontifex Innocentius III. *Licet Beatiffima Virgo dignior, & excellentior fuerit Apoſtoliſ vniuerſis, non tamen illi ſedi ſiſ Dominus clauis regni Cælorum commiſſit*: ecce quomodo de clauium poteſtate tantum ſermonem facit Pontifex. Vnde alia ab iſtis & alijs pendētib; à poteſtate clauium, vt eſt cenſuras imponere, & ſimilia, non prohibentur diſtis Abbatisſis in diſto Canone, & ita tenent Soto relatus ſupra, Henriquez ibidem, & Ludouic. Lopez, 2. p. inſtrūct. vbi de clauibus cap. 1. fol. 740. & ſequentib;. Et ita de facto in noſtris ſtatutis generalibus Toleranis hæc poteſtas committitur Abbatisſis ordini ſubiectis, vt docet P. Miranda infra citandus. Quare bene idem Sanchez ibidem num. 27. tradit, Abbatisſam habere iuriſdictionem aliquam conſeſſam à Pontifice confirmante regulam, ac ideò poſſe cogere ad illius obſeruationem, & tranſgreſſiones regularium præceptorum punire, vt docet Vazquez 1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 166. cap. 4. num. 28. Vnde conſequenter docet num. 28. proxime ſequenti, Abbatisſam inquirentē de aliquo monialis crimine poſſe imponere præceptū obligans ad mortale, vt potè quæ legitimam illius puniendi, & conſequenter de illo inquirendi iuriſdictionem habet, & ita tenere ait Bartholom. à Ledefm. loco citato concl. 1.

18 Sed minus bene, nec conſequenter addit ipſe Saneius ibidem num. 30. conſtituens differentiã inter præcepta prælati Regularis reſpectu Monachorum, & Abbatiſſæ reſpectu Monialium, quod prælati tanquam ſpiritualem iuriſdictionem habens ſpectat in ſuis præceptis, vt illorum finem, ſpiritualement religioſorum profectum, ac in virtutibus progreſſum, & perfectionem, & ad hoc tendit, cogere ad perfectam regulæ obſeruationem. At præcepta Abbatiſſæ, & vis, quam habet cogendi ad ſeruandas regulas, non ſpectant hunc finem: illum enim directe ſpectare eſt poteſtatis ſpiritualis: ſed ſolum ſpectant bonum politicum, communitatis, vt pacifice, & abſque ſcandalis, & perturbationibus obſeruetur, & vt recta ſit gubernatio. Hoc, inquam, non mihi placet, nam ſicut prælati ſibi ſubditos, ita & Abbatiſſa ſuis præceptis intēdit, tanquam primum finem, dirigere moniales ſibi ſubditas ad obſeruantiam regulæ, & alia, per quæ tendere poſſint ad profectum ſpiritualement vitæ Regularis, & ad finem æternæ beatitudinis, ad quem per profectum tendere Deo ſe deuouerunt, aliàs eſſent tanquam præſectæ, ſeu matres quædam mere ciuiles mulierum collegialiter viuentium ſine regula, nec inſtituto viuendi, niſi tantum politico, quod nos negamus.

19 Circa num. 3. reſoluta. Idem docet citatis Nauarro, & noſtro Auctore Sanchez lib. 5. decalogi cap. 5. num. 22. P. Miranda tract. de Monialibus quæſt. 7. art. 7. idque probat ex textu, & Gloſſa in *Clement. attendentes*, ſ. *ſtatuiſmus de ſtatū Monachorum*, in illis verbis: *in monaſterijs, in quibus*

quibus *Abbatissæ solite sunt benedici*; quam glossæ sententiam secuntur ibidem, Cardinal. Immola, & Bonifacius. Super quo vide Nauar. in capite nullam 18. quæst. 2. vbi multis probat, melius fuisse *Abbatissas* esse perpetuas secundum antiquum morem, quo solitæ erant benedici, sed ex eo non sequitur, quod triennales benedicantur. Vide etiam Azor inst. moral. tom. 1. lib. 13. cap. 10. quæst. 5. vbi agit de benedictione seu consecratione *Abbatissarum*.

20 Sed cõtra resoluta n. 4. ex nostro Auctore insurgit Sanchez plures alios referens pro sua sententia, à qua non audet recedere tanquam à frequentissima, vt vocat, seu communissima omnium, lib. 5. Decalog. cap. 5. num. 18. & 19. Vbi docet, vitium ex natalium defectu conurgens non purgari in monialibus per professionem, ac proinde, vt illegitima possit esse *Abbatissa*, vel *Priorissa* indigere dispensatione. Dicitur, quia illegitimi professi excluduntur ab omni prælatura, & dignitate cap. 1. & final de filiis presbyter, officium autem *Abbatissæ* dignitas est, vt habetur cap. indemnitateibus, §. sanè, de elect. lib. 6. ibi, vt à dignitate deiciatur adepta: & *Abbatissa* vero prælacionis officio fungitur in omnibus illis, quorum sœmina capax esse potest. Atque idè Tridentinum Cõcilium tanti *Abbatissæ* officium facit, vt non nisi quadragenariam, & post octauum professionis annum eligendam esse decernat. Hæc Sancius contra nos.

Vid. sess. 25.
c. 7. de regul.

Propugnatur sententia Auctoris

21 His tamen non obstantibus nostra sententia verior, ac probabilior mihi semper visa fuit, quam secuntur, ac tuentur P. Miranda tractat. de monialibus quæst. 6. art. 3. Portel verbo *Abbatissa*, num. 6. Et probatur efficaciter ex eodem cap. 1. de filiis presbyter. vbi, nec in toto eo titulo vllum verbum fit de sœminis, sed tantum de viris; sœminæ autem in odiosis non veniunt nomine masculorum, nisi expresse nominentur, ex regula cap. generali, de elect. in 6. Vnde Sixtus V. in suo motu proprio cõtra illegitimos nullam mentionem fecit de monialibus: imò expresse declarauit, eas non comprehendi in sua Constitutione. Ita multis adductis tradit P. Miranda loco citato.

Ad dictum vero cap. indemnitateibus, §. sanè, respondetur, quod ibi officium *Abbatissæ* non proprie, sed aliquo modo, seu late dignitas dicitur idèdque antecedenter ad dicta verba: à dignitate deiciatur adepta: dicitur ac possessione sua administrationis fuerit affecta: quo denotari videtur, officium *Abbatissæ* potius dicendum esse quandam administrationem, quam veram dignitatem. Nam improprie vocatur Ecclesiastica dignitas, quæ caret iurisdictione spirituali, & potestate clauium, vt est officium, seu administratio *Abbatissæ*, idèdque aliqui probabiliter sentiunt solum habere potestatem præcipiendi, & corripiendi, quantum conueniens fuerit ad maternum, & quasi domesticum regimen monialium, & communem conuentus pacem, ad instar matris familias, vt multis probat idem Sanchez lib. 6. decalog. cap. 1. num. 17. vsque ad 19. & for-

sis in dicto decreto Tridentino contra nos adducto ideò Abbatisa nomine Præfecta, seu Præposita signatur, ad denotandum nil potestatis habere, quam præesse, seu præponi tanquam matrem familias suis monialibus in his tantum, quæ pertinent ad exteriorem, & domesticum regimen monasterij, quod illi committitur ob periculum cohabitationis virorum cum ipsis, quamvis id nobis omninò non placet, ut suo loco dicemus.

22 Ad resoluta num. 9. Nota quod electio Abbatissarum S. Claræ per schedulas, & vota secreta celebranda est, secus facta omninò irrita est, ex præcepto Sixti V. in monialibus vero aliorum ordinum sufficit, quod fiat per vota, seu suffragia voce tenus expressa, dummodo secreto audiantur. *Addit. Summa, tom. 3. cap. 3. num. 12. in fine.*

23 Quid si monialis sit bigama, poterit ne absque dispensatione esse abbatissa? Negant Mayol. lib. 1. de irregularit. cap. 29. nu. 14. Viuald. in Candel. Sacram. p. 3. cap. 5. nu. 8. in 2. edit. Quam sententiam veram credit Sanchez ubi supra num. 23. quia, inquit, sicut viri bigami sunt prælationum incapaces, ita & mulieres bigamæ. Sed hæc sententia, & ratio à sancio tradita ad eam probandam, mihi omninò non placet, eum quia lex pœnalis loquens de viris non extenditur ad fœminas, ut in superioribus diximus: tum præcipuè, quia bigamiæ irregularitas indicta est à iure ad arcendum bigamos à susceptione ordinum sacrorum primò, & directè: vnde ex vi huius prohibitionis illi indirectè tantum incapaces videntur prælationum, & dignitatum, & dignitas scilicet istis annexa est iurisdicção, & potestas clauium. Cum ergo fœminæ sint incapaces sacrorum ordinum recipiendorum, consequenter sunt incapaces bigamiæ, seu huiusmodi inhabilitatis, ac proinde illis non videtur repugnare habere officium Abbatissatus, quatenus est quædam administratio sine iurisdicção spirituali, & sine potestate clauium, quæ administratio earum sexui non repugnat, idque absque vlla dispensatione fieri posse consequenter dicendum est.

24 Circa resoluta num. 11. Idem docet P. Miranda dicta quæst. 7. art. 4. ad quod citat cap. quia propter, cap. dudum, cum alijs pluribus, de electione, & cap. cum in cunctis, de his, quæ sunt à maiori parte capituli. In quibus iuribus maior pars suffragiorum ad electionem prælatorum tantum desideratur, neque contrarium, quantum ad electionem Abbatissarum deciditur in dicto cap. indemnitatibus, de elect. in 6. quia ibi agitur de electione per formam scrutinij in discordia celebrata: & quod electio per metum celebrata sit nulla ipso iure, videtur definiri in cap. ubi periculum, §. cæterum, de elect. lib. 6. Et tenent communiter Doctores, & in nostri casus terminis tradit doctissimus Nauarro loco supra citato, super quo etiam consule quæ latè congerit idem Pater

Miranda tom. 2. Manual. quæst. 23. art.

21. concl. 1. & 2.

RESOLVTIO III.

De absolute quoad Fratres.

RELIGIOSI, etiam hospites possunt absolui per praelatos Generales, vel Prouinciales, & eorum vicarios per se, vel per alios a se deputatos ab omnibus peccatis commissis ante, vel post ingressum religionis, & a quibuscunq; censuris excommunicationis, suspensionis, & interdicti, nisi adeo graues, & enormes fuerint excessus, quod sint ad Sedem Apostolicam merito destinandi. Ita concessit Clemens III. Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus Fratrum Minorum. Qui autem sint merito ad Sedem Apostolicam destinandi, declarauit Sixtus III. pro Minoribus, & Praedicatoribus, esse dumtaxat haereticos relapsos, schismaticos, falsarios litterarum Apostolicarum, & deferentes prohibita ad infideles. Vnde cum exceptio firmet regulam in contrarium, vt est notiiuris, in caeteris omnibus casibus, etiam Papae reseruatis, extra illos quatuor, habet dicti praelati facultatem absoluendi suos subditos. Idem possunt Priores Conuentuales Praedicatorum, & eorum vices gerentes pro suis subditis, ex concessione Sixti Quatti, & per communicationem etiam caeteri praelati locales, vt Guardiani, & similes. Hoc tamen debet fieri, iniuncta prius saluati penitentia, & satis facta parte, ex Eugenio Quarto, sed in priuilegio Clementis III. non praecipitur, vt parti satisfactio fiat. Satisfactio enim poenae cautiore, & vigilantiores in futurum poenitentes efficit, vt ait Trident. Vnde absolutio data virtute illius sine praevia satisfactioe erit valida, peccabunt tamen absoluentes. tom. 1. q. 20. 4. l. usque ad 5. & art. 9. Vide P. Miranda tom. 2. Manual. quest. 9. art. 10. Portel verbo *Praelatus ad absoluendum*, nu. 23. P. Villalobos r. p. summ. tract. 1. difficul. 64. num. 2. in fine, loquens de hospitibus, qui idem docent.

2. Possunt dicti praelati absoluerе suos Fratres virtute dictorum priuilegiorum, etiam si sint nominati in excommunicatione, dummodo parti satisfaciant, tam in foro interiori, quam exteriori, ex declaratione Pij V. etiam extra forum sacramentale, iuxta iuris dispositionem. Itemque possunt absoluerе ab omnibus supradictis reseruatis a Papa post dictas concessiones, nisi alias in ipsa reseruacione prohibeatur specialiter praelatis dicta absolutio, derogando priuilegia in contrarium. *Ibidem* att. 6. 7. & 8. De quo Enriquez lib. 3. de indulgent. cap. 3. littera R. Pater Miranda tom. 2. Manual. quest. 37. art. 21. & 22. Portel vbi supra, n. 25. 27. & 28. qui idem docent. Item possunt absoluerе ab excommunicatione ob iniectioem manuum violentarum in clericum, etiam si a Fratre sit percussus extra claustrum. *ibid.* art. 12. Vide Nauar. in Manual.

In Bullar. bul.
la 14. n. 40.
& Bulla 33.
m. 4. Sixti 4.

In Bullar. bul.
la 21. & 22.
Sixti 4.
In Bulla. bul.
la 19. Eug. 4.
Trident. Sess.
24. cap. 8.

nūal. cap. 26. num. 18. & 19. P. Miranda vbi supra art. 24.

3 Præterea possunt absoluere suos subditos à casibus Cœnæ Domini, non obstante noua reseruatione ipsorum, quæ quotannis fit in publicatione bullæ in Cœna Domini, quæ debet intelligi iuxta clausulam positam à Sixto Quinto, & Clemente Octauo, in tenore bullæ Cœnæ à se pro suo tempore publicatæ, ibi: *nisi in eis, etiam casus præsentibus litteris expressi comprehendantur*: quæ verba denotant mentem præfatorum Pontificum esse, priuilegia dictos casus cōcedentia minime velle derogare, quæ clausula licet non exprimat ab alijs Pontificibus, debet haberi pro expressa, quia taciti, & expressi idem est iudicium, vt est noti iuris. *Ibidem art. 9. De quo P. Miranda tom. 2. Man. q. 7. art. 3.*

Addit Auctor in *addit. sum. tom. 3. cap. 6. nu. 3.* hoc idem concessum esse Generali, & Commissario Generali Minorum pro suis subditis in foro conscientie à Gregorio XIII. vt habetur apud Bullarium inter vix uocis oracula huius Pontificis, & multis retroactis annis pro Prædicatoribus concesserat Iulius Secundus, non obstante dicta reseruatione, quæ quotannis fit in publicatione Bullæ in Cœna Domini: excipit tamen præter hæresin, schysmā, falsificationem litterarum Apostolicarum, & portationem armorū ad infideles excepta à Sixto Quarto, cōspirationem factam contra Papam. Imò & in foro interiori idem concessit Prouincialibus Indiarum occidentialium pro suis subditis deputatis conuersioni Indorum Adrianus VI. & Gregorius XIII. Custodibus Fratrum Minorum in India Orientali, in foro conscientie, excepto etiam casu manuum violentarum in prælatum, vltra excepta à Iulio II. & habetur in Bullario.

Item à Gregorio XIII. indultum est Societati Iesu, vt concessiones illi factæ non censeantur reuocatæ per Bullam Cœnæ, quod concessit vix uocis oraculo anno Domini 1584. die 18. Martij, vt habetur in *Compendio Societatis*. Aliam item concessionem Alexandri Sexti positam in *Compendio Minorum* refert nouissime P. Villalobos 1. p. Summæ Theolog. tract. 9. difficult. 61. nu. 6. in fine, in qua conceditur Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus plenaria facultas, & auctoritas absoluendi quoscunque subditos suos vtriusque sexus, etiam à crimine hæresis, seu apostasiæ, & cum eis dispensare. Quod priuilegium, & alia similia concessa Regularibus non reuocari per Bullam Cœnæ tanquam probabilius, & in praxi sequendum tenet idem P. Villalobos citato loco n. 5. licet quoad crimen hæresis contrarium sentiat. Quæ opinio tanquam magis pia, & animarum saluti prouidens ex auctoritate tantorum, & doctissimorum virorum potest absque scrupulo sequi, quidquid in contrarium sentiat F. Ioannes à Cruce in suo epitome lib. 1. cap. 6. dubio 14. conclusione 2.

Neque obstat reuocatio generalis omnium priuilegiorum, quæ quotannis fit in die Iouis Sancti, quando publicatur Bulla Cœnæ, quan-

Bullar. Oraculo 1. Gre. 13
Bullar. Bulla 16. nu. 1. In-ly 2.

Bullar. Bulla 1. Adrian. 6.
& Bulla 3.
Gregor. 13.

Comp. Societ. §. 2. verb. Bulla Cœnæ.

Roboratur sententia Auctoris.

tum ad absolutionem casuum in ea contentorum: quia priuilegium Principis debet esse firmum, & constans, *cap. decet, cap. quod semel de regul. iuris in sexto*, & in dubio non censetur reuocari, vt est notum in iure. Item sicut priuilegium Bullæ Cruciatæ non censetur reuocatum per Bullam Cœnæ, vt tenent omnes, ita à simili idem dicendum videtur circa priuilegia Regularium, vt bene ponderat præcitatus P. Villalobos. Neque credendum est de Domino Papa Paulo Quinto, v.g. qui confirmauit nostra priuilegia Minorum die prima Decembris anno 1609. tam cito mutasse sententiam in re tam grauis & arduæ ennitatis, voluisseque illa reuocare post tam exiguum temporis, quod cunit à principio Decembris vsque ad finem Martij, vel ad medium Aprilis, quo, vt in plurimū incidit solemnitas feriæ 5. in Cœna Domini, quo die fit dicta reuocatio omnium priuilegiorum in publicatione Bullæ Cœnæ. Absit, inquam, tale credere de mente suæ Sanctitatis spirituales animarum salutem maximè zelantis, & tam pio fauore illam prosequentis. De quo Suarez de censuris disp. 21. sect. 3. num. 4. Sayro de censur. lib. 3. cap. 26. nu. 5. licet oppositum teneat, & alij relati à Portel verbo *Abbas*, num. 11. & verbo *Bulla Cœnæ* à num. 1. idem docentes.

4. Ab hæresitamen, etiam occulta non habent dicti prælati circa suos subditos absoluendi potestatem, seu facultatem, secluso omni priuilegio, licet hæc potestas propter munus inquisitionis penes Episcopos residet: quia licet per Pium Quintum concessa sit eisdem prælati Regularibus eadem auctoritas in foro conscientiæ erga suos subditos, quam habent Episcopi circa suos, per Concilium Tridentinum Sessione 24. cap. 6. hoc tamen iam sublatum est quoad dictos Prælatos Regulares per Bullam Cœnæ, in d. & quoad Episcopos per quandam declarationem Cardinalium. *Ibidem art. 10. & citato loco Addit. num. 4. & 5. num. 7.* vbi refertur dicta declaratio Cardinalium. De quo P. Villalobos vbi supra num. 2. & 3. Azor in st. moral. p. 1. lib. 8. cap. 19. quæst. 3. & cap. 10. q. 10. Suarez to. 4. disp. 30. sect. 2. n. 11. Sanchez ad præcepta lib. 2. cap. 11. num. 7. & 17.

5. Portel verbo *hæresis* in principio refert quandam concessionem Gregorij XIII. factam Patribus Societatis Iesu, vt possint absolui ab hæresi occulta, & à relapsu illius, vt habetur in *Compendio Societatis*, vbi item refertur aliud priuilegium concessum Minoribus, vt possint absolui à Generalibus aut à Prouincialibus ab hæresi, vel ab apostasia, & vt possint dicti prælati eorum penas à iure commutare, augendo, vel minuendo, dummodo crimina non sint publica, & apud sæculares notoria. Sic refert præcitatus Pater, nec resoluit, an possint Regulares vti dictis concessionibus. Ego plurimum dubito ob dicta à nobis in superioribus, maxime in Hispania, & in alijs prouincijs, vbi præsidet Sanctum Tribunal Inquisitionis contra hæreticam prauitatem. Addit tamen idem Portel verbo *Episcopus*, num. 12. sibi videri satis probabile, posse Episcopum absol-

Bullar. Bulla
13. Pij V.

Trid. sess. 24.
cap. 6.

Ampliatu
do Grina An
tonis.
Comp. Societ.
verbo absolu
to 5. 3. & 7.
& 8.

absolvere ab hæresi occulta in foro conscientiæ, & citat pro hac opinione Nauarro lib. 5. consil. tit. de privilegijs, consil. 11. in secunda impres. & Henriquez qui alios plures recentiores refert, lib. 6. de penitent. ca. 14. num. 3. Idem sentiunt P. Suarez tom. 3. de censuris disp. 21. sect. 7. num. 5. Vega tom. 2. Summæ cap. 125. casu 11. Ledesma in Summa 2. p. tract. 1. cap. 6. difficul. 7. post 20. conclusiones, nouissimè Farinacius tra. de hæreticis quæst. 192. num. 61. Quos, præter Farinacium, refert Barbosa in remiss. ad Tridentinum Sessione 24. de reformat. cap. 6. Et alij plures, quos plena manu refert Sanchez vbi supra dict. num. 27. ad finem, licet ipse eorum sententiam non sequatur, vide P. Miranda tom. 2. Manual. quæst. 7. art. 2. consil. 3. vbi fundamenta vtriusque sententiæ ponit, sed suam non exprimit.

Quæ sententia etiam mihi videtur satis probabilis ob auctoritatem tantorum, & grauium Doctorum, sed opposita probabilior, ac tutior, & resoluit nouissime Portel in addit. ad dubia verbo *Abbas*, num. 11. vbi refert quendam motum proprium Gregorij XIII. id specialiter prohibentem, cuius meminit noster Auctor in addit. ad *Cruciatam*, §. 9. num. 66. & refert etiam Sanchez lib. 2. ad decalog. cap. 12. num. 10.

6 Unde stando in prima opinione, tanquam probabilis potest Monialis absolui ab hæresi occulta per commissarium ad hoc deputatum per Episcopum, cui ipse potest delegare facultatem in hoc casu particulari, quam habet à Concilio Tridentino, vel etiam potest idem Episcopus cum absentem absolueri ab excommunicatione annexa tali crimini extra Sacramentum Pœnitentiæ, sicut potest ab alijs excōmunicatōibus, teste Nauarro infra citado, sublata vero censura, in qua est reseruatō, potest absolui à peccato iam non reseruatō per quemcunque confessorē ad hoc specialiter deputatū ab Episcopo. Et idē potest fieri pro absolutione alicuius religiosi de dicto crimine hæresis occulto: nā potest quoad hoc subijcere se iurisdictioni Episcopi, renunciando in hoc casu priuilegium exemptionis, iuxta doctrinam Doctorum mox citandorum. *Ibid. dist. art. 10 in fine, & tom. 2. quæst. 63. art. 1.* De quo Nauarro lib. 1. consil. tit. de officio ordin. consil. 8. in prima impres. & lib. 5. tit. de privilegijs, Henriquez tom. 1. lib. 7. de indulgent. cap. 25. num. 2. F. Ioan. de la Cruz dict. concl. 2. in fine, Portel dict. num. 12. in principio, idem docentes, quidquid dicat P. Miranda vbi supra concl. 2. ad finem. Vide Cordub. in addit. ad Compend. Mend. verb. *absolutio ordinaria quoad fratres*, §. 1. Id tamen debere intelligi, de superioris licentia etiā tacita, seu præsumpta docet Sanchez ad præcepta dict. cap. 11. num. 10. & lib. 4. cap. 39. à num. 27. Villalobos 1. p. Sum. tract. 9. diffic. 60. n. 7.

7 Attenta rigorosa constitutione Sixti V. contra malè promotos, quam quoad hoc in suo robore reliquit Clemens VIII. in sua Bulla moderatoria, quæ extat in Bullario, non possunt prælati absolueri suos religiofos ab excommunicatione, & suspensione contra *ex simonica*

Bulla. Bulli 20
Clemen. 3^a

promotione ad ordines, possunt tamen absoluerè à simonia commissa in collatione officij, seu beneficij per priuilegia in superioribus relata, quæ quantum ad hoc non sunt per Sixtum Quintum sublata. *Ibid. art. 13. De quo P. Miranda to. 2. Manual. quæst. 9. art. 10. concl. 2.*

Doctrina
Auctoris il-
lustratur ex
eius mente.

Hoc tamen non obstante oppositum videtur dicendum ex mente Auctoris in simili casu, nam *tom. 2. quæst. 33. art. 4.* resoluit circa casum procurantium abortum reseruatam Papæ per eundem Sixtum V. posse prælatos Regulares virtute suorum priuilegiorum absoluerè Fræres, & Moniales de hoc crimine conuictos, etiam in foro exteriori, licet enim, ait, priuilegia Regularium, quantum ad hoc, fuerint per Sixtū V. reuocata, & per Gregorium XIII. in sua moderatoria constitutione non fuerint reualidata, fuerunt tamen postea in pristinum statum restituta per Clementem Octauum, qui confirmauit nostra priuilegia ex

Bullar. Bulla
1. Clement. 8.

certa scientia, vt patet ex eius Bulla posita in Bullario: confirmatio autem ex certa scientia reualidat inualidum, & reuocatum, habetque vim inuouationis, *cap. 1. de transact. cap. quoties de pactis*, vbi communis DD. Quod à simili potest æquè benè adaptari, & ponderari ad nostrum casum, licet enim Clemens Octauus reliquerit intactas, & in suo robore pœnas Sixti V. contra simoniacos in ordine, idem tamen Clemens anno subsequenti post promulgationem illius Bullæ moderatoriæ, quæ fuit edita anno 1595. vt videre est in eodem Bullario, confirmauit nostra priuilegia ex certa scientia, vt dictum est, anno Domini 1597. ac proinde priuilegia reuocata à Sixto V. quorum virtute ante eius constitutionem poterant prælati Regulares absoluerè suos subditos simoniacos in ordine, iterum viuificantur, & reualidantur, ac per consequens optimo iure licebit dicta facultate absoluendi vt, per eadem priuilegia. Quam rationem si animaduerteret Auctor, proculdubio à se minimè dissentiret, nec affirmare ausus esset, prædictam facultatem absoluendi à simonia in ordine esse sublatam à prælatis per dictam Bullam Sixti V. imo retractaret suam sententiam, vt de facto circa alia se retractauit, vt infra videbimus de retractationibus ab ipso factis. De quo vide Por tel verbo *Prælati ad absoluendum*, num. 29. qui idem sentit ex doctrina, & mente Auctoris, sed non adducit exemplum ipsius Auctoris in præfato simili casu à nobis supra perpenso, quod fatis ad rem conducit, & manifestat mentem Auctoris, quem consule loco præcitato. Vide Suarez *tom. 1. de Religio. lib. 4. cap. 61. à num. 4. vsque ad 6. & de censur. disp. 31. sect. 5. à num. 40. P. Villalobos 2. p. tract. 37. diffi. 34. n. 4. & 5.*

Bullar. Bulla
21. Clemen. 8.

8 Prælati Regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt absoluerè suos subditos à suspensione à Diuinis, etiam perpetua non reseruatam Papæ, & in foro exteriori, tanquam prælati Ordinarij, vt colligitur ex *cap. ex litteris de constit. & cap. nuper, de sentent. excommunicat.* Virtute tamen dicti priuilegij Clementis Quarti in foro tantum conscientie habent talem potestatem, si procedat à delicto occulto non de-
ducto

ducto in forum contentiosum, seu iudicium, iuxta decretum Concilij Tridentini, & eius indultum concessum Episcopis, & communicatum praelatis Regularibus per Pium Quintum in Bulla supra relata num. 40. *Ibidem art. 14.* De quo Pater Villalobos 1. p. tract. 16. diff. 19, num. 2. Suarez de censur. disp. 29. sect. 1. à num. 16.

Triden. d. 5. c. 6.
24. cap. 6.

9. Item possunt absoluere à prædictis censuris, etiam in contemptum clauium commissis à suis subditis nolentibus subijci clauibus Ecclesie, credentibus tamen penes Ecclesiam residere potestatem ligandi, & soluendi à Christo Domino datam, & hoc virtute dicti priuilegij Clementis Quarti, & in foro conscientie tantum. *Ibidem art. 15.* Idem docet Portel dicto verbo *Praelatus ad absoluendum* nu. 31. vbi ex D. Tho. 2. 2. quæst. 186. art. 9. ad 3. resoluit tunc peccari in contemptum clauium, quando quis renuit se submittere potestati Ecclesie, putans illam esse intolerabilem, iniustam, duram, & indiscretam in suis præceptis.

10. Item possunt absoluere à peccatis commissis ex confidentia priuilegiorum, dummodo priuilegium non sit causa positua, aut casualiter incentiuum peccandi, sed tantum tollat sollicitudinem, qua præcauentur peccata reseruata, tunc enim potest absolui subditus virtute facultatis, etiam expressè excipientis peccantem ex eius confidentia. Verum est tamen, quod quando imminet periculum, seu dispendium animæ in aliquo speciali casu ex denegatione huiusmodi absoluteionis, potest ista conferri, etiam quando priuilegium fuit causa motiua, & principalis peccandi. Vnde sic debet limitari, & intelligi priuilegia Clementis III. & aliorum Pontificum non excipientium, quod non possint absolui Fratres à peccatis, & censuris commissis ex confidentia huiusmodi priuilegiorum: nempe quod possunt absolui fratres peccantes cum tali confidentia, stando in rigore horum priuilegiorum: secus si de mente concedentis aliud constet, seu probabiliter præsumatur; tunc enim non possunt absolui, quia non præsumitur quis id cõcessurus, vnde esset occasio peccandi, nisi immineat periculum, ac dispendium animæ, vnde istum est. *Ibidem art. 16.* De quo vide Corduba lib. 5. de indulgentijs, quæst. 37. iuxta finem. Idem docet Portel dicto num. 31.

11. Quando in priuilegijs dicitur, quod praelati possunt absoluere subditos à pœnis à iure, vel ab homine latis, debet intelligi de censuris, & pœnis, quæ absoluteionem à peccatis, vel sacramentorum susceptionem impediunt: vel secundum alios, de pœnis, quæ à Confessore, vel à Canonibus pœnentialibus imponuntur: vel etiam, quæ ab ipso pœnitere sponte suscipiuntur. *Ibidem art. 17.* De quo Nauar. cap. 27. n. 191.

12. Item virtute dicti priuilegij Clementis III. eundem potestatem absoluendi habent praelati circa nouitios, quam circa professos, retrocedentes tamen à religione reincident in censuras. At si absoluantur ex virtute priuilegij Clementis VII. pro Prædicatoribus, vel Pauli Tertij pro Societate Iesu, non reincident, licet retrocedant, vel deficiant ordine.

Bullar. Encl. 87.
Pauli 3.

ordinem non intrent, volentes prius intrare. Idem habent ex Nicolao Quarto, circa moniales sibi commissas, earum nouicias, & seruitrices professas, seu conuersas, etiam non professas, vel extra clausuram degentes in domibus contiguis monasterijs, quas extra degere pro colligendis elemosynis permittit, & concessit Pius V. apud Bullarium. *Ibid. art. 21. vsque ad art. 24.* De quo F. Ioan. Cruc. in epitom. lib. 1. cap. 6. dub. 15. concl. 4. Villalob. tom. 1. tract. 16. diff. 19. num. 4.

Bullar. Bul. 6.
Pij V. num. 3.

Bullar. Bul. 4.
Innocent. 4.

Item Innocentius Quartus concessit prælatis Minorum facultatem absoluendi venientes ad ordinem ab excommunicatione contracta per iniectionem manum violentarum in clericum, quæ extat in Bullario.

13 Valet absolutio data virtute priuilegij ignorati per regulam iuris: *Si non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere potest*: quæ interpretanda est, quod quis voluit valere actum omni modo, quo potest, imò & in dubio hoc præsumendum est de intentione concedentis. *Ibid. art. 25.* De quo Panormit. in cap. licet, de officio ordinarij, num. 6. & in cap. cum super de officio delegat. num. 12. Portel vbi supra num. 34. qui idem docet.

14 Forma absolutionis solita dari à prælatis in capitulo, vel visitatione extra Sacramentum pœnitentiæ, dicendo: *Absoluo vos ab omnibus peccatis, censuris, & pœnis. & concedo vobis plenariam remissionem omnium peccatorum vestrorum &c.* (sic ut etiam solet dari à Patribus Sanctissimæ Trinitatis certis diebus pro omnibus fidelibus, & approbauit Clemens VIII. die 20. Aprilis anno 1592.) debet intelligi de pœnis debitis pro peccatis. Et idem iudicium est de remissione peccatorum concessa in Bullis, & Iubileis facientibus talem, vel talem rem, quod non est alienum à sacris litteris, vbi peccatum sæpe pro pœna illi debita summitur, iuxta illud Machab. 2. *sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur*: id est à pœnis debitis pro peccatis. *Ibid. art. 26.* De quo supplementum Gabriel in 4. dist. 55. quæst. 3. art. 3. notab. 1. Corduba lib. 5. de indulgent. quæst. 8.

15 Deficiente prælato proprio potest Regularis in casu necessitatis per epycheiam, seu de æquitate absolui ab Episcopo ab omnibus, à quibus potest ipse Episcopus absoluere suos subditos, non tamen ab illis, ad quos prælatus Regularis habet potestatem quoad suos Fratres, licet oppositum in puncto, & rigore iuris solidioribus nitatur fundamentis, *Ibid. art. 29.* De quo Syluest. verbo *absolutio* 5. notab. 3. Suarez to. 2. de relig. tract. de voto lib. 6. c. 11. n. 7. Loquens de dispensatione, & alij relati à Sanchez ad præcepta li. 4. c. 39. à n. 27. & li. 2. c. 11. n. 10.

Aduertant tamen Religiosi, quod vix, aut nunquam potest dari casus, in quo existentes intra claustra cogantur recurrere ad Episcopum pro absolutione: quia Guardiani, & alij prælati locales communicantes in priuilegijs cum Prædicatoribus habent eandem auctoritatem circa sibi subditos, quam habent Generales, & Prouinciales erga Fratres totius ordinis, vel Prouinciæ, & in eorum absentia Vicarij,

carij, seu Præsidentes, vel eorum vices gerentes idem habent, vt supra iam à nobis dictum est num. 1.

De absolute Fratrum quoad reseruata.

16 Auctoritate iniuste denegata à prælato ad reseruata, nõ potest subditus absolui à quocunque confessario ordinis ex licentia præsumpta superioris, aliàs dissolueretur neruosum vinculum reseruationis: poterit tamen necessitate urgente, si adest aliquod graue periculum, absolui à non reseruatis, manebitque tunc indirectè absolutus à reseruatis, cum obligatione tamen confitendi postea habenti specialem facultatem ad reseruata. *Tomo 1. quæst. 20. art. 30. & quæst. 21. art. 5.* Quidquid dicat Henriquez lib. 3. de pœnitent. cap. 13. num. 6. & cap. 15. num. 5.

Vide P. Miranda tom. 2. Manual. quæst. 34. art. 11. & Valer. Reginal. l. p. fori pœnit. lib. 8. cap. 6. sect. 2. num. 80. Vbi ait inferiorem sacerdotem nec indirectè posse absoluere à reseruatis, etiam imposito onere præsentandi se superiori, nisi rationabilis causa ad sit dimidiandi confessionem (putat enim in hoc casu truncatã, seu non integram esse confessionem) quod quantũ ad hoc mihi non placet sed infra nu. 85. expressius tenet cum nostro Auctore, & subscribit Villalobos l. p. summæ tract. 9. difficul. 40 nu. 6.

17 Generales habent potestatem absoluendi à reseruatis Fratres totius ordinis, Prouinciales vero Fratres suæ Prouinciæ respectiuè, & hospites ad illam declinantes. Vnde habens auctoritatem actiuam à Generali potest absoluere quoscunq; Fratres ordinis, à Prouinciali autè Fratres suæ Prouinciæ, & hospites quoscunque ordinis ad eam venientes. Habens item auctoritatem passiuam, etiam à Prouinciali potest absolui à reseruatis per quemcunque confessarium ordinis approbatum ad audiendas confessiones Fratrum, quicumque enim sacerdos ad id approbatus à suo Prouinciali est idoneus confessor pro omnibus Fratribus ordinis, ex concessione Apostolica, & statutis ordinis, nisi ex statuto speciali alicuius Prouinciæ aliud caueatur. *Tomo 1. quæst. 21. art. 3.* De quo Corduba in addit. ad comp. verbo *accedere ad monast. Monial. infine.*

Religiosus absoluens à reseruatis absque auctoritate superioris, vltra quod nulliter absoluit, incidit in excommunicationem ipso facto, *Clementina, Religiosi, de priuilegijs. ibidem.*

18 Pius Quintus apud Bullarium præcipit prælatis ordinis Prædicatorum, vt exhibeant se faciles, & benignos suis subditis petentibus licentiam absoluendi se à reseruatis: vnde negantes sine causa, mortalis peccati rei videntur. Pœnitens autem denegata iniuste auctoritate à prælato, potest cum debita contritione licitè celebrare ad euitandum scandalum, dummodo nullus alius confessor ad sit, nam si aliquis ad sit,

D tene.

*Bullar. Bul. 12
Pij V.*

teneretur illi confiteri alia peccata mortalia, antequam ad celebrandum accedat, postea manifestaturus reservata habenti auctoritate, nisi peccatum reservatum habeat annexam excommunicationem, tunc enim non licet celebrare, aut communicare, nisi maxima necessitas id peragendi, ad evitandum magnum scandalum, periculum graue, & infamiam urgeat, vel etiam timor reuelandi complicem delicti, aut se ipsum, vel alium infamandi, aut impediendi magna bona spiritualia, & temporalia: aliter nullo modo licebit accedere ad altare, etiam cum cōtritione, ex sententia grauissimorum virorum mox citandorum. *ibid. art. 4.* De quo Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. §. hoc autem dubium, & dist. 12. quæst. 1. art. 4. ad finem. Couar. in cap. *Alma mater*, 1. p. §. 2. num. 11. Syluest. verbo *Eucharistia*, 2. quæst. 7. §. *quantum*. Medin. in summa lib. 1. cap. 11. §. 5. Suarez tomo de pœnitentia, dispu. 31. sect. 3. num. 5. & 6. Reginald. vbi supra num. 86. & 87.

Vide Villalobos 1. p. summæ tract. 9. diffi. 65. num. 2. vbi docet verba Pij V. in præfata Bulla inducere præceptum, quæ etiam reperit Clemens VIII. in alia Bulla expedita pro Fratribus Carmelitis, ac idem inuit, prælatos iniuste negantes suam auctoritatē peccare mortaliter.

19 In omni casu, in quo religiosus potest confiteri non habentē potestatem ad absoluenđum à reservatis, tenetur ad confitendum simul cum peccatis non reservatis, quæ habuerit reservata, quod si reservata tantum propalet confessori, absolutio super illis impensa erit invalida, ex defectu iurisdictionis. Nec sacerdos simplex in defectu confessoris inferioris poterit in hoc casu directè absoluere à venialibus, & indirectè à reservatis: *ibid. art. 5.* De quo Ledesma 2. 4. quæst. 8. art. 1. dub. 4. Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. Nauarro cap. 16. num. 14. Miranda dist. art. 11.

Vide in simili Reginald. vbi supra n. 82. vbi resoluit ex Suarez probabile esse, simplicem sacerdotem validè posse absoluere pœnitentem bona fide confitentem venialia, si obliuiscatur mortalium, aut existima venialia tantū esse, quæ sunt mortalia: quia, inquit, licet simplex sacerdos non habeat sufficientem iurisdictionem circa mortalia, habet tamen eam sufficientem ad perficiendū pœnitentiæ sacramentum, quo sicut sanctificatur homo, ita etiam expellitur peccatum mortale, si forte in illo inueniatur.

20 Superior non potest audire sola peccata reservata, ab eisque subditum absoluere, remittendo illum ad alium confesorem, qui ipsum absoluat sacramentaliter à peccatis non reservatis, sed necessariò debet audire omnia peccata, vt possit ab eis sacramentaliter absoluere: quia integritas confessionis est de iure diuino, in quo nemini licet dispensare. At rectè poterit talem non sacramentaliter auditum omnino remittere ad inferiorem cum facultate, vt possit ab omnibus absolui. *Ibidem art. 6.* De quo Syluest. verbo *confessio*, 1. quæst. 19. Victoria de confessione

fessione num. 161. Ledesma 2. p. 4. quæst. 8. art. 2. dub. 3. concl. 5. Reginald. in praxi fori pœnit. 1. p. lib. 8. cap. 6. sect. 1. num. 76. vbi num. 78. addit grauissimam, & rarissimam esse necessitatem, ob quam liceat superiori, auditis solis referuatis, sacramentaliter absolueri habentem alia mortalia. De quo videri potest Suarez ab eodem Reginaldo relatus, tom. 4. disp. 31. sect. 1. & 2.

Sacerdos simplex habet potestatem absoluendi tantum à venialibus, aut à mortalibus semel iam legitimè confessis, ex communi consuetudine Ecclesiæ. *Ibidem in fine.*

21 Absolutio data virtute alicuius Bullæ, aut Iubilei, aut ab habente facultatem à superiore ad referuata, si fuit nulla ob defectum contritionis, aut attritionis, vel ob aliam causam culpabilem non tollit reservationem peccatorum, & ita necessarium omninò est, vt postea repetat eadem, tanquam nulliter confessi pœnitens habenti ad id auctoritatem. Excipe, nisi peccata sint referuata ratione alicuius censuræ, quia ea referuatio tunc tollitur per absolutionem à censuris, quæ si non valet, vt absolutio sacramentalis, valere potest, vt absolutio extra sacramentalis, ad cuius validitatem non requiritur tanta dispositio in pœnitente, quanta requiritur ad absolutionem à peccatis. Excipe etiam nisi inculpabiliter pœnitens oblitus sit alicuius peccati, vt inquit Auctor, qui ita limitat opinionem Caietani, Syluestri, & aliorum absolutè affirmantium tolli reservationem peccatorum, etiam non habentium annexam excommunicationem per absolutionem nullam. *Ibidem art. 7.*

Ex quo fit, falsò imputari nostro Auctori oppositam sententiam à Portel verbo *casus referuati*, num. 8. nam in dicto art. 7. licet in principio referat Doctores illam affirmantes, tandem ad finem resoluit, & tenet quod supra à nobis dictum est, vt attentè legenti ipsum articulum patebit. De quo Sanchez de mat. lib. 8. disput. 15. num. 21. Suarez de pœnitent. disp. 31. sect. 4. num. 27. Vega in summa 1. p. cap. 49. casu 5. Miranda tom. 2. Manual. quæst. 34. art. 13. idem Sanchez lib. 4. decalog. cap. 54. nu. 45. & 46. qui idem docent.

Falsò imputatur Auctori opposita sententia.

22 Prælati locales, vt Guardiani, & similes habentes potestatem ad absoluendum suos subditos à referuatis, possunt ab eisdem absolui per confessorem ab ipsis electum. *Ibidem art. 8.* De quo Miranda dict. quæst. 34. art. 14. concl. 1.

23 Guardiani possunt committere auctoritatè, quam habet à Provinciali, in aliquo casu speciali, quando ab ipsis specialiter fuerit petita, non tamen illam generaliter delegare alicui possunt, vt quotiescunq; occasio se obtulerit ea vtatur. *Ibidem art. 9.* De quo Corduba super Regula cap. 7. quæst. 29. p. 228. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 45. Miranda tom. 2. quæst. 34. art. 14. concl. 2.

Nouissime Villalobos tom. 1. summa tract. 9. diffic. 64. num. 2. tenet, quod nunc possunt dicti Guardiani concedere auctoritatem pro

absolutione referuatorum (exceptis casibus Bullæ in Cœna Domini) sine aliqua restrictione per quodam priuilegium Pij Quinti concessū Prædicatoribus, quo possumus frui per communicationē, quia, inquit, iurisdictio competens ex priuilegio Principis perpetuo est ordinaria.

24 Religiosis virtute Bullæ Cruciatæ non licet eligere confessorem pro absolutione à casibus referuatis sine speciali licentia Prælatorum, vt constat ex declaratione multorum Pontificum, quorum Bullæ referuntur in Bullario, nec suspenduntur per generalem reuocationem priuilegiorum, quæ quottannis fit à Commissario Generali Cruciatæ in illius publicatione, in qua semper à Pio Quinto vsque huc excipiuntur concessa superioribus Ordinum Mendicantium quoad suos Fratres. Verum est tamen, quod contraria opinio, cum sit doctissimorum virorum, omninò non est condemnanda, nec auderem (inquit Auctor) illos condemnare, qui sine licentia superiorum præfata facultate vtuntur in illis Religionibus, vel Prouincijs, in quibus dicti superiores id non prohibent, imò vident, & tacent, nec dictas prohibitiones Apostolicas subditis notificant, quas, vt vim habeant, publicari, & promulgari necessarium: omninò est: secus si eas notificant, & publicari faciunt, tunc enim nullo iure possunt tali facultate vti, vt omnes, etiam opposita sententiæ defensores, fatentur. Item ex sententia Doctorum Salmanticensium non prohibentur dicti Religiosi eligere confessorem virtute Cruciatæ, vt absoluantur à peccatis non referuatis, a tena Bulla prohibitoria Clementis Octauæ in præmio, secundum quod debet limitari, & mitigari eius prohibitio. *Ibid. art. 10. & in addit. Summa tom. 3. cap. 7. num. 2.*

Bullar. Bulla
16. Iulij 2.
Bulla 13. Pij
5. Bulla 24.
Leon. 10. Bul
la 9. Clem. 8.
Sixt. 4. in Cõ
pen. D. Hieron.
verb. referua
re. §. 1. & Gre
gor. 13. in Cõ
pend. Societa.
tit. absolutio,
§. 11. & iterũ
in Compẽd. D.
Hieron. verb.
Bul. Cruciatæ.

Roboratur,
& propug-
natur sentẽ
tia Auctoris

25 Sed quia hæc quæstio hæc nostris temporibus multum contouersa est, & affirmatiuam partem sectantes nimis opinati sunt, nimium indulgentes libertati, & relaxationi, operæ pretium duxi (liceat excedere cancellos, & metas compendij) sententiam nostri Auctoris rationibus, & auctoritatibus corroborare, ac illustrare, aperiendo veritatem, vt timorati trepidant timore, vbi est timor, & relaxati habenas cohibeant suæ libertatis, & audaciæ.

Ad rem igitur deuenientes prius proponam fundamenta oppositæ sententiæ, postea nostram rationibus, & iuribus stabiliam, & tandem obiectionibus satisfaciam. Primò igitur probant suam opinionem affirmantes: quia ita concedit Dominus Papa omnibus, & singulis fidelibus in dicta Bulla Cruciatæ, Religiosi autem etiam inter fideles numerantur, nec ob id peioris conditionis esse debent, quam sæculares si uentes si nihil gratia.

Secundo, quia superiores in suis Capitulis, & visitationibus conuentuum id notum non faciunt religiosis, quod omninò necessarium est, vt obliget, maximè quando magna est varietas opinionum pro vtraque parte: quia lex reuocatoria priuilegiorum, & gratiarum nullã

vim habet, antequam pro mulgetur, non solum in Prouincia, sed etiam in tota Dioccesi, vt probat Soto de iustitia lib. 1. quæst. 2. art. 4. fol. 11. Medina 1. 2. quæst. 91. art. 4. fol. 830. quod si extat aliqua concessio, seu prohibitio Apostolica reuocatoria huiusmodi facultatis in Bulla concessa, quantum ad Regulares, nunquam publicatur modo, & forma præfata.

Tertio, quia prælati vident religiosos huiusmodi priuilegio Cruciatæ vt, & tacent, vnde tacite videntur consentire, iuxta illud vulgatum iuris: *qui tacet, consentire videtur*. Consuetudo autem tolerata dat iurisdictionem etiam illi, qui ex iure illam non habet *cap. duo simul*, iuncta glossa, de *officio ordinarij*, & tradit Nauarro in summa cap. 2. nu. 255. ac idem in nostro casu consuetudo introducta, & tolerata à prælatis superioribus sufficiens videtur, vt religiosis liceat vti præfato priuilegio Bullæ ad eligendum confessorem ad reseruata, qui eos ab illis absoluat.

Vltimo, quia dato, sint aliquæ concessiones Apostolicæ declarantes, non posse religiosos vti priuilegio Cruciatæ quoad hunc articulum, prædecessores Pontifices non possunt manus ligare successorum, iuxta illud vulgatum iuris: *par in parem non habet imperium*; qua propter singulis annis in publicatione Bullæ suspenduntur generaliter omnia priuilegia, & gratiæ impediencia bonam expeditionem ipsius Bullæ.

His tamen non obstantibus opposita sententia, quam defendimus cum Auctore, quod scilicet, non liceat Religiosis vti priuilegio Cruciatæ quantum ad absolutionem reseruatorum probabilior, communior, & verior iudicatur ab omnibus ferè viris doctis, & timoratis, probaturque euidenter sequentibus rationibus.

Primo, & principaliter, quia ita declarauerunt plurimi Summi Pontifices, Iulius II. & Pius V. pro fratribus Prædicatoribus, Leo X. pro Minoribus, præcipièdo sub pœna excômmunicationis latæ sententiæ, quod nullus Frater, aut Monialis fruatur huiusmodi facultate bullæ sine speciali licentia superiorum. Idem prohibuit Sixtus III. monachis S. Hieronymi, & Gregorius XIII. Patribus Societatis Iesu, & tandem ommissis Innocentio VIII. Iulio III. Gregorio XI. Alexandro VI. & alijs, de quibus in Compendio D. Hieronymi, verbo, Bulla Cruciatæ, idem declarauit Clemens VIII. pro omnibus ordinibus, ac omnibus orbis Christiani partibus apud Bullarium, vbi determinat, Cõcessionem Cruciatæ, & aliorum indultorum particularium quantum ad articulum eligendi confessorem, & absoluedi à reseruatis in religiosis vtriusque sexus quorumcuque Ordinum, & Congregationum locum minimò habere, sed suæ intentionis esse, quod in prædictis dispositioni suorum prælatorum sint subiecti. Et tandem idem fuisse declaratum à Dño Paulo V. per suam Bullam cõfirmatoriã illius Clementis VIII. refert F. Euseb. Herrera in suis decisionibus moral. decis. in fine S. 1. & S. 2. initio. Quæ priuilegia non suspendi per generalè suspen-

Bullar. Bullis
sup. citatis.

In Compendio
D. Hier. verbo
reseruare S. 10.
Comp. Societ.
tit. absolutio
S. 11.

Bullar. Bulla
9. Clem. 8.

tionem, quæ singulis annis fit in publicatione Bullæ Cruciatæ, statim probabimus, quidquid dicat præcatus Herrera. *ibidem* §. 11.

Secundo probatur nostra sententia, quia à Pio V. usque huc semper solet apponi in Bulla Plumbea illa clausula exceptiua: *exceptis, quæ concessa sunt ordinum Mendicantium superioribus quoad suos fratres*: ad quæ verba sermittendo responsum olim dedit Clemens VIII. Reuerendissimo Patre Fr. Francisco à Sosa tunc Ministro Generali ordinis penitenti specialem Bullam qua decreret faceret, ne Religiosi & Moniales sibi subditi fruerentur huiusmodi facultate Cruciatæ, quasi sentiens Pontifex ve iurisperitus, & Curialis per præfatam clausulam exceptiuam nõ suspendi priuilegia concessa superioribus Mendicantiũ quoad suos Fratres, ac proinde quantum ad articulum, de quo agimus, non esse necessariam aliam declarationem, si quidem in ipsa Bulla expressè id excipitur: vnum autem ex præcipuis priuilegijs, quo gaudent dicti superiores, est potestas reseruãdi casus, limitandique iurisdictionem inferiorum, ne absoluant sine ipsorum speciali licentia, ac per consequens huiusmodi priuilegium manet in suo vigore, ac si dicta Bulla Cruciatæ omnino non publicaretur, aut non esset in rerum natura.

Et confirmatur, nam nemini fas erit inficiari, quod virtute dictæ clausulæ exceptiue habent prælati auctoritatem absoluendi sibi subditos per sua priuilegia, non obstante ipsa Bulla, quod continet magnum fauorem respectu subditorum, ac proinde nec etiam potest negari, quod habeant ipsi prælati priuilegium, de quo agimus, in odium ipsorũ subditorum, non obstante dicta suspensione generali, cum in iure pro regula habeatur: *qui sentit commodum, debet sentire, & onus*. Hæc Auctor in *Addit. summa tom. 7. cap. 7. num. 2.* per quæ confirmat nostram sententiam, & quæ habet in *explic. Cruciatæ §. 9. num. 23. & som. 1. quæst. 21. artis. 10.* vbi expressè id tenet.

Nec obstat adductum ab assertoribus oppositæ sententiæ, & refert ipse *Auctor dict. art. 10.* Scilicet, quod dicta clausula, *exceptis quæ concessa sunt superioribus, &c.* tantum respicit indulgentias, & non priuilegia, quæ si dicere vellint, quod intentio Papæ, est tantum excipere in dicta suspensione generali indulgentias concessas ordinibus Mendicantium quoad Fratres, ipsasque non manere suspensas per Bullam. Nam id proculdubio est diuinatorium, & absque fundamento, tum quia si vellet se referre ad indulgentias, & non ad priuilegia, non exciperet per verbatam generalia: *exceptis quæ concessa sunt superioribus, &c.* quibus videtur omnia comprehendere gratias, indulgentias, & priuilegia; id enim denotat verbum, *quæ concessa sunt*: quod refertur ad præcedentia, in quibus generaliter loquitur de omnibus concessionibus, & indultis contrarijs expeditioni Bullæ; tum etiam, quia si sermonem faceret tantum de indulgentijs, non vtique dixisset: *exceptis, quæ concessa sunt superioribus, &c.* sed diceret, *quæ concessa sunt Fratribus*, nam indulgentiæ non conceduntur

tur superioribus, ad eas largiendas Fratribus, & communicandas suis subditis, sed Dominus Papa immediatè illas concedit, & communicat Fratribus sine dependentia, & interuentione superiorum, vt omnes cōcedunt in materia de indulgentijs.

Secundo respondetur cum nostro *Auctore dict. quæst. 21. art. 10. §. di-*
co 4. quod præfata clausula, *exceptis, quæ concessa sunt, &c.* apponitur in fine suspensionis, clausula autem posita in fine legis, vel priuilegij refertur ad omnia antedecentia iuxta vulgaria iuris *l. talis scriptura ff. de legat. 1. l. si peperit §. filia, vbi Bart. col. 1. & 2. ff. de lib. & posthum.* & tradit etiam Iason, & alij, quos refert Mandosius in *Regulis Cancellarię regul. 1. referuat. q. 2. n. 2.* ac proinde ex vi dictæ clausulæ non solum suspenduntur indulgentiæ, sed etiam omnia alia indulta, gratiæ, & priuilegia generaliter, quale est illud, de quo agimus, de eligendo confessorum pro absolutione reseruatorum, qui enim totum dicit nihil excludit.

Confirmatur, quia in generali suspensione non veniunt ea, quæ speciali suspensione, aut derogatione digna sunt, qualia sunt priuilegia Mendicantium, quæ sicut specialiter excipiuntur in generali suspensione, ita de illis debet expressa, & specifica fieri mentio ad eorum suspensionem, vel derogationem, ad imitar generalis concessionis, in qua nõ veniunt ea, quæ si specialiter peterentur, & rogarerur de ipsis concedens, vero similiter non concederet, vt cautum est in iure *cap. final de procurat.* ita similiter à contrario sensu, quæ speciali suspensione, vel derogatione digna sunt non comprehenduntur sub generali reuocatione, vel suspensione, sed specialiter, specificè, & expressè per expressa, & specifica verba debent suspendi, vel reuocari. Accedit quod in nostro casu facta est specialis exceptio in præfata suspensione generali, omnium concessorum superioribus Mendicantium quoad suos Fratres, ergo necessarium or. vñd erat ad impediendum suum effectum, vt suspensio specifica, indiuidua, & specialis fieret, & non sufficit generalis.

Tertio quia omnes Pontifices à Leone X. vsque ad Dominum Paulum V. semper declarauerunt, non esse suæ intentionis, quod religiosi, & religiosæ fruantur priuilegio Bullæ quantum ad hunc articulum, ridiculum autem videtur, quod sequenti anno post declarationem factam à Domino Papa, suspendatur ab ipso concessum, & indultum per Bullam Cruciatæ, hoc enim non decet supremum Principem, & legislatores Ecclesiæ, cuius voluntas debet esse firma, constans, & perpetua, & talis præsumitur in iure, *cap. decet, cap. quod semel de regul. iuris in 6 & facit Clementina vnica in prin. de renunciat. l. vbi repugnantia ff. de regul. iuris*, donec aperte constet de voluntate ipsius in oppositum. Itam, quia exceptio apposita in generali concessione firmat regulam in contrariu *l. tributus §. vltimo ff. de milit. testam.* qui effectus proculdubio tolleretur à dicta clausula exceptiua priuilegiorum concessorum superioribus Mendicantiu quoad suos Fratres, nisi operaretur, quod ex villius

lius marierent in suo vigore dicta priuilegia, & omnia alia generaliter suspensa, quoad dictos Fratres tantum.

Quarto efficaciter probō (& hæc est præcipuum, & efficacius fundamentum nostræ sententiæ) quia Leo X. in sua Bulla prohibitoria præcipit sub poena excommunicationis latæ sententiæ, quod nullus Fratrum, aut Monialium utatur priuilegio Bullæ, aut aliorum similium indultorum quoad hunc articulum sine speciali licentia superiorum, ergo prælatis expressè prohibentibus, ne Fratres absoluantur à reseruaris virtute Bullæ, iam constat de eorum voluntate, ac proindè quidquid contra illam actum fuerit, proculdubio irritum, & nullum censetur, quia verba illa Leonis X. *sine speciali licentia Prælatorum*: est forma rei, & editio sine qua non, qua non impleta, res ipsa corrumpitur, & nullius valoris, & effectus planè efficitur, vt tradunt DD. communiter.

Quod autè Superiores in nostra sacra Religione multoties declarauerint, & notū fecerint suis subditis, quod iuxta declarationes, & decreta Apostolica non possint absolui à reseruaris virtute Cruciatæ, constat ex promulgatione, quam fecit in hac nostra Prouincia S. Iacobi Dominus F. Franciscus à Sofa Episcopus Oximensis, & electus Segouienis, cū esset Generalis Ordinis, vt ignuit noster *Auctor citato loco Addit. summa*. Idèque postea fecit Dominus Episcopus Carthaginensis D. F. Antonius de Trejo, dum ageret officium Vicarij Generalis in quibusdam Decretis, seu mandatis, quæ fecit publicari in omnibus Prouincijs Hispaniæ anno 1615. quod & antea fuerat itidem promulgatum Romæ anno 1612. toti Ordini in cōstitutionibus editis in quadam Capitulo Generali, vt refertur in notis marginalibus Cordubæ super Regulam cap. 7. punct. 2. idem publicatum fuit in quadam Congregatione Generali Burdegalensi, auctoritate Apostolica, vt refert Miranda tom. 2. quæst. 33. art. 10. & alij Prælati inferiores fortè idem notum fecerunt in suis prouincijs, vt credere est, quod ad nostras aures non peruenit. Hanc sententiam sic expositam tenent ultra nostrū Auctorem locis supra citatis doctissimi viri, Corduba in expositione Regulæ dict. cap. 7. puncto 2. Collector priuilegiorum verbo, *Cruciatæ* §. 5. Paraffel. in suo Compendio titulo notanda priuilegia §. 10. fol. 175. Miranda in Manual. prælat. tom. 2. quæst. 34. artic. 15. conclus. 2. & nouissimè Villalobos tract. 27. pro Bulla Cruciatæ, clausula 9. Qui licet asserat oppositam sententiam esse doctissimorum virorum Scholæ Salmanticensis super hoc ab eo consultorum, addit tamen, quod ubi Prælati id prohibent suis subditis, nullo modo licere vti tali priuilegio Bullæ, iuxta Bullam prohibitoriam Leonis X. iam supram relatam, & tandem idem firmat, Portel in Dub. Regular. verbo *Bulla Cruciatæ num.* 1. estque communiior, & tutior sententia idèdque sequenda, iuxta regulam generalem, *in dubio tutior pars eligenda est*, vt habetur glossa final. in c. 2. *ynico*, de *scrutinio*, cap. *significasti*, et *segundo*, verbo, *in dubio*, de *homicidio*, & c. *iueni*

iuuenis, verbo, dabilia, de sponsalibus. Maximè in rebus, in quibus imminet periculum animæ, vt latè, & perdoctè probat ex plurimis iuribus, & DD. Sanchez in sum. ad præcepta decalogi lib. 1. c. 10. n. 10. §. octauo, quia dubitans, vbi asserit, quod si in dubio facti est necessariò sequenda tutior pars gratia periculi animæ vitandi, idem dicendum erit in dubio iuris, quippè idemmet periculum in vtroque dubio versatur.

Ex dictis satis colligitur quid respondendum sit argumentis in contrarium. Ad primum dic, quod religiosi plusquam fideles sunt, quia sunt religati (religiosus namque dicitur à religando) duplici vinculo, scilicet, legis Diuinæ, cui fideles omnes subsunt, & religionis, propter quod licet non debeant esse deterioris conditionis, quam cæteri fideles, at in multis ob votum obedientiæ, & Religionis cedere videntur iuri suo, idèdque illis non fit iniuria. Vnde ad id respiciens Pontifex illis non concedit hoc, & alia priuilegia Bullæ, nisi ad libitum prælatorum, ob idque excipit concessa superioribus quoad suos Fratres in suspensione generali, volens conseruare obseruantiam Regularem, tanquam zelator, & protector illius, nec in aliquo minui, nec dissipari, cumque obedientia ad prælatos in re tanti momenti, qualis est regimen spirituale subditorum, sit quæ Religionem stabilem facit, & firmat: idèd enervare non permittit vires reseruationis aliquibus in casibus, quorum absolutio pertinet ad superiores, vt inde coerceantur subditi, & religio permaneat in puritate morum, & in disciplina regulari confirmata. Quod confirmatur adhuc, quia Ecclesia concedit omnibus fidelibus, vt licitè comedant carnes in feria sexta, quando incidit Natiuitas Domini nostri Iesu Christi in talem diem, *cap. final de obseruat. ieiuniorum*, & tamen qui sunt adstricti voto ieiunij, vel abstinentiæ à carnibus, sicut nos Fratres Minores, nullo modo licitus est illis esus carniū in tali die, vt omnes communiter tenent, quia per votum censentur cedere iuri suo, de edendo carnes ipsa die, sicut cæteri fideles. Item (adducamus exemplum ipsius Bullæ) in ipsa datur facultas omnibus fidelibus, vt liceat comedere oua, & lactinia in Quadragesima, à quo etiam excipiuntur sacerdotes, & religiosi, vt patet ex tenore ipsius Bullæ, quibus id inibi prohibetur.

Ad secundum patet responsio ex his, quæ diximus in quarta probatione, quia tantum abest, quod illud non notum sit à prælatis, quin potius id maximè procurant declarare, & notificare suis Fratribus, præcipuè Patres Generales, quod videntur innuere in eo, quod suam auctoritatem ad absoluendum à reseruat. caute, & parce concedunt petentibus, nec concedunt nisi viris doctis, & timoratis.

Ad tertium ex eadem resolutione satisfit, quia nec prælati vident quod sub sigillo confessionis cadit, nec id fit vociferando in claustris, & sacrificijs Conuentuum: idèdque non rectè dicendi sunt tacere, & dissimulare, quia id ignorat, & dato, quod ad eorum aures perueniat, utiq;

obuiare rei, quantum possunt, curant, declarando, & præcipiendo Fratribus, ne tali privilegio utantur.

Ad vltimum patet responsio ex dictis in secunda probatione, ex qua constat dictas prohibitiones Apostolicas non reuocari per generalem suspensionem, & reuocationem, quæ singulis annis fit in publicatione dictæ Bullæ.

De absolutione plenaria Fratrum.

26 Monachi, Nouitij, Donati, seruitores, commeniales, nuncij, & Procuratores interessentes capitulo generali, per viginti dies immediate sequentes post Capitulum, per cõfessores ordinis ad hoc specialiter deputatos possunt absolui semel duntaxat ab omnibus peccatis, & censuris, etiam reseruat. Papæ, & dispensari super quacunque irregularitate qualitercunque contracta (excipe procedentem ex homicidio voluntario, mutilatione membri, & bigamia, quæ semper excepta intelliguntur) eisdemque plenariam indulgẽtiam, & omnium peccatorum remissionem concedere possunt prætati confessores, ex concessione Sixti Quarti, & Eugenij Quarti, pro Ordine Cistercij, vt habetur in Bullario, idemque concessum est ab eodem Sixto Quarto absentibus à Capitulo, qui verè penitentes, & confessi pro eius felici successu deuotè ad Deum preces fuderint. Quo privilegio gaudent alix religiones per communicationem, tom. 1. quæst. 41. art. 4. De quo vide Miranda, & Pontel infra citandos.

27 Religiosi, & nouitij habentes propositum profitendi, Moniales, & eorum famuli, & seruitores possunt semel in vita, & in articulo mortis absolui ab omnibus prorsus peccatis, & censuris, & confessor eisdem indulgentiam plenariam concedere potest, ac si in illo actu esset Summus Pontifex, ex concessione Sixti Quarti, vt habetur in Bullario inter viua vocis oracula huius Pontificis, potestque impendi talis absolutio à quocunque confessore seculari, ex Innocentio Octauo, vt habetur in Compend. D. Hieronym. titulo, Indulgentia plenaria per communicationem, §. 7. Quæ indulgentia licet semper sortiatur effectum in reposito mortis articulo, ac si de infirmitate decederet infirmus, semper tamen reseruata manet pro vero articulo mortis, nisi aliud exprimat in gratia, vt si dicat, quod toties, quoties sit in præsupposito mortis articulo potest absolui, id enim tunc seruadũ est. Neque obest linguæ defectus, seu expressio loquelæ, dementia, vel lethargia ex Eugenio III. cum declaratione, & ampliatione Nicolai V. Vnde infirmus sic vsum loquelæ amittens, vt non valeat peccata sua confiteri, sufficit, vt possit plenariè absolui, quod declarasset, cum esset sanæ mentis, vel ex signis exterioribus ipsius constaret, se velle absolui, vel habere contritionem cum proposito confitendi, ex Nauarro, tom. 1. quæst. 62. art. 6. & tom. 2. q.

Bullar. Bul. 46
Sixti 4.
Comp. Cister.
viti. Capituli
Generale, §.
110.

Bullar. Orac.
37. & Bul. 37
in fine, & bul.
20. nu. 2. &
Bul. 9. July. 2.
in principio.

Bullar. Bull.
11. Eug. 4. n.
3. & Bul. 19.
n. 5. & Oracu
læ 2.

87. art. 9. & 11. De quo Nauar. cap. 26. num. 30. & in c. in Leuit. notabili 17. & 30. Miranda tom. 2. quaest. 33. art. 7. Portel verbo *Confessor erga fratres*, num. 15. qui idem tradunt.

28 Per articulum mortis indictis concessionibus, & alijs similibus intelligitur ille, in quo probabiliter imminet, aut speratur mors à medicis, seu ab alijs viris cordatis, etiam si mors non sequatur, iuxta Abbatem, & Nauarrum mox citandos. Absolutus autem in dicto articulo mortis virtute dictorum privilegiorum non tenetur peccata reseruata iterum superiori confiteri, casu quo euadat, cum absolutio sit praestita ab habente plenam facultatem à Papa. *dict. q. 62. art. 7. & 8.* De quo Nauar. in sum. de poenit. dist. 5. n. 29. & in Man. cap. 2. n. 8. & ca. 26. n. 26. & 27. Miranda vbi supra art. 8. Soto in 4. dist. 18. q. 4. art. 4. Sanchez lib. 2. ad praepcepta cap. 13. num. 31. & 32. vbi nu. 1. vsque ad 5. explicat sumi pro eodem articulo, & periculum mortis.

29 Dicta plenaria absolutio, & indulgentia expressè concedenda est à confessore, vt lucretur, eo tamen temporis momento debet concedi, quo moraliter credatur infirmum in extremis iam constitutum ad minus mortaliter non peccaturum, ne postea pro peccatis commissis post dictam absolutionem alia satisfactione indigeat. At confessor in hoc debet nimis circumspectam se gerere, ne repentina morte poenitentis praeventus impediatur indulgentiam concedere. Pro tutiori uita n cautella poenitens petat, vt absoluaatur iuxta suae sanctitatis intentionem virtute dictorum privilegiorum. Quo praemisso, dicat confessor in hanc formam. *Auctoritate Apostolica mihi commissa absoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum possum, & restituo te sacramentis Ecclesiae, & concedo tibi indulgentiam plenariam, quam tibi concessam à Domino Papa, si forte non morieris, eadem auctoritate reseruo pro ultimo articulo mortis, in nomine Patris, &c. Ibid. art. 9.* De quo Cordaba de indulgent. quaest. 38. Nauar. in sum. cap. 26. num. 31. Mirand. dict. art. 8. §. *sed modo insurgit.*

30 Moniales S. Clarae sub cura Fratrum Minoru degentes gaudent praefatis concessionibus quoad absolutiones plenarias, & indulgentias. Itè possunt plenariè absolui quater in anno ab omnibus peccatis qualitercunq; commissis, & dispensari in votis ex foeminea leuitate emissa ea plenitudine, qua sua Sanctitas absolueret, & dispensaret, si earundem peccata in confessione auscultalet. Idemq; coeque sit Leo X. in omnibus festiuitatibus Domini Sabbaoth, Virginis Mariae, Sanctoru Apostolorum Petri & Pauli, S. P. N. Francisci, S. Clarae, ac omniu sanctoru, & per totam Hebdomadã maiorẽ, de consensu tamen Praelatoru, & idem concessum est Fratribus Minoribus Obseruantiae ab eodẽ Leone X. in festo S. Catherinae virginis, & martyris. *ibid. a. 10.* Idẽ docet Mirada supra a. 9. ex Collect. Priuileg. verbo *absolutio extraordinaria quoad Fratres*. S. 7.

31 Summarie igitur per praedicta priuilegia possunt absolui plenarie Fratres Minores, & Moniales S. Clarae, ac Tertiariae, aliaque religio-

In Bulla. Oraculo 64. & 74. Leon. X.

ſe ſub cura eorūdem Fratrum viuentes, nec non & alij religioſi commu-
nicantes in priuilegijs, ſemel in vita, & in articulo mortis, item quater
in anno, diebus, quibus maluerint, in feſtis Domini Sabbatho, & Domi-
næ noſtræ, omniumq; Sanctorum, ac Apoſtolorum Petri, & Pauli, S. P. N.
Franciſci, S. Clare, S. Catherinæ martyris, & per totam maiorem Heb-
domadam. Sed aduertant comunicantes in dictis priuilegijs Minorum,
quod non ſunt plenariè abſoluendi in diebus feſtis S. Franciſci, & S. Cla-
ræ, ſed loco eorū poſſunt abſolui in feſtis ſuorum Patronorum, vt v. g. Præ-
dicatores in feſtis S. Dominici, & S. Catherinæ Senenſis, & Auguſti-
nienſes in feſtis S. Auguſtini, & S. Monicæ. Aduertant etiã omnes reli-
gioſi volentes abſolui virtute dictorum priuilegiorum, quod nõ poſſunt
abſolui à reſeruatis in religione abſque licentia ſuperiorum, bene tamẽ
poterunt quoad alia vti dictis conceſſionibus, ſaltem in foro conſcien-
tiæ. Sicq; declaratum fuiſſe à Reuerendiſſimo P. Generali F. Franciſco
ab Angelis in quodam Capitulo Prouinciali Prouinciæ Caſtellæ, ipſo
preſente refert Corduba ſtatim citandus. *Ibid. art. 11.* De quo Corduba
in addit. ad comp. tit. abſolutio extraordinaria quoad Fratres §. 12. ad
finem in ſecunda impref. Miranda d. quaſt. 33. art. 9. & 10.

32 Tandẽ aduerte, quod virtute dictorum priuilegiorum non poſſunt
Fratres diſpenſari in irregularitatibus, attentis tamen alijs, de quibus
infra de diſpenſationibus optime poſſunt. *Ibid. art. 12. & 13.* Idem doc-
cet Miranda dict. quaſt. 33. artic. 11.

Item aduerto cũ Auctore in *addit. Sum. tom. 3. cap. 10. nu. 1. in fine.* Quã-
tum ad indulgentias plenarias cõcedendas à confeſſore virtute dictorum
priuilegiorum, quod iam non licet illas concedere poſt dictam plenariã
abſolutionẽ à peccatis; quia id ſublaturum eſt à Domino Paulo V. in ſua re-
uocatione generali indulgentiarum pro Regularibus, excepta indulgẽ-
tia plenaria pro articulo mortis, quam non tollit, imò ipſam de nouo
concedit ſua Sanctitas, vt videre eſt citato loco *Add. cap. 8.* Vbi etiam
addit Auctor, quod virtute dictorum priuilegiorum non poſſunt abſolui
religioſi à caſibus Bullæ in Cœna Dñi. Vide infra de indulg. vbi n. 45.
diſputabimus, an præſata indulgẽtia reuocata à Dño Paulo V. ſint re-
ualidatę per cõfirmationẽ noſtrorum priuilegiorum ab ipſo poſt hac factã.

De abſolutione quoad ſeculares.

33 Papam poſſe concedere facultatẽ Regularibus, vt abſoluant à ca-
ſibus Episcopis reſeruatis extra omne dubiũ eſt, propter pleniffimã po-
teſtatẽ, & iuriſdictionẽ, quã in omnes habet immediatẽ à Deo, quãque
nemo tollere poteſt ab eo, vel minuire. *tom. 1. q. 61. art. 1.* De quo Suarez
to. 4. de pœn. diſp. 29. ſeã. 1. conc. 2. De caſibus Episcopis reſeruatis, vi
de D. Tho. in 4. diſt. 19. q. 1. art. 9. ad 2. Nauar. in Man. cap. 27. à n. 276.
Guzic. Canon. q. 5. num. 10. Miranda tom. 1. Manu. q. 46. art. 2.

34 Religiosi presentati iuxta formam *Clementinae, Dudum de sepulchris*, secluso quocumque alio privilegio, habent circa peccatorum absolutiōes eandē potestātē, quā Curatis à iure cōmuni cōcessa est. Unde omnes ad se venientes absolvere possunt ab omnibus casibus Episcopi à iure reservatis, imò & ab alijs specialiter, & non à iure sibi ipsis reservatis, secundum probabiliorē sententiā, quam tanquam omnino tutam esse amplectendam, & in praxi servandam reperit communis, *ibidem art. 2.* Quidquid in oppositum dicat Reginald. in praxi fori pœnitent. 1. part. lib. 8. cap. 5. num. 73. Suar. tom. 4. disput. 30. sect. 2. num. 16.

35 Item possunt absolvere à censuris Episcopi reservatis, & dispensare in votis, in quibus ipsi Episcopi possunt per plurima privilegia Apostolica, quā habentur in Bullario, quā facultate possunt uti, etiam extra suos Conventus, *ibid. art. 3. & 4.* De quo Sylvest. verbo *confessor 2. quæst. 5. num. 5.* & verbo *casus quæst. 5. num. 5.* Armilla verbo *absolutio num. 25.* & verbo *casus num. 13.* Sanchez infra citandus cap. 43. à nu. 4.

Aduerte cum Auctore in *Addit. summa tom. 4. cap. 118. n. 18.* Quod licet per quandam declarationem Cardinalium factam auctoritate Clementis VIII. sublata sit etiam Regularibus potestas absolvendī à casibus Papæ, vel Episcopo reservatis, id tamen fuit decretum pro sola Italia, & non pro alijs Prouincijs, vt patet ex tenore ipsius declarationis, quā refert, Quaranta in summa Bullarij titulo, casus reservati, pag. 162. concordant cum Auctore Fr. Ioan. de la Cruz in suo epitome lib. 2. cap. 6. fol. 163. col. 2. si arguas. Portel verbo *confessor erga seculares num. 22. §. at sicut,* & verbo *casus reservati num. 6.* Suarez de pœnitentia disp. 30. sect. 3. num. 15. in fine, Sanchez lib. 4. Decalogi cap. 43. num. 4. & seq. & cap. 54. num. 3. loquens de votorum dispensatione, & commutatione, & lib. 2. cap. 13. num. 36. ad finem. Vbi agens in terminis de dicta declaratione Cardinalium ait, pro sola Italia extra Romanam procedere, & dict. cap. 43. num. 14. & 15. facultatem dispensandi concessam Religiosis extendit ad quoscumque subditos alterius diocœsis, vnde cumque venientes, idem firmat Villalobos tract. 9. diff. 62. qui omnes scripserunt post dictam declarationem qua non obstante subscripserunt non suæ sententiæ. Non est autem credendum (notat Portel, & benè) tot ac tales viros in hoc deceptos fuisse, & rem tam necessariam ignotasse, si extra Italiam illa prohibitio ligaret.

36 Ad huc etiam per dictam Bullam Pauli III. pro Societate Iesu possunt alij Mendicantes, & Regulares per communicationem absolvere ab omnibus casibus, etiam Papæ reservatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini, nec non à quibuscumque censuris, tam à iure, quam ab homine, etiam specialiter, & nominatum latis, dum modo parti satisfactis fiat, vel detur sufficiens cautio de satisfaciendo, etiam in foro fori, extra sacramentum pœnitentiæ, vt constat ex quadam declaratione Pij V. data in quodam Iubileo anno Domini 1568, si referre-

Bulla. Bol. 116.
Eugenij 4. n.
11. & Bulla
11. Sixti 9.
& Bulla 37.
n. 14. ubi re-
fertur Bulla
Frdani 4. &
decebat no-
61. & Bulla
42. no. 2. &
oraculo 32. &
Bulla 22. in-
li 2. & Bul-
la 7. Pauli 30.
num. 7.

eius verba perpendantur, verba enim posita in privilegijs: *auditis eorum confessionibus* debent explicari, & intelligi secundum iuris dispositionem, nimirum, vt absolutio à peccatis in confessione sacramentali fiat, à cœluris vero extra illam possit fieri, *ibid. dist. 9. 61. art. 5. 6. & 7. & citato loco Ad. l. summa.* Vbi resoluit Auctor non esse sublata hæc privilegia per dicta de caltatione Cardinaliū à nobis numero præcedenti relatā. De quo Nauar. lib. 5. cons. titulo de senten. excomm. conf. 26. pagin. 605. in 1. impres. Soto in 4. distin. 18. ar. 5. col. 9. Armilla verbo, *excommunicatio* §. 20. Ledesma. 2. 4. quæst. 29. art. 9.

Idem docet Sanchez quo ad cautionem de satisfaciendo præstandam lib. 2. decalogi cap. 13. num. 23. vbi nomine cautionis intelligit pignoratitiam, aut fideiussoriam, vel saltē iuratoriā, & num. 34. ait, id nō esse præstandum in mortis articulo, quando iam loquela, aut vsu rationis quis destitutus est, idem tradit Suarez de censuris disp. 7. sect. 5. num. 39. & seq. vbi resoluit num. 44. quod quando ponitur in privilegio, vel Bulla clausula, *satisfacta parte*, vel similis, absolutio est irrita, si aliter fiat. Secus vero, quando potestas conceditur absque tali clausula limitante, ad quod citat Caietan. sum. verbo, *absolutio*. Armilla num. 48. Soto in 4. distin. 22. quæst. 2. art. 3. idem sentit Reginald. infra citandus.

37 Verum est tamen, quod vt tali absolutiōni fides adhibeatur in foro exteriori, debet poenitens absolutus præsentare schedulam signatam à confessario coram notario, & testibus, qui testificentur parti iam fecisse satis, ab excommunicationeque solutum esse, item que ipse notarius debet subscribere schedulam, vt rectè notat Nauarro vbi supra, & in summa cap. 27. num. 42. *ibidem citato art. 6. ad finem.*

38 Possunt etiam dicti confessores absoluere manifestum Clerici percussorem in casibus ad Episcopum pertinentibus, satisfactioe partis manifesta præmissa, vel à reo parato congruè satisfacere oblata, quod si pars offensa id renuat, fortè vt ipsum reum vexet, non est præstanda alias satisfactio, quando enim ista non est possibilis, quacumque ex causa sit, sufficit idonea cautio, vel iuratoria, ex doctrina cōmuni Doctorum. *ibid. art. 8.* De quo Philippus Francas in *cap. solet de sens. excomm. lib. 6. num. 8.* Couar. in *cap. alma mater* 1. p. §. 11. num. 1. col. 4. Reginald. 1. part. fori poenit. lib. 9. cap. 4. sect. 2. num. 65. & 66.

39 Prælati Regulares iurisdictione quasi Episcopali pollentes licet habeant eandem facultatē absoluendi suos subditos, quam habent Episcopi erga suos in casibus iure speciali illis commissis à Concilio Tridentino, per Bullam Pij V. hæc tamen non extenditur ad seculares. *ibidem art. 9.*

40 Pro quo est quædā declaratio Cardinaliū apud Marzillam lib. 3. de poenitentia tit. 9. cap. 30. quæ sic se habet. *In hoc decreto (S. Concilij Tridentini loco citato) non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, sed tantum Episcopi prauatiue quoad alios.*

Sed

Sed hoc debet intelligi circa casus Bullæ Coenæ, quia pro alijs extrahos, etiam Papæ reservatis habent potestatem Regulares absolventes seculares per dictam Bullam Pauli III. pro Societate Iesu, vt proximè num. 35. dictum est à nobis.

41 Licet præcitata priuilegia Regularium quoad absolutiones secularium sint reuocata per Concilium Tridentinū, sic declarante sacra Congregatione Cardinaliū auctoritate Domini Papæ anno Dñi 1577. post eam tamen declarationem Gregorius XIII. declarauit non esse suæ intentionis, quod per talem reuocationem sit derogatum facultati factæ dictæ Societati Iesu, eamque, quatenus opus sit, de nouo confirmauit, & concessit, quod actum est anno Domini 1583. quo priuilegio per communicationem possunt tutò Mendicantes, & cum Mendicantibus communicantes vti. *ibid. art. 13. & quæst. 55. art. 17. eodem tom. 1.* & infra redibit sermo de communicatione priuilegiorum, Vide Sanchez, & Auctores citandos num. sequenti.

42 Nec etiam suspenduntur dicta priuilegia per Bullam Cruciatæ, sunt enim realia concernentia Religionem, & non singulares personas, in Cruciatæ autem non suspenduntur, nisi priuilegia personalia singularibus personis immediatè concessa, & non realia, idèdque libere uti possunt Religiosi eorum concessionibus erga seculares non habentes Bullam Cruciatæ in locis, vbi publicatur, iuxta sententiam doctissimorum virorum statim citandorum, quæ securè impraxi sequi potest, etiam si concedatur, oppositam speculatiuè esse veriorè, & nostram speculatiuè falsam, quod vltimum negamus. *ibid. art. 14. De quo Soto in 4. dist. 32. quæst. 1. art. 3. col. 2. Corduba lib. 1. quæstionar. quæst. 1. num. 98. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 28. num. 7. & in Commentar. littera Z. idem docent Villalobos tract. 27. de Bulla Cruciatæ, clausula 12. num. 7. idem Henriquez lib. 6. de pœnitent. cap. 16. num. 7. qui dicto lib. 7. de indulgent. cap. 28. num. 7. & cap. 21. num. 3. in comment. littera R. tenet in anno Iubilei Cætesimi etiam non suspendi. Lestus de iustit. lib. 2. cap. 42. dub. 12. num. 60. vers. responderi potest, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 4. Decalog. cap. 54. num. 61. & 62.*

43 Verum est tamen, quod fruente dicto priuilegio aliquando iustitia de causa poterunt illo non uti, & pœnitentem remittere ad suum prælatum, tum quia sic videtur esse mens Papæ concedentis, vt prouideatur saluti animarum, tum etiam, quia possunt renunciare suo priuilegio non tangente ius superioris, aut tertij. At peccant grauitè, si post auditam confessionem peccatorum reservatorum sine iusta causa remittant in præiudicium pœnitentis eadem peccata repetere cogentes, ne iuga n̄ confessionis reddatur onerosum, sed Episcopus ad id semper ex officio tenetur. *ibid. art. 15. De quo Henric. vbi supra cap. 18. num. 2. Nauar. in Manua. præludio 3. num. 12. & non dissentit Miranda tom. 1. quæst. 46. art. 12. Sanchez dicto cap. 54. num. 12. vbi agens de communi-*

tatione votorum, docet nullam esse culpam ea nolle commutare per privilegia Regularium, secus per Bullam, aut Iubileum.

44 Absolutio à censuris in foro conscientie importat exercitium potestatis concessę in salutem animarum, taliter quod anima ligata vinculo excommunicationis fiat libera, & absoluta coram Deo, & non coram Ecclesia, nec per illam tollitur ius tertij, potestque fieri extra sacramentum à non Sacerdote. At absolutio in foro pœnitentię à solis Sacerdotibus approbata fit intra sacramentum confessionis, & extra illud non potest fieri. Vnde absolutus ab excommunicatione in foro cōficientiæ tantum, ita se debet habere, ac si iniuste in foro exteriori esset excommunicatus. *ibid. art. 10.* De quo Covarruvias in *ca. alma mater* §. 11. num. 6. 1. part. & §. 9. num. 7. conclus. 4. Soto in 4. distin. 22. quęst. 1. art. 3. Navar. cap. 27. num. 3. & 38. Syluest. verbo *absolutio* 1. §. 1. part. 3. Idē tradit Miranda post citatos Auctores *tom. 1. quęst. 46. art. 7. & 8.* ad quod adhuc vide eundem Navar. dicto. cap. 27. num. 43. & Simancas de *Catholic. instir. cap. 47. num. 79.*

45 Religiosus ad audiendas confessiones non approbatus ab ordīnario non potest absolvere ab excommunicatione minori, cum careat iurisdictione ad absoluendum saculares à mortalibus, iuxta veterem sententiam Caietani contra Navarrum, & per consequens videtur incidere in excommunicationē *Clementina. dudum.* si de facto absoluat. Oppositam tamen sententia verior est; non enim credendum est, tam gravē pœnam excommunicationis maioris ipso facto imponi religioso absolventi ab excommunicatione minori, cum pœna debeat commensurari culpę. At à tali absoluteione danda caueant omninò Religiosi simplices Sacerdotes. *ibid. art. 11.* De quo etiam Auctor in *Summa. tom. 1. cap. 86. num. 2.* Caiet. verbo *excommunicatio minor* pag. 354. Soto in 4. d. 22. q. 2. art. 3. Navar. in *Manul. ca. 27. num. 25.* Syluest. verbo *excommunicatio* 7. num. 57. & verbo *absolutio* 1. num. 3. Idem sentire videtur Villalobos 1. p. summę tract. 17. diffi. 31. num. 9. quidquid Mirand. *tom. 1. Man. quęst. 46. art. 10. dicat.*

46 Religiosi absolventes plenarię à pœna, & à culpa sine speciali privilegio sibi ipsis, aut pœnitentibus concessio, quod idem est, ac concedere indulgentiam plenariam, incidunt in excommunicationem *Clementina. 2. §. ad hæc, de pœnitent. & remission. ibid. art. 12.* De quo Syluest. tit. *excommunicatio* 7. num. 41.

Sed adverte, quod in dicta *Clementina* citata ad marginem dicti articuli 2. (& fortē per incuriã typographi) solū fit mentio de quęstibus eleemosynarum, quibus ibidem prohibetur, sed non sub censura Ecclesiastica, plenariam peccatorum remissionem indulgere, & absolvere à pœna, & à culpa, vt videre est in litera. At id expressē prohibetur sub excommunicatione Papę reseruata in *Clement. 1. de privilegijs, & excessibus, &c.* & idem docet Mirand. supra art. 9.

47 Parentes Fratrum plenariè absolui possunt à culpa, & à pena in articulo mortis per confessorem ab ipsis electum ex concessione Calixti Tertij apud Bullarium, quæ indulgentia non est sublata per Dominum Paulum V. quia solum reuocauit indulgentias concessas ipsis Fratribus directè, non verò eas, quæ conceduntur intuitu Fratrum. *tom. 3. quæst. 27. art. 2. & in Addit. Summæ tom. 3. cap. 11. in fine. De quæ infra de indulgentijs num. 46. & 54. redibit sermo.*

*Bullar. Græc.
2. Calixti 3.
& Bulla 8.
Clementis 8.*

48 Prouinciales Indiarum, & Fratres de eorum commissione possunt absoluere omnes Indos conuersos ad fidem, & Christianos comitantes religiosos ad opus conuersionis, nec non & ipsos religiosos, etiam alterius ordinis ab omni censura, etiam de reseruatis in Cœnâ Domini, in vtroque foro, in quo habent omnimodam Papæ auctoritatem, quantam iudicauerint expedire pro conuersione Indorum, eorumque manutenentia, & profectu in Fide Catholica, & obedientia Ecclesiæ Romanæ, ex Adriano Sexto pro Minoribus apud Bullarium.

*Bullar. bul. 17
Adria. 6. n. 8*

Item Episcopi Meridionales, & Occidentales Indiarum, & illi, quibus specialiter id commiserint, possunt absoluere nouiter conuersos, etiam alienæ diocœsis à casibus Cœnæ Domini, ex Paulo Tertio, & hoc etiam in foro iudiciali, nec tollitur hæc facultas per publicationem Bullæ in Cœnâ Domini, quæ quottannis Romæ fit in die Iouis Sancti, vt diximus supra num. 3. *Tomo 2. quæst. 99. art. 1. Vide infra de Indorum priuilegijs à num. 1.*

49 Fratres Minores in Austria, & Bohemia possunt ad pœnitentiam, & Fidei communionem recipere quoscunque Lutheranos, eosque iniuncta pœnitentia plenariè absoluere, & ad Ecclesiæ vnitatem restituere, ex concessione Pauli Tertij, quo possunt frui alij religiosi viuentes in alijs terris infidelium, nec censentur reuocata pro illis religionibus per Bullam Cœnæ, vt in simili tenet P. Sosa in explicatione Bullæ Cœnæ disp. 100. n. 2. de religiosis missis à Papa ad prædicandum hæreticis cû potestate illos absoluedi, quam non renocari per dictam Bullam Cœnæ asserit, alias sequeretur magna confusio. De quo Portel in *Addit. ad dubia Regularia, verbo communicatio cum hæreticis, num. 25.*

*Bullar. Græc.
6. Pauli 3.*

50 Item Pius Quintus concessit Prouincialibus apud Indos, vt eligant in quolibet Conuentu duos Fratres doctos, qui habeant auctoritatem absoluedi à casibus Bullæ Cœnæ, vt habetur apud Bullarium.

*Bullar. Græc.
5. Pij 5.*

51 Facultas absoluedi plenariè extenditur ad peccata commissa post concessionem ipsius facultatis, nec per hoc datur materia delinquendi, licet detur aliqualis occasio in genere. *com. 2. q. 142. a. 2.*

Idem docent Enriquez loquens de absoluitione à reseruatis virtute Iubilei, lib. 6. de pœnitent. cap. 16. num. 3. Sanchez agens de commutatione votorum per Bullam, vel Iubileum, lib. 4. Decalogi cap. 54. num.

26. & de casibus referuatis. num. 27. & 28. Portel verbo *casus referuati*, num. 13. refertque ad idem Vega 1. par. Summæ cap. 49. casu 5. & tandem Villalobos 1. p. Summæ tract. 9. diff. 64. num. 5. idem innuit.

Nota ad ad resolutionem de Absolutionibus.

52 Circa num. 12. resoluta. Idem docet Portel vbi supra num. 32. & 33. vbi resoluit, nouitium semel absolutum ab excommunicatione in causa ob iniectiōem manuum violentarum commissam in nouitiatu, non reincidere in illam, si fuit absolutus à Magistro nouitiōrū, vel ab alio confessore sæcularium per Bullam præfatam Pauli III. quia per illum etiam absolui possunt sæculares ab illa censura, absque eo quod reincidant, quidquid dicat Sayro lib. 3. de censuris cap. 28. motus ex *cap. eos qui, de sentent. excommunic. lib. 6.* Quia iste textus loquitur de absoluto ob mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo, qui alias non poterat. Item notat idem Portel dicto nu. 33. idem posse circa moniales, & earum nouitias, & seruitrices, Vicarios, seu Confessores earundem Monialium, & id ipsum repetit verbo, *Moniales*, num. 12. & habetur in *Compendio Minorum, verbo Moniales, §. 12.*

53 Circa num. 20. ad finem. Vide Sanchez lib. 1. ad præcepta cap. 9. num. 35. vbi docet, quod quando aliqua venialia simul cum mortalibus confitentur sacerdoti simplici, indirectè, & per accidens virtute absolutionis datæ manent absoluta mortalia, & excusabitur pœnitens ab eis iterum confitendis, ratione iustæ ignorantie, eo quod (inquit) iuxta probabilem sententiam, vera illius sacerdotis iurisdictionis credatur, & lib. 2. ca. 13. n. 15. resoluit deficientem sacerdotem approbato, si simplex confessionem constitui in articulo, aut periculo mortis cepit, vel inferior approbatus defectu superioris, cui casus referuatur, & ante absolutionem adsit legitimus confessorius, vel superior, posse priorem simplicem sacerdotem, vel inferiorem approbatum confessionem captam perficere. Et hanc partem dicit tenere Enriquez lib. 6. de pœnitent. cap. 11. num. 8. & esse satis probabilem docet Zambrano de casibus articuli mortis cap. 4. dubio 5. num. 4. & plures alios, quos ibi refert.

54 Circa num. 35. resoluta. Idem docet Sanchez, quoad dispensationem, & commutationem votorum faciendam extra sacramentum confessionis, dicto cap. 43. num. 16. & 17. & dict. cap. 54. num. 15. & 16. Vbi idem resoluit, quando dispensatio, aut commutatio fit virtute Bullæ, aut lubilei, quam posse fieri extra confessionem tenere debent, qui censent, absolutionem à censuris posse extra eam impendi, virtute priuilegiorum religionis. Idque ait, videretur tenere Soto lib. 4. de iust. quaest. 4. art. 2. col. 9. vers. post hac, de priuilegijs, & in proprijs terminis docet

docet Enriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 30. num. 6. Quem, & alios ibi pro nostra sententia citat, quidquid dicat Suarez de censuris disp. 7. sect. 5. num. 36. & sequentibus.

55 Circa eundem num. 35. §. verum est tamen. Idem cum Nauaro placet Suario tom. 5. de censuris disp. 7. sect. 5. num. 26. 27. & 28. Vbi ait, ex doctrina eiusdem Nauarri constare, testimonium confessoris esse sufficiens, & alia testimonia solum requiri, vt iuridicè constet, illud esse testimonium talis confessoris. Qua propter si ipsemet confessor personaliter adsit, & coram iudice id testificetur, multo magis sufficiet. Et concludit, quod si alia via sufficienter constet, illam esse confessoris subscriptionem, eandem habere vim, & auctoritatem, quidquid in oppositum teneat Peña in Directorio Inquisitorum 2. p. in scholijs ad Concil. Tarraconense comment. 25. Quem sequitur Salzedo in pract. crimin. canon. cap. 109.

56 Circa num. 37. resoluta. Idem docent post nostrum Auctorem F. Ioannes Crucius lib. 1. de statu relig. cap. 6. dub. 16. Ludouic. Beja in respons. casuum conscientia p. 4. casu 37. initio, Sanchez lib. 8. de matrimonio. disp. 2. num. 13. & lib. 2. decalog. cap. 11. num. 7. nouissimè Iacobus Graffis, tom. 2. consil. sub rit. de homicidio, consil. 2. num. 23. & sequentibus, quos refer Barbosa in remissionibus ad Trident. dist. cap. 6. num. 7. Licet Sanchez id non admirat quantum ad absolutionem ab hæresi, neque talem, ait, facultatem competere dictis prælatis Regularibus quoad suos subditos absoluendos virtute dicti decreti Tridentini, sed ex privilegio præfato Pij V. specialiter id ad illos extēdētis, quia (inquit) nomine Episcoporum in eo decreto (etiam si sint ordinum Generales) non comprehenduntur.

Sed nullo nititur sufficienti fundamento, quo nos deterreat à sententia Auctoris (quæ vera est) amplectenda. Nam dicti superiores Regulares iurisdictione quasi Episcopali fungentes verè, & propriè sunt ordinarij, & quasi Episcopi suorum subditorum, & possunt erga eos, quidquid Episcopus erga suos, imò, & quidquid Summus Pontifex erga omnes fideles, si non esset eorum iurisdictionis, & potestatis restricta, & limitata, vt loquendo de Episcopis respectu ouium suarum Diocæsium, ex sententia præstantissimorum Doctorum tradit in hoc articulo Auctor, & loquendo de prælatis Regularibus præfatis resoluit etiam. tom. 1. quaest. 23. artic. 1. & nos dicemus infra resolut. 68. *ide generalibus ordinum, num. 2.* Atque ita comprehendi sub nomine Episcoporum respectu religiosorum sibi subditorum in dicto decreto consequenter, ac meritò asserendum est. Quantum vero ad absolutionem ab hæresi occulta, cuius absoluēde potestas in foro conscientia tantū datur Episcopis, idem videtur dicendum, ex vi dicti decreti posse, inquā, dictos prælatos Regulares, quales sunt Generales, & Prouinciales, absoluere suos subditos à crimine huiusmodi hæresis occultæ. Sed de hoc

Tuetur sententia Auctoris.

diximus supra *resoluit. 3. de absoluteione quoad Fratres, num. 4. & 5.* iam esse sublatam talem potestatem dictis prælatis per Bullam Cœnæ, imò & Episcopis per quandam declarationem Cardinalium.

RESOLVTIO IIII.

De Abortu.

SIXTVS Quintus edidit quandam validam, & rigorosam constitutionem contra procurantes, consulentes, aut auxiliantes abortum fœtus animati, vel inanimati, quam Gregorius Decimus tertius reduxit ad terminos iuris communis moderando eius pœnas, in duobus præcipuè. Primo quantum ad reservationem excommunicationis Sedi Apostolicæ, decernens, quod quilibet confessor ab Ordinario approbatus, & ad hoc specialiter deputatus potest ab ea absoluerè in foro conscientia tantum. Secundo quantum ad procurantes abortum fœtus inanimati, aut exhibentes mulieribus, aut fœntes venena sterilitatis, consulentes, aut auxiliantes, reducendo pœnas Sixti Quinti ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, sed quoad alia relinquit Bullam ipsius Sixti in suo robore, ac vigore. Vnde ex dicta moderatione Gregorij colligitur.

2 Primo quod hodie procurans abortum fœtus animati, secuto effectu incurrit excommunicationem, sed non reservatam Papæ, ac per consequens potest ab ea absoluerè Episcopus, vel confessor ad id specialiter ab eo deputatus, vt expressè habetur in dicta constitutione Gregorij, & hoc in foro conscientia tantum, per quod innuit Pontifex in foro exteriori absoluteionem reservatam esse Sedi Apostolicæ. Verum est tamen, quod prælati Regulares possunt suos subditos per sua privilegia absoluerè ab hoc crimine, etiam in foro exteriori, non obstante, quod dicta privilegia quoad hoc fuerunt à Sixto Quinto revocata, & per Gregorium Decimum tertium non revalidata, quia postea per Clementem Octavum fuerunt vivificata, & revalidata in confirmatione privilegiorum, quam fecit, ex certa scientia, pro Ordine Minorum, & confirmavit post hac Dominus Paulus Quintus per suam Bullam anno Domini 1609, quam vidi sub sigillo authentico, confirmatio autem, ex certa scientia, revalidat in validum, & abrogatum, vt *infra resolutione, de privilegijs videbimus. Tom. 2. quæst. 33. art. 4.*

3 Secundo colligitur, quod modo procurans, consulens, vel deformans embryonem inanimatum, aut propinans mulieri, aut viro potum, quo eis generandi potentia impediatur, vel qui prægnantem abortiri facit, antequam fœtus anima rationali sit informatus, nõ incurrit excommunicationem, nec irregularitatem, quia ius commune, *cap. quod vero,*

cap. Moyses 3. 2. q. 2. cap. sicut ex literarum, cap. si aliquis, de homicid. tales poenas huic crimini non imponit. Secus si fetus sit animatus. Ibidem S. aduertendum in super.

4 Tertio colligitur, quod procurans huiusmodi abortum fetus animati, si sit Clericus, vel regularis, secuto effectu manet priuatus of ficio, beneficio, vel alia dignitate Ecclesiastica, & inhabilis ad alia in po sterum. Item à iudice Ecclesiastico, post probatum delictū, est degradā dus, & Curia seculari tradendus, quia quantum ad hoc nihil est in nouatum à Gregorio XIII. nec ab alio Pontifice circa Bullam Sixti V. *ibidem S. ultimo est notandum.*

5 Ultimo deducitur, quod nec Episcopus, neque Prouinciales Mendicantium possunt dispensare cum suis subditis in irregularitate ex hoc crimine proueniente, quia licet ex Tridentino Episcopi, & ex priuilegio Martini V. praelati Regulares possint dispensare in irregula ritate procedente ex homicidio voluntario occulto, hoc tamen non extenditur ad dispensandum in homicidio calificato, cuiusmodi est oc cidere cum veneno creaturam anima rationali informatam, tollendo ipsi vitam temporalē, & æternā *ibid. q. 3. S. 2. est notandū, & in Addit. sum. tom. 3. cap. 3. num. 1.* De quo vide Azor tom. 2. lib. 2. cap. 26. S. iure Cano nico, Sayro de censuris lib. 3. cap. 35. num. 27. Quaranta in summa Bul larii, verbo, abortus num. 3.

Trid. sess. 14. c. 7. de refores.

6 Scio Portel, verbo, abortus num. 10. quem refert, & sequitur Villa lob. 2. part. summa tract. 12. diff. 14. num. 6. tenere, dictos Praelatos Re gulares posse dispensare cum suis subditis super hac irregularitate, non obstante ratione à nobis proxime adducta, quia inquit, priuilegiū Mar tini V. concedit in communi, vt possint absoluerē, & dispensare in ho micidio voluntario absolute, & generaliter, non distinguendo de abor tu fetus animati, vel de homicidio adulti, seu alio homicidio califica to, ergo cum lex non distinguar, nec nos distinguere debemus, vt noti iuris est. Quod & confirmat efficacius, quia licet Sixtus V. reuocauerit priuilegia Regularium quantum ad hoc, & Gregorius XIII. non re ualidauerit, vt asserit Auctor citato ar. 4. Clemens tamen VIII. postea cō firmavit, ex certa sciētia, priuilegia Minorum, quæ confirmatio, ex cer ta sciētia, reualidat inualidum, vt iam supra diximus, ac per conse quens possunt præfati prælati per sua priuilegia iam reualidata dispen sare super tali homicidio fetus animati. Quæ opinio mihi videtur pro babilis, & alias conformis doctrinæ Auctoris, in dict. ar. 4. vbi S. circa quæ d. constitutionem. Præfatam rationem ponderat ad affirmandum prælatos posse absoluerē ab excommunicatione lata contra procurantes abor tum fetus animati, licet ipse expressē oppositum teneat *ibidem S. 2. no tādū quantum ad dispensationem irregularitatis* (& forte non teneret, si rem alius pensaret) ac idē tuto in praxi potest amplecti, non enim minus militare videtur ratio adducta ab Auctore in dispensatione ir-

regularitatis, ac in absolute excommunicationis. *vide sup. de absolut. qui ad fratres num. 7.*

Illustratur
doctrina Au-
toris.

7 Obseruat item idem Portel, & benè, quod Sixtus V. in hoc casu tantum reseruauit irregularitatem, & nō inhabilitatem contractam ex tali delicto, qua propter non prohibentur prælati super illa dispensare, sicut in simili asserit Auctor *to. 1. quæst. 24. art. vltimo*, posse dictos prælatos dispensare cum suis subditis in inhabilitate contracta à Religiosis admittentibus foeminas intra clausuram Conuentus, nisi ad maiorem abundantiam, & securitatem velint in dicta inhabilitate dispensare virtute cuiusdam priuilegij Gregorij XIII. pro Ministris infirmorum in Italia, relati à Capuccino, verbo, *absolutio ordinaria quoad Fratres fol. 27. & prædixit Auctor to. 1. q. 20. art. 18. & 20. idè firmat Villalobos vbi supra n. 7.*

8 Tandem aduerte cum eodem Portel loco citato num. 5. quod confessores Regulares possunt absoluerè sæculares ab hac excommunicatione per priuilegia, per quæ habent facultatem absoluendi à cænis suris reseruatis Papæ vel Episcopo extra casus in Cæna Domini, de quosupra. *de absolute quoad sæculares num. 35.* quamuis tutius esse, adidit ipse Portel, quod sint cōfessores specialiter ad id deputati à suis superioribus propter specialem destinationem requisitam à Gregorio XIII. sicut specialiter deputantur à Prouincialibus ad dispensandum cum coniugatis adpetendum debitum impeditis vovo, aut coitu incestuoso intra secundum gradum. Primum probabilius videtur, secundū tutius, elige quod magis placuerit.

Nota ad Resolutionem de Abortu.

9 Aduerte, quod clericus, vel Regularis causam abortui præbens dubius tamen de animatione foetus, manet irregularis: in dubio enim facti homicidij irregularem reputare se debet. Ita ex nostro Auctore *to. 1. summa cap. 174. no. 4. S. 7. et que dudare*, docet Sanchez lib. 1. Decalogi, cap. 10. num. 43. & sequitur Portel in Addit. ad dubia, verbo, *abortus no. 1.* hoc tamen procedere quoad priuationem suscipiendi ordines, ac in illis ministrandi, non vero quoad priuationem officij, vel beneficij, & inhabilitatem ad illa, limitat ipse Sanchez num. 45. quia pœna ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed arbitraria produbij qualitate, ex traditis à Syluestro, verbo, *homicidium 3. q. 11. Maiolo de irregularit. lib. 1. cap. 1. num. 3. regula 7. & lib. 5. cap. 51. n. 10. vers. secundum limitatur.*

10 An autem consulens abortum, qui facta sufficienti diligentia ad inuestigandam veritatem, adhuc manet dubius, an secluso consilio esset alter eodem prorsus animo perpetraturus abortum, ac proinde an consilium operatum sit aliquid, censendus sit irregularis: maior est difficultas, Sanchez vbi supra num. 44. agens de consulente homicidium, resoluit,

resoluit, quod quando homicidium cōstat, & solum dubitatur de operatione seu effectu consilij, censendus est irregularis in foro conscientia; imò & in foro externo, quia stat præsumptio, & possessio contra consententem, dum ipse oppositum non probat, ac id eò censetur factum certum, vt id consilium fuerit operatum, cui adheret Portel vbi supra num. 2.

11 Qui etiam num. 3. resoluit, eum qui abortum suo nomine factū ratum habuit, postquam iam per actum est, qui tamen non iussit, nec consuluit, non incurrere irregularitatem, nec cæteras pœnas impositas à Sixto Quinto, quia is ad eum homicidium non est cooperatus. Neq; adhuc casum extenditur dispositio *cap. cum quis, de sentent. excommunicis, lib. 6. & cap. scilicet, de pœnis, in sexto, & Clementina 1. eodem titulo.* Vbi pœnæ latæ contra percussores clerici, Cardinalis, vel Episcopi extenduntur ad ratum habentes quod suo nomine factum est, vt loquens de homicidio ordinario tradit Suarez de censuris disp. 44. sect. 3. num. 25. quia pœna committentis delictum non extenditur ad ratum habentem, nisi in casibus iure expressis: Vnde si in præcitatis iuribus non exprimeretur rati habitio, vtique non comprehenderetur, vt benè notat idem Suarez dict. num. 25. & sequentib. & sequitur Portel, loquens de abortum ratū habente suo nomine factum, d. n. 3. vbi in fine addit, quod si approbavit, seu ratum habuit abortum, antequam fieret, dicens paranti illum, *benefacies*, incurrere pœnas Sixti, secuto abortu, ac per consequens fieri irregularem, quia iam ad occisionem fœtus animati cooperatus est.

12 Addo cum eodem Portel supra num. 4. incurrere irregularitatem, & cæteras pœnas eum, qui consuluit faminae abortum tempore, quo non dū erat fœtus animatus, intendens, vt ante fœtus anima rationali informationem abortiret, illa vero non adhibuit medicamenta ad id efficiendum, nisi post fœtum animatum, & tandem abortus secutus est: quia tenebatur suum consilium explicare, vel mandatum reuocare efficaciter, ne fieret talis abortus post fœtum animatum, idque colligitur ex *cap. ultimo de homicidio, lib. 6.*

13 Item obserua cum Auctore. *Tom. 1. Summa, cap. 5. num. 2. ad finē*, quod pater creaturæ, seu fœtus animati, cui mater aperuit, se velle positionibus procurare abortum, & tacuit, secuto effectu manet irregularis, quia ex debito iustitiæ tenebatur vt pater veri vitam filij contradicendo, & impediendo talem effectum. Additque, post quadraginta dies à conceptu si dubium sit, an fœtus sit masculus, aut fœmina, præsumendum esse, quod sit masculus, ad effectum incurrendi irregularitatem, quia masculis infunditur anima rationalis in quadagesimo die à conceptione, vt ait Nauar. *cap. 27. num. 22.* Idem firmat Portel dict. verb. *abortus, num. 14.*

14 An autem prælati potentes dispensare in hac irregularitate, possint

possint id committere, seu delegare suam potestatem, vt alter dispenset, quæ non immerito potest. Portel vbi supra num. 12. tenet partem affirmantem, cui libenter assentio, quia potestas competens ex priuilegio perpetuo (qualis est priuilegium Martini Quinti, de quo supra) dat iurisdictionem ordinariam, vt communiter docent Iuristæ, & probat Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 40. num. 14. ac proinde est delegabilis cap. cum Episcopus, de officio ordinarij, & multis adductis tradit idem Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 31. num. 1.

15 Sed aduerte cum eodem Portel ibidem nu. 13. quod dicti prælati non possunt dispensare in hac irregularitate, quando prouenit ex delicto talis abortus notorio, quia Martinus Quintus in præfata Bulla tantum concedit pro homicidio occulto dispensandi facultatem. Ibi dem tamen addit, esse probabile, posse dispensare in homicidio manifesto, seu notorio apud Fratres, occulto vero apud sæculares, pro quo citat Corduba in summa quæst. 34. & Vega in summa p. 2. cap. 15. casu 6. sed Corduba ait, securius esse in hoc casu recurrere ad Papam, & Miranda absolutè tenet partem negantem. tom. 2. quæst. 8. art. 10. conclus. 2. quando scilicet delictum est notorium, ita vt in iudicio probari queat. At Vega intrepidè sequitur affirmantem partem, quæ mihi etiam satis probabilis videtur, non obstante quod opposita sit tutior.

RESOLVTIO V.

De Adulterio.

IN casibus, in quibus licet Episcopis dispensare cū suis clericis in pœnis Ecclesiasticis debitis adulterio, peracta pœnitentia, iuxta c. si clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, possunt similiter dispensare superiores Regularium habentes iurisdictione quasi Episcopale cum suis subditis, restituyendo priuatos ab officijs, & inhabiles ad ea propter dictum crimen: imò, & ante per actam pœnitentiam idem possunt tam Episcopi, quam superiores Regularium, dum modo adsit vrgens, & legitima causa. tom. 1. quæst. 24. art. 17. De quo Syluest. verb. casus, quæst. 1. casu 13. 14. & 15.

Nota ad resolutionem de Adulterio.

2 Idem docet Miranda tom. 2. quæst. 9. art. 3. concl. 3. vbi resoluit, quod in pœnis, seu irregularitatibus adulterio minoribus possunt dicti prælati Regulares dispensare, iuxta dictum §. de adulterijs. Vnde a contrario sensu in his, quæ adulterio sunt maiora, non possunt, a tanto iure communi, quale est crimen sodomie, in quo, & alijs grauissimis, quæ

munerant Couar. in 4. p. cap. 6. §. 8. num. 2. & 3. & Salzedo in pract. cap. 86. non possunt Episcopi de iure communi dispensare. Quæ autem crimina sint adulterio maiora Pontifici reseruata, tradit Syluester vbi supra. In quibus etiam prælati Regulares dispensant per sua priuilegia, exceptis homicidio voluntario, mutilatione membrorum, ac bigamia.

Quomodo sit puniendus monachus ob crimen adulterij, vide infra resolutione 48. nu. 23.

RESOLVTIO VI.

De Affinitate.

AFFINITAS non contrahitur ex copula carnali inter consanguineos extra secundum gradum, ac per consequens nullum superuenit impedimentum, tam ad matrimonium contrahendum, quam ad vtendum iam contracto quoad petitionem debiti, quæ est sententia probabilior, quam opposita, eamque tanquam manifestam ex decreto Tridentini firmauerunt Doctores Salamantini, & Complutenses super eo consulti. Sed aduerte, quod nõ sufficit habere copulam carnalem cum consanguinea intra secundum gradum vxoris propriæ, ad hoc vt prohibeatur quis petere debitum, sed necessarium omnino est, quod in ea copula recipiatur semen intra vas naturale, aliàs non contrahitur affinitas. tom. 1. quæst. 63. art. 1. De quo Bibald. in Candelabro aureo tit. de affinitate nu. 209. Nauar. lib. 4. consil. tit. de consanguinitate, & affinitate, consil. 5. num. 3. & 4. Gutier. lib. 1. Canoniarum, quæst. 23. circa finem, & quæst. 15. num. 11.

2. Au&or. tom. 3. Addit. sum. cap. 210. addit, quod contrahitur hoc impedimentum ab habentibus dictam copulam fornicariam intra secundum gradum, etiamsi penitus ignorent consanguineos esse, quia hoc non fuit decretum in pœnã incestus, sed prouenit ex affinitate orta ex præfata copula, quæ contrahitur, etiamsi ad sit dicta ignorantia, licet ea durante cum bona fide non peccent petentes debitum. Pro quo est quædam declaratio Cardinalium apud Marzilla lib. 3. de consanguinitate & affinitate tit. 17. pag. 481. decernens dictam fornicationem inter consanguineos extra secundum gradum non impedire matrimonium contrahendum, iuxta quædam Bullam Pij V. anno Domini 1568. nec contracto vti ad petendum debitum, quia tale impedimentum sublatum censetur per dictum decretum Concilij, dixit Gregorius XIII. ex sententia sacre Congregationis. De quo Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 67. Gutier. tract. de matrim. cap. 99. num. 13. quos cum alijs pluribus refert Barbosa in remissionibus ad Concilium Tridentinum dict. Sessio. 24. cap. 4. de reformat. matrimon. fol. 93.

Trid. Sess. 24.
cap. 4. de reformat.

3 Affines qui bona fide contrahunt matrimonium absque dispensatione scientes se esse affines, sed ignorantes affinitatem esse impedimentum dirimens iuris, non faciunt prolem legitimam: quia non quæcunque ignorantia efficit, ut proles sit legitima, sed tantum facti ignorantia, & non iuris, Tom. 1. q. 13. art. 1. De quo Manuel à Costa in cap. si pater 1. p. verb. vxor, num. 2. fol. 31. Couarru. in epitome 4. p. 2. cap. 8. §. 1. Sarmiento lib. 1. sellect. cap. 6. Cætera vide infra de dispensatione, & matrimonio.

Nota ad resolutionem de Affinitate.

4 Circa resoluta num. 1. Idem docent Viuald. de matrim. num. 101. Ouando in 4. dist. 41. num. 6. proposit. 6. quos refert, & sequitur Miranda tom. 1. quæst. 47. art. 1. Vbi refert priuilegium nobis Minoribus concessum à Pio Quinto, ut ex commissione Prouincialis dispensare possimus in foro conscientie ad petendum debitum cum his, qui consanguineum, vel consanguineam sui coniugis post matrimonium contractum carnaliter cognouerunt. De quo Collector in Compend. Societatis, titu. dispensare §. 8. & Palacios in 4. dist. 22. disp. 2. Quod priuilegium non est reuocatum, quidquid de eo dubitet idem Miranda supra concl. 1. ut vsus, & communis Religionum praxis tenet. At si copula carnalis præcessit matrimonium, si sit intra gradus prohibitos, super tali impedimento dirimente nullus inferior à Papa dispensat, nisi quando impedimentum est occultum, & matrimonium publicum, & separatio magno scandalo foret, & ad Papam, vel nuntium confugi non possit propter magnam paupertatem, aut alia legitima impedimenta, tunc enim dispensare potest Episcopus, ut ex Angelo, & Syluestro docet doctissimus Nauarro in Manua. cap. 22. num. 85. quem refert, & sequitur Miranda tom. 2. quæst. 9. art. 1. concl. 1. & tenent alij multi grauissimi Doctores. Sed hoc non conceditur prælatis Regularibus Episcopali dignitate fungentibus, ut infra de matrimonio num. 7. dicemus. Vide Villabosi p. Summas tract. 14. difficul. 17. à num. 6. vbi num. 9. ait, quod danda est fides in foro conscientie affirmantibus, interuenisse copulam inter eos, sed non consumatam, hoc est, quod non fuit seminis effusio intravas naturale. At hoc in foro exteriori non præsumitur, ut ex Alexandro de Neuo in cap. fraternitati num. 8. de eo, qui cognouit, &c. & alijs docet idem Villabos ibidem dicto num. 9. ad finem.

RESOLVTIO VII.

De Alienationibus.

A LIENATIO propriè & strictè est omnis actus, per quem dominium transfertur, latè autem in materia fauorabili continet etiam conductionem ad longum tempus, seu perpetuam, donationem, venditionem, permutationem, & emphyteusim perpetuum, nec non & cōtractum sub conditione factū, ex cap. nulli liceat, & notant Hostiensis, & Archidiaconus de rebus Ecclesiæ alienan. tom. 1. q. 27. art. 1. De quo Syluest. verb. alienatio, & verb. emphyteusis quæst. 6. Lesius lib. 2. de iust. cap. 24. dub. 11. Portel in dubijs reg. & in addit. verb. alienare, Villalobos 2. p. Summæ tract. 25. diff. 17. Couar. 2. Variar. cap. 16. 17. & 18. Molina 2. de iustit. disp. 466. cum sequentib. & DD. in tit. de rebus Ecclesiæ alienan.

2 Prælati Conuenticales non possunt alienare bona Ecclesiæ, vel suorum conuentuum sine expresso consensu Fratrum capitulariter congregatorum, neque ad hoc sufficit consensus conuentus sine consensu prælati sicut nec & contra consensus prælati sine consensu maioris partis Conuentus, quod & debet fieri in euidentem utilitatem monasterij, aut Ecclesiæ cum instrumento, & tractatu in publicâ forma; secus factum non tenet, & facientes incurrunt in pœnas excommunicationis, & suspensionis, ex Clementina, *Monasteriorum, de rebus Ecclesiæ non alienand. Extrauagant. ambitiosa, eodem titulo*, & secundum diuersa Regularium priuilegia, debet expressa superiorum licentia interuenire. Sed regulariter loquendo quando prælatus cum capitulo alienat, eo ipso probata est præsumptiuè Ecclesiæ utilitas. *Ibid. art. 2.* De quo Baldus in cap. 1. §. 1. de his qui feudum dare possunt, Suarez de censuris, diff. put. 22. sect. 6. num. 6. Lesius supra num. 62. & sequentib.

Qui num. 63. agit de forma seruanda in alienatione rei Ecclesiasticæ, quæ consistit in quatuor. Primo, vt fiat super ea tractatus. Secundo, vt Capitulum expressè consentiat. Tertio, vt subscribat in venditione, donatione, & permutatione. Quarto, vt adsit auctoritas superioris. De quo Syluest. verb. alienatio, num. 10. Molina disput. 468. dist. lib. 2. de iustit. Panormitan. cap. 1. num. 5. de his, quæ fiunt à prælat. & in c. fin. de rebus Eccles. non alien.

3 Idem dicendum est de alienationibus faciendis à Monialibus, in quibus vltra prædicta, debet interuenire consensus, & licentia prælati superioris: secus sine tali licentia factum, tam à Fratribus, quàm à Monialibus pro nullo habetur, sed generalis potest illud reualidare,

Bullar. Bulla
20. Eugen. 4.
num. 25.

seu ratificare, si sit in evidentem utilitatem Conuentus, vel etiam in-
ualidare, habita prius cause cognitione, ex concessione Eugenij Quar-
ti apud Bullarium, iuxta quod privilegium debent intelligi plura alia
concessa diuersis Ordinibus. Imò & Conuentus cum suo Præsiden-
te possunt ratificare alienationem factam sine expresse consensu Fra-
trum simul capitulariter congregatorum, dummodo hæc ratificatio
à Conuentu capitulariter congregato fiat, alias non tenebit. Neque
per præfata privilegia aliquid contra vllum trionm votorum substan-
tialium, nec contra pertinentia ad communem vitam Regularem in-
ducitur, vt præcipitur in Concilio Tridentino. *Ibidem §. nec contrarium
existimo, & §. neque contra supradicta*, vbi exponitur dictus locus Conci-
lij Tridentini.

Trident. Sess.
25. de Reg. c.
h. & 2.

4 Ex privilegio facto Ordini Sancti Hieronymi apud suum
Compendium verb. *Alienatio §. 4.* Conuentus cum Priore possunt ven-
dere hæreditates, possessiones, & iura in testamentis legata, & alia si-
milia inutilia Monasterio, dummodo pretium eorum in alia bona v-
tiliora, & immobilia commutentur. Quo privilegio gaudent alie
Religiones communicantes, nisi in eis sit aliqua consuetudo, vel sta-
tutum in contrarium, & extenditur concessio ad alios contra factus, &
alienationes ultra venditiones, imò etiam ad Hypotecam: & quan-
do spes certa adest, quod res pignori data redimatur, tenent viri do-
cti, posse præfatos prælatos per se solos res suas hypothecare, alias si-
ne consensu suorum Fratrum facere non licet. *Ibidem §. ex his insertur.*
De quo Lessius loquens de pignoris datione & Doctores infra citan-
di.

5 Item ex concessione Gregorij Decimertij Fratres, & Mo-
niales, Eremitarum Sancti Augustini possunt vendere, alienare, & per-
mutare, ac etiam in emphyteusim concedere, dummodo emphyteusis
non fiat ultra duas generationes, vel nominationes absque licentia A-
postolica, vel loco illius, de consensu, & approbatione Generalis Or-
dinis. Item dictæ locationes possunt fieri in perpetuum, dummodo
duæ partes Conuentus consentiant, & fiant in ipsius Conuentus utili-
tatem, & commoditatem: secus tam ipse locationes, quam alij supra-
dicti contractus irriti sunt, & inanes. Quæ concessio, & alie similes
obseruentur à Religionibus, quibus factæ sunt, alie obseruent sibi ip-
sis indulta, iuxta suas laudabiles constitutionis. *Ibidem in fine.*

De quo Lessius supra loquens de fidei emphyteusi num. 66.
vbi num. 64. agit de forma iuramenti fieri solita ab Episcopis, & Abba-
tibus, ne alienent res Ecclesie in consulto Romano Pontifice, iuxta di-
ctam Extravagant. *Ambitiosa*: & addit, legatum à latere non posse dare
licentiam alienandi contra prædictum iuramentum, vt ex P. normitt.
& Speculatore docet Syluest. verb. *alienatio num. 16. in fine*, Villalob.
supra dicta diffic. 17. num. 6.

Aliud

Aliud simile privilegium Leonis X. apud Bullarium inuenies, quo Bullar. Bulla
datur facultas Monialibus S. Claræ, & Tertiarijs subiectis Ordini Mi- 26. Leo. 10.
norum, ad alienandum de consensu duarum partium Conuentus.

6 In Ordine Minorū nullus contractus potest fieri absque expres- Bullar. Bulla
sa licentia Generalis, vel Prouincialis, aliter irritus iudicatur, ex Alexā- 26. Alex. 4.
dro, & Honorio III. quod confirmatum, & renalidatum est per
Sixtum III. Clementem VII. & alios Pontifices. Prælati tamen nul- & Bulla 3.
lam habent facultatem ad alienandum, sed tota hæc auctoritas residet
Honorij 4. &
penes syndicum, qui nomine Papæ, & sedis Apostolicæ (ad quos perti- Bulla 27. In-
net dominium omnium rerum vsui Fratrum deputarum) de consen- 17. 2.
su Prouincialis, ac Conuentus habet eandem potestatem alienandi,
quam habent Prælati aliarum Religionum possidentium in communi
nomine suorum Conuentuū. Vnde dictus Syndicus cum licentia Ge-
neralis, vel Prouincialis potest facere facultatem religioso Minoritæ
ad donandum aliquid extrâ Ordinem intuitu remunerationis, vel elec-
tionis, vel ratione vtilitatis, quæ provenire potest ipsi Ordini ex hu-
iusmodi donatione, *ibidem* art. 3. & 6. De quo Nauar in *cap. non dicitis*
num. 25. & 26. de quo infra iterum erit nobis sermo *resolusione de Syndi-*
co Fratrum Minorum, de cuius auctoritate vide apud Bullarium Bullam
1. Martini V.

7 Apud ordinem Societatis Iesu extat quoddam privilegium am- Bullar. Bulla
plissimum Iulij III. & Gregorij XIII. apud Bullarium, quo Præposito 1. Martini V.
Generalis, vel Capitulo, seu Cōgregationi generali ipsius Societatis cō- Bullar. Bulla
ceditur, vt possint disponere de rebus Collegiorum absque cōsensu cō- 20. Grego. 13.
munitatis, seu Conuentus, ad quem pertinet, etiam locando in emphy-
teusim, seu libellum ad tres generationes, vel in aliud longam tempus
præhabita summarie causæ cognitione. Item, vt possint renunciare cui-
cumque iuri, & tui habitæ super rebus ad aliquem Conuentum perti-
nentibus, legato, seu alio quocumque nondum tradito, illi tamen acqui-
rendo, si hoc expedire videbitur, dummodo sit in vtilitatem euidenter
Collegiorum, & Conuentuum, aliter prælati facile cedentes dictis iu-
ribus tenebantur satisfacere læsis Conuentibus seu Collegijs. Hoc ta-
men non conceditur Prouincialibus, etiam pro necessitatibus emergē-
tibus, & euidētibus vtilitatibus domorum, aut Collegiorum, nisi si
id duxerit commitendum ipse Generalis Præpositus, vel nisi Ducento-
rum valore non excedat, quæ, si sint mobilia, possunt alienare auditis
consultoribus; alij vero prælati inferiores, quæ centum non excedant,
ex Collectore Societatis titulo *Alienatio* S. 1. Quo privilegio possunt
vti aliæ Religiones communicantes, quamquam in eis consensus Prou-
incialium sufficiat, vt iam resoluiimus. Vnaquæque tamen obseruet
quod apud se per propria statuta, & laudabiles cōsuetudines vsu recep-
tū est *ibidem* dict. art. 3. vide Lesū supra num. 66. agentem de emphy-
teusi.

8 Alienationes dicentur fieri in utilitate monasterij, si pretium conuertatur in rem duraturam, puta in emptionem rei stabilis, seu ædificium, vel aliud simile, etiam si utilitas proueniens ex tali alienatione non sit perpetua, sed temporalis, vt potè pro colendis agris, colligendis fructibus, & similibus, & sufficit, quod tempore contractus dicatur utilis, licet postea efficiatur deterior. Quando autem sit causa necessitatis, sufficit, quod ex alienatione Ecclesia non patiatur damnum; sed non sufficit, quod in instrumento dicatur fieri dictam alienationem causa necessitatis, aut utilitatis, nisi talis necessitas, & utilitas probetur. Tandem iudicare de huiusmodi utilitate relinquatur arbitrio boni, & prudentis viri, pensatis circumstantijs qualitatis, & quantitatis rei, personæ, loci, tēporis, finis, & id genus alia. *ibidē art. 8.* De quo Rebuf. de alienat. rerum Eccle. num. 27. Nauar. in dict. cap. non dicatis num. 25. Lessius supra num. 63.

Vbi ait, quadruplicè esse iustam causam ad alienandū res Ecclesiæ: Prima, necessitas, cui aliter occurrī nequit; secunda utilitas manifesta; tertia pietas v. g. ad redimendos captiuos, ad succurrendum graui proximorum necessitati; quarta incommoditas, vt si res sit Ecclesiæ sumptuosa, & parum utilis.

9 Alienatio facta in utilitatem monasterij valet, etiam non interueniente solemnitate iuris, sicut valet facta à pupillo sine auctoritate tutoris in utilitatem ipsius pupilli. *glossa in l. 2. ff. de acceptilat.* Quod in fauorem Ecclesiæ, & pupilli concedunt Doctores. At alienatio facta à Monacho, vel moniali sine licentia sui prælati (quæ est solemnitas omnino necessaria ad validitatē actus) non tenet, etiam in foro conscientie: secus, si deficient aliæ solemnitates, vt pote, quod fiat tale instrumentū, & in eo fiat mētio de tali, & talire, tūc enim dicta alienatio iusta de causa facta minimè claudicare dicēda est in foro animæ, in quo standum est veritati, *ibidem art. 9.* De quo Nauar. de spolijs clericorū §. 2. n. 6.

10 Addit. Auctor in *Addit. Summa tom. 3. cap. 158. num. 13.* quod vt alienatio facta sine solemnitate iuris in utilitatem monasterij valeat, necesse est, vt ipsam monasterium, vel Ecclesia nullo pacto maneat obligatum, sed accipiens tantum obligetur ipsi. Vnde si Ecclesia obliget se absq; eo, quod obliget alterū sibi, vel si cōtractus est reciprocus ex parte Ecclesiæ, & alterius contrahentis, totum pro nullo habetur, etiam si sit in utilitatem ipsius Ecclesiæ, seu monasterij. De quo Sarmiento de Redditibus Eccles. cap. 2. num. 1. Gutierrez, lib. 2. Practicar. quæst. 22. nu. 7.

11 Alienatio rerum monasterij facta sine solemnitate iuris, vt sit nulla, seu annullanda, debet esse cum notabili læsione, non autem minima, tunc enim emptor, seu possessor tenebitur ad restitutionem, etiā fructuum. Vnde contra tales res, etiam bona fide emptas non currit præscriptio, nisi post 40. annos attento iure communi, nam attentis priuilegijs Regularium requiritur de cursu centum annorum ad præscribendum

Bendum contra eorum bona, & iura, ex quoddam magno priuilegio Eugenij 4. de quo in Bullario, & infra latius redibit nobis sermo, resolutio ne de præscriptione. *ibid. art. 10. & tom. 3. q. 35. art. 2. & q. 56. ar. 2. in fine.* Bullar. Bulla 17. Eng. 4. n. 15.

12 Si alienas rem Ecclesiæ solus peccat alienando solus tenetur restituere: si vero accipiens solus peccat, solus ad satisfaciendum tenebitur, si autem vterque, alienans, & accipiens peccat, vnus altari debet restituere, sed Ecclesia neutiquam ad id obligatur. Vnde si vterque à peccato excusatur, à restitutione vterque itidem excusabitur, etiam in foro exteriori. *ibidem art. 11.* De quo Nauar. de alienandis rebus Ecclesiæ, num. 24. & 25.

13 Commendatarij perpetui Ordinum Militarium non possunt locare res Ecclesiæ ad longum tempus sine solemnitate à iure requisita. Dicitur autem locatio ad longum tempus facta, si fuerit ad vitam alicuius, ex glossa in Clement. 1. verbo, eius, de rebus Ecclesiæ, non alienan. Nisi vita verosimiliter decennium non posse excedere præsumatur. Item censetur locatio ad longum tempus, si fiat in nouennium cum pacto de retro locando per aliud nouennium. *ibidem art. 12.* De quo Couarr. lib. 2. variarum cap. 15. num. 3. Barbosa in l. si filio familias 26. §. final. nu. 27. ff. soluto matrimonio.

Nec dictis Commendatarijs licet donare redditus suarum commendarum suis concubinis, & ita de facto iudicatum fuisse fertur: adeo, vt etiam si dicta donatio iuramento firmetur, sit irrita, & nullius valoris *ibid. in fine.* De quo Palat. Rub. in rubri. de donat. inter virum, & vxorem §. 39. num. 1. & sequentib. Anton. Gomez in l. 3. Tauri nu. 63. Couarr. in cap. quamuis pactum 2. part. §. 1. num. 4. ad finem, Gutier. de iuramento confirmat. 1 part. cap. 1. à num. 13.

Pro quo ad huc obserua, quod in alienatione reddituum Ecclesiasticorum, quales sunt redditus Commendarum, si sint perpetui, vel ad longum tempus, debet seruari solemnitas requisita in alienatione rerum Ecclesiæ ex l. iubemus c. de sacrosanct. Ecclesijs, tom. 2. quest. 126. art. 3. De quo Lessius vbi sup. num. 70. vbi docet, quod fructus beneficiorum, & honorum Ecclesiasticorum possunt elocari, aut vendi in plures annos, modo ipsi fundi non elocentur (quia hi non sunt res Ecclesiæ, sed priuatorum. Vide Panormit. in cap. continebatur, num. 7. de his que sunt à prelati. Villalobos 2. part. summæ tract. 25. diff. 3. num. 6.

14 Alienatio rerum Ecclesiæ facta sine dicta solemnitate iuris omnino irrita & nulla est, & alienas ipso iure suspenditur ab officio in Clementina, monasteriorum, de rebus Ecclesiæ non alienan, & tam ipsi, quam accipiens excommunicatur à Paulo II. in Extrauaganti, ambitiosa, de rebus Ecclesiæ & c. Item sacrilegij rei sunt, ex cap. omnes Ecclesiæ 17. quest. 4. & alienans deponendus est cap. si quis, de rebus Ecclesiæ, & c. ipsique interdicitur ingressus Ecclesiæ indicta extrauaganti, ambitiosa; item si post sex menses sub interdicto contumaciter perseuerauerit, à regimine Ecclesiæ, seu

seu monasterij, vbi præsidet, ipso iure suspenditur item priuatur quocumque officio, vel beneficio, & tandem non obstante alienatione res alienata reuertitur ad Ecclesiam, vel monasterium, nullo dato pretio. Hæ sunt præcipue poenæ omisiss alijs contra alienantes res Ecclesiæ, quas non incurrunt alienantes res mobiles minimi momenti, seu vtilitatis, secus de pretiosis, quæ æquiparantur immobilibus, *ibid.* art. 13. De quo Rebuf. de rebus Ecclesiæ, non alienam, num. 60.

Idem docet Lesius *supra* num. 64. §. aduerte tamen, vbi addit, idem dicendum, si constat alienationem esse necessariam, v. si res non patia tur moram, ex Panormit. in cap. vt super, de rebus Ecclesiæ, non alien. num. 15. & in ca. fin. de Ecclesi. adific. n. 8. Sylue. verbo, alienatio. n. 16. Fum. n. 18. & adiungit dict. n. 64. ad finem, priuationem officij, & beneficij ipso facto incurrendam contra indebitè alienantes res Ecclesiæ non videri eorrigore receptam.

15. Addo cum Auctore in *Addit. summe citato cap. 158. num. 11, & 12.* quod supradicta non procedunt, quando vrget necessitas subueniendi pauperibus fame laborantibus, vel redimendi captiuos, quia tunc Ecclesiæ res in pignus concedi, vel alienari possunt absque dictis solemnitatibus ex l. sancimus nemini C. de sacros. Ecclesi. cap. Apostolicos, cap. sicut omnino, vbi glossa, cap. aurum, cap. gloria Episcopi 12. quaest. 2. De quo Couar. lib. 2. variar. cap. 16. num. 8. & 9. Syluester, verbo, alienatio num. 7. Lesius vbi proximè ad finem, agens de summa pecuniaria, etiam magna, ad mesam prælati pertineate, & eroganda ad piùm vsum,

Nota ad Resolutionem de Alienationibus.

16. Circa n. 2. vide Sánchez lib. 7. Decal. c. 6. n. 8. vbi resoluit, in alienatione rei Ecclesiasticæ non esse necessarios tres tractatus, sed vniciū sufficere, ex glossa, & textu in ca. 1. verbo, tractatus de rebus Ecclesiæ non alien. lib. 6. & tener multis citatis Auendaño de exequendis mandatis. Reg. part. 1. ca. 4. num. 34. nisi aliud consuetudine inductum sit, quia licet consuetudine nequeant solemnitates petita in alienatione rei Ecclesiæ minui, vt pulchrè cum duodecim fallentijs tradit Felin. cap. cum causam, num. 11. de re iudic. At possunt ex solemnitates augeri, vt bene tradit Auendaño eo cap. 4. num. 35. vers. & hanc opinionem, Syluester, verbo, alienatio. num. 10. Panormitan. cap. tuam, de his qua. sunt à prælat. & ita docet Villalobos part. 2. summe tract. 25. dist. 17. num. 5. vbi postquam dicit sufficere vnū tractatum solemnem, & diligentem, addit vtile esse repetere tres. Cui addo id expresse haberi, in d. glossa, cap. 1. de rebus Ecclesiæ, & c. & obseruat Couar. lib. 2. variar. cap. 17. num. 1.

17. Circa resoluta n. 13. Nota quod in c. nulli liceat de rebus Ecclesiæ alien. prohibetur alienare rem immobilem Ecclesiæ, siue agrum, siue rusticum mansipiū, neque specialis hypothesis titulo obligare. Alienationis autem verbum continet conditionem,

tionem, aliàs conductionem ad longum tempus, donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuticum perpetuum contractum, vt habetur in eodẽ iure.

18 Longum autem tempus hic vocatur decem annorum, & quid quid est vltra modicum, seu breue, quod intra decennium, vt notant Couar. lib. 2. variar. cap. 16. n. 1. Nauar. comment. de alienat. rerum Eccles. num. 17. & seq. Vnde ante Pauli II. Extrauagantem fas erat res Ecclesie locari ad nouennium, non seruata iuris solemnitate. At post illa, nisi ad triennium, quod si ad plures annos fiat, irrita declaratur in dicta Extrauagante, *Ambitoso*, talis locatio, præterquam facta in casibus iure expressis, & contrafacientes incidunt in pœnas excommunicationis, & suspensionis latis in præfatis iuribus. Licet quantum ad has pœnas teneant aliqui non esse receptam dictam Extrauagantem, teste Nauarro cap. 27. num. 150. & cap. 17. num. 545. Couar. 2. variar. cap. 16. nu. 2. & 6. & consequenter nec eius dispositionem, vt notat idem Couar. dict. num. 6. & Syluest. verb. *Alienatio*, quæst. 13. Vnde in locis, vbi non est recepta ea Extrauagans poterit fieri locatio ad nouem annos absq; præfata forma iuris, vt tradit Lesius dict. lib. 2. de iust. cap. 42. dub. 11. nu. 69. At vbi est recepta, si fiat vltra triennium, non valet, etiam quoad annos tres illos, nisi contrahentes tacite consentirent in triennium, tunc enim implicite esset multiplex cõtractus, scilicet in nouennium, quod si hic non subsisteret, in triennium, vt notat idem Lesius ibidem num. 68. & Villalobos 2. p. Summæ tract. 25. diff. 3. nu. 5. vbi resoluit, quod si locatio fiat ad nouennium cum clausula, vt sint tres distincti contractus locationis, non valet nisi quantum ad priorum trium annorum locationem in locis vbi recepta est dicta Extrauagans, ex Couar. vbi supra n. 4. vers. primo.

19 Item aduertit, quod non solum res immobiles Ecclesie non possunt alienari absque præscripta forma, sed nec etiam mobiles pretiosæ, quæ seruando seruari possunt, vt sunt vasa aurea, argentea, gemmæ, ornamenta pretiosa, tapetes, & similes. Item quæcunq; triennio non corrumpuntur, & simul fructificant, vt armenta bouum, ouium grex, teste Syluest. verb. *alienatio* n. 7, sed non quæ vsu consumuntur, vt vinum, oleum, frumentum, pecunia, nisi hæc rei immobili comparandæ voto, iuramento, vel præcepto superioris destinata sit, vt constructioni ædificij: quia tunc quasi res immobilis reputatur, vtpote quæ est in via ad esse rei immobilis, vt tradit Lesius vbi supra num. 62. & Villalob. d. tract. 25. diff. 16. num. 2. Vide quæ diximus sup. resolut. 1. n. 9. & 10.

20 Pro quo aduertendum est, quod res Ecclesie solitæ dari in feudum, vel emphyteusim, si fortè ad Ecclesiam redire contigerit, possunt iterum sic dari, id quæ absque præscripta solemnitate iuris, modo tamen id fiat in euidentem vtilitatem Ecclesie, & antequam illius rei fructus Ecclesie in corporentur, id est, eius vsibus à prælato applicen-

rum, vt ex communi sententia DD. tradit Iulius Clarus lib. 4. sentent. de emphyteusi quæst. 6. num. 2. & de feudo quæst. 13. num. 1. & Coua. 2. variar. cap. 17. num. 4. quos refert, & sequitur Lesius vbi supra num. 1. & Villalobos dicta diff. 16. num. 3.

21 Circa renunciationem iuris de quo Auctor. sup. n. 7. nõ abs re potest queri, an prælatus validè repudiet legatum, vel hæreditatem delatam Ecclesiæ sine præfata solemnitate? Lesius supra num. 65. ait, esse valde probabilem partem affirmantem, quia hæc repudiatio, seu renuntiatio non est alienatio rei Ecclesiæ, sed solum non acquisitio, illa enim res non pertinet ad Ecclesiam ante acceptationem prælati. Vnde etiam si prælato integrum non sit res Ecclesiæ alienare absque forma iuris, hinc tamen non fit, quin possit non acceptare quod Ecclesiæ offertur, non enim paria sunt lucra non capere, & quæ sita perdere, si sponus 5. §. si maritus, ff. de donat. inrer virum, & vxorem. Opposita tamen sententia, addit ibidem Lesius, etiam est valde probabilis, nempe talem repudiationem non valere, licet enim Ecclesia nondum acquisierit rei dominium, nec habeat ius in re (vt vocant) acquisiuit tamen ius ad rem, cui iuri non potest cedere prælatus per suam renunciationem in Ecclesiæ damnum, eam priuando tali iure. Panormitan. in ca. tuam, de his, quæ fiunt à prælat. rem prædicat satis dubiam, ac ancipitem, Villalobos supra num. 7. priori tanquam probabiliori adhæret sententiæ, posteriorem tamen dicit esse satis probabilem. Cui libenter assentio.

22 Sed addo cum Lesio dicto num. 65. quod dato casu, quod valeat dicta renuntiatio, iuxta priorem sententiam, adhuc Ecclesia potest implerare beneficium restitutionis in integrum, quod illi conceditur, quando negligentia, vel facilitate prælati læsa est, non solum damno accepto, sed etiam lucro amisso, vt docet Glos. in cap. auditis, verb. restituiimus, de integum restitut. Vel etiam potest agere contra prælatum, quia ex officio tenebatur rem Ecclesiæ agere, eiusque vtilitati consulere, cap. quicumque, 12. quæst. 4. super quo vide Geminianum cap. 1. num. 19. de rebus Eccles. lib. 6. Syluest. dict. verb. alienatio nu. 18. Sanchez lib. 7. decalog. cap. 12. num. 37. & 42.

23 An autem res Ecclesiæ possint pignori dari sine præfata iuris forma quod nos supra num. 4. ex Auctore tetigimus, dubitant aliqui? Lesius supra num. 62. id expressè affirmat, & definiti videretur cap. ea enim, §. hoc ius, 10. quæst. 2. Quod ius licet sit desumptum ex legibus Imperialibus, canonizatum tamen iam extat ab Ecclesia, ac ideo iam sustinet vim legis Ecclesiasticæ, quidquid dicat Portel in addit. ad dubia, verb. alienare, num. 3. vbi addit, quod in Regno Portugalliæ lib. 2. ordinat. tit. 24. lege cauetur, vt nullus sub pignore accipiat vasa aurea, vel argentea, aut ornamenta alicuius Ecclesiæ, etiam Regularis: secus facientes absque expressa licentia regia (cum qua in magna aliqua ne-

cessitate id permittitur) valore dictarum rerum priuantur cum excessu nouem partium, res autem sic pignori datae, vel emptae Ecclesiae absque ullo pretio soluto restituantur. Quae lex valde pia, & in fauorem Ecclesiae seruatur (vt credo) apud dictum Regnum Lusitaniae.

RESOLVTIO VIII.

De alimentis debitis Religiosis.

ALIMENTA debentur monasterio, etiam si pereat fundus datus, venditus, seu permutatus, sub pacto quod alatur religiosus ad vitam ipsius, quia proprietas fundi transiit in ipsum monasterium, & sic damnum cedit ipsi, & non alteri. *tom. 3. quaest. 33. artic. 2.* De quo Syluest. verb. permutatio in fine. Vide Azor *tom. 2. institut. moral. lib. 2. cap. 5. quaest. 12.* vbi oppositum docet, quando fundus à patre datus filio loco alimentorum in iudicio euictus fuerit.

2 Religioso relegato in aliud monasterium ob aliquod delictum tenetur alimenta subministrare monasterium, cui acquisita est illius hereditas, vel attulit bona. At si nihil horum ad illud peruenit, praelatus, cui subditus erat cum deliquit, ad id tenebitur. Apud nos Minores vsu receptum est, vt monasterium, ad quod mittitur, ei necessaria suppeditet. *Tom. 2. quaest. 23. art. 2.* De quo Abb. in cap. vltimo de Regularibus, & ibi Hostiens. num. vltim. Ioan. Andr. Anton. num. 14. Cardin. num. 2. quaest. 10. Anchar. num. 9. D. Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 5 §. 3. Syluest. verb. apostasia, quaest. vlt. Azor lib. 12. inst. moral. cap. 17. quaest. 3. Tapia in Auth. ingressi, verb. sua, ca. 6. n. 37. vsque 39. C. de sacros. Eccles. quos refert Sanchez lib. 6. decalog. cap. 9. num. 14. qui idem docet cum nostro Auctore. Vbi addit, quod si prius monasterium non habeat vendit monachum alatur, posterius ei ministrabit. Quod si vtrunque monasterium habuit bona huius, quodlibet modicum contribuere tenetur.

Note ad ad resolutionem de alimentis.

3 Addit idem Sanchez ibidem num. 15. quod si monasterium ad pristinam regulae obseruantiam reuocetur, eo quod eius disciplina collapsa fuerit, data optione monachis ad aliud commigrandi, ipsis ad aliud recedentibus deberi alimenta à priori monasterio, quia non est, cur posteriori grauetur ad ea subministranda. Atque ita tenere ait D. Antonin. Syluest. Azor supra allegatos, & Tabien. verb. religio, q. 27. num. 28. in fine. Quod temperandum addit, quando hi religiosi sunt posteriori monasterio inutiles: si enim vtilis sint, ipsa ratio suadet

ut ab eo alantur. Ego amplius tēperandum existimo, ut proce dat, quādo prius monasterium fruitur hæreditate, vel bonis, quæ monachus secum detulerat, si enim nihil commodi ad illud peruenit, iniustum videtur ab eo extorquere alimenta iuxta illam iuris regulam à contrario sensu, *qui non sentit commodum, nec onus sentire debet.*

4 Resoluit etiam idem Sanchez ibidem num. 8. & 20. professum iniuste expulsus à religione posse compellere monasterium, ut ipsum admittat, & alimenta ministret, quia iniuste eo iure spoliatus est; ut bene docent Surdus de aliment. titulo 6. quæst. 35. numero 6. Molin. tomo 1. de iustit. disputat. 140. colu. ante penultima §. quando religiosus. Id tamen intelligit quoad alimenta futura, non tamen præterita, nisi mutuo illa accepisset, vel quibus illa pareret, ex Nauarro comment. 2. de regularibus num. 65. versic. addo septimo. Unde si is monachus quasi iniuste expulsus conueniat monasterium, debet ab illo alimenta accipere, cum sit in possessione monachatus, & percipiendi alimenta à monasterio, ut in collega expulso à collegio tradit Bolognet. in repetitioe Authent. habita numero 346. C. ne filius pro patre. & citatis Bartolo, Alberico, & Rebuffo tradit Surdus de alimentis, titulo 1. quæst. 12. numero 4. & in proprijs terminis monachi litigantis de iniusta expulsiōe tradunt, allegato Matthæo, Imola in Clementina 1. num. 37. de statu Monachorum, & ibi Cardinal. §. quia vero, num. 7. quæst. 4. Lara l. si quis à liberis, §. si vel parēs num. 59. ff. de liber. agnoscend. Boerius, Alciatus, Afflicis, quos refert, & sequitur Menoch. præsumpt. lib. 1. quæst. 35. num. 21. Valasc. consul. 7. num. 3. tom. 1. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 128. num. 10, ubi num. 11. afferit cum Bartolo tract. de aliment. num. 43. teneri etiam monasterium ad alimenta, interim dum discutitur, an sit monachus, casu quo ille esset in propria possessione monachatus, ut limitat bene Lancelot. de attentat. p. 2 cap. 4. limitat. 1 r. num. 30. Licet aliqui dicant sufficere ad id aliquam monachatus præsumptionem, ut citat. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 35. num. 21. & alijs, tradit Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 121. n. 2. Similiter tenetur monasterium expensas ad litem necessarias ei contribuere, ut bene docet Valasc. loco citato, & tradit Sanch. sup. d. n. 8.

5 Maior difficultas est de fugitiuis, & apostatis, an monasterium teneatur soluere ea, quæ extra religionem in proprijs alimentis consumpserunt, ut si utuo acceperunt nummos ad se alendum, & bona fide quidam dederunt existimantes eos non esse fugitiuos? Sanchez ubi supra n. 21. existimat, ad nihil teneri monasterium, quia non tenetur eos alere, quoniam diu sunt in st. ga, eo quod illi non seruiunt religioni ex culpa sua, dum extra illum tanquam apostatae vagantur. Cum ergo monasterium non teneatur eos alere, consequenter eius negotium non est gestum eos alendo, nec exinde factum est locupletius. Accedit quod monasterium non tenetur ex contractu, vel deli-

delicto monachi, nisi quatenus inde factum est ditius, in eiusque utilitatem contractus ille redundauit. Nec bona fides contrahentis cum illo monacho sufficiens est ad illius obligationem in monasterium transferendam. Et ad id confirmandum adducit exemplum patris, qui non tenetur alere filium sua culpa a sui consortio recedentem, ex Pinelo in l. 1. part. 1. num. 54. C. de bonis maternis, & exemplum uxoris, quae culpa sua a viro diuertens expensas interim factas repetere non potest, vt ex glos. in c. significasti, verb. matrimonium, de diuortio, docet Ioan. Lupus Rub. de donat. inter virum, & uxorem §. 64. num. 6, & 10. Surdo de aliment. tit. 7. quaest. 7. num. 2.

6 Verum est tamen, quod si monachus ab aliquo caperetur in monasterium reuocandus, ex tunc tenebitur monasterium ad alimenta, & expensas, quia ex tunc utiliter eius negotium geritur, sitque id, quod monasterium efficere tenebatur, vt contingit in seruo fugituo, cuius alimenta repetit qui captum reuocat ad dominum. Tandem tenetur monasterium ad alimenta, & expensas monachi licet ex iusta causa fugientis, vt se praesenter superiori, quia vt diximus, tenetur tribuere monacho expensas necessarias ad litem, & ipsi accusanti Abbatem debentur alimenta, cap. ex parte, de accusationibus. Ita Sanchez loco supra citato num. 22. vide infra de apostatis n. 9.

7 Monasterium in monachi bona succedens tenetur alimenta praestare ijs, quibus tenebatur monachus, cum id sit commune unicuique bonorum successorum, vt astringatur aere alieno eius, cui succedit. Ita docet Couar. 4. decretal. 1. part. cap. 28. §. 6. num. 14. Molina lib. 2. de primogenijs cap. 15. num. 43. & loquens de patre, & filijs professis tenet Surdus de aliment. tit. 1. a num. 1. vsque ad 10. Vnde cum monasterium teneatur ad omnia ingressi, cui succedit, onera, consequenter tenetur alere eos quibus tenebatur ingressus alimenta ministrare. Sic Sanchez dicto lib. 7. cap. 3. num. 2.

8 Non tamen, addit ipse Sanchez, tenetur monasterium succedens in bona coniugis alere alterum coniugem in opem in saeculo relictum, si ingressus est Religionem, de consensu istius. Nam per professionem Religionis transferuntur bona profitentis in monasterium, ac proinde coniux consentiens ingressui alterius, sub inde huic alienationi consentire videtur rex bonis autem alienatis altero coniuge consentiente non sunt a possessore illorum alimenta praestanda: quippe consentiens alienationi praedicit sibi, si fundum per fidei commissum, & nihil §. 1. ff. de legat. 1. & l. fideicommissum §. 1. ff. de pignoris lib. mater, C. de rei vindicat. Quod latissimi probat Surdus de aliment. tit. 1. quaest. 37. a n. 3. vsque in finem, quem refert, & sequitur Sanchez, supra num. 6. & 7. ubi num. 8. addit, teneri coniugem tempore nouitatus ex eis bonis alteri coniuge in opem alere, quia tunc non sunt alienata, nec matrimonium ratum est dissolutum, ac proinde non est cur id onus cesserit.

9^a Sed hæc sententia Sancieri mihi non placet, quia monasterium succedens in bona monachi tenetur ad omnia ingressi onera, illisque oneribus affecta ea capit, ut ex eodem Sancio resolvimus supra. At onus alendi contingit inopè cõpetit alteri habenti bona, ergo ad hoc onus tenetur monasterium ex successione possidens ea bona, sicut etiã tenetur ad præstanda alimenta filio, & patri pauperibus religionem ingredientibus, si in bona filii succedat. Atque ideo hanc partem tenent Ioannes Andreas in additionibus ad Speculatorem, tit. qui filij sint legitimi §. 1. num. 14. Lara in l. si quis liberum §. si quis ex his num. 16. ff. de liberis agnoscendis.

10^a Neq; obstat, quod per professionem transferuntur bona profertis in monasterium, quia transferuntur cum oneribus, quibus ea erant affecta, sicq; eadẽ capit, coniux autem cõnsciens ingressi alterius ad religionem, licet consentire videatur alienationi bonorũ, non præiudicat sibi quantum ad alimenta, quorum præstandorum onus annexũ est ipsi bonis, & eorũ possessoribus: sicq; debere intelligi dictam l. si fundũ per fideicommissum, & alia iura supra allegata, tenent Doctores.

11^a An autem monacho existente in Scholis studiorum gratia, vel in alio negotio extra claustrum, teneatur monasterium ad expensas pro alimentis, & alijs necessarijs ibi factas, videatur Sanchez supra num. 15. & sequentibus, ubi resoluit, & tenet partem affirmantem, quando ex legitima superioris licentia abest, nisi expensæ illæ sint excedentes quantitatem religioso illi quotannis destinatam, tunc enim non tenebitur monasterium, modo excessus ille in expensis non sit contractus morbi curandi causa, vel ex aliqua vrgenti causa recte, & iuxta debitam administrationem factus. Quod bene etiam limitat cum Franco ca. 2. initio, ne clerici vel monachi, nisi patris, vel alterius expensis esset religiosus ille in studio, tunc enim pater, vel ille alter tenebitur. Atque ita docere, ait, glos. in c. 2. in principio, verbo, licentia, ne clerici, vel monachi libro 6. & ibi Ioann. Andrea; nu. 4. Archidia. nu. 6. Domin. n. 6. Franco nu. 6. idem Archid. ca. non dicatis 12. q. 1. n. vlt. & ibi Bellamera num. 35. Syluest. verbo, excommunicatio 9. casu 25. n. 55. in fine, Graffis 2. p. de eis. lib. 3. c. 19. n. 41. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. qol. 10. vers. item ex contractu, Tapia Auth. ingressi, verbo, sua, c. 18. n. 8. C. de sacros. Ecclesijs, quos, & alios plures refert Sanchez supra num. 20.

12^a Alimenta legata monacho ad certum tempus v. g. ad decennium extinguuntur morti legatarij alendi antea contingenti, quia alimenta habent ex sui natura determinationem ex illius persona, qui debentur. Atque ideo relictum etiam temporale habet tacitam conditionem, dum modo legatarius toto eo tempore viuat. Accedit, quod omnis dispositio intelligitur iuxta subiectam materiam, ita ut conueniat naturæ actus, qui celebratur, ut tradunt iuris DD. Cum ergo alimenta suapte natura morte atheni expirent, præfinitio temporis est intelli-

genda, nisi prius obeat, & ideo sic docent, & tenent Bant. & Iafon, quos refert, & sequitur Surdus de aliment. tit. 13. q. 1. n. 3. & 4. per textum in l. si cum præfinitione, in princip. ff. quando dies legati cedat, & tradit Sanch. lib. 7. Decal. ca. 13. nu. 10. vers. & in alio simili, ad mediū.

13. De filio renūciante hæreditati parentū, an postea factus monachus possit petere alimenta? Vide Sánchez dicto. li. 7. c. 7. n. 5. ubi resoluit, quod filius renuncians potest petere alimēta, si postea ita pauper efficiatur, ut aliunde ea habere nequeat, quamuis iureiurando iuri alimentorum renunciauerit, quia tale pactum aduersaretur iuri naturali, quo pater filium egentem alere tenetur. Sic multis allegatis latè probat Anton. Gomez l. 2. Taur. num. 12. in fine, Gutier. in cap. quamuis pater §. omnino seruari debet n. 5. & Pract. tom. 2. lib. 3. q. 62. n. 19. Molina lib. 2. de primogenijs c. 15. n. penul. Couar. in d. ca. quamuis pactū de pactis lib. 6. 2. p. §. 6. nu. 8. concl. 17. in fine, qui addit in hoc casu necessariā esse relaxationem iuramenti, & idem docet noster Auctor tom. 1. summa c. 10. n. 4. in fine. Quos, & alios plures refert, & sequitur Sanch. d. n. 5.

14. Ex quibus idem videtur dicendum, quando præfatus filius renuncians paternæ hæreditati professus est in Religione capaci bonorum: Nam si iste ante ingressum religionis poterat petere alimenta iure naturæ debita filio egenti, pari ratione poterit Monasterium ea petere post eius professionem, tum quia in omnia iura professi succedit, tum etiam quia si sentit onus eum alendi tanquam filium Religionis, sentire etiam debet commodum exigendi alimenta iure naturæ debita, cui ipse monachus per professionem non censetur renunciare. Ita videtur tenere idem Sanchez ubi supra num. 55. dum ait, in omnibus casibus, in quibus dicta renunciatio corrui, renunciantem succedere in bona, quibus renūciauerat, & per consequens Monasteriū, succedendi capax, in quo renuncians ille professus est, in illa eodem modo succedere, quia, inquit, in omnia iura professi succedit Monasterium, ius autem habebat ille ante professionem petendi ea alimenta, ut supra iam probauimus.

15. Quid si nouitius decedat ab intestato nulla renūciatione facta, succedet ne monasterium in expensas alimentorum ipsius nouitij? Sanchez dicto lib. 7. Decalogi cap. 3. num. 55. resoluit eum Nicolao de Vbaldis, & Redoano, non succedere, quia nouitius non tenetur has expensas alimentorum soluere, si mutato animo exeat à Religione, ut ex nostro Auctore, tom. 3. quest. 15. art. vltim. §. circa eandem consistit. Et pluribus alijs probat idem Sanchez lib. 6. Decalogi cap. 10. num. 4. ubi num. 5. id temperat, nisi pactum esset largiendi monasterio expensas, seu alimenta nouitij, ut in monasterijs monialium contingit, tunc enim siue perseueret, siue resiliat, expensæ debentur nulla profusus habita ratione ministerij, seu seruitij Religionis exhibiti, ex vi contractus de soluendo expensas initi.

16. An autem publicatis bonis ob parricidii crimen hæresis, vel hæresis maieſtatis, publicentur etiam alimenta debita filiis in illis bonis? Affirmant Peregrinus, & Bosius in sua practica titul. de bonorum publicatione num. 8. Iulius Clarus lib. 5. receptarum quæst. 78. num. 26. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 16. nu. 25. & 26. ubi resoluit, noni teneri fiscum alere filios hæretici, sed omnia profus illius bona publicanda esse, nullis alimentis referuatis, sed aliquando ex quadam pietate præstari debere paruulis hæreticorum filijs, & addit ibidem num. 27. quod si pauperes sint, possunt occultè rapere sibi necessaria, nec tenètur sic rapta restituere, id tamen limitat in casu necessitatis extremæ, pro quo refert Imola in Clement. Pastoralis, num. 25. de sentent. & re iudic. Ioan. Lupum cap. vestras notab. 3. §. 23. num. 16. de donat. inter virum, & vxorem, & alios ibi citatos.

17. Quid verò iuris sit, quando publicanda sint bona vxoris ob viri delictum, & è contra, & an debeantur alimenta vxori ex bonis viri publicatis? Cõsule eundem Sanchez dicto lib. 2. Decalogi cap. 17. nu. 8. dum tradit, teneri fiscum alimenta præstare vxori, dum ipsi non soluit dotem publicatam in casu non permisso; sicut teneretur extraneus hæres, eo quod ea obligatio sit doti annexa. Ita Bosius in sua practica titul. de aliment. præstandis num. 2. Peregrinus de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 28.

18. Vtrum autem teneatur vir vxorem alere, ablata sibi ob eius crimen dote, vidè eundem Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 5. num. 10. ubi tenet partem affirmantem, & ultra doctores ibi relatos idem docet Cassillo in l. 78. Tauri in fine.

RESOLVTIO. IX.

De Altaribus.

1. **A**ltare debet esse fixum, lapideum, & consecratum, sufficere tamen, quod superior mensa ipsius, seu ara, super quam fit consecratio, & reponitur corpus, & sanguis Domini sit lapidea, & habeat eam longitudinem, & latitudinem, quæ capere possit hostiam, & maiorem partem calicis, & patenæ sine periculo cadendi, tom. 1. quæst. 18. art. 1. De quo Syluest. verbo, altare, & alij plures, & est communis, ex Azor tom. 1. inst. moral. lib. 10. cap. 27. quæst. 7.

2. Soli Episcopo reseruatür altarium consecratio, cap. nullus præbyter. 2. de consecrat. dist. 1. qui bis, aut ter requisitus à Mendicantibus intra diocesim consistentibus pro suorum consecratione, & reuerit possunt adire quemcunque Catholicum Episcopum ad id peragendum, ex concessione Sixti Quinti non reuocata per Concilium

Trident.

Tridentinum. Item sedevacante idem potest Eiscopuſ vicinior requisitus à Fratribus, ex Sixto Quarto, & Eugenio Quarto apud Bullariuſ. Quæ etiam privilegia non sunt derogata per dictum decretum Tridentinum, quando diocæsanus bis, aut ter requisitus renuit consecrare præfata altaria, vt dictum est. *Ibidem*, & in *Addit. Summa tom. 3. cap. 19. nu. 1. Azor supra quæst. 3. 4. & 6.*

3 Abbates Cistercij possunt in suis Ecclesijs tantum altaria consecrare chryſmate accepto ab aliquo Episcopo, vt supra iam diximus de Abbatibus num. 7. At in partibus Indiarum presbyteri religiosi Societatis Iesu, vbi Episcoporum copia non habetur, habent idem privilegium à Paulo Tertio, eodemque gaudent Prouinciales Minorum, & illi, quibus ipsi duxerint committendum, etiam pro vsu alieno, in casu necessitatis, in Episcopis in Prouincia non existentibus, ex Leone X. & Adriano Sexto apud Bullarium. *Ibidem art. 2. Portel verb. altare num. 2. Villalobos 1. p. Summ. tract. 8. diff. 25. n. 2. Suarez to. 3. disp. 81. sect. 5.*

4 Licitum est Episcopis in itinere, & vbiunque celebrare, aut celebrari facere in altari portatili, cap. quoniam Episcopi, de priuileg. lib. 6. Idem possunt Fratres Prædicatores, & Minores itinerantes, sine præiudicio tamen Ecclesiæ parochialis, cap. in his, de priuileg. & per priuilegium Innocentij III. & Sixti III. & aliorum Pontificum apud Bullarium, quod non est reuocatum per Concilium Tridentinum, ex cuius mente colligitur, quod Episcopi pro libito non concedant licentiam ad celebrandum in oratorijs priuatis, & in altari portatili, non tamen negat esse concedendam iusta ad id interueniente causa. Vnde tacentibus ipsis, & non contradicentibus (sicut videmus eos tacere) bene possunt Regulares vti dictis priuilegijs: secus si de facto prohibeant, tunc enim minime possunt. *Ibid. art. 3. De quo Syluest. verb. altare num. 5. Cucus lib. 5. maiorum institut. tit. 6. de Missa, num. 39. Portel, verb. altare, num. 1. Azor to. 1. inst. moral. cap. 26. quæst. 4. Villalobos dicto tract. 8. diff. 23. num. 7. & tambien tienen.*

5 Dato autem quod sint reuocata dicta priuilegia (quod firmiter negamus) Gregorius XIII. post dictum Concilium concessit religionis Societatis Iesu, quod non obstante dicto decreto Concilij possint in suis missionibus celebrare in altari portatili vbi que gentium, etiam in castris militum, seruata forma Pauli III. videlicet cum debita reuerentia, & honore eodemque in suis domibus in priuato oratorio à Prouinciali approbato, vt refertur in Compendio Societatis, titulo altare. Quo priuilegio gaudent cæteri Religiosi, maximè Mendicantes per communicationem. Caueant tamen ab vsu priuilegij Alexandri VI. de celebrando in Cameris, vbi dormiunt sæculares, ob magnam indecenciam, & quia quantum ad hoc est reuocatum dictum priuilegium iuxta mentem ipsius Concilij. *tom. 1. q. 43. art. 4. & 5. & citato loco Addit. Summ. num. 3. De quo Ledesma in Summa 1. p. tract. de Eucharistia concl. 2.*

Trident. sess. 6. c. 5. de ref. Bullar. Bulla 37. Sixti 4. num. 76. & 77. & Bulla 18. Eugen. 4. nume. 20. & Bulla 34. Sixti 4. num. 21. Bullar. Bulla 3. Leo. X. n. 4. & Bulla 6. Adria. 6. n. 4.

Bullar. Bulla 24. Inno. 4. & Bulla. 14. Sixti 4. nu. 7. & Bulla 33. n. 9. & orac. 3. Alex. 6. & Bul. vnic. Irb. ban. 5. Trid. sess. 22. decret. de obseru. & euitan. in celeb. Missa.

dubio 1. & 2. Azor in *lit. moral.* 1. p. lib. 10. cap. 26. quæst. 4. & 5. Enti-
quez in *Summa* 2. p. lib. 8. cap. 56. pag. 738. & alij relati à Barbofa in re-
miss. ad Trident. dict. decreto de obseruand. & euitan. in missa, F. Ioan.
à Cruce in suo epitome lib. 2. cap. 5. concl. 4. §. si obijcias, quem refert
Portel verb. altare num. 1. à quo non dissentire videtur Miranda to. 1.
quæst. 40. art. 9. concl. 4. ad finem, idem docet Villalobos 1. p. *Summæ*
tract. 8. diff. 13. num. 7.

Hodie post Concilium Tridentinū posse in casu necessitatis mis-
sam celebrari in altari portatili, secluso omni priuilegio, tenet Nauarr.
in *manuali* cap. 25. num. 82. & resoluit Auctor. *Tom. 3. quæst. 32. art. 12.*
in fine. vide infra de Prædicatoribus num. 15. Villalobos supra num. 2.
ad finem, ait id esse sublatum ex parte per Paulum Quintum cuius Bul-
lam, addit, se non vidisse, sed num. 3. iterum semit cum Nauar. & nos-
tro Auctore, ad quæderiam citat Sot. in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3. Syl-
uest. verb. Missa, r. q. 5. Suarez to. 3. disp. 81. sect. 4.

6 Aduerte, quod quando dicitur, religiosos posse celebrare vbiq;
in altari portatili sine præiudicio Ecclesiæ parochialis, hoc in duobus
consistere, nempe in exactiōne decimarum, & primitiarum, iuxta de-
clarationem Sixti III, apud Bullarium. *Tom. 2. quæst. 57. art. 1.* Idem
docet Villalobos supra dict. num. 7.

Bullar. Bulla
37. Sixti 4. n.
36. & 87.

7 Concilium Tridentinum Episcopis mandans, vt non permit-
tant Missas celebrari omnino extra Ecclesiam in domibus priuatis, nō
reijcit capellas, oratoria, & altaria portatilia erecta in infirmarijs, aut
Grangijs monasteriorum ad diuina celebranda, iuxta priuilegia Regu-
larium, de quibus in Bullario, cum nomine Ecclesiæ veniant monaste-
ria, & eorum grangia, & loca, quæ habent eandem immunitatem, quæ
habent Ecclesiæ eorundem Regularium, ex priuilegio Eugenij III.
in *Compendio Cister* titulo Grangia §. 2. *Ibid. art. 1. & 2.* Idem docet
Villalobos dict. num. 7. §. no obsta.

Bullar. Bulla
29. Alex. 4.
& Bulla 14.
Sixti 4. n. 7.

Nota ad resolutionem de Altaribus.

8 In *Compendio* D. Hieronymi in Hispania, verb. Altare, §. 1. con-
ceditor, vt Fratres intra suos conuentus possint erigere altaria ad cele-
brationem Missarum, cum debita sapiente sententia, maxime apud loca,
vbi decubant infirmi, etiam in Camera prælati. Idem concessit Grego-
rius XIII. Societati Iesu apud eips *Compend.* verb. Oratoria, §. vnico.
Licet verò ibi dicat Collector, id non permitti fieri à Prouincialibus,
nisi in locis semotis ab oppidis, priuilegium tamen D. Hieronymi id
absolutè concedit, eoque sui possunt aliæ religiones per communica-
tionem, vt tradit Portel dict. verb. Altare, num. 3. Villalobos dict. tract.
23. num. vlt.

2 An ad substantiam consecrationis altaris requiratur, vt ea fiat cū
reli-

reliquijs Sanctorū? Vide Azor supra d. cap. 27. q. 8. ubi refert duas opiniones tandemque partem affirmantem tanquam probabiliorem, iurique conformiorem amplectitur, cum Sylvestro, Tabiena, & alijs, qui eam communem sententiam prædicant. Idque probat ex Concilio Africano, & refertur cap. Placuit, de consecrat. dist. 1. ubi præcipitur, ut evertantur altaria, quæ sine Sanctorum Reliquijs eriguntur, item ex cap. de fabrica, eadem dist. Ex quo colligi videtur, consecrationem Ecclesiæ sine Reliquijs Sanctorum non fieri, quamvis Ecclesia diruta instaurari sine ipsis queat, eo quod ipsarum loco, sint missæ ante ibidem celebratæ. Et concludit, quod ubi sacræ Reliquiæ haberi non possent, altaria non sunt consecranda absque Romani Pontificis consensu. Sed oppositam sententiam videtur confirmare usus communis Ecclesiæ, quo multa altaria sine his Reliquijs dicata habentur, idque innuitur in cap. Non oportet 29. dist. Vbi habetur, quod non distribuantur mysteria, aut sacramenta, nisi in Ecclesia, aut in Basilica, ubi Martyrum reliquiæ sunt depositæ, quo datur intelligi, sufficere reliquijs aliquas Sanctorum esse in Ecclesia, ut possit in ea celebrari, licet in altari, in quo celebratur Missa non sint collocatæ. Sic tenent Hugo, Astenis, & Angelus relati ab eodem Azor, idque amplius probant ex eo, quod in Codicibus Ecclesiasticis antiquis Missarum ordinem, & formulam continentibus anotatur, quod si reliquæ non fuerint in altari, omittatur illa particula orationis, quæ dicitur post confessionem, nempe: *Oramus te Domine per merita Sanctorū, quorū reliquiæ hic sunt.*

10. Altare stabile consecrationis formam amittit, si eius mensa à stipite, vel columnis, quibus innititur amoveatur, vel ita frangatur, ut ad usum sacros reddatur ineptum, vel inutile, aut nimium deforme, ad arbitriū Episcopi; secus tamen si modicè tantū frangatur, dummodo nō sit in duas partes fractum, ubi facta est altaris consecratio. Item consecrationis forma deperditur, si sepulcri signū, & repositorium Reliquiarū, in quo continentur reliquiæ, frangatur, removeatur, vel minuatur. Altare vero portatile, quæ vulgo dicitur, *Ara*, amittit consecrationē, si lapis ipsæ notabiliter frangatur, ita ut sepulcri signū ab eo auellatur, vel non possit aliqua ex partibus cōmodè capere calicem & hostiā. Non tamē quando lapis aræ inclusus est in ligno, & sepulcrū extat in lapide, & amoveatur lapis à ligno, ut rectè docent Sylvest. verb. Altare, q. 9. Tab. §. 5. Azor ubi sup. q. 12. Suarez to. 3. disp. 81. sect. 5. & resoluit Villalob. supra diff. 25. num. 3. & 4. & Portel supra num. 4.

11. Qui *ibid. n. 5.* aduertit, quod etiamsi altare sit consecratum, & destructa Ecclesia consecrata postea reparatur, non licet in ea sine Episcopi licentia celebrare, secus si Ecclesia tantum extat benedicta, tūc enim fas est Missam facere in illa apud altare portatile, ut constat ex ca. Concedimus, de consecrat. dist. 1. & ex communi Ecclesiæ usu.

12. Violata Ecclesia, vel polluta, altare stabile, non verò portatile

in ea contentum, aut positum in loco, qui cum Ecclesia coniungitur, polluitur, & violatur, & è conuerso. Nam si polluitur Ecclesia, violatur ex toto, non ex parte: si autem polluitur altare, quod est in Ecclesia, necesse est, vt Ecclesia ex toto violetur. Ita Syluest. verb. Altare quæst. 1. ex Abbate in cap. Proposuisti, de consecrat. Ecclesiæ. Secus quâdo Ecclesia amittit consecrationem, id enim fit eius parietibus dirutis, vel exustis, altari integro permanente: & è contrario altare fractum amplius consecratum non est, nec tamen id circo Ecclesia desinit consecrata existere, vt ex Syluest. & Abba. citatis resoluit Azor vbi sup. q. 14.

RESOLVTIO X.

De Apellationibus.

APPELLATIO est à minori ad maiorem, seu superior rem prouocatio, cap. Omnis oppressus, cap. si quis vestrum, ca. ad Romanam, cum alijs 2. q. 6. & est duplex: iudicialis, quæ iniquæ sententiæ quærellam continet; & extra iudicialis, quæ à præfenti, aut verosimili futuro grauamine ad superiorem prouocatur (aliquando enim extra iudicium appellatur, vt in electione, cap. Constitutis, de appellat.) Duplicem effectum operatur appellatio, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum, iste suspendit pronuntiatum, & iurisdictionem iudicis quoad causam, de qua agitur, & illam ad superior rem omninò transfert: ille, hoc est, deuolutiuus tantum deuoluit causam ad iudicem superiorem, non suspendendo pronuntiatum, nec iurisdictionem iudicis à quo. Tom. 1. q. 29. arr. 1. De quo vide Syluest. verb. Excommun. 2. §. 1. & DD. in tit. de appellationib. Portel, verbo, appellare, in addit. ad dubia num. 1. Miranda Ordin. Iudic. q. 30. art. 2. Sanchez infra citand. à num. 101. & sequentibus.

2° Decretum Iulij II. prohibens Mendicantibus sub pœna excommunicationis appellare à superiorum mandatis, & correctionibus debet intelligi, nisi correctiones in modo excedant, tunc enim per viam appellationis, aut simplicis quærellæ possunt optimo iure ad superiores recurrere, iuxta cap. de prior. de appellat. & mētē, cap. ad nostram, eod. tit. nam defensio est de iure naturali, nec Mendicantes in hoc debent esse deterioris conditionis, quam alij, aut id derogat statui, & perfectioni eorū. Simili modo debent intelligi priuilegia Bonifacij VIII. & Eugenij III. apud Bullariū. At Fratres Minores ex quadâ consuetudine Gregorij XIII. prohibentur ad secularia tribus appellare sub pœna excommunicationis lata sententiæ Papæ referuata, sed tantum permittitur eis appellare gradatim à Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectore, seu ad Papam, sic declarante Cōgregatione Cardinaliū. Idem prohibuit Alexander III. Cisterciensibus sub obedientia, ne extra ordinem appellent, item & Clemens VIII.

hec hoc prohibetur in Concilio Tridentino, sed tantum, quod Religio- *Trident. sess.*
 si ad superiores non recurrant, nisi cum ipsorum licentia, vel nisi ab eis *29. c. 9. de Re-*
 vocentur, *ibid. art. 2. & tom. 2. quæst. 41. art. unico.* De quo Nauar. in cap. *gul.*
 non dicatis 12. quæst. 1. num. 51. Couar. Practic. cap. 4. num. 9. idem cita-
 tis multis docet Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 8. num. 109. & 110. Portel
 verbo, appellare, num. 1. & sequentibus.

3 Licet autem concedatur religiosis, ad Protectorem Ordinis, vel
 ad sacram congregationem Cardinalium, seu ad Papam appellare, &
 ad eius legatos, hoc tamen non decet fieri ob decus Religionis, nisi in
 causis grauibus, & cum magna consideratione, *ibidem art. 3. De quo Aza-*
gon 2. 2. quæst. 69. art. 3.

Non est iudicandus apostata religiosus accedens ad superiorem ob
 iniustum grauamen, de quo euidenter constat, quia habet vim appellatio-
 nis, *tom. 1. quæst. 30. art. 3. & tom. 2. quæst. 53. art. 10. S. ad 3.* De quo Nauar.
 Commentario 2. de Regulatibus, num. 61. & Comment. 3. num. 50. &
in cap. non dicatis 12. quæst. 1. num. 61. Sayro in Clau Regia lib. 2. cap. 17.
 num. 37. cum sequent. Azor in st. moral. 1. part. lib. 12. cap. 11. quæst. 7. &
 8. quos refert Barbosa in remission. ad Tridentinum dicta sessione
 25. cap. 4.

4 Iudex non admittens appellationem, ad hoc vt peccet, non re-
 quiritur, quod sententia sit iniusta secundum acta, sed sufficit, quod cre-
 datur re ipsa iniusta, & peragenda de nouo possit demonstrari talis, *ibi-*
dem dist. 7. q. 129. art. 4. De quo Nauar. in Manual. cap. 25. num. 15.

5 Sicut interdictum ingressus possessionis agry, vel beneficij, vel
 eius possessionis, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam suspen-
 ditur per appellationem, vt omnes concedunt in cap. is cui, de senten-
 excom. in 6. cap. ad hæc quoniam, de appellat. ita suspensio à voce acti-
 ua, & passiuè suspenditur per appellationem subsequenter. Vnde si
 post appellationem suspensus eligat, vel eligatur, electio proculdubio
 erit valida. Quod maxime debent aduertere Regulares in similibus ap-
 pellationibus à priuatione vocis actiuæ, & passiuæ, quæ apud illos ali-
 quando solet à religiosis fieri in Capitulis, & Cõgregationibus, poterunt
 enim à tali appellare priuatione facta ab inferiori, & procedere ad ele-
 ctionem, nisi dicatur, quod in Religione appellatio tantum habet effe-
 ctum deuolutiuum, & non suspensiuum, *ibidem art. 5. ad quod Portel in-*
addit. ad dubia, dicto verb. Appellare n. r.

6 Appellari non licet à lege generali emanata à legitimo condito-
 re in bonum publicum seu commune, licet possit ab illa supplicari, vt
 reuocetur, aut moderetur, interim tamen non potest suspendi eius exe-
 cutio ab inferiori, interposita appellatione, nam reuera hoc appellatio-
 est, & suspensio executionis in hoc casu est effectus ipsius appellatio-
 nis, quæ non permittitur, nisi ob grauamen, grauamen autem legis vni-
 uersalis non est grauamen: Secus dicendum in rescripto, cuius execu-

tio suspenditur interposita supplicatione, quia tangit ius priuatum; Tom. 1. quest. 6. artic. 7. *S. dico secundo vsque ad finem.* De quo D. Thom. 1. 1. q. 90. art. 2. vbi Medina q. 96. art. 3. Rebuff. cum communi in l. *scuola* S. si qua pena. ff. de verbo signific.

7 Clausula illa solita apponi in priuilegij Regularium, *omni appellatione postposita*: remouet omnem appellationem legitimam, scilicet. & friuolam, seu sine iusta, & legitima causa impositam, vt quando quis appellat non grauatus iniuste, & iudex non obstante tali appellatione potest sententiam executioni mandare, quia in hoc casu solum habet effectum deuolutiuum, & non suspensiuum, nisi facta fuerit inhibitio, vel nisi ex certa scientia Papa commiserit appellationem, tom. 1. quest. 8. art. 14. Vide infra in notis n. 17.

8 Iudex non tenetur deferre appellationi friuolæ, imo eam omnino remouere debet, potestque agere actione iniuriarum contra taliter appellantem, sic autem appellans mortaliter peccabit, *ibidem.* De quo, D. Thom. 2. 2. quest. 69. art. 3. Portel, verbo, appellare num. 2.

9 Licet appellatione pendente nihil possit innouari, vt est notum iuris, at quando proceditur secundum æquitatem de bono, & æquo, non seruatis rigore, & apicibus iuris (vt sit inter Regulares) id in aliquo casu particulari potest non procedere. Vnde Religiosus canonicè electus in Prælatum, quem Præses noluit confirmare, & à quo appellauit idem electus, potest nihilominus non obstante appellatione ab ipso Præsede mutata sententia confirmari, valetque ipsa confirmatio, cum dictus Præses adhuc suam commisionem habere supponatur, & partes ab appellatione, & deuolutione causæ ad superiorem iam desistere dicantur, *ibidem quest. 11. artic. 6. S. ex quo inserto*, idem docet Portel vbi proximè nu. 8. vbi addit posse iudicè à quo appellatū est ob censuram, ab illa absoluerè appellantè post appellationem, ex Suarez de censuris disp. 7. sect. 2. n. 32. & 33.

10 Addo cum Auctore in *Addition. summa tom. 3. capit. 20. num. 10* quod licet in Concilio Tridentino habeatur: *quod in causis visitationis, & correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis, nec non in criminalibus ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario Generali ante definitiuam sententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur.* Hoc tamen cum in causis criminalibus sit exorbitans à iure communi, non extenditur ad causas criminales, quæ tractantur apud iudices inferiores, aut delegatos Papæ vel Episcopi, sed tantum in actis apud Episcopum, uel eius Vicarium Generalem. Nam ratio, ob quam Concilium hoc concedit Episcopo, scilicet, vt ex eo inuitetur, & alliciatur ad residendum in sua Ecclesia, in alijs non militat. Vnde fit, quod dictum decretum Concilij non procedit in causis criminalibus Regularium, ne appellent à sententia interlocutoria, aut à grauamine Prælati, quia in his non militat dicta ratio Concilij contra defensionem à iure naturali,

Trid. sess. 13.
c. 1. de reform.

naturali, & humano concessam ipsi grauato. Pro quo citat Nauar. in Manual. cap. 25. n. 15. vers. *secundo nota*, ad quod etiam consule Suarez de Paz in Praxi tom. 2. p. 5. c. vnico n. 13. & 14. Quaranta in summa Bullar. ij, verbo, *Archiepiscopi auctoritas* 7. vers. 1. *quaro p. 65*, vbi resoluit non posse appellari ab interlocutoria in scriptis, & expressa causa iusta, ex dicto decreto Concilij, licet olim attento iure liceret ante Concilium. Ita refert Borbosa in Remissionibus ad Tridentinum citato loco n. 3. in fine.

11 Vbi etiam à n. 8. refert decretum sacre Congregationis Cardinalium causis Episcoporum Præpositæ die 16. Octobris anno Dñi 1600. quo demandato, & consultatione Dñi Clementis VIII. vine vocis oraculo de super habito declaratum fuit inter alia. Quod de causis, quæ coram inferioribus iudicibus pendent, ante definitiuam sententiam, vel ym definitiuam habentem de grauamine illato superiores cognoscere non valeant, licet citra præiudicium cursus causarum se id facere contestentur. Nec ad hunc effectum liceat eis inhibere, aut simpliciter mandare, vt ipsis copia processus transmittatur, etiam expensis appellantis.

12 Itē eadē Cōgregatio declarauit, quod in causis visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum quoad effectum deuolutiuum tantum admittantur appellationes, nisi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cum visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiā quoad effectum suspensiuum. Itē cum à grauamine irreparabili per definitiuam, vt indebitæ carcerationis, vel torture, aut excommunicationis, etiā comminatæ appellatur, non nisi visis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur, aut inhibito, vel prouisio aliqua concedatur. Ita Barbosa refert citato loco, num. 15. & 16.

Nota ad Resolutionem de Appellationibus.

13 Circa resoluta n. 3. in fine. Idem docet Sanchez vbi supra dicto n. 109. qui addit ad finem n. 110. quod attento iure communi non solum conceditur appellatio quando grauamen est certum, sed etiam quando est dubium, & solum denegatur, quando aperte constat nullum esse grauamen, vt constat ex ea, cum speciali 5. porro de appellat. & ibi traddunt DD. ex Syluestro, verbo, *appellatio* q. 12. n. 13. Ad Religiosis appellare non permittitur, nisi quando excessus prælatorum manifestus fuerit: hoc enim pax, simplicitas, & obedientia religiosorum postulat, quæ bona eorum priuilegia, & constitutiones Apostolica auctoritate firmatæ circa id spectant, vide Miranda tom. 1. Manual. quæst. 51. art. 1. conclus. 1. vers. in quo etiam sensu.

14 De excommunicatione lata à Grego. XIII. contra Minoritas recurrentes ad tribunalia secularia, vide Portel in addit. ad dubia nu. 3. vbi resoluit, non incurere dictam censuram religiosum aduentem, seu recurrentem ad Regem, proregem, vel Gubernatorem ad impetrandum

seu

seu implorandum remedium contra iniustum grauamen sibi illatum, etiam si per modum querellæ id fiat, dummodo imperiosè, & auctoritatiuè rex, vel prorex in causa non instet, sed tantum intercedendo, seu etiam monendo, vt desistatur ab iniusto grauamine.

An autem pro vi iniusta tollenda, casu quo non sit recursus ad superiorem, possit religiosus ad Potestatem, seu Magistratum sæcularem accedere, vt vim tantum tollat, & faciat iudices alios superiores assignare pro sola vi tollenda, absque incurfu Bullæ in Cœna Domini: partem affirmantem tenet Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 23. num. 5. Valasc. consult. 100. num. 2. Zuallós lib. 4. Communium quæst. 1. num. 102. & alij relati à Portel supra nu. 3. ad finem.

15 Vbi num. 4. citat Miranda in Ordine iudic. quæst. 30. art. 5. conclus. 4. afferentem, eadem excommunicatione ligari omnes alios religiosos, cuiuscunque Ordinis sint, ad sæcularia tribunalia, seu ad regem ipsum, etiam ad vim iniustè illatam repellendam, appellantes, additque cum Aragone ibi citato, eam censuram esse vnã ex latis in Bulla Cœnæ Domini, casu 15. Quod limitandum censeo, quando id fit per viã, seu modum appellationis ad tribunalia sæcularia; secus quando fit per modum simplicis quærellæ, ad repellendam vim iniustè illatam, quando aliter repelli non potest, idque in aliquo casu specialissimo. conseruante bonum totius Religionis, vel honorem alicuius prælati iniustè grauati, quia defensio est de iure naturali, vt supra ex Auctore, & alijs probauimus, & faciunt tradita ex sententia Fuscij, & DD. proximè à nobis citatorum.

16 Vtrum vero possint recusari prælati Regulares, sicut ab ipsis potest appellari? Afirmant contra glossam final. in cap. ad nostram, de appellat. Hostiensis, cap. cum speciali in fine, eodem tit. verbo, extendi, num. vlti. vbi Ioan. Andre. num. 18. Anton. fin. Bellamer. num. 14. Abbas num. 3. §. Porro, Alexand. de Neuo eodem §. num. 8. Præposit. in fine, Franc. num. 4. quos refert, & sequitur Sanchez vbi supra num. vlt. dum docet reculationem, & appellationem in hoc æquiparari, vt neutra absque causa liceat, & dictum, cap. cum speciali, non extendi ad Regulares, quatenus extensio impediret eorum correctionem iuxta regularia instituta. Quare quando prælatus valde suspectus crederetur, ac excessurus ob passionem, posse tunc recusari, sicut & ab eo in hoc casu posse appellari certum est. Dicta tamen recusatio concedenda non est, nisi quando manifesta est causa suspicionis prælati, vt diximus de appellatione, cum recusatio, & appellatio æquiparentur in cap. super eo, cl. 2. eodem titulo.

17 Sententia Auctoris de quo supra num. 7. existimantis per clausulam, *appellatione remota*, omnes appellationes remotas censerì, etiam rationabiles, & iustas, apertè confirmatur ex cap. pastoralis 53. in princ. de appellat. qui textus, præsertim ad hanc sententiam adstruendam, ea ratione

atione vitur, quod cum frustratoria appellatio iuris auctoritate satis renota sit, non solum hæc, sed quæcunque iusta, ac probabilis appellatio per hanc clausulam prohibita intelligitur; alioquin ea clausula superua canea redderetur, quod dici non debet, *cap. si Papa, de priuileg. in sexto, iuris traditis à Menochio lib. 4. præsumpt. 173. num. 15. González ad regul. 8. glos. 6. num. 28. Suarez allegat. 28. num. 2. Qui ad propositum, quod clausula, etiam odiosa ita interpretanda est, vt aliquid operetur, valde extollit textum in dicto *cap. Pastoralis*, quem in hunc sensum accipiunt vltra Auctorem dicto art. 14. Abbas ibi à nu. 2. & 14. Perusin. num. 3. Decius num. 6. Vvamesius num. 4. vt sic iam videas turpiter lapsos Doctores communiter existimantes, per hanc clausulam duntaxat appellaciones friuolas, seu frustratorias remoueri, non item iustas, ac probabiles: quam sententiam probant Speculator lib. 2. tit. de appellat. *Sin quibus* num. 15. Bart. l. 1. §. & parui num. 3. ff. quod visant clam, & l. 1. §. interdum num. 3. ff. à quibus appellare non licet, Lancelot. de attentatis 2. p. cap. 12. limit. 8. num. 4. Menoc. de arbitrar. lib. 2. casu 197. num. 2. Marchesan. de commissionibus 1. p. cap. 10. à num. 18. Scaccia de appellat. q. 16. limit. 1. à num. 93. & plures alij, quos refert nouissimè Augustinus Barbosa in Collectanea ad Decretales in dicto *cap. Pastoralis* num. 2.*

18 Sed dum ex iure, & ex priuilegijs colligitur frequentissimè solere Pontifices in rescriptis iudices dare *appellatione remota*, non immerito quæritur, cur id eis permitatur? Et quidem prima fronte videbatur non posse, eo quod appellatio defensionem contineat, *cap. Omnis oppressus 2. quest. 6. & ad præsidium innocentie* noscatur, *cap. cum speciali* S. porro, de appellat. præsertim cū defensio à iure naturali originè summat, l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrupes, l. 3. ff. de iust. & iur. Qua ratione citatio à principe remitti nequit, *cap. 1. de causa possess.* Clement. Pastoralis, S. caterum de re iudic. nec item exceptio peremptoria auferri potest, l. causas 16. C. de transact. l. 2. C. de precibus Imperatori offeren. Cui adde Cuiat. lib. 2. obserua. cap. 10. & plures citatos ab Stulligero ad Donel. lib. 22. comment. cap. 9. litera D. & sequentibus literis. Cuius nodi soluendi gratia variè solet responderi, consulat qui vultit Couar. Pract. cap. 23. num. 6. Pinel. in Rubr. 1. p. cap. 2. à num. 21. C. de rescindent. Scaccia d. quest. 16. limita. 1. à num. 22.

19 Explicita clausula, *appellatione remota*, non erit incongruum de alia dispicere, cum scilicet Pontifex causam committit cum clausula, *reieclis exceptionibus*. Et quidem hac in re extat nobile rescriptum in *cap. ex parte 13. de officio delegat.* vbi disertè scribitur, quod & si Pontifex nõ soleat hac clausula vti, supponit tamen, quod si eam exprimat, huius clausulæ virtute nullæ exceptiones admitti debent, etiam rationabiles, tradunt Felin. ibi num. 6. Socin. regul. 130. Garcia regul. 438. late Azinius in praxi §. 31. cap. 20. & sequentibus. In qua re labuntur etiam turpiter Doctores communiter, dum scribunt, per huiusmodi clausulam

non nisi repellendas exceptiones friuolas, & minus legitimas. Ita docent plures, quos refert latè Barboſa in Colleſtanea ad Decretal. in d. cap. ex parte num. 2.

20 Quando grauamen illatum per interlocutoria non poteſt tolli per appellationem à diffinitiuâ, poſſe appellari, docet Nauar. conſil. 2. de appellationibus. Et quod poſſit appellari ex rationabili cauſa ante ſententiam, & cauſam debere exprimi coram ipſo iudice à quo, habetur in cap. vt debitus honor 59. de appellat. & cap. cum appellationibus friuolis, eodem tit. lib. 6. Vide tamen Suarez de Paz vbi ſupra num. 3. & Quaranta loco citato.

21 Sacra Cardinalium Congregatio ita cenſuit. Archiepiſcopus non debet ſe ingerere in prima inſtantia cauſarum, quæ agitantur coram eius ſuffraganeo. Et iterum: non eſt inhihendum èpiſcopis in aliqua cauſa, quæ fit coram eis in prima inſtantia, nec deferendum appellationibus, niſi in caſibus, de quibus ſupra. Ita refert Zerola in praxi Epifco. verb. appellatio. verſ. ad decimum, & a deſt Bulla Gregorij XIII. quæ eſt 24. fol. 1220. in Bullario, teſte Barboſa ſupra num. 4.

22 Item eadem Congregatio definiuit: Metropolitanû non poſſe cognoscere, etiam citra præiudicium curſus cauſæ, coram Epifcopo, neque ad eum effectû, etiam abſque vlla inhiſitione poſſe ſimpliciter mādare, vt ſibi tranſmittatur copia proceſſus expenſis appellantis, extra calus à prædiſto Concilio expreſſè conſeſſos appellandi. Refert ex Quaranta vbi ſupra, Barboſa ſuper dict. cap. 1. de reformat. num. 5.

23 Item, Quod Metropolitanî, Archiepiſcopi, Primates, aut Patriarchæ in ſuffraganeos, eorum ve ſubditos non iudicent, niſi in caſibus à iure expreſſis.

Idem, nec alij ſuperiores, etiam Nuntij, vel Legati à latere ſpecificam facultatem maiorem non habentes cauſas in Curijs Ordinariorû, vel aliorum inferiorum iudicem prudentes ad ſe non aduocēt, niſi per viam legitimæ appellationis ad ipſorum tribunalia deferantur, tuncque appellantes ab inferiorum iuriſdictionibus quoad alias cauſas eximere non poſſint.

24 Item, appellationes nunquam recipiantur, niſi per publica documenta, quæ realiter exhibeantur, prius conſtiterit appellationem à ſententia diffinitiuâ, vel habente vim diffinitiuâ, aut à grauamine, quod per diffinitiuam ſententiam reparari non poſſit, in caſibus à iure non prohibitis per legitimam perſonam, & intra debita tempora fuiſſe inſerpoſitam, ac proſecutam. Sic Barboſ. ſup. à n. 8. vſque 10.

25 Item, inhiſitiones poſt appellationem, ſicut præmittitur, receptem non concedātur, niſi cum inſcriptione tenoris ſententiæ, aut decreti diffinitiuî, aut vim diffinitiuî habentis, vel damnum per diffinitiuam irreparabile continentis, alias inhiſitiones, & proceſſus, & inde ſecuta quæcunq; ſiat ipſo iure nulla, eiſque impune non parere liceat.

26 Item, Si appellans asserat sententiæ, aut appellationis exemplū culpa iudicis à quo, vel actorij haberi non posse, non idèò recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitiō concedenda, sed eis tantum ad quos pertinet, iungi poterit, vt soluta condigna mercede actorum exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur. Cauere tamen iudex à quo, nisi verè appellatum in causa appellabili fuerit, interim aliquid in præiudicium appellantis attentet, & si per actum publicum, aut per testium depositiones confiterit acta denegari appellanti, tunc mandato tradendi acta possit iudex appellationis adijcere, ne interim aliquid noui contra appellantem intenteatur.

27 Item, Ab executione decreti sancti Concilij Tridentini, aut visitationis Apostolicæ appellationes à Metropolitanis non recipiantur: nec, si virtute eiusdem sacri Concilij procedunt, vt Sedis Apostolicæ delegati in causis, quæ sub eorum iurisdictione ordinariæ non comprehenduntur, salua tamen in hoc casu Legatorum, & Nuntiorum Apostolicorum auctoritate. Sic Barboſ. sup. à n. 12. vsque 14.

28 Item, Causa appellationis dum pèdet, appellans in eodem quo reperitur carcere, permanebit, quoad iudex, ad quem appellatum est, visis actis, ea causa cognita, aliter decreuerit, & tunc si à iudicis ad què decreto vim diffinitiuæ habente fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

29 Item: Acta originalia processuum primæ instantiæ ad iudicem appellationis notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa, & suspitio incidat, quæ iudicialiter obijciatur, & tunc terminata causa remittenda sunt ad Ordinariū, vt in suo archiuo conseruetur.

30 Tandem à sententia diffinitiuæ contra verum cõtumacem prolata appellatio non recipiatur, nec inhibitiō, aut alia quæuis prouisio, quandiu appellans in huiusmodi vera contumacia persisterit, concedatur. Sic refert Barboſa vbi supra num. 17. & sequentibus.

31 Iurisdictionis competens Ordinarijs quoad ordinem iudiciorum in beneficalibus causis, quæ coram eis in prima instantia cognoscuntur, vt habetur in Concilio Tridentino, de inferioribus etiã habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, & de proprijs iudicibus ordinarijs, vt sunt Ordinarij Militiarum D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, intelligi debere resoluit Auctor. Tom. 1. quæst. 36. art. 4. vers. & quod Ordines Militares. Ex Sarmiento lib. 3. sellestar. c. final. Idem tenet Nauar. consil. 2. num. 4. sub titulo de foro competent. Farinac. 4. p. decif. 100. Flaminius de resignat. lib. 3. quæst. 11. num. 19. vbi num. 22. docet sub verb. Ordinarijs, etiã cõprehendi vicariū Episcopi. De quo etiam vide Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 29. n. 5. & 17. Gurier. de matr. cap. 66. num. 14. quos refert Barboſa in remissionibus ad citatum cap. 20. num. 1.

Trident. Sess.
24 cap. 20. de
reform.

32. Circa illud verò, quod addit Concilium ibidem, nempe quod si post biennium à die motæ litis non sint terminatæ causæ, liberum sit partibus, vel alteri illarum iudices superiores competentes adire, quæ causam in eo statu quo fuerit assumant, & quæ primû terminari curæt, nec antea alijs committantur, nec auocentur, neque appellationes ab eisdem interposita per superiores quoscunque recipiantur, eorum ve commissio, aut inhibitiõ fiat, nisi à definitiua, vel à definitiua vim habente, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari nequeat. Circa quod, inquam, consule Zerol. in praxi Episcop. 1. verb. *appellatio*, §. 1. pag. 19. Suarez de Paz in praxi tom. 1. p. 6. in præc. n. 25. vbi num. 26. docet, hoc decretum procedere in interlocutorijs latis tam à iudice ordinario, quàm à delegato, tam in prima instantia, quàm secunda: quia non est correctorium iuris communis, sed potius declaratorium. Ita refert Barbosa supra num. 5.

33. Quod sententia, per quam denegatur appellatio, sit interlocutoria habens vim definitiua, tradit Valasc. consul. 47. idem de præcepto desoluendo restatur Rota Lucens. decis. 80. & de sententia, qua index pronunciauit aliquem non esse minorem, vel non habere restitutionem, & quod ab ea possit appellari, affirmant Gama decis. 159. n. 2. Viui. decis. 302. & quod possit appellari à sententia reiectionis probationum, admittunt Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 77. num. 11. cum seqq. Surd. decis. 36. Et à sententia delationis iuramenti alteri parti per iudicem factæ, non dissentent Mising. centur. 1. obseru. 39. Lancelot. de attentat. p. 2. cap. 12. limit. 50. nu. 190. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. glos. 9. §. 1. in annotat. num. 195. Et quod possit appellari à sententia missionis in possessionem, tenet Stepha. Gratian. decis. 60. & ab omi-ssa condemnatione expensarum, firmant Gama decis. 65. Guido Papa decis. 42. Et quod possit etiam appellari à sententia sequestrationis mulieris, resoluit Ann. alleg. 82. & à sententia pronuntiantis executionem esse reuocandam, probat Amatis decis. 19. & à sententia absolutionis instantis, dicunt Crescent. decis. 6. Cabed. 2. p. de cif. 32. in fine. Et à sententia legitimacionis personarum Capella Tolos. decis. 38. & à sententia admisionis articulorum, amplectuntur Gonzalez dicto §. 1. in annotat. num. 191. Stephan. Gratian. dict. cap. 74. n. 15. & ab incidentibus in causa suspicionis officialium, probat Vincent. de Franchis decis. 408. quos omnes refert Barbosa vbi supra num. 6.

34. An autem appellari liceat ab interlocutoria, in qua iudex declarat se competentem? Negant Gama decis. 159. & 362. Marc. Anton. de Amatis decis. 86. Cabedo 1. p. decis. 156. procedit ordinat. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 20. §. 9. ibi, *porem no caso*, quæ loquitur de exceptionibus in competentiæ de iudicio seculari ad secularera affirmat Guido Papa decis. 10. Mising. centur. 3. obseru. 35. Aloysi. Ricci in Collectaneis decisionum part. 4. collect. 1306. in princip. Thomas Valasc. tomo 1. allegat. iuris allegat.

allegat 53, num. 5. vbi resoluit, quod in causa remissionis prouocantis ad Ordines non expedietur prouocatio a iudice, qui super ea iudicauit per grauamen, sed per appellationem, procedit ordinat. Regia Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 28. ibi, *posto que no caso, per que são remittidos*. Sic refert Barbosa supra num. 7.

35 Casus damni irreparabilis vide apud Ioseph. Ludouic. Perusin. decif. 83. per totam Ann. allegat. 82. Surd. decif. 36. Zerol. in praxi Episcop. 1. part. verbo, *appellatio* §. 6. Quaranta in summa Bullarij, verbo, *Archiepiscopi auctoritas* num. 20. Ignat. del Villar in Silua respons. lib. 1. ref. pon. 15. num. 6. latissimè Gonçal. ad regul. 8. Cancellar. glossa 9. §. 1. in annotat. num. 189. cum multis sequentibus, Stephan. Gratian. Discept. forens. cap. 77. quos refert Barbosa supra num. 8.

36 Quod idem resolucendum sit, & procedat dictum decretū Tridentinum, quamuis tale grauamen possit reparari, sed magna cum difficultate, aut præiudicio partis, asserunt Gonçal. ad regul. 8. Cancell. glossa 9. §. 1. num. 177. Bernardus Græuæ. ad practic. Cameræ Imperial. lib. 1. conclus. 129. num. 6. Aloys. Ricc. Curie Archiepisc. Neapol. decisio. 97.

37 Quod captura afferat damnum irreparabile, & a sententiâ inter locutoria, vt quis in carcerem conijciatur, possit appellari, affirmant Suar. & Donat. a Fin. tom. 2. Commun. opinionum lib. 9. titul. 3. num. 2. Maynard. decif. 25. lib. 2. Aloys. Ricc. in Collectan. decisio. p. 3. collect. 642. vers. primo, Caldas Pereyra in *l. f. curatorem*, verbo *per quod*, num. 31. Barbosa in *l. 2. ff. soluto matrim. in princ. part. 2. num. 33* Prosper. de Augusto in addit. ad Quarant. in summa Bullarij, verbo, *Archiepiscopi auctoritas*, num. 20. litera H. pag. 64. & 71. Vbi refert declarationem sacræ Congreg. Cardin. in hæc verba Sanctissimus D. N. audita relatione Congregationis Concilij declarauit, ita esse intelligendum, & idè ab huiusmodi grauamine appellari posse, & Ordinarium teneri processum rãsferre ad iudicem appellationis, interim tamen reo manente in carceribus, donec index appellationis causa cognita aliud iusserit. Sic refert Barbosa in remissionibus vbi supra num. 9. & 10.

38 Quod tortura afferat damnum irreparabile tenent Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. titu. 69. §. 1. Hipolit. in l. 1. num. 34. ff. de quæstion. Clar. lib. 5. §. final. quæst. 64. nu. 27. Azeued. l. 3. n. 6. tit. 18. lib. 4. nouæ recopil. Carau. ritu 249. Aloys. Ricc. d. collect. 642. vers. secundo & Curie Archiepisc. Neapo. decif. 13. Zerol. de verb. appellatio §. 9. vbi resoluit, quod quando omnia ritè, & rectè processerunt, vt quia data fuerunt, & repulsa concessa, cum essent petita, & publicatus processus, & auditus reus in omnibus suis iuribus cum eius procuratore, & aduocato, & iudicia non sunt euacuata per defensiones, & alia requisita acta sunt, & videtur potius appellari ad dilatandum, & ad differendum sceleris punitiones, tunc non debet admitti appellatio a comminata tortura.

39 Quod à sententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolata detur appellatio, quia continet damnum irreparabile resoluunt Duchas regula 52. Fallent. 2. Rebuff. ad leges Gallie tituli de friuolis appellati in rub. sub glossa 1. in fine, vers. *fallit quando grauamur*. Gonçal. dict. §. 1. in annotat. num. 197.

40 Quod sententia de compromisso faciendo, vel non, contineat grauamen irreparabile, docet Montald. decis. 39. pa. 2. & de decreto condemnationis ad trimeses, idem resoluit Vincent. de Franch. decis. 139. quos omnes cum supra traditis refert, & docet Barbosa vbi supra, num. 11. vsque ad 13.

RESOLVTIO XI.

De Apostatis.

APOSTASIA ab Ordine, seu Religione, de qua hic nobis est sermo, est egressio à monasterio cum habitus dimissione sine proposito illum reassumendi, vel aliam religionem intrandi: apostata verò à religione est ille, qui deserit religionem, quam professus est, sine transiit ad aliam cum animo non reuertendi ad suam. Vnde non est dicendus apostata exiens à conuentu sine licentia superioris, retento habitu vagans, vel se celans, ne inueniatur, est tamen fugitiuus. Nec item ille, qui habitum temerariè dimittit, cum animo tamen citò illum reassumendi, licet enim mortaliter peccet, & incurrat excommunicationem, non tamen propriè dicitur apostata apostasia, de qua hic loquimur, nec pœnis apostata puniendus est, sed tantum pœna fugitiui. Et idem iudicium est de eo, qui egreditur à monasterio sine licentia prælati, vel petita, sed non obtenta, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, & de facto intrat, iuxta cap. licet, de Regularibus. Auct. tom. 1. q. 30. art. 1. De quo D. Tho. 2. 2. q. 12. a. 1. vbi Caiet. a. 2. Nauar. in manual. cap. 21. num. 4.

2 Religiosus deserens habitum subtus absconditum, vel coopertum non est propriè apostata, nisi ad sint aliæ coniecturæ animi deserendi religionem, incurrit tamen excommunicationem, vt determinatum fuit in Kota. Et aduerte, quod in Concilio Tridentino decreto cauetur, ne detur licentia cuiquam Regulari occultè ferendi habitum suæ religionis, vt olim fieri passim solebat. *Ibid.* art. 2. & tom. 2. q. 76. art. 6. §. 2. notandum. De quo Mandos. de signatura gratiæ tit. licentiæ, fol. 101. pag. 1. col. 2. Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 4. num. 34. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 18. num. 406. relati à Barbosa in remission. ad Concilium dict. cap. 19. de Regularibus.

3 Item, non est iudicandus apostata, qui supra modum grauatus ad

superi

superiore sine licentia pergit, maxime si constat de iniusticia gravissimi, quia adire superiorem ob iniustum gravamen habet vim appellationis, etiam, apud religiosos, *cap. dilecti filij, el segundo de appelas.* & hoc consensum est iuri naturali, ad obviandum malitijs hominum, nec hoc videtur in Concilio Tridentino, ut iam supra diximus de appellationibus. Imò nec poena fugitivi esse puniendum tenet aliqui, *ibid. art. 31.* De quo Navar. in *cap. non dicatis, num. 61.* Bald. in *cap. ad nostram sive appellat.* Quid quid in oppositum dicat Bañez 2. 2. quaest. 2. art. 1. cuius opinio poterit sequi casu, quo non constat de iniusticia gravaminis.

4. Poena postea à Paulo III. confirmata, & modificata per Pium III. contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu non comprehendunt omnes exeuntes à monasterio, etiam per exitum illicitum, & mortiferum, solum quoad Deum, & fori conscientiam, sed tantum verè apostatas à religione, & cum litteris, & dispensationibus subreptitijs in saculo vagantes: contra quos potest procedere Episcopus diocesis, ubi vagantur, ex decreto Concilij Tridentini, eos coercendo, & ad claustra reducendo. Hoc tamen non est intelligendum de religiosis transeuntibus per suum territorium, & licentiam in scriptis non ferentibus, dicebantibus se nimium gravatos ad superiora per viam appellationis iter arripuisse, quos dictus Ordinaris minimè poterit detinere virtute dicti decreti Concilij, & ita debet intelligi quaedam constitutio Clementis III. apud Bullarium. *ibidem art. 4.* De quo Navar. in *cap. nullam, 18. quaest. 1. in fine.*

5. Praelati tenentur requirere monachos fugitivos, eosque ubicunque inuentos capere, ac viucios in monasterium reducere, *cap. final. de regulat. ribus,* nisi sint damnosi, & alijs Fratibus scandalosi, & sine spe emendationis. Item possunt eosdem incarcerare, & excommunicare in quocunque habitu, & ubicunque, etiam in Romana Curia inuentos, non tantum sibi subditos, sed etiam quoslibet alios Ordinis apostatas, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij saecularis, per privilegia Innocentij III. & Alexandri III. & aliorum, de quibus in Bullario, etiam si fiat in factis iuribus, & obsequio alicuius Cardinalis, ex Sixto III. *ibid. art. 5. & 6.* De quo Sylvest. verb. *apostasia, n. 10. & 11.* Item non debent recipere in hospitio, & auxilio, & passiva, & officiorum, nec non inhabilitatis perpetuae, ne Fratres alterius Provinciae exteros, & omnino ignotos in aedibus conventus hospitio recipiant sine licentia, seu litteris commendatiuis suorum superiorum, etiam ad modicum tempus diuertentes. Quae poena non comprehendunt recipientes religiosos notos, eiusdem Provinciae, vel Ordinis sine dicta licentia ad eorum monasteria diuertentes. *Ibi. n. 7.*

7. Apostatae, & fugitivi, ipsosque recipientes, seu recipientes, eiusdemque auxilium, consilium, aut fauorem praestantes sunt ipso iure excommunicati per Innocentium Quartum, Clementem III. & alios apud

Trident. sess.

29. cap. 4. de

reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

de reformat.

Bullar. Bulla
37. Sixti 4. m.
74. Bulla
33. nu. 20. &
Bulla 38.

Bullarium. Imò, & ipsi Prælati Ordinis possunt promulgare sententiam excommunicationis in eos, qui detinent ipsos apostatas, etiam si sint clerici, ex quadam magna concessione, cui similis non inuenitur, facta Carmelitis à Sixto III. apud Bullarium, & alia pro Prædicatoribus. In quam tamen excommunicationem non incidunt recipientes dictos apostatas amicitie, cõsanguinitatis, aut pietatis ergo, sicut in detinentibus hæreticos eadem ex causa communiter concedunt DD. *ibid.* art. 9. De quo Nauar. cap. 27. num. 55. & lib. 3. conf. 69. num. 1. de Regularibus, Miranda tom. 1. quæst. 51. art. 2. Portel, verb. *Apostata* num. 4. quæst. 1. idem docentes.

8 Dicti apostatæ non solum benignè, & charitatiuè sunt recipiendi, sed etiam omnibus modis ad id sunt inducendi, ne reprobo sensu se tradentes omninò pereant, indulgendo eis transitum ad aliud monasterium, vel ad aliam eiusdem Ordinis prouinciam, vel etiam ad aliam religionem, etiam laxiorem, quod superiorum iudicio relinquitur, qui tanquam boni pastores debent super humeros oues errantes leuare, ne à lupis deuorentur, exemplo Christi Domini unam solam ouem errantem tam anxie, & diligenter perquirentis, & super humeros trahentis *ibidem* art. 10. De quo Nauar. in cap. statuumus num. 13. & dicto conf. 69. Miranda supra art. 5. & 6. qui ex sententia D. Bonauent. super regul. quæst. 14. resoluit posse apud nos Minores Prælatos licentiarè hos apostatas, vt ad alias religiones transferantur quando dixerint, se non posse rigores Ordinis sustinere, ex Alexand. III.

Bullar. orach.
10. Leon. 10.

9 Bona apostatarum apud Minores pertinent ad Ordinem, de illisque potest disponere superior, & Syndicus, sicut de legatis sibi in testamento relictis, idemque Syndicus potest exigere talia bona à quibus cumque personis ea detinentibus, eaque petere in iudicio, nomine Sedis Apostolicæ, ex quadam concessione Leonis X. apud Bullarium inter viua vocis oracula. At non tenetur ad debita ab ipsis apostatis in apostasia contracta, nisi id, propter quod debitum contractum fuit, in utilitatem Ordinis, seu monasterij conuersum sit. Et idem dicendum est de bonis apostatarum apud alias religiones possidentes in communi, quibus licet petere dicta bona in iudicio, omni etiam secluso priuilegio, nec tenentur ad dicta debita in apostasia contracta, nisi quantum ad ea, quæ sunt conuersa in utilitatem Ordinis. *ibidem* art. 11. De quo Syluest. verb. *alienatio* num. 14. Nauar. lib. 3. conf. de Regularibus con. fil. 73. & 95. & in cap. non dicatis 12. quæst. 5. num. 3. 2. Idem docent Miranda supra art. 7. Portel supra num. 7.

10 Prædicti apostatæ tenentur scribere quoddam memoriale debitorum, & creditorum, illudque tradere prælato perendo ab eo humiliter, vt debitis satisfaciat. Quod si fuerint à religione ob crimen apostasiae eiecti per sententiam iudicalem, & postea per literas propalant prælato alia debita à se contracta, præter manifestata ab ipsis sub præcepto

cepto obedientia, dum essent in vinculis, indicantes vt ipsis satisficiat, per id que suam conscientiam exornare asserunt, non est illis adhibenda fides: ac proinde prelati ad illa soluenda non tenentur, cum priori dicto sub obedientia, & censura extorreo sit standum magis, quam secundo, nam secum tum ius Rei confessioni primæ magis credendum est, quam secundæ, præsertim quando prima est iuridica, vt communis docet. *Ibidem* art. 12. De quo Couar. lib. 2. variar. cap. 13. Nauar. dict. consil. 7. n. 3. & in coment. 2. de reg. sup. cap. non dicatis, nu. 32. *Ibidem* docet Miranda dict. que st. 5. art. 8. vbi concl. 2. resoluit, monasterium teneri ad debita, seu obligationes passiuas monachi, quæ renus factum fuerit locupletius, & ab eo quæ sita conuersa fuerint in utilitatem ipsius, ex Cardin. Clement. 1. §. quia vero, de statu monachor. Et sequitur Portel dict. num. 7. vnde si apostata non deserit secum bona, non tenetur monasterium illi debita soluere. *Ibidem* videtur sentire Sanchez. d. cap. 9. num. 2. loquendo de expensis factis pro alimentis apostatæ, ad quas non tenetur monasterium, nisi quatenus factum est locupletius.

11 *Constitutio Pauli Quarti* determinans omnia acquisita per negotiationem illicitam clericorum, aut religiosorum, quæ tempore mortis eorum fuerint inuenta, sive Camere Apostolicæ, est intelligenda de bonis acquisitis ab apostatis extra claustrum degentibus, & decedentibus, inuentis tempore mortis eorundem, quæ veniunt nomine spoliatorum, non verò de acquisitis ab illis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Iuxta quem sensum debet intelligi alia similis constitutio Gregorij XIII. sed hæc, & aliæ similes constitutiones determinantes dicta bona apostatarum applicanda esse Camere Apostolicæ semper debent intelligi, deducto ære alieno, & soluis debitis. *Ibidem* dict. art. 12. in finem. De quo Nauar. lib. 3. consil. tit. de statu monachor. consil. 17. & de spolijs clericorum §. 7. num. 4. Gutier. lib. 2. Practicarum cap. 94. in fine. *Ibidem* docet Miranda supra dict. art. 7.

12 *Nomine spoliatorum* dictæ Camere Apostolicæ applicandorum non veniunt acquisita à dictis apostatis extra claustrum decedentibus per negotiationem illicitam, quæ obnoxia erant restitutioni, vt potè cõtra virtutem specialem iustitiæ acquisita, quia hæc restituenda sunt proprijs dominis, à quibus ablata fuerunt, sed tantum veniunt acquisita contra sacros Canones eis negotiari, vel aliquid aliud agere prohibentes, vt sunt, quæ lucrantur per artes medicinæ, vel chyrurgicæ, per officia publica, & obsequia in Curijs Principum exhibita, ac alia prohibita Ecclesiasticis in iure, vt constat ex dicta Constitutione Pij Quarti. Ita Auctor. tom. 3. *Addit. sum. cap. 21. n. 10.* Vbi ait, quod sic debet intelligi, & limitari quod olim dixerat citata *quest. 30. art. 13.* Vide infra de retractationibus Auctoris *retract. 3.* De quo Nauar. cap. 25. num. 100. & lib. 3. consil. tit. de successiõibus ab intestato consil. 3. pag. 212. prima impresione.

13. Monachus committens tres apostasias, propter quas fuit iudicè punitus, & nunquã emmendatus, aliam postea reuerens potest expelli à religione, cum in ordinationibus Generalibus Minorum habeatur pro incorrigibili qui ter fuit conuictus, & punitus de eodem, vel de distinctis criminibus grauibus, & nunquã fuit emmendatus: apostasia autem ex se inter grauia delicta numeratur, vnde in illud pluries reincidens, & in ea perseverans, vt suspectus de fide ab Inquisitoribus reputatur, tanquam contemptor Ecclesiasticæ censuræ excommunicacionis, quæ per apostasiam incurritur, vt constat ex decreto Concilij Tridentini, vbi habetur: *Quod si quis obdurato animo censura annexus in illa per annum infortuerit, contra eum, tanquam de hæresi suspectum possit procedi. Ibid. art. 14.* De quo vide to. 2. q. 103. art. 3. ad finem, & Sanchez lib. 6. decalog. cap. 9. n. 4. & 7. Miranda to. 1. q. 52. ar. 2. concl. 1. Portel supra n. 5.

*Frid. seß. 25.
c. 7. de refor.*

14. Religiosus quatuor committens apostasias, in quibus per multum temporis perseverans excommunicatus sacra celebravit, & Sacramentum Poenitentiae sæpè sæpius ministravit, & contra præceptum suæ regulæ denarios, & pecuniam contrectauit, alearumque ludum prohibitum cum secularibus multoties exercuit, cum magno religionis detrimento ac contemptu, Fratrumque & secularium scandalo, quos ad ludendum prouocabat, & docebat ludere, & inter ipsos Fratres discordias disseminabat, mendacijs, & dolis eos diffamando, sine spe correctionis, & emmenda, potest optimo iure apud nos Minores expelli à religione. Nam licet iste non sit incorrigibilis de iure secundum statuta Ordinis, cum non proponatur ter conuictus de delictis grauibus, & iudicialiter punitus, nihilominus tamen præsumitur, & est incorrigibilis de facto ob tot circumstantias delictorum, & conditionem delinquentis. Quod potest etiam fieri virtute cuiusdam priuilegij Pij V. pro Ordine S. Hieronymi, de quo in eius Compend. verb. *condemare* & 1. quo conceditur, vt in delictis grauioribus, aut grauissimis (quæ sunt quæ huic religioso opponuntur) possint prælati perire vsque ad priuationem habitus. *Ibid. art. 15.* De quo Syluest. verb. *Abbas num. 6. & verb. incorrigibilis.*

Idem docent in terminis Miranda dict. art. 1. concl. 2. Portel dict. n. 5. & faciunt tradita à Julio Clar. in practic. crimin. qua st. 36. num. 244. Salzedad pract. Bernard. Diaz cap. 140. §. *incorrigibiles*, vbi docent ex determinatione Parlamenti Parisiensis, in criminibus grauibus clericum reputari incorrigibilem, vt degradatus possit tradi brachio, seu Curie seculari, si bis venia illi data fuerit.

15. Generales, & Prouinciales de speciali p'sorum Generalium commissione possunt expellere apostatas, & delinquentes a religione virtute dictæ concessions Pij V. cum consilio tamen Patrum, & Seniorum Ordinis, vel Prouincie, nec tenentur illud sequi, quia consilium voluntatis esse dicitur: secus si diceretur in concessione: *de consensu patrum, & seniorum.*

seniorum

sententiam ut dicitur in quadam bulla Alexandri Sexti, in qua hæc facultatem facit Generalibus per semetipsos, & Prouincialibus cum cōsensu maioris partis Capituli Prouincialis, tunc enim illi standum est, nec ab eo recedere licet, cum ad actus validitatem requiratur. *Ibid. art. 16. & 17.* De quo D. Thom. 1. 2. quæst. 92, art. 2. ad secundum, Cardinalis Paleotus de sacri Consistor. consult. 1. p. quæst. 13, art. 1 pag. 19 & 20. Idem docent Corduba in regul. cap. 2. quæst. 21, punct. 1. & 2. Miranda dict. quæst. 52, art. 1. Sanchez lib. 6. decalog. cap. 9. num. 2. & 3. qui alios plures refert, & resoluit, monachos scilicet ualidos, contumaces, & incorrigibiles merito à religione posse expelli.

16 Adde cum Auctore Tom. 3. *Addit. Sum. cap. 21. num. 11. & seqq.* Quod apostata, si intra tempus apostasiæ sacris initiatur, ipso iure manet suspensus, & non potest in suscepto ordine ministrare sine dispensatione Papæ *cap. ultimo de Apostatis*, non solum propter excommunicationem, quam incurrit, sed quia ob vitium apostasiæ efficitur irregularis, & inhabilis ad suscipiendos Ordines. Vnde incurrit duas suspensiones, vnam, ob suspensionem Ordinum ligatus excommunicatione, iuxta statuta Religionis: aliam vero ob apostasiam, per quam secundum ius redditur inhabilis ad ordines suscipiendos. Quod etiam habet locum in apostata recipiente ordines minores intra tempus apostasiæ, eius tamen suspensio non est reservata Papæ, sicut illa, quæ contrahitur ex suspensione ordinis sacri, ex Panormit. in dict. *cap. ultimo de apostatis*, cum communi, & sequitur Syluest. verb. *ordo*. 5. quæst. 6. in fine. De quo etiã Azor lib. 1. in 1. moral. cap. 17. quæst. 5. Mayol. lib. 5. de irregularit. cap. 34. num. 1. Enriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 39. nu. 1. in fine, & cap. 40. num. 1. in fine. Quidquid dicat cum Suarez tom. 5. de censuris disp. 31. sect. 6. num. 2. Sanchez lib. 6. decalog. cap. 8. num. 26. qui ibi n. 24. ad huc eo cap. sigal. solius ordinis sacri in apostasia suscepti usum vetari, non vero ante apostasiam, & num. 23. ait, dispensationem Papæ cum apostata, ut in ordine sacro in apostasia suscepto ministret, extēdi quoque ut possit ad superiores ascendere.

17 Item talis religiosus apostata sacro ordine insignitus in apostasia, & per multos annos perseverans in ea, si uxorem ducat manet infamis, *cap. consanguineorū 3. q. 4. c. l. de apostatis*. Vnde legatū ipsi relictu à patre ad alimenta potest tanquã caducū retineri ab hærede, dum ad religionem non reddit, ex Comitol. lib. 7. respons. q. 5. p. 805. Si autem religiosus sit laicus, & ad ordines sacros promotus fuit extra obedientiam Prælatorum Ordinis, postea reuersus omni honore clericali priuandus est, & ad merum statum laicorum reducendus, ex Leone X. *rom. 1. quæst. 4. 2. art. 19. & in Addit. Summa tom. 3. cap. 194. num. 13.*

18 Quamuis religiosus iniuste grauatus à prælato possit ad superiorem recurrere, quia illum vult notabiliter grauare, & timet ab ipso grauari, non tamen iam grauato licet pro sola quærella faciendâ

ipsum superiorem adire, tempus enim suppetit ad id faciendum. Idem dicendum est, si leuiter tantum timet grauari. Pro quo etiam aduerte quod apostata ter, aut quater hoc modo ad superiorem pergens, etiam absque causa sufficiente, non est censendus incorrigibilis, ita vt ad religionem possit expelli, maxime si exeat absque scandalo, & absque alijs delictis. Ita testatur se vidisse responsum in sua Prouincia Portugallia à Reuerendissimo P. Generali, Portel in suis dub. Regul. verb. *Apostata num. 3.*

19 Sixtus Quartus pro Ordine D. Hieronymi, vt habetur in eius Compendio verb. *Apostata. §. 1.* decreuit, & declarauit, quod Fratres fugitiui, qui ad redeundum ad religionem, aut ad aliū ordinem transcundum litteras à Sede Apostolica, vel ab eius legatis impetrauerint, in quibus de eorum delictis, ac de pœnitentia, & satisfactione mentio specialis facta non fuerit, perinde superiorum disciplinæ, & constitutionibus Ordinis subiaceant, ac si huiusmodi litteræ non essent impetratæ, quæ in nullo eis opitulatur. Vnde apud nos Minores litteras à P. Generali datas in fauorem apostatæ non obstat, quo minus Prouincialis, ad quem redit, ipsam castiguet, testatur idem Portel vbi supra num. 6. qui etiam addit num. 9. quod apostata obtinens, vt sua causa apud Curiam Romanam tractetur, ad Vrbemque pergat hac de causa, ipso facto tali fauore priuatur, & causa ad Papam omnino auocatur. Ita concessum est Ordini Diui Augustini, vt habetur in libro suorum priuilegiorum folio 41. p. 2.

Nota ad resolutionem de Apostatis.

20 Circa resoluta sup. num. 1. Idem docent, tradita illa differentia inter apostatam, & fugitiuum, Angel. verb. *Apostasia, num. 4.* & ibi Syluest. q. 4. n. 9. Aragon 2. 2. quæst. 12. art. 1. in dubio, de apostasia à religione, vbi etiam Bañez dub. 1. de apostasia à religione concl. 2. & 3. Nauar. lib. 5. conf. tit. de apostatis, in vtraque edit. conf. vnicò, num. 6. & duobus seqq. Valentia 2. 2. disp. 1. quæst. 12. puncto 1. ad finem, Azoro. 1. in st. moral. lib. 12. cap. 16. q. 1. Lessus lib. 2. de iust. c. 41. dub. 15. n. 109. quos refert, & sequitur Sanch. lib. 6. decalog. c. 8. n. 2. & 3.

21 Qui num. 4. asserit, ad veram apostasiam nihil referre habitus Regularis dimissionem, vel non dimissionem, sed illum esse verè apostatam, qui recedit à religione animo nunquã ad illam redeundi, & si habitum retineat, & e conuerso non esse apostatam, sed solum fugitiuum, qui dimisso habitu ad tempus recedit animo ad religionem redeundi, ad quod citat nostrum Auct. 10. 1. Sum. c. 43. n. 1. quibus addit, eum apostatam habitum retinere nõ incurrere excommunicationem iuris, de qua in cap. vt periculosa 2. ne clerici, vel monachi lib. 6. & idẽ repetit dist. c. 8. n. 20. quia in eo textu solum excommunicatur is, qui temerè habitum dimittit, quod etiam

etiam tenet Lefius vbi supra dict. num. 109. §. sed verius puto, attento iure communi, nam iuxta statuta religionum aliquarum, & earum priuilegia absolutè tales apostata excommunicantur, etiam si habitum retineant, quod & vsus, & praxis obseruat.

22 Sed Azor tom. 1. inst. moral. lib. 12. cap. 17. quæst. 6. resoluit, talem apostatam, etiam non exuto habitu incurrere in excommunicationem ipso facto latam in dicto, cap. vt periculosa, quia finis huius legis, & poenæ in ea contra temerè habitum suæ religionis dimittentes latæ tendit ad id, vt eisdem periculosa occasio euagandi subtrahatur, liberè ergo euangantes extra claustrum, siue habitu induti, siue eo exuti faciant contra finem dicti iuris, ac proinde videntur in eam censuram incurrere. Accedit, quod in cap. vlt. de apostatis, apostata religionis defertor, si sacris tempore apostasiæ initiatur, efficitur irregularis, quod denotat excommunicatione ligatum extitisse, quando ordines suscipit. & ideo hanc partem in proprijs terminis sequitur Miranda tom. 1. Manual. quæst. 51. art. 1. conclus. 2. loquendo de apostasia in foro exteriori, idemque tenent Portel infra statim citandus num. 7. & alij plures relati à Sancio dicto cap. 8. num. 19. quorum sententia, & si probabilis, probabilior tamen est, quam defendimus nostri Auctoris cum Sancio loco supra allegato, qui alios plures refert.

23 At quoad nos Minores extra dubium est, huiusmodi cum habitu vagantem monachum incidere in excommunicationem latam in statutis Ordinis Tolosanensis, titul. de apostatis, vbi postquam excommunicantur apostata, declaratur, exeuntes sine superiorum licentia sine habitu, vel cū habitu, solos, vel associatos esse apostatas. Sic Portel in Ad dit. ad dubia, verbo, apostata, num. 2. vbi docet religiosum noctu furtiuè e conuentu egredientem, etiam cum animo redeundi incidere in eam censuram latam in dicto Ordinis statuto.

24 Transeuntes ad laxiorem religionem sine licentia legitima non esse verè, & propriè apostatas, nec poenis apostatarum subijci, licet mortaliter peccent, docet cum nostro Auctore dicta quæst. 30. art. 1. tom. 1. & turba magna DD. Sanchez supra num. 7. & 8. vbi num. 9. addit non esse fugitiuum monachum, qui transit ad eandem religionem sine tali licentia, & si non eiusdem rigoris sit monasterium, ad quod transitum facit, vt runque tamen subit eidem prælato: secus si ad diuersi Ordinis monasterium transeat, vt benè distinguit Syluester, verbo, apostata quæst. 4. num. 9.

25 Circa resoluta num. 2. Idem reperit Auctor in Addit. Summa, tom. 3. cap. 12. num. 2. & tenent etiam Azor dict. lib. 12. cap. 13. quæst. 5. casu 16. & cap. 17. quæst. 10. Monald. conf. 126. num. 28. volum. 2. Anton. Cucus lib. 3. Maiorum institut. tit. 1. num. 157. & alij multi, quos plena manu refert, & sequitur Sanchez dict. cap. 8. num. 5. & 65. Quod tamen ibi temperat, si ita occultat habitum, vt nil prorsus de eo appareat, nec

possit dignosci, cuius religionis professor sit, secus quando à proximè accedentibus videri, & cognosci potest. Vbi etiam addit. num. 64. eadem excommunicatione ligari eum, qui ita cooperit habitum professus peculiarem, ac distinctum à nouitijs, habitu superinduto nouitiorum, vt nullo modo professus appareat. De quo tamen multum dubito tum quia is habitu nouitiorum superindutus tanquam religiosus à saecularibus cognosci potest, nec facile deprehendi, aut dignosci potest, an sit professus, nec ne: Tum etiam, quod iste non censetur verè, & propriè deponere habitum religionis, qui vt in plurimum non ita distinguitur ab habitu nouitiorum, vt habitus non Regularis iudicetur. Imò habitus nouitiorum lato modo dici potest habitus religionis, quo quis indutus non potest liberè vagari, quòd dictum cap. *vt periculosa*, vitare intendit.

26 Tertiarias, quas vulgo vocamus, Beatas tertij Ordinis, ab eo statu in perpetuum recedentes, ac matrimonio se copulantes non esse dicendas apostatas, affirmat cum Bañez, & Aragon, Sanchez vbi supra num. 6. non obstante, quod vota castitatis, obedientiae, & paupertatis professae sint. At professi Societatis Iesu post biennij vota simplicia emissa, si à religione recedant, apostatae merito appellantur, & eorum poenis subiiciantur, vt docet in terminis idem Sanchez dicto, num. 6.

27 Circa resoluta num. 3. Idem docent Nauar. comment. 2. de Regularibus num. 61. & comment. 3. numer. 51. Anton. Cucus lib. 3. Maior. instit. titul. 1. num. 130. Saá. in summa, verbo, religio num. 71. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 11. quæst. 7. & 8. quos refert, & sequitur Sanchez supra num. 17. & 18. qui id limitat, quando certò, & euidenter constat, religiosum à Prælato iniquè vexari, nec illi aliud remedium superesse, nisi ad superiorem confugere, Item nisi ex ea fuga scandalum, ac perturbatio in Religione sequeretur, quæ tanti momenti essent, & ita præponderet defensionem illius religiosi, vt meritò illi anteponenda essent, vt ex Auctore tom. 1. summa capit. 43. num. 1. vers. *verdad*, notat Sancius dicto num. 17. ad finem, vbi in his duobus casibus veram esse sentit sententiam Bañez dicto numer. 3. supra citati dub. 1. post conclus. 6. Ad quòd consule tradita à Patre Miranda dicta quæst. 51. artic. 1. conclus. 1. prope finem, & Portel verbo, *apostata* num. 3. & in addit. ad dubia num. 6. vbi asserit, se cum officium Prouincialis Ministri apud suam prouinciam ageret, accepisse literas à Generali Ordinis, quibus testabatur, Sacram Congregationem declarasse, religiosum fugientem ab inferiori ad superiorem prælatum esse apostatam. Id tamen limitat casu, quò iam grauamen passus est, nec in futurum ultra iam grauari timet, secus si nondum grauatus est, sed certò moraliter timet notabili

litor grauandum, tunc enim impunè posse addere superiore[m] asse-
rit, & in eo sensu veram esse sententiam Nauarri, & nostri Auctoris di-
cto num. 3. relata[m].

An autem perpetuo carceri, aut triremibus damnato integrum sit
fugere, ac censendus sit apostata vel fugitiuus? Vide Sanchez su-
pra numer. 12. & 47. & nos dicemus infra resolutione 48. nu-
mero 6.

28 Circa resoluta num. 4. Idem docet citatis Nauarro lib. 5. con-
sil. vnico à num. 9. vsque ad 13. tit. de apostatis, & nostro Auctore
eo art. 4. Sanchez dicto capit. 8. num. 10. & hoc non obstante Bulla
Pij V. relata in Bullario. Qui ibidem num. 11. addit, eodem mo-
do intelligendas esse constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. apud
Compend. societ. S. 1. & 2. vbi excommunicatio lata contra recedentes à
Societate, solos veros apostatas, qui ab ea recedunt animo nunquam
redgandi, comprehendit. De quo vide Miranda dict. art. 1. conclus. 2. in
fine, & art. 5.

Bullar. Bulla.
9. Pij 5.

29 Sex pœnas apostatarum numerat Sancius dicto cap. 8. à nu. 19.
& seqq. Prima excommunicatio ipso facto incurrenda, ex dict. cap. vt pe-
riculosa, contra habitum temerè dimittentes, de quo supra num. 21. &
22. diximus. Secunda suspensio ab Ordine suscepto tempore apostasæ,
cap. final. de apostatis: Imò & irregularitas, vt ibidem dicto num. 22. nota-
uimus. Tertia vt postea ad religionem reducti nequeant in prælatos
eligi, ex Archidiacon. in dict. cap. vt periculosa, & alijs ab ipso relatis.
Sed meritò hanc pœnam negat ipse Sancius, vt potè, quod nullibi in
iure reperitur inflictà, nisi aliunde dicti apostatæ irregularitatem in-
currissent. Quarta, vt possint & bique extra territorium apprehendi,
cap. final. de Regularibus, de quo supra num. 5. diximus. Quinta vt non
gaudeant religionis priuilegijs, ex Mandos. de priuilegijs ad infir-
mar, glossa 3. num. 10. Sed decretum Tridentinum, quo nititur, non
loquitur de quibuscumque apostatis, sed duntaxat de recedentibus à
religione habitu dimisso prætextu professionis nullæ: quod non ef-
fese extendendum ad alios apostatas, tanquam pœnale, rectè pro-
bat Sanchez ibidem num. 34. Vltima pœna contra apostatas habetur
cap. à nobis, de apostat. vbi dicitur, quod hi sub graui custodia car-
cerentur, si abiectum habitum reassumere nollint, ibique durè af-
flicti solum modo vita sibi misera reseruetur, donec à suæ præsump-
tionis nequitia respiscant. De quo vide Hostiens. in summa titulo
de apostatis §. qualiter puniantur, Bernard. Diaz in pract. crim. Ca-
non. cap. 104.

Trid. sess. 24.
cap. 16. de Re-
gul.

30 Circa resoluta n. 5. Idem reperit Auctor in addit. summæ c. 27.
num. 4. & 5. vbi ait cap. vltimum de Regularibus, quo præcipitur prælatis,
vt apostatas, & fugitiuos Fratres requirant, debere intelligi, si commo-
deidi

deidi

de id fieri potest, seclusis scandalo, & damno religiosorum, hi enim ve-
 Al Galat. 5. plurimum sanos, & bonos sua lepra inficiunt, & de eorum emmenda
 parum spei datur: *Quoniam vincam abscindantur qui nos conturbant!* exclamat cum
 Paulo S. Bonaventura quæst. 14. in regul. Fratrum Minorum, hoc est, qui
 conturbant puritatem vestram pacem, & sanam: explicat Seraphicus Do-
 ctor. Sed hoc debet intelligi, quando Fratris omnino desperatur redu-
 ctio, & emmenda, ut recte notat Miranda tom. 1. quæst. 51. art. 4. Idem
 docent Corduba in regulam cap. 2. quæst. 21. puncto 1. & 2. Sanchez lib.
 6. Decalogi cap. 9. num. 19.

31 Circa resoluta num. 9. nota quod bona Fratrum degentium ex
 tra claustrum habitu retento, attento iure communi spectant ad mona-
 steria, quorum filij sunt, & declarauit Paulus III. in quadam sua constitu-
 tione relata ab Azor, tom. 2. inst. moral. lib. 8. cap. 3. quæst. 15. At ex de-
 creto Gregorij XIII. pertinent ad Cameram Apostolicam tamquam
 spolia. De quo varias esse sententias, & diuersimodè praticari, dicit
 Portel in addit. ad dubia, verbo, *bona num. 1.* Sed rem indecisam relin-
 quit. Mihi profectò videretur, standum esse praxi, & consuetudini, quæ
 est optima legum interpret. Hoc tamen non habere locum in professis
 Societatis Iesu cum votis tantum simplicibus biennij, si eijciantur ante
 solemnem professionem, addit idem Portel dicto nu. 1.

32 Circa dicta num. 14. nota cum Sancio dicto cap. 9. num. 4. tripli-
 citer dici posse monachum incorrigibilem. Primo quando in crimini-
 bus perpetratis contumaciter perseverat, si sint similia, æquè grauia,
 aut grauiora, iuxta veriorè sententiam. Secundo quando ter monitus
 non desistit. Tertio si assignatum pœnitentiæ locum fugiendo deserat.
 Quamuis autem solos incorrigibiles expelli posse, stando in iure com-
 muni, tradant D. Bonauent. dict. quæst. 14. sup. regul. D. Tho. quod lib.
 12. art. vlt. At iure speciali, & instituto Religionum à Sede Apostolica
 approbato, ob multa alia licita est ea expulsio, ut bene notat cum Azor
 tom. 1. inst. mor. lib. 12. cap. 16. quæst. 3. Sanchez suprâ num. 5.

Propter quæ crimina, & causas possunt expelli ab Ordine religiosi,
 consule Miranda tom. 1. q. 52. art. 2. Cordub. super regul. cap. 2. q. 21.
 puncto 1. & 2. Lesium lib. 2. de iust. cap. 41. dubit. 14. num. 106.

Quare vero omnes discolori, & in corrigibiles non eijciantur ab Or-
 dine: ostendit piè, & peregre D. Bonauent. quæst. 17. su-
 per regul. & refert Corduba dict. quæst. 21. puncto
 4. ad finem, Miranda dict. art. 2. in fine,
 ad quos breuitatis gratia me
 remitto.

(*)

RESOLVTIO XII.

De Baptismo.

LICITVM est Regularibus, etiam Fratribus Minoribus baptizare in extrema necessitate, deficiente alio Sacerdote, etiamsi adsint seculares scientes formam baptismi pronuntiare. Nec hoc interdicitur dictis Minoritis in sua Regula, nec alijs Regularibus, etiam Canonicis Regularibus. in *cap. Monachi, de consecratione dist. 4.* sed tantum leuare pueros baptizatos de sacro fonte. *Tom. 1. q. 3. art. 1. & 2.*

De quo vide *D. Thom. 3. p. quæst. 67. art. 7. Nauar. lib. 3. conf. 3. nu. 1. de statu monachor. Syluest. verb. Baptismus, 5. quæst. 5. & verb. Catholismus quæst. 1. & 3. Idem docet Mirand. tom. 1. quæst. 43. art. 1. Corduba in regul. ca. 11. quæst. 4. vbi refert id declaratum fuisse in Capitulo Generali Meclinen. anno Domini 1499. & refert etiam Auctor in *Addit. Summa cap. 26. num. 10. Portel verb. baptizare, n. 1. & 2. vbi addit, posse in casu necessitatis Minoritam etiam excommunicatam non denuntiatum baptizare. Vide Sairo lib. 2. de censuris cap. 2. num. 16.**

2 Licet extra casum necessitatis, vel sine licentia parochi mortalis culpæ reatum committant religiosi baptizantes, iuxta *cap. placuit et secundo, 16. quæst. 1.* non tamen ob id incurrunt aliquam excommunicationem, vel irregularitatem, cum nullibi hoc in iure expressum inueniatur, sicut expressè ipsis prohibetur sub censura in *Clementina Religiosis, de privilegijs, administratio Eucharistiæ, matrimonij, & extreme vntionis. Ibid. art. 3. & in addit. Summa loco citato num. 7.* Pro quo Soto in *4. dist. 4. quæst. vnica art. 3. concl. 2.* Idè docet Miranda *dist. art. 1. initio.*

3 Mendicantes in partibus Indiarum possunt baptizare nouiter conuersos, & eorum filios, & descendentes paruulos, etiam quos vulgo *Mestizos*, vocant, non solum in suis Ecclesijs, sed etiam extra, in locis ad id deputatis, non tamen in parochijs alienis per priuilegia Leonis X. Adriani VI. Pauli III. & Pij V. apud Bullarium. Idemque priuilegium habent Minorite in terris Sarracenorum, & Paganorum à Gregorio IX. Innocentio III. & Nicolao III. apud idem Bullarium, & refertur in *Compèdio.* Item possunt vti in baptismo oleo, & chrysmate antiquo vsque ad quatuor annos inclusiuè, ex Gregorio XIII. vbi nouum haberi nequit, indiq; sine consuetis ceremonijs, & extra Ecclesias, ob paucitatem ministrorum; cum id ad maius Dei obsequium expedire iudicauerint, ex concessione Pij V. relata in *Compèdio Indico Societatis*, quam postea confirmauit Gregorius XIII. & ampliat per aliud decennium, *Ibid. art. 3. vsque ad 6. & dist. loco Addit. Sum. n. 8.*

Bullar. Bulla 3. Leo X. Bulla 2. Adria. 6.

Bulla 4. Pij 5. Bulla 7. Gregor. 9. Bulla 19. Innocent. 4. Bulla 2. Nò col. 4. & in Compènd. Minoritæ verb. Baptiza

Vide in Compend. Minor. verb. *Baptizare* §. 1. Idem docent Miranda supra art. 3. & 4. Portel num. 3.

Nota ad ad resolutionem de Baptismo.

4. Supposito quod religio sis apud terras in fidelium integrum est baptizare, non erit extra rem quærere, an parvulos filios ipsorum infidelium, inuitis eorum parentibus sacri baptismatis vnda abluere, ac regenerare in Christo possint? Communis Theologorum sententia, quã cum D. Tho. 2. 2. q. 10. art. 12. & 3. p. q. 68. art. 10. resoluit Azor tom. 1. iust. moral. lib. 8. cap. 25. q. 2. tenet, id nullo iure licere, tum quia parentes illa, quam à natura habent patria potestate in filios priuari nequeunt, tum etiam quia sicut nemo adultus ad fidem compelli debet, ita nec parvuli ad baptismum rapi iure possunt, reluctantis eorum parètibus, in quorum voluntate filiorum assensus veluti ex natura cõpromisso tacite radicatus est, Tandem quia nec Christus Dominus baptismi institutor, & Auctor voluit, vt hoc sacramentum conferretur sine proprio cuiusq; assensu, vel saltè parentum expresso, vel tacito nutu, nec ipsa Ecclesia sui Divini sponsi vestigijs inhaerens aliter solet illum conferre, aut hactenus hoc iure, & potestate vsa est, cum tot Pij Pontifices, & Christiani Principes, ac Imperatores præcesserint.

50. Licet tamè didi infideliosi possunt baptizare filios natos ex vno parente fideli, & altero infideli, etiam isto renuente, vt expressè habetur, *cap. ex literis, de conuers. infidel. & cap. Iudæis & cap. sequenti 28. quæst. 1.* Idem ius est, etiam si pater renuens infidelis sit, ex dict. *cap. Iudæis*, dummodo mater fidelis diligenter curet de instructione filij baptizari, & cauet ne à patre infideli seducatur. Imò si uterque parens tam fidelis, quàm infidelis filium prohibeat baptizare, poterit Ecclesia illi baptismum conferre, fortassis enim parens fidelis idèd renuit, vt alteri coniugii infideli morè gerat, ac placeat: Ecclesia autem ius habet cogendi fidelem, vt filium offerat ad baptismum, quo renuente, eo ipso ad curam, & prouidètiã ipsius Ecclesiæ filius pertinet. Pari ratione si utroque parente infidelo existente natus est infans, & alter eorum ad fidem conuersus sit, optimo iure poterit ille baptizari, non obstante contradictione alterius parentis infidelis. Ita Azor dicit. *cap. 25. q. 3.*

6. Item si parentes infideles longuissimè absint à filijs suis parvulis, licebit Christianis, in quorum potestate sunt, eos baptizare, tunc enim perinde habentur, ac si omni cura parentum destituti fuissent, & eorum curam Deus demandauit illis, ad quos sit transferunt, vt saluè ipsorum consulant, & instruantur in rebus fidei, & religionis Christianæ. Eadem pariter ratione infidelium infantes apud nos expositos licet baptizare: nam eo ipso quod à parentibus derelinquuntur, censentur eorum curam, & patriam potestatem ad nos transferre. Aduertant

ant tamen hi, ad quos peruenerint, ne grandes effecti ad suos parentes infideles redeant, aut parentes eos recuperent. Ita Azor supra quaestione 4.

7 Turcae nobiles, & Sarraceni (vt fertur) interdum suos infantes solent Christianis offerre, vt per baptismi salutari aquam mundati, à fœtore corpulorum, aut à Dæmonum vexatione liberentur, & bona, ac integra fruantur valitudine. Erit ne licitum Christianis hos baptizare? Non desunt, qui id affirmant, ex eo quod à parentibus spontè offeruntur ad baptismum. Syluester verb. *Baptismus* 4. quaest. 7. (quem ad id citant) quaestum indecisum reliquit. At negatiua pars omnino tenenda est: quia illi infantes statim post baptismum parentibus infidelibus reduntur, & ab illis facti adulti impie instruantur, quo sicile à fide recedunt. Vnde quoties occasio se obtulerit eos liberandi à iure patriæ potestatis, licebit vtiq; eosdem baptizare, cauendo ne postea ad parentes confugiant. Sic docet Azor supra quaest. 6.

8 Major difficultas est, an infantes infidelium, qui sunt mancipia Christianorum, possint inuitis eorum parentibus baptizari. Duplex opinio traditur ab eodem Azor dicto cap. 25. quaest. 7. Prima nostri Subtilissimi Scoti in 4. dist. 4. q. 9. & ibi Durand. q. 6. Gabriel 3. 2. art. 5. dub. 5. & aliorum, qui partem tenent affirmantem. Altera negans, quæ est D. Thom. & eius discipulorum 3. p. quaest. 68. art. 10. & 2. 2. q. 10. art. 12. Paludan. in 4. dist. 4. quaest. 4. art. 3. Soto in 4. dist. 5. quaest. 1. art. 1. cui adhæret Azor ibidem. Quæ sententiæ prima fronte licet videatur aliquam speciem veri, & probabilitatis præse ferre: Primam tamen tanquam magis piam amplector, modo filij baptizati à parentibus separentur, ne ab illis seducti ad paternam infidelitatem educantur, vt resoluit Villalobos 1. p. Summæ tract. 5. diff. 15. num. 3. add. tque nu. 4. sequenti, filios infidelium, qui non sunt subditi Principum Christianorum, nec bellum illis gerunt, non posse licitè baptizari inuitis eorum parentibus. Quam sententiæ adscribit Diui Thomæ, & eius sequacibus loco supra allegato, nec esse contra Scotum superius citatum asserit, quia loquitur de subditis fidelium, quibus reluctantibus licere eorum filijs baptisma conferre iussu Principis Christiani, eosque educandos tradi Christianis docent ibidem Subtilis Doctor, & eius discipuli contra Thomistas, teste Villalobos dict. diff. 15. num. 7. per totum.

Nec obstat, quod pater non potest priuari patria potest. te iure naturæ illi competente. Nam ordo charitatis petit, vt quia paruulis infidelium alia via salutis non patet, possint eripi à potestate parentum, animo eos regenerandi in Christo per sacram baptismi, per quod parentibus iniuria non irrogatur: sed potius eorum filijs, & eorum spiriuali salutis maximopere consulitur, quam vitam spiritualem, & æternam proximi ex charitate tenemur præferre bonis temporalibus, inter quæ numeratur patria potestas. Nec potest dici, quod adest pericu-

lum deferendi fidem susceptam, & adhærendi falsæ parentum sectæ post adultam filiorum ætatem. Nam id periculum cautè potest remoueri, educando illos in Christianis moribus, & institutis omninò abstractos, & sequestratos à parentibus, vt dictum est.

9 Dato autem quod paruulis infidelium baptisma conferatur, coactis eorum parentibus, illud ratum esse, & firmum tenet communis Theologorum sententia, ex D. Thomæ mente dict. quæst. 68. art. 10. vbi Caietan. & resoluit Azor dict. cap. 25. quæst. 8. & probatur efficaciter ex *cap. maiores*, § *item queritur, de baptismo*, vbi Innocentius III. definit, quod ille, qui coactus baptismi suscipit sacramentum, sicut & is, qui ad illud fictè accedit caracterem suscipit Christianitatis impressum, & utrèque ad fidem susceptam tenendam cogatur, ne nomen Domini blasphemetur, ergo pari, imò maiori ratione dictis paruulis caracterem imprimi, inuitis eorum parentibus, dicendū est: qui postquā ad adultam deuerint ætatem, in fide baptismi suscepta stare cogendi sunt. Nec refert, quod voluntas, saltem parentum pro eorum infantibus ad baptismum requiritur: quia sufficit vel tacitus Ecclesiæ consensus in ministro sacramenti, vel patrinorum, vt notat Azor dicta quæst. 8. ad finem. Vel etiam quia in paruulis nullum requiri consensum probabiliter quidam credunt.

10 Hinc deducitur, idque maiori ratione (vt videtur) filios infidelium rationis iam compotes, & petentes baptismum posse iure optimo baptizari, etiam si impubères sint, & renuentibus eorum parentibus: quia facti iam sunt sui iuris in his, quæ ad spiritualem spectant salutem, vt docent D. Thom. 3. p. quæst. 68. art. 10. Tabien. verb. *Baptismus*, 7. quæst. 10. & tradit Azor dict. cap. 25. quæst. 11.

11 Idemque dicendum exillimo, etiam si dubitetur de eorum ad vsum rationis deuentione, cum petunt baptismum: quia presumitur eum rationis vsum accelerari, sine quo, & diuini numinis iuuamine nemo potest ad Deum venire, nec petere tanto fidei sacramento imbui, quidquid dicat Azor dicta quæstione 11. in fine. Idque efficaciter probatur argumento *cap. inuenis, de sponsalibus*, vbi Glossa verb. *dubia*, explicans illa verba: *Quia tentauit forsitan quod complere non potuit*: dicit: *presumitur quod erat doli capax, siue quia malitia supplebat ætatem quoad sponsalia sicut supplet malitia quoad matrimonium, cap. de illis, 9. de desponsat. impuber.* Et in hoc, an consenserit puella ante septimum ætatis annum versari dubium asserit, vbi Hostiensis idem notat dicens, quod erat propinqua ætati septenni, & doli capax, argumento *cap. fin. de desponsatione impuberum*, ac idè ex eo contractu, & presumpso puellæ consensu in dubio orum esse impedimentum publicæ honestatis ad postmodum contrahendum cum consobrina ipsius puellæ. Cuius textus argumentum, & ratio sic explicata maxime facit ad rem, de qua agimus, vt differenti patebit.

12. An vero liceat Principi Christiano Paganos, Iudæos, vel Sarra-
cenos ex suis oppidis, ac ex omni sua ditione expellere, ea lege, vt si
manere velint, sacro baptisinate in Christo regenerentur, sin minus in-
tra certum tempus ad deliberandum datum, ex finibus suæ ditonis om-
nino egrediantur? Affirmant Simancas de Catholicis institutionibus
tit. 35. num. 6. & sequentibus. & alij, quos refert Azor tom. 1. in fit. morali
cap. 24. quæst. 4. Idque sub nostram fermè ætatem à rege Catholico Fer-
nando V. & Elisabella Regina factum fuisse compertum est. Pro quo est
quodam decretum in Concilio Toletano 6. cap. 3. teste Marineo Siculo
lib. 19. & Albertino in Rub. de Hæreticis in 6. quæst. 3. & Simancas
vbi supra num. 9.

RESOLVTIO. XIII.

De Benedictionibus.

COMMUNIS Doctorum tenet, simplices Sacerdotes nõ
posse benedicere ornamenta Ecclesiastica, idque approbat
consuetudo, quæ vim habet legis, & stylus Curix, licet au-
tem Sixtus III. apud Bullarium concesserit Minoribus, vt
Sacerdotes Ordinis possint benedicere omnia ornamenta Sacerdota-
lia, & altarium, demptis corporalibus, hoc tamen quoad dictos Fratres
restrictum est per quoddam Capitulum Generale ad solos Guardia-
nos. Vnde cum non sit restrictum quoad alios religiosos communican-
tes cum Minoribus in priuilegijs, rectè poterunt vti tali priuilegio. Nec
item quædam ampla concessio Gregorij IX. id ipsum indulgentis pres-
byteris Minoribus existentibus in terris in fidelium, vbi copia Episco-
porum non habetur, etiam quoad corporalia benedicenda, est in vsu in
illis partibus, tom. 1. quæst. 19. art. 1. De quo Syluest. verbo, benedictio nu-
4. idem docent Mirand. tom. 2. Manual. quæst. 40. art. 1. conclus. 24. Por-
tel in Addit. addubia, verbo, benedicere num. 2. vbi asserit, apud Fratres
Prædicatores esse in vsu præfatam concessionem Sixti III. nempe vt
Sacerdotes simplices, seu non prælati benedicant ornamenta &c. ex-
ceptis corporalibus.

2. Prælati Regulares, etiam Conuentuales, vt Guardiani, Piores,
& similes licitè benedicunt Ecclesias, cæmeteria, oratoria, corporalia,
& alia ornamenta Ecclesiastica, vbi chryisma non interuenit, ex Grego-
rio IX. Leone X. & alijs pluribus Pontificibus apud Bullariũ. Quod ad
Vicarios in absentia Guardianorum, & Priorum, seu Præsidentis haben-
tes principale regimen conuentus extendit Innocentius VIII. qui non
solum pro suis vlibus, sed etiam pro alienis hoc ampliauit. Id tamen
quoad nos Minoribus restrictum est in Capitulo Generali Mechlinensi

pro nostro tantum vsu, vt Collector Minorum, verbo, *benedicere* §. 14. innuit, *ibidem* art. 2. vide Mirand. supra art. 2.

Exponitur
doctrina Au
storis.

Super quo vacillare videtur noster Auctor ibi, modo asserendo pos se prelatos predicta benedicere pro omnibus vbicunque sint, modo addendo, id esse restrictum per dictum Capitulum Generale. Ego consuetudini, quæ est optima legum interpretis, & praxi Ordinis standum esse omnino censeo, quæ tenet, minime posse dictos prelatos benedicere corporalia extra vsuum suorum conuentuum, & confirmari Collector Societatis Iesu, verbo, *benedicere* §. 13. vbi de predicta concessione sic aduertit. *Quoad benedictionem tamen externorum, non nisi necessitas urgeat, & prelati, seu Episcopi dissent, & sine illorum offensione.* Ita refert Portel, verbo, *benedicere* num. 3. Sed Miranda vbi supra art. 3. indecisè loquitur super hac re.

3 Prouinciales Indiarum vltra predicta, etiam pro vsu alieno possunt benedicere calices, Episcopis in Prouincia non existentibus, ex præfatis Bullis Leonis X. & Adriani VI. quam auctoritatem, seu facultatem possunt committere, & communicare suis Fratribus. Item ex alio priuilegio Innocentij VIII. communicato iam omnibus Abbatibus per Gregorium XIII. apud Bullarium, Abbates Cistercienses possunt calices consecrare accepto prius sacro chrysmate ab aliquo Catholico Episcopo, etiam pro alieno vsu. Sed hoc non communicatur Prouinciis libus Mendicantium, quia non habent exercitium Pontificaliū, sicut dicti Abbates, *ibid.* art. 3. & tom. 3. *Addit. summa* cap. 27. num. 1. Idem docent Miranda vbi supra art. 4. Portel, verbo, Abbas num. 2.

4 Vbi Episcopo per requisitus à Regularibus cum debita reuerentia, & instantia recusauerit eorum Ecclesias, altaria, calices, & alia similia benedicere, & consecrare sine legitima causa, possunt iuxta priuilegium Sixti III. mox citandum, petere horum benedictionem, & consecrationem ab alieno Episcopo, quod non est reuocatum per Concilium Tridentinum, vbi habetur, quod nulli Episcopo liceat cuiuscumque priuilegi prætextu Pontificalia in aliena diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, quia id in hoc casu non habet locum. Idem est dicendum, quando talem benedictionem nollit proprius Episcopus gratis exhibere, ex eodem Sixto III. apud Bullarium *ibid.* art. 4. & 5. idem docent Mirand.

vbi supra art. 5. & 6. Portel verbo, *benedicere* num. 4. 5. Episcopo distante plusquam duas dietas, seu 14. leucas potest Prælati Conuentus benedicere, seu reconciliare Ecclesiam pollutam cum aqua ab ipso benedicta, ex Leone X. apud Bullarium. A qua vero benedicta ab Episcopo solum requiritur pro reconciliatione Ecclesie consecrate, non vero benedicta, *ibid.* art. 6. De quo Capuccinus ad Compendium dict. verbo, *benedicere* §. 14. Henriquez tom. 2. lib. 13. cap. 5. §. 8. pollutio, relati à Portel nu. 2.

Bullar. Bulla
5. Innocen. 8.
n. 4. & Bulla
3. Greg. 14.

Trid. sess. 6. c.
5. de reform.

Bullar. Bulla
37. nu. 76. &
77. Sixti 4. &
Bulla 34. à n.
17. vsque ad
20.
Bulla 6. Leon

Nota ad Resolutionem de Benedictionibus.

6 Nota quod ex privilegio Pauli III. pro Societate Iesu apud Bullarium, possunt dicti praelari Ecclesias suas, & cæmeteria benedicere, aut consecrari facere à quocumque Episcopo, si Diocæsanus, ultra quatuor menses id facere distulerit. Imò si ter requisitus venire renueit, etiam non expectatis dictis quatuor mensibus possunt dictæ Ecclesiæ, & altaria consecrari, & benedicere à quocumque Catholico Episcopo iuxta dictum privilegium Sixti IIII. teste F. Ioanne de la Cruz in suo Epitome lib. 2. cap. 5. dubio 9. conclus. 3. in fine.

Bullar. Bulla
S. Pauli. 3. nu.
27.

7 Item in eadem Bulla Pauli III. habetur, quod religiosi in terris remotissimis infidelium possint Ecclesias, & alia pia loca erigere, & erecta reformare sine alicuius præiudicio, & vestes sacerdotales, Pallas, corporalia, calices, cæmeteria (si Episcopus non ad sit) benedicere, ac prophanatas Ecclesias reconciliare, statutaque necessaria facere, factaque mutare, alterare, ac illis addere, vel detrahere, & bis in die celebrare. Ita in præfata Bulla à num. 36. vsque ad 40. inclusivè. De quo Portel in Addit. ad dubia num. 3. ubi per errorem fortem typographi refert pro Paulo III. Gregorium XIII. nullibi enim inter Bullas huius Pontif. reperitur talis Bulla, sed apud Paulum 3. dicta Bulla s. n. 36. & 37.

RESOLUTIO XIII.

De Benefactoribus.

Benefactores monasteriorum, seu religiosorum, qua tales sunt, non possunt à quoquam molestari, aut excommunicari ex Innocentio III. Leone X. & Paulo III. apud Bullarium. Alii tamen de causis, & non in odium religiosorum, bene possunt excommunicari, nisi actu seruiant ipsis intra septa monasterij sub obedientia praelatorum viuentes, iuxta decretum Tridentinum, tunc enim ab Episcoporum iurisdictione exempti sunt, tom. 1. quest. 33. art. 1. Ad quod vide infra de excommunicat. num. 7.

Bullar. Bulla
26. Innoc. 4.
Bulla 7.
Pauli 3. n. 16.
Trid. sess. 24.
c. 11. de refor.

2 Prælati Regularium ex concessione Urbani V. & Iulij II. apud Bullarium, imò, & iuxta ius commune, possunt per suas litteras benefactoribus communicare suffragia, indulgentias, orationes, & alia bona spiritalia suorum subditorum, & congregationum tamquam habentes auctoritatem dispensatiuum cõmunium bonorum Communitatis, tã quoad vim satisfactoriam, quam meritoriam. Bona tamen satisfactoria necessario, & speciali intentione debent applicari ab eo, qui communicat, alias non proderunt his, quibus communicantur quoad

Bullar. pag.
616. Bulla 26.
Iulij 2.

vim satisfactoriam, scilicet quoad vim meriti, nam participatio meritorum per viam meriti non semper requirit specialem intentionem; vel applicationem, ut quando applicantur existentibus in gratia ob communionem sanctorum. Nec ex hoc minuitur valor operum ex pluri-
 bus communicantibus, in quantum meritoria, bene tamen in quantum satisfactoria. Unde ex hac applicatione non fit deterior religioſorum conditio, imo aliunde aliqui illis augetur ratio meriti prouenientis ex charitate, qua alijs sua bona satisfactoria applicant, *ibid. art. 2.* De quo vide de D. Thom. in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 1. & in addit. ad 3. part. quæst. 26. art. 1. in corpore, Nauar. tractatu Miscellaneorum, Miscellan. 11. num. 4. & in Comment. de Iubileo, & indulgent. notab. 31. num. 18. Thomas Vvalden. lib. de Sacramentalibus cap. 24. Soto in 2. dist. 21. quæst. 1. art. 4. conclus. 2. Miranda tom. 2. Man. quæst. 50. art. 1. & sequentibus.

3 Talis communicatio meritorum non valet ad hoc, ut ipsi participantes ex hoc immediate absque vilo bono opere, & dispositione habeant gratiam gratum facientem, & præmium gloriæ, valet tamen ad consequendum à Deo gratiam conuersionis, illuminationem, & virtutum profectum, & ad collationem bonorum spiritualium, & præseruationem à peccatis, & ab alijs malis animæ, & corporis, quo quis potest alteri mereri de congruo, seu impetrare à Dei misericordia liberali, *ibidem art. 3.* De quo Communis cum D. Thom. in Addit. ad 3. part. quæst. 27. art. 1. quem etiam vide in 4. dist. 41. quæst. 2. art. 1. & 1. 2. quæst. 114. art. 6. & 8. Nauar. dict. Miscella. 11. num. 2. quæst. 3. 4. & 5. & in Enchiridione de oratione cap. 10. num. 46. quos referendo multa congerit ad idem Miranda dict. quæst. 50. art. 2.

4 Prælati etiam Papa regulariter non potest applicare quoad vim satisfactoriam bona facta à subdito, pro satisfactione suorum peccatorum, ipso inuito, sed ea dumtaxat, quæ alias cedunt in thesaurum, communis factis non specialiter applicata, vel superfluunt facientibus, aut iniunguntur à prælato, aut quæ sunt in communi, & pro intentione communi, talia namque bona bene prælatus comunicat alijs quoad vim satisfactoriam, etiam inuito subdito, & habente necesse eorum. Quoad vim autem meritoriam omnia bona subditorum tam priuatum, quam in communi facta, tam superæ rogatoria, quam obligatoria potest prælatus applicare, cum ex inde nulli fiat præiudicium, imo ex eo fit melior conditio operantis ex multitudine participantium, *ibidem art. 4.* De quo Corduba lib. 3. de indulgentijs quæst. 42. art. 5. dicto 4. Soto in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. conclus. 2. Nauar. dict. Miscell. 11. num. 9. quæst. 9.

Idem tradit Miranda supra art. 3. conclus. 1. vbi conclus. 2. addit, in aliquo casu speciali, ex causa vigenti posse prælatos suorum subditorum bona etiam ipsi inuitis, alicui insigni benefactori, cui voluerint, communicare, ex Soto, & Doctoribus supra allegatis.

5 Bona præterita iam facta, si dum sunt, non applicantur, saltem virtualiter,

tualiter, nequeunt amplius applicari à faciente, vel à prælato quoad vim satisfactoriam, quia iam sunt reclusa in communi thesauro Ecclesiæ, nec possunt ab aliquo in priuato thesauro reseruari pro tempore futuro, vt tunc applicentur. At quoad meritum possunt optimo iure applicari etiam præterita bona, nam de meritis quoad vim meritoriam non congregatur communis Ecclesiæ thesaurus. *Ibid. art. 5.* De quo Diuus Bonavent. in 4. dist. 20. quæst. 3. Cordub. lib. 5. de indulgentiæ quæst. 42. puncto 3. Nauar. supra num. 7. Miranda supra art. 4.

6 Communicatio bonorum communis facta à prælatis per suas litteras benefactoribus, intuitu benefactorum nõ participatur, nisi prorata secundum quod plus, minusve benefactores sunt: scilicet, si fiat communicatio intuitu solius charitatis ad beneplacitum prælati, nam tunc valebit concessio secundum intentionem ipsius communicantis quoad vim satisfactoriam, & meritoriam. *Ibidem art. 6.* De quo Cordub. vbi supra puncto 9. Miranda supra art. 5.

7 Hæc communicatio multum differt ab indulgentiarum communicatione. Primo, quia ad eam non vtuntur prælati iurisdictionis clauæ, nec per eam remittuntur, aut relaxantur pœnæ peccatorum, sicut in indulgentijs. Secundo, quia hic non applicantur merita passionis Christi, quæ sunt infinita recondita in thesauro Ecclesiæ, sed bona communis, quæ sunt finita, & limitata. Tertio non fit auctoritate potestatiua, sed tantum potestate naturali, quam quis habet ad distribuendum bona sua, aut sibi commissa. Vnde per hanc communicationem non liberatur participans in foro Dei, & Ecclesiæ à pœnitentijs iniunctis à sacerdote, sicut in indulgentijs, cum merita applicata non sint infinita. Tandem quia indulgentiæ valent ad satisfactionem pœnarum Deo debitaram pro peccatis, hæc autem communicatio valet præcipuè ad impetrationem bonorum, aut remotionem malorum per viam meriti de congruo: ad satisfactionem tamen pœnarum valebit, si id intendat applicans. Vnde non suspenditur per bullam Cruciatæ, aut aliam bullam suspendentem indulgentias. *Ibid. art. 7.* De quo D. Thom. in 4. dist. 20. art. 3. & 4. & in Addit. ad 3. p. quæst. 26. art. 1. Nauar. de indulgentijs notab. 31. nu. 21. & 22. & di& miscell. 11. nu. 4. quæst. 6. Cordub. dict. quæst. 42. puncto 4. Soto in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. Miranda supra art. 6.

8 Hospitantes Fratres Minores de Obseruantia, qui vulgo, *Germani*, vocantur, habent in Hispania inter alia priuilegia Regalia, quod non teneantur contribuere pro accomodandis militibus quod in oppidis inter oppidanos, seu ciues distribuitur, de quo infra redibit nobis sermo. *Tom. 2. quæst.*

40. art. 2.

RESOLVTIO XV.

De Beneficijs Ecclesiasticis.

BENEFICIUM aliud est sæculare, quod per clericos sæculares administratur, & aliud regulare, quod religiosis, & monasterijs additum est. Sæculare aliud est cum administratione, seu cura, & dicitur curatum, & aliud sine cura, seu administratione, & dicitur simplex. Regulare item est in duplici differentia, aliud vocatur duplex, vt Abbacia Regularis, & Prioratus Claustralis, quia illud obtinens duplici honore fungitur, scilicet circa personas, & circa res monasterij. Aliud dicitur simplex, vt Prioratus simplex & Monachus Regularis, quia illud obtinentes simplici honore tantum funguntur. *Tom. I. quæst. 34. art. 1.*

2 Beneficium autem sæculare, seu Ecclesia sæcularis vnita beneficio, & Ecclesiæ Regulari sortitur naturam, & priuilegia Regularis, cui vnitur, & subiicitur. Sed aduerte, quod modo ex decreto Concilij Tridentini Episcopus non obstante quocunque priuilegio potest examinare huiusmodi vniones perpetuas à quadraginta annis citra factas. *Ibidem in fine, & tom. 3. Sum. cap. 3. n. 20.* De quo Perusio de vnione Ecclesiæ cap. 2. & latissime Sanch. traditis multis lib. 7. decalog. cap. 129. à n. 145. & seqq. per totum. Quod examen posse fieri, etiamsi per decennium non constet de talibus vnionibus, addit Auctor *dist. num. 20. Ad dit. Sum. vide infra in notis num. 29. vsque ad 40.*

Pro vnionibus beneficiorum, & quot tempus requiratur ad probandam vnionem. Vide Rebuffum in praxi benefic. lib. 1. tit. de vnionibus benefic. à num. 34. Mascard. de probat. concl. 179. & 586. & 1413. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 80. Nicola. Garcia de benefic. p. 12. ca. 2. num. 225. & 226. quos refer Barboza *dist. Sessio 7. cap. 6. de re for. & tradit Auctor dist. num. 20. vbi docet, per solam possessionem non probari, nec præsumi vnionem in forma solemnī, nisi concurret tempus immemorabile, & ad id refert quandam declarationem Cardin. vide Sanch. supra num. 179. & in notis infra num. 32.*

3 Aliqua sunt beneficia Regularia, quæ Manualia dicuntur, quæ nomen, & naturā beneficiorū imitantur, propriè tamen beneficia non sunt, quia illis præfati amouentur ad naturā Abbatis, vel Prioris si iusta amotionis ad sit causa, aliis sine causa amotus poterit implorare superioris auxilium. Quæ beneficia, seu Prioratus Regularis administrationis causa tantū esse dicuntur: nam quæ naturā induunt beneficij perpetui, eorum Præfati etiam perpetui erunt, nec per Abbatem amoueri possunt, & idem iuris est, quando beneficium à Pontifice conceditur, vel

confer-

Trid^o. Sess. 7.
cap. 6. de re-
form. & Sess.
24. ca. 13. ver-
bo in vnioni-
bus.

confirmatur ex certa scientia, & expressa qualitate, ex Glossa in *cap. por-*
recta verb. confirmantur, de *confirmat. utili*, vbi Abbas num. 4. *ibidem. art. 2.*
De quo vide Nauar. lib. 1. conf. 3. tit. de presbyter. vers. 4. quod nec ra-
tio in 1. edit. num. 5. Sanchez lib. 5. decalogi c. 5. num. 16. & lib. 7. cap.
29. à num. 106. & præcipue num. 22. & num. 130. Vide infra in notis
nu. 42.

4 Regularia beneficia Regularibus dumtaxat, & sæcularia sæcula-
ribus conferenda sunt *cap. nullus de ello. Fione*, & patet ex privilegijs San-
cti Ioannis Hierosolymitani. Rursum Regularia beneficia, vt Priora-
tus Ecclesiarum, vel administrationes non debent conferri monachis
alterius Ordinis, nisi eius, per quos solet possideri, sine auctoritate Pa-
pæ, *cap. in singula, de prohibemus, in 6.* Item debent esse expressè professi in
tali religione, vel habitum omnino suscipere, & professionem in illa e-
mittere teneantur, ex Concilio Tridentino. *ibidem art. 3.* De quo Sclua
de benefic. p. 3. quæst. 11. num. 130. Nauar. conf. 9. de præben. Zerola in
praxi Episcop. p. 2. verb. *beneficium*, num. 5. p. 35. Azor iust. moral. p. 2.
lib. 3. cap. 26. quæst. 4. 5. & 6. Sanchez lib. 7. decalog. cap. 29. num. 29.
& sequentib. Et in defectu Regularium posse beneficia Regularia cle-
ricis sæcularibus conferri tenent Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ
glossa 8. num. 43. Garcia de beneficijs p. 7. cap. 10. num. 16. Azor d. q.
6. additque Gonzalez num. 77. & 78. Sacram Congregationem Cardi-
nalianam censuisse, ordinarios collatores portiones Monachales, & Ca-
nonicales Regularibus provideri consuetas posse conferre, etiam cle-
ricis sæcularibus, qui habitum suscipere, & professionem omnino emit-
tere teneantur, non tamen Abbantias, & beneficia ad ministracionem ha-
bentia. Ita refert Barboza in remis. ad Tridentinum dict. Sessione 14.
cap. 10. de reformat. Idem resoluit in nouitio habere locum Sanchez
lib. 7. decalogi cap. 4. num. 24. etiam in consulto Papa, ex declaratione
Cardin. relata à Gonzalez vbi supra num. 78.

5 Mendicantes, cum iam habere possint bona in communi, con-
sequenter etiam beneficia Ecclesiastica obtinere optimo iure possunt,
vt colligitur ex quadam concessione Sixti Quarti facta Carmelitis ap-
ud Bullarium, qua per communicationem fruuntur ceteræ Religio-
nes Auctor in *Addit. Summa tom. 3. cap. 30. num. 3.* Item docet Sanchez
dict. lib. 7. cap. 29. num. 37. & nos latius dicemus infra n. 51.

6 Monachus non potest promoueri in Ecclesia collegiata ad Ca-
nonicatum, vel ad aliud beneficium simplex, bene tamen ad dignitatē,
vel Præposituram ipsius, vel alterius Curatæ Ecclesiæ sæcularis, etiam
Cathedralis, ob rationem curæ, & prædicationis. At in monasterio ha-
bente populum monachus illius curam habere non potest, sed clericus
sæcularis præficiendus est *cap. 1. de capellis Monachorum.* Quod mirabile re-
putat Abbas in *cap. quod Dei immorem, de statu Monachorum.* laborans circa ra-
tionem diuersitatis circa hos duos casus, *Ibid. art. 4.* De quo Sanchez

Trident. Sess.
14. cap. 10.
de reformat.

Bullar. Bulla
37. Sixti 4.
num. 104.

ſupra à num. 34. vide à nobis dicenda infra num. 52.

7 Nulli religioſo licet acceptare beneficiũ in Eccleſia ſæculari ſine licentia ſui prælati, *cap. ſi religioſus. de electione in 6. ſecus facta electio ipſo facto viribus omnino euacuatur, vt ibidem dicitur, ſine aut diſpenſatione Apoſtolica, etiam ſi promoueatur in Papam, ex quadam Gloſſa ſingulari in cap. quam ſit, §. nullus monachus 18. quaſt. 2. Prælato autem renuente conſentire ad id ille cõpellendus eſt, neceſſitate, aut vtilitate exigente, ob bonum publicum. Imò apud quaſdam religioſos non licet electioni de ſe factæ conſentire, ſeu acceptare, & à ſuperiori nec procurare, vel per alium impetrare abſque Capituli, vel Generalis licentia, aliàs caret impetratis, & inhabilis perpetuo redditur ad alia: quod ſi mõnitus intra tres dies non acq̄ueuerit excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit, à qua, niſi ſatisfactione ſubiectionis facta, prohibentur monachi illum abſoluere in virtute ſanctæ obedientiæ, & maledictio- nis æternæ, ex Eugenio Quarto apud Compendium Cifter. titulo beneficia Eccleſiaſtica §. 2. *ibidem art. 5. De quo Abbas in cap. quod de t̄m̄- rem. Sanchez diſt. cap. 29. num. 57. & ſequentibus, quĩ idem docet cum Auctore & nos dicemus infra num. 54.**

8. Item nullus religioſus ad aliquod beneficium ſæculare, vel regula- re admiſſus ad mitti poteſt in Capitulis Generalibus Prouincialibus, ſeu Congregationibus, aut alijs negotijs ordinis, niſi cum conſenſu Gene- ralis ſub pœna excommunicationis, quam admiſſus, & admittens ipſo facto incurrit, ex conçeſſione Calixti III. & Sixti IIII. *ibidem in fine.* Idem docent Mandofius de priuilegijs ad inſtar, gloſſa 3. num. 11. San- chez lib. 6. decalog. cap. 6. num. 33. Qui licet agatibi de Epifcopo mo- nacho, idem extendi ad parrochum innuit num. 36.

9. Monachus factus Reſtor alicuius Eccleſiæ ſæcularis pertinentis ad Epifcopum ab obedientia ſui prælati abſoluitur, & imperio Epifopi ſubijcitur, nec ad obſeruantias Regulares ſeruandas tenetur, quæ con- mode non compariuntur cum executione ſui beneficii. In omni men- ſu habitu deferre tenetur, nec illi propriũ habere licet, ſed tantum admiſtrationem fructuum beneficii ſibi crediti. At ex quadam con- ceſſione Gregorij XI. apud Bullarium præfatus monachus curatus ſuis ſuperioribus, eorumque correccionibus omnino ſubijcitur, ac ſi tale mu- nus non haberet, vt in ſimili de capellaniſ Papæ decernitur in præfata Bulla Gregorij XI. & eſt conforme Concilio Tridentino ſtatuentem:

Bullar. Bull. I

Greg. XI.

Trid. ſeſſ. 25.

c. 4. de regn.

Bullar. Bulla

32. Leo X.

Ne quis Regularis ſine ſui ſuperioris licentia, cuiuſcuſi operis prætextu ſubijcatur ſe- obſequio alterius. Ibidem art. 6. De quo Sanchez lib. 6. decalog. cap. 6. num. 36.

Ad quod etiam eſt quadam Bulla Leonis X. pro Prædicatoribus apud Bullarium, vbi decernitur, quod religioſi quantumuis exempti, & licentiati à Papa ad ſeruendum alicui beneficio, ſint ſubiecti ſuis præla- tis Regularibus, niſi aliàs à Sede Apoſtolica habeant Eccleſias paro- chiales.

chiales aut earum perpetuas Vicarias illis actualiter seruientes. Ad quod vide Azor to. 1. in st. moral. c. 19. q. 15. Syluest. verb. *Religio*. 7. q. 11. F. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 6. conclus. 2. Sanchez lib. 6. cap. 6. n. 36. agentes de absolutione ab obseruantijs, de quibus supra, & nos latius dicemus infra num. 58.

10 Religiosus Beneficiarius quærit Ecclesiæ, vbi habet beneficiū non subiectū suo monasterio, vel Ordini. Et idē dicendū est de habente beneficiū monasterio subiectū nō pleno iure, vel etiā iure pleno, dummodo non sit ad nutū Abbatis amouibile. Imo idem iuris est, si habet illud concessum à Papa ex certa scientiā ad vitam suam, siue beneficiū pleno iure subdit monasterio, siue non, siue ad nutum prælati sit amouibile, siue non, quia in omnibus istis casibus talis religiosus definit esse sub obedientia sui prælati, saltem quantum ad hoc, nec ab eo potest amoueri, nec ad claustrum reduci. *ibid. art. 7.* De quo Nauar. in *cap. non dicatis* 12. *quæst. 1.* num. 6. Faciunt tradita à Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 6. num. 14. vbi agit de Episcopo, & beneficiario monacho disponente de suis redditibus inter viuos, non tanquam dominus sed tanquam administrator. vide infra num. 60.

11 Monachus non potest cogi à suo prælato ad acceptandum beneficium sæculare, vel Regulare alterius Ordinis, vel monasterij, nisi beneficium consuetum sit regi per monachos sui monasterij, tunc enim obedire tenetur illius præcepto, cum sit secundum regulam, pertineatque ad monasterium administratio talis beneficii. *ibid. art. 8.* De quo Nauar. in dict. *cap. non dicatis* dict. num. 6. & comment. 4. de Regularibus num. 23. Sanchez citans nostrum Auctorem, lib. 6. Decalogi cap. 2. num. 51.

12 Licitè potest cogi à prælato monachus ad relinquendum beneficium manuale, etiam absque aliqua causa, dummodo non faciat malo animo. At non potest ipsum cogere, aut habilem redere ad duo beneficia etiam sui Ordinis, vel monasterij. *cap. cum singula, de præbend. lib. 6.* nisi fiat de auctoritate, & dispensatione Papæ, sine qua monachus non potest duas Ecclesias parrochiales in titulum possidere, *cap. monachi, cap. quod Dei timorem, de statu monachorum* Auctor *ibidem art. 9.* De quo Nauar. vbi sup. n. 23. & 65. Rebus. in Praxi benef. tit. de dispensat. cum Regularibus n. 8. & 9. Sanchez lib. 7. Decalog. ca. 29. nu. 78. & loquens de amotione beneficii ad nutum Abbatis num. 110. & sequent. De quo vide infra in notis num. 42. & 61. vsque ad 67.

13 Collatio, & institutio beneficiorum Regularium, etiam auctorizabilis pertinet ad monachos, & ad monasteria, quibus sunt vnita, nec Episcopi in eorum vacatione possunt edicta proponere, nec ad concursum vocare per multa priuilegia Apostolica confirmata à Sixto V. pro Ordine S. Benedicti, & pro Cōgregatione S. Ioānis Euāgelistæ (Loyol uocant apud Portugalliam) de quibus in Bullario, dummodo deputati ad seruendum Ecclesijs, seu beneficijs, etiam ad nutum amouibiles, ab

Episcopo prævio examine approbentur: *Exceptis monasterio Cluniacensi, & alijs monasterijs, & locis in quibus Abbates Generales, aut Capita Ordinum sedè ordinariam, & principalem habent, aut alij Regularium superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem, in parochas, & parochianos exercent.* Ex Decreto Tridentino *ibidem tom. 1. quæst. 36. art. 1. & tom. 3. Summa cap. 23. num. 21. De quo Azor idem docens, tom. 1. inst. moral. lib. 12. cap. 22. quæst. 9. Sanchez dict. cap. 39. num. 108.*

Trid. sess. 25.
cap. 11. de Re
gul.

Bullar. Bulla
14. Sixti 5.
Trid. sess. 7. c.
7. de reform.
& sess. 25. c.
16. de refor.

14 Constitutio salarij pro seruientibus Ecclesijs Regularibus non prælatorum Regularium arbitrio, sed Ordinariorum iudicio relinquatur, ne parvitate salarij Rectores cogantur aliunde necessaria quærere; & cura animarum negligenter exercentur, ex Sixto Quinto apud Bullarium, & est conforme Concilio Tridentino, vbi imponitur ordinaris dicta beneficia visitantibus: *Vt per idoneos Vicarios perpetuos, si opus fuerit, provideantur ab eis, cum tertia parte fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipsorum, portione etiam super certa re assignanda, ibidem de putandos, non obstantibus quibuscumque priuilegijs.* Vnde monasteria, quibus sunt perpetuo vnita dicta beneficia non possunt ad libitum alterare ad antiquum statum Ecclesiæ sed tenentur conseruare Rectores, seu Vicarios in eodem antiquo statu, *ibid. art. 2.* Ad quod emanauit quædam constitutio Pij V. anno Domini 1567. die 15. Nouëbris, incipit, *ad exequendum*, quæ est hodie seruanda, teste Gonzalez ad regulam 8. Cancellariæ glossa 5. 6. 3. num. 79. & refert Barbosa in Remiss. ad Trident. dict. cap. 7. nu. 2. Idem docet Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 4. num. 14.

Trid. sess. 24.
ca. 9. de refor.

Trid. sess. 7. c.
8. de reform.

Trid. sess. 25.
cap. 8. & 20.
de reform.

Bullar. Bulla
34. Greg. 13.

15 Episcopis non competit ius visitandi Ecclesias Ordinum Militarium, & aliorum Regularium, quia sunt nullius diocœsis, ex concessione Lucij Tertij, & Gregorij Papæ, non obstante Concilio Tridentino, vbi decernere videtur, quod Episcopus proximior visitet Ecclesias, quæ nullius Diocœsis sunt, nam id de Ecclesijs secularibus, & non de Regularibus debet intelligi, vt colligitur ex verbis eiusdem Concilij. Et eodem modo debet intelligi aliud decretum eiusdem Concilij, vbi habetur: *quod ordinarius cuiuslibet loci teneatur quelibet anno visitare omnes Ecclesias, quamuis exemptas.* Loquitur enim de Ecclesijs secularibus exemptis, Ecclesiæ namque Regulares à suis ordinarijs solent visitari, & habent priuilegia Apostolicum, quod non visitentur ab Episcopis, & Concilium præcipit debere circa hoc seruari Regularium priuilegia. Ordo Militaris de Alcantara habet plures Bullas, quæ declarant dictum Ordinem esse nullius diocœsis. Item Ordo Militaris de Auis in Portugallia habet aliam Bullam Leonis Decimi confirmatam per Gregorium XIII. vt Fratres, Priores, & Curæ residentes in Ecclesijs dicti Ordinis non puniantur nec castigentur per Episcopos, aut Archiepiscopos diocœsum, vbi resident, nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipsorum, etiam si ab ip-

sis conferantur, quia non decet eisdem puniri in duobus tribunali-
 bus Ordinibus, scilicet, & Ordinarij, quæ Bullæ extant in Conuen-
 tu de Auis, & contra ius non visitandi dictas Ecclesias non currit
 minor præscriptio, quam centum annorum, ex quoddam privile-
 gio Eugenij III. concessio monasterio S. Pauli extra muros Ro-
 mæ confirmato per Pium III. quo gaudent aliæ Religiones, ex-
 tatque in Bullario. *ibidem artic. 3.* Ad quod vide tradita ab Azor tom. *Bullar. Bulla*
 secundo institut. moral. capit. 50. quæst. 10. & 13. ad finem. Ad *17. Eug. 4. n.*
 quod est quædam declaratio Cardinalium apud Marzilla lib. 4. tit. 7. *15.*
 pag. 539. in hunc modum. *Beneficia secularia tantum, non autem Regu-*
laria in visibus decretis ab Ordinarijs visitari possunt. De quo Vide Zeru-
 la in Praxi Episcop. verbo, *visitatio*. pag. 341. part. 1. & verbo, *exemp-*
tus part. 2. Azor 2. part. Inst. Moral. lib. 3. cap. 40. quæst. 10. relati à
 Barbosa in Remiss. ad Tridentinum di. sess. 7. cap. 8. de reform.

Alia Bulla extat apud Bullarium Gregorij XIII. in qua declarat
 Militiam S. Ioannis esse exemptam à visitatione, correctione, vel *Bullar. Bulla*
 reformatione Ordinariorum, præterquam in his, quæ animarum cu- *8. Greg. 15.*
 ram, & administrationem sacramentorum concernunt. Sed Bulla hu-
 ius Pontificis pro Militia Auis est amplior quoad hoc, quam illa, quæ
 supra à nobis est relata.

16 Ex his deducitur, quod Priores, seu Curati dictorum Ordinum
 seruientes beneficijs, & Ecclesijs pleno iure dictis Militijs subiectis nõ
 possunt ab Episcopis castigari, aut excommunicari, etiam delinquentes
 in suo officio parochiali, seu sacramentorum administratione, &
 alijs ad suam curam pertinentibus, non obstante decreto Tridentino:
 quia licet ibi detur facultas Episcopis visitandi, & corrigendi omnes Cu- *Trid. sess. 25.*
 ratos, etiam Regulares in his, quæ pertinent ad curam animarum, & sa- *c. 11. de Reg.*
 cramentorum administrationem, excipiuntur tamen ibidem Regulares
 subiecti superioribus iurisdictionem ordinariam Episcopalem, & tem-
 poralem in parochos, & parochianos exercentibus, qualem habent
 Magistri dictarum Militiarum. Dicitur enim decretum tantum proce-
 dit in Regularibus, qui sunt destinati seruitio Prioratuum suorum mona-
 steriorum: quantum ad regimen eorundem Episcopis subiectorum
 iuxta cap. 1. S. in eos, de privileg. in 6. innouatum in Concilio Tridenti-
 no, quæ ita debent intelligi, *ibid. art. 4.* De quo Couar. in Pract. quæstio *Trid. sess. 7. c. 1.*
 nib. cap. 1. n. 5. & Sylvest. verb. *exemptio in fine.* *14. de reform.*

17 Nec sententia Cõsilij Regalis declarans Episcopum non facere
 vim visitando, aut prætedendo visitare Ecclesias dictorum Ordinũ, & punie-
 do religiosum Curatũ delinquentem in administratione ipsius Curatus,
 nocet iurisdictioni Ordinum, etiamsi dictus monachus Curatus huius-
 modi sententiæ obediens, seque subiecerit correctioni Episcopi: Nam
 talis sententia tanquam à iudice non competente lata omnino irrita,
 & nulla fuit, habent enim Fratres præfactorum Militiarum suos
 proprios.

proprios iudices assignatos à Rege Catholico Hispaniæ virtute cuiusdam Breuis Apostolici ad decidendas lites inter dictos Ordines Militares, & Episcopos. Nec consensus dicti monachi curati in sententia Consilij Regalis obstat, nullus enim Ecclesiasticus potest in iudicium non suum consentire absque expressa licentia sui iudicis *cap. 1. cap. si quis contra, cap. si diligenti, de foro competente*. Quod à fortiori procedit in Regularibus, qui non habent velle, nec nolle, & sunt notorie exempti, nullus autem exemptus Sedi Apostolicæ immediatè subiectus potest iuri, seu privilegio suo renunciare absque licentia Papæ. Super quo fuit data quædam sententia definitiva à Catholico Rege Philippo auctoritate cuiusdam Breuis Gregorij XIII. in fauorem Ordinis Alcantaræ contra Episcopum Salmantinum. *ibid. art. 5.* Ad quod vide glossam in *cap. significasti*, verbo, *Clericus*, vbi DD. *de foro competente*. Abb. in dict. *cap. 1. num. 1. & 2. cons. 25. quæst. 1.*

18 Oblationes, & anniuersaria pertinent ad Rectores, & Vicarios Ecclesiarum Ordinum Militarium, & non ad Commendatarios, seu Præceptores earum, quia illa non veniunt appellatione decimarum, quæ tantum conceduntur, & debentur ipsis Commendatarijs, nec enim debentur dictæ oblationes, & anniuersaria nisi interessentibus, ad instar distributionum quotidianarum apud Ecclesias Cathedralis. *ibidem art. 7.* De quo Panormit. in *cap. pastoralis, de his, quæ sunt à prelatiis*. Valasc. lib. 1. consultat. 14. Didacus de la Mota de confirmat. Ordinis S. Iacobi lib. 2. cap. 1. §. 10. probat. 8. fol. 193.

19 Beneficium nouitij non vacat ante eius professionem, nec est cuius conferendū, nisi de eiusdem assensu *ca. beneficium de Regular. in 6.* Cuius renunciatio intra annum nouitatus facta non tenet, nec potest fieri, nisi paulo ante professionem, quando scilicet nouitius est iam receptus à Fratribus, & accinctus ad illam emittendam, omniaque ad id parata, ita vt moraliter loquendo indubitanter effectum fortietur professio, iuxta mentē Concilij Tridentini, & sacrorum Canonum volentium nouitios in sua libertate conseruare vsque ad professionem, cui hoc modo rectè prouidetur, *tom. 1. quæst. 37. art. 1. & 2.* De quo Azor Instit. Moral. 2. part. lib. 7. cap. 15. quæst. 4. Flamin. de Resignat. lib. 3. quæst. 13. num. 3. Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 4. à num. 2.

20 Beneficiarius, seu Curatus cōmittēs homicidiū, nō priuatur ipso facto beneficio, sed per sententiā iudicis est priuandus, nō obstāte Concilio Trident. in quo tantū definitur, quod homicidæ nullū beneficiū Ecclesiasticum de nouo conferatur, *tom. 1. quæst. 24. art. 16.* De quo Nauar. cap. 27. num. 249. & in *ca. si quando exceptione 9. de Rescriptis*, Couar. cap. si furiosus 2. part. §. 3. num. 6. Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 29. num. 139. agens in genere de delicto priuatione digno.

De intellectu dicti decreti Trident. vide Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. num. 112. Cenedo lib. 1. pract. quæst. 24. num. 13. & sequent.

Tiden. sess. 25
de Regul. cap.
16.

Trid. sess. 14.
cap. 7. de re-
form.

quentibus, Ægidium de sacrament. tom. 2. disp. 18. à num. 73. Ledesm. in Summa 2. p. tract. 8. de iust. commutativa cap. 18. concl. 14. diff. 1. & nos latius dicemus infra in notis num. 72. & 73.

21 Beneficium sæculare collatum Regulari, & ab eo per spatium 40. annorum possessum efficitur regulare, licet vnicus interuenerit collationis actus, nam actus vnus habens causam successiuam, & continuationem temporis habilis ad consuetudinem inducendam sufficit, vt cõsuetudo inducatur *cap. cum de beneficio, de præbendis in 6. Auct. Tomo 1. q. 69. art. 1. § secundum requisitum.* De quo latè Sanchez lib. 7. decalogi cap. 29. nume. 16. & 17. & nume. 20. vsque ad 26. vide infra in notis num. 27. & 28.

22 Non est priuandus beneficio Ecclesiastico clericus nisi ob graue crimen, *cap. inuentum 16. quæst. 7.* Nec pœna priuationis à beneficio potest imponi à iudice, nisi expressa sit in iure, iuxta Glossam in *cap. final de iure patronatus.* Auct. Tomo 2. q. 25. art. 2. De quo Tiraq. in 1. si vnquam verb. reuertatur, C. de reuocandis donationibus. Vide Sanchez vbi proximè dicto num. 139. & dicenda infra in notis dict. num. 72. & seqq.

23 Beneficia Ecclesiastica conferenda sunt naturalibus regni iuxta sacros Canones, & leges Ciuiles, ex regula Cancellariæ, quæ loquitur de beneficijs curatis, Tom. 2. quæst. 52. art. 8. De quo Azeuedo in leg. 14. & 25. titulo 3. lib. 1. nouæ Compend. Rebuff. in praxi benef. in regula, quod quis intelligat idioma, glossa 1. p. 578.

24 Beneficium, seu præbenda requirens ordinem sacerdotalem nõ est conferendum illi, qui ordinatus est sacerdos ante legitimam ætatè, quia non debet ex delicto suo assequi, quod sine illo non fuisset assecutus, *cap. sedes Apostolica, de rescriptis.* Auct. Tom. 3. a. 23. art. 12. De quo Nauar. lib. 1. cons. tit. de ætate, & qualitate, cons. 7.

Nota ad resolutionem de Beneficijs.

25 Circa resoluta num. 1. Nota omnia beneficia præsumi ex sua institutione sæcularia, vt cum Franco in *cap. cum de beneficio, vers. si verò Papa,* num. 5. de præbend. lib. 6. & ibi Dominico num. 10. Hojeda de incompatib. benefic. in præfatione num. 6. & alijs docet Sanchez lib. 7. decalogi cap. 29. num. 11. & 12. Ac idèd, addit, dicenti beneficium esse regulare incumbere onus id probandi, cum iuris præsumptio ei aduersetur, ex Rebuffo in praxi benefic. in præmio, tit. quotuplex sit beneficium num. 4.

26 Nec vt beneficium regulare dicatur satis est, vt eius collatio, aut præsentatio ad Regulares spectet, aliquando enim beneficium sæculare vtrunque ius præscriptione, aut alio titulo potest acquirere, sicut etiam contingere potest, vt neutrum ius in regularia habeat, ex Felinõ *cap. in nostra, coroll. 40. num. 44. notab. 7. de rescriptis, Selua, de benefic.*

3. p. quæst. 11. num. 129. Nec item sufficit vt sit regulare, quod vñtū sit religioni, nisi per litteras vnionis, vel consuetudinem præscriptam factū sit regulare, vt ex Nauar. lib. 3. cons. 11. num. 4. de statu monachor. in 2. edit. & Z:rol. in praxi Episcop. 2. p. ver. beneficium. dub. 12. resoluit Sancius supra num. 13.

27 Beneficium igitur bifariam contingit esse regulare. Priori modo, quando in eius fundatione id institutum est per Regulares administrandum, auctoritate Episcopi, vel Abbatis iurisdictione quasi Episcopali præditi, vt ex Dominico in dict. *cap. cum de beneficio*, & ibi Franco vterque nam. 9. benè tradit Sancius supra num. 13. Posteriori modo beneficium dicitur regulare, quod ex legitima temporis sufficientis præscriptione ab vno, vel pluribus Regularibus pacificè, & continuè gubernatum est, institutis in eo Rectoribus, etiam si antea, vel post seculares in eodem quandoque ministrauerint. Sicut seculare dicitur id, quod eodem modo per seculares gubernatum est, vt expressè vtrumque deciditur in *cap. cum de beneficio, de præbend. lib. 6.* Sed administratio anterior, vel posterior religiosorum, vel seclarium in eo beneficio, quam meminimus, debet intelligi ante incæptam præscriptionem; sed si post incæptam id contigerit, tunc enim interruptetur præscriptio, vt ex textu ibi, *continuo, & pacifice*, tempus continuum petente, constat, & notat Glossa ibidem verb. *ante*. Dum autem textus dicit, *vel post*, intelligitur, dum tamen administratio illa post completam præscriptionem non durarit alio quadragenario tempore, quippe præcedentis temporis administratio præscriptione illa quadragenaria sequenti extinguitur: Administratio autem præfatam præscriptionem subsequens non aufert ius ex ea præscriptione acquisitum, nisi tanti temporis sit, quantum sufficiat ad aliam nouam inducendam præscriptionem. Ita ex Glossa ibidem dicto verb. *post*, vbi Franc. num. 6. Felin. *cap. in nostras* coroll. 40. num. 41. Paulo post initium, de re scriptis, Selua de beneficio. 3. p. quæst. 11. num. 123. resoluit Sanchez dict. *cap. 29. n. 15.*

28 Qui ibidem num. 16. & sequentibus, ponit sex conditiones, vt beneficium fiat ex seculari regulare, vel ex regulari seculare. Prima est, vt tempore ad legitimam præscriptionem à iure petito administratum sit seculares, vt fiat seculare, vel per Regulares vt fiat regulare. Quod tempus dicunt omnes esse quadragenarium, quia præscriptio legitima aduersus Ecclesiam regulariter est quadragenaria, *cap. ad aures, & cap. de quarta, de prescriptione*. Secunda, vt possidentes beneficium sint in eo instituti ex dict. *cap. cum de beneficio*, ibi, *quod tanto tempore ab vno, vel pluribus institutis in eo Rectoribus*: accepta largè institutione pro collatione, aut alia prouisione, ex Rebuffo in concordant. titulo de collationibus. §. volumus, verb. *Regularis requisito* 1. Hojeda de incompatib. beneficio. 1. p. cap. vi. nu. 92. Tertia, vt sint instituti in beneficio tanquam Rectores, non verò tanquam Vicarij, vel cōductij clerici administrātes.

res, vt ex eodē *c. cum de beneficio*, & *glof. ibi, verb. institutus in eo Rectoribus*, constat. Quarta, quod administraretur beneficiū à Regularibus tanquā regulare: secus si gubernetur tāquā sæculare ad instar clericorū & sæculariū vt si præficiatur Regularis Ecclesiæ curatæ, prout de iure eū præfici posse resoluit ex sententiā plurimorū Sanct. sup. n. 3. 5. quo casu non transibit in Regularem per quadragenariā administratōnem. Vel etiam si beneficium regulare sæculari, aut sæculare Regulari ex dispensatione cōferatur, & si possideatur per tempus quadragenarium, ex *Selua de benefic. 3. p. quæ st. 1. 1. num. 125. Rebuffo in praxi benefic. in proœmio, titulo quotuplex sit beneficium num. 5. & in Concordant. titulo de colationibus §. volumus, verb. Regularia in 4. requisito. Azor tom. 2. moral. in lit. lib. 3. cap. 26. quæ st. 3. §. & animaduertendum*. Quinta, vt conferantur beneficia animo mutandi statum eorum, ex *Rebuffo*, & *Selua* proximē citatis. Vltima conditio, quod bona fide possideatur beneficium regulare à sæculari, & è conuerso, nam possessor mala fidei nullo tempore præscribit, *regula, possessor, de regulis iuris in 6. ca. vigilanti, de præscrip.* Tandem aduerte, quod capellæ fundatæ in monasterijs præsumuntur beneficia regularia, nisi per sæculares solitæ sint possideri, ex *Rebuffo* supra in praxi benefic. dict. tit. quotuplex sit beneficium n. 6.

29 Circa vniones beneficiorum, de quibus Auctōr noster pauca dixit. *Tom. 1. q. 34. art. 1.* & nos compendiose resoluius supra num. 1. & 2. operæ pretium duxi hic addere, quæ iure nouo Tridentino decreta sunt, & in quibus cōtexerit antiquiora iura. Varia igitur sunt decreta in Tridentina Synodo circa hoc statuta. Nam vitra eā, quæ dicto n. 2. retulimus ex Sessione 7. cap. 6. de reformat. & Sessione 24. cap. 13. vers. in vnionibus, exstant alia similia in alijs sessionibus. Eadem Sessione 7. cap. 7. de reformat. sic habetur: *Beneficia Ecclesiastica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, seu alijs Ecclesijs, vel monasterijs, beneficijs, seu Collegijs, aut pijs locis quibus unquē perpetuo vaita, & amissa reperiuntur, ab ordinarijs locorum annis singulis visitentur, qui solutē providere procurent, vt per idoneos vicarios, etiam perpetuos (nisi ab ipsis Ordinarijs pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur) ab eis cum tertie partis fructuum, aut maioris, et el minori arbitrio ipsorum Ordinariorum, portione etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, auimarum cura laudabiliter exerceatur.* De quo Auctōr infra citandus.

30 Ex cœnis decreti verbis, ibi *idoneos per vicarios, etiam perpetuos*, deducitur, quod in huiusmodi Ecclesijs vnitis Episcopus potest vicarios perpetuos, aut temporales constituere, ipsosque examinare, & approbare, vt cum *Azor tom. 2. in st. moral. lib. 6. cap. 28. quæ st. vlt. resoluit Sanchez dicto cap. 29. num. 178.* Quod procedit, etiam si beneficium curatum vnitum monasterio Monialium, vel Collegio, aut alio pio loco, in spiritualibus, & temporalibus sit vnitum, cum priuilegio nominandi vicarium ad nutum amobilem, adhuc enim potest Episcopus vica-

rium temporalem, vel perpetuum in eo constituere, vt constat ex dicto decreto Tridentino, quod indistinctè, & generaliter loquitur, non obstante quocunque priuilegio Auctor. Tom. 3. *Addit. Summa cap. 32. num. 11.* Et probat late Florez de Mena in suis varijs quæstionibus quæst. 10. num. 36. & duobus sequentibus quem refert, & sequitur Sanchez supra num. 191.

31 Hoc tamen limitant primo, nisi beneficium vnitum sit monasterio Monachorum, aut Mendicantium, tunc enim non potest Episcopus pro eius seruitio vicarium perpetuum, sed ad nutum amouibilem deputare, ex quodam Motu proprio Pij V. sic restringente dictum decretum Tridentinum. Monachi ergo debent nominare vicarium, Episcopus vero examinare, & approbare, sicque declaratum à Congregatione Cardinalium testatur Florez de Mena dicta quæst. 10. num. 40. Auctor vbi supra num. 7. & 8.

Secundo limitant, quando unio facta est per viam pacis, & concordia cum clausula, *deseruiendo beneficio per vicarium ad nutum amouibilem*, & cum approbatione Romani Pontificis, tunc enim nequit Episcopus vicarium perpetuum deputare, quia in clausula derogatoria contenta in eo decreto Tridentino non fit mentio pacti, & concordia à Papa approbatorum, qua mentione expressa opus erat, vt his derogetur, quod maiori ratione procedit quando concordia iureiurando fuerit firmata, vt bene notat Auctor supra num. 12.

Tertio limitant, quando unio à tempore immemoriali facta est, & ex tunc constat vicarios ad nutum amouibiles fuisse, scientibus, & consentientibus Ordinarijs, & nunquam vicarius perpetuus constitutus est: tunc namque non poterit ab Episcopo perpetuus deputari, quia nulli consuetudini, nedum immemoriali derogat Tridentinum, quæ ad sui derogationem speciali indiget mentione, vt generaliter in quacunque consuetudine tradit cum multis Florez de Mena dicta quæst. 10. num. 44. & docet Auctor supra num. 13.

Quarto limitant, nisi ex priuilegio remunerationis gratia concessio beneficium esset vnitum, cum clausula constituendi vicarium ad nutum amouibilem, quia in generali priuilegiorum derogatione apposita dicto Tridentino decreto non clauduntur priuilegia remunerationis gratia concessa, vt ex multis probat idem Florez de Mena ea q. 10. num. 46. & tradit Auctor supra num. 14. vbi addit, idem dicendum in priuilegijs concessis ex causa onerosa, quia sustinent naturam pacti, & concordia.

Quinto limitant, si pro bono pacis, & cessatione litium, rectaque beneficij gubernatione expediret nil innovari, sed institui vicarium ad nutum amouibilem, tunc enim Episcopus nequit perpetuum instituire: quia verba Concilij Tridentini: *nisi ipsis Ordinarijs pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur*: denotant arbitrium boni viri, nec id liberè

beræ Episcopivoluntati relinquitur, vt docet Auçtor supra num 15.

Sexto limitant, quando particulariter, & per se fuit vnita Vicaria perpetua, quo casu non potest etiam Vicarium perpetuum Episcopus deputare, quia Tridentinum non concedit ei facultatem tollendi vnionem, sed assignandi Vicarium beneficio parochiali vnito, vt docet Auçtor supra num. 16.

Vltimo limitatur, nisi ex priuilegio Apostolico post Tridentinum Concilium concessio vnium esset beneficium parochiale cum clausula instituendi Vicarium ad nutum amouibilem, quia Tridentinum dum derogauit priuilegijs, intelligitur de concessis ante id decretum. Sed talis vnio debet fieri ex certa scientia, vel motu proprio, vel cum derogatione expressa dicti decreti, alias nõ cõsetur reuocatum, docet Auçtor vbi supra n. 17. In prædictis tamen casibus, in quibus ad Episcopum nõ pertinet Vicarium perpetuum constituere, curare tenetur, vt bene beneficio deseruiatur, alias providere, seu deputare perpetuum Vicarium illi integrum erit, vt optimè animaduertit Auçtor supra num. 18. & tradit. Sanchez dicto num. 191. in fine, qui præfatas limitationes ex Me na tradit ibidem.

32 Obseruat etiam Sancius supra num. 179. quod hodie attento decreto Tridentino dicta sessione 7. cap. 6. de reformat. possessor beneficij vniti non potest se tueri præscriptione illa ferè quadragenaria, quo minus liceat Episcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare, imò, & impedire, si non dum integrum effectum sortita sit, nisi constet ex legitimis causis factam esse; quo casu possessor ad solum Pontificem appellare poterit, quia Episcopus in ea causa tanquam delegatus à Sede Apostolica procedit, ex dicto Tridentino decreto, & in proprijs terminis docet Henriquez lib. 10. de Sacramen. Ordinis cap. 28. in fine, Auçtor supra num. 20.

Trid. sess. 7. c. 6. de reforme

33 Aliud decretum habetur in dicto Tridentino Concilio sessione 14. c. 9. de reform. quo omnino prohibetur, beneficia vnus diocesis quacumque de causa alterius diocesis beneficio, aut Monasterio, seu Collegio, aut loco etiam pio perpetuò vniri, quo correctum est ius antiquum id permittens, vt bene tradit cum Mariano Socino Seniore in cap. sicut vnire, à 4. quæst. 17. num. 80. & à 6. conclus. 11. 12. & 13. num. 102. vsque 104. de excessibus prælat. Sancius dicto cap. 29. num. 180.

Trid. sess. 14. c. 9. de reforme

34 Decernitur item in eodem Concilio sessione 21. cap. 5. de reform. vt possint Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicae delegati iuxta formam iuris sine tamen præiudicio obtinentium facere vniones perpetuas quorumcumque beneficiorum, etiam si illa reseruata sint. Per quod confirmatur, ac etiam augetur potestas ordinaria Episcoporum, possunt enim non solum ad retro ordinaria, sed etiam delegata, attento dicto Tridentino decreto id exequi: ac ideo licebit ipsis Episcopis vtraque potestate, vel etiam alterutra, quam elegerint, procedere, vt constat ex cap. nisi, de præben-

Trid. sess. 21. cap. 5. de reforme

dis. cap. significavit, de corpore vitiatu, & cap. dilectus el. 2. de præbend. aut etiam partim potestate ordinaria, & partim potestate delegata vti. Quod si semel elegerint vna via procedere, non possunt eligere alteram. Si vero non constet, qua potestate procedant, delegata vti præsumitur, iuxta veriorẽ sententiam, quia in dubio præsumitur actus fieri iuxta facultatem, quæ maiorem firmitatem præbet actui, vt cum Abbate, & Baldo tradit Gregorius Lopez in l. 6. verbo, que non la pudisse, q. 2. titu. 11. par. 6. & alij plures, quos refert, & sequitur Molina lib. 2. de prinog. cap. 2. num. 15. & alter P. Molina tomo 3. de iust. disp. 582. num. 2. Sanchez eo capit. 29. num. 181. ex quo colligunt ceteri actum ordinariæ potestate factum, quando hoc esset utilius, & firmiter valio-ri actus.

35 *Quauis autem Episcopus vtatur delegata potestate in dicto Tridentino decreto, ad vnienda beneficia, adhuc desideratur consensus sui Capituli, qui erat necessarius vtens sua ordinaria potestate, Clement. 2. de rebus Eccles. non alienan. & tradunt omnes. Nam in eo Trid. decreto non absolutè delegatur potestas vniendi, sed iuxta formam iuris, vt constat ex illis verbis: possint Episcopi, & tanquam Sedis Apostolica delegati iuxta formam iuris, &c. At forma iuris est, vt exigatur Capituli consensus, dicta Clement. 2. de rebus Eccles. non alienand. & habetur in decisionibus Rotæ nouissimis tom. 2. tit. de vnione, in fine, vbi deciditur in vnione facienda per Episcopum, etiam ex concessione Pontificis non faciente mentionem Capituli exigere Capituli consensum. Sic tradit Sanchez supra num. 183.*

Trid. sess. 24. cap. 13. de re-
 36 *Item in eodem Concilio sess. 24. cap. 13. de reformat. sic decernitur: Ecclesiæ parochiales monasterijs quibuscumque, aut Abbatijs, seu dignitatibus, siue præbendis Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatae, siue alijs beneficijs simplicibus, aut Hospitalibus, Militijs ve non vniantur. & qua vnita sunt reuidentur ab Ordinarijs: quod etiam in vniis ab eo tempore citra aquè obseruetur: Ex quo deducitur correctam esse ius commune per hoc decretum, quippe iure communi non erat restricta facultas Episcopi ad vnienda beneficia Curata monasterijs, aut alijs beneficijs: At nunc interdicitur eo loco Trident. vnio cuiuscumque beneficij Curati monasterio, aut cuiuscumque operi pio, aut beneficijs simplicibus. Ita Sanchez supra num. 184.*

Trid. sess. 24. cap. 15. de re-
 37 *Tadem eadem sess. 24. ca. 15. conceditur supprimi aliquas præbendas Ecclesiæ Cathedralis, ipsisque aliqua beneficia vniri per Episcopum cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint. Quare à contrario sensu videtur concedere, vt possit id efficere absque patroni Ecclesiastici consensu, nam attento iure communi in vnione faciendi per Episcopum Ecclesiæ iuris patronatus, exigebatur consensus patroni, siue secularis, siue Ecclesiastici, vt per cap. suggestionis de iure patronat. bene docent Lambertin. de iure patronatus lib. 3. quæst. 6. toto art. 2. Couar. Pract. quæstion. ca. 36. n. 11. & alij quam plures relati à*

Sanchez dict. capit. 29. num. 168. qui ita rem resoluit ibidem num. 185.

38. An autē stantibus præfatis decretis Tridentini integrū sit Episcopo vnire monasterio, aut Religioni beneficium aliquod, sicut iure cōmuni id licebat per *cap. 2. de rebus Eccles. non alienandis*? Affirmat Sanchez supra num. 187. cum duplici tamen limitatione. Prior, vt beneficium sit intra diocœsim, vbi est monasterium. Posterior est, ne beneficium vniendum sit Curatum, quia vtrunque interdicit Tridentinum, & vnire beneficia alterius diocœsis, & vnire Curata loco religionis, nullibi verò reperitur in eo Concilio interdici huiusmodi vniōnem. Cum ergo excipiat hos duos casus tantum, & exceptio firmet regulam in contrarium *l. neque liquidò, §. final. ff. de peno legat.* manebit vtique quoad ad reliqua salua Episcoporum potestas in hac facienda vniōne. Et ita in facti contingentia, matura consultatione cum viris doctissimis præmissa, in Archiepiscopatu Hispalensi vniōne cuiusdam beneficij simplicis Collegio Societatis Iesu factam fuisse anno Domini 1572. refert idem Sancius dicto nu. 187. in fine. Idem videtur sentire Gonçal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 46. apud Barbosa. in Remiss. ad Trident. dicto cap. 13. verbo, monasterijs, nu. 3. vbi excipit vniōnes, quæ fiunt pro dotatione, augmento, vel conseruatione Collegiorum, & aliorum piorum locorum ad fidei Catholicæ defensionem, & propagationem, bonarumque artium cultum.

Trid. dict. sess.
14. cap. 9. &
Sess. 24. c. 13.

39. Ex quo consequitur, id beneficium sæculare ab Episcopo Religioni vnitum posse regi per religiosos, ipso Episcopo sic statuente, idque statutum operari dispensatiue cū monacho præficiendo illi beneficio, quanuis aliter Episcopus super hac translatione dispensare nequeat, ex Felino *cap. in nostra*, corol. 40. num. 42. notab. 3. de rescript. Selua de benefic. 3. part. quæst. 11. nu. 126. referente ad id quandam Rotæ decisioem. Potest item Episcopus ex ijs beneficijs, & capellanijs vnitis reddere aliquod manuale, & ad nutū amouibile quod erat perpetuum de consensu patroni, si ius patronatus sit, ex iusta causa, quia potest vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora sui Episcopatus, vt constat ex *cap. sicut vnire, de excessibus prælat.* cap. 1. de rebus Eccles. non alienan. in 6. & Clement. 2. eodem titulo, quo casu patrono libertas erit præsentandi capellanum, & amouendi quoties voluerit, quia iam non erit beneficium, ac per consequens cessabit in Episcopo ius instituendi in ea capellania. Ita Nauar. lib. 7. conf. 6. à num. 1. vsque ad 3. de officio ordinarij in 1. edit. & in posterior. conf. 9. eodem num. 1. & sequent. quem refert, & sequitur Sanchez dicto cap. 29. num. 188. & 189.

40. Qui ibidem num. sequenti resoluit, beneficium curatum posse vniri in temporalibus, & spiritualibus per Pontificem monasterio Monialium, ita vt Abbatissa exerceat curam animarum per vicarium;

vicarium; quia & si foemina sit in capax iurisdictionis spiritualis quoad actum illam exercendi per se ipsam, quoad habitum tamen, & potestatem nominandi vicarios, per quos exerceatur, capax profecto est, vt latè probat Florez de Mena in suis varijs quæstionibus quæst. 10 à num. 4. vsque ad 7. soluitque contraria, & tradit noster Auctor, in addit. summæ tom. 3. cap. 3. 2. num. 1. vbi id præsupponi in Tridentino Concilio sess. 25. de Regul. cap. 11. ait.

Trid. sess. 25.
c. 11. de refor.

41 Circa beneficia manualia, de quibus supra num. 3. nota cum Nauar. ibi citato lib. 1. conf. 3. tit. de presbyteris num. 5. in 1. edit. quod omnia beneficia Regularia, quæ non sunt capita Conuentus, sunt manualia, iuxta cap. 2. S. prioratus quoque, iuncto cap. cum ad monasterium, vers. tales autem, de stat. monach. & Clarius id explicat gloss. per illos textus in dict. ca. 2. verb. non mutantur, & dict. cap. cum ad monasterium, verbo, perpetuè; nempe quando ea beneficia Regularia non conferuntur per electionem Canonicam, sed solum per Abbatem, sunt manualia ad eius nutum reuocabilia: non verò quando dantur per canonicam Capituli electionem, & confirmationem superioris, tunc enim non sunt ad nutum Abbatis reuocabilia. Ita ex eodem Nauarro tradit Sanchez lib. 5. Decalogi cap. 5. num. 16. ad finem, vbi etiam resoluit, posse conferri ea beneficia Regularia manualia religiosi illegitimis, de quo nos dicemus infra in notis ad resolutionem de dispensatione quoad illegitimos, num. 46.

De beneficijs Regularibus, quorù quædam sunt collatiua, quædam electiua: Collatiua, inquam, quæ instar sæcularium conferuntur auctoritate superioris; electiua vero, quæ per electionem Canonicam suffragijs eligentium conferuntur, accedente prælati confirmatione, vide Azor tom. 1. in lit. moral. lib. 12. cap. 22. quæst. 8. & Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 29. num. 108.

42 Circa eundem num. 3. dum ibi ex Auctore art. 2. dicta. quæst. 34. resoluimus beneficium manuale ex iusta causa posse ad nutum Abbatis reuocari, alias sine causa amotus poterit superioris auxilium implorare, idem videtur sentire Azor tom. 1. in lit. moral. lib. 12. cap. 22. quæst. 10. vbi docet, ad reuocandos huiusmodi beneficiarios sufficere causæ genus honestum, hoc est aliqualem causam honestam; vnde benè ait Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 12. num. 98. posse subditum amotum excipere, si probaret malo animo id factum fuisse, ex Nauar. lib. 3. conf. 10. num. 15. de Regularibus. Quod expressius tenet Millis in Reportorio, verb. Religiosus, num. 4. vers. religiosi, si sunt manuales, vbi docet, posse id officium, seu auxilium implorare, quando spoliū est sine causa, aut ex euidenti malitia. Præsumitur autem ex malitia fieri, si sine aliqua causa à beneficio Regularis spoliatur, vel quando prælatus accusatus à subdito, aut dum contra eum inquiritur ad instantiam ipsius subditi, beneficio eum spoliaret, vt optimè notat Nauar. Comment. 2. num. 5. vers. addo octauo, de Regularibus.

Ex quo fit, quod minus bene carpit nostrum Auctorem Sanchez *Defenditur*
dicto cap. 29. num. 115. nam si concedit posse implorare officium supe- *sententia Au*
 rioris, quando quis spoliatur ex malo animo, & odio, idem fateri debet *toris.*
 quando absque causa spoliatur, vt docet Auctor, presumitur enim ex
 malo animi affectu facere qui sine causa facit, vt diximus ex Nauarro,
 qui concludit, ferè semper Gallia Parlamenta restituere Regulares spo-
 liatos, quia rard accidit, vt spolientur, nisi ob indignationem, & malum
 animum, quid quid dicat Decius, *cap. ad nostram num. 2. 3. de confirmat. vtili,*
 in noua editione, & tradit idem Sanchez *dict. num. 115. ad finem.*

43 Licet tamen hæc vera sint, aliqui dantur casus, in quibus fallit,
 posse Regularem ad nutum Abbatis beneficio priuari, quos tradit idē
 Sanchez *dict. cap. 29. num. 118. vsque ad 122.* Primo, vt intelligatur de
 beneficijs Regularibus collatiuis, nam in electiuis, quæ sunt perpetua,
cap. 2. ad finem. de statu Monachorum, non potest procedi ad amouitionem, seu
 priuationem eorum absque legitima causa, vt docent Cardinal. *Clemēt.*
vnica, §. præmissa, num. 4. oppositio. vnic. de supplen. neglig. pralat. vbi Imo-
la num. 44. Anastasius Germon. de indultis Cardinal. §. Regularia be-
neficia num. 51. & 52. Azor dict. cap. 22. quæst. 10. & dict. lib. 3. c. 26.
quæst. 14. tom. 1. & alij relati à Sanctio dict. num. 118.

Secundo fallit, quando beneficium non est subiectum ordini ple-
 no iure, sed solo ordinario, saltem quoad institutionem, & destitutio-
 nem, tunc enim nequit religiosus beneficiarius ab Abbate remoueri,
 nec ad claustrum reuocari, eo quod non sit illi subiectus, nec possit illi
 aliquid præcipere de pertinentibus ad illam Ecclesiam, ex Nauar. com-
 ment. 2. num. 6. corol. 7. de Regularibus, *Lesius dicto num. 58.*

Tertio fallit, nisi beneficium id regulare sit parochiale, quia eo ip-
 so quod habet curam animarum, constituitur beneficiarius consensu,
 & auctoritate Episcopi, cuius est animarum curam committere, & Ec-
 clesijs curatis idoneos ministros præficere. Sed id debet intelligi, quan-
 do illud beneficium curatum non subest pleno iure monasterio: quia
 in hoc casu est necessaria auctoritas Episcopi ad eam collationem, vt re-
 soluit idem Sanchez *dicto cap. 29. nu. 66.* Secus si subit pleno iure ipsi
 monasterio, tunc enim ad nutum Abbatis potest religiosus beneficia-
 rius amoueri, nisi beneficium sit sæculare, vt omnes concedunt. Sic dis-
 tinguendum censet Sanchez *dicto cap. 29. num. 120.* pro concordia
 duarum oppositarum sententiarum, quarum affirmatiuam tenet Azor
 tom. 1. in *stit. moral. lib. 12. cap. 22. quæst. 10.* sibi met contrarius tom. 2.
 lib. 3. cap. 26. quæst. 14. negatiuam verò firmat Cardinal. *Clement. vnica,*
§. præmissa, num. 4. opposit. vnica, de supplen neglig. pralat. vbi Arétin. n. 1.
quem sequitur Felin. cap. per tuas, num. 4. de maiorit. & obedient. Cassadorus
decis. 4. num. 3. 4. & 5. de præbendis.

Quarto fallit, quando religiosus præficitur beneficio tanquam ele-
 ricus sæcularis, & non tanquam monachus, vt si præficiatur Ecclesiæ

seculari curata, vel beneficio simplici seculari ex legitima dispensatione, quia tunc per Abbatem reuocari nequit. Ita Nauar. comment. 2. num. 65. ver. fado tertio, de Regularibus, & alij relati à Sanchez vbi supra num. 121.

Vltimo fallit, nisi beneficium Regulare suo prè natura sit perpetuū, tunc enim non potest religiosus illi præfectus ad nutum prælati remoueri, quia ea collatio censetur facta iuxta illius beneficiij qualitatem, vt dicitur *Clement. vnica, de supplen. neglig. præl.* & tradit noster Auctor dict. art. 2. ad finem. Vnde in Gallia omnia ferè beneficia Regularia esse huiusmodi, & sic vix posse ad nutum Abbatis auferri, testatur Rethuffus relatus à Sanchez supra num. 122.

44. Hinc consequitur, in omnibus his casibus, & alijs similibus, in quibus integrum non est Abbati à beneficio remouere subditum Regularem, posse contra ipsum Abbatem agere de spolio: nam eo ipso, quod Abbas nō habet ius spoliadi, seu amouendi monachū à beneficio, competit aduersus eum petendæ restitutionis actio. Ita ex Felino, Nauarro, & alijs resoluit Sanchez supra num. 123. quem etiam ad idem vide ibidem, num. 115.

45. An autem concesso beneficio manuali ad vitam religioso, cum promissione id non reuocandi, integrum sit Abbati concedenti illud reuocare? Affirmat cum communi Sanchez dict. cap. 29. num. 115. & sequentibus, etiam si promissio iureiurando firmata sit, imò, etiam si fiat statutum iuratum per Abbatem cum Conuentu de eo non reuocando: reuocans tamen erit periurus. At noster Auctor *tom. 3. quasi. 29. art. 9.* id limitans asserit, iuxta interueniente causa id licitè posse fieri, validamq; fore reuocationem, sed prælatum sine ea causa reuocantem peccare: quia factum naturaliter manet ex promissione obligatus suo subdito, sicut dominum obligari seruo ex pacto, vel contractu naturali multitergent, per textum in *l. naturaliter, l. si id quod, ff. de condit. indēbiti.*

Tuetur sententia Auctoris.

Nec obstat, quod huiusmodi promissio tanquam iuri contrarij sit irrita, ac per consequens ex ea nequit oriri aliqua obligatio, vt Sanchez contra nostrum Auctorem, dict. num. 125. in fine nititur probare: quia dato, quod sit irrita ciuilitè, & attentio iure positivo, non est dicenda irrita naturaliter, iure naturali inspecto, ac pròinde ex ea potest oriri obligatio naturalis, sicut in re dominum, & seruum oriri proximè iam diximus. Quam sententiam ante dictum nostrum Auctorem tenuit Nauar. lib. 3. cons. 20. num. 12. 13. & 14. de Regularibus in 1. edit. & de statu monach. consil. 14. num. 12. 13. & 14. in 2. editione.

46. Circa eundem num. 3. dum ex Auctore resoluius beneficium confirmatum, vel collatum à Papa ex certa scientia non posse ad nutum Abbatis reuocari, idem docet eodem Auctore, & pluribus alijs citatis Sanchez dict. cap. 29. num. 139. & sequentibus, vbi num. 131. resoluit quando ipse deuoluto confertur beneficium manuale religioso à Papa,

inte-

integrum esse Abbati illud reuocare, ac si ipsemet contulisset, ex *Clemē. vnica*, §. *premissa*, de *supplen. negligē. pralat.* vbi expressè habetur, posse superiorem ad nutum reuocare, quando per deuolutionem confertur ab Episcopo auctoritate Apostolica, ibi, *libere possint ad cianstrum, cum opporuerit, reuocari*. Quando autem iure proprio, & non deuoluto confert beneficium Pontifex, resoluit, quod potest Abbas reuocare, quoties simpliciter confert, non vero quando confert ex certa scientia. Nam simpliciter conferendo non videtur voluisse beneficij naturam alterare: ac in dubio ratio ipsa ita præsumere, cogit in fauorem Abbatis, propter votum obedientiæ subditi, nisi Pontifex expressè contrarium præciperet, vel expressè contulerit Regulari, vt dum vixerit, retineat. At conferendo ex certa scientia censetur manum apponere Pontifex, quasi volens id negotium sibi reservari. Atque ita tenent *Federic. consil. 88.* paulo ante finem, *Felin. cap. constitutus, num. 10. de rescript. & cap. per tuas, num. 4. de maior. & obedient. Nauar. comment. 2. num. 6. corol. 7. de Regularibus, Azor tom. 1. inst. moral. lib. 12. cap. 21. quæst. 10. & alij plures, quos refert Sanchez supra num. 134. vsque ad 136.*

47 Hodie tamen per Extrauagantiam, *in rursus*, Benedicti XII. monachi Sancti Benedicti habentes beneficia ex collatione, prouisione, vel ordinatione Sedis Apostolicæ, vel legatorum, seu executorum, vel prouisorum eiusdem Sedis subsunt in omnibus, & per omnia suis prælatis, & possunt ab eis reuocari, prout si ea haberent à suis Abbatibus, vt allegatis *Frango. Rebuffo*, & alijs tradit Sanchez supra num. 137.

48 Vbi numeris sequentibus ponit aliquas limitaciones, seu fallentias ad supradicta, quarum vna præcipua est, nisi sic institutus, aut confirmatus in beneficio à Papa delictum priuatione dignum committat, tunc enim quantumcumque in perpetuum sit collatum beneficium, poterit illo priuari, & similiter ex alia iusta reuocandi causa superueniente, vt ex *Decio* in cap. 1. nu. 57. & 58. de *confirmat. vtili*, tradit idem Sanchez supra num. 139.

49 Circa resoluta num. 4. nota, quod beneficium Regulare aliquando solet concedi à Pontifice in commendam clerico seculari ad certum tempus, intra quod religionem profiteatur, & secuta professione illud habeat in titulum, teste *Staphilao* de litteris gratiæ, vbi de formis expectatiuarum, forma 8. in fine, *Couar. cap. 2. n. 2. in fine*, de testamento. & refert *Sanch. lib. 7. decalog. cap. 4. num. 25.*

50 Ad eandem num. 4. dum resolvimus religiosum vnus religionis esse incapacem beneficij alterius religionis, nota, quod idem iuris est quantum ad beneficia alterius monasterij eiusdem ordinis per *cap. cum singula*, §. *prehibemus de præbend. lib. 5.* vbi id grauiter interdicitur, eaq; acceptantes sunt ipso iure inhabiles, & ineligibiles per eundem textum, vt eis alias conferantur, vt cum nostro Auctore dist. quæst. 34. art. 8. *Rebuffo* in praxi benefic. tit. de dispensat. cum Regularibus n. 2.

3. & 4. Nauar. comment. 4. num. 23. initio de Regularibus, resoluit Sanchez lib. 7. decalog. cap. 29. num. 29. & 30. vbi addit, non solere Pontificem concedere Regularibus gratiam assequendi beneficij alterius ordinis, nisi transferendo illos ad aliquod eiusdem Ordinis monasterium, ad cuius collationem beneficium assecuntur, testè Staphilæo de litteris gratiæ, vbi de formis expectatiuarum in forma 8. num. 6.

51 Circa num. 5. nota, quod licet Auctor *tom. 1. quæst. 34. art. 3.* Olim senserit Mendicantes non esse capaces beneficij curati habendi, ex sententia antiquorum interpretum in regula 13. Cancellariæ Innocentij VIII. quia tamen attento iure nouiori Concil. Trident. hodie permittitur Mendicantibus possidere bona in communi, exceptis Minoribus de Obseruantia, & Capuccinis, idèo in *Addit. sum. tom. 3. cap. 30. nu. 3.* Se ipsum exponens, resoluit huiusmodi religiosos Mendicantes posse habere beneficia Ecclesiastica, idque ad tollendum omne dubium declarasse, & concessisse Sixtum III. pro Carmelitis apud Bullarium. Vnde de immeritò allegatur à Sanchez pro sententia negante, dist. cap. 29. num. 37. non inspecto prius dicto loco Additionum Summæ, vbi expressè affirmantem partem tenet, non obstante eo, quod dixerat dicto art. 3. in quæstionibus Regularibus, vbi ex sententia Antiquorum, & dicta regula Cancellariæ locutus fuit. Cui eidem sententiæ affirmanti adhaeret idem Sanchez dist. n. 37. vbi docet, in *Clement. 1. de Regularibus*, tantum prohiberi Mendicantes translatos ad beneficia curata assumi, quasi intruens, seu potius supponens, eos non transeûtes, sed in propria Mendicantium religione manentes esse horum capaces. Idem tenent Rochus de iure patronat. verb. *honorificum q. 4. n. 13.* Lambertin. eodem tract. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 19. n. 21. & innuit Lessius lib. 2. de iust. c. 4. dub. 12. n. 99. Quod supponere videtur esse verum in foro externo Ecclesie, Cordub. in Regul. S. Franc. c. 2. q. 20. puncto 2. vbi oppositum de Fratribus Minoribus propter altitudinem sui status benè resoluit, quòd quid eidem Sancio non placeat differentia, quam ibidem ipse Corduba ponit, inter forum conscientie, & Ecclesie, ea enim legitima mihi habetur, loquendo de Fratribus Minoribus, quos ad beneficia curata, & dignitates inferiores Episcopatu, nisi ex rationabili dispensatione Papæ, non posse assumi in foro conscientie, secus in foro foris Ecclesie cum ipso Corduba libenter fateor.

52 Circa num. 6. Idem docet cum Auctore Sanchez dist. cap. 29. num. 35. vbi resoluit, nullam exigi dispensationem, vt Regularis beneficium sæculare curatum possit obtinere, ex cap. *quod Dei timorem de statu monach. vbi: Et per antiquos Canones etiam monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in presbiteros Ordinari, ex quo debent prædicationis officium (quod privilegium est) exercere: quia nõ dicitur posse fieri, quod extraordinaria ope dispensationis indiget, vt benè tradit Innoc. in cap. *pastoralis, verb. remissionis, n. 1. de causa possess. & propriet. vbi eius Additionator. idè colligitur.**

cur ex c. in parochia, § 6. q. 1. ubi Papa Gelasius iubet monachū ad beneficium parochiale presentatū admitti ab Episcopo, & nullatenus, verbo *dispensationis*, utitur quasi voluerit dispensare: ac ideo ius commune videtur explicare, quod favore curæ animarū inductum est. Idē tenent Cucus lib. 3. in st. maior. tit. 1. n. 154. & duobus sequētib. Villalobos in suis cōmunitibus opinionibus litera M. verbo, *Monachus* nu. 165. Zerola in praxi Episcop. 1. part. initio, verbo, *beneficium*, & part. 2. verbo, *Regulares*, vers. 4. Azor inflit. moral. tom. 1. lib. 12. cap. 19. quæst. 13. & tom. 2. lib. 3. cap. 2. quæst. 8. Leonard. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 12. num. 97. quos, & alios plures plena manu refert Sanchez dicto num. 55. ubi num. 72. ex regula 42. Cancellariæ generaliter prohibente, nedum titulum talium beneficiorum Regularibus concedi, tradit ex Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 7. num. 31. & id ipsum expressius docet idem Sanchez ibidem nu. 71. resoluens hodie nullum Regularē esse capacem beneficij curati absque Pontificis dispensatione, sicque declarasse sacram Congregationem ex decreto Gregorij XIII.

53. Supradicta temperat idem Sanchez à num. 56. vsque ad 57. quod non procedant. Primo, quando speciali statuto religiosi interdicitur promoueri ad ea beneficia. Secūdo, dummodo necessitas, aut vtilitas Ecclesiæ curatæ sæcularis concurrant, ex ca. *pro vtilitate* 16. quæst. 1. vel saltem exigitur animarum vtilitas, quarum boni favore ius concessit, vt Regulares illarum regimini, relicto monasterio, præficiantur. Tertio, dummodo Ecclesia illa, cui Regularis præficitur sit actu curata, & non solo habitu. Quarto nisi ex præscriptione quadragenaria ea Ecclesia regis solita sit per clericos sæculares cum Regularium exclusione expressa. Quinto, vt religiosus Mendicans non possint eligi, aut presentari ad beneficium parochiale in discordia, aut non Mendicans à minori eligētium numero, ex cap. *quorundam*, de elect. in 6. super cuius textus intellectū multa tradit ipse Sanchez supra num. 44. vsque ad 56. & de eodem etiam agit noster Auctor, tom. 2. quæst. 55. art. 2. Vltimo, nisi monasterium habeat populum sibi subiectum, cuius curæ non est præficiendus monachus, sed clericus sæcularis, vt expressè deciditur cap. 1. de capellis monach. & cum Auctore, eo iure relato, diximus supra dicto num. 6. super cuius textus ratione reddenda multum laborat, Abbas eodem cap. 1. quare, scilicet, cum monasterium non habet populum, possit religiosus eius Ecclesiæ curam tenere, non autem cum populum habet? Et tandem ibid. num. 5. cum glossa, verbo, *monachi*, concludit, eum textum loqui attento iure antiquo, & inspecto mero Regularium statu: Nam regulariter non debent curæ sæcularis Ecclesiæ præfici, nisi aliud vtilitas, aut necessitas eiusdem Ecclesiæ postulet, & sic textus intelligi debet, quando ea necessitas non concurrat: vel explicari potest, ne monachus insituatur ab Abbate; quippè cū cura animarum non sit monasterio illi collata, sed Episcopo incumbat, Episcopi est parochium illi

præficere, concessa tamen licentia per Abbatē monacho præficiendo. Vterque intellectus Sancio placet, nec mihi displicet. De quo vide Syluestro, verbo, *religio* 7. q. 7. Greg. Lopez l. 25. verbo, *iglesias*, tit. 7. part. 2.

Ex dictis venit resoluendum, monachum nullius beneficij sæcularis simplicis esse capacem, idque ex Concilio Hispalensi 2. cap. 2. relato in *cap. in nona actione* 16. *quæst.* 7. probatur ibi: *in vno, eodemque officio non debet esse dispar professio*: & resoluit cum nostro Auctore, & alijs multis Sanchez eo cap. 29. num. 75. & sequentibus, vbi etiam num. 73. tenet cum eodem Auctore, regularem capacem esse præposituræ Ecclesiæ Collegiatae, cum eligatur ad curam eorum, qui ad Collegium pertinent, ad instar Episcopi, qui sicut cum suo Capitulo constituit vnum corpus, ita hic cum suo.

54 Circa n. 7. dum ex Auctore resoluimus exigi licentiam prælati, vt religiosus consentiat electioni, seu promotioni de se, etiam ad summum Pontificatum factæ. Idem docent glossa in *cap. quam sit*, verbo, *ad ordinandum* 18. *quæst.* 2. Abbas *cap. final de voto*, num. 3. & *cap. quod Dei timorem* num. 2. de *statu Monach.* Syluest. verb. *religio* 7. q. 9. Gratiss in suis decision. 2. part. lib. 3. cap. 20. num. 1. Gregor. Lopez l. 22. verbo, *iglesias*, tit. 7. partit. 1. & alij plures relati à Sanchez supra num. 58. Sed ipse recedit à sententia nostri Auctoris, ductus ea præcipua ratione, quia electio in Pontificatū est ipsius confirmatio, & sic statim absoluit eum à iugo monasticæ professionis, & obedientiæ. Atq; ita tenere Cardinal. *cap. in octo* n. 12. q. 28. de *elect.* Imolan., Felin. Syluest. Rosell. & alios plures à se ibi relatos asserit, idem Sanchez, idque mihi satis probabile videtur, sed sententia Auctoris magis pia, & rigori iuris magis consona videtur.

55 Hæc autē licentia prælati, vt cōsentiat religiosus suæ promotioni ad beneficiū extra Ordinē debet esse specialis, & non sufficit generalis pro futura electione, alias nullius firmitatis eā existere, desinitur in *Clement. final. de elect.* & tradit Auctor *cap. 2. q. 55. art. 3. in fine*, & religiosus cōsentiens suæ prouisioni virtute talis licentiæ generalis incidit in pœnas statutas in *cap. si religiosus*, de *elect.* in 6. Nec ea electio, seu prouisio vires assumet per licentiam post talem consensum obtentā, quia cū nulla fuerit à principio, tractu tēporis nequit conualescere ex *regula non firmatur*, de *regul. iur.* in 6. vt bene notat Sanch. eo c. 29. n. 62. & 63. vbi num. sequenti addit, religiosum semel ex legitima superioris licentiā ad beneficiū parochiale traslatū, & postea ad aliud promotū, nō indigere noua licentiā ad illud acceptandū, eo quod exēptus sit ab obedientia superioris, & Episcopo subiectus, non potest tamen ad aliam parochiam transire absque Episcopi consensu, sicut nec clericus sæcularis.

56 Quis vero sit superior, à quo obtinēda sit licentia, vt religiosus cōsentiat suæ prouisioni? Auctor *dict. ar. 2.* resoluit quoad nos Minores esse Generalē Ordinis, vel Prouincialē, ex decreto Alexand. III. At Sanchez eo c. 29. n. 65. asserit, sufficere licentiā prælati immediati Conuen-

tus, nisi aliud Religionis statuto caueatur: vna quæq; religio consulet suas cōstitutiones, & laudabiles super hoc cōsuetudines, quibus standū efficitur, & Regularis disciplinæ ratio distat. Ad hæc, desideratur etiã Episcopalicentia, quando beneficium nō est pleno iure subiectū monasterio: secus si est pleno iure illi subiectū, tūc enim sufficit licētia prælati Regularis, vel illius cū Cōuentu. Sic tradit Auctor *tom. 3. q. 53. a. 2. quæ,* & alios plures refert, & sequitur Sanchez vbi supra nu. 65.

57 Circa eū dē n. 7. quatenus, diximus prælatū iniuste denegare licētiã religiosi, vt suæ promotioni cōsentiat, ad id cogēdū esse per aliū superiore: Idē docēt Cucus li. 3. maio. inst. tit. 1. n. 154. Lessius li. 2. de iust. c. 41. dub. 12. n. 97. & alij plures, quos citato nostro Auctore refert, & sequitur Sanch. vbi sup. n. 68. & sequent. vbi n. 70. addit, posse religiosus renūciare promotioni de se factæ ad beneficia sæcularia, aut Episcopatus, nec ad id cogi posse à superiore, quia nō tenetur obedire in his quæ excedūt obediētię regularis metas: ac per cōsequēs nō esse integrū Abbatia acceptate sine cōsensu subditi electi, id enim pēdet à personali ipsius volūtate, & respicit personā monachi: Vndē ex eadē ratione nec solus Abbas potest renūciare illi promotioni absque consensu monachi, ex Imola, & Socino ab eodem Sancio in fine dicti num. 70. relatis.

58 Circa id, quod resoluimus nu. 9. nempe monachū factū Rectorem alicuius Ecclesiæ parochialis sæcularis ad Episcopū pertinentis ab obediētia sui prælati absolui, nec teneri ad obseruatiōes regulares, quæ eū sui exēcutione beneficij in cōpatibiles sunt. Idem docet Sanchez lib. 6. decalogi c. 6. n. 36. Sed quantū ad obediētiã superiorum religionis distinguit. Nam si Ecclesiā illa nullatenus subijciatur prælati monasterij, ille religiosus ab ea obediētia exēptus manet, *c. in parochia 16. q. 1. &* subijcitur imperio Episcopi, qui de cætero erit loco sui Abbatis. Si verò subijciatur Ecclesiā, seu parochia prælati religionis quoad sola temporalia, eximitur quoad spiritualia ab eorum obediētia *cap. vifis, & ca. sandi 16. q. 2.* Si verò subiecta sit eis quoad spiritualia, quoad tēporalia tantū eximitur. Quod si quoad omnia subijciatur, plene illis subiectus existit. Ita ex Syluest. verb. *religio 7. q. 11.* & Anton. Cusco lib. 3. inst. maior. au. 158. & nostro Auctore loco eo n. 9. allegato (licet nō ita plene) resoluunt ipse Sanch. d. n. 36 qui quantū ad Obseruatiōes Regulares addit, eū absolui à vigilijs, silētiō, & abstinentijs, quæ in sua Ecclesiā cōmodè seruari nequeūt, nō verò ab abstinentia carnium, nec ab alijs obseruatijs Regularibus nō impediētibus parochiale munus: imò ad eas teneri, quæ potius adiuuāt, vel salte illud non impediunt. Idq; etiã generaliter docēt Hostiens. *c. quod Dei timere n. 9. de stat. monach.* vbi Ioan. Andre. n. 15. Cardinal. n. 8. q. 2. Azor li. 12. Inst. moral. c. 19. q. 15. hic tamē Azor ait liberari à ieiunijs, & abstinentia à carnibus. Quod tēperandū cenfeo, quādo ieiunia, & abstinentia à carnibus nō cadūt sub præcepto regulæ obligatæ ad culpā mortale. Tādēq; cōcludit Sanch. ad finē d. n. 36. eū parochū religiosum deposito

Falso impu-
tatur Aucto-
ri opposita
sententia.

deposito officio teneri ad suū monasteriū redire, quia illa exēptio nō est ratione alicuius dignitatis, vt in Episcopo, & Cardinalibus, sed ratione solius officij parochi, quo cessante, cessat ipsa exemptio. Noster autem Auctor tom. 1. quæst. 30. art. 21. (quem pro opposito falso refert idem Sanchez) non est locurus ex propria, sed ex nauari sententia, vt patebit attentē illum legenti.

59 An autem hic religiosus parochus teneatur habere secum socijs sui Ordinis? Affirmat Sanchez dicto cap. 6. num. 39. vbi resoluit id esse tenendum, etiam si Ecclesia, cui præfectus est monachus non subit pleno iure monasterio. At Canonici Regulares non semper tenentur habere socium sui Ordinis, sed quando commodē id fieri potest, vt habetur c. quod Dei timorē, de statu monach. vbi clarē cōstituit differentia inter vtrosque, & deciditur, ne monachus sine socio Ecclesiæ præficiatur, iuxta Concilij Lateranensis decretum relatum in cap. 2. eodem titulo de stat. monach. Sed hoc vsu, & consuetudine contraria abrogatum esse apud monachos Hispaniæ video, & idem apud alias prouincias practi-
cari suspicor.

60 Circa num. 10. nota cum Sancio lib. 6. decalogi cap. 6. num. 13. Religiosum Episcopum (idem pariter dico de monacho beneficiario) teneri restituere Ecclesiæ, cui acquirit, ea quæ prodigē, & superuacaneē consumpsit, nisi fortē Ecclesia ea ad tollendos scrupulos remittat. Similiter, & accipiens ipsi Episcopo tanquam legitimo administratori tenebitur restituere, quia solam liberam habet administrationem ad honestos vsus. Ita docet cum Valencia 2. 2. quæst. 3. disp. 10. punct. 8. col. 3 & Lessio (qui expressē) lib. 2. de iust. cap. 4. dub. 5. nu. 29. vbi ait, non posse expendere in res vanas, aut ditare amicos; quod si fecerit, teneri ipsum, & accipientes restituere: & idem docet Molina loquens de beneficiario monacho lib. 2. de iust. disp. 276. col. 3. vers. religiosus in con-
uentu.

61 Circa inhabilitatem monachi ad duo sui Ordinis beneficia, de quo supra num. 12. pauca diximus, idem docent Nauar. comment. 4. nu. 23. initio, de Regularibus, Rebuffus in praxi benef. titulo de dispensatione cum Regularibus facta num. 8. 9. & 10. Azor tom. 1. inst. moral. lib. 12. cap. 22. quæstione. 13. quos cum nostro Auctore refert, & sequitur Sanchez lib. 7. decalogi cap. 29. num. 78. vbi addit cum eodem Auctore, quod non potest simul habere cum vno beneficio capellam, vel pensionem, aut portionem monachalem. Potest tamen habere duo beneficia dependentia ab vno, ac eodem monasterio, vel etiam quando sunt connexa, aut vnita, in quibus casibus nulla desideratur dispensatio, vt constat ex dicto cap. cum singula, de præbend. in 6. & resoluit cum Rebuffo idem noster Auctor dicto art. 9. relato supra dict. num. 12. Vnde asserit, quod si Regularis habeat parochialem Ecclesiam, petatque alteram sibi commendari, & Pontifex in signatura dicat, fiat, vel concedi-

cur, ut possit in titulum: tenebitur dimittere priorem, & habebit posteriorem in titulum: quia absque expressa dispensatione non potest duas Ecclesias in titulum possidere. Nec Papa (ait Sanchez supra citatus) solet dispensare, ut duo sui Ordinis beneficia retineat in titulum, sed vnũ in titulum, alterum in cõmendam. Verum si dispensetur cum Regulari, ut simul cum Prioratu, vel aliõ beneficio Regulari possit habere aliud sæculare simplex, vel curatum, si sibi legitime conferatur, & ad vitam retinere concedatur, non licebit Ordinario commendare beneficium sæculare illi religioso: quia non datur beneficium sæculare in cõmendam Regulari, etiam à Pontifice, nisi expressè id concedatur in signatura. Nec quidem in titulum dari potest ab Ordinario, eo quod duo nõ dantur Regulari in titulum, nisi in dispensatione exprimat. Sic Auctor cum Rebuffo, & sequitur Sanchez supra num. 79. & 80.

62 Qui num. 81. sequenti addit, quod nec etiam si dispenset Pontifex cum Regulari ad beneficium sæculare curatum, licebit virtute huius dispensationis obtinere simplex: quia multo difficilius, & maius est beneficium simplex sæculare, quam curatum obtinere: quippe huius absque dispensatione est capax, ut tenent plures relati ab ipso Sancio supra num. 35. simplicis autem est incapax, nisi ex Pontificis dispensatione. Secus verò esset, si dispensetur cum monacho ad alterius monasterij beneficia Regularia: nam possunt ei conferri tam Regularia curata, quam non curata, quod ex persona sua sit illorum capax. Hæc Sanchez ex Rebuffo in praxi benef. tit. de cõmend. n. 47. Mandos. in signat. gratiæ, titul. de dispensatione monach. pro beneficijs obtinendis. vers. notandum est.

63 Ex quibus deducitur, dispensationem, seu prouisionem factam monacho etiam Episcopo de Abbatia alterius Ordinis, non expressa qualitate Monachatus, subreptitiam, ac nullam esse: quia specialiter est interdicta Regularibus hæc pluralitas in dict. cap. cum singula, etiam si Pontifex conferat ex certa scientia, quæ scientia non præsumitur ad esse in Papa, quia monachatum non expressit in prouisione, qui, inquam, Pontifex si sciret illum esse monachum, non conferret illi Abbatiam simul cum Episcopatu. Ita cum Rebuffo resoluit Auctor Tom. 2. quest. 58. art. 5. quæ refert, & sequitur Sanchez supra num. 82.

65 Atque eadem ratione impetratio beneficij sæcularis à Regulari facta, non expressa qualitate beneficij, & impetrantis, erit etiam subreptitia: sicut è conuerso impetratio beneficij Regularis facta à sæculari sine expressione qualitatis beneficij, & personæ impetrantis, est inuvalida omnino: quia adest specialis incapacitas in Regulari ad beneficium sæculare, & in sæculari ad beneficium Regulare. Quod adhuc procedit, etiam si in tali concessione adsit clausula, *Motu proprio*, quam quidem non supplere personæ inhabilitatem, nec operari, quando tacetur intrinseca qualitas beneficij, probat Sanchez lib. 8. de matrimo. disp.

21. num. 49. & duobus sequentibus. Atque ita docent Felin. *cap. in nostris*, corol. 40. num. 41. initio, *de rescriptis*. Selua de benefic. 1. p. quæst. 11. n. 122. Ojeda de incompat. benefic. 1. p. quæst. 11. num. 93. Flamin. de resign. benefic. lib. 4. quæst. 5. nu. 4. quos refert & sequitur idem Sanchez dict. *cap. 29. num. 83.*

66 Vbi num. sequenti resoluit, posse Regularem coadiutorem Episcopi, aut parochi constitui ex sola superioris sui licentia: quia cum virtualque officij absque dispensatione sit. capax, erit subinde coadiutoris vtriusque, seu in vtroque, tunc enim vtriusque munere fungetur. Sed non poterit absque dispensatione creari coadiutor in eo beneficio, cuius absque dispensatione, vt illi principaliter præficiatur, incapax est. Ita Abbas *cap. fin. num. 4. de clerico ægrotan. vbi Cardinal. quæst. 10. num. 9. & quæst. 11. num. 9. & in Clement. 2. quæst. 17. num. 18. de rescriptis*, Azor tom. 2. instit. moral. lib. 3. *cap. 2. quæst. 8.*

67 Circa num. 14. dum resoluiamus constitutionem salarij pro seruiantibus Ecclesijs Regularibus ad Episcopum pertinere. Idem docet cum nostro Auctor, Sanchez lib. 7. *decalogic. cap. 4. num. 14. sicque de ceteri in cap. beneficium, de Regularibus in 6. & satis significat Glossa ibi verb. sed interim, & Sylue. verb. Religio. 2. quæst. 8. Angel. verb. Nouitium. num. 22. & ibi Tabien. quæstione vltima. Sed in dicto cap. beneficium, non id expressè decernitur, sed tantum, quod beneficio nouitij, interim non proficetur, deseruiatur per alium, assignata sibi congrua de ipsius prouentibus portione, benè tamen id deciditur in Tridentino decreto à nobis dict. num. 14. relato, de cuius intellectu agit idem Sanchez dict. lib. 7. *decalogi cap. 29. num. 191.**

Trident. sess.
7. cap. 7. de re
format.

68 Circa num. 19. nempe non vacare beneficium nouitij ante professionem, idem docet Sanchez lib. 7. *decalogi cap. 4. num. 2. & sequentibus, vbi num. 3. & 4. addit id habere verum in omnibus beneficijs, siue sint maiora, siue minora, ac etiam si in beneficij fundatione tantum sit, vt vacet beneficium absente beneficiario certo tempore: quia in dubio censenda est voluntas institutoris iuri communi conformis, vt tradunt Doctores communiter in *Liberes mei. §. cum ita, ff. ad Trebelianum*. Item id etiam extendi ad beneficium nondum acceptatum à nouitio, docent Glossa in dicto *cap. beneficium, de Regularibus in 6. verb. conforendum, vbi Ioannes Andreas, Monachus, Dominicus, & Franc. Tapia in Authentic. ingressi. verb. sua, c. p. 2. num. 8. c. de sacrosanctis Ecclesijs, Sayro in Clau. Regia lib. 6. capit. 5. numero 25. vers. possunt etiam, quos refert, & sequitur Sanchez supra numero 5. Cuius quidem ea ratio est, quia idè in anno nouitatus non vacat ius in re, quòd adhuc nouitius non eligit proficere, & sic nec eligit statum incompatibilem, per quem censetur iuri illi in re renuntiare, & pari ratione nec vacat ius ad rem.**

69 Item ex eadem ratione non vacabit beneficium, si annus nouitatus ex aliqua iusta causa prorogetur, quam prorogationem ex ea causa

causa permitti, dicemus infra, de nouitijs numero 62. tum quia ea prorogatio facta videtur cum omnibus qualitatibus rei, quæ prorogatur, *libella, ff. si certum petatur*: tum quia, si nouitius anno illo probationis renunciaisset, iuxta *cap. ad Apostolicam, de Regularibus* (quod ante Concilium Tridentinum licebat) vel si ex Pontificis dispensatione hodie ante eum completum profiteretur, absque dubio vacabit eius beneficium à die professionis emissæ, vt habetur in dicto *cap. beneficium*: ergo idem pari ratione dicendum est, si prorogetur professio. Tandem quia ratio Concilij Tridentini Sessio. 25. *cap. 16. de regularibus*, iubentis non spoliari nouitium intra probationis tempus, nempe ne libera egressus auferatur occasio, etiam procedit in beneficijs, vt tradit Mayol. de irregularitate lib. 3. *cap. 6. numero 2. & Mandosius in casibus annalibus, numero 63, casu 192.* qui ad finem docet, non vacare beneficium, etiam si pluribus annis duret nouitiatus. Ita Sanchez eo *cap. 4. numero 6.* vbi in fine addit, posse Episcopum, nulla existente iusta causa differendæ professionis, assignare terminum nouitio, vt beneficio renuntiet, casu quo id posset quando absque legitima causa abesset, quo termino transacto, alteri illud tanquam vacans conferre licebit, quando ad ipsum collatio pertinet, ab eo enim tempore non reputatur absens ex causa legitima. Vnde in Societate Iesu non vacare beneficium nouitij toto biennio probationis, si eius resignatio non fieret, iuxta statutum Ordinis, consequenter dicendum est, vt optimè probat idem Sanchez supra num. 7.

70 Vbi numero sequenti deducit, collationem illius beneficij non transacto probationis tempore irritam fore, nec subsequuta professione reualidari, quia quod à principio ratum non fuit, tractu temporis non conualescit, vt regula vulgaris iuris habet, & sic noua collatione opus est. Ita Tiraquel. de retract. lignag. glo. 8. octaua §. primo num. 40.

71 An autem pensio beneficij vacet ante professionem? Affirmat Auctor *rom. 1. dist. quest. 37. art. 1. in fine*. Negat tamen Sanchez supra numero 13, tum quia inquit, textum in dicto *cap. beneficium*, intelligunt Doctores de quibuscunque beneficijs, vt diximus numero 68. at pensiones largè dicuntur beneficia, vt probat Gigas de pensionibus quest. 28. numero 1. Tum quia per matrimonium vacant pensiones, sicut & beneficia, vt probat idem Sanchez lib. 7. de matrimon. disp. 44. num. 5. Sed ea ratio mihi magis probat, quæ habetur in præfato Tridentino decreto, nempe vt consulatur libertati nouitij, ea enim pari ratione militat in pensione, ac in beneficio, vt manifestè patet.

De renunciatione beneficij Ecclesiastici à nouitio faciendæ, & an debeat fieri cum solemnitate dicti decreti Concilij Tridentini, nempe cum licentia Ordinarij, & intra bimestre professioni proximum: affirmat Sanchez lib. 7. decalogi *cap. 5. num. 38.* vbi ad id plura congerit.

72 Circa num. 20. nota cum Zerola in praxi Episcop. p. 2. verb. dispensatio, vers. tertio, quem refert Barbosa in remissionibus ad Trident. Sess. 14. cap. 7. num. 4. posse Episcopum dispensare cum presbytero homicida voluntario beneficium curatum antea possidere, ut illud possit retinere in futurum, & similiter cum Canonico homicida, ut possit interesse choro, & gaudere fructibus suae praebendae. Ad quod vide Sayro de censuris lib. 6. cap. 7. num. 20. & 21.

73 Item nota cum Reginaldo 3. par. fori poenitent. lib. 30. tract. 2. sect. ultim. num. 112. dictum decretum Tridentinum non videri extendendum ad casum commissi homicidij ad necessariam vitae defensionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ, cum talis homicida tunc non incurrat irregularitatem, ut omnes concedant. Unde si factum sit occultum, & per eam necessitatem homicida excusetur à mortali, is nec dispensatione, nec sententia declaratoria de commissio homicidij ad vitam propriam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ indigebit ad habendum, vel retinendum beneficium, nisi forte ad vitandum scandalum, & ad occurrendum scrupulis, qui suboriri possunt, ut cum Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 2. sub finem, resoluit idem Reginald. citato loco.

74 De resignatione, & permutatione beneficiorum vide Anthonem in Addit. Sannæ cap. 33. & de præsentatione cap. 34. & de unione beneficiorum vide Sanchez, qui latissimè rem tractat lib. 7. decalogi cap. 29. à num. 145. De priuatione, seu inhabilitate excommunicati ad Ecclesiastica beneficia, & eorum fructus percipiendos, vide Iacò Suarez de censuris tom. 5. dispus. 23. Vbi de impetratione, & resignatione beneficij in fauorem excommunicati facti, sect. 1. num. 11. & 12. & de beneficiorum priuatione, & inhabilitate ad ea ratione hæresis, vide Sanchez lib. 2. decalogi cap. 26. vbi num. 9. agit de resignatione beneficij hæretici ante condemnationem. & num. 12. tradit posse ea beneficia tanquam vacantia impetrari, & ad ea patronum præsentare, possessore non citato. & num. 14. & sequentibus beneficia suspectorum, aut diffamatorum de hæresi, vel etiam receptatorum, fautorum, & defensorum hæreticorum non vacare ipso iure. Item eodem lib. 2. cap. 28. agit de filijs, & nepotibus hæreticorum, aut receptatorum, defensorum, ac fautorum eorundem, an priuentur beneficijs obtentis, & sint ad ea obtinenda inhabiles. Vide etiam lib. 3. cap. 17. num. 11. eundem

Sanchez vbi agit de eo, qui iurauit non resignare beneficium, an possit illud resignare, non ob-

tante iureiurando.

(3.)

RESOLVTIO XVI.

De Bigamia.

BIGAMIA alia est vera, quæ contrahitur per copulam successiuam duarum vxorum *cap. de Bigamis, eodem tit.* Alia est interpretatiua, quæ contrahitur, cum quis viduam, vel ab alio corruptam duxit in vxorem, *cap. ultimo, de Bigam. cap. curandum, cap. si quis viduam, & sequent. 34. dist.* Altera vero similitudinaria, quæ contrahitur, cum clericus in sacris constitutus, vel religiosus professus contrahit matrimonium, cognoscendo vxorem, *cap. quorquor, cap. monacho 27. quæst. 1. cap. nuper, cap. final. de bigam.* Prælati igitur Regularium non possunt dispellere eum religioso in bigamia vera, & interpretatiua, vt sacris ordinetur, quia id Papæ reservatur, & nulla inuenitur concessio facta Religionibus circa hoc, possunt tamen dispensare, vt minoribus ordinibus initietur, ad instar Episcoporum, quibus id licet circa suos subditos. Nam prælati Regularès iurisdictionem quasi Episcopalem habentes eandem habent auctoritatem, & potestatem erga sibi subditos, quam habent Episcopi erga suos. Item cum bigamo similitudinario optimo iure possunt dispensare dicti prælati, vt ad maiores Ordines ascendat, vt tenent communiter Doctores, vnde priuilegia Apostolica concedentiæ prælati Regularibus facultatem ad dispensandum in irregularitatibus, excepta bigamia, sunt intelligenda tantum de bigamia vera, & Interpretatiua quoad Ordines maiores, nam respectu minorum optimè possunt dispensare. Vt autem sit vera bigamia in dispensabilis per dictos prælatos requiritur, quod copula interueniat, intrando claustra pudoris, licet non fiat seminis efusio intra vas, *cap. debitum, de bigamis*, hoc tamen debet intelligi in foro exteriori Ecclesiæ, quæ præsumit copulam fuisse consummatam: secus in foro conscientie, si quid eius requirit copulæ consummationem in dict. *cap. debitum, Auct. to. 1. quæst. 24. art. 1. & 2. & in Addit. summa tom. 3. cap. 215. num. 4.* De quo Soto cum D. Thom. in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. Navar. in Summa cap. 27. num. 197. Hentiq. lib. 11. de matrimonio cap. 15. num. 4. Sanchez de matrimonio disp. 83. num. 6. Suarez de censuris disput. 49. sect. 1. num. 1. & sequentibus. & quoad dispensationem in bigamia, sect. 6. a. num. 7. quid quid ibi num. 17. teneat contra nostrum Auctorem non posse prælatos Regulares eum suis subditis bigamis ad Ordinis Minores dispensare.

2. Idem dicendum est, si claustra non intrauit pudoris vir, sed matris attraxit semen, & grauidata facta fuit virgo, & postea ferreo instrumento genitale membrum apertum fuit, quo aperto egressa est creatura, licet enim copula realis intra vas non interuenerit, secutus tamen est effectus copulæ ex attractione seminis in vas, id est partus, & per

consequens contrahitur vera bigamia, *ibid. d. art. 2. in fine*. De quo Bibald. in Candelabro aureo tit. 2. de irregularitate num. 24.

3 In cōcessione Generali dispensandi in irregularitatibus semper habetur pro excepta bigamia, iuxta stylum Curia, nisi specialiter exprimitur, quia Papa non solet super ea, nisi rarissimè dispensare, & cum maxima difficultate, & dilatione. Vnde ita debet intelligi quodam privilegii Sixti III. cōcessum Ordini S. Hieronymi in Hispania, quo indulgetur, vt quilibet Fratrum possit semel in vita dispensari in foro cōcientiæ à confessore deputato per superiorem super quacunque irregularitate quacunque occasione contracta, *tom. 2. quæst. 105. art. 1. & 2.* De quo vide Portel in Addit. ad dubia verbo, *dispensare num. 5.* & infra in notis num. 14.

4 Addo cum Auctore citato loco *Addit. nu. 5.* quod instante, seu urgente necessitate, & penuria ministrorum, & quando ob magnam distantiam non potest recurri ad Papam, vt contingit in partibus distantioribus Indiarum, bene poterunt Episcopi dispensare cum bigamis ad omnes Ordines sacros, & refert pro hac sententia Sanchez de matrimonio disput. 40. numer. 3. Henriquez lib. 12. de matrimonio cap. 6. num. 11.

5 Tandè addo, quod ex cōcessione Benedicti XI. facta Ordini S. Hieronymi, si aliquis bigamus de longinquis partibus sit in monasterijs B. Mariæ de Guadalupe, & de la Sila possit dispensari, ad sacrosq; Ordines promoueri. Et in compendio Societatis Iesu, verbo, *dispensare h. 5. & 6.* habetur, quod Generalis Ordinis potest dispensare cum subditis in bigamia, ex concessione Sixti III. pro Carthusiensibus, teste Portel, verbo, *dispensare num. 4.* Quo privilegio possunt vt per communicationem aliæ Religiones, dato quod valeat, vt sonat, *Vide supra num. 3. & infra in notis, num. 14.*

Nota ad Resolutionem de Bigamia.

6 Circa nu. 1. nota, quod proprijsimè bigamus dicitur, qui secundas nuptias contraxit post mortem prioris coniugis, & vtrasque cōsummat, vt tradunt Canonistæ in Rubrica de bigamis, & D. Tho. in 4. dist. 27. & ibidem Soto q. 3. art. 16. Ricard. art. 4. quæst. 1. Nauar. cap. 27. num. 195. & patet ex ipsa voce, *bigamus*, quæ idem significat, quod, *bis coniugatus*. Vnde communiter hanc tantum vocari solere veram bigamiam, docet Suarez tom. 5. de censur. dicta disput. 49. num. 1. Per hanc igitur bigamiam contrahitur irregularitas, vt habetur *cap. 1. & 2. de bigamis, & cap. 1. distinct. 26.* & colligitur ex Canone 16. Apostolorum, & sequentibus. Contrahitur autem ex defectu sacramenti orto ex iterata susceptione matrimonij, *cap. debitum, de bigamia*, uon quia talis sacramenti

menti secundas susceptio illicita sit, sed quia tale matrimonium non est
ita accommodatum ad perfectam illius sacramenti significationem,
quæ consistit in coniunctione Christi cum Ecclesia, ex *Paulo ad Ephes.*
5. matrimonium autem spirituale inter Christum, & Ecclesiam est
vnicum, & vnicus viri cum vna vxore, seu sponsa.

7 Nota etiam circa idem, non contrahi veram bigamiam ex du-
plici matrimonio exteriori contracto, & consummato, quando con-
tingit alterum eorum inualidum esse, vt fit semper, quoties vtrumque
matrimonium fit viuente vtroque coniuge, quia ad eam bigamiam
requiritur duplex matrimonium consummatum verum, & validum vt
colligitur ex *cap. nuper de bigamis*: ibi licet in veritate bigami non ex-
stant, quidam (scilicet) plures vxores simul habentes: quod à for-
tiori dici posset de habentibus plures successiue, alteram tamen non
verè: Tunc enim re vera non iteratur sacramentum, & per con-
sequens nec est defectus in significatione, nec vera bigamia. Ita
Suarez dicta disput. 49. sect. 1. numer. 5. & ex sententia Canoni-
starum, & Theologorum cum D. Thom. In 4. distin. 27. resol-
uit Villalobos 1. part. summæ tractat. 21. difficult. 31. num. 5. vbi
addit, sufficere ad hoc alteram vxorem ante baptismum habuisse
se, & aliam post baptismum, vt constat ex *capit. acutus*, 26. dist.
& ex *cap. si quis viduam, el primero*, 34. distin. vbi expressius id habe-
tur, & tradit Maioribus de irregular. lib. 1. capit. 33. nu. 3. Suarez sup.
sect. 6. num. 12. & sequentibus.

8 Bene tamen is qui duplex matrimonium contraxit, quo-
rum alterum est inualidum, contrahit bigamiæ interpretatiuæ ir-
regularitatem, si vtrunque consummauit, vt deducitur ex *capit.*
nuper, de bigamis, & tradit glossa in *capit. 2. verbo, bigamis, eodem tit.*
Ita Suarez dicta disput. 49. sect. 2. num. 2. vsque ad 7. Villalo-
bos supra numer. 4. vbi addit, non contrahi hanc bigamiam, quan-
do prior maritus non cognouit eam, cum qua secundæ nuptiæ
celebratæ sunt, dicto *cap. debitum*, iuncta glossa ibi, verbo, *vidua*,
vel etiam si illa decessit ante consummatum matrimonium cum
posteriore coniuge, vt omnes fatentur. Quo loco num. 5. etiam
aduertit idem Villalobos, quod si matrimonium contractum cum
vidua fuit nullum ratione alicuius impedimenti dirimentis, sit ir-
regularis ille, qui cum illa taliter contraxit, propter affectum in-
tentionis cum opere subsecuto, vt constat ex dicto *cap. nuper*, in fine,
& *capit. vltimo, de bigamis*, & dicit communem Theologorum,
& Canonistarum Couar. in *Clementin. si furiosus*, 1. part. d. 2. num.
2. quem etiam refert, & sequitur Suarez ea disput. 49. sectio. 3. nu.
3. 4. & 5. ad quod etiam est quædam decisio Rotæ. Quidquid in op-
positum contendat Nauar. cap. 27. num. 193. & lib. 2. consil. 1. de bi-
gamis num. 43.

9 Pro quo adhuc aduerte, contrahi dictam irregularitatem ex duplici matrimonio, quando alterum est inualidum, etiam si per ignorantiam contractum sit, non propter culpam, à qua excusatur ignorans, vel bona fide imbutus, sed propter publicam significationem incontinentiæ, seu quandam effigiem (vt ita dicam) vel similitudinem defectus sacramenti, à qua non excusat ignorantia, vel bona fides: Nam irregularitas, quæ sine peccato contrahitur, in vniuersum ex bona fide non impeditur. Ita contra Archidiaconum in dicto *cap. nuper*, & in *cap. vnico de bigamis in 6.* resoluit Suarez vbi supra num. 8. vbi num. sequenti subiungit, idem esse dicendum, quando alterum ex duobus matrimonijs irritum fuit ex alio capite, præter iterationem viuente coniuge. Et idem, siue vtrumque matrimonium fiat viuente priore coniuge, siue eo defuncto, siue validum, siue inualidum antecesserit, hoc enim per accidens est ad indecentiam, quæ in vtroque casu est eadem. Tandemque num. 10. & 11. idem impedimentum contrahi asserit, etiam si nullitas matrimonij proueniat ex defectu consensûs, vel in vtroque matrimonio ea nullitas reperitur, dammodo in vtroque sit idem affectus cum opere subsecuto. Hoc autem vltimum, ait, expressè tenere Nauar. lib. 1. conf. 1. tit. de bigamis, & in summa cap. 27. num. 195.

10 Item contrahitur hoc impedimentum bigamiæ interpretatiuæ, quando quis contrahit cum virgine, quæ postea adulterium commisit, quo non obstante vir eam carnaliter cognouit, vt expressè habetur *cap. si cuius uxorem*, & *cap. si laici 34. dist.* Quod habet verum, etiam si per vim absque culpa mulier ab alio violetur, quia hæc irregularitas magis respicit operis consumationem, quam affectum voluntatis. Et idem, quando à marito adulterium ignorante cognita fuit, sicut etiam contrahens cum corrupta, id ignorans bigamus sit, ex *cap. curandum*, eadem *dist. 34.* quod absolute loquitur. Item idem procedit, quando id matrimonium contractum fuit ex iudicis mandato, vel adulteræ thoro eo iubente restitutus fuit coniux, etiam si illa per pœnitentiã iam factam fordes sui criminis abluta sit, vt cum Couar. u. Maiolo Syluestro, & alijs resoluit Villalobos vbi supra num. 6. Suarez sup. sect. 3. num. 14. & sequentibus. De quo vide D. Thom. in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. ad 4. Angel. verb. *bigamis* num. 2. & 4. & ibid. Syluest.

11 Circa bigamiam similitudinariam nota, quod vt incurratur, requiritur vt clericus in sacris cõstitutus, vel monachus cõsumment cõtractum matrimonium *cap. monacho. 27. quæst. 1.* vnde si minoribus tantum ordinatus sit, non est dicendus bigamus, quia cum sit pœna, non est amplianda, & ad non expressa extendenda, vt bene docet Villalobos sup. num. 9. & quod hæc irregularitas extendatur ad clericos in sacris, latè probat cū gloss. in c. *super 10 de bigamis*, Suar. ea disp. 49. sect. 4. nu. 3. & sequentibus, qui sect. 5. num. 3. id extendit ad Clericos minoribus initiatos, quantum ad priuationem vsus suscepti Ordinis,

12 Circa dispensationem in bigamia nota, quod hæc irregularitas non tollitur ipso facto per professionem in religione, vt tradit Suarez supra sect. 6. num. 16. At prælati Regulares possunt dispensare cum suis religiosis bigamis quoad Ordines Minores, prælati, inquam, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, quia id Episcopi habent circa suos subditos, quibus illi assimilantur, quidquid dicat Suarez supra relatus sect. 6. num. 17. Quod tamen limitat Villalobos supra num. 13. casu, quo aliqua magna, & vrgens causa dispensandi adsit: vel quoad ordines receptos, & non recipiendos, vt tradit Nauarr. cap. 27. num. 197 & Vgolin. de irregularitat. capit. 56. num. 2. sed Syluett. verb. *bigamus*. quæst. 9. absolutè affirmat, & tenet idem quod noster Auctor supra num. 1.

Firmatur sententia Augustini & Gregorii.

13 Suarez ea sectione 6. num. 7. & ultimo concedit, Episcopos, & Prælatos Regulares quasi Episcopalem iurisdictionem exercentes posse dispensare in bigamia similitudinaria cum suis subditis, dum modo hoc impedimentum cum alijs non misceatur, quale erit, si cum vidua contraxerit clericus, vel religiosus: tunc enim nullo iure possunt, vt aduertit cum eodem Suarior supra num. 18. Villalobos dicta difficul. 31. num. 14. vbi numero sequenti addit, non requiri, vt quando petitur dispensatio bigamiæ, fiat mentio de trigamo, vel quatergamo, & ultra: quia in his nulla ponitur differentia à Doctoribus, nec est in vsu, vt docent Nauarrus lib. 8. consil. secundo de bigamis. Vgolin. vbi supra num. 3.

14 Tandem nota cum Portel in additio. ad dubia verb. *dispensare*, numero 5. quod Prælati Regulares per quandam concessionem Pauli III. de qua in Bullario, possunt semel singulis annis prima die lunæ quadragesimæ dispensare cum suis subditis in omni irregularitate quavis occasione, vel causa contracta. Vbi nil excipit, neque bigamiam, neque homicidium voluntarium, quæ solent excipi in privilegijs: vnde cum lex, vel Princeps non distinguat, nec nos distinguere debemus. Quæ sententia tanquam pia, & probabilis potest in praxi sequi, licet opposita sit tutior, & conformior menti Pontificum, qui semper bigamiam excipiunt, vel pro excepta habent, vt communis Doctorum tenet iuxta stylum Curie, & nos supra num. 3. cum Auctore resolvimus.

Bullar. Bullæ
9 & 10. Pauli
de III.

An bigama, vel post castitatis votum præuaricata possit esse
Abbatissa? Vide Sanchez lib. 5. decalog. cap. 5. num.

23. & nos diximus supra, de Abbatissis num. 23.

..?.

RESOLVTIO XVII.

De bonis Regularium.

FRATRES Minores licitè recipere permittuntur quæcumque malè quæsitæ, & incerta eis oblata, de illisque libere disponere. Item malè ablata, & illicitè acquisita, quæ restatores, aut datores ignorant, quibus sunt restituenda, legata etiam ad pios vsus relicta, indeterminatis personis distribuenda arbitrio executorum, seu testamentariorum, si ipsi Fratibus indigentibus applicare velint, licitè possunt acceptare Fratres, non obstante contradictione Prælatorum Ecclesiasticorum. Ita concessit Alexander III. & Sixtus III. Item Paulus III. & Pius etiam III. & alij Pontifices indulserunt Patribus de Societate, vt possint acceptare quæcumque loca secularia, vel Regularia, Ecclesias, eremitoria, & monasteria cuiusvis Ordinis, etiam strictioris obseruantia, cum omnibus suis bonis mobilibus, & immobilibus, si pia fidelium largitione illa sibi donari contigerit & illi, quorum interest, consentiant, quæ donata, relicta, & legata eo ipso auctoritate Apostolica perpetuo applicata, & appropriata eisdem Patribus esse censentur. Ita in Compendio Societatis §. 1. & 2. vbi Collector refert super hoc concessionem Martini V. & aliorum Pontificum factam Mendicantibus, *Tom. 1. quest. 38. art. 1.* De quo Portel verb. *bona*, num. 3. Compend. Minor. verb. *bona*, §. 2. Sanchez lib. 7. Decalogi cap. 27. à num. 1. & cap. 5. n. 1. vbi agit de bonis, quæ nouitij renuntiant in Societatem.

2. Bona feudalia, & emphyteutica, etiam Ecclesiastica donata, seu relicta possunt acceptare religiosi, modo ad onera teneantur, ad quæ donator, seu testator occasione illorum tenebatur, aut ipse donator impouerit, etiam si ad certum numerum generationum, aut nominationum concessa fuerint, ex Leone Decimo pro Societate Charitatis, & habetur in Compendio Societatis Iesu §. 6. titulo, *bona*. Emphyteutam que cadere in commissum, si infra annum à fine biennij morâ non purgare quauerit per solutionem pensionis solutæ, seu debite solui monasterio, ac posse expelli auctoritate prælati in eius monasterij, concessit Pius V. Ordini Sanctissimæ Trinitatis in Portugallia. *Ibidem art. 2.* De quo vide Nauar. comment. 2. de Regularibus, num. 55. ad finem. Gamma decis. 6. num. 1. Molina lib. 1. de primogen. cap. 13. num. 76. Menoch. consil. 519. num. 6. & 13. Lessium lib. 2. de instit. cap. 41. dubio 10. num. 84. Azor tomo 1. institut. moral. lib. 12. cap. 8. quest. 5. quos refert cum nostro Auctore, & sequitur cum alijs multis Sanchez lib. septimo Decalogi cap. 15. num. 36. vsque ad 50. vbi latè tractat de bonis feuda-

Bullar. bulla
15. & 16. *Alexand. 4.*
Bul. 14. Sixti
4. num. 10. &
Bulla 33. nu.
28.

feudalibus, & de emphyteuticis agit numero 51. vsque ad 65.

3 Idem concessit Celestinus Quintus monachis suæ Congregationis apud Compendium Cister titulo bona, §. 4. & Compend. Societat. §. 7. addens, quod per viginti annos pro qualibet generatione dicta bona retinere possint, nec propterea cadere in commissum, si inuestitura de illis, vt solet, non fiat. Aduerte tamen, quod seruitium præstandum à monachis fraudalia recipientibus debet esse compatibile cum statuta monachali. *Ibidem art. 3. De quo Sanchez supra dicti num. 36.*

4 Ius petendi bona, & res deperditas, quorum dominus diligenter inquisitus inueniri non potest, olimque Prætori competens transfulerunt Reges Hispaniæ in Ordines Sanctissimæ Trinitatis, & Beatæ Mariæ à Mercede pro Redemptione Captiuorum. At dicti Fratres Redemptores Captiuorum tantum habent ius petendi dictas res in foro exteriori, sicut Prætor habet, ita vt si non petantur, non debeantur, & an reges tantum in illos transfulerunt ius competens Prætori, ac per consequens, si non petant, res manent in sua natura incertorum, & de ipsis fieri potest compositio, sicut de alijs in certis, vel possunt expendi in pia opera, præsertim de consilio Episcopi, aut parochi, vt mos est, manetque inuentor tutus in conscientia. Et hoc modo debent intelligi excommunicationes Paulinæ, quæ quotidie publicantur contra detentores talium rerum, nam si iam applicatæ sunt pijs operibus, non ligant, cum nullam iam sit actio exigendi: secus si adhuc supersunt in propria specie, & non sunt applicatæ: quia tunc restituendæ sunt sub pœna dictæ excommunicationis, si petantur. Item prædicta tantum habent locum, quando res inuentæ sunt animatæ, vt pecora, & animalia: secus si sunt inanimatæ, vt pallium, galerus, & similes. *Ibid. art. 4. & Addit. Sum. tom. 3. cap. 53. num. 3. De quo Nauar. cap. 17. num. 93. & cap. 27. num. 259. Aragon 2. 2. quæst. 66. art. 5. pag. 430. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 36. littera G.*

5 Adiudicantur etiam dictis Fratribus pro redemptione Captiuorum ultra Mostrencum, septimæ quædam in Hispania, quæ dicuntur, consuetæ obligationes, & ordinariæ sunt triginta quinque dipondia, quorum decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Ecclesiæ maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro, si modo vnus alium præueniat. Item adiudicatur quinta pars bonorum morientium ab intestato absque hærede intra quartum gradum, deductis expensis pro anima. Immo & totum adiudicari Trinitati, deducto quinto pro anima, alij affirmant. Priuilegia autem Regalia huiusmodi bona, & alia dictis Ordinibus applicantia sunt intelligenda respectu eorum, quæ pertinent ad Cameram, seu Fiscum Regium, quæ censentur donare posse reges, & non alia, vt constat ex *l. i. tit. 8. lib. 1. Ordinum. Tandem applicantur dictæ Redemptioni Captiuorum bona nau-*

fragorum reperta in mari, aut in flumine, incerto domino. Quæ omnia ad effectum redemptionis debentur dictis Ordinibus, iuxta priuilegia regalia, & Apostolica confirmata per Philippum Secundum Regem Hispaniæ, & Gregorium Decimum tertium Summum Pontificem. *Ibid.* art. 5. De quo Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 36. littera H. in fine.

Refert. in Bull. lar. bull. 14. Sixti 4. n. 30. Comp. Minor. verb. bona §. 4. 6. Clemens Quartus concessit Ordini Minorum, vt Ministri, & Custodes, eorumque Vicarij possint conuerti in pios vsus, prout secundum Deum viderint expedire, bona ingredientium Religionem, ad quorum restitutionem faciendam diuersis personis, quæ sciri, & inueniri nequeunt, tenebantur, & hoc ipsum facere possunt Guardiani. Quæ concessio, licet pro alijs Religionibus parum, aut nihil proficit, cum iure communi id liceat, plurimum tamen deseruit nobis Minimis, ob prohibitionem in regula, ne solliciti simus de rebus temporalibus intrantium religionem, sed permitatur eos liberè de illis facere, quicquid Dominus inspirauerit eis. *Ibidem art. 4. in fine.* De quo vide apud Bullarium Bullas Alexandri III. & Iulij II. & Compend. verbo, *bona, §. 4. Portel verb. bona, num. 3.*

Bullar. bulla 16. Alex. 4. & Bulla 26. Iulij 2.

7. Bona Monasteriorum desertorum, seu destructorum cum omnibus ædificiorum materialibus, & alijs ad illa pertinentibus possunt Fratres Minores secum deferre ad loca, ad quæ se transferunt (dedicatis Ecclesijs duntaxat exceptis) vel etiam vendere, pretiumque eorum in utilitatem, vel ædificationem Monasteriorum conuerti.

Bullar. bulla 14. Sixti 4. n. 35. & Bulla 34. num. 34. Ita concessit Sixtus Quartus apud Bullarium. Bona autem monasteriorum Sanctæ Chriæ destructorum, de quorum reformatione spes nulla superest, cum ipsorum structuris, & ædificijs pertinent ad Fratres Minores propinquiores, sub quorum cura erant, possuntque de illis disponere, dum modo Ecclesiæ, & oratoria ad prophanos vsus non redigantur, ex dicta Bulla 14. Sixti Quarti num. 46. *Ibid art. 6. & Tomo 3. quest. 5. art. 4.* De quo Portel verb. *monasterium, num. 5. 7. & 8.* & in addit. ad dubia, verb. *monasterium, num. 2. & 3.*

8. Occupantes bona Regularium incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, nisi infra tres dies à notitia indulti Eugenij Quarti pro Congregatione Montis Oliueti se correxerint, aut debitam cautionem de satisfaciendo præstiterint. Et idem concessit Leo X. & Iulius Secundus Eremitis Sancti Augustini, & habetur in Compendio Societatis titulo 60 §. 5. & in Compendio Cister, titulo, bona §. 9. pro quo etiam est quedam Bulla Urbani I. apud Bullarium. *bid art. 7.* Idem docet Portel verb. *bona, numero 1.* & in addit. ad dubia, numero tertio.

Bullar. Bulla vnica Urbani 2. num. 11. in fine.

De bonis apostatarum vide supra resolut. de apostatis à num. 9. vsque ad 12. & in notis num. 31.

Nota ad resolutionem, de bonis Regularium.

8. Circa bona Fratrum Minorum vsui deputata, de quibus supra num. 1. nota, quod eorum bonorum dominium, & proprietates pertinet ad Sedem Apostolicam, ad cuius potestatem recepta sunt per Nicolaum III. Alexandrū VI. & alios Pontifices. Vnde Papa est dominus etiam temporalis omnium bonorum mobilium, & immobilium, quibus vtuntur dicti Fratres, qualia sunt ædificia, seu domus, Ecclesiæ cum hortis, ornamenta, calices, & alia vasa cultui, & seruitio altaris dicata. Nec obstat extranagens, quia quorundam, in qua Ioannes XXII. abdicauit à se, & à Sede Apostolica dicta bona, quia id fertur reuocasse in hora mortis, vt Collector priuilegiorum Mendicantium testatur, factamque fuisse mentionem istius reuocationis in Capitulo Generali Ordinis Mendicantis, refert Portel mox citandus.

Collect. Mendicant. verb. bo. na S. S.

Quoad tria vero potissimum potest hæc receptio bonorum in dominium Sedis Apostolicæ deferuire. Primum vt Fratres tuta conscientia, & sine præiudicio sui instituti, & regulæ vtantur suis rebus, alieni à dominio temporalium, & puriores in voto altissimæ paupertatis, quam profitentur. Secundò, vt caueant prælati ab alienatione talium bonorum indebitè faciendâ, scientes grauius in hoc delinquere, cum non sint sui, sed Sedis Apostolicæ. Tertio, vt aduertant sæculares ea indebitè vsurpantes (maximè si sint immobilia) res Ecclesiæ vsurpare, ideòque fortassis incurtere posse excommunicationem Bullæ in Cœna Domini latâ contra subripietes bona Ecclesiæ. Ita bene obseruat Portel in Addit. ad dubia num. 2. De quo vide Sanchez lib. 7. decalogi cap. 18. à num. 9. vsque ad 22. vbi latè agit de dominio rerum, & pecuniarum Minonitatis in elemosynam largitarum, ac multa congerit notatu digna.

9. Circa bona feudalia, de quibus supra num. 2. nota quod per ingressum Religionis non amittitur feudum, qualecumque illud sit: vnde si nouitius Religionem deserat illud retinebit. Nam quamcumque aliam dignitatem eum retinere, & in quancumque succedere, vt in maioratum, probat citatis multis Sanchez lib. 7. Decalogi cap. 14. num. 2. Atque idem est de quibuscumque alijs bonis, etiam de feudo, alias impediretur ingressus Religionis. Ita ex Gregorio Lopez in l. 6. verbo, religio. so. tit. 26. parti. 4. Tapia in authent. ingressi, verbo, sua, cap. 14. num. 16. C. de sacrosanct. Eccles. docet Sanchez dicto lib. 7. cap. 15. num. 34. vbi aduertit cū Tapia ibid. num. 15. idem dicendum esse de ijs, qui solum ingrediendi Religionem votum emisere, cum ijs nullius successione incapaces reddantur. Supra dicta procedunt in Religione capaci successione bonorum, & possidendi in communi. Nam si est in capax non succedit in feudum monachi professi, sicut nec in maioratum, aut in alia illius bono,

sed per professionem omnino, ac morte naturali cessat, vt ex Odofo. in authent. *ingressi*, num. 10. in fine, *C. de sacros. Eccles.* benè tradit Sanchez supra num. 55. & de successione maioratus num. 8. præcedenti, vbi addit, cessare etiam per professionem, aut vota Coadiutorum formarum in Societate Iesu tam maioratum, quam feudum. Vide infra de feudo, num. 2. & 8.

10 Bona data monacho in sæculo ea lege, ne possint alienari, transeunt in monasterium eo proficiente, non obstante tali pacto non alienandi, quia ea prohibitio debet intelligi de alienatione voluntaria, & ex facto hominis procedente, non autem de alienatione necessaria inducta à lege in translationis personæ consequentiam, qualis est hæc. Ita ex Molina lib. 1. de primogenijs. nu. 13. & nu. 77. Tapia in authent. *ingressi*, verbo *sua*. cap. 12. num. 38. resoluit Sanchez eo cap. 15. num. 67. vbi addit num. 69. & 70. ea bona sic alienari prohibita transire perpetuò, & irrevocabiliter in monasterium, ex traditis à Berroio in *capit. in presentia*, num. 554. de *probat.* Sed id limitat, nisi prohibitio fideicommissum tacitum, vel expressum contingat, tunc enim nullatenus ea bona perpetuò in monasterio remanura credit, nisi ad solam monachi vitam. Et concordat alia limitatio Sylvestri, verbo, *hereditas 1. quæst. 7. numer. 10. dicto 4.* vt transeant ad monasterium, quando eo transitu non frustraretur finis prohibentis alienationem: secus si frustraretur, vt ibidem refert idem Sanchez num. 68.

11 An bona religiosi ab Ordine expulsi ob demerita, & culpas, vel etiam degentis extra claustrum de licentia superiorum pertineant ad Religionem, vel ad Cameram Apostolicam tanquam spolia? Affirmat Azor tom. 1. inst. moral. lib. 10. cap. 16. quæst. 9. & 10. & 10. 2. lib. 8. cap. 3. quæst. 15. ad Pontificem Romanum, & ad Cameram Apostolicam pertinere, idque declaratum fuisse à Gregorio XIII. in quadam sua constitutione, quam se vidisse testatur Porrel in addit. ad dubia, verbo, *bona* num. 1. qui etiam idem tenet cum Azor ibidem, & verbo, *ej cere ab Ordine* num. 3. De quo vide à nobis dicta in notis ad resolutionem de apostatis num. 31. vbi standum esse praxi, & consuetudini resoluimus.

12 De renunciatione bonorum facta ab ingredientibus Societatis Religionem, & an habeat imbitam conditionem, si profiteatur novitius sicut in alijs religionibus, iuxta terminos Tridentini decreti? vide Sanchez lib. 7. Decalogi cap. 1. num. 31. vsque ad 39. vbi resoluit, quod si ea renunciatum iuxta præscriptum constitutionum Societatis post vota fiat (vt communiter iam fit) nullam habet imbitam conditionem, sed est omnino absoluta, & irrevocabilis. Vnde si ea facta sit in favorem eiusdem Societatis, nihil ex ea restituendum est renuncianti egresso, vel dimisso à religione. Et addit, num. 35. idem dicendum esse, quando

quando renunciatio facta fuit post primum nouitatus annum ante vota biennij, ac proinde nouitium à Societate resilientem non habere ius recuperandi ea bona, siuè Religionì, siuè cuiquã alij donata sint, Quod quidem valde dubium, (ne dicam falsum) mihi videtur; quia ante vota biennij de ea renuntiatione iudicandum censeo, ac de ea quæ sit contemplatione ingressus, vel etiam ante professionem apud alias religiones, quæ quidem pendet à futura professione, vt ipse Sanchez tradit ibidem num. 37. & constat ex mente dicti Tridentini decreti. Qui num. 39. addit quod, quanuis ea renunciatio (vt ipse sentit) sit absoluta, & irrevocabilis, tenetur tamen Societas præstare alimenta ipsi renuncianti egresso, aut dimisso à Religionè, si egenus sit, alioquin integrum erit donatori reuocare donationem ex causa ingratitude, donarius enim tenetur alere donantem egentem; secus reuocari poterit donatio, ex traditis à Lara in l. si quis à liberis §. idem iud. ex. num. 58. & 59. ff. de liber. agnoscend. Iulio Claro lib. 4. receptorum, §. donatio. quæst. 25. num. 3. Surdo de alimentis, tit. 1. quæst. 48. à num. 1. vsque ad 74.

13 An autem donatio à nouitio, vel volente ingredi religionem censeatur facta contemplatione Religionis, seu professionis, & eius firmitas pendeat à futura professione? videatur Sanchez, qui late ac peregrine rem tractat lib. 7. Decalogi capit. 1. à num. 1. vbi num. 6. & sequentibus resoluit, & tenet partem affirmantem, quando donatio est omnium bonorum, vel maioris aut notabilis partis eorum, idque cum quadruplici limitatione temperat ibi num. 9. vsque ad 16. De quo etiam vide Auctorem, tom. 2. quæst. 80. art. 2. Syluest. verb. Religio 4. quæst. 10. & eodem verbo, Religio 5. quæst. 12. Surdum conf. 353. num. 62. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. num. 84. & lib. 5. præsumpt. 211. num. 22. & lib. 6. præsumpt. 64. num. 45. Azor tom. 1. inst. moral. lib. 12. cap. 3. quæst. 5. in fine, & nos dicemus infra, de donationibus num. 8. 9. & 10. & resolutione 101. num. 48. vsque ad 51.

14 Inter limitationes verò quas ponit Sanchez supra, ea præcipua est, quã constituit num. 9. nempe, quod si bonorum donatio fuit à nouitio tacite, vel accessorie facta nullatenus subsistit, quando professio inualida subsequuta est, etiam proficente conscio nullitatis professionis, nedum quando nulla prorsus professio fuit secuta. Quando autem dicenda sit hæc donatio facta æquè principaliter, & quando accessorie, tradit ipse Sanchez supra num. 22. vsque ad 24.

15 Quotta bonorum pars parentis professi sit assignanda filiis legitimis ad alimenta, consulatur Surdus de alimentis, tit. 4. q. 23. num. 6. Lara in l. si quis à liberis, §. item rescriptum, in. 13. ff. de liberis agnoscendis, Menchaca de successione progress. lib. 1. §. 1. num. 48. quos refert Sanchez lib.

7. decalogi cap. 10. num. 9. ubi resoluit, non esse fructus totius legitimæ mensuram huius obligationis: & idè si hi fructus ampliores sint, quam alimentorum præstandorum necessitas petit, residuum erit monasterij: si verò non sufficient, tenebitur monasterium ministrare ex alijs bonis parentis, quæ ultra legitimam habet, quod deficit ad alimenta ex legitima: sicut pater in sæculo existens ad id tenetur.

15 Bona aduentitia filij familias ante Clericatum, vel ante professionem in Religione acquisita non effici quascastrensia clericatu assumpto, vel professione secuta, retinereque patrem vsum fructum eorum, dum viuit, & eo mortuo consolidari cum clericis, vel monasterij proprietate, resoluit citatis nostro Auctore *tom. 3. quæst. 16. art. 4.* Et turba magna DD. Sanchez lib. 7. decalogi cap. 13. num. 26. & 39. Secus dicendum de bonis acquisitis post clericatum, vel post professionem, quæ quidem sunt quascastrensia, & pleno iure acquiruntur filio clerico, vel monasterio filij monachi, vt constat ex *Authent. presbyteros. la præmera, C. de Episcop. & cleric. & 1. sacrosancta 33. de Episcop. & cleric. & iuuat causa nos, de testament. & resoluit idem Sanchez vbi proximè num. 31. & 44.*

RESOLVTIO. XVIII.

De Canonica portione, seu quarta funeralium.

1 **C**anonica portio dicitur ex eo, quod à Canonibus sit approbata, & debita iure decretorum *ca. de his 10. q. 1. Clement. dudum, de sepulchris*. Est autè duplex, alia debita Episcopo ab omnibus Ecclesijs suæ diocœsis, de omnibus, quæ legantur, seu relinquuntur eisdem Ecclesijs. Alia debita Ecclesiæ parochiali de relictis à parochiano, vel obuenientibus ratione funeris loco, in quo eligit sepulturam. Quæ est varia, scilicet, mediætas, tertia, vel quarta, iuxta varias consuetudines prouinciarum, quibus standum est *cap. certifica* *Trid sess. 25. ri, extra de sepulchris*, hancque tenentur Religiosi soluere ex decreto Tridentino modo mox explicando, *tom. 1. q. 39. ar. 1.* De quo latè Miranda, *tom. 2. quæst. 48. art. 1. & sequentibus. Azor tom. 2. instit. moral. lib. 9. cap. 12. quæst. 2. & cap. 13. quæst. 1. & sequentibus.*

2 Monasteria Regularium ante annos quadraginta à dicto Concilio constructa, quæ quartam funeralem soluere consueuerant, modo eam soluere tantum tenentur. Vnde si dicta monasteria fundata fuissent, etiam ab annis quadraginta, si dictam quartam non persoluebant, nec etiam modo ad eam soluendam tenentur. Idem à fortiori dicendum est de monasterijs, quæ post Concilium in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, quæ quoad hanc solutionem quartæ funeralis non cõprehendi

*Trid sess. 25.
cap. 13. de re-
form.*

hendi in dicto decreto Concilij, Congregatio sacra Cardinalium declaravit, & idem Motu proprio, & ex certa scientia declaravit Pius Quintus anno Domini 1568. apud Bullarium, & Clemens VIII. post contradictorium iudicium, & ventilata causa idem definiuit pro Fratibus Carmelitis Discalceatis, ne ad solutionem dictæ quartæ tenerentur. *Ibidem art. 2.* De quo Azor dicto cap. 12. quæst. 3. Miranda supra art. 7. Villalob. 2. p. Sum. tract. 3. i. diffi. 7. num. 9. Portel verb. *Canonica portio*, num. 1. vsque ad 4.

Bullar. bul. 2. Pij 5. & bul. 7. nu. 23. & bul. 26. Cle 9. ment. 8.

3 Appellatione autem quartæ funeralis soluendæ à Religiosis (casu quo soluere teneantur) non veniunt, nisi ea tantum, quæ in die funeris cum corpore defuncti deferuntur, non vero de his, quæ Fratibus in testamento relinquuntur, vel quæ postea offeruntur, vel etiam quæ dantur in manibus Religiosorum, vt candelæ, ex declaratione Sixti Quarti, & aliorum Pontificum apud Bullarium, & tenet vsus. *Ibidem in fine, & Tom. 3. quæst. 46. art. 1.* De quo Cardinal. in *Clementina dud. m. §. verum*, Co narru. in *cap. ultimo, de testament.* num. 6. & 7. Molin. 2. 2 tract. 2. disput. 1. 3. nu. 32. 215. col. 1309. Mirand. supra art. 4. Villalob. supra num. 6. & 8. Portel supra num. 5. Azor dicto cap. 13. quæst. 13. §. funeralia, & q. 2.

Bulla bul. 147. n. 34. & 42. Sixti 4. & bul. la. 3. nu. 32. & bulla 37. n. 59. & bul.

4 Quarta tantum debetur, quando mortui sepeliuntur in casu à iure, vel à privilegio permisso: secus quando in prohibito, vt tempore interdicti, nam tunc non debetur, etiam si Fratres Mendicantes defunctum sponte tali tempore sepulturæ tradant, constanter tenet Federicus consil. 119. Nec item debetur quarta Ecclesiæ parochiali interdictæ ex culpa sua, & non defuncti parochiani, quocumque eligat sepulturam, vel aliàs ex non electione in sua sepeliatur. *Ibid. art. 3.* De quo Geminian. in *cap. 1. de sepulchris lib. 6.* Azor dict. cap. 13. quæst. 4. casu 5 & 6. Mirand. supra art. 10. Portel in addit. ad dubia, verb. *canonica portio*, num. 3.

12. Eugen. 4. & bul. vnica Urban. 2. n. 8. & bul. 2. Pij 5.

5 Nouitius decedens extra Monasterium intra annum nouitatus, & cum habitu Regulari, in domo, verbi gratia, parentum, vbi ad se curandum cum licentia prælati existeret, sepeliendus est in suo Conuentu sine aliqua obligatione ad soluendum quartam funeralem Ecclesiæ parochiali. *Ibidem art. 4.* De quo Ancharran. & Philip. Franc. in *cap. nullus, de tempor. ordia. lib. 6.* Azor dict. cap. 13. quæst. 4. §. quid si in monasterium, casu 3. Mirand. supra art. 9. concl. 3. Villalob. supra num. 10.

6 Electa sepultura apud Ecclesiam, vbi defuncti maiores solent ab antiquo sepeliri, quarta funeralis ei non debetur, sed Ecclesiæ, in qua consuevit audire Diuina, & recipere sacramenta, vt *ca. cum quis, de sepult. lib. 6.* innuitur. *Ibid. art. 5.* De quo Villalobos supra num. 3. Azor eo cap. 13. quæst. 8.

7 Electio sepulturæ extra Ecclesiam parochialem valet, etiam si defunctus illi non relinquat quartam funeralem, quia semper debetur, & pro relicta censetur, etiam si id non exprimat, per text. in *cap. de his de sepult.* Auct. *Ibid. art. 6.* De quo Abbas in dicto *cap. de his, notab. 2.* Gre-

gor. Lopez in l. 5. tit. 1. p. 1. verb. *si no dexase*, Miranda vbi st. pra art. 11.

8 Si autem legatum æquivalens quartæ funerali relinquatur Ecclesiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit sepulturam, computari debet in quartam, nec quidquam aliud potest peti ab ipsa Ecclesia iuxta magis communem sententiam traditam à Gregorio Lopez vbi supra, verbo *demas*. Auct. *Ibidem art. 7*. Idem docet Portel supra num. 7. Miranda dict. art. 11 concl. 2.

Illustratur
doctrina Au-
ctoris.

Bene tamen notat idem Portel in Addit. ad addit. dubiorum Regularium, verb. *canonica portio*, num. 2. hoc esse limitandum per *cap. officij, de testamentis*, vbi Innocentius III. respondit, quod si portio propria fuit legata Episcopo cum conditione, vt esset illa sola contentus, & Episcopus acceptauit, de cæteris non poterit exigere portionem, quia per hoc alijs renunciaſſe videtur: secus si absolute fuit relicta, tunc enim poterit de cæteris suam vindicare portionem. Ex quo fit, quod si legatum relictum est æquivalens quartæ funerali, & relinquitur cum clausula, vt illo contentus sit pro quarta, & parochus acceptat, non licet amplius petere. Quæ limitatio mihi consona videtur iuri dict. *cap. officij*, idè quæ per eam debet explicari dictû Auctoris, & tradidit multo ante Portel, Azor dict. *cap. 13. qua st. 4. casu 9.*

9 Renuncitio Canonica portionis in damnû Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis facta nullius est valoris, nisi fiat cum protestatione, quod per hoc non fiat præiudicium iuri Ecclesiæ. Compositiones tamen, & pacta super iuribus Parochialibus facta inter prælatos Conuentuales, & parochos sunt valida, etiam si celebrata sint absque licentia superiorum, Prouincialium, scilicet, vel Generalium, dum modo sint licita, & honesta, & fiant cum consensu Conuentus, nec irritentur persequas Capitulum Generale, vel Prouinciale, ex decreto Leonis X. in Concilio Lateranensi. Imò etiam si dictæ compositiones, seu conuentiones sint repugnantes *Clementina dudum, & cæterum*, quia ibi tantum reuocantur factæ ante illam, non vero faciendæ de nouo. *Tomo 1. q. 69. art. 3. & Tom. 3. qua st. 46. art. 4.* De quo vide infra num. 18. Azor dict. *cap. 12. qua st. 4.* Sylus st. verb. *canonica portio*, qua st. 2. Miranda sup. art. 12. Licet tibi contendat, in dict. *Clementina*, etiam reuocari conuentiones futuras, & non tantum præteritas: sed Leo X. fuit post illam, & potuit in commune reuocare, vt bene notat Portel verb. *canonica portio*, num. 9, & 10.

10 In locis vbi Fratres non soluunt quartam funeralem ab hinc quadraginta annis, iuxta dispositionem Concilij Tridentini, Ordinarij cogentes Religiosos, aut testamentarios, vel hæredes ad illam soluendam ipso facto interdicanter ab ingressu Ecclesiæ, cæteri excommunicantur per Sixtum Quartum apud Bullarium, dict. *q. 39. art. 9.* Vide Miranda vbi supra art. 14. Portel supra num. 11.

11 Neque per vnum, aut binos actus contrarios censendi sunt Religiosi

Bullar. Bulla

23. & 24.

Sixt. 4. n. 53.

et 54.

ligiosi renūciare iuri quæſito de non ſoluendo quartam, niſi talis ſolucio facta ſit per ſpatium quadraginta annorum, iuxta diſpoſitionem iuris in *cap. accedentibus*, *cap. ſi de terra*, de priuilegijs, quia priuilegium ad non faciendum non perditur vno, aut bino actū, *cap. cum acceſſiſſent*, vbi Gloſſa, de conſuetudine. Imò etiam ſi per dictum ſpatium quadraginta annorum ſoluta ſit quarta, adhuc præſcriptio non tenet, quia contra bona, & iuria Regularium non niſi centenaria currit præſcriptio ad inſtar Eccleſiæ Romanæ, ex quodam ſingulari priuilegio Eugenij III. de quo infra de præſcriptionibus *Ibidem dict. quæſt. 46. art. 2. tom. 3.* Vide infra in reſolutione caſus, §. nec facit, & P. Miranda ſup. art. 13. Portel vbi ſupra num. 8.

*Bullar. bulla
17. Eugen. 46
num. 152*

12 Si quis tempore belli, aut peſtis à ciuitate diſcedens animo redeundi extra illam moritur, quartam de funeralibus habebit Eccleſia loci, vbi habet domicilium, & non Eccleſia, vbi ad tempus habitauit animo redeundi, & defunctus eſt. *Ibidem art. 3. & dict. quæſt. 39. art. 5. tomo 1.* De quo Abb. in *cap. de his, de ſepulturis*, lib. 6. Mirand. ſup. art. 9. cōcluf. 2. Villalob. ſupra num. 3.

13 Monafterium exemptum quoad legem diocæſanam, & iurisdictionis habens parochianos, ſeu populū non exemptum tenetur ad Canonica portionem Episcopalem, & ad omnia alia, ad quæ ratione populū aliæ Eccleſiæ tenentur, in quantum lex diocæſana populū tãgit, vel membra non exempta: quoad alia verò, quæ populū non tangunt, vt in donatis intuitu pietatis, vel Religionis ad nihilum tenetur. Secus ſi Eccleſia parochialis pleno iure ſit ſubiecta monaſterio, cuius Abbati cura animarum imminet, tunc enim nullo pacto deberi dictam quartam Episcopo indubitatū eſt, cum præſata Eccleſia ſit omninò exempta. *Ibidem dict. quæſt. 46. art. 5.* De quo Innocent. in *cap. 1. gloſſa magna, verb. item, de ſtatu monach.* & in *cap. ſin. iuncta gloſſa, verb. monaſterium, verſ. niſi in monaſterijs, de officio Arch.*

14 Parochus violenter rapiens, vel ſpolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit ius, quod habet, & quartam Canonica, teneturque reſtituere cum corpore quidquid accepit. *Tom. 3. quæſt. 61. art. 3.* De quo Portel verb. *Canonica portio num. 6.*

Noſta ad reſolutionem de Canonica portione.

15 Circa num. 6. dum ex Auſtore reſoluimus non deberi quartam funeralē quando nouitijs decedit cum habitu regulari extra conuentū vbi de licentiâ prælati curandæ valetudinis gratia exiſtebat. Idem docet Azor tom. 2. inſt. moral. lib. 9. cap. 13. q. 4. caſu 3. §. quid ſi in monaſterium, quando nouitijs decedit in monaſterio. Imò & id extendit ad eum, qui ingreditur monaſterium intuitu profeſſionis emitendæ cum morbo teneretur, & ibi deceſſit: tunc enim non deberi quartā parochia-

rochialem ex eius bonis docet cum Panormitano: ex eo, inquit, quia si domicilium mutaret, quarta illa portio non deberetur parochiæ, & in hoc casu præsumitur habere, seu potius haberet domiciliū in monasterio. Idem sentit Portel in addit. ad dubia verb. *canonica portio* num. 2. Sed Miranda tomo 2. Manual. quæst. 48. art. 9. id limitat quando quis sanus in monasterium se transfert, ibique intra annum nouitatus decedit, idque expressè defuniri *cap. de ijs, de sepulturis*, asserit. Vnde si quis in ægritudine, de qua decedit, se suaque monasterio offerat, ex eis soluēda erit portio canonica Ecclesiæ parochiali. Quod intelligendum puto, si habitu non assumpto decedat, vt innuit ipse Miranda ibidem concl. 3.

16 Non deberi quartam parochialem quando fit depositio fune-
ris ad tempus in aliquo loco, vt inde postea alio transferatur, & detur
in sepulturam perpetuam, docet idem Azor dicto *cap. 13. quæst. 4. ca-
su 23*, quia tunc non potest dici sepultura, sed depositum.

17 An autem debeat ista parochialis portio, quando quis eligit
sepulturam apud monasteria, seu Ecclesias Monialium Ordinis Mino-
rum, & Prædicatorum, ibique de facto sepelitur? Negat Azor supra
quæst. 13. §. infuper, quia, inquit, *Clementina dudum, de sepulturis*, loquens
de dictis Fratribus, cum sit lex pœnalis non est extendenda, sed restrin-
genda. Sed hoc nullo iure potest sustineri post Tridentinum Conci-
lium, vbi receptum est, quia in illo generaliter, in quibuscunque locis
pijs, ac monasterijs, vbi solita esset persolui quarta funeralis, id obser-
uari præcipitur. Vnde quantum ad hoc consuetudini loci standum esse
omnino censeo, idque innuere videntur illa verba Tridentini: *solita es-
set persolui*. Ideoquæ id absolutè tenet Portel verb. *canonica portio* num. 8.
referens quandam Bullam Pij V. vbi expressè fit mentio de monialibus
& de earum monasterijs, & declarat Pontifex non deberi quartam seu
portionem Canonica[m] de misis, & alijs relictis Fratribus, & Moniali-
bus, ac eorum monasterijs.

Trident. sess.
25. ca. 17. de
reformat.

Resolutio cuiusdam casus super quarta funerali non soluenda à monasterijs extructis post Concilium Tridentinum.

18. Pro maiori complemento, & intelligentia supra dictorum, ma-
ximè quoad conuentiones, & pacta inter Fratres Mendicantes, & Ec-
clesias parochiales super quarta funeralium inita, & celebranda de qui-
bus supra num. 9. operæpretium duxi inserere hic sequentem resolutio-
nem, quæ fuit quædam consultatio super lite exorta inter Conuentum
de Cambados Ordinis Minorum in Prouincia Sancti Iacobi, & Recto-
rem parochialem illius oppidi super solutione quartæ funeralis, à qua
se eximere prætendebat præfatus Conuentus, eo quod fuerat extructus
post

post Concilium Tridentinum. Super quo consulti Primatij, & Vesperazij vtriusque iuris professores Salmanticensis subscripserunt pro Fratibus, & tandem obtenta fuit sententia definitiva executorialis apud Curiam Nuntij Apostolici in his Hispaniarum partibus pro prefato conuentu, die 28. Septembris, anno Domini 1622.

Resoluitur Casus.

19. Canonica portio semper fuit varia, & ideo post varia iura præcipitur in *cap. certis fieri, de sepulchris*, nisi consuetudinibus cuiuscunque prouinciæ, prout multis adductis confirmat noster Auctor, *tom. 1. quæst. 39. art. 1.* Molina de iustitia tract. 2. disput. 215. à principio. Quod autem de iure debeat hæc quarta funeralis Ecclesiæ parochiali ultra alia iura extat textus formalis loquens in Minoribus, & Prædicatoribus in Clementina. *Dudum. S. verum, de sepult.* vbi prædicti tenentur soluere quartam Ecclesiæ parochiali. Nihilominus tamen hoc reuocatum est postea per varia priuilegia Apostolica, vt patet ex allegatis per præfatos Religiosos contra supra dictum parochum, seu Rectorem, quæ omnia expressam faciunt mentionem dictæ Clement. *dudum*, quia lex generalis clausa in corpore iuris, & præsertim in Concilio edita, ad hoc vt reuocetur, requiritur quod fiat specifica mentio de ea *cap. non nulli 28. de rescriptis cap. eam te, de etate & qualitate, cap. ex parte de capellis nonnulli* & post innumeros plene tradit Sanchez de matrimonio lib. 5. disput. 26. num. 7. Auctor *tom. 3. quæst. 39. art. 4. S. circa quam* quidquid Cenedo ad decretales, collectanea, 123. num. 3. Espino de testament. glossa 30. nu. 18. Vnde cum Ordo B. P. N. Francisci, de cuius familia est præfatus Conuentus de Cambados, sit vnus de numero quatuor Mendicantium, nulli dubium esse debet, priuilegia concessa alijs Mendicantibus, eidem etiam suffragari per communicationem ad non soluendam quartam, quam præterdit præfatus Rector exquirere à Religiosis. Imò hoc executioni ex parte mandatum fuisse pro Conuentu Fratrum de Guatimala apud nouam Hispaniam contra Episcopum illius ciuitatis, testatur Miranda in suo Mannali prælatorum *tom. 2. quæst. 48. art. 7.* & quod talis sententia executorialis prosit alijs conuentibus, licet res inter alios acta alijs non præiudicet, probat text. in *l. ingenuum 25. ff. de statu hominum*, cui addo quæ notabiliter resoluit Pinel. in *l. 1. 3. part. num. 50. vers. in quo notabili*, & num. 51. *C. de bonis maternis*. Pro quo extat quædam Bulla specialis Clementis VIII. apud Bullarium continens processum, & sententiam laram in iudicio contradictorio pro Conuentu Carmelitarum Discalceatorum apud Barchinonem in Hispania.

Bullar. Bullæ
26. Clem. 8.

Supradicta à maiori procedunt in nostro casu, duplici ex capite. Primo, quia quando res ista incæpta est litigari, nondum completi

F. 3. erant.

erant quadraginta anni post fundatum Conuentum prædictum, sicque non potuit aliqualis præscriptio allegari à Rectore, siquidem est vulgatum ex *cap. de quarta, & 100 titulo, de præscriptionibus, & cap. accedentibus de priuilegijs*, quòs requiruntur quadraginta anni. Neque obstat *tex. in cap. si de terra*, eodem titulo, vbi tantum requiritur tempus triginta annorum, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi habent de decimis non persoluendis. Quia omissis multis, quæ Doctores ad hoc congerunt, responderetur, quod dictum *ca. si de terra*, tantum probat, quod sufficiunt triginta anni ad hoc, vt priuilegium præfatum non amittatur, non vero vt præscribatur, & idè meritò non requirit tempus quadraginta annorum necessarium ad præscriptionem. Ita interpretantur Innocentius in dict. *cap. accedentibus*, in secundo intellectu, Godfredus, & alij antiquiores, de quibus Ioan. Andræ, & Cardinalis in d. *cap. si de terra*.

20 Nec facit pro præfato Rectore, quod Religiosi multoties dederunt medietatè oblationù funeraliù, sicq; succedere, quod per huiusmodi multiplicatos actus contrauentionis suorù priuilegiorù, eadem amissè sùt: quin imò vnici actù sufficere probat *tex. in ca. cù accessissent in fine, de constitut.* & notat Bart. in l. 1. per *tex. ibi C. qui sponte munera, lib. 10. explicat Rebuf. de Decimis q. 13. n. 113.* Cardinalis Thufcus to. 2. librè: a P. concl. 756. n. 10. vel saltè tempus decem annorum sufficere, notauit idem Bart. per *tex. in l. 1. ff. de nundanis*, Balbo de præscriptionibus 4. p. quintæ q. 4. & testatur cõmunem Mastrillo decif. 96. num. 1. p. 1. & plures alij, quos refert Suárez de legibus lib. 3. cap. 34. nu. 19. Nam his responderetur dupliciter.

Primo quod licet verù sit, quod vnicus actus cõtrauentionis sufficit si persona illù gerens talis sit, quæ possit priuilegio renũciare, non tamè sufficit in personis, quæ eã potestatè nõ habent, quales sunt Religiosi respectu suorù priuilegiorù Religioni conuenientiù, iuxta vulgatũ iuris, *delictum persone, & c. lib. 6.* & quæ notantur in *cap. vltimo de confessis*, atque ita tradunt Abb. in d. *cap. cum accessissent* nu. 6. & 8. Felin. n. 28. & in terminis tuetur noster Auctor *tom. 3. quest. 146. art. 2.*

Secundo responderetur, quod licet dicti Religiosi per plures vices dictis oblationes funerales soluerint, ad id tamen per vim, & violentiam compulsi fuerunt, facientes semper de eo iuridicã protestationè, ob idque neque quasi possessio huius solutionis acquiri potuit, ex his que in materia pessionis per vim extorta cù protestatione nõ solutæ, re soluit adductis pluribus Rotæ decif. ionibus Garcia de Benefic. 1. p. c. 5. à nu. 451. Gratian. 1. tom. discept. Foren. c. 1 13. nu. 10. & 2. tom. c. 3 10. nu. 38. & sequentib. Hercules Mascarat. lib. 2. variarum cap. 22. à nu. 22.

21 Ex alio deinde capite nullũius habet præfatus Rector ad extorquendã quartã à dictis Religiosis. Moueor ex decreto Tridentino, iuncta declaratione Cardinalium relata à nostro Auctore *tom. 1. q. 39. ar. 2.* quam ex F. Ioanne de la Cruz adducit etiam Barbosa in Remissio. ad dict.

ad dict. cap. 13. Tridentini, quæ est huiusmodi. *Congregatio Concilij con-*
suis, non comprehendit monasteria adificata 40. annis citra, aut quæ in dies adifi-
cantur, vel in futurum adificabuntur, præsupposito quod huiusmodi monasteria
sint eius Religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, & quartam funeralem non
debeant solvere Episcopo.

22. Nec obstat dictum quorundam assentientium huiusmodi declara-
 tiones Cardinalium non habere maiorem auctoritatem, quàm habet par-
 ticularis quidam Doctor. Nam oppositum verius est, nempe quod di-
 ctæ declarationes, si authenticæ proponantur in iudicio, sunt obligato-
 riæ, & iuxta eas sæpè fuit iudicatum, teste nostro Auctore, qui multa de
 earum vi adducit *tom. 1. quæst. 11. art. 2. Delrio Disquisit. Magic. lib. 6.*
capit. 1. sect. 13. in fine, & post Zerola subscribit Garcia in prologo
tractatus de Beneficijs, Barbosa in prologo etiam suarum remissio-
num ad Tridentinum, & ultra dictam declarationem Cardinalium, idè
ante adfinitū fuit à Pio V. vt ex Gutierrez de iuramet. 2. p. c. 4. n. 3. testa-
tur Auctor dict. q. 39. art. 2. vers. 2. aduertendum.

23. Nequæ etiã obstat dictū restitū pro parte dicti Rectoris de-
 ponētium dictum monasteriū fundatū, & erectū esse ab hinc 50. annis,
 quia contrariū cōstat ex allegatis, & probatis à dictis Fratribus, testesq;
 præfati de falso conuicti sunt, vt patet ex licētia D. Archiepiscopi Cō-
 postellani data dictis Religiosis ad ædificandū dictū Monasterium. Cui
 addo, quod, & si verū sit, quod secundū iura antiqua sufficiebat licentiã
 Episcopi diocesani, aliter tamè disposuit Bonifac. VIII. relatus in *cap.*
unico. de excess. lib. 6. loquēs in specie de Fratribus Minoribus, &
Prædicatoribus, vt absq; speciali Sedis Apostolicæ licētia non possint
ædificare, quod etiã cōfirmavit Gregor. X. in cap. unico §. confirmatos, de Re-
lig. domib. lib. 6. & quãuis sit cōtrouersum, an attrēta noua dispositione
Tridentini, reuocata sit dispositio d. cap. unico de excess. prælat. dū tantū exi-
git licentiã Episcopi, dicendū tamen est ex Congregatione vtranq; de-
bere cōcurrere, atq; ita allegata prædicta declaratione tradit Auct. 10. 7.
q. 23. art. 7. & 2. 10. q. 49. art. 3. & post alios Barbosa in Remissionibus ad
Tridentinū d. c. 3. n. 5. verū est tamè, quod secundū priuilegia Pontificia
Regularibus concessa, & specialiter Minoribus, & relata ab Auctore d.
art. 7. & d. 1. 3. possunt ædificare Monasteria cū licentiã Episcopi tantū,
quia in ipsis priuilegijs expressa reuocatio fit dict. cap. unico de excess. præ-
lat. lib. 6.

24. Tandem non obstat additū, & allegatum à præfato Rectore
 pro suo iure defendendo, nempe quod interuenit pactū, & concordia
 inter ipsum, & Conuentū, vt diuiderentur inter eos dictæ oblationes
 funerales per æquales partes, & ita virtute huiusmodi cōventionis pro-
 sua Ecclesiã in prima instantia iudicatum fuisse à D. Archiepiscopo Cō-
 postellano, fundando totam suam ius ad e. m. sententiam ferendam in
 præfata concordia, Nam responderetur.

Primo, quod nullo vnquã tempore talis concordia celebrata fuit, sic que nunquam fuit in iudicio exhibita, ac proinde succedit vulgata regula l. 2. ff. de probat. & sententia in illa fundata est omnino nulla, si quidem intolerabilem continet errorem, & probat cap. per tuas, de sententia ex communi. & ibi glossa magna, verbo intolerabile, & de errore calculi probat l. 1. §. 1. ff. quæ sentent. sine appellat. rescindunt. & quod talis error faciat nullam exheredationem probat l. posthumus 14. §. ultimo, & l. sequenti, ff. de liber. & posth. & sententia notoriam continens iniustitiam, seu errorem nulla dicitur cap. inter ceteras, 9. ibi, nec ei debet stare, de sentent. & re iudic. & notat scribentes ibi, Felin. num. 28. Paris. 107. Beroyo cap. quoniam contra num. 241. de probat. Afflictis decil. 28. num. 7. Vancio tit. ex defectu processus à num. 129. & alij relati à Gabriel. lib. 2. Communium tit. de sentent. conclus. 10. à principio, & in nostris terminis, quod huiusmodi sententia sit nulla, eo quod fundatur in concordia, quæ nõ adest, nouè post alios tradit Gratian. 1. tom. discept. cap. 263. num. 8. & confirmatur ex his, quæ ipse tradit de sententia nulla per errorem facti expressum in ipsa sententia, vt in nostris terminis, 1. tom. discept. cap. 103. nu. 18. & 19. Ex quo inferri potest, quod attentæ hac sententiæ nullitate poterat optimè idem D. Archiepiscopus proferre secundam sententiam contrariam primæ, si quidem ista fuit nulla, vt post Surdo conf. 160. nu. 50. lib. 2. nouissimè tradit prædictus Gratian. 3. tom. discept. cap. 531. nu. 70. & 71.

25 Secundo respondetur, quod etiam data tali concordia (quod negamus) non potuit valere ex quadam Bulla Sixti IIII. apud Bullarium, vbi expressè reuocat quascunque concordias inter Religiosos, & parochos, seu Rectores Ecclesiarum initas, quidquid contrarium defendat noster Auct. dict. 9. art. 3. §. secundo dico, 10. 1. & 7. 46. art. 4. 10. 5. Eius tamen sententiã recte procedere existimo in terminis Clem. dudum, in quibus tantum loqui legenti aperte constabit, nam in his terminis agnosco valere quæcunque pacta inter ipsos inita, cum præfata Clementina præteritas tantum, & non futuras conuentiones tollat, vt ibidem notant scribentes relati ab ipso Auctore dict. art. 3. ad finem. Vnde cum dicta Bulla Sixti IIII. sit expedita post dictam Clementinam, & in ea annullentur prædicta pacta, patet quod secundum eam debeat iudicari.

26 Postremo dico, quod visis his debet proferri sententia in fauore præfati conuentus contra dictum Rectorem, quæ statim executioni mandetur, cum in causis Regularium iudices teneantur procedere appellatione remota, ex Bullis Pauli IIII. Pij IIII. Pij V. & Gregorij XIII. de quibus Auctor 1. tom. 1. quæst. 8. art. 1. Quæ clausula ita intelligenda est, vt solum habeat effectum deuolutiuum, non verò suspensiuum, vt loquens in nostris terminis, multis confirmat idem noster Auctor dict. quæst. 8. art. 13. iunctis multis resolutis per scribentes in cap. 1. de

Bullar. Bulla
23. Sixti 4. n.
55. |
Exponitur
sententiã Au-
ctoris.

scriptis in cap. pastoralis 53. in principio de appel. & quæ post Couar. Pract. cap. 33. num. 6. in fine. Menoch. de Arbitrarijs, casu 197. Dueñas regula 403. limit. 4. plenissime Lancelot. de attentatis 2. p. cap. 12. limit. 8. per totam, ubi firmat conclusionem, quod prædicta clausula tollat effectum suspensuum. González ad regulam 8. post glossam 9. nu. 245. Cardinal. Thusc. tomo 1. littera A. concl. 400. & 401. Martha de clausulis, clausul. 12. Zeze de inhibitionibus, cap. 8. §. 2. à num. 10.

RESOLVTIO XIX.

De Cantu Ecclesiastico.

CANTVS Ecclesiasticus, quo Diuina mysteria in Ecclesia celebrantur licitus, & laudabilis est, vt ex multis Sacræ Scripturæ testimonijs conijci potest, cæpitque tempore S. Ignatij, quem audiuisse Angelos cantantes fertur. Vnde inter alias qualitates, quas clerici debent habere, vna est quod sciant benè cantare ex Concilio Tridentino. Cantus autem organicus modo, quo eum depingit Ioannes XXII. in *Extrauaganti vnica, de vita, & honestate cleric. ab honestate, & grauitate Ecclesiasticorum*, maximè Religiosorum est alienus, ac ideò vitandus, aut saltem moderandus est, præcipue apud Regulares *Tom. 1. quæst. 40. art. 1. De quo vide D. Tho. 2. 2. quæst. 91. art. 1. & 2. Nauar. in Manual. cap. 12. num. 87. Suarez to. 2. de Religione lib. 4. de horis canonicis cap. 7. num. 9. & sequentibus, & cap. 8. de Cantu organico num. 1. & cap. 13. num. 16. & 17. Sanchez lib. 2. decalog. cap. 37. num. 7. & 8.*

Trident. sess. 22. de obser. in Missa.

2. Dicta tamen Extrauagans non reuocatur in dicto decreto Tridentino, sed tantum præcipitur remoueri cantus lasciuos ab Ecclesia, aut quibus impurum aliquid miscetur. *Ibidem.* De quo vide Suarez supra dict. cap. 8. num. 1. vsque ad 5. & Sanchez dict. num. 7. Miranda to. 1. quæst. 37. art. 6. concl. 3. ad finem.

Note ad resolutionem de Cantu Ecclesiastico.

3. Antiqua Ecclesiæ consuetudine receptum est, vt psalmi alternatim per singulos versus à psalentibus dicantur: quæ alternatio à Græcis antiphona vocatur, hoc est, vox contra sonans, quod fieri videtur in vicissitudine illa canendi versus alternatim, quamuis nunc aliam significationem habeat hæc vox, *Antiphona.* Qui quidem alterni cantus mos à Diuo Ignatio (quem sic alternatim decantantes Angelos in laudem Trinitatis audiuisse fertur) originem trahit, & ab Ecclesia Antiochena, cui illum tradidit, per orientem propagatum esse fertur.

Eiusdem consuetudinis meminit Basilius Heluianò antiquior Epistola 63. non vt à se inuenta, sed vt ab alijs iam vsitata: inde verò creditur à Diuo Ambrosio Mediolani fuisse introductam, vt colligitur ex Augustino, atque eodem ferè tempore à Damaso approbatam, & Romanæ Ecclesiæ traditam, & præceptam. De quo videri potest Rodulphus prop. 12. Amalaric. lib. 4. cap. septimo, Vvalfridus de rebus Eccles. cap. 28. Nicephorus lib. 13. Hist. cap. 8. quos refert Suarez tomo 2. de religio. lib. 4. de horis Canonicis cap. 12. numero 1. Imò hunc morem originem duxissè à Seraphinis, quos clamantes, *sanctus, sanctus, sanctus*, audiuisse testatur Isaias, auctor est Isidorus lib. 1. de Eccles. offic. cap. 7. qui tamen apertè tradit, hanc institutionem Græcorum fuisse, adumbatam vero in illa visione, seu ad instar illorum Seraphinorum introductam fuisse, quæ quidem sufficiens fuit ad excitandos pios animos adhuc ritum laudandi Deum introducendum. De quo vide eundem Suarez dicto lib. 4. cap. 7. num. 9. & sequentibus. Vbi tradit, consuetudinem dicendi horas Canonicas cum cantu, & psalmodia in Ecclesia habere fundamentum in Sacra Scriptura, vt constat Exod. 15. & Deuterone. 32. quo tempore Moysis mos fuit canendi diuina cantica, & tempore Dauid cæpit vsus canendi Psalmos, & laudes Dei in cythara, vt sumitur ex 2. Reg. 7. & 1. Paralip. 5. & 6. & in nouo testamento etiam legimus Matth. 26. & Marc. 14. Christum post cœnam in nocte passionis dixisse hymnum cum discipulis suis. Est autem hymnus laus Dei cum cantico, teste August. in enarrat. ad Psalm. 70. & in illo hymno Christi cantum non defuisse, apertè sentit Chrysoft. Hom. 83. in Mat. Paulus etiam Ephes. 5. & Colosens. 3. fideles cohortatur ad cantandum Psalmos & Hymnos Deo.

Isai. 6.

Exod. 15.
Deut. 32.2. Reg. 7.
1. Paral. 5. &
6.

Matth. 26.

Marc. 14.

Ephes. 5.

Ad. Colos. 3.

4 De cantu, quem organicum, seu figuratum appellant, dubitant aliqui, an licitus sit eius vsus in officij Diuini celebratione? Id enim videtur prohiberi à Ioanne XXII. in dicta *Extravaganti vnica, de ritibus & honestat clericor.* vt sentit Nauarr. in Enchirid. de oratione capit. 16. numero 33. propter varias circumstantias, quas ibi expendit, & ob dictam prohibitionem. Nam magis, inquit, canere videntur hunc cantum exercentes ad demulcendas aures, quam ad excitandam deuotionem, quod est finis huius instituti, ex traditis à D. Thom. 2. 2. quæstio. 91. artic. 2. vbi notat Caietan. articulo 1. videri per se malum, intendere cantui in rebus Diuinis, præcipuè ob sensibilem ex cantu delectationem. & non potius ob spiritualem ex re cantata deuotionem.

5 Nihilominus tamen asserendum est, cantus organici vsus in Missa, & officijs Diuinis, nec esse per se malum, nec iure Ecclesiastico simpliciter prohibitum, imò laudabilem, & deuotionis excitamentum, si fiat cum debita moderatione, & grauitate, quæ quidem maiestatem Diuinorum officiorum maxime condecorat, solemnitatem com-

mendat; & extollit, audientium animos ad maiorem reuerentiam quãdam, ac æstimationem multum excitat, deuotionem spiritualem auget, eleuareque mentem mirabiliter in Deum facit, vt ipsa experientia nos docet. Quapropter hic laudabilis vsus in vniuersa ferè Ecclesia, & in ipsamet Ecclesiarum Primata Romana Ecclesia seruetur, & retinetur, vbi in Pontificio sacello hoc solemnitatis modo decantata Diuina celebrantur: quod non permitteretur, si in hoc cantu esset aliqua intrinseca deformitas contra decentiam clericorum, vel contra sanctitatem talium officiorum.

Nec obstat, quod aliquãdo propter multitudinem vociferantium in eiusmodi cantu, & varias cantorum conditiones aliquis excessus, vel perturbatio in eo inueniatur, id enim accidentarium omninò est, & regulariter leue quid est, vbi Ecclesiastica disciplina viger. Vnde Concilium Aquisgranense capit. 132. & sequenti monet, vt huiusmodi cantus per clericos benè institutos, vel per Religiosas personas fiat. Nec etiam obstat, per hunc cantum interdum magis incitari, & trahi populum ad sensus delectationem, quam ad spiritus deuotionem. Nam id accidit præter Ecclesiæ intentionem, & non ex natura actionis, totã enim illa sensus delectatio ex se apta est ad excitandam mentis deuotionem. Intendere autem hoc modo voluptatem ipsius cantus non est malum: quia ipsa de se indifferens est, & ordinatur ad bonum finem. Sic etiam olim propheta per instrumenta musica excitabantur ad spiritum prophetiæ recipiendum, mediã eleuatione mentis in Deum; vt benè ponderat Suarez vbi supra numero secundo. Idem docet Miranda tomo 1. quæstione 37. artic. 6. conclus. 3.

6 In illa autem Extrauaganti non fuit hoc simpliciter prohibitum, sed solum modus indecens talis cantus. Nullibi verò in alijs decretis Canonici talis prohibitio inuenitur. Cantus igitur indecentes, & modulationes indecoræ sunt quæ vetantur in dicta constitutione, & eæ vitandæ omninò sunt in officio Diuino. Dicentur autem indecentes non solum quæ turpes sunt, sed etiam illæ, quæ sunt cum gestibus, aut motibus indecentibus, vel quæ ratione vsus prophani, aut propter peculiarem modum flectendi vocem, aut melodiam querendi, profanas cogitationes, aut indecentes motus solent excitare. Quales sunt ferè, quæ in illa Extrauaganti numerantur, ac prohibentur etiam in decreto Tridentini citato. De quo videri potest Caieran. in Summa verb. *organorum vsus*, & quæ congerit Suarez supra num. 3. & cap. 13. numero 16. vbi approbat vsus cantandi motera lingua vulgari in magnis Festiuitatibus Natiuitatis Domini, & Corporis Christi, contra Paludan. in 4. dist. 15. quæstione 5. articulo 2. qui id absolutè improbat; dum modo ea quæ cantantur, ob deuotionem, & solemnitatem festi pia sint, & cantus sit grauis, & prouocans ad deuotionem.

Trid. sess. 22.
decret. de ob-
seru. in missa

tionem, quod probat consuetudo multarum Ecclesiarum per pios, prudentes, ac doctos prelatos tolerata, & admissa. Nec est alienum ab usu primitiua Ecclesie, quo tempore à singulis fidelibus hymni à se compositi in Ecclesia cantari solebant, teste eodem Suario eo nu. 16. ad finem.

Vbi etiam num. 17. agit de usu intermiscendi in diuinis officijs sonum organorum sine vllò cantu, solum cum suauitate musica instrumentorum, vt interdum solet fieri in missa solemnì, vel inter Psalmos, & dicto cap. 8. iam supra citato num. 5. & 6. dicit usum organorum in Ecclesia esse antiquissimum, & longo intervallo antecessisse Sanctum Gregorium, teste Stephano durant. lib. 1. de ritibus Eccles. cap. 13. & iam fuisse tempore Vitaliani Papæ. Et quatum ad usum aliorum instrumentorum musicorum dicit, nec per se esse indecentem pro Ecclesiastico officio, nec ab Ecclesia prohibitum, dum modo sit grauis, & moderatus.

7. Quale autem peccatum sit inter diuina officia voce, aut organo turpia cantare, turpes vè sonos proferre, aut quando ea sunt vana, & profana? Ostendit Sanchez lib. 2. decalogi cap. 37. num. 7. vbi num. 3. asserit, esse peccatù mortale, in nocte Natalis Domini turpes rhythmos, vel scommata, & execrationes (vulgo *pullas*, & *mulliciones*) sibi inuicem dicere, & intermiscere loco benedictionis petita à diæturis lectiones, nisi simplicitas, & ignorantia eos excuset: quia ea valde dedecent officium diuinum. Id tamen temperat, si hæc interserent vt partem officij diuini, vel essent turpia prouocantia ad malum, vel cum scandalo. De quo Nauar. in summa cap. 12. num. 87. & in cap. quando, cap. 16. num. 92. Armil. verb. *cantus* num. 4.

RESOLVTIO XX.

De Capitulis Regularium.

CAPITVLVM est congregatio multorum, præcipue Ecclesiasticorum, eiusque potestas, & auctoritas consistit in maiori, & saniori parte, capituli *cap. 1. de his que sunt à maior. par. cap. 1.* nisi maior pars Capituli delinquat, tunc enim apud minorem partem, quæ non delinquit, residet, vt notat Panormit. in dict. cap. 1. Capitula autem Prouincialia apud nos Minoritas celebrantur de triennio in triennium ad electionem Prouincialis faciendam ex Leone X. apud Bullarium, & idem de Capitulis Generalibus, quæ sunt etiam de triennio in triennium ad effectum electionis Commissarij Generalis, quæ vocantur Congregationes Generales intermedix. tom. I.

Bullar. Bulla
27. Leo. 11.

quæst.

quæst. 41. art. 1. Vide apud Bullarium Bullam 9. Sixti III. De quo Miranda tom. 2. quæst. 6. vbi de Capitulo Generali, & quæst. 11. art. 8. vbi de capitulo intermedio, & quæst. 16. art. 1. vbi de capitulo Prouinciali, & de quo etiam art. 3.

2. Apud Capitulum Generale residet plenaria, & omnimoda potestas definiendi, & statuendi in spiritualibus, & temporalibus, nec non corrigendi, & pœnas, censurasque imponendi, saluis tamen regula substantialibus, quæ eo ipso à Apostolica confirmata esse censentur, illisque omnes Fratres omninò parere debent, ex concessione multo-

Compend. Cister. lib. 2. c. 3.

4. Compend. Cister. lib. 5.

rum Pontificum apud Compendium Cister. *ibidem* art. 2. Ad quod vide Sanchez lib. 6. decalog. cap. 2. num. 17. vsque ad 20. & num. 31. & sequentibus.

3. Capitulo Generali tantum, & nulli alio apud Cistercienses competit depositio Abbatum, & Abbatissarum, ex Eugenio III. vt habetur in eodem Compendio. Apud alias Religiones consulat vnaquæque suas constitutiones, *ibidem* art. 5. De quo diximus supra resolutione 1. num. 11. & 28.

4. Capitulum Prouinciale, seu eius Definitorium apud Indias potest confirmare, vel cassare electum in Prouinciale, & ad acceptandum censuris eum compellere. Definitorium autem in æquales partes diuiso Frater de eadem prouincia ab eodem designetur, & pars, cui ipse adhererit, electum Prouinciale confirmabit, aut cassabit, ex concessione Clementis VII. *ibidem* art. 5. vide Syluest. verbo, *electio*, 1. & 2. q. 10. Miranda tom. 2. quæst. 23. art. 30. vbi de electione nulla ipso iurè, & de electione annullanda, & art. 32. vbi de confirmatione electi.

5. Capitulum apud nos Minores differt à Congregatione intermedia in eo, quod ad illud conueniant omnes vocales Prouinciæ, aut Ordinis, & in eo fit noua electio Prouincialis, aut Generalis, & definitorium: Ad Congregationem autem intermediam vocantur solum definitores, seu discreti Prouinciæ, aut vocales familiæ, si est Congregatio Generalis, vt determinant statuta Barchinonensis, tom. 1. quæst. 13. art. 9. De quo vide Miranda tom. 2. quæst. 16. art. 7. vbi conclus. 4. ait, in dicto capitulo intermedio non posse condi constitutiones, quæ legis vim habeant.

6. Illa dicitur maior, & sanior pars Capituli, quæ nititur maiori ratione, & pietate. Vnde iure communi receptum est, vt pro causarum varietate in quibusdam ad numerum tantum, in alijs præter numerum, etiam ad virtutum merita respiciatur, vt teneat plures cum Abbate in cap. Ecclesia, col. 3. num. 9. & 13. de electione. *ibidem*. De quo videatur Syluest. verbo, *electio* 2. quæst. 9. Abbas in cap. *qua propter*, num. 10. vers. *nam maioras*, de electio, & consil. 25. num. 4. lib. 2. Surd. consil. 138. num. 3. Perez l. 3. glof. 3. tit. 3. lib. 2. Ordinament. relati à Barbosa in Collectan. ad decretal. dist. cap. *quia propter*, num. 27. Miranda tom. 2. quæst. 23. art. 27.

vbi resoluit, in omni electione Canonica sufficere maiorem partem capituli nulla meritis, aut zeli collatione habita, sed tantum numeri seu maioris partis respectu totius capituli, seu suffragiorum.

7 Auctoritas Guardianorum, Priorum, & aliorum prælatorum localium potest restringi per Capitulum Generale, aut Prouinciale, vt vltus obtinet, & eam excedentes peccati mortalis, vel venialis rei dicentur pro grauitate, vel leuitate materiæ, nisi ex verbis restrictionis expresse constet, nolle transgressores ad culpam, sed ad poenam tantum obligare. *tom. 1. quest. 17. art. 5. vide infra resolut. 69. num. 4. & 5.*

8 Capitulum representatiuum Capituli Generalis non potest tollere acta in Capitulo Generali auctoritate Papæ, quia acta illa sunt acta Papæ, quæ inferior non potest tollere, *tom. 1. q. 10. art. 4. Idem docet Miranda tom. 2. quest. 29. art. 8.*

9 Capitula Generalia Religionum congreganda sunt temporibus præfixis per sua statuta, vt de obseruantia Regulari, ac reformatione Religionis, alijsque ad eam pertinentibus à Patribus pertractetur, ad instar Synodorum Prouincialium Episcoporum, quæ singulis triennijs pro morum correctione, & alijs similibus præcipiuntur celebrari in Concilio Tridentino. Generales autem, aut Prouinciales negligenter se exhibentes circa id à mortali non excusantur, sicut & Metropolitana. Nam rationes, quæ vrgent ad celebranda concilia prouincialia ad minus de triennio in triennium, & se non vrgent ad celebranda Capitula Generalia apud Regulares de triennio in triennium. Et in eodem Concilio Tridentino præcipitur fieri capitula, & in eis statui necessaria, & conuenientia ad stabilitatem, & reformationem Regularis disciplinæ, deputarique visitatores ad visitandas Prouincias, & monasteria in capite, & in membris, *tom. 3. quest. 47. art. 2. & 3. & tom. 1. quest. 16. art. 2. De quo Miranda tom. 2. quest. 6. art. 1. & 2.*

*Trid. sess. 24.
cap. 2. de re-
form.*

*Trid. sess. 25.
c. 8. de Regul.*

Nota ad resolutionem, de Capitulis Regularium.

10 Circa num. 2. dum diximus, apud Capitulum Generale reside-
re omnimodam potestatem definiendi, & statuendi in spiritualibus, &
temporalibus, notandum est, quod hoc debet intelligi de his quæ sunt
secundum regulam. Secus si sint super regulam vt cum D. Thoma 2. 2.
quest. 104. art. 5. ad 3. & in 2. dist. 41. quest. 2. art. 3. & ibi D. Bonavent. art.
3. quest. 2. & alijs pluribus copiose relatis, resoluit Sanchez lib. 6. deca-
logi cap. 2. num. 15. vnde consequenter tradit num. 17. & sequentibus.
Nō posse Generalem cum Capitulo Generali condere nouas leges, &
statuta obligantia Religiosos ad altiore, & asperiore vitam normam
ea, quæ in regula continetur, quia in his solis, quæ ad regulam, & eius
obseruantiam pertinent, debitum obedientiæ ex voto confurgit. Imò

nec

nec ipsum Summum Pontificem id posse, addit. num. 22. ipse Sanchez, ea ratione, quia in Religiosis speciale obedientiæ debitum Romano Pontifice ultra alios Ecclesiasticos, & fides ex solo obedientiæ voto oritur, ac proinde ea specialis obedientia non se extendit ultra obligationem ad contenta directè vel indirectè in regula Monachali, & consequenter nec ad austeriorem vitam poterit Papa Religiosos cogere: alioquin posset etiam præcipere, vt quis Religionis votum emitteret, quod nullo modo est dicendum. Idem docet Syluester, verbo, *Religio 6. quæst. 6.* in fine, Corduba in exposit. regulæ cap. 10. quæst. 2, puncto 6. Lessius lib. 2. de iustit. capit. 41. dub. 9. num. 74. & alij relati à Sanchez eo num. 22. limitant tamen Corduba, & Lessius benè, nisi id fiat ex causa, quæ sit secundum regulam, vel ad maiorem obseruantiam regulæ, & ita de facto precepta sunt Monialibus arctissima clausura, quam antè non vouerunt, per Bonifacium VIII. cap. *vnico, de statu Regul.* cuius decretum innouauit Tridentinum, vt etiam ipse Sanchez notat supra num. 42.

Trid. sess. 25.
cap. 5. de Regi.

11. Qui idèd num. 35. & sequentibus resoluit, posse superiorem cum maiori parte Capituli Generalis regulam iam ferè collapsam, & relaxatam, ad pristinum statum restituere, & ad eam sic reformatam obseruandam Religiosos constringere; quia hoc non est supra regulam, sed secundum regulam, & ad maiorem obseruantiam regulæ, quæ erat relaxata, & ferè collapsa, quæ vt instaretur, & ad suum pristinum statum restitueretur, tenetur subditus pati, ac per consequens regulam sic instauratam obseruare. Ita tenent Corduba, & Lessius supra citati, Syluest. dicta quæst. 6. Azor tom. 1. inst. moral. lib. 13. cap. 11. quæst. 17. Tapia in authent. ingressi, verbo, *ipso ingressu, cap. 1. num. 61. C. de sacrosan. Eccles.* & alij plures, quos refert ipse Sanchez eo num. 35. qui nu. 38. vsque ad 41. id induobus limitat. Primo, nisi professus sit ita delicatus, vt non possit nouam regulæ reformationem sustinere, tunc enim cum illo dispensandū est, vt ad aliā religionē similem illi collapsæ, quam professus est, transiret. Secundo, nisi tempore professionis limitata fuisset intentio non se amplius obligandi, quam ad illam regulam sic relaxatam, quo casu tenetur hic ad aliam Religionem æqualis obseruantia, ac erat prior, transire, vel denuo ad illam regulam reformatam se obligare. Hoc tamen non videtur omninò certum, quia etiam moniales ante dictum decretum Bonifacij Octauij limitatam habuerunt intentionem non se obligandi ad clausuram, & tamen ad illam perpetuò seruandam eas adstrinxerunt, quanuis multæ eam non

vouerunt.

(32)

RESOLVTIO. XXI.

De Canonicis Regularibus.

DE origine Canonicorum Regularium vide infra de origine Religionum num. 6. De quo latè Didacus à Mota lib. 1. de fundat. Ordinis S. Iacobi cap. 1. §. 2. vsque ad 5.

1. Appellatione Monachi venit Canonicus Regularis etiam in exorbitantibus, & pœnalibus, quando est eadem ratio de Canonico, & de Monacho, cum in hoc reperiuntur secundum ius antiquum exæquati, sunt enim verè Religiosi regulam determinatam, & à Sede Apostolica approbatam profitentes. Nec differunt Canonici Regulares Cathedralium Ecclesiarum à Canonicis Regularibus aliarum Ecclesiarum non Cathedralium, sed sunt omnes eiusdem Ordinis, & conditionis eundem Religionis habitum essentialem portantes, & eandem solemnem professionem, emitentes, tom. 1. quæst. 1. art. 3. & tom. 3. quæst. 42. art. 3. Idem docet Miranda tom. 1. Manua. quæst. 10. art. 6. quidquid dicat Azor tomo 1. inst. Moral. lib. 12. cap. 22. quæst. 6.

2. Canonici Regulares non possunt esse patrini eleuando baptizatum de fonte, sicut nec Monachi, quia id prohibens Monachis lex, cum fundetur in Religione, ad Canonicos etiam Regulares extenditur, tom. 1. quæst. 31. art. 2. De quo Nauar. lib. 3. const. tit. de statu Monachorum const. 10.

3. Eadem ratione non licet dictis Canonicis Regularibus admittere intra claustrum Monasteriorum mulieres, etiam omni suspitione maiores obsequiorum honestorum præstandorum causa, & eas temerè admittentes incidunt in pœnas constitutionis Pij Quinti, tom. 1. quæst. 48. artic. 4. & tom. 3. quæst. 68. articulo 3. ad finem. Idem docent Nauar. com. 4. de Regularibus num. 65. quem citato nostro Auctore refert, & sequitur Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 17. num. 31.

4. Item ex eadem ratione ipsis non licet interesse agitationi tauro-
rum, ex constitutione Clementis Octauo id Monachis, & Regularibus strictè prohibentis, de quo infra de tauro-
rum agitatione num. 4. agemus, ibidem

dicto art. 3. vide Nauar.

cap. non dicatis

nu. 12.

RESOLVTIO XXII.

De casibus Reseruatis.

Reseruatio casuum pertinet ad Episcopos, & ad habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, quales sunt Generales, & Prouinciales Religionum, idque negare hæresim esse definit Concilium Tridentinum quantum ad Episcopos.

Imo quantum ad dictos prælatos habentes iurisdictionem Episcopalem, etiam hæreticare existimo eos, qui talem potestatem referuandi casus adimunt ab ipsis. Verum est tamen quod dicti Episcopi, & prælati, nec etiam Ecclesia nullam potestatem directè habent referuandi actus merè interiores absolutè, & per se sumptos, sed indirectè bene id possunt, vnde possunt referuare dictos actus interiores, vt sunt causæ contingentes, aut qualitates exteriorum actuum, vel omissionum, vel vt ordinantur ad exteriora, eaque calificant, puta, si quis aliquod peccatum mortale aliquo signo malo, verbo, aut scripto expresserit exterius, etiam occultissime, nullo vidente, aut audiente. Secus si per actum, vel signum bonum manifestauerit, puta ad consilium capiendum intra, vel extra sacramentum, confessionis, tom. 1. quæst. 21. art. 1. & 2. Pro quo D. Tho. 1. 2. q. 9. 1. ar. 4. & 2. q. 11. ar. 5. & q. 100. ar. 16 ad 6. Soto de Iustitia & iure lib. 10. q. 5. art. 5. Nauar. de simonia n. 20. & 21. fol. 119. Couar. de Hæreticis c. 42. & in Regula, peccatum 2. p. in principio, Suarez de censur. disp. 4. lect. 2. à n. 1. Miranda tom. 2. Man. q. 34. art. 1. 2. & 3. Villalob. 1. 1. p. summæ tract. 16. diff. 5. n. 5. & diff. 9. n. 2. Portel, verbo, *casus reseruati*, num. 1. in addit.

Trid. ses. 14^a
can. 11.

2. Clemens VIII. cunctis Regularibus per suum Breue certos casus reseruatos taxauit, & præscripsit, vltra quos præcipit, vt alij nõ referuentur à prælatis superioribus, nisi in Capitulo Generali, aut Prouinciali de consensu Patrũ vocaliũ, & matura discussione. Sed hæc constitutio quantum ad istã restrictionem, & limitationem non est recepta apud nos Minores, nam sæpe sæpius contingere solent casus particulares, qui necessãrio reseruatiõni dandi sunt ante Capitulum, ob bonum regimen, & commodum Religionis, & ita vsus obtinuit. ibid. art. 2. Cætera vide supra de absolutiõne quoad reseruata, & specialiter de prædictis casibus Clementis VIII. tractant F. Ludoui. Beja 3. part. respons. moral. casu 16. fol. 326. Sorbus in addit. ad Compend. verbo, *absolutio ordinaria quoad Fratres* 1. part. fol. 31. Francisc. Longus Capuccin. in suo tract. de casibus Clement. VIII. casu 1. & 9. relati à Portel in tract. de eis de m. casibus, & in addit. ad dubia, verbo, *casus reseruati* in principio, & per totum.

Nota ad resolutionem, de casibus reservatis.

3 Circa id quod resolvimus cum Auctore supra, resolut. 3. num. 21. nempe non tolli reservationem peccati semel nulliter confessi, nota oppositum tenere Reginaldum tom. 1. praxis pœnit. lib. 8. sect. 2. num. 61. & sequentibus cum Suarez tom. 4. de pœnitent. disp. 31. sect. 4. num. 9. & sequentibus quos refert, & sequitur Portel in addit. ad dubia dict. verbo *casus reservati* num. 1. Ducitur Reginaldus ea ratione, quia ex quo subditus comparuit coram superiore, vel habente eius auctoritatem, ei que integrè peccatum suum propalavit (ut supponit hæc sententia) cum proposito emmendæ, superior vero ei debitam satisfactionem, seu pœnitentiam iniunxit, iam videtur fini reservationis satisfactum, ac proinde nullam comparandi coram superiore pro absolutione talis peccati reservati obligationem remanere. Quod (addit Reginaldus num. 62.) habet verum, etiam si pœnitens non habuerit propositum firmum emmendæ, vel integrè non propalaverit sua peccata, dummodo hoc non contingat circa ipsum peccatum reservatum, quod non integrè declaravit, vel sufficienter de eo non doluit, aut non habuit firmum propositum in illud non reincidendi: tunc enim non censetur satisfacere intentioni superioris, & fini reservationis, ac proinde ab eius onere non liberatur. Aduertit etiam cum Suarez hoc non habere locum, quando datur absolutio à reservatis virtute alicuius iubilæi, nam tunc, inquit, de intentione concedentis requiritur confessio valida, nec sufficit inualida. Hæc sententia quantum minus probabilis, ac minus tuta potest in praxi amplecti, ut ait Portel supra dict. num. 1. ob auctoritatem tot, ac talium Doctorum.

Defenditur
sententiæ
Auctoris.

4 At mihi satis dubia, nec solido innixa fundamento videtur, ut à doctrina Auctoris recedamus: quia nihil facit ad rem integrè declarare peccatum reservatum cum debita contritione, & proposito emmendæ, si defectus istius contritionis, & integritatis confessionis circa alia peccata contingit, siquidem in vtroque casu confessio semper est inualida, ac per consequens non videtur satisfieri intentioni superioris, & fini reservationis. Nec datur maior ratio in iubilæo, ut in eo requiratur valida confessio de intentione concedentis, quam in superiore concedente auctoritatem ad absolutionem à reservatis: si enim ipse superior sciret subditum inualidè confiteri, non utique (ut credi patet) eam concederet auctoritatem ad absolutionem, & consequenter illius intentioni non sit satis. Vnde necessario fateri debemus, vel in vtroque casu tolli reservationem, vel in neutro, cum in vtroque militet eadem.

dem

dem ratio, vt bene ponderat Portel dicto num. 1. ad finem. 19. ubi dicitur
 5 Nec tandem valet dicere um Reginaldo supra num. 67. quod
 ille defectus contritionis circa alia peccata est accidentarius refer-
 nationi peccati sufficienter confessi, quæ solet esse peccati secun-
 dum se, non autem peccati in Ordine ad alia peccata. Nam sal-
 rem non est accidentarius respectu confessionis integræ peccato-
 rum, quam reddit omninò nullam, etiam si peccatum reserua-
 tum (vt supponit ista sententia) sit sufficienter, & cum debita
 contritione confessum. Imò est contradictio in terminis asserere so-
 lam contritionem peccati reservati esse sufficientem sine contritio-
 ne cæterorum, cum de ratione contritionis sit omnium peccato-
 rum detestatio, siue dilectio Dei super omnia. Vnde illa contritio
 peccati reservati (vt vocat iste Auctor) non est dicenda vera, sed
 potius ficta, imò & nulla contritio. Igitur si sufficiens non est ad
 tollendam nullitatem confessionis, nec erit pariter satis ad remo-
 uendam reservationem: Ista enim pendet ab absolutione peccato-
 rum valida, qua non stante, & manente reatu peccati non remissi,
 consequenter remanebit reservatio illi annexa, quomodo enim potest
 tolli accessorium, si principale, quo nititur, non tollitur? de reform. c. 2.

RESOLVTIO. XXIII.

De Cardinalium declarationibus.

CARDINALIUM declarationes authenticæ propositæ,
 sigillo ipsius Congregationis, aut alterius personæ indig-
 nitate constitutæ signatæ obligant in vtroque foro, sicut lex
 Papæ, cuius nomine, & auctoritate sunt latæ nec opus est,
 quod promulgentur, vt obligent, sufficit enim quod ipsæ leges quarû
 sunt declarationes, sint semel promulgatæ, & receptæ, nam eodem mo-
 do, quo ipsæ leges, obligant, & sicut tenemur recipere declarationem
 Pontificis circa suas leges, eodem iure declarationes eorum, qui ex cõ-
 missione Papæ id faciunt tanquam veras, & verè mentem legislatoris
 declarantis admittere adstringimur: secus si authenticæ non proponan-
 tur. *tom. 1. quest. 11. art. 2. De quo Delrio Disquisit. Magic. lib. 6. capit. 1. sect. 3. in fine, Zerola in praxi Episcop. 1. part. verbo, auctoritas, in fine, & part. 2. verbo, absolutio, in fine, vide quæ diximus resolut. 18. num. 22. de quarta funerali.*

2 Licet verus sensus, seu declaratio Concilij Tridentini sit com-
 missa à Papa Congregationi Cardinalium ad id deputatorum, adhuc
 tamen eiusdem Concilij decreta possunt interpretari iudices in tribu-
 nalibus, & Doctores in scholis ad cõmunè vtilitatem, iuxta formâ præ-
 scriptam

*Trid. sess. 25.
de reform. c. 2.*

criptam in ipso Concilio, ut à simili de Regula P. N. B. Francisci, cuius interpretatio specialiter est reseruata Sedi Apostolica, resoluit Corduba super Regulam, quæst. 5. & 6. in introductoria, *ibid.* art. 3. Pro quo vide Couar. in Regula possessor. 2. part. quæst. 6. num. 2. Soto, lib. 1. de iust. quæst. 7. art. 3. & lib. 3. quæst. 4. art. 5. Henriquez, lib. 7. de indulgentijs, cap. 29. §. 4. Valer. Reginal. in Præxi fori penit. lib. 20. num. 53. in fine, relatus à Barbofa in Remif. ad Trident. d. cap. 2. de reform. ubi resoluit in Bulla edita à Pio III. in confirmatione ipsius Concilij, non esse Sermonem de interpretationibus, quæ docendi gratia fiunt in Scholis. Idem docet Miranda tom. 2. Man. quæst. 26. art. 12. conclus. 1.

Trident. ses.
24. de refor.
cap. 12.

3. Congregatio Cardinalium declarauit, quod Concilium Tridentinum requirens. 22. ætatis annum ad obtinendum dignitates, aut Canonicatus, quibus animarum cura non subest, loquitur de dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium Ecclesiarum, & non Collegiarum, *ibid.* d. art. 2. prope medium. De quo Garcia de Benefic. part. 7. cap. 4. num. 70. ubi refert quendam Cardinalium declarationem, quæ habet, hos 22. annos debere esse completos, & sequitur. Mandos de a tate minorum, cap. 5. num. 10. Molin. de iust. tract. 2. disp. 573. circa principium, licet contra teneat Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 10. in fine, & alij relati à Barbofa in Remif. ad d. cap. 12. Trid. num. 4.

De declaratione legum vide infra de legibus à num. 45.

RESOLVTIO XXIII.

De celebratione Diuini Officij.

RITVS, Quos Ecclesia Romana seruat in celebrando officio Diuino ab ipsis primordijs Ecclesie per Christum Dominum, & Apostolos, aliosque eorum successores originem trahunt, introductique sunt, ac ab omnibus vniuersali consensu recepti. Huiusmodi ritibus Romanæ Ecclesie tanquam matris debent omnes aliæ Ecclesie orbis conformari, ex præcepto Pij V. & Gregorij XIII. exceptis quibusdam Religiosis, de quibus in constitutionibus dictorum Pontificum, quæ habentur in Breuiarijs, & Missalibus nouiter reformatis, tom. 1. quæst. 42. a. 1. De quo Rodolphus lib. de Canonum obseruat. proposit. 14. Durand. in Rationali, lib. 5. cap. 2. Vvaldens. lib. 1. de offic. cap. 21. Vvalfrid. lib. de rebus Ecclesie, cap. 25. Smaragdo in cap. 16. regul. S. Benedicti, & alij quos refert Suañez tom. 2. de Religion. lib. 4. de Horis Canonicis, cap. 6. in l. 14. Isidorus, lib. 1. de officijs, cap. 23. quem refert Mirand. tom. 1. quæst. 77. art. 1. & 10.

In Bullar. orat.
col. 11. l. 10.
X. p. 72. l.

2. Leo X. concessit ad sedandos serupulos Fratrum Minorum, vt satisfaciant præcepto Ecclesiastico in cap. dolentes, de celeb. Missar. ac etiam

ac etiam sine Regulâ, dicendô horas Canonicas, & alia officia Diuina, etiam si dicant sedendô, de ambulandô, aut non integrè verba proferendô per imperitiâ, negligentiam, aut malam prononciationem, defectum linguæ, seu aliâs qualitercumque imperfectè cum animi distractione, ac sensuum vagatione, dum modo ex malitia non faciant. Et similiter, quod non teneantur repetere recitantes cum alijs, imperfectè dicta ab eis, aut non integrè audita ob distantiam, vel strepitum, aut aliam causam, sed satis faciant qualitercumque audiendô, præsertim in choro. Sed quantum ad id, quod dicitur, *vel non integrè verba proferendo*: debet intelligi de omitentibus partem non notabilem alicuius horæ, vel psalmorum: nam partem notabilem omitentes minime satisfaciunt. Item quando dicitur: *dum modo ex malitia hoc non faciant*: debet intelligi de malitia voluntaria, per quam perditur attentio, ad minus virtualis satisfaciendi præcepto, non vero de malitia non tollente præfatam attentionem, tunc enim licet recitans non mereatur, præcepto tamen satisfacit. *Ibidem art. 2.* De quo vide Nauar. de orat. & horis Canonicis cap. 4. num. 12. & sequentib. Miranda supra dict. art. 10. in cunctis Suarez dicto lib. 4. cap. 27. num. 2. & loquens de attentione necessaria ad recitandum, seu orandum, cap. 26. num. 13. & sequentib. & num. 22. 23. & 24. Vbi ait sufficere minimam attentionem.

3 Ad supplendum autem omnem defectum humana fragilitate contractum in recitatione Diuini officij, satis est dicere post Completas horas unum Psalmum, vel unum Pater noster, & Aue Maria, aut orationem, quæ incipit, *sacrosanctæ, &c.* ex concessione eiusdem Leonis X. Sixti III. & aliorum Pontificum. *Ibidem art. 3.* De quo Nauar. de orat. cap. 13. num. 17. & 49. & 88. Miranda supra art. 20.

4 Per concessionem eiusdem Leonis X. possunt Fratres mentaliter dicere illa, quæ sub silentio, & secreto præcipiuntur recitari, & hoc etiam absque ulla voce secreta, vel publica. Super quo aduerte non esse necessarium priuilegium ad dicendum horas Canonicas absque expressione vllius verbi, quod audiri potest ab alio, sed sufficit formare verba inter dentes, & labia. *Ibidem art. 4.* De quo Nauar. de oratione cap. 19. num. 88. & cap. 20. num. 14. vide D. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 12. Suarez dict. lib. 4. cap. 6. num. 2. & sequentib. Miranda supra art. 17. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 10. cap. 11. quæst. 4. Villalobos p. p. Sum. tract. 24. dist. 10. num. 8. & 11.

5 Idem Leo X. concessit Fratribus Minoribus occupatis in prædicando, & confessiones audiendo, vt possint mutare officia feriarum, quæ sunt prolixiora, in officia Sanctorum, quæ sunt breuiora, & eas feruare in eos dies, quibus credunt se occupandos fore, modo id non faciant in fraudem Diuini officij, sed vt liberius valeant vacare studio, & consolationi spiritali fidelium incumbere. Circa quod aduerte, quod tãta, & tam subita potest occurrere necessitas, seu occupatio, vt non possit

Bullar. oracuo.
48 Leo. x. pa.
730.

Bullar. oracuo.
12. Leo. x. pa.
721.

3800. 4. 11. 12
4. 2. 3. 4. 1

Bullar. oracuo.
44. pag. 729.

ei prouideri, aut omitti sine scandalo, vel peccato, & tunc iusta de causa excusatur quis a praecepto recitandi, etiam secluso priuilegio, puta si occurreret necessitas pacificandi populum rixari uolentem, aut habendi concionem, qua nisi cum magno scandalo omitti non potest, vel confessiones audiendi in Hebdomada sancta, vel tempore Iubilei, intra cuius terminum omnium confessiones audire necesse omnino est, vel habenda sit aliqua praesentatio publicae, aut defendenda aliqua conclusio, in his enim casibus excusatur quis a recitatione officij Diuini, vel ad minus potest illud anticipare uel perire praecedenti. *Ibidem art. 5.* De quo Nauar. ubi supra in fine, Suarez dicit lib. 4. c. 27. n. 33. usque ad 36. ubi n. 35. docet non esse necesse, quod obligatio charitatis sit grauissima, ut imitatur officium Diuinum. De quo etiam Miranda supra artic. 19. ubi tradit dictum priuilegium Leonis operari ultra ius commune, quando non est tam stricta, & arcta necessitas.

6 Item dicti Fratres Minores praedicationis uerbi Dei, audientiae confessionum, uel etiam sacrae Theologiae, & sacrorum Canonum lectionis, ac studio insistentes possunt uti alio priuilegio Clementis Septimi concessio Clericis S. Syluestri de Vrbe, alias uocatur Theatini, dicendo saltem sex, aut septem Psalmos assignandos a praelato cum septem Paternoster, & bis symbolum Apostolorum loco horarum Canoniarum. Quo priuilegio etiam gaudere possunt infirmi, & infirmis Fratribus intenti. Sed grauius aegrotantes sufficit recitare septies in die Salutationem Angelicam, & semel orationem Dominicam pro septem horis Canoniarum, ut habetur in Compendio Diui Hieronymi Hispaniarum titulo horae, Canonicae, §. 7. *Ibidem art. 6.* Vide Miranda supra d. art. 19.

7 Item pro infirmis Fratribus extrat aliud priuilegium Leonis X. ut satisfaciant officio Diuino, recitando aliquid iudicio praelati, seu Praesidentis Conuentus assignandum, quando scilicet, sunt indeterminati, an licite possint abstinere a dicta recitatione, & hoc, si medicus, qui conuulsiuè haberi potuerit, dixerit esse nocuum infirmo. Ita refertur in Bullario inter uiae uocis oracula Leonis X. Sed Eugenius III. hoc amplauit concedendo, quod tempore infirmitatis, uel post conualescentiam satisfaciant dicendo aliquid ad arbitrium Praelatorum, nec requiratur dictum medicum. Imò sufficit, quod dicat Fratri infirmo medicus, ne recitet officium Diuinum, nullamque aliam licentiam Praelati requirit, tenet Nauarrus mox citandus. *Ibidem art. 7. Et in Addit. Summa Tom. 3. cap. 197. num. 1.* De quo Nauar. de oratione cap. 11. num. 4. & cap. 21. n. 16. Suarez dicit cap. 27. num. 19. & 20. Vbi docet, quod si medicus absolute iudicet morbum excusare a recitando, parendum simpliciter esse, si uero sit dubius, consulendum esse Praelatum: sed Miranda ait supra artic. 6. in fine, medicis in hoc non semper esse credendum, quia sunt faciles in absoluedis aegrotis ab hac obligatione: sed hoc absolute non potest dici, si enim medicus est prudens doctus, & timoratus eius dictio

stans

... Bullar. Orac. 13, Leo. x. p. 721.

standum esse omnino existimo, & ita tenet in dicitur. Villalob. 1. p. Summæ tra. 2. 4. dif. 16. num. 2.

8 Fratres itinerantes, vel alterius rei gratia extra Conuentum existentes possunt recitare officium Diuinum simul cum alijs quibuscunque, cum quibus se inuenerint, vel quilibet separatim, alio quam Romano vsu, & ordine placuerit, sicq; recitantes satisfaciunt præcepto suæ regulæ, nec iterum proprium officium dicere tenentur, ex concessione Innocentij III. Apud Bullarium. Nec hoc est derogatum per Pium V. in bulla quæ extat in principio Breuarij. Imo non obstante dicta bulla non erit peccatum mortale dicere bis, aut ter horas mutato ordine breuarij, recitando de feriis, aut de festo diebus, in quibus de ipsis non fit officium; secus si id frequenter ad libitum fieri soleat. *Ibid. art. 8.* De quo videri potest Suarez supra cap. 24. à num. 12. & sequentibus. Idem quantum ad recitandum cum alijs per Breuarium diuersi ritus, docet Miranda tom. 1. quæst. 37. art. 13.

Bullar. bulla
11. inuoc. 42

9 Socius alicuius religiosi potest recitare horas per Breuarium breuius, aut ante tempus, iuxta priuilegium concessum tali religioso, satisfaciuntque suæ obligationi. Hoc tamen intellige, casu quo priuilegium redderet frustratorium, si socio non communicaretur, puta, si alicui ratione sententis, vel alterius necessitatis concederetur recitare horas per Breuarium trium sectionum, aliis minime sine socio, nisi cum magna difficultate recitaret etiam breues horas valenti. Extra quem casum dictum priuilegium ad socium non est extendendum. *Ibid. art. 9.* Idem tenent Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 30. num. 4. quem refert, & sequitur Portel verb. *hora Canonica*, num. 8. Villalobos 1. p. Summæ tra. 2. 4. diff. 14. num. 2.

10 Dispensatus ad horas Canonicas non recitandas ob infirmitatem, vel aliam similem causam, ab earum recitatione omninò liberatur etiam si aliquam officij Diuini partem recitare eodem modo possit, à qua decedenda penitus liber, & immunis remanet. *Ibidem art. 10.* De quo Nauar. de oratione cap. 10. à num. 9. vsque ad num. 18. Suarez eo cap. 27. num. 22. vsque ad 27. vide infra in notis.

11 Post Constitutionem Pij V. positam in principio Breuarij Romani, nulli licet aliquid mutare, addendo, vel minuendo aliquid de Diuino officio. *Ibidem art. 11.* De quo Suarez tomo 2. de Religione lib. 4. cap. 11. num. 6. & sequentibus.

Qui eo num. 6. docet cum D. Antonio. 4. p. titulo 13. cap. 4. §. 2. Tabien. num. 16. Armilla num. 13. Nauar. cap. 27. num. 217. Possè prælatum ordinarium ex causâ rationabili dispensare in mutatione officij. Quod debet intelligi in vna, vel altera occasione, dummodo officio dicatur, & mutatio non sit grauius Breuarij; nec dispensatio fiat perquam riter per modum legis, vt tali, vel tali die dicatur officium aliter, quàm in Romano Breuarij præscriptum est, id enim non potest fieri absque

Papa:

Papæ facultate, & auctoritate. Sed adhuc nullo pacto id licere, etiam pro vna, vel altera vice existimo, quia non potest nouum officium, vel diuersum à suo introducere, vt bene notat Portel ver. *Horæ Canonice* n. 7.

12 Qui ex privilegio potest recitare secundum diuersa breuiaria, recitans horas vnus diei iuxta formam vnus ex illis, non tenetur ad recitandum, aliquam ex horis secundum formam alterius, etiam si officium præcedentis diei per istud recitauerit. *Ibidem* art. 12. De quo Nauar. de oratione cap. 7. num. 7. & cap. 20. num. 69.

13 Religiosus non additus Breuiario Romano extra chorum potest recitare iuxta Romanum absque licentia prælati, Pius enim V. tantum loquitur de horis dicendis in choro, quas ad dictis alio Breuiario non licet inibi dicere absque consensu prælati, & maioris partis capituli. *Ibidem* art. 13. & in *Addit. Summa* Tom. 3. cap. 195. num. 2. De quo Nauar. lib. 3. consil. tit. de celebratione Missæ consil. 15.

14 Additi Breuiario Romano tam clerici sæculares, quàm Regulares non tenentur dicere in choro, vel extra chorum officium Defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, & Canticum Graduum, etiam vbi vigebat consuetudo, ea recitandi: quia Pius V. ab hac exemi obligatione recitantes iuxta suum Breuiarium Romanum. Quod etiam ad Moniales additas ipsi Breuiario Romano, præcipue ad Claritas sub cura Fratrum Minorum degentes, extenditur. Officium tamen paruum B. Mariæ Virginis recitare tenentur omnes Ecclesiæ, vbi in choro dici cõsueuerat, iuxta mentem, & declarationem eiusdem Pij V. *Ibidem* art. 14. & 15. & dicto loco *Addit. Summa* num. 4. De quo Suarez dict. lib. 4. cap. 25. num. 7. & sequentibus, Villalobos 1. p. Summæ tract. 24. difficul. 6. num. 3.

15 Fratres Minores, & Moniales sub eorum cura degentes possunt recitare officium Corporis Christi, sub ritu semiduplici omnibus ferijs quintis extra tempus Quadragesimæ, & Aduetus, dummodo nõ sint impeditæ aliquo festo nouem lectionum, ex indulto Pij V. anno Domini 1568. & extat apud Bullar. um. *Ibidem* art. 16.

16 Item ex alio indulto Pauli V. anno Domini 1609. iidem Fratres, & Moniales possunt facere officium de Immaculata Conceptione Beatæ Virginis Mariæ sub ritu semiduplici, quod incipit sicut lilium, &c. omnibus Sabbathis festo nouem lectionum non impeditis. *Addit. Summa* loco citato num. 9. Vbi licet Auctor resolverit, posse recitari dictum officium Conceptionis, etiam in Aduentu, & Quadragesima: quia id sine limitatione in dicto privilegio indultum est, postea tamen contrarium fuit declaratum per suam Sanctitatem, & ita vsus obtinet, vt in Aduentu, & Quadragesima non fiat dictum officium Conceptionis. Imò & nunc ex declaratione Congregationis sacrorum Rituum in Sabbathis quatuor temporum anni idem prohibetur, ne scilicet fiat officium de Conceptione.

Item

Item idem Dñs Paulus Quintus concessit anno Domini 1619. eidem Fratribus Minoribus, vt semel in quolibet mense prima die nõ impedita festo noue lectionum possint dicere officium de sacris Stygmatis B.P.N. Francisci sub ritu semiduplici, extra Aduentum tamen, & Quadragesimam. Qui Pontifex etiam concessit toti Ecclesiæ, vt possint celebrare festum præfatum de sacris Stygmatis sub ritu dupli die 17. Septembris, vt habetur in fine Breuiarij Romani, vbi officium pro omnibus Ecclesiasticis approbatum extat.

¶ Sixtus Quartus concessit, quod Fratres Minores possint dicere commemorationes omnium Sanctorum Ordinis sub vna Antiphona, extat in Bullario inter viuæ vocis oracula dicti Sixti, & ita solet dici in aliquibus Prouincijs illa Antiphona: *Vos sancti Dei in celis, &c.* pro commemoratione dictorum Sanctorum, vt fit apud Sancti Iacobi sanctam Prouinciam.

17 Religiosus Ecclesiæ sæculari perpetuo præfectus tenetur feruare ritum ipsius Ecclesiæ in recitando, si vero ad tempus præest, ritum sui Ordinis, & Breuiarij seruet, excepto quod Missam maiorem celebrare debet secundum ordinem, & ritum talis Ecclesiæ. Hoc tamen falit in Fratribus Ordinis Prædicatorum, qui etiam ad tempus translati ad Ecclesiam parochialem possunt se conformare officio, & Breuiario ipsius Ecclesiæ, vt habetur in eorum Constitutionibus. *Ibidem art. 17. & citato loco Addit. num. 7.* Idem docet citatis Goffredo, Hostiensi, & nostro Auctore cum alijs, Sanchez lib. 6. decalogi cap. 6. num. 38. Miranda tom. 1. q. 37. art. 18. vide in simili Suarez dict. lib. 4. cap. 28. n. 5.

18 Leo Decimus concessit Fratribus Minoribus occupatis, vt possint antepone, vel postponere officium Diuinum, dicendo Matutinum Vespete ante mediam noctem, & aliàs horas de mane vsque ad vesperras inclusiuè, etiam si occupatio non sit multum necessaria, credentes se deuotius, & quietius tunc dicturos. Ad hæc Pius Quintus concessit, quod Fratres sine scrupulo possint dicere Matutinum ante solis occasum. Item quod ratione itineris vel alterius occupationis possint dicere totum officium de mane vsque ad Completorium inclusiuè, credentes maiori cum deuotione tunc dicturos. Quæ omnia extant apud Bullarium, inter viuæ vocis oracula Leonis X. *Ibidem art. 18.* De quo vide Portel verb. *Horæ Canonica* n. 9. vbi docet, quocumque anni tempore posse dici Matutinam ab hora quarta Vespertina, omni secluso priuilegio, & idem videtur innuere Suarez dict. lib. 4. cap. 24. num. 3. dum modo officium dei præcedentis iam fuerit recitatum, clarius Villalobos dict. tract. 24. diffic. 12. num. 5. cum D. Thom. quodlibet. 5. art. vi. ad 1. & Azor 1. p. lib. 10. cap. 9. quæst. 5.

19 Fratres Minores recitantes horas Canonicas per librum consequuntur remissionem dimidiæ partis peccatorum illa die commissorum qua

Bullar. oracu. qua dictum officium soluerent. Ita concessit idem Leo X. apud Bulla-
73. Leo. X. tum. *Ibidem* art. 6.

20. Anteponeere, vel postponere priuatum officium Diuinum sine causa est peccatum: at ob honestas occupationes matutinas horas vespere precedenti, & mane vsque ad nonam inclusiue, & post meridiem reliquum recitare non est peccatum, sed potius meritum, etiam secluso quocumque priuilegio; melius enim est anticipare laudes Dei, quam postea per alios actus impedire. Vnde consuetudo antiqua aliquarum Ecclesiarum Cathedralium, & insigniorum monasteriorum dicendi Matutinum publico, & solemniter in choro illico post Completorium, ad solis occasum non est reprobanda, nec reprobari potest. Aduerter tamen, quod non conceditur facultas occupatis, vt de mane recitent Completorium, licet ob honestas occupationes recitare liceat vsque ad vespas: quia illa hora Completorii instituta fuit ad finem diei, indecens vero videtur eam dicere ad ortum solis. *Ibidem* dict. art. 18. & dict. loco. Ad dict. *serm. in anno* 8. Et 9. De quo D. Thom. quod lib. 5. art. 18. Nauar. cap. 3. de Hoiis Canon. Azor. lib. 10. in st. moral. cap. 9. quest. 3. 4. 5. 8. Sto. 1. Villalob. tom. 1. suoi. tra. 2. 4. diff. 1. 2. num. 13. 10. in b. n. n. 2. 10. 6. 6. 11. 12.

21. Fratres Laici apud nos Minores non possunt ad clericatu pro moueri absque consensu Generalis Ministri, aut Capituli Generalis statum, & non nisi licentia Generalis Familiae, vt statutum est in Capitulo Generali Lugdunensi, virtute cuiusdam indulti Leonis X. Promoti autem, etiam vsque ad Sacerdotium absque tali licentia, omni honore clericali priuandi sunt, nec permittendi Capone officium clericorum persolvere, sed ad merum statum laicalem omnino reducendi sunt, officium Laicorum recitantes, vt in dicta Constitutione Leonis X. habetur, de qua in Compendio Minoru, verb. *Laici Fratres* §. 5. Auct. *Ibidem* art. 19. & citato loco *Ad ist. Summa* cap. 194. in. 13. De quo Suarez dicit. lib. 4. cap. 17. num. 7. Azor. tom. 4. in st. moral. lib. 10. cap. 6. quest. 7. & cum eo Villalob. dict. tra. 2. 4. diff. 9. num. 11. Qui doctrinalem Fratrem solum esse ad obligationem recitandi Diuinum officium, sed non declarant an teneatur dicere aliud officium, scilicet Laicorum, at id clarè docet cum Auctore Portel verb. *Hora Canonica*, num. 4.

22. Religiosi professi, etiam sacris non initiati, & Moniales ad eorum destinatione tenentur ad recitatione horarum Canoniaru, etiam priuati ratione status Regularis: quia constituti sunt in statu Ecclesiasti coe inuocabili, & omnino ad matrimoniu impedito, & choro additi. Fratres vero Minores ad id in super tenentur ex visua re gula precipietis, vt clerici faciant Diuinum officium secundum ordinem Romanae Ecclesiae, ad quod semper adstringuntur, etiam si pro culpis eijciantur a Religione, sicut ad id tenetur clericus degradatus, quia taliter eis sto

vel

vel degradato non debet patrocinari sua culpa. *Ibidem art. 2. & dist. cap. 104. Addit. num. 12.* Pro de gradatis videatur Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 8. num. 11.

Vide etiam Caietan. verb. *Hora Canonica*, & ibi Syluest. quest. 2. Narn. de oration. cap. 7. §. 4. Durand. lib. 3. de ritibus cap. 22. num. 7. Parnormitan. & Canonista. cap. *lucubrato*, & cap. 1. de celebrat. Missi. quos & alios plures refert Suarez dicto cap. 17. num. 4. & sequentibus. Azor tomo 1. lib. 10. cap. 6. quaest. 1. & 2. quibus docent obligationem hanc recitandi in religiosis fundari in consuetudine praescripta. Idem tenet Villalobos dicta difficult. 9. num. 4. & quoad Moniales detinatas ad chorum docens Azor dist. quaest. 1. Suarez supra num. 2. & moderni communiter cum Turresemate in cap. *Eleuterius* dist. 91. initio. art. 10. Villalobos supra num. 5. Afferis, ea recitandi obligatione ligari Moniales in choro, seu in communitate ex consuetudine, qua non existente (addit num. 7.) nec illas, nec Fratres iuvenes sacris non initiatos apud alias Religiones (excepta nostra) ad id priuatim non teneri: quia id nullibi in iure inuenitur praecipuum. Et quantum ad electos a Religione, & ad tristes condemnatos, idem cum Auctore tenet Suarez vbi supra num. 9. in fine.

23. Moniales gaudent omnibus priuilegijs, & facultatibus concessis Fratribus circa recitationem Diuini officij. Moniales autem Sanctae Clarae nescientes dicere officium Diuinum satisfaciunt dicendo officium Laicorum de iudicio Praetorum, vel Abbatissae, vt habetur in Compendio Minorum verb. *Moniales* §. 3. Idem concessit Pius Quintus pro Fratribus clericis nondum sacro ordine initiatis, qui si ob imperitiam nesciunt recitare officium Diuinum perfectè, & integrè, dum hoc iudicatum fuerit a suis superioribus, satisfaciunt suae obligationi, dicendo officium Laicorum. Extat apud Bullarium inter vine vocis oracula Pij V. *Ibidem art. 20. & Tom. 3. quaest. 6. art. 6.* De quo Villalobos dist. diff. 9. num. 6. Paniel verb. *Hora Canonica*, num. 3.

Bullar. Orac.
2. & 19. p. 5

24. Fratres, & Moniales possunt recitare de Sanctis, & alijs festiuitatibus suorum Ordinum a Sede Apostolica approbatis, vel approbandis, & in Religione receptis, iuxta formam a Breuario reformato praescriptam, omissis alijs Sanctis, seu festis occurrentibus. Huic tamen priuilegio possunt priuatim renunciare, recitando de Sanctis Calendario Romano contentis, & alijs sanctis suorum Ordinum, secus in communitate: quia nemini licet renunciare priuilegio tangenti ius publicum, seu ius tertij, scilicet Ordinis, cui concessum est.

Ibidem art. 21. Ad quod in simili vide Suarez

dist. lib. 4. cap. 28. n. 9. & dicenda

infra num. 32.

Nota ad resolutionem de cel. bratione Diuini officij.

25 De attentione requisita ad recitationem Diuini officij, de qua supra num. 2. luculenter satis agit Miranda supra dicta quaest. 37. art. 1. ubi post multa ibi congesta, tandem concludit concl. 5. Praeceptum recitandi horas Canonicas sufficienter adimpleri ab eo, qui in initio orationis attendit ad id, quod agit, nec postea voluntariè, seu consultò se diuertit, aut attentionem interrumpit. Quae sententia, inquit, est Diui Thom. 2. 2. quaest. 83. art. 13. in corpore, & in solut. ad tertium, Soti lib. 10. de iust. quaest. 5. art. 5. concl. 7. Nauar. libro de orat. cap. 13. & seqq. De concessione vero Leonis X. supra eodem num. 2. relata, circa defectus occurrentes in officio Diuino, tradit ipse Miranda supra art. 12. nihil in ea ultra ius commune concedi, multum tamen conferre ad remouendos serupulos, & pacandas conscientias Fratrum; vel etiam ad suppiendam, seu tollendam obligationem supplendi sub poena, saltem venialis peccati, defectus commissos, qui non excédunt culpam veniale. De quo etiam vide Nauar. de oratione cap. 10. num. 84. & sequentibus & cap. 9. a num. 18. Azor tom. 1. instit. moralium lib. 10. cap. 12. quaest. 1. 2. & 3. Villalob. 1. p. Summae tract. 24. diffi. 15. num. 1. & seq.

26 Ad quod etiam nota cum Sanchez lib. 1. decalogi cap. 13. num. 16. eum qui horam Canonicam incœptam intermisit animo iterum incipiendi, satisfacere postea continuando. Id què extendit ad eum, qui ab initio habuit animum non satisfaciendi, sed totam horam reperendi, contra Azor tom. 1. inst. moral. lib. 10. cap. 8. quaest. 7. quia, inquit, intentio non satisfaciendi non impedit, quin verè præceptum impleatur, & sufficit quod mutet propositu, & adiungat cætera. Atque ita tenet indistinctè Leonard. lib. 2. de iust. cap. 37. dub. 10. num. 59. Sancio adhæret Portel in addit. ad dubia verb. *Horæ Canonice*, num. 5. & tenet etiam Villalobos 1. p. Summae tract. 24. diffi. 15. num. 10.

27 Circa num 10. Dum ex Auctore resoluiamus dispensatum, seu absolutum à recitatione officij Diuini ob infirmitatem, vel similem causam non teneri ad aliquam partem horarum dicendam, etiam si commode possit, nota quod oppositum tenet Nauar. de oratione cap. 11. n. 6. Sanchez tom. 3. de matrimon. lib. 9. disput. 35. num. 4. Soto lib. 7. de iust. quaest. 1. art. 3. quos refert, & sequitur Villalobos 1. p. Summae tract. 24. d. ff. 16 num. 5. Distinguit tamen cum Nauarro, Azor dict. lib. 10. cap. 13. quaest. 4. & Leonard. dicto cap. 37. dub. 9. num. 54. Nam si infirmus potest maiorem officij partem soluere, ad eam recitandam tenetur: si verò minorem partem tantum, ad nihil obligatur, quia regulariter maior pars trahit ad se minorem, cap. 1. de his, quae sunt à maiori parte, l. quod maior pars, ff. ad municip. Vnde qui non valet dicere maiorem partem horarum.

horarum, ab omnibus absoluitur, nec est adstringendus ad quamcunque dicendam, etiam si minima pars sit.

28 Sed hæc distinctio non placet Suariorum tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 24. eamque multis exemplis, & rationibus improbat, tandemque resoluit num. 27. non sibi videri, veram esse generalem regulam negatiuam pro omnibus casibus, & impedimentis, nempe vt qui non potest maiore parte, seu pensum totius officij soluere, ad nullam teneatur. Ac ideo ad modum infirmitatis impediens recitare attendendum esse iudicat. Nam si peculiariter impedit recitationem alicuius horæ Canonice ob difficultatem in ea dicenda, vt v.g. in matutino propter debilitatem visus, & capitis, & illa difficultas in alijs horis non sentitur, sed commodè dici possunt, non censetur legitima excusatio quo ad eas horas, siuè illæ sint plures, siuè pauciores. At verò si infirmitas pensum Diuini officij indefinitè impediatur, vt est febris grauis, vel quid simile, tunc non est nimis Religiosè, seu scrupulosè ea licentia restringenda, nec inquirendum, an infirmus valeat vnam, vel alteram horam dicere: excusatio enim illa ex se indefinita æquipollet vniuersali, & ita consuetudo optima legum interpretes hanc legem interpretatur: & fortassis quia est valdè difficile in huiusmodi casibus attingere punctum in iudicando, quid possit homo facere, vel non facere sine graui incommodo. Atque ideo satis esse censetur, officium sine notabili salutis incommodo dici non posse. Hæc Suarez. Per quod sententia nostri Auctoris magis illustratur, ac temperatur, sicque temperandam fore existimo.

Temperatur
sententia Au-
ctoris.

29 Ex quibus deducit Suarez supra num. 28. quod clericus, vel religiosus quartana diuturna, vel leui tertia laborans tenetur recitare horas in tempore habili, quæ commodè dicere potuerit, ex Nauar. dict. ca. 11. num. 3. idque anteponendo, vel postponendo instante necessitate, dummodo antepositio non noceat notabiliter accelerando febris accessionem, quæ speratur: vel postpositio, & concursus omnium horarum in vnum tempus sit nimis grauis. Quod prudentis, & timorati iudicio prælati, si dubium ad sit, relinquatur.

30 An autem cæcus habeat sufficientem excusationem non recitandi Diuinum officium? Ostendit ipse Suarez dicto cap. 27. à num. 14. vbi varias sententias pro vtraque parte refert. Et pro negatiua, nempe quod non excusetur, adducit Nauar. dict. cap. 11. num. 13. Grassis lib. 2. decif. cap. 53. num. 4. Azor tom. 1. inst. mor. lib. 10. cap. 13. quæst. 4. & pro parte affirmante, quod excusetur à recitando, Armilla, verbo, *Horarum*, num. 16. Tolet. lib. 2. instruct. cap. 14. & tandem resoluit, quod si memoriter, vel cum socio commodè potest recitare, ad id tenetur, si potest sine magna difficultate, vel sine magno sumptu iuxta personæ qualitatè socium habere: & in his duobus concordat cum Nauarro. Cum quo etiam addit, sacerdotem, qui pinguem præbendam possidet, & cum famulo, vel Capellano recitare solebat, cum esset sanus, non excusari à recitan-

do, eo quod cæcus fiat, si ita facile id facere potest, ac antea faciebat. Quod quidem mihi multum placet.

31. De præbendato verò, vel beneficiato cæco, resoluunt ibidem Suarez num. 15, si aliud impedimentum non habeat, non excusari à residentia, seu assistentia in choro; satisfacièt tamen dicendo quod commode poterit, & tandem num. 16. concludit, clericum non teneri propter defectum memoriæ dicere cum socio suos, & audire alienos verus: secus de beneficiario, qui culpabiliter abest à choro in tempore obligationis, & sine legitimo impedimento, qui quidem non excusatur à culpa graui, si neque in choro, neque extra chorù dicat officium, saltem illo modo, si aliter dicere non potest.

32. Si autem cæcus sit simul, & surdus solum memoriter tenetur recitare quantum memoria iuuare potest, quia is non potest auxilio socij vti, vt patet manifestè. Secus si surdus tantum sit, & non cæcus, quia cum per se solus possit legere, ac officium dicere, surditas sola nullam secum fert excusationis causam, siuè se ipsum dicentem audiat (quod fortassè ita semper contingit) siuè non audiat: nam satis est, vt mente attendat, & aduertat quid, & quomodo dicat; præceptum enim non obligat per se ad audiendum, sed ad dicendum. Dixi, *surditas sola*, quia si aliunde adsit legitimum impedimentum, nec solus dicere potest, non est obligandus ad recitandum cum socio, quem non potest audire. Quod procedit, etiam si clericus non sit omninò surdus, sed ita surdaster, vt non possit, nisi cum magna difficultate, & vociferatione socij audire. Ita Suarez supra num. 17. Vbi adiungit num. sequenti, surdum præbendatum non excusari ab assistentia chori, quanuis cæcus sit, quia tale beneficium obligat ad eam assistentiam principaliter, per accidens verò est, quod non possit percipere sensibus quæ aguntur, vel dicuntur.

33. Circa num. 13. dum resoluimus cum Auctore, non additum Breuiario Romano extra chorù posse recitare iuxta ritum Romanum absque prælati licentia, idem docet Caiet, verbo, *Hora*. Sed Suarez dicto lib. 4. cap. 23. num. 9. oppositum tradit, nempe non licere vnicuique priuata auctoritate vti Breuiario Romano, relicto suo proprio, propter verb. *Vij V. posita in sua Bulla, ibi, si forte hoc nostrum magis placeat, dummodo à piscopus, & vn̄uersum Capitulum in eo consentiant, ut id in choro dicere, & psallere possint; permitimus*: idemque videtur innuere Azor tom. 1. inst. moral. lib. 10. capit. 11. quæst. 1. in fine. Neque id probare particulam illam, *in choro*, asserit Suarez, quia insinuari videtur ad vsum chori tantum requiri consensum Episcopi, & Capituli, non vero ad priuatam recitationem; quia, inquit, estò ex illis verbis immediatè non colligatur, esse necessarium talem consensum ad vsum priuatum, colligitur nihilominus mediatè: Nam Pius Quintus nil innouat in Ecclesijs exceptis in sua Bulla, nisi vo-

luntariè

luntariè ea innouatio, seu mutatio ab ipsis fiat, ac per consequens ibi relinquitur integrum, ac in sua viuis commune: ius autem decernit vt in recitando singuli suam Matricem, vel Ordinem sequantur *cap. de ijs, cap. placuit, dist. 12. ergo, &c.*

34. Sed hæc instantia nil vrget contra nos, nec nos mouere debet à sententia Auctoris deferenda. Nam in eo *cap. de ijs*, aperte fit sermo de recitatione Diuinij officij publica, quæ præcipitur ibi vniformiter seruati ab omnibus prouincijs, conformando se cum sua Metropolitana sede, vt aperte deducitur ex illis verbis textus ibi; *cetera officia publica &c.* Vnde non est cur id ad priuatum vsu extendamus; fauores enim ampliat, odia conuenit restringi, ex regula iuris vulgaris. Et ita tenet Portel, verbo, *Hora Canonica* num. 6. post Caietanum loco supra citato, & innuit Miranda tom. 1. quæst. 37. artic. 13. vbi in simili resoluit, posse nos Minores extra conuentum recitare cum Monachis aliarum Religionum per sua breuiaria virtute concessio- nis Innocentij III. id indulgentis, quam non reuocari per Bullâ Pij V. ibi, asserit, ergo, melius poterit addictus alio Breuiario, Romano ritui priuatim se conformare. Qua propter Suarez dicto num. 9. in fine, quasi sperans suâ sententiâ, addit, quod non audeat peccati mortalis arguere eum, qui priuatim ita recitaret relicto sui breuiarij ritu proprio.

35. De obligatione recitandi horas Canonicas, quam habent beneficiatatione beneficij Ecclesiastici, etiam si nullus alius titulus intercedat, vide *cap. si quis presbyter, 9. dist. & Concilium Lateranense sub Leone X. sessione 9. in Bullâ reformationis, sub titulo, reformationes Curia, & statum, vbi priuatur fructibus beneficiorum illi, qui officium Diuinum non dicunt, quam constitutionem confirmauit, & auxit Pius V. sua speciali constitutione 138. in Bullâ. Rom. De quo agit Auctor tom. 1. *summa* cap. 140. num. 3. 4. & sequentibus, & in addit. tom. 3. capis. 194. & late tradit Suarez tom. 2. de Religione lib. 4. de hõis Canonice cap. 18. per totum, vbi nu. 7. resoluit, ad multiplicationem beneficiorum non multiplicari obligationes recitandi Diuinum officium, idem docet Villalob. statim citandus n. 18. & cap. 19. n. 4. & sequentibus. idem Suar. tradit cum Caiet. in summa, verbo, *Hora*, Soto lib. 7. de iustit. quæst. 5. art. 5. Armilla, verbo, *Hora*, n. 1. titulum, & beneficium non sufficere ad obligationem recitandi pro eo tempore, quo nec recipiuntur fructus, nec expectantur. Idem docet Auctor d. tom. 3. c. 194. nu. 6. Villalobos r. p. summa tract. 24. dist. 81. nu. 2. & num. 5. id limitans Suarez adiungit, teneri ad recitandum eum, qui volens, ac sciens beneficium accipit, cuius fructus recipiat alter; seus verò si per illum non fiat, & cum hac limitatio- ne idem tenent Ledesma in 4. p. 2. q. 16. art. 4. dub. 5. Aragon 2. 2. quæst. 83. art. 12. Corduba in summa quæst. 185. quos refert, & sequitur Auctor dist. cap. 194. num. 5. Villalobos supra num. 11. vbi addit, teneri ad recitandum eum, qui recipit distributiones quotidianas,*

Defenditur
sententia Au-
ctoris.

& po-

& potest summi ex Syluestro, verbo, *Hora*, quæst. 2. dicto 2. tradit etiam idem Suarez num. 7. beneficium ante acquisitam possessionem non obligare ad recitandum officium Diuinum ratione solius tituli, nisi per beneficiarium stet habere illam. Idem apertè supponunt Maior in 4. dist. 12. quæst. 6. ad 9. & ex professo docet Flaminus lib. de resignat. benefic. quæst. 9. num. 15. & iudicat probabile Azor lib. 10. in st. moral. cap. 4. q. 7. tom. 1. & docet Auctor dict. num. 6. in fine.

36 An vero post titulum, & pacificam possessionem beneficij statim quis teneatur recitare, licet statim fructus non percipiat, dummodo speret percipere, ostendit Auctor vbi proximè num. 7. Villalob. sup. n. 13. idem docet cum cõmuni ferè omnium DD. confesum Suarez supra cap. 20. citans Nauar. Turcrematam, Paludan. Cordubam, Syluestrum, Medinam, & Toletum lib. 2. suæ Instru. cap. 14. in fine.

37 Beneficiatus non recitans post sex primos menses ex culpa sua tenetur ad restitutionem fructuum, vt cum Nauar. in summa cap. 25. n. 122. & de oratione cap. 7. num. 32. tradit Auctor dict. ca. 194. num. 8. Secus si intra dictos sex menses non recitet. Vbi in fine addit, non excusari à mortali qui scit recitare, & non recitat, & idem docet Villalobos supra dicto tract. 24. diffi. 17. num. 4. De quo latè agunt Azor tom. 1. in st. moral. lib. 10. cap. 14. quæst. 3. & 4. Lessus lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 32. num. 175. & sequentibus, Suarez vbi supra cap. 29. nu. 1. & sequentibus.

38 Nouissimè sanctissimus Dominus, ac P. N. Urbanus VIII. die 19. Iulij anno Domini 1627. concessit nostræ sacræ Religionis Seraphicæ, & Religiosissimæ Societati Iesu, vt vnaquæq; de suis possint facere officium, & Missam de 26. Fratibus apud Iapones illustri martyrio coronatis, cruci scilicet affixis, & lanceis transfossis pro fidei Catholicæ confessione, ac prædicatione, die quinta Februarii, anno 1597. quorum 23. pertinent ad nos Minores, & alij tres ad Societatem Iesu. Eorum verò nomina sunt. Primus, B. F. Petrus Baptista Hispanus, Cõmissarius, ac Prædicator, natus apud Oppidum de San Esteuano in Episcopatu de Auila, & filius Couentus S. Andree de Arenas in Prouincia S. Iosephi. Secundus, B. F. Martinus de Aguirre Prædicator Hispanus, natus in Oppido de Vergara, filius eiusdem Prouinciæ, & Couentus S. Sebastiani de Auñon. Tertius, B. F. Franciscus Blanco, Prædicator Hispanus, ortus apud Gallæciam in Episcopatu Auriensi, & filius Prouinciæ S. Iacobi, & Couentus S. Francisci de Villalpando. Quartus, B. F. Philippus de Iesus Clericus, seu iuuenis (sic vocantur qui apud nos adhuc presbyteri non sunt) natus Mexici in noua Hispania ex parentibus Hispanicis, & de Prouincia S. Gregorij. Quintus, B. F. Gondifalus Garcia Laicus, natus apud Indiam Orientalem ex patre Hispano Lusitano, & de eadem Prouincia. Sextus, B. F. Franciscus de S. Michael Laicus Hispanus, natus in Oppido de la Parrilla, in Episcopatu Vallisoletano, filius Prouinciæ Conceptionis, & Couentus S. Francisci Vallisoletani. Hi sex

sex illustrissimi Martyres sunt Religiosi Minores: Alij septem decim sunt Fratres Tertiarij Iaponenses, duo nomine Pauli notantur, duo nomine Thomæ, Cosmas, Petrus, Michael, Mathias, Leo, Ioachim, Ioannes, Gabriel, Bonaventura, Ludouicus, & Antonius, ambo pueri, vnus 12. alter 13. annorum ætatis, & tandem duo nomine Francisci insigniti. Ex Societate Iesu omnes tres sunt Fratres, & Iaponenses, Ioannes, Paulus, & Didacus.

39 Concessiones ad faciendum officium de Beatis Paschali, Petro de Alcantara, Ioanne Capistrano, Iacobo à Marchia, Felice de Cantalicio Ordinis Minorum, & de B. Elisabetha Regina Portugallia, Colorado, & Margarita de Cortona Ordinis Tertij de Pœnitentia B. P. N. Francisci, vide infra resolut. 95. num. 8. per totum.

RESOLVTIO XXV.

De celebratione Missæ.

MISSA dicitur à verbo Hebræo, & Chaldæo, Missach, quod oblationem spontaneam significat, in qua panis, & vinum in corpus, & sanguinem Christi consecrantur, eaque sub eadem specie Deo Patri offeruntur.

Potest inchoari, seu dici (omni seclulo priuilegio) duabus horis ante solis ortum. Vnde priuilegia Pij II. Sixti IIII. & Pij V. de quibus in Bullario inter viarum vocis oracula, concedentia nobis Minoribus facultatem celebrandi vna hora ante auroram, vel ante, & post horam statutam ab Ecclesia, debent intelligi, & operari aliquid ultra ius commune, sicque licitum est Religiosis tribus horis ante ortum solis Missam dicere, & totidem post meridiem rationabili occurrente causa illam finire. *Tomo 1. quest. 43. art. 1. & 2. De æthymolog. verbi, Missa, vide D. Thom. 3. p. quest. 83. art. 4. ad 9. Innocent. lib. 3. de myt. Missæ cap. 12. D. Bonauent. opuscul. de myster. Missæ, Isidor. lib. 2. æthimol. cap. 19. Concil. Carthag. 4. cap. 84. Conc. Illarden. cap. 4. quos refert Villalobos 1. p. Summæ tract. 8. diff. 3. num. 1. & de hora, qua potest celebrari, vide Suarez tom. 3. disp. 80. sect. 4. Ledesm. in Summa 1. p. titulo de Eucharist. cap. 19. post 9. conclus. Miranda tom. 1. quest. 40. a. 10. & 11. Portel verb. Missa n. 3. & 4. Villalob. dict. tract. 8. diff. 22. n. 5. & seq.*

Pro quo nota, quod Alexander VI. apud Bullarium concessit Monachis Sancti Benedicti in monasterio Beatæ Mariæ de Monte Serrato, vt possint celebrare Missas in suo monasterio duabus horis immediatè post mediam noctem, quod est magnum priuilegium.

2. Imò aliqui probabiliter tenent, quod potest Missa inchoari infra horam post meridiem, dummodo vnus horæ tempus non excedatur, in aliquo casu necessitatis, quando scilicet, causa est legitima, & non re-

Bullar. orac.
4. Pij 2. pag.
300. & orac.
14. Sixti 4. p.
513. & orac.
18. Pij 5.

Bullar. bulla
13. Alex. 6.

regulariter, sed raro fiat, & hoc de iure communi, omni excluso priuilegio. Quod alij ultra extendunt ad horam tertiam post meridiem, in qua Missam inchoari posse dicta causa interueniente intrepidè affirmant. *Ibidem art. 2.* De quo Nauar. cap. 25. num. 85. & de Orat. cap. 2. 1. num. 2. Durand. in 4. dist. 13. quæst. 2. Miranda dict. art. 11. Villalobos dict. difficult. 22. numero 1. Portel num. 4. & in addit. ad dubia, verbo *Missæ*, num. 6.

Bullar. Orac.

54. Leo. X. pa.

731.

Bullar. bul. II

Eugen. 4. n. 6.

& Oracu. 26.

pag. 252.

Bull. 22. Greg.

13. num. 2.

Pro quo vide apud Bullarium viua vocis oraculum Leonis X. in quo concedit, posse Fratres celebrare illico post matutinum, & post meridiem, præsertim diebus, quando est de audieada Missa præceptum, & de via veniunt, & non possunt ante meridiem applicare ad locum, vbi commodè Missam audiant, aut honestè celebrènt. Item Eugenius III. apud idem Bullarium concessit, quod Fratres possint celebrare Missam vsque ad nonam inclusivè sine scrupulo conscientia. Pro quo extrat etiam alia Bulla Gregorij XIII. concedentis Patribus de Societate Iesu infra horam post meridiem celebrare itineris, vel alterius impedimenti causa, de licentia Generalis. Vide Portel dict. num. 3. Villalobos supra num. 6. & 10. Soto lib. 5. de iust. quæst. 5. art. 4.

3. Prouinciales, sicut & Episcopi possunt dispensare iure communi attentò, vt causa legitima interueniente possint sibi subditi sacrum facere ante auroram, vel post meridiem, idemque possunt prælati inferiores in absentia superiorum. At ex indulto citato Leonis X. bene possunt Fratres, præsertim in instante necessitate, celebrare post mediam noctem ante finitum matutinum in choro, vel etiam ipso matutino ab eis priuatim non recitato. Ita debet intelligi, & interpretari dictum priuilegium: nam secundum Soti opinionem probabilem, & receptam non obligat recitatio matutinalis ante Missæ celebrationem, præsertim in instante necessitate. *Ibidem art. 3.* De quo Soto in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2. & lib. 10. de iustitia quæst. 5. art. 4. Nauar. de oratione cap. 3. num. 70. Suarez 3. p. disput. 82. sect. 1. quæst. 5. colum. 1. pag. 12. Idem docent P. Miranda dict. art. 10. concl. 2. Portel dict. n. 4. Villalobos dict. difficult. 22. num. 9.

An autem Missa possit dici extra Ecclesiam in altari portatili, vide supra de altaribus num. 4. & 5. vbi resoluntur articulus 4. & 5. dictæ quæst. 43.

Trident. sess.

22. decreto de

obser. & eui-

tan. in Missa.

4. Licet Episcopi non obstante Concilio Tridentino habeant potestatem concedendi licentiam in casu necessitatis, tamen in loco honesto extra Ecclesiam fiat sacrum per modum dispensationis, hæc tamen facultas, seu potestas non communicatur Prælatibus Regularibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, nullo priuilegio Apostolico eos patrocinante: quia hæc dispensatio est quid muneris Pontificalis, sicut & deputatio oratorij priuati ad Missam celebrandam, ad quod non extenditur iurisdicctio dictorum Prælatorum. *Ibidem art. 6.* De quo Suarez

vbi

ubi supra disputat. 8. sect. 2. & 4. part. 1. 2. 16. col. 2. Miranda dist. quæst. 40. artic. 9. Nauar. cap. 25. num. 82. Soto dist. 13. quæst. 2. art. 2. Syluest. Verb. Missa, 1. quæst. 5. quos refert & sequitur Villalob. sup. diff. 23. nu. 2. & 3.

5 Audiétes Missam in Festis, & Dominicis diebus apud Ecclesias Regularium satisfaciunt præcepto Ecclesiastico, ex concessione Leonis X. & declaratione Pij V. in quadam Bulla edita in fauorem Religio num, de qua in Bullario, & tenet vsus, & generalis consuetudo totius Ecclesiæ, quod & confirmat Clemens VIII. & refertur in eodem Bullario. Nec cogendi sunt sæculatè ab Episcopis per censuras Ecclesiasticas, vt Missam audiant in suis parochijs, Concilium enim Tridentinum non dicit, vt præcipiant, sed solum, vt moneant, quod necessitatem non importat, nec Episcopi possunt hanc generalem consuetudinem tollere, nec Concilium eam tollit, tanquam iam toleratam, approbatam, & tam vtilem omnibus Christi fidelibus. Possunt tamen compelli Regulares, vt in diebus Dominicis, in Missa maiori annuncient populo festa & ieiunia obseruanda in Hebdomada sub præcepto, ex mente dicti decreti Tridentini, & ita obseruari se vidisse testatur Auditor in Regno Portugalliæ, *Ibidem art. 7.* De quo Suarez tom. 3. disp. 88. sect. 2. in dub. circa secundam Missæ diuisionem. Azor in st. moral. 1. p. lib. 7. c. 6. q. 4. 5. & 6. Nauar. in sum. cap. 21. n. 5. Barbosa in remissad. dictum decretum Trid. num. 8. refert ex Zerola, sacram Cardinalium congregatione censuisse: *Non posse Episcopum negere populum multis & panis, etiam casu notabilis negligentia, aut contumacia ire ad audiendam Missam in parochia sua.* Idem docent Azor dict. q. 6. vbi addit non posse Episcopos statuto id præcipere, Portel in addit. ad dubia verb. Missa, num. 1. & 2.

6 Missa votiua priuata potest dici in festis non duplicibus, idque nõ debet fieri passim sine causa rationabili, putã quia data pitantia quis commendauit Missam de B. Maria, vel de Requiem. In duplicibus autem satisfaciunt Sacerdos dicendo de Sancto, seu festo occurrente, vt ita se conformet Missali, & communi vsui, quia ex opere operato non minus satisfactionis applicatur, suppleturque directæ vis applicationis, ex deuotione sancti, vel festi. *Ibidem art. 8.* Idem à fortiori in festis duplicibus fieri posse, docet Port. in addit. sup. n. 7. post Suar. to. de Eucharist. disp. 83. sect. 3. concl. 1. §. in quo est, vbi concludit regulariter loquedo optimũ consiliũ esse non prætermittere, etiam in hoc, missalis ordinẽ absq; rationabili causa, ex Syluest. verb. Missa, q. 1. 4. 7. 8. & 10. Soto dist. 13. q. 2. a. 1. in fine, Villalob. dict. tract. 8. diff. 3. n. 5. addit hoc esse verũ & debere intelligi in diebus ordinarijs, & non solemnibus.

7 Fratres Minores post Bullam Pij V. positã in principio Missalis non possunt vti priuilegio Clementis VII. cõcedẽtis, vt pro Missa Passionis cõmendata, liceat eis Missam dicere de Cruce, vel de quinq; plagis, dicendo Ioso Euangelij, aut in fine Missæ, passionẽ secũdũ Ioannẽ,

Bullar. bul. 22
Leo X. & bulg
7 Pij 5. n. 20
Ante Bullas
Clem. 8. §. in
eodem 4. in or
dine.
Trid. d. decre-
to de obseru.
& euitan. in
Missæ.

quia id est contrarium, & ordinem Missalis reformati, quæ Fratres absque rationabili causa non possunt prætermittere. Aliæ tamen Religiones non addictæ Missali Romano, rectè eo privilegio uti possunt. *Ibidem art. 9.* Idem docet Portel in dubijs dict. verb. *Missæ*, num. 11.

8. Sacerdos, cui commendatæ sunt Missæ de S. Gregorio pro aliquo defuncto, satisfacit dicendo triginta Missas de festis, & Dominicis occurrentibus, eas applicando pro tali intentione: quia id non minus prodest defuncto, & recompensatur fructus, & utilitas directæ applicationis per suffragium sancti imploratum in Missa, vel per deuotionem maiorem celebrantis, seu offerentis. Nec continuatio Missarum dicendarum per triginta dies continuos absque interruptione ad eò obligat, quin prætermitti queat, nam debet interpretari, ut quanto frequentius fieri possit, dicantur, salua semper decencia, deuotione, ac debita reuerentia tanti sacramenti. Tandem quia dicere Missam de Requiem, vel facere collectas pro defunctis in die Resurrectionis Domini, vel in alijs solemnitatibus indecens videtur, & contra consuetudinem Ecclesiæ, & ritum Missalis reformati Pij V. qui omninò abstulit vsum cæterorum Missalium. *Ibidem art. 10.* De quo Alcozer in Summa cap. 14. fol. 45. Ciruelo de superstit. 3. p. cap. 11. quos refert Sanchez lib. 2. decalogi cap. 40. num. 40. & 41. vbi damnat dictam continuationem Missarum per 30. dies, si superstitiose fiat, & addit, ortum habuisse à D. Gregorio qui faciebat triginta diebus orare pro defunctis.

9. In festo duplici Sabbatho occurrente potest dici Missa de Domina nostra iuxta morem antiquum ex deuotione introductum, qui iuri derogat, sicut etiam licet celebrare de defunctis in feria secunda ob institutionem, seu foundationem alicuius capellæ. Nec obstat regula seu Rubrica Missalis reformati, quia ibi tantum præcipitur, quod Missa principalis in duplici, vel semiduplici non fiat, nisi de festo diei, vnde non vetat, quin Missa priuata fiat de defunctis, vel votiuu de B. Maria. *Ibidem art. 11.* Ad quod vide Portel supra dict. num. 7.

10. In Quadragesima, Aduentu, & Vigilijs Ecclesiæ Collegiatæ tenentur dicere duas Missas, vnam de feria, & alteram de Sancto, seu festo occurrente, ut præcipitur in Missali reformato, hoc tamen ad Ecclesias Regularium non extenditur: quia in onerosis nomine Ecclesiæ Collegiatæ non venit monasterium, ut declaratum est in Cæremoniali Ordinis Minorum edito auctoritate Congregationis Generalis Tolletanæ. Circa quod est quoddam privilegium Martini V. pro Ordine Sancti Hieronymi apud Compendium Mendicantium, titulo, Missa quoad modum §. 17. per quod possunt Fratres in dictis diebus, vbi non est tantus numerus Fratrum, dicere Missam de feria cum commemoratione festi occurrentis, qui non sit duplex, quo possunt uti Mendicantes. *Ibidem art. 12.* Idem docet Villaloba supra diff. 19. num. 4.

III. Episcopis, Abbatibus, & Generalibus Ordinum datur facultas

in Concilio Tridentino reducendi magni in numerum Missarum ad minorem numerum, quando illis non potest satisfieri pro singulis diebus iuxta præscriptum testatorum, vel quædo adeo tenuis pitantia pro illis celebrandis assignata, vel relicta est, vt non faciliè inueniatur, qui huic oneri, seu muneri velit se subijcere. Super quo Concilium onerat dictorum prælatorum conscientiam, vt se diligenter inspecta statuunt circa hoc quidquid magis ad honorem, & cultum Dei, Ecclesiarumque utilitatem viderint expedire, ita tamen, vt eorum semper com memoratio defunctorum fiat, qui pro suarum animarum salute legata relinquerunt. Circa quod aduerte, quod declaratum fuit à Congregatione Cardinalium, hoc tantum intelligi de onere Missarum ante Concilium imposito, non vero de futuro, teste Parassello in tract. priuileg. fol. 232.

Trid. sess. 25.
c. 4. de refer.

Item Episcopus, etiam absque Synodo exercere hanc potestatem valet, vt Recentiores consulti subscripserunt. Aduertant tamen dicti prælati, quod loco Missarum detractarum debent præcipere fieri in sacrificijs specialia applicationes, commemoraciones, seu Collectas pro defunctis benefactoribus, ne omnino defraudati maneant, vt fieri in simili præcepit Leo X. in quadam Bulla Fratribus Minoribus, in qua eos, & Moniales S. Clare degentes in conuentibus reformatis obseruantia exemit ab onere Missarum per Fratres Conuentuales receptarum, dum modo tam in communibus officijs, quam in priuatis orationibus, & in extraordinarijs Missis, & suffragijs solitis fieri in Ordine pro benefactoribus, fiat specialis memoria illorum, qui talia anniuersalia reliquerunt. Ita habetur in Bullario *ibidem* art. 13. De quo Henric. 2. tom. lib. 9. de Missa cap. 2. num. 6. litera P. Nauar. cap. 25. num. 138. qui addit lib. 5. conf. tit. de priuilegijs conf. 3. posse fieri dictam reductionem Missarum non solum pro præteritis ante Concilium, sed etiam pro futuris Missis. Ita refert Portel, verbo, *Missæ* num. 1. & 2. vide Villalob. 1. p. summa tract. 8. diff. 15. num. 3.

Bullar. Bullar.
9. Leo. 10.

12. Fratres, & Moniales ex eleemosynis viuentes tenentur dicere, vel celebrare facere Missam Conuentualem maiorem quotidie pro benefactoribus viujs, & defunctis, si commodè fieri potest, vel non ad est impedimentum, aut causa rationabilis eam non dicendi pro tali intentione, putà si vna tantum Missa esset in die festo, & occurreret defunctus, pro quo necessariò celebrandum esset de Requiem. Secus si non viuunt ex eleemosynis, sed ex suis redditibus, quia tunc ad id non adstringuntur *ibidem* art. 14. & tom. 3. quæst. 7. art. 7. & 8. & in *Addit. Summa* tom. 4. cap. 51. num. 21. Idem docet Portel supra in dubijs num. 7.

13. Religiosi non possunt dicere hymnum Angelicum, seu Gloria in excelsis, nisi in Missis votiujs B. Mariæ, & Angelorum, vel pro re graui, vel pro publica Ecclesiæ causa iuxta formam, & ritum missalis reformati, nec quantum ad hoc priuilegijs Apostolicis vti licet. *ibid.* art. 15.

De quo Suarez tomo de Eucharist. disp. 83. sect. 1. conclus. §. quarto, additur, in fine, ubi ex Damaso refert, huius hymni consuetudinem capisse à Telesphoro Papa: alij verò ab Apostolis fuisse compositum, teste Clemente lib. 7. constit. cap. 47. & 48.

14 Symbolum Apostolorum, seu Credo dici potest à Regularibus in Missis festorum principalium suorum Ordinum, & per eorum octavas, apud Ecclesias tamen ipsorum Ordinū tantū, vt constat ex Rubrica Missalis reformati Romani. In Missis autē vtiuis B. Mariæ, quæ in omnibus Sabbathis non impeditis solent ex antiqua deuotione solemniter celebrari primo mane apud aliquas Religiones, probabile est posse dici Credo, licet contrarium sit probabilius loquendo secundum rigorē. *ibid. art. 16.* De quo Suarez d. sect. 2. concl. 2. §. decimo, post Euangeliū.

15 Leo X. apud Cōpendium, verbo, *Missæ*, §. 14. concessit Fratribus Minoribus, vt vnā tantū Missam dicentes possint satisfacere pluribus cōmendatis, si eleemosyna æquiualens vni Iulio, seu Regali, pro qualibet Missa non elargitur. Nec hæc concessio est inualida, cum Papa dispenset ex causa rationabili, scilicet quando stipendium est valde tenue, & minutum. Imo omnī excluso priuilegio, si stipendium Missæ lege, aut consuetudine taxatum est ad certam quantitatem, & commendans Missas non soluit tale pretiam taxatum, sed diminutum licebit paciores Missas dicere accipiēdo plures pitantias vsque ad quantitatem stipendij taxati, nisi expressè acceptentur Missæ cum illis stipendijs diminutis, quæ alias non commendarentur, tunc enim acceptas tenetur tot dicere Missas, quot commēdatae sunt ratione pacti, per quod iuri suo cedere, & consentire videtur. Si autem tale stipendium Missæ non est lege, vel consuetudine taxatum, non licebit pro vna Missa plura stipendia accipere vsque ad quantitatem sufficientem pro sustentatione Religiosi, aut Sacerdotis ad vnum diem, loquendo iuxta metas iuris Communis. *ibid. art. 17.* De quo vide Soto lib. 9. de iust. q. 6. art. 1. ad 2. Nauar. cap. 25. num. 106. Cordub. lib. 1. quæstionarij quæst. 4. dub. 2. Suarez tom. 3. disp. 86. sect. 2. Villalobos 1. part. summæ tract. 8. diff. 15. à num. 1. Portel tamen dicit, verbo, *Missæ*, num. 6. asserit cauendum omnino esse à dicta concessione Leonis X. quia non est, nec nunquā fuit in vsu, vt aduertit Collector Minorum in comp. verbo, *Missæ*, §. 4.

16 Iulius II. concessit Generali Minorū, quod reperiens in Conuentibus copiosum numerum Missarum, quæ per Fratres non possint celebrari iuxta obligationem per eos factam, possit dispensare, vt dicendo in vnaquaque Missa nouē collectas satisfaciāt pronouē Missis, & septem collectas pro septem Missis, & sic de cæteris descendendo. Pro quo aduertit, quod licet Pōrifex assignet causam ad hoc concedendū, quia, scilicet, per alia opera satisfactoria ordinis, vt per ieiunia, vigilias, disciplinas, suffragia, Orationes, & sacrificia satisfit benefactoribus Missas cōmendantibus, à tali tamen concessione abstinendum esse omnino

Bullar. Bulla
28. Iulij 2.

ninò iudico, maximè apud nos Minores, vbi non est in vsu, imò nunquam apud alios vsu receptam fuisse, saltem in nostra Hispania affirmat Portel in Addit. ad dubia Regularia, verbo, *Missæ*, num. 8.

17. Peregrini, aut ignoti Sacerdotes nò debent facillè admitti ad celebrandù sine litteris demissionis sui prælati, ex decreto Concilio Tridentini. Religiosi autè peregrini sufficit, quod ostendant suorù prælatorù licètiàs ad iter peragendù, nisi ita sint cogniti, vt de eis nullus omninò suspiciòni, aut dubitationi locus relinquatur, vt in simili præcipit fieri Sixtus V. in quadã quæstione cõtra prælatos Regulares admittentes Fratres hospites sine licètia suorù prælatorù, *ibid.*, art. 18. & to. 2. q. 121. art. 1. De quo Nauar. c. 27. n. 153. & lib. 3. conf. tit. de celeb. Missæ, conf. 5.

18. Presbyteri sæculares possunt celebrare Missas, & exequias in Ecclesijs Regulariù, & debent libenter ad id admitti à Religiosis, vt cõtra Clemenrè V. decreuit Leo X. in Concilio Lateranensi, de quo apud Bullarium. Sed Eugenius III. statuit, quod nò debèt ad id cogi inuiti. Prælati autè Ecclesiarù sæcularium, aut alij quicumque non possunt impedire Religiosos in suis Ecclesijs Missas, vel alia Diuina officia celebrare volentes, ac oblationes, & alia ad eorum altaria peruenientia liberè, & integraliter recipere, sub excommunicatione ipso facto incurrenda, ex concessione Bonifacij IX. pro Prædicatoribus: Quod & videtur confirmare Leo X. pro Minoribus apud Bullarium, & Bonifacius VIII. pro Cisterciensibus, vbi declarat, quod prælati Ecclesiarum celebrantes in eorum monasterijs oblationes nullatenus sibi vsurpare præsumant sed eas eisdem monasterijs demittant, *tom. 3. quæst. 4. art. 1.* vide Portel in addit. ad dubia num. 3.

19. Leo X. concessit Minoribus apud Cõpendiù, verbo, *Missæ* 3. §. 3. quod quando illis cõmendantur Missæ dictæ vulgo, de Reuelatione, de S. Amatore, & de Consolatione, cù certis candelis, vel aliæ similes, vel quod non discontinuentur, possint illas Missas dicere, ad quas magis dispositi fuerint, maximè si sint de officio diei, quibus satisfaciunt, nec ad tali modo cõmendatas tenentur, cù id videatur sonare superstitionem, Vnde cessante superstitione debent Missæ celebrari, pro vt sunt recommendatæ, & acceptatæ, tam respectu officij, quam loci, tẽporis, & candelarum. Concessio namque præfata Papæ solù loquitur de Missis, in quibus deprehenditur aliqua superstitiò, quod est cõforme decreto Tridentini, quo præcipitur, vt talis certus numerus candelarum in Missa, qui magis à superstioso cultu, quam à vera religione est inuentus, omninò ab Ecclesia remouatur, Auct. *ibid.*, art. 2. De quo vide Sanch. & alios relatos supra num. 8. & Portel, verbo, *Missæ*, num. 9. Villalobos 1. part. summæ traçt. 8. diff. 31. num. 6.

Pius V. apud Bullariù inter viuæ vocis oracula cõcessit Minoritis, vt Missas, & eleemosynas vni loco cõmendatas, vel aliquibus Fratribus, liceat prælatis commendare alijs Fratribus, etiam aliorum Ordinum, vel clericis

Trid. sess. 23. cap. 16. de reformatione.

Bullar. Bulla 45. Leo 10. no. 3. Bullar. Bulla 7. Eugen. 4.

Bullar. Bulla 22. Leo 10. & Bulla 9. Bonif. 8. & Bulla 18. Eugen. 4. num. 29.

Trid. sess. 22. decreto de eiusdem. & obseru. in Missa.

Bullar. oraculo 26. Leon. 7.

clericis secularibus, nisi expressè oppositum dixerint dantes, seu commendantes. De quo Portel in addit. ad dubia, num. 5.

20 Sacerdos relinquens Missam in captam non incurrit excommunicationem, debet tamen ad tempus suspendi à celebrando, iuxta mensuram delicti, & ad arbitrium prælati *cap. nullus Episcopus, de consecrat. dist. 1. vbi verbum, sit suspensus*, de notare videtur suspensionem non ipso iure imponendam, *ibid. art. 3.* De quo Nauar. de oratione miscell. 83. & cap. 25. num. 75. D. Thom. 3. part. quæst. 83. art. 6. ad 2. Salzedo in pract. crim. cap. 45. pag. 125. Villalob. vbi proximè num. 8. qui num. 9. addit cum Nauarro, & Ledesm. posse iterum repeti Missam in captam, accedentibus de nouo multis, quibus non superest alia Missa audienda in festo, siquidem in isto casu possunt duæ Missæ celebrari, teste eodem Villalobos sup. diff. 21. num. 8.

Bullar. oraculo
to 63. Leo 10.

Leo X. apud Bullarium inter viuarum vocis oracula concessit, quod quãdo Moniales S. Claræ grauius infirmantur, & non possunt venire ad cratem ad audiendas Missas, possit illo tempore confessor earum, vel prælatus introire clausuram ad celebrandum, dummodo ad nulla alia loca, quam ad altare diuertat, nec moretur, nisi tanto tempore, quanto indiget ad celebrandum, nec loquatur, nisi quantum opus est in Missa.

21 Quidam testator elegit sepulturam apud quandam Ecclesiam Regularem v.g. Fratrum Prædicatorum, & præcepit pro anima sua celebrari certum numerum Missarum, non declarando vbi essent dicendæ, in dubio sunt celebrandæ in Ecclesia, in qua elegit sepeliri, & est sepultus, cum ibi domicilium eligere videatur, nam etiam legatum pium relicta incertæ Ecclesiæ debetur Ecclesiæ loci, vbi defunctus habebat domicilium, vt habetur in Authentica de Ecclesiis. §. si quis autem in nomine Domini, Aucto. in *Addition. summa, tom. 4. cap. 51. num. 3.* Idem docet Portel. dicto, verbo, *Missæ*, num. 13.

22 In Sabbatho Sancto potest dici Missa priuata post quam in Missa Maiori dictum fuerit, *Gloria in excelsis Deo*, siquidem in missali reformato ponitur Missa pro illo die, & non præcipitur, quod vna tantum solemnis dicatur, *ibidem num. 10.* idem docet Portel dicto, verbo, *Missæ*, num. 12. Sed Villalobos supra diff. 20. num. 3. & 4. oppositum docet, idque expressè haberi *capit. Sabbatho. de consecrat. dist. 3.* vbi expressè dicitur, ex traditione Ecclesiæ illo biduo sepulturæ Christi Domini sacramenta penitus non celebrari, exemplo Apostolorum. At quod dicitur, quod eo ipso, quod ista antiqua prohibitio abrogata est quoad solemne officium Resurrectionis Dominicæ illo die celebrari iam solitum ab Ecclesia, cessasse etiam pro eodem tempore quoad omnia sacrificia, & idè per se licere, secluso scandalo. Cui sententiæ ante Auctorem adhæret Soto dist. 13. quæst. 2. art. 2. & satis probabilem, & in praxi securam dicit Suarez sup. disp. 80. sect. 2. in fine.

Tuetur sententia
Auctoris.

23 Promittens vnã Missam pro aliquo liberaliter dicturum non peccat

peccat mortaliter id non faciens, quia damnnum proueniens ex Missa non dicta, licet sit spirituale, non est notabile respectu personæ, cui promissio facta est liberalis. Secus quando quis vouet Deo se dicturum vnam Missam, quia tunc facit contra votum, & promissum factum Deo. *Ibidem cap. 107. num. 4.* De quo Sanchez lib. 1. de sponsal. disp. 5. dub. 3. numero 24. & 25. quem refert cum Auctore, & sequitur Portel supra num. 10.

24 In Canone Missæ religiosi non debent nominare suum generalem, sed Episcopum Diocesis, in qua sunt, & contra facientes peccant mortaliter, vt fuit declaratum Romæ per sacram Congregationem Cardinalium ad instantiam Nuntij Apostolici Hispaniæ. *Ibidem dicto 4. cap. 51. num. 13.* Vbi aduertit Auctor, quod ignoranter faciens excusatur à peccato mortali. Hoc tamen non obstante existimo, talem declarationem Cardinalium non obligare, quia nec proponitur authentica, nec fuit sufficienter promulgata, vel Religiosis à superioribus intimata, quod necessarium omnino esse nemo est, qui dubitet. De quo Portel verb. *Missæ*, num. ultimo.

De censuris, & cessatione à diuinis vide infra de excommunicatione, interdicto, & suspensione.

De citatione vide infra de correctione Fratrum quoad citationem.

RESOLVTIO XXVI.

De clausura Monialium.

CLAVSURA Monialium iure humano indicta fuit diuersis temporibus. In Concilio Carthaginiensi Primo, sub Syluestro, & Marco anno Domini 330. primum hæc clausura fuit commendata, postea autem anno 397. in Concilio Carthaginiensi 3. circa tempora Siricij Papæ idem fuit ordinatum, deinde à Bonifacio Octauo in *periculoso, de statu Regul.* lib. 6. circa annum 1299. id ipsum strictius præceptum fuit, cuius constitutio licet recepta pro tunc non fuerit, tandem nunc per Concilium Tridentinum fuit innouata, & à Pio Quinto, & Gregorio XIII. strictius confirmata, & ampliata. Quod autem Ecclesia habeat potestatem præcipiendi huiusmodi clausuram etiam his, quibus Regula illam non indicit, nemini dubium esse potest, hoc enim conducit ad Regulæ, & castitatis, saltem indirectam, commodioremque obseruantiam. *Tom. 1. quæst. 44. art. 1.* De quo vide Sanchez lib. 6. decalog. cap. 15. nu. 2, & sequentibus & cap. 2. num. 42.

Trident. Sess. 25. de Regul. cap. 4. & 5.

2. Hoc præceptum clausuræ imponitur omnibus prorsus Monialibus cuiuscunque regulæ, Ordinis, ac nominis fuerint, etiam sub gubernio

Trident. sess.
25. de regul.
cap. 5.

Firmatur do
ctrina Au-
ctoris.

Bullar. Bul. 6.
Pij 5. & Bul.
40. & 41.
Gregor. 13.

bernio quorumcunque Militiarum, viuentibus, vel etiam si clausuram non voverint, vel habeant priuilegia in fundatione obtenta ad eam non seruandam, aut habeant in memoriam consuetudinem in oppositum, ut habeatur in eodem Concilio Tridentino, idemque obseruari precipitur a Pio V. & Gregorio XIII. per suas constitutiones declarantibus, & extendentibus hoc ad quascunque Moniales, etiam Tertiarias in Congregatione viuentes, & vorum solemne Religionis emittentes. *Ibidem art. 2. & 3.* Idem docent Nauar. conuent. 4. n. 45. vers. octauo nota, de Regularibus, Azor tom. 1. instit. moralium lib. 13. cap. 8. q. 2. §. ex his plane, & §. item quarebatur, quos cum nostro Auctore refert & sequitur Sanchez dict. cap. 15. num. 10. vsque ad 13. vbi nu. 14. resoluit cum eodem nostro Auctore, mulieres in congregatione viuentes cum votis simplicibus ad clausuram non teneri, sed hortandae sunt, ut solemniter profiteantur, & ex tunc ad eam seruandam tenebuntur, secus non licet eis aliquam in suam congregationem admittere, ex constitutione Pij V. & idem dicit de oblatis (vulgo *Donadas*) & de nouitijs Monialium num. 15. & 16. & tradit Auctor dict. art. 3. & art. vltimo in fine. Idem tradit quoad Tertiarias, & Militares. Miranda de Monialibus quaest. 1. art. 3. vbi art. 4. concl. 6. docet, non teneri ad clausuram Moniales professas sub conditione non seruandi clausuram, quem refert & sequitur Porrel verb. *clausura Monialium*, num. 1.

3. In Ordine Sanctae Clarae sunt duplicis generis conuersae seruitrices. Aliae quae tria vota essentialia, & clausuram, sicut aliae Moniales vouerunt, & haec ad illam tenentur. Aliae sunt seruitrices, quae duo tantum vota obedientiae, & castitatis emittunt, quae vocantur *Donatae*, & in domibus contiguis monasteriorum viuunt pro colligendis elemosynis, & haec ad clausuram non tenentur, imo nec in illam intronitari possunt, aut ad professionem admitti, ex praecipio Pij V. declarato per Gregorium XIII. quorum constitutiones ita debent intelligi, & habentur in Bullario. *Ibidem art. 4.* De quo Nauar. in cap. *statimus* num. 44. & 46. lib. 3. consil. 81. & 82. num. 1. de Regulari. in i. edit. Grassi. 1. par. decision. lib. 4. cap. 23. num. 17. quos cum nostro Auctore refert, & sequitur Sanchez dict. num. 15. vsque ad 58. vbi agit de ijs seruitrices, Miranda dict. quaest. 1. art. 5. Porrel supra num. 2. idem Sanchez dict. cap. 15. num. 54.

4. Iure communi in dict. cap. *periculoso*, prohibetur omnibus frequens accessus sine rationabili, & manifeste causa ad monasteria Monialium. Huiusmodi tamen accessus non prohibetur Fratibus Minoribus ex vi suae regulae, sed ex praecipio Apostolico non inuouato in Concilio Tridentino. Unde tantum obligat ad culpam venialem, si fiat sine causa, & absque licentia praelati, nisi ad sit huius legis inuincibilis ignorantia, qualem ferè omnes habent, videntibus, & dissimulantibus praelatis, tunc enim omnino à peccato excusatur. *Ibidem quaest. 45. art. 2.*

4. De quo latè, & egregiè Sanchez lib. 6. citato cap. 16. à nùm. 105.

Pro quo nota Gregorium Nonum, declarasse apud Bullarium nomine monasterij Montalium, ad quod ingressus Fratribus est in Regula prohibitus, intelligi claustrum, domos, & officinas interiores Conuentus, non vero alia loca exteriora, ad quæ seculares accedunt, nam ad ea etiam Fratres accedere licet elemosinæ petendæ, vel prædicationis causa. Ad quod vide Sanchez vbi supra num. 112.

Bullar. bul. 4.
Greg. 9. n. 9.

5. Prouinciales, & alij Prælati inferiores, vt Guardiani possunt licentiare Fratres ad accedendū ad monasteria Montalium, stando in opinione eorū, qui dicunt, præceptū Apostolicum Nicolai III. & Benedicti XII. quo Fratribus Minoribus huiusmodi accessus inhibetur, non esse reuocatum per Sixtum IIII. cum ipse Sixtus, & Alexander VI. id cōcedant prælatis, se licet, vt de licentiâ ipsorū Frates accedant ad monasteria Montaliū ad loca, ad quæ seculares accedunt, non solū pro petenda elemosyna, & causâ prædicandi, vel celebrandi, sed etiā pro alijs licitis, & honestis, in quo nō est nimis scrupulizādū seclusa fraude, circa quod seruanda sunt statuta Ordinis, vt degernit Leo X. apud Bullariū. Prælati autem sicut suos subditos possunt ad hoc licentiare, ita & se ipsos. *Ibidē art. 5. 6. & 7.* De quo Nauar. comment. 4. num. 61. de Regularit. Sanchez supra num. 112. & 114.

Bull. bul. 17.
Leo. x.

6. Non est prohibitum iure communi mittere epistolas ad Moniales. At Romæ promulgatum est edictum, ne quis scribat, vel alloquatur alicui monachæ incluse sine licentiâ vicarij Papæ, aut Protectoris Ordinis, sub pœna quingentorum ducatorum, aut alia arbitraria, exceptis deferentibus elemosynam, vel operantibus, seu laborantibus in ipsis monasterijs, qui solam Abbatiſſam, & Vicariam poterunt alloqui. Hoc tamen ad alias non extenditur Prouincias. *Ibidem art. 3.* De quo Nauar. in cap. *Fraternitas*, & lib. 5. consil. 60. de sentent. excommunic. in 1. edit. & consil. 19. in 2. Sanchez supra num. 116. & 117.

Posito autem præcepto Papali, vel statuto Ordinis sub excommunicatione latæ sententiæ, ne Fratres scribant ad Moniales, contra facientes non ligantur, nisi litteræ ad manus illius, ad quem Missæ sunt, perueniant, quidquid sit de peccato contra obedientiam. *Ibidem.* Idem docent citato Nauarro vbi proxime Sanchez dist. num. 117.

7. Prohibitus est omnibus ingressus in clausuram Monialium in Conci. Trident. sub pœna ex cōmunicationis ipso facto incurrenda, omnibus, inquam, habentibus vsū rationis, seu ætatē ad peccandum. Vnde pueri adhuc discretionē carentes non prohibentur introueri, non tamen puberes fatui, quia licet peccare non possint, ad peccatum tamen incitare valent. Nomine autem clausuræ monasteriorū, ad quā prohibetur huiusmodi ingressus, veniunt claustra, domus, & officinæ interiores tantum, vt constat ex declaratione, & definitione sex Romanorum Pontificum super præcepto Regulæ Fratrum Minorum, ne ingredian-

Trid. d. cap. 5.
de regul.

tur monasteria Monachorum. Item habitaculum, seu cubiculum, quod extat inter ostium clausuræ, seu portam Regularem, & claustrum, vt de clarauit sacra Congregatio tempore Clementis VIII. ad instantiam Episcopi Salmantini, & habetur in Bullario. Tom. 1. quæst. 46. art. 1.

Bullar. pag.
1200.

De quo Sanchez late, ac egregiè lib. 6. decalogi ca. 16. n. 1. vsque ad 8. Henriquez lib. 4. de poenit. cap. 5. num. 2. in comment. littera M. & lib. 17. de excommunicat. cap. 43. num. 3. in comment. littera S. Azor tom. 1. inst. moral. lib. 13. cap. 8. quæst. 5. Llamas in methodo curat. in append. posito in fine §. 8. & quid nomine clausuræ intelligatur, ostendit idem Sanchez eodem lib. 6. cap. 15. vsque ad 9. & eò cap. 16. n. 11.

8 Duo copulatiuè requirantur ad licitè ingrediendum clausuram Monialium ex dicto Concil. Trident. Primum causa moraliter necessaria regulanda arbitrio prælati, non verò Logica, vel Methaphysica. Secundum superioris licentiæ in scriptis obrenta. Quod idè à Pio V. & Gregorio XIII. in suis Constitutionibus supra citatis definitum extat. Superior autè potens facere hanc licentiã est quidem Episcopus pro monasterijs sibi, vel immediatè Sedi Apostolicæ subiectis, auctoritate eiusdè Sedis, aut Prælati Regularis pro sibi subditis, in quibus nec requiritur, nec sufficit Episcopi licentiã, sed tantum proprii superioris Regularis, cui monasterium est subiectum. Licentiã verò in scriptis non requiritur semper in casibus ordinarijs, puta quoad medicos, chyrurgos, carpentarios, sementarios, & alios simile operarios, quorum opera passim egent Monales, sed pro his licet Abbatis dare licentiã ex præsumpta interpretatiua voluntate superioris: vel ad maiore cautelam superior hanc generalem facultatem potest in scriptis committere Abbatis, vel Monialium Confessorijs, seu Vicarijs, pro præfatis, & similibus casibus. *ibidem* art. 2. 4. & 12. De quo Nauar. in cap. *statuimus* 19. quæst. 7. n. 60. Azor inst. moral. 1. p. lib. 13. cap. 8. quæst. 6. & 8. & alij relati à Borbosa in remis. ad Tridentinum diet. Sessione 25. cap. 5. de regul. num. 9. Villalobos 2. p. Summa tract. 35. difficul. 46. num. 2. & sequentibus, Sanchez dict. cap. 16. num. 23. & num. 28. vsque ad 38. & quæ causa exiguatur, tradit à num. 39. & sequentibus.

Trid. Sess. 25.
cap. 22. de re.
gul.

9. Solum Papæ referuatur concessio facultatis ad ingrediendum monasteria S. Claræ propter strictiorem clausuram, quam profitentur huius Ordinis Moniales, quas à tali Instituto, & obseruantia Concil. Trident. amouere non esse suæ inuentionis protestatur. Idemque de monasterijs Conceptionis omninò dicendum est. Superiori tantè hanc ingrediendi licentiã minime indulgere valent, nisi tantum, quibus ex concessione Regulæ, aut Sedis Apostolicæ ingreditur. Vnde cù Fratribus Minoribus ingressus in monasteria Monialium specialiter in sua Regula inibiatur, specialè etiam ad id requirunt licentiã à Sede Apostolica, nec licet intrare cù Cardinali, aut Episcopo habenti facultatè generalem eligendi quoscunq; socios ad intradum, nisi de illis in licentiã expressa, & specialis

fiat mentio. Sed ad hoc est quædam concessio Bonifacij VIII. apud Bullarium, vt dicti Fratres Minores inuitati ab Episcopis possint monasteria Monacharum intrare, quæ licentia cum sit specialis à Sede Apostolica facta dictis Fratribus, optimè illa vti licet, *ibid. art. 3.* De quo Corduba ad Compend. Mond. titulo, ingressus monaster. notabili 4. §. quoad quartum, Sanchez dict. cap. 16. num. 2.

*Bellar. Bulla
6. Romf. 8.*

10. Minor causa requiritur ad ingrediendum clausuram Monialium pro fœminis, quam pro viris, & minor pro matre, aut sorore, quæ pro alijs fœminis. Causa autem moraliter necessaria ad hunc ingressum relinquatur iudicio peritorum determinanda, quæ moralis necessitas semper excepta intelligitur, etiam lege neminem excipiente, vt communiter Doctores tenent, quia omnis restrictio, seu exceptio, quæ est de iure nature, semper cenetur appositæ. Qua propter Confessores, Visitatores, Medici, & artifices semper censentur excepti. Iuxta quod debet intelligi quoddam decretum Tridentinum præcipiens, vt Præses in electione Abbatissæ, vel Priorissæ claustra monasterij non ingrediantur, sed ante cancellorum fenestellam vora Monialium accipiat, hoc enim debet intelligi, nisi prælati iudicauerint, non posse fieri commodè Canonicam electionem, ipsis intra clausuram non intrantibus, ob inquietudinem Monialium, & suspicionem subornationis vtorum inter ipsas subortam, vel ob alias iustas causas à superioribus rectè, & prudenter arbitrandas, *ibidem art. 4. & 5.* De quo Nauar. in cap. statimur 19. quæst. 3. num. 59. & comment. 4. de Regul. num. 59. Villalobos 2. p. Sum. tract. 35. diff. 46. n. 2. 11. & 12. latè Sanchez dicto cap. 16. à num. 59. vsque ad 80. & in casu electionis faciendæ sentit idem cum nostro Auctore num. 50. vbi num. 61. id extendit ad eum, cuius ingressus ob aliquas circumstantias esset ad id necessarius, nec sufficeret extra clausuram esse, ex Auctore, *dict. art. 5.*

*Trid. sess. 25.
ca. 7. de Reg.*

11. Causa sufficiens videtur, quam habet fœmina nobilissima, & generosa non habens commoditatem manendi in sæculo sine dispendio magno sui honoris, & famæ, vt possit cum licentia superioris communita cum tribus, aut quatuor honestis puellis intrare, & manere intra clausuram Monialium: sicut etiam causa sufficiens est ad dispensandum cum puellis Minoribus 12. annis, vt possint in habitu honesto educari in monasterijs strictè clausuram obseruantibus, ex declaratione Cardinaliù, vt infra videmus. Sed hoc quantum ad monasteria S. Claræ non est in vfu, sed ad Nuntium Apostolicum pro tali ingressu recurritur, *ibidem art. 6.* De quo Nauar. in dict. cap. Statimur. num. 66. & faciunt tradita à Sanchez supra num. 64. idque non negat Miranda de monialibus q. 2. art. 7. loquendo de Sororibus non Clarissis, vel Conceptionis, quid ille imputet Portel, verbo, *clausura*, num. 4. idque in expressis terminis tenet idem Miranda ibi art. 9.

12. Licitum est in monasterijs S. Claræ habere ancillas seculares,

Bullar. oracu-
lo 10. Pij V.
pag. 982.

Bullar. Bulla
6. Greg. 13.

que infirmis, in coquina, & alijs ministerijs inferuiat, ex cōcessione Pauli III. quā habetur, vt Prouinciales Castellæ, & Abbatissæ possint pro quolibet monasterio assignare certum numerum seruitricum, & Pius V. indulget, quod in quolibet Conuentu possint habere Moniales tres, vel quatuor ancillas pro communi seruitio, dummodo sint honestæ, vitæ, & à clausura non egrediantur, si autē semel egrediatur, amplius nō recipiantur, vt habetur in Bullario inter viua vocis oracula eiusdē Pij V. & Gregorius XIII. concessit Generali Minorum, vt in quolibet monasterio pro decem monialibus possit deputare vnā ancillam, dummodo clausuram seruent deputatæ, & egressæ semel amplius non admittantur. *ibid. art. 7.* Idem docent Miranda de monialibus q. 2. art. 5. Sánchez d. t. c. 16. num. 63. & innuit Portel verbo, *clausura monialium, num. 5.*

13 Non tamen possunt disti superiores facultatem facere cuidam moniali Clarissæ ad habendum priuatam famulam suo deputatā seruitio, etiam si talis famulatus habeat magnam necessitatem ob senectutem, & infirmitatem, quia licet hæc causa sit sufficiens iuxta Tridentinum ad faciendam talem licentiam moniali alterius Ordinis, vbi non est tam strictæ clausuræ obseruantia, at Moniali Clarissæ strictissimam clausuram ex voto proficenti talis ancilla non solet concedi, etiam habenti magnam necessitatem, vel cui moniales renuunt deseruire. Nec hæc reparatur sufficiens causa ad id concedendum, sicut necetiam solent admitti in distis monasterijs Clarissarum puellæ honestæ educationis gratia, vel nobiles viduæ honestatis ergo ob strictissimam clausurā, quam Concilium nullo modo vult relaxare, & à qua moniales amouere minime incen lit, vt supra iam notauimus. Ita Auctor in *Addis summa tom. 3. cap. 95. num. 8.* vbi asserit ita debere intelligi quod dicit. quæst. 46. art. 8. nobis scriptum reliquit, additque distinguendo, quod si defectus familiaris, quo monialis eget provenit non ex malitia, sed ex impotentia Monialium, quæ com mōdē ei seruire non valent, tunc hæc ceperit necessitas moralis ad concedendum ei talem famulam. Idemque resoluit posse concedi moniali præcæteris illustriori in monasterijs Tertij Ordinis, vel Militiarum, seu Comendatarum, nō vero moniali S. Claræ, *ibid. art. 9.* Idem docent indistin ctè Sanchez d. t. c. 16. num. 65. Miranda d. t. c. 7. ad finem Villalobos 2. part. sum mæ tract. 35. diff. 46. nu. 16. Sed ad lit cum Portel, verbo, *clausura, num. 5.* id debere fieri cū magna cautella, nec concedenda sunt tales ancillæ, nisi præcisè necessariæ ob prohibitiones tam strictas Pontificum.

14 Puellæ educationis gratia possunt retineri in Monasterijs Monialium ex declaratione Cardinalium cum sequentibus conditionibus. Prima, quod ratio aliqua, vel institutum Religionis id non prohibeat. Secunda, quod maneant sine ancillis, & si semel egrediantur, iterum nō admittantur. Tertia, quod teneantur ad clausurā, & ad cætera, sicut moniales. Quarta, quod recipiantur de consensu Abbatissæ, & monialium, &

cum

Cum licentiâ in scriptis superioris. Quinta, quod debent restitui parietibus, quando cunque eas petierint. Sexta, quod si ad balnea curandæ valetudinis gratia exierint, in monasterium admitti iterum possint, dummodo licentiam in scriptis superioris, & consensum monialium ad id habeant, & recta via à balneis ad monasterium redeant. Septima, quod vtantur eo habitu, & vestitu, qui virginali modestiæ, & pudori conveniat. Octava, quod non possint recipi minores septennio, & maiores 25. anno. Nona, quod quolibet semestri ei anticipata portio solvatur pro alimentis. Vltima, quod sint separatæ à loco, vbi degunt moniales professe, & novitiæ pro dormitione, & laboritio. Hæ sunt præcipuæ conditionibus relatis ab Auctore, & Barbosa in Remiss. ad Tridentinum d. c. 5. de Regul. n. 17. quæ declarationes licet fuerint impetratæ pro Ordine S. Claræ, non est tamen in vsu apud Clarissas huiusmodi puellas educationis gratia admittere, vt in superioribus diximus. Vnde pro monasterijs aliarum Monialium non tam strictæ clausuræ tantum de seruire poterunt, *ibid. art. 10.* Idem docent Anton. Cucus lib. 3. instit. maior. tit. 2. nu. 11. Azor. tomo 1. instit. moral. lib. 13. cap. 8. quæst. 4. Nauar. comment. 4. num. 67. de Regularibus, Mirandadiet. quæst. 2. art. 6. & latè Sanchez diæt. cap. 16. num. 617. & duobus sequentibus.

15. Mulieres autem, quæ sunt in discordiam cum maritis, & eius scelerum vitium timent si sunt extra culpam, quandiu iustam timendi causam habuerint, debent, si sunt in monasterijs, tollerari. Illæ vero, quæ probabili suspitione adulterij laborantes in monasterijs receptæ fuerint, ad breuè tempus tantum tolerari debent, in posterum vero huiusmodi mulieres recipi in eis non debent, ex declaratione Cardinalium, *ibid. d. art. 10. §. decima quarta declaratio*, & refert etiam ex Zerola in Praxi Episcop. p. 1. verbo, *moniales* §. 12. Barbosa vbi supra nu. 11. & 12. idè docet Sanchez diæt. cap. 16. num. 64. citato Nauar. lib. 4. consil. 5. num. 2. tit. de diuortio in 2. edit.

At in Bullario Auctoris fol. mihi 496. & in prima edit. fol. 1200. si habetur contrarium respondiisse Cardinalium Sacram Congregat. Episcopo Salmantino, & refert etiam Portel in addit. ad dubia, verbo, *clausura monialium num. 2.* Declaratio Cardinalium facta ad supplicationem Episcopi Salmantini, & Congregatio Concilij sic respondit; *Non licet Episcopis vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, vt ex causa litium matrimonialium, adulteriorum, ac dissensionum inter viros, & uxores apud monasteria monialium sequestrantur securitatis gratia, imò ingredientes incidere in excommunicationem Concilio impostam.*

16. Puellæ destinatæ ad Religionem possunt recipi in habitu sæculari septimo, vel octauo ætatis suæ anno; & manere in monasterio vsq; ad duodecimū, vel decimū quartam annū, sed expleto hoc tēpore liberè mittantur in domum parentum, & si Religionem postea elegerint, habi-

Bullar. oraculo
13. Pij 5.

tu Regulati induantur, si autem renuerint, amplius monasterium non ingrediantur, ex declaratione Cardinalium, *ibid.* §. decima septima, ad finem articuli, & extat in Bullario inter viarum vocis oracula Pij V. De quo vide Sanchez dict. cap. 16. nu. 6. & num. 65. Miranda dict. art. 6. concl. 2.

17 Non licet Episcopo, aut superiori dare licentiam matri, fororibus, & consanguineis monasterium ingrediendi ad visitandas filias, vel forores graui aliqua infirmitate detentas, etiam mortis iam propinquas, & multo minus quando professionem emittunt, vel habitum Religionis suscipiunt, vt declarauit Sacra Congregatio, quia hæc non est sufficiens causa ad dispensandum, nec medium necessarium ad medendum illi ægritudini, aut ad tollendam talem necessitatem, & ita in praxi seruatur, *ibid.* art. 11. Idem citato Cusco lib. 3. inst. maior. tit. 2. num. 12. & Auctore, docet Sanchez supra num. 67. Miranda supra art. 8.

Trid. d. sess.
25. cap. 5. de
Regul.

18 Poenæ contra indebitè ingredientes monasteria Monialium, sunt, excommunicatio ipso facto incurrenda Papæ reservata, ex Concilio Tridentino, priuatio officiorum, & inhabilitas ad alia in posterum obtinenda, ex Gregorio XIII. in sua Extrauaganti. Ad has tamen poenas incurrendas requiritur presumptio, & dolus. Quare si quis ingreditur, credens se habere legitimam, & sufficientem causam, & licentiam, licet à parte rei ita se non habeat, non incurrit huiusmodi poenas, nec etiam Moniales eum admittentes, quia in dicta Extrauaganti tantum excommunicantur admittentes cum præsumptione, seu dolo, prætextu licentiæ superioris, citra vrgentem necessitatem, vnde Moniales admittentes eos, qui prorsus absque licentia intrant, nullam ex vi dictæ Extrauagantis censuram incurrunt, illa enim tantum loquitur de admittentibus ex præsumptione, prætextu indebitæ licentiæ, & cum sit lex poenalis, non est ad alios similes casus extendenda, etiam si in eis militet vrgentior ratio, quidquid sit de peccato, quod sine dubio grauius est, *tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 1. & 2. De quo Suarez de censur. disp. 22. sect. 6. num. 14. Sanchez dicto cap. 16. à num. 71. & num. 82. vbi ait, nõ incurrere dictas poenas ingredientis virtute dictarum facultatum ex ignorantia talis decreti, seu Extrauagantis imponentis eas poenas vide Portel, verbo, *clausura* num. 7. & 8. Villalobos 2. p. tract. 35. dif. 46. nu. 6.

Propugnatur doctrina
Auctoris.

19 Scio doctissimum Portel in suis nouis Additionibus ad dubia Regularia, verbo, *clausura Monachorum* num. 1. arguere ad hominem contra nostrum Auctorem, quod sui oblitus videatur, vel non consequenter locutus dicto 2. r. vbi resoluit, Moniales admittentes eos, qui prorsus absque licentia intrant clausuram, non incurrere poenas positas à Pio V. & Gregorio XIII. ex vi suarum constitutionum, vt proxime dictum est à nobis, quod videtur, inquit, repugnare traditis ab ipso Auctore in explicat. Cruciatæ super Motu proprio Pij V. n. 6. & 7. vbi oppositum tenet quantum ad Fratres admittentes foeminas inera clausuram suorum monasteriorum adhibito, & sine aliqua licentia, scilicet,

cet, quod incurrunt præfatas pœnas. Nam facile argumento satisfi-
 tinguendo, quod Auctor in explicatione dicti Motus propriij Pij V. lo-
 cutus est, prout apud nos Minores Observantes per declarationem au-
 thenticam eiusdem Pij V. praxis recepit, & tenet, in qua expressis ver-
 bis declaravit, fuisse, & esse suæ intentionis comprehendere in dicta sua
 constitutione non solum mulieres habentes, & habere prætendentes
 facultatem, & indultum ingrediendi huiusmodi monasteria, sed etiam
 omnes, & quascunque alias mulieres tam in genere, quam in specie. Ita
 respondet idem noster Auctor dictæ obiectioni. *Tom. 1. quæst. 48. art. 2.
 in fine.* At in dict. art. 1. quæst. 47. obiecto, & adducto à Portel contra ip-
 sum Auctorem, loquitur iuxta vim, & literam Extravagantis Grego-
 rij XIII. in qua solum interdicitur sæminarum ingressus in clausuram
 Monachorum prætextu licentiarum revocatarum, vt patebit intuenti
 eius tenorem: sicut etiam in dicto articulo 2. quæst. 48. Idem resolvit,
 considerata litera dictarum Constitutionum Pij V. & Gregorij XIII.
 Quæ si attentè perpenderet, vel potius oculis perlustraret apud nos-
 trum eundem Auctorem locis citatis, non vtiq; cum argueret de
 reatu obliuionis, & non consequentis locutionis doctissimus aliàs præ-
 citatus Pater.

Pro quo tamen advertere oportet, quod licet extra ditis supra, iux-
 ta mentem, & sententiam Auctoris certè veritatis sit, nõ incurrere præ-
 fatas pœnas excommunicationis, & priuationis, ingredientes in clausu-
 ram Monachorum, vel Monialium, & eos admittentes ex vi dictarum
 constitutionum: quia tamen iam cõstat de præfata declaratione Pij V.
 relata ab Auctore in principio *dict. art. 3. quæst. 48.* Quod sit authentica,
 & posita inter vicæ vocis oracula eiusdem Pij V. apud Bullarium, nemi-
 ni fas erit dubitare, dictas pœnas incurrere, non solum ingrediètes præ-
 textu dictarum licentiarum, sed etiam omnes quoscunque indebite, seu
 illicitè ingredientes dicta monasteria, & eos admittentes. Quod vide-
 tur congruum, & conforme menti Auctoris: nam in *dict. art. 2. quæst. 48.*
 Ideo dissenit à Navarro asserente, sic declarasse Pium V. & Gregoriũ
 XIII. super hoc consultos post præfatas Bullas emanatas, quia, inquit,
 huius declarationis non habemus litteras authenticas, virtute quarum
 fiat contra iuris metas dicta extensio ad omnes qualitercunque indebi-
 tè ingredientes dicta monasteria: ergo cum iam habeamus præfata
 declarationem Pij V. authenticam super hoc in loco citato Bullarij, cõ-
 sequenter videtur omnino dicendum ex mente Auctoris, omnes inde-
 bite ingredientes incurrere dictas pœnas positas in præfatis Bullis. De
 quo Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. diff. 35. num. 2. & 3. Suarez de cõ-
 sur. disp. 2. sect. 6. à num. 11 Sanchez dict. cap. 16. n. 78. & 79. vbi Do-
 cet cum nostro Auctore non incurrere pœnas positas in Motu proprio
 Gregorij XIII. ingredientes monasteria Monialium, aut sæminas in
 cõnobja virorum, & eos admittentes, absque vlla profus licentiæ, &

Exponit
 duo loca an
 tonomâ Au-
 ctoris.

Bullar. oracm.
 2. Pij 5.

non uirtute dictarum facultatum. At incurrere feminas ingredientes in monasteria virorum, & eas admittentes pœnas positas à Pio Quinto in sua constitutione, etiam si ingrediantur, aut admittantur non uirtute illarum facultatum. Et assignat rationem diuersitatis Sanchez, quia Pius Quintus hanc esse suam mentem declarauit in suo Motu proprio, quod edidit anno 1570 die 16. Iulij, & refertur ab Auctore ubi supra, quod non fecit Gregorius XIII. cuius Motus proprius non eodem modo est interpretandus, nec intelligendus uniuersaliter de omnibus feminis, sicut Bulla Pij V. nam Gregorius comprehendit tam ingrediētes in monasteria virorum, quàm feminarum. Quare cum pro ingredientibus illicite in clausuram Monialium iam esset statuta excommunicationis pœna in Concilio Tridentino, non impunè ingreditur qui non uirtute predictarum facultatum ingredi præsumit, ac idèd solas personas ingredientes uirtute earundem facultatum uoluit punire. At quia ablato Motu proprio Pij V. nullis pœnis obnoxia erant feminæ intrantes cœnobia virorum, ne impunitæ abirent, declarauit mentem suam fuisse, omnes, etsi nullius facultatis vigore ingredientes comprehendere. Ita colligit Sanchez ex Auctore in ordine iudiciar. cap. 12. num. ultimo, ubi concludit, hanc fuisse sententiam multorum Doctorum scholæ Salmanticensis, & lite agitata obtentum in quadam Religione, ut solum ingredientes, & admittentes uirtute præfatarum facultatum incurrerent eas pœnas.

Trid. sess. 25
cap. 5. de reg.

20. Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit, *ubi gratia, & indulta*, reuocauit omnes licentias ingrediendi monasteria Monialium quibuscunq; etiam Comitissis, Marchionissis, & Ducissis concessas, & pœnam excommunicationis contra ingredientes prætextu dictarum licentiarum reuocatum, & priuationem officiorum contra prælatos, & prælatas monasteriorum, quocunq; nomine appellerentur, admittere præsumētes imponit. Pro quo aduertere oportet, quod pœna excommunicationis omnes intrare, aut admittere præsumentes respicit, pœna autem priuationis officiorum solum Abbatissas, & superiores monasteriorum, nõ uero singulares eorum personas, seu subditos comprehendit, *ibidem art. 3.* Vide infra de clausura Monachorum, nu. 2.

Idem tradit Sanchez supra num. 84. & sequentibus ubi num. 85. & 86. docet nomine conuentus venire omnes illos in unum capitulum congregatos, qui culpæ participes fuere suffragando pro ingressu, aut non contradicendo, cum possent, & hos omnes, asserit, his pœnis ligari, quia illud est conuentum delinquere. Unde si priuatiuè Prælatus cum Consultoribus, uel cum alijs Religiosis priuatis id tractet, ille solus his pœnis ligabitur, non uero consultores, uel alij religiosi: quia de his non fit mentio in Bulla Gregoriana, sed de Conuentibus: at tunc nullum est conuentus delictum, nec prædicti nomine Conuentus suffragium præstitere. Hæc Sanchez,

Sed adhuc hoc non obstante existimo cum Auctore, hos Consul- Defenditur
tores, seu discretos Conuentus, vel etiam alios religiosos priuati- sentent. Au
praelato consultos ligari: tum quia nomine Conuentus veniunt soli ma- toris.
iores, ut ipse Auctor docet eo art. 3. & probat ex c. *Romana*, ad finem, verb.
in vniuersitate, de sentent. excommunic. lib. 6. vbi non omnes de collegio,
vel vniuersitate excommunicari permittitur, sed illi dumtaxat, quos
culpabiles esse conuenerit: vbi Glossa verb. *culpabiles*, intelligit prelatos,
vel consules, & huiusmodi maiores, qui in tali culpa admissionis fue-
runt, idque satis constare videtur ex cap. *dilectus*, *el segundo*, de simonia, vbi
cum totus Conuentus in simoniaca monachi receptione deliquerit, so-
li prelati, & officiales puniri iubentur, & simile etiam habetur in cap. *ve-
niens*, eodem titulo de simon. Tum etiam, quia illa verba Bullæ Grego-
rij, & *personis quocunque nomine vocentur*: omnes quoscunque religiosos
talis admissionis reos, vel consultores comprehendere videtur.

21. Confessores, seu Vicarij Monialium possunt ingredi clausuram
monasteriorum pro ministrandis sacramentis, non tantum per modum
viatici, sed etiam quotiescunque ex præcepto Regulæ Moniales tenen-
tur communicare, & ad est aliqua Monialis, quæ ad cratem absque dis-
pendio salutis venire non valet. Imò quoties infirma dixerit, se indige-
re salutari pœnitentiæ Sacramento, etiam nullo expectato mortis arti-
culo, & necessitate extrema. Item ad dandam Eucharistiam tali infir-
mæ potest Vicarius, seu Confessor Monialium, vel etiam superior præ-
latus intrare, & celebrare, vt supra diximus de celebrat. Missæ num 20.
concessisse Leonem X. Idemque concessit pro tempore pestis Inno-
centius Octauus apud Bullarium inter viuæ vocis oracula. *Ibidem art. 4.*
Idem docent Miranda de Monialibus quæst. 2. art. 17. & 18. Sanchez
dist. cap. 16. num. 45. & 46.

Bullar. Orac.
18. Innocent.
8. p. 534.

22. Non tamen licet intrare ad renouandum Eucharistiæ Sacramē-
tum in monasterijs, vbi ex indulto Clementis Septimi, non derogato
per Concilium Tridentinum, solet in Ecclesia interiori, seu choro as-
seruari: quia hæc renouatio commodè, & decenter fit per fenestram cū
debita clausura, & reuerentia, vt hodie est in vsu. Item potest intrare
pro iuuanda moniali in extremis posita, & commendanda anima dece-
dentis. Pro faciendæ autem officio funeris possunt intrare sex Fratres
ex declaratione Pauli III. apud Bullarium, & etiam ad obsequias ex Vi-
bano Quarto in Regula Sanctæ Claræ. Imò & pro sepeliendo seculari
intra clausuram, vt sæpe cōtingere solet, possunt ingredi Religiosi suf-
ficiendæ sepultura, & postmodum coaptanda. *Ibidem art. 4.* De quo
Portel verb. *clausura*, num. 9. & 11. Villalob. vbi supra diff. 47. à num. 2.
vsque ad 9. Qui refert ex Marzilla, & Farinæo quandam declaratio-
nem Cardinalium in hunc modum: *Cadavera eorum, qui cupiunt in monas-
terijs Monialium sepultura tradi, respondit S. D. N. Gregorius, fieri debere in exte-*

Trid. sess. 25.
cap. 10. de Re-
gul.

Bullar. bul. 24
Pauli 3.

rriori Ecclesia, non autem intra clausuram, ita Marzilla lib. 1. tit. 1. 2. cap. 10. & refert Villalob. supra diff. 46. num. 7. sed di&. diff. 47. num. 8. contrariū innuit.

Bulla. bul. 12.
Gregor. 9.

23 Item Gregorius Nonus apud Bullarium concessit, vt Fratres Minores deputati obsequijs Monialium Sanctæ Clare liberè possint ingredi pro exercendo opere, quod commodè extra monasterium fieri, non potest. Idque habet locum in quocunque opere ædificij, refarcimenti, plantationis arborum, aut cuiuscunque alterius operis, quod extra clausuram non potest commodè fieri, & Frates æque benè, ac artifices secularès facere possunt, dummodo absit dolus. Nominè autem Fratrum deputatorum obsequijs Monialium, venit Vicarius, seu earum Confessor, & socius, seu Capellanus, non vero alij Fratres, qui loco capellanorum secularium inferuiunt monasterio. *ibid.* §. quartus casus, & in *Addit. Summa Tom. 3. cap. 99. num. 4.* De quo Villalob. vbi supra num. 10. Miranda di&. quæst. 2. art. 17. prope finem, Portel verb. *clausura*, nu. 17. qui idem docent.

Pro quo aduertè ex Corduba apud Capuccinum 2. part. Compend. fol. 124. quod superior, vel prælatus inferior de eius licentia, etiam virtuali potest deputare vnum Fratrum aptum alicui operi faciendo intra clausuram, & talis Frater censetur pro tunc deputatus obsequio Monialium, eo quod à prælato ad id est designatus. De quo Portel vbi supra num. 13. & Villalob. vbi supra.

24 Item occasione incendij, vel alterius periculi, aut dispèdij possunt intrare omnes, etiam Fratres Minores, quot fuerint necessarij ad subueniendum tali necessitati, quando scilicet ad id non sufficiunt Moniales. Idem pro inundatione grandi, & repentina, vel pro tollèda violentia. Quale autem debeat esse dispendium, aut periculum relinquatur iudicio Abbatis, & discretarum Conuentus. *ibidem* §. septimus casus & art. 5. Idem docent P. Miranda di&. art. 17. casa 6. Portel supra num. 14.

25 Cardinalibus, etiam Protectori Ordinis est nunc interdictus ingressus in monasteria Sanctæ Clare per Concilium Tridentinum: quia licet aliquando fuerit prælatus Monialium, modo tamen ad prælatos Religionis hæc iurisdictio, & potestas super easdem translata est à Sede Apostolica, *ibid.* art. 6. De quo vide Miranda supra art. 14. conclus. 2. & art. 13.

26 Licitum est Generali Fratrum Minorum ingredi clausuram Monialium sanctæ Clare cum quatuor, aut quinque Fratibus, quando eunque intus celebrare, vel proponere Verbum Dei voluerit. Alijs autè prælatis, aut visitatoribus Monialium cū duobus, vel tribus religiosis honestis ad celebradū Capitulū, vel aliquid simile rangès suum officij peragendum, quod de foris non potest fieri, v.g. ad videndum, nū clau-

fura fit in aliquo violata, socij verò dum intra clausuram fuerint, ad inuicem nullatenus separentur. Ita concessit, & declarauit Urbanus VIII. in Regul. S. Claræ. *ibidem art. 7.* Idem generaliter, omni seculo priuilegio, docet Sanchez dict. cap. 16. num. 54. Miranda loquens in nostris terminis dict. quæst. 2. art. 15. Portel in addit. ad dubia, verbo, *clausura monialium num. 6.*

27. Fratres Minores inuitati à prælatis aliarum Monialium ad visitandum earum monasteria, vel exercendum aliquod aliud iurisdictionis munus, possunt cum ipsis intrare, dummodo si sint subditi, id faciant de licentia suorum prælatorum. Ita concessit Leo X. apud Bullarium *Bullar. orat. 38. p. 727.* inter viæ vocis oracula, *ibidem art. 8.* Idem docet Sanchez eo cap. 16. num. 19. Miranda supra art. 16. Portel num. 16.

28. Licet idem Leo X. concesserit, vt pro prædicanda Kalenda possint Fratres intrare clausuram S. Claræ, modo tamen post Concilium Tridentinum tali priuilegio vt non licet, quia extra clausuram potest prædicari in Ecclesia exteriori. *ibidem art. 9.* Idem docet Villalobos 2. part. summa tract. 34. diff. 47. num. 24.

29. Episcopis non licet intrare monasteria Monialium subiecta Regularibus pro consecratione, seu benedictione Sororù, aut pro eardem confirmatione, quia id æquè bene per fenestram deputatam ad imponendum eis velum fieri potest. Nec item eisdem Episcopis licet intrare ad videndum, quomodo clausura se habeat, quia id attinet ad prælatos Regulares, quibus Moniales subduntur. Nec in Concilio Tridentino hoc dictis Dominis Episcopis permittitur, sed tantum, quod vbi publicè violata fuerit clausura, & non restauratur, moneant prælatos dictorum monasteriorum de eo: si autè admoniti intra sex menses illud emendare neglexerint, possunt tunc vt delegati Sedis Apostolicæ auctoritate eiusdem eorum defectum supplere, vt in eodem Tridentino definitur. *ibidem art. 10.* Pro quo extat apud Bullarium quædam Bulla Pij V. *Trid. sess. 24. c. 8. de reform. Bullar. bul. 7. p. 5. n. 7.* vbi habetur: *quod Episcopi non possint ingredi, vel ingrediendi licentiam dare in monasteria Monialium, sibi pleno iure non subiecta, sicut nec prohibere, quod alij cum licentia superiorum ipsarum possint ingredi dicta monasteria.* De quo Sanchez eo cap. 16. num. 52. & 53. & num. 13. & cap. 15. num. 21. Miranda d. quæst. 2. art. 14. conclus. 3. & 4.

30. Ingressæ cum debita licentia monasteria Monialium non tenentur finito negotio, aut opere, pro quo intrant, statim sine mora exire, sed possunt ibi aliquantulum facere morâ vrbanam, & moralem quædam curiositate videndi officinas, & interiora domus, dummodo absit dolus, seu corrupta aliqua intentio. *ibidem art. 11.* Idem docent Sanchez eo cap. 16. num. 68. Miranda art. vltim. Portel in dubijs Regularium. 14.

31. Fœmina nobilis habens licentiam à Papa ad semel ingrediendum monasterium quoddam Monialium, si ante impletum ingressum

cum alia matrona nobilissima habente licentiam ingrediendi cum duabus, aut tribus honestis foeminis, ut socia ingrediatur, potest iterum virtute præhabitæ licentiæ intrare, quia licentia alterius, virtute cuius intravit ut socia, non tollit licentiam illi specialiter concessam ad ingrediendum. Neque obstat declaratio Pauli III. apud Bullarium inter viua vocis oracula, quod breuia pro ingrediendo monasteria Monialium semel tantum in anno suffragentur, quia id procedit in licentijs iam expletis, hic autem vna ex dictis licentijs adhuc expleta non est, quæ non est tam strictè interpretanda, quod nunquam habeat effectum. Ita Auctor in *Addit summa tom. 3. cap. 95. num. 12.* vbi affirmat ita debere intelligi à se dicta, *tom. 3. quæst. 6. art. 1.*

32 Licentia facta Abbati ad accedendum ad monasteria Monialium extenditur ad socium. *ibidem art. 2.* Idem in simili docet Sanchez lib. 6. decalog. cap. 16. num. 47. & probat argumento *cap. licet, de privilegijs in 6.* vbi concessio alicui ingressu ad audienda diuina tempore interdicti censetur quoque concessus ingressus comitum decentium, quia alias privilegium redderet inutile, ut notat glossa ibi, verbo, *non debent.*

33 Intrantes, & admitentes in monasteria Monialium profitentium obedientiam, paupertatem, & castitatem coniugalem secundum regulam approbatam à Sede Apostolica, licet iuxta statuta sui Ordinis promittant castitatem absolutam, non incurrunt poenas Concilij, & constitutionum Pij V. & Gregorij XIII. quia votum castitatis, quod emittunt non est solenne, sed simplex, cum non promittant ex vi Regulæ, sed statuti sui Ordinis, ac ideo non sunt proprie, & verè religiosæ, & consequenter eorum monasteria non comprehenduntur sub decreto Concilij de obseruanda clausura. *tom. 1. q. 44. art. ultimo ad finem, & citato loco Addit summa num. 15.* De quo Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 15. num. 10. & sequentibus.

34 An autem Fratres Minores intrantes dicta monasteria Monialium profitentium votum simplex castitatis coniugalis, ut sunt aliquæ Tertiariæ, & Commendatariæ Ordinum Militarium, sint transgressores suæ regulæ de non intrando monasteria Monacharum, vide Portel in *Addit. ad Addit. dubiorum Regularium*, verbo, *clausura Monialium num. 2.* & 3. & Cordubam super Regul. ca. 11. quæst. 2. puncto 1. §. sed his non obstantibus, in fine, vbi resoluit, quod non est prohibitum dictis Fratribus ex vi suæ regulæ intrare ad loca interiora domorum, vbi viuunt mulieres honestæ collegialiter, quæ non sunt proprie religiosæ, neque sunt monasteria religiosarum, seu monialium proprie dictarum sub regula Canonice profitentium, aut viuentium, quanuis sint, aut dicantur Beata, seu Bisochæ, & rediterationem, quia non sunt proprie monasteria monacharum, de quibus agitur in dicta Regula. Quod optimè quadrat dictis Tertiarijs, & Commendatarijs, quæ proprie non sunt religiosæ, & consequenter earum monasteria non possunt proprie dici monasteria Monacharum, ac per consequens non est prohibitus ingressus ad illa

Bullar. oracula
lo 2. Pauli 3.
pag. 819.

Ampliat
doctrina ex
mente Au-
ctoris,

illa dictis Fratribus Minoribus in sua Regula. Quod ex doctrina, & merito Auctoris vbi supra de ducitur, idque verius, & probabilius iudicatur, quidquid in oppositum dicat Portel vbi supra, & in praxi seruatur in monasterio Commendararum S. Iacobi, quod vocant, *s. sancti Spiritus*, apud Salmanticam, in quod ego aliquando cum meo socio intraui ad visitandam quandam ex illis Dominis infirmam, vbi etiam moris fuit fieri quandam processionem in mane festi Corporis Christi per claustrum Conuentus, ad quam intrabant seculares, & religiosi, omnesque alij indifferentes intrare volentes. Vide Sanchez dict. cap. 15. nu. 14. & 15. vbi docet mulieres in congregatione viuentes, si non sunt solenni voto professionis adstrictae, non teneri ad clausuram, quo innuit non esse verè religiosas, nec eorum monasteria esse Monacharum, ac proinde in illa omnibus ingredi licere tanquam clausuram non habentibus, ergo si omnibus id licet, etiam Fratribus Minoribus idè vtiq; fas erit. Vide Villalob. loco infra proximè citando n. 8. & 9. vbi ait, necessariam esse ad hanc clausuram non seruandam, consuetudinem legitime prescriptam.

35 Porta, qua clauditur clausura Monialium duplici sera obstruenda est, ex decreto Eugenij III. altera ab intus, cuius clavis sit apud Abbatissam, altera de foris, cuius clauem conferuet Confessor, seu Vicarius. Nec licet habere ostium, per quod ex monasterio egrediantur Moniales ad Ecclesiam exteriorè sæcularibus comunem, sed omninò muro obstruendum sit. Imò nec possunt egredi à ianua clausuræ monasterij ad claudendam aliã vteriorè ianuã, qua patere solet aditus sæcularibus, ex Gregorio XII. in sua cõstitutione. Qui modus seruandus clausuram iam iam ante Conciliũ Tridentinũ, & dictas cõstitutiones Apostolicas obseruari solebat apud Clarissas ex Urbano III. in earum regula, ad quam clausuram tenentur ex voto, & ab illa nullo pacto egredi possunt, nisi in casibus ab ipso Urbano positis in regula, & statim dicendis, *to. 1. q. 49. art. 1.* Idem docet attentò motu proprio Greg. XII. Sanch. li. 6. Decalog. cap. 15. num. 6. Villalobos 2. part. summæ tract. 35. diff. 44. num. 6.

36 Casus positi ab Urbano III. in Regula S. Clare, in quibus Moniales possunt egredi à clausura sunt sex. Primus est inuitabilis, & periculosa necessitas, vt incedij, incurfus hostilis, seu alicuius consimilis. Secundus est, quando Moniales mittuntur à superiore causa plantandi, vel ædificandi, aut reformandi aliquod monasterium Ordinis. Tertius causa regiminis, quando scilicet aliqua Monialis mittitur, vt munus Abbatissæ gerat apud alterum monasterium. Quartus, causa correctionis, quando scilicet aliqua Monialis non potest tutò corrigi in suo monasterio ob timorè cognatorum, vel ob aliã causam moraliter urgentè. Quintus, causa alicuius valde euidetis, & grauis dispendij euitandi, vt si monacha aliqua sit infirmitate contagiosa infecta, & timetur magnum periculũ, vel scandalum Comunitatis. Sextus, quando de mandato superioris totus Conuentus ad monasterium aliud se transfert, In quibus casibus expectanda est superioris

rioris licentia, nisi sit periculum in mora, tunc enim existente Contentu in communi periculo, possunt Moniales ex præsumpta prælati licentia exire, dummodo se transferant ad locum aliquem honestum, & competentem in quo quantum commodè fieri poterit, clausuræ morentur, quousque eisdem de monasterio provideatur, *ibid. art. 1. & 2.* De quo latè Sanchez dict. cap. 15. à num. 38. vsque ad 54.

37 Dicitur casus non sunt reuocati à Pio V. in sua constitutione, cuius dispositio extenditur ad alios similes casus habentes eandem rationem, quales sunt numerati à præfato Urbano III. qui legitimas satis causas ab ipso approbatas præse ferunt, iuxta decretum Concilij Tridentini permissentis exitum à monasterio ex legitima causa ab Episcopo approbanda, & specialiter quantum ad casum sextum ordinat, ut superiores Monialium curent, monasteria extra mœnia vrbes, vel oppidi constituta intra vrbes, & oppida reducere, si ita expedire videbitur, *ibid. art. 5.* Idem docent Nauar. comment. 4. num. 48. de Regularibus, Azor tom. 1. inst. moral. lib. 13. cap. 8. quæst. 1. ad finem, Sorbus in annotat. ad Compend. Mendic. verbo, *ingressus monasteriorum Monialium num. 6. §.* & sic etiam, quos, & alios refert Sanchez dict. cap. 15. num. 37. Idem doc Villalobos 2. part. summæ tract. 35. diff. 45. num. 3.

38 Quant à ad secundum casum, quando scilicet mituntur Moniales causa ædificandi, seu fundandi aliud monasterium, Iulius II. apud Bullarium inter viua vocis oracula concessit, quod Moniales primæ regulæ S. Claræ possunt transferri ad secundam, pro constructione alicuius monasterij. Et quantum ad tertium casum obserua, quod non solum potest egredi à clausura quædam Monialis, ut sit Abbatisa alterius monasterij, sed etiam, ut habeat aliquod aliud officium pertinens ad bonum regimen Conuentus, puta ut sit Magistra nouitiarum, vel ut habeat custodiam portæ, aut Rotæ, & pro hoc exitu necessaria est licentia Papæ, vel legati ipsius, & non sufficit licentia superioris, ex declaratione Cardinalium, quam refert Auctor in *Addit. summæ tom. 3. cap. 3. num. 2.* & Mazzilla super Concilio Trident. lib. 1. cap. 25. tit. 2. §. ex alio, pag. 41. Quo loci Auctor oppositum videtur tenere eo, quod resoluerat dict. art. 5. addit enim, quod superiores petentes hanc licentiam à Papa, vel ab eius legato debent supplicare, ut exprimat in illa, quod peracto officio dicta Abbatisa cum socijs possit ad suum monasterium reuertere. Sed iterum dict. tom. 3. Addit. cap. 96. num. 4. affirmat, quod non est necessaria licentia Papæ, sed superioris tantum, quod puto (ni fallor) seruari in praxi, non obstante dicta declaratione Cardinalium. De quo Postel in *Addit. ad dubia Regular. verbo, Moniales, nu. 3.* Villalobos. 2. part. summæ tract. 35. diff. 45. num. 9. vbi aduertit quod non est necessaria noua licentia Papæ, vel Nuncij, ut peracto officio Abbatisa cum socijs ad suum monasterium reuertatur, quia id consequens est ad priorem licentiam. Vide etiam Sanchez lib. 6. cap. 15. num. 45. 46. & 47. de casu in cuius

*Trid. d. sess. 25
c. 5. de Regul.*

*Bullar. oracum
10 7. Julij 2.*

*Elucidatur
sententia Au
toris.*

incurfus hostilis agit ibidem num. 44. & de casu correptionis num. 48. & cap. 9. nume. 6. de quo etiam Miranda de Monialibus quæstione 3. art. 2. & 3.

39 Pius Quintus in sua Constitutione signat tres casus, in quibus licet omnibus Monialibus, cuiuscunque Ordinis sint, exire à clausura, scilicet incendium, lepra, & epidemia, seu pestis. Idem iudicium est in casibus similibus, in quibus militat ratio causarum signatarum à Pio Quinto, videlicet, quando communitas Monialium in maximo, & probabili periculo constitueretur, ipsis non exeuntibus, vt tenet communior opinio, ac idem non potest licentiari Monialis ob infirmitatem grauem, quæ in monasterio curari non potest, quando non est nociua communitati. In præfatis autem casibus requiritur etiam licentia superioris, nisi sit periculum in mora, vt diximus supra de casibus positis ab Urbano Quarto. At semper erit necessaria licentia specialis, vt Monialis priuata causa lepræ vel epidemiæ exeat à clausura. *Ibidem art. 3.* Quid veniat nomine epidemiæ, vide infra retractatione 4. De quo latè Sanchez lib. 6. cap. 15. num. 3. vsque ad 35. & de extensione ad casus similes ibi num. 36. & 37. Miranda quæst. 3. de Monialibus art. 4. & 5. Portel verb. *clausura* num. 18. vsque ad 22.

40 Infirmitas contagiosa, vt Monialibus licentia ad egrediendum concedatur debet esse contagiosa de persona ad personam, & non de membro ad membrum. Super quo debent prælati cautè sub iuramento interrogare Medicos, ne nimium Monialibus indulgere volentes, cauiosa verborum simulatione faciant ipsas licentiari in casu non permisso. *Tom. 3. quæst. 6. art. 3. ad finem.* De quo Sanchez latè supra num. 34. & sequentibus, & num. 38. vsque ad 43.

41 Non est necessaria licentia Episcopi, vt egrediatur Monialis subiecta Regularibus, sed tantum sufficit facultas sui superioris Regularis, non obstante Constitutione Pij V. quæ quantum ad hoc in his Hispaniarum partibus per non vsum abolita est. Superior tamen debet habere iurisdictionem quasi Episcopalem, sicuti habet Generalis, vel Prouincialis, & ita debet intelligi dicta Bulla Pij V. *Ibidem d. q. 49. art. 6.*

Idem citatis multis docet Sanchez lib. 6. decalog. cap. 15. num. 28. vbi ad finem reprobatur nostrum Auctorem asserentem, ad huiusmodi egressum Monialis necessariam esse licentiam superioris habetis iurisdictionem quasi Episcopalem, quales sunt Generales, & Prouinciales: dicit enim sufficere licentiam prælati immediati Conuētus, quia hi, inquit, tali iurisdictione gaudent. Sed falso nititur fundamento, tum quia dicti prælati locales regulariter non habent eam iurisdictionem quasi Episcopalem (præcipuè apud Mendicantes) vnde si ea insigniti sunt, vt Cistercienses, & Benedictini, extra dubiū est, posse illos ea auctoritate vti: tum etiam, quia prælatis inferioribus tantū conceditur potestas ad

Tuetur sententia Auctoris.

minora negotia, maiora vero referuntur prælati maioribus, quale est istud, de quo agimus. Et quantum attinet ad nostram Religionem (quando aliud non obtinet) usus, & praxis obseruat hoc, & similia pro Monialibus ad Generales, & Præuinciales spectare, nec scio aliud practican in Religionibus extra dictos Cistercienses, & Benedictinos.

42 Dantes licentiam in casibus non permissis, & Moniales indebitè egredientes, & eas comitantes, & recipientes incidunt in excommunicationem ipso facto seruatum Papæ: Prælati vero, & Moniales contrasacientes priuantur officijs, & dignitatibus, & inhabiles fiunt ad ea in posterum obtinenda, ex Pio Quinto in dicta Bulla. Aduerte tamen, quod seculares illas comitantes, vel recipientes affectu consanguinitatis, aut amicitia, maximè vt tueantur à periculo, exhortando ipsas, vt ad monasterium regrediantur, non incurunt dictam pœnam excommunicationis, sicut nec receptores, & fautores hæreticorum simili affectu non manent ligati excommunicatione lata in Bulla Cœnæ Domini contra tales, secundum comunem opinionem. *Ibidem art. 7.* De quo Nauar. in Manuali cap. 27. num. 561, & comment. 4. de Regularibus num. 51. Miranda supra art. 7. Portel supra num. 26. Sanchez d. cap. 15. num. 71. vsque 75. Villalob. ea diff. 45. num. 16.

43 Præuinciales possunt absoluerè religiofos, & Moniales à pœnis supradictis, & cum eis dispensare. *Tomo 1. quæst. 24. art. 17.* Vbi id innuit Auctor, & nos dicemus infra de dispensationibus num. 24. De quo Portel supra num. 27. Sanchez dict. cap. 15. num. 76. vsque ad 78. Villalobos num. 17.

Note ad ad resolutionem de clausura Monialium.

44 Circa accessum ad monasteria Monialium, de quo supra num. 4. nota, quod in cap. *Monasteria, de vita, & honestat. cleric.* clerici frequentantes monasteria Sanctimonialium, si ab Episcopo moniti non destiterint, ab officio Ecclesiastico iubetur Episcopus eos suspendere; si vero laici sint, eosdem excommunicare: quæ censuræ non late, sed ferendæ sunt, vt patet ex textu ibi *excommunicati, nisi subdantur*, vt benè aduertit Sanchez lib. 6. decalogi cap. 16. num. 107. Quid autem intelligatur per frequentiam necedendi ad dicta Monialium monasteria in dictâ in ea Decretali? Variæ sunt sententiæ Doctorum, quas refer idem Sanchez ibidem num. 109. & 110. Auctor dicto art. 4. quæst. 45. tom. 1. & Nauar. comment. 4. num. 61. vers. quibus addo, de Regular. arbitrat, esse frequentiam, ter tribus diebus continuis Monialem alloqui. Llamas in methodo curat. in append. posito ad finem §. 4. dicit esse frequentiam, loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis. Quæ posterior sententiâ placet Sancio numer. 111. vbi addit, credere dici frequentiam, quando semel singulis mensibus, aut ter tribus diebus continuis;

finis id fit. Mihi quidem videtur cum Navarro, & nostro Auctore Anctoris sc̄
hoc relinqui debere prudentis arbitrio, pensatis circumstantijs persona- tentia firma
rum, rei, seu negotij geren di, scandali, periculi, loci, finis & aliarum si- tur.
milium circumstantiarum. Sicque sentiunt Hostien. in dict. *cap. Monaste-*
ria, Ioan. Andrea, & Cardin. relati ab eodem Sancio dict. n. 110.

45 Vbi etiam num. 106. notat, nomine clericorum non compre-
hendi religiosos, nec clericos in aliqua dignitate constitutos, nec cano-
nicos Ecclesie Cathedralis, quia lex hæc est pœnalis, ac ideo restringē-
da. Quod quidem mihi non placet, dicta enim decretalis indefinitè, &
illimitatè loquitur de clericis, & licet sit materia odiosa, fauore tamen
Religionis, & vitandæ libertatis, & relaxationis in frequentatibus has
confabulationes cum feminis Deo speciali voto castitatis dicatis (res-
pectu cuius fauorabilis dici potest) amplianda est, vt in simili materia
extendunt DD. leges pœnales contra generalem iuris regulam. Et cõf-
tar extradictis ad Suarez de legibus, lib. 5. cap. 2. num. 12. & agens de exten-
sione legis pœnalis ob rationis identitatem, lib. 6. cap. 4. nu. 2. De quo
etiam Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 42. num. 4. & lib. 7. disp. 9. n. 8.
vbi ostendit, leges pœnales, & odiosas ampliandas esse in animæ fauo-
rem, & ad euitanda peccata. Legat qui vult *cap. desuimus* 18. quæst. 2.
& Concilium Cabirolense. 2. can. 55. 56. & 61. & Concilium Hispa-
lense 2. cap. 1. & refertur *cap. decima actione* 18. q. 2. Vbi hæc confabulatio
nes cum monialibus strictè prohibentur, & ad minus limitantur.

46 An autem sit culpa mortalis accedere ad monasteria Monia-
lium absque legitima causa, aut illa frequentare? Tradit idem Sanchez
supra num. 119, & 120. vbi resoluit, seclusis alijs circumstantijs scanda-
li, aut mali finis non esse culpæ lethalis reum iudicandum eum qui abs-
que iusta causa, & licentia accedit, nisi frequentans ab Episcopo moni-
tus non desistat, iuxta dictum *cap. Monasteria*. Et concludit, rarissimè at-
tentis circumstantijs extrinsecis frequentantes excusari à mortali, quia
rarissimè non inde scandalum consurget, & rarissimè deficiet finis ali-
quis non ita honestus. Hæc Sanchez.

47 Circa num. 10. nota, non esse istam ingressus causam, qua ali-
qui, præcipuè feminæ sub specie alicuius muneris necessarij in conuē-
tu exercendi ingrediuntur, post ingressum vero parum, aut nihil faciūt,
cũ non sit ministeriũ eorũ statui consonũ, & hac occasione per nõ mo-
dicũ spatiũ tẽporis in clausura demorantur. Nã hoc infraudè præcepti
huius esse quis non videt? Verũ est tamen, quod si reuera ingrediendum
ad opus necessarium monasterio, quod cõmodè per Moniales exerceri
nequit, & in illo occuparetur ad instar famularũ, & mulierũ viliũ, quæ
ad id alias essent ingressuræ, benè excusarentur, quãuis quadã videndi
cœnobij curiositate, vel alia honesta causa, visitandi scilicet aliquã Mo-
niale consanguineã in sua cella potius ducerentur: quia ex causa re ve-

ra necessaria ingrediuntur, & opus execuntur. Sed tunc non possunt ingredi cum famulis decentibus, quibus non indigent ad ministerium exercendum, quod per se debent facere tanquam famula. Ita Sanchez eo cap. 16. num. 49. sed Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. num. 17. id absolute negat, & mihi magis placet.

48 Licitus tamen est ingressus virorum ad expellendum malefactorem, qui monasterium ingressus est, nec egredi vult, nec Moniales erunt potentes ad eum expellendum, ut tenet expressè Auctor tom. 1. quæst. 47. art. 4. in fine, & sequitur, citato etiã Llamas in methodo curatio in append. §. 6. Sanchez supra num. 57. Vbi addit benè à fortiori licere iudici ingredi ad illum eiiciendum. Sed non licet ibi illius malefactoris confessionem excipere, aut illum captum in carcerem ducere, casu quo non omninò exploratum sit, ipsum malefactorem non gaudere immunitate Ecclesiæ, sed tantum potest illum è monasterio expellere ad aliquod exterius spatium Ecclesiæ immunitate munitum, à quo non potest eum extrahere. Secus si manifesta res sit, eum non gaudere Ecclesiæ immunitate, tunc enim de licentia superioris potest ingredi ad illum capiendum, vel etiam sine illa, si esset periculum in mora, vel si iniurè denegetur talis facultas. Sic tradit Sanchez supra num. 58. qui numero sequenti adiungit, licere ipsi malefactori ingredi, ut insequentem iudicem euadat, à quo meritò timet ab Ecclesia extrahi, nec peccare ingrediendo, si fores clausuræ apertas reperiret: quia ius tuendi vitam, vel vitandi graues pœnas mortis, flagellorum, aut tiremium ipsum excusat. At Monialibus non licet eum admittere, de decet enim eorum statum, honestatem, & institutum malefactorem inra clausuram tueri.

49 Item licita, & iusta ingressus causa reputatur admittere in hospitium Monialem in aliud monasterium transeantem, aut ex iusta causa extra clausuram existentem, dum modo sit eiusdem Ordinis, & instituti, & ita id in facti contingentia nostrû Auctorem consultum de eo respondisse, testatur Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. diff. 47. num. 27. vbi addit, id non licere, quando ingredi vult, solum videndi interiora monasterij gratia, vel etiam causa animi recreandi, aut Monialis cognaræ inuisendæ in monasterio diuersi ordinis, ut tradit Sanchez disto. cap. 16. num. 10. & num. 67. in fine, vbi eo num. 10. docet, quod quando Monialis esset in aliqua priuata domo recuperandæ sanitatis causa, vel letique animi recreandi gratia, aut Moniales inuisendi ingredi monasterium eiusdem Ordinis, vel habitus, id vtiq; liceret, quia talis Monialis non censetur extranea, cû sit eiusdem instituti. Idemq; affirmat, quando inter agêdo nõ esset monasteriũ eiusdẽ Ordinis in eo loco, aut si esset, Moniales nõ hêt eã admittere, nec reperiretur domus, in qua cõmodè, & honestè, seu religiose pernoctaret, tunc enim ex superioris illius monasterij licentia posset vtiq; intra illud in hospitium admitti, & esset hæc legitima, & sufficiens causa ad id concedendum.

50 Circa num. 39. dum resolvimus, non posse iuste licentiam Monialem ad egressum à clausura, causa medendi morbo ita graui, & periculofo, vt desperetur salus, ea non egressa. Idem docent Gutierrez lib. 1. Canonici. cap. 14. num. 7. & sequentibus qui num. 9. refert Reuerendissimum, ac Illustrissimum F. Franciscum Gonzaga Archiepiscopum Matuanum, cum esset Generalis Ordinis, visa contraria Nauarri sententia, & re communicata denegasse egressus licentiam cuidam illustrissimæ Moniali ob præfactam, causam idem tradit Thomas Zerola in praxi Episcop. part. 2. verbo, *Moniales*, in fine, in 2. edition. dicens, sic esse de cibus à Sacra Congregatione, quos cum nostro Auctore *dicto art. 3.* supra relato, refert, & sequitur Sanchez lib. 6. decalog. cap. 15. num. 39. Miranda de Monialibus quæst. 3. art. 4. conclus. 2. Portel, verbo, *clausura Monialium* num. 22. & eos referens Villalobos supra diff. 45. num. 4. & 5. & addit Sanchez num. 40. nec esse licitum ex præfacta causa egressum ad aliud eiuſdem Ordinis monasterium, cuius aer, situs temperies, & alia huiusmodi salubriora, commodioraque iudicantur à peritis medicis ad vitandum illud periculum, quia in hoc casu commune Conuentus bonum talem egressum non petit, quale requirit Pius V. extra casus in sua Bulla exceptos. Ita ex Collectore Mendicant. verbo, *clausura Monialium*, casu 5. & Corduba in eius addit. ad finem, §. notandum, quod determinatio, & ex sententia Doctorum peritissimorum Scholæ Salmanticensis resoluit ipse Sanchez.

51 Supradictam sententiam limitat Auctor ea quæst. 49. art. 2. §. secundo colligo, casu quo monasterium sit in loco deserto, ad quod medici non possunt ita frequenter, ac morbus petit, accedere, nec tenentur Moniales ex voto ad clausuram, nec illam seruauerant ante Concilij Tridentini decretum: Monialis verò est anus, & non vulgaris auctoritatis (fuit enim quondam Abbatisa) & morbus non potest benè curari, nisi quotidie à medicis infirma visitetur. His enim concurrentibus sufficiens videtur causa, vt ex superioris licentia à clausura egrediatur, non obstante constitutione Pij V. quæ sic limitanda est. Neque obstat, quod in hoc egressu versatur sola illius Monialis priuata utilitas, vt contra nostrum Auctorem tradit Sanchez supra num. 41. ac idè non videtur casus similis exceptis à Pio V. Quia ex alio capite versantur vna cum lege naturali vitandi periculum inuitabile mortis, tot ac tales circumstantiæ concurrentes in hoc casu, quæ quidem præponderare censentur illi iuris rigori. Atque ita huic parti cum Auctore adhæret Villalobos supra num. 7. vbi num. 6. antecedenti docet sententiam Nauarri posse sequi in monasterijs, vbi clausura ex solo præcepto, & non ex voto seruatur. Et idem videtur innuere Portel supra num. 18. dum ait, licitam egressus causam esse vrgens aliquod vitæ periculum, in quo ratio naturalis dicitur, præualere ius naturale vitæ conseruandæ præcepto positiuo clausuræ.

Tuetur sententia Auctoris.

52. Vnde aduertit Auctor *dicta quæst. 49. art. 3. §.* sed aduertendum, posse Generales, & visitatores Religionum abstinere à punitione superioris, qui concessit egressum Moniali ratione morbi periculosi secutus sententiam Nauarii, quam tuetur commentar. 4. num. 49. & 50. de Regularibus, quia in istam excusationis causam habet, qui tanti viri auctoritate nixus probabili opinioni adhæsit. Idem docent Sanchez supra num. 42. Villalobos ea *dist. 45. dist. num. 7.*

RESOLVTIO. XXVII.

De Clausura Monachorū in suis Monasterijs.

Omnibus foeminis, etiam Comitissis, Marchionissis, aut Ducissis prohibitus est ingressus in monasteria virorum sub excommunicationis latae sententiæ poena Papæ reseruata, ex Bulla Pij V. & Gregor. XIII. apud Bullariū. Prælati verò, & religiosi eas introducere, vel admittere præsumentes, ultra excommunicationem latam ipso facto à Gregorio, manent priuati officijs, & inhabiles ad alia in posterum obtinenda, suspensique à Diuinis. Hoc tamen non comprehendit Reginas, Principissas, & Regum filias, *tom. 1. quæst. 48. art. 1. & 2.* vide sup. de clausura Monialium num. 20. De quo Sanchez lib. 6. Decalogi cap. 17. num. 2. vsque ad 6. & num. 37. & duobus sequentibus, Cruz, & Villalobos statim citandi.

2. At præfatus Gregorius XIII. in dicta Bulla 40. excipit à prohibitione ingressus in clausuram Monialium fundatrices monasteriorum, dotatrices, seu altrices, necnon coniuges, & filias Comitum, Marchionum, Ducum, & superioris gradus Principum. Vnde cum exceptio firmet regulam in contrarium, omnes aliæ mulieres, quantumuis nobilissimæ prohibentur ingredi dicta monasteria Monialium. Vide *dict. art. 1. §.* circa quam. vbi Auctor agit de ingressu fundatricum in clausuram virorum, & resoluit pro Ordine Minorum, Gregorium XIII. consultum respondisse, non censi derogatum per Bullam Pij V. suæ Regulæ concessionem, quoad foeminas stirpis regiae, & fundatrices.

Idem docet Sanchez. sup. n. 7. vbi in fine addit, idem quoque dicendum esse de quacunque Religione habente similem regulæ concessionem, secus non possunt admitti dictæ fundatrices. Idque satis indicat Auctor in expositione motus proprii Pij V. de quo in explicat. Cruciatæ ad finem, num. 3. dicendo, idem ipsum Pium V. declarasse Ducissas, Marchionissas, & Comitissas, quia hæc solent esse fundatrices, nè putaret quispiam licitum esse fundatricibus ingredi dicta Monasteria. Possunt verò ingredi dictæ fundatrices, & regine, ac regum filiae decenter comitatae solitis ancillis, vt etiam tradunt Fr. Ioannes à Cruce in Epitom. lib. 1.

*Bullar. Bulla
18. Pij V. &
Eul. 40. & 41
Greg. 13.*

cap. 5. dub. 1. concl. 1. in fine, Villalob. 2. part. Sum. tract. 35. diff. 35. nu. 4.

3. Omnibus mulieribus licet ingredi claustra Monasteriorum pro audienda missa, coniectione, aut alijs Diuinis Officijs, vel quando fit aliqua processio, aut funus, ac etiam suffragia pro defunctis, dummodo officinas interiores non penetrent. Quando autem Verbum Dei in Ecclesia proponitur, si commodus non sit ingressus, & egressus per portam principalem, possunt ingredi, & egredi per ostium claustrum recto tramite ad portam, qua de Monasterio exitus, vt declarauit Pius V. apud Bullariũ inter viuar vocis oracula, *ibid. art. 3.* De quo Sanchez sup. n. 22.

4. Cateant tamen praelati, ne aliqua fiat processio extraordinaria, vt illius occasione mulieres dicta loca Monasteriorum ingrediantur, id enim videtur in fraudem legis: nam Pontifex in sua declaratione tantum præterdit scrupulos remouere, & non præbere relaxationis motiũ. Casu autem, quod ob malum finem admittantur præterdit dictæ processio, nec ingredientes, nec admittentes incurrunt poenas dictæ Constitutionis, quia Ecclesia non iudicat de occultis, quidquid sit de eorundem peccato. Nec debent statim finitis Diuinis Officijs à Claustro eijci, sed tempore moraliter congruo possunt ibi moram facere, *ibid. art. 3. S. circa quam, vsque ad finem.* Idem docent Sanchez supra, num. 23. & 24. & num. 28. & 29. Villalob. supra. num. 12. & 14.

5. Portel in Additionibus ad dubia Regularia verb. *clausura Monachorum, un. 6. S.* Scio, impugnare contendit rationem proximè adductam à nostro Auctore, qua nititur ad probandum non licere praelato locali Conuentus facere aliquam processionem extraordinariam, vt illius occasione mulieres claustrum ingrediantur, quia, inquit, Pontifex tantum præterdit scrupulos remouere, & non præbere relaxationis incentiũ. Hanc igitur rationem volens impugnare Portel ait, nã in processione extraordinaria nõ datur talis occasio peccati, libertatis, & relaxationis, cũ intrent multæ fœminæ, ac viri, imò maior occasio libertatis, relaxationis, & abusuũ dari potest, quando fœmina intrat ad audiendam missam priuatã, quã postulat sibi dici in claustro, quod licitum esse, concessit supra Rodriguez, ergo licita erit similiter processio extraordinaria, in qua minor occasio est relaxationis, libertatis, scandali, & abusus, vt patet. Præterea, addidit Portel, argumentor ad hominẽ, nam si idem Rodriguez ait, posse praelatũ facere secundam vnã processionem vespere, vt mulieres intrent ad videndũ claustrum, etiam si manẽ facta fuerit iam alia processio, & illa processio facta vespere est insolita, & voluntaria ad libitum, solumq; vt videatur claustrum ornatus, cur non poterit idem praelatus facere extra festũ, alia processionem insolitam, vt videatur fabrica templi? Hæc Portel contra fundamentum nostri Auctoris.

Sed facillimo negotio potest huiusmodi impugnationis iaculũ recudi, ac retorqueri, nã maior libertatis occasio potest sumi, quãdo in processione extraordinaria intrant mulieres, & viri, quã quãdo intrat nobilis, quædam

Bullar oracu-
lo 2. Pij V. 155
p. 116.

Tuetur sen-
tẽtia Aucto-
ris.

quædam foemina ad audiendum sacrum in clauſtro, quia ſi ſemel licite conceditur fieri quandam proceſſionem extraordinariam, & inſolitam inde aditus, ſeu porta aperitur ad faciendam aliam, & aliam, & plures proceſſiones toties, quoties adlibitum voluerint prælati, quod magnæ libertatis, relaxationis, & abuſuum poſſe motuum gignere, quis non videt? Præterea quando Papa aliquid indulget abſolutè dicendo, *toties, quoties*, adhuc uſum prudentem, & rationabilem tantum concedere cæſetur, idque ratio, & æquitas dicat. Vnde quando concedit, & permittit mulierum ingreſſum ad clauſtra Monachorum cauſa proceſſionis, id debet intelligi, iuxta mentem præſumptam concedentis, qui ſi ſuper hoc rogaretur, proculdubio reſponderet, non eſſe ſuæ intentionis dare tam amplam facultatem ingrediendi, niſi indiebus, quibus ex more Eccleſiæ, vel Religionis ſolet fieri proceſſio. At diuerſa ratio militat in foemina ingrediente clauſtrum ad audiendam Miſſam, quam facit ibi proſe celebrari, maximè ſi eſt nobilis, nam hæc intrat aſociata honeſtis, & ſolitis ancillis, & clientibus, & ad rem ſacram ſolitam quotidie fieri, & cum aliquoties eueniat eſſe in clauſtro aliquod ſacellum, vel altare dicatum alicui ſancto, vel in quo ſacient ſepulti maiores dictæ foemine, ſufficiens moraliter videtur hæc cauſa deuotionis ad illum Sanctum, vel celebrandi Miſſas, & officia pro ſuis diſunctis, vt huius intuitu poſſit ingreſſus talis permitti. Sic debet intelligi, & explicari doctrina Auctoris, dicto art. 3. vt ipſe aperte explicat in explicat. Cruciatæ ſuper dicta Bulla Pij V. num. 4. 15. & 16.

Neque obſtat argumentum ad hominem adductum pro confirmatione ſuæ ſententiæ à Portel, nam ex dictis facile patet ſolutio, ibi enim num. 20. expreſſè loquitur de proceſſione ſolita fieri apud quosdam Conuentus in Hiſpania in feſto Corporis Chriſti, in quibus non ſolum manè, ſed etiam veſperè ſolet fieri proceſſio, vt omnes commodè videant ornatum clauſtri, & laudem redant Domino. Vnde reſoluit Auctor, quod adhuc finem poteſt fieri altera proceſſio ad veſperum, vt mos eſt fieri apud inſigniores Conuentus Salmanticæ, vnde perperam intelligit Portel dictum noſtri Auctoris de proceſſione inſolita, & ad libitum facta veſperè. Cum noſtro Auctore tenet Villalobos 2. part. ſummæ tract. 35. diff. 35. num. 12. citans Sorbo Capuccin. in Addit. ad Compend. pag. 364. num. 7. Ioan. Cruz in Epitome. lib. 1. cap. 5. conſul. 3. ad finem, idem docet Sanchez dict. cap. 17. num. 23. & 24.

6 Prælati ſuperiores poſſunt abſoluere à prædictis pœnis, & diſpenſare cum Fratribus admittentibus mulieres intra clauſuram, ex animi ſimplicitate, bona fide, & ſine dolo, vt conceſſit Gregorius XIII. *ibidem dict. art. 1. & quaſt. 24. art. 17. tom. 1.*

Idem docent Cruz in Epitome lib. 1. cap. 6. dub. 15. conſul. 6. Portel verbo, *clauſura Monialium* nu. 27. Villalobos dicta difficul. 35. num. 19. Sanchez eo cap. 17. num. 41. & 42. vbi num. 43. Addit, poſſe excommunicatum

catum, vel suspensum absoluti in foro conscientia, virtute Bullæ Cruciatæ, vel privilegiorum Religionum, quanvis censuræ illæ iam deductæ sint ad forum contentiosum. Quia, inquit, in dicta bulla, & privilegijs ea facultas conceditur illimitatè, & sine vlla restrictione, & huius sententiæ fuisse ait, nostrum Auctorem in *Addit. ad Cruciatæ. § 9. num. 94.* licet olim aliud senserit in exposit. dicti Motus proprii num. 34. Sed reuera in dicto loco addit. tantum agit Auctor de absoluteione excommunicati nominatim, cui eam posse impendi, etiam in foro exteriori, dum modo parti satisfiat, aut detur cautio de satisfaciendo, ibi resoluit. Et nullû verbum facit de suspensione, in qua absoluenda cum sit diuersa ratio, loquendo in terminis dicti Motus proprii, aliud dicendum est cum Auctore *dict. num. 34.* vbi tandem docet, posse absolui ab ista suspensione Regulares per suos Prouinciales in vtroque foro, siue ea sit publica, siue secreta, eò quod habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, adinstar Episcoporum, qui id possunt, quando suspensio non est reseruata Pontifici. Adhucque Auctor. *Ibidem num. 35.* non posse confessores absolueri ab inhabilitate ad officia contracta ex tali admisione seminarum intra clausuram Conuentus, virtute Cruciatæ: benè tamen virtute cuiusdam magni privilegij Eugenij III. concessi Minoribus, vt religiosi possint semel in vita absolui ab ea, & similibus inhabilitatibus ad officia Ordinis per confessores à prælatis deputatos. De quo vide Ledesma 2. p. quarti quæst. 26. art. 1. fol. 353. Henriq. lib. 8. de Eucharist. cap. 40. num. 4. & lib. 7. de Indulgent. cap. 13. num. 2. Couar. cap. *Alma mater.* l. p. §. 11. num. 16. Sotum in 4. dist. 22. art. 3. §. primus eius casus, quos refert, & sequitur Sanchez *dict. num. 43.* qui ad idem *dict. lib. 6. cap. 15. num. 76.* Portel in *addit. ad dub. verb. clausura Monachorum.* num. 7. in fine, & verb. *Abbas.* num. 2. & sequentibus. Vbi cum Auctore teneri, & limitari, nisi delictum sit deductum ad forum contentiosum.

7 Attento iure communi licitè potest Monachus à suo Monasterio exire cum licentia prælati Conuentualis, iusta ad id existente causa ab ipso prælato iudicanda, iure autem speciali maior causa requiritur, v.g. pro Carthusiano. Vnde erit peccatum mortale frangere clausuram, quæ de iure communi obligat Regulares, quando fit cum contemptu regulæ, & professionis, & transgressione præcepti specialis superioris, vel cum notabili scandalo, aut damno monasterij. *Tom. 1. quæst. 50. art. 1.* De quo Nauar. in *cap. Statimus* num. 35. Villalob. *dict. tract. 35. diff. 36. num. 1.* Portel in *addit. ad dubia* num. 1.

8 Monacho non licet sine licentia ad superiorem accedere, ex Concilio Tridentino, nisi accedat quasi appellado à grauamine illato à prælato inferiori, quo casu à culpa mortali excusatur, cum propria defensione sit de iure naturali, & ita declaratum fuisse à sacra Congregatione testatur Auctor se accipisse à quodam religioso grauissimo Diffinitori Generali Ordinis. *Ibidem art. 2. & quæst. 29. art. 2. & quæst. 30. art. 3. tom. 1.* De

Exponitur
vera sententia,
& mens
Auctoris.

Trid. sess. 25
cap. 4. de reg.

quo Nauar. in *cap. non dicatis* 12. quæst. 1. num. 61. & nos diximus supra resolut. 10. num. 3. & 13.

De Monacho exeunte à claustro animo audiendi leges, vel Physicam, vide infra de Monachis num. 15.

RESOLVTIO XXVIII. De Commendatarijs Militiarum.

COMMENDATARIJ Militares tanquam personæ Ecclesiasticæ gaudent priuilegio canonis, & fori. ex Pio Quarto pro Ordine Sancti Ioannis Baptistæ, & Gregorio XIII. pro Ordine S. Iacobi. Vnde non licet iudicibus sæcularibus cognoscere de eorum causis, eò quod sint exèpti à iurisdictione sæculari. Praxis obseruat, quod causæ criminales horum Commendatorum suis iudicibus conseruatoribus remittantur per Regios Consiliarios, declarando nullam vim inferre ex communicando iudices sæculares, nec ipsos iudices sæculares vllam vim inferre, non admittendo appellationē, etiã in grauibus delictis, vsquequò inhibeantur. Verum est tamen secundum aliquos, quod in causis ciuilibus, & in his, in quibus deliquerint, respectu officiorum Rectorum, Correctorum, Magistratum, aut aliorum, quæ ab ipsis administrantur, tanquam merè sæcularibus, & in delictis grauibus, ratione quorum priuilegium fori amittūt, apud iudicem sæcularem possunt conueniri. *Tomo 2. q. 2. art. 2. & q. 62. art. 13. & tom. 1. q. 13. art. 2. §. ex qua Bulla.* De quo Bobadilla lib. 2. Politicæ cap. 19. num. 12. Auendaño in cap. 2. n. 11. ad finem 2. p. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 4. *Ordinamenti colum.* 1319.

Azor in *inst. moral.* tom. 1. lib. 13. cap. 3. §. tertio quæritur, resoluit dictos Commendatarios coniugalem castitatem tantummodo promittentes clericorum imunitate habere in his, quæ Romani tribuere Pontifices, in cæteris non item. Idem absolutè tradit Mota lib. 2. confirm. Ordinis S. Iacobi cap. 1. §. 8. probat. 6. n. 6. & 7. & §. 9. probat. 7. num. 1. & sequentibus. aitq; idem tenere Nauar. de redditibus nu. 55. & 56. & in apologia num. 15. & 16. Graffis lib. 2. de cisaurearum num. 33.

2. Iudices sæculares vt possint inhiberi à cognitione causarum horum Commendatorum Militarium, necesse est, quod constet ipsos esse legitimos, & expressè professos residentes in Conuētibus sui Ordinis, nec sufficit deserre habitum Religionis, vt reputentur professi, & gaudeat priuilegio fori, etiã si gestent per annum, & diè nam hæc tacita professio iuxta mentem Concilij in Monachis iura claustrum commemorantibus, & in actibus Professorum exercitatis tantum admittitur. *Ibidem art. 14. diel. quæst. 62.* De quo Bobadilla vbi supra num. 17.

3. Dicti Commendatarij occidentes clericum perdunt priuilegiū fori

*Trid. Sess. 24.
cap. 11. de re
formati.*

fori, & tanquam merè seculares possunt puniri à iudice seculari, etiam si post patratum occisionis crimen professionem fecerint. *Ibidè art. 15.* De quo Bobadilla vbi supra num. 24. fol. 1144.

4 Frangentes autem pragmaticas Regias non sunt conueniendi pro pœnæ solutione, aut condemnandi, nisi coram suo iudice conseruatore, iuxta veriore sententiam, qui pœnam à pragmatica taxatam cõtra ipsos Commendatores ad vnguem exequi debet. *Ibidem art. 16.* De quo Salzedo in *Practica* cap. 55. pag. 202. vers. ex quibus, *lal. Clar. in Pract. §. fin. q. 36. n. 26.* Bobadilla vbi sup. n. 26. fol. 2144.

5 Commendatorũ exterorum regnorũ priuilegia, & in dulta examinanda sunt, quod si sint localia pro solis Prouincijs, & Regnis, in quibus eorum Religiones Militares sunt institutæ, extra illas nõ fruuntur dictis priuilegijs, tã in ciuilibus, quã in criminalibus, sicq; coram iudicibus secularibus locorũ, vbi contraxerint. ant deliquerint, optimo iure possunt conueniri, & sententia condênatoria contra illos potest executioni mandari, non obstante declinatoria iurisdictionis intra annũ fatalem, & missione litterarũ, & censurarũ à suo iudice conseruatore, maxime si extra taxatas dietas eas expedierit. *Ibidem art. 17.* De quo Couar. lib. 1. *Pract. cap. 11. num. 5. & 6.* Greg. Lop. in *l. 2. tit. 7. part. 3. verb. otros Religiosos.*

6 Confratres Ordinis D. Ioannis portantes mediam Crucẽ albam dictam, Thau, reputantur vt merè seculares sine regula, & cum suis bonis, & vxoribus viuentes, ac per consequens nõ gaudent priuilegio fori, nec à tributis sunt exempti. *Ibidem art. 18.* De quo Azcuedo in *l. 1. tit. 14. num. final lib. 6. Recopel.* Bobadilla lib. 2. *Polit. cap. 18. n. 232.* Vide Sanchez lib. 7. *decalog. cap. 8. nu. 40.* vbi agit de Fratribus Ioannis de Deo, an possint testari.

7 Reges Hispaniarum sunt perpetui Magistri, seu administratores Militiarum S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantara cum omnibus suis iurisdictionibus, redditibus, iuribus, obuentibus, & vniuersis pertinentijs suis, ex vnione perpetua, & incorporatione facta per Adrianum Sextum Carolo Imperatori, & eius successoribus Regibus Castellæ, & Legionis. *Tom. 2. q. 57. art. 11.* De quo Mora lib. 1. de confirmat. *Ordin. Sancti Iacobi cap. 4. §. 36.*

8 Propriè tamen non sunt Magistri dicti Reges, non enim faciunt professionẽ alicuius Ordinis ex dictis Militaribus, iuxta decretũ Tridentinũ, neq; afferunt habitũ illius, sed sunt tantum administratores. *Tom. 2. q. 122. art. 3.* Vide infra de elect. *Prelatorum num. 22.*

Tri. Sess. 25. cap. 21. de Regul.

9 Dicti Commendatarij Militares tenentur de redditibus cõmendarũ pauperibus erogare, sicut de bonis Ecclesiasticis, iuxta dispositionem suæ Regulæ, nec licet illos expendere absque peccato, nisi in ea, in quæ Regula, quã professi sunt, iubet impendi. *Tom. 2. q. 57. art. 5.* De quo Naua in *Apolog. de Redditib. Eccles. q. 1. monito 38. 55. & 61. n. 18. &*

de redditibus quæst. 1. nume. 95. & 96. & quæst. 3. num. 30. & 31. Mota in lib. instruction. Commendatar. tendent. ad perfectionem cap. 4. §. 4. num. 50. Quidquid in oppositum contendat Azor vbi supra cap. 4. §. sexto quaritur, & Sanchez lib. 7. decalog. cap. 8. num. 29.

10. Commendatores S. Ioannis, vulgo, Maltenses, nuncupati, sunt verè religiosi tria vota essentialia profitentes, gaudentque privilegio Canonis, & fori, & per eorum professionem dirimi matrimonium ratū non consumatum, tenent plures, tanquam indubitatum, quia hi promittunt solemniter obedientiam, paupertatem, & castitatem absolutam, & non coniugalem. Aliorum verò Ordinum Militarium equites, seu Commendatores sunt religiosi, non absolutè, & simpliciter, sed religiosi Militares tria vota substantialia, obedientiam, paupertatem, & castitatem coniugalem, secundum sui Ordinis regulam promittentes. Vnde per eorum professionem non soluitur matrimonium ratum. *Tom. 1. quæst. 1. art. 7. & tom. 3. q. 1. art. 6.* De quo Corduba in Summa quæst. 143. in fine, & quæst. 178. Nauar. de Regularibus lib. 3. consil. 12. p. 242. & tit. de conuers. coniugatorum consil. 1. pag. 296.

Idem docent Miranda tom. 1. Manual. quæst. 27. art. 6. Azor vbi supra cap. 6. §. quarto quaritur, Sanchez supra nu. 35. vbi docet hos equites D. Ioannis posse testari: & posse succedere in maioratum, sicut & alios commendatarios, qui vxorem ducere possunt, tradit dict. lib. 7. cap. 15. num. 5. & 50. & Mota supra lib. 2. cap. 2. §. 18. num. 3. vbi agit de potestate testandi commendatorum coniugatorum. Vide apud Bullarium bullam exemptionis, & confirmationis Militiæ Sancti Iacobi de la Espata.

11. Commendatarij coniugati in Castella, & Portugallia dominium habent dispensatiuè fructuum iam perceptorum de suis commendis, & eorum, quæ sua industria acquirunt, ex vsu, & consuetudine antiqua Apostolicis privilegijs roborata, ac proinde possunt ea licitè inter liberos distribuere, instituire de illis maioratum, ac testari; sed pro maiori conscientiæ securitate facultatem testandi illis concessit Gregorius XIII. apud Bullarium. *Tom. 3. quæst. 29. art. 7.* De quo Molin. 2. 2. tract. 2. disp. 14. col. 772. alter Molina de primogenijs Hispan. lib. 2. cap. 9. num. 69. Vide infra de testam. num. 7.

Ad quod Azor vbi supra cap. 5. in principio, & cap. 4. in fine, Sanchez lib. 7. decalog. cap. 8. num. 2 vsq; ad 38. vbi latè agit de voto paupertatis equitum Militarium, & num. 32. docet ludentes cum his Commendatarijs non teneri parta in ludo restituere, ex Aleozer de ludo c. 39. Mota lib. 2. de confirm. Ordin. S. Iacobi cap. 2. §. 18. num. 1. ait hos milites habere tantum vsu, & ad ministraticnem bonorum. Et idem reperit eodem lib. 2. cap. 2. §. 26. num. 8. sed sibi ipsi contradicit, nam eodem §. 18. num. 3. supra num. 11. proximè citato dixerat, quod nec Summus Pontifex à Commendatarijs coniugatis fortè auferre possit potestas

Bullar. Bulla,
3. Alexandri
III.

Bulla. bul. 35
Gregor. 13.

potestatem testandi de bonis patrimonialibus, & sua industria acquisitis, quia per suam professionem, inquit, à se non abdicant dominium eorum bonorum.

12. Anniversaria, & oblationes Ecclesiarum pertinentium ad Ordines Militares, non pertinent ad Commendatores, seu Præceptores Militiarum, sed ad Vicarios, & Rectores illarum, quia illa non veniunt appellatione decimarum, quarum perceptiones tantum ex Apostolica dispensatione ipsi commendatarijs conceduntur, *tom. 1. quest. 36. art. 7.* De quo vide Nauar. in Apolog. de reddit. num. 15. vsque ad 18. Mota, dicit lib. 2. cap. 1. §. 10. num. 9. Sed non placet quod ibi docet oblationes pertinere ad Commendatores, ea enim debere seruientibus altari, ius, & ratio dicitur. De quo etiam Aluarus Valascus, lib. 11. Consult. consul. 14.

De clericis Militaribus extra claustrum viuentibus ex legitima licentia, & beneficio inseruientibus, eosque posse testari, dummodo quotannis inuentarium bonorum tempore præfixo superiori, sicut alij commendatarij, præsentent, & quintam bonorum partem Monasterio relinquant, tradit Sanchez supra, num. 37.

RESOLVTIO XXIX.

De Commissarijs in Ordine Minorum.

IN singulis Capitulis Generalibus ob amplitudinem Ordinis eligitur vnus Commissarius Generalis de familia, de qua non est electus Minister Generalis totius Ordinis, vt si Generalis assumptus est ex familia Cismontana, Commissarius Generalis tunc erit assumendus ex familia Ultramontana, & vice versa. Cui electioni suffragantur Patres illius familiae, de qua eligendus est præfatus Commissarius Generalis, ex Bulla vniõnis Leonis X. quæ exstat apud Bullarium. Eius autem officium durat tantum per triennium, quo elapso alius eligendus est in Congregatione Generali intermedia, nisi bello, aut simili alio impedimento impediatur conueniti Vocales, tunc enim ad Ministrum Generalem de consilio aliquorum Patrum attinet eundem Commissariũ Generalem continuare, vel alium denouo instituire, vt in statutis Generalibus Toletanis, cautum est, *tom. 1. quest. 31. art. 1.* De quo Miranda, *tom. 2. quest. 11. art. 1. Q. 6.*

Bullar. Bullar.
1. Leonis X.

2. Iurisdictio, seu potestas huiusmodi Commissarij Generalis est plenissima super Fratres, & Moniales suæ familiae, sicut est Generalis Ministri super totum Ordinem, ex dicta Bulla vniõnis, habetque iurisdictionem Ordinariam, & non delegatam, cum quia eligitur ab Vniuersitate vnius familiae, quæ licet sit pars, respectu totius Ordinis, est tamen totum, seu vniuersitas, & communitas respectu electionis illius fami-

lit, cum etiam quia habet auctoritatem beneficio legis, quod sufficit ad constituendam iurisdictionem ordinariam. Unde potest delegare, etiam quando est electus, seu institutus a solo Ministro Generali extra Capitulum ob bellum, vel aliud simile impedimentum, cum id delegato ad vniuersitatem causarum concedatur, vt est noti iuris, quidquid in oppositum uisum dicitur Collector. Item est verus prælatus habens dignitatem Ecclesiasticam, eamque amplissimam, & ordinariam, si est electus in Capitulo, *ibidem artic. 2. & 3.* De quo Miranda supra art. 2. & 3.

3 Præfatus Commissarius Generalis non potest amoueri a Ministro Generali, aut Capitulo sine causa, quando quidem auctoritate Patris instituitur, & per consequens a nullo eius inferiori potest deponi. Minister vero Generalis totas suas vices illi committit pro sua familia, ex dicta Bulla Vnionis, nec illi licet eiusdem auctoritatem pro libito limitare, quanuis sit illius verus superior, nam hæc superioritas quoad correctionem tantum debet intelligi. Bene tamen ille existens in familia sibi referuare aliqua specialia negotia, vel uisitationem alicuius prouinciæ potest, quia hoc de iure, & consuetudine illi competit, vel etiam potest limitare, & restringere eius auctoritatem ex causa rationabili, & de consensu, & arbitrio Capituli Generalis, etiam intermedij vnius tantum familie. At non licet ab eo auctoritatem ordinariam auferre in prouincias suæ familie, super quas instituit aliquem Commissarium nationalem, quia de eo est facta specialis prohibitio, *ibid. art. 4.* Idem docet Miranda supra art. 4. qui art. 5. tradit prouincias Indiarum, seu noui Orbis esse exemptas a Commissario Generali Ultramontano, & idem ait de Conuentu Parisiensi.

4 Minister Generalis discedens a familia, de qua assumptus fuit potest relinquere loco sui aliquem Commissarium pro eo tempore, quo absens fuerit, de consensu tamen definitorum Capituli Generalis, ex Leone X. *ibid. art. 5.* Idem docet Miranda supra art. 9.

5 Item apud nos Minores est alius Commissarius Generalis Indiarum residens in Curia Regis Hispaniæ, qui in omnibus, & per omnia est immediatus Ministro Generali habetque vocem adiuam, & passiuam in Capitulo Generali Ordinis, cui etiam si subdantur omnes Fratres Indiarum, non ideo priuatur iurisdictione in eisdem Commissarius Generalis familie, a quibus etiam eligitur. Quanuis autem dictus Commissarius Generalis Indiarum immediatè subdatur Ministro Generali, quoad correctionem tamen grauium delictorum subditur Commissario Generali familie, vel Prouinciali, in cuius prouincia residet, vt in si mili circa Regularem exemptam notorie extra claustrum delinquentem cum scandalo, qui ab Episcopo puniri potest, si intra tēpus a te præfixum, superior non puniat, de iure Concilium Tridentinum, tom. 1. q. 52.

Trid. sess. 25.
de Regnl. cap.

74.

art. 1. & 2. & tom. 2. quæst. 2. art. 6. & quæst. 63. art. 4. De quo Sanchez lib. 7. de mag

7. de matrimonio disput. 33. num. 23. qui affirmat non posse puniri per censuras, vide infra de Retractionibus, retract. 8.

6 De officio, & auctoritate dicti Commissarij Generalis Indiarum late agit Miranda supra quæst. 14. art. 1. vbi tradit, primum præfectum huic officio, & dignitati fuisse P. F. Franciscum de Guzman filium illustrissimi Conuentus S. Francisci Salmanticensis, qui fuit creatus, anno Domini 1572. tempore Phillipi II. Regis Hispaniæ.

7 Commissarius Curia Romanæ necessario debet esse de familia, de qua assumptus est Commissarius Generalis habetque eandem auctoritatem in illa, quam habet Procurator Generalis in sua familia cū omnibus suis præminentijs, & obligationibus, vna sola dempra, orandi scilicet, coram Domino Papa, & interessendi in eius Capella, quæ soli Procuratori Romano representanti personam Generalis Ministri apud suam Sanctitatem competit, *tom. 1. quæst. 53. art. 3.* De quo Miranda *tom. 2. quæst. 13. art. 2.*

8 Procurator vero Romanus, cum sit Vicarius Ministri Generalis, ab eodem institui potest, non sequendo cōsiliū Definitorij, & Discretorij Ordinis, licet ex cōsuetudine, & statutis teneatur consulere definitores, & discretos in Capitulo Generali congregatos, tantamq; auctoritatē, ac potestatē habet, quantam ei Generalis Ordinis impartire, seu cōcedere pro libito sibi placuerit. Item voce actiua, & passiua gaudet in electione Ministri Generalis, in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, ex auctoritate Apostolica: qua etiam cautum est, vt non possit continuari in suo officio vltra triennium, neque post illud expletum iterum eligi in Ministrum, aut Cōmissariū Generale, nisi post lapsum duodecimannorum. Quoad cætera ad hoc attinentia consule statuta Ordinis, *ibidem art. 1. & 2.* De quo hæc Miranda dict. *quæst. 13. art. 1.*

9 Commissarij Prouinciales cum plenitudine potestatis à Ministro Generali instituti nullam auctoritatem habent circa eos casus, in quibus Capitulum Prouinciale vel Minister Prouincialis habet potestatem, vt circa institutionem prædicatorum, & confessorum, ac receptionem nouitorum, vel expulsiōem ab Ordine, & similia, ex declaratione Capituli Burdegalenfis anno Domini 1520. Item nil possunt ordinare, & innouare, vel ordinata mutare, nec contra statuta Prouinciæ facere sine consensu Patrum Prouinciæ, vel maioris partis vocalium, ex statutis Salmantinis, nec sunt exempti à potestate Commissarij Generalis de familia, *tom. 1. quæst. 54. art. 1. vide infra num. 13.*

De quo late Mi ad. to. 2. q. 15. a. 3. vbi concl. 2. addit hos cōmissarios, seu Visitatores nō posse fratres extra prouinciā sibi cōmissā mutere, nec in ea eligi in Prouinciales, nec habere votū in electionibus, aut diffinitorio, sed tantū auctoritatē habere ad eas cōfirmandas, si præsideant Capitulo in absentia Generalis, & Portel in addit. ad dubia, verb. *Cōmissarius prouinciæ n. 3.* addit, nec Generale posse eis concedere, vt simul cū ipso habeant:

habeant votum in capitulo, benè tamen, vt in eius absentia tanquam sui procuratores, seu Commissarij id nomine suo faciant, vt docet idem Portel, ibi. *num. 2.*

10 Huiusmodi tamen Commissio data Ministro Prouinciali pro sua Prouincia, cum detur officio, & non personæ non expirat cum Prouincialatus, sed transit ad successorem in officio, quoad vsque fuerit reuocata, vt declarauit Capitulum Generale Florentinum Anno Domini, 1493. expirat tamen morte concedentis, *ibidem in fine.* Vide Portel, verb. *Commissarius Prouincia. nu. 2.*

11 Commissarij in absentia Prouincialium eligendi sunt, iuxta statuta vniuscuiusque Prouinciæ, illis autem deficientibus, ad generalia ordinis recurrendum est, semel vero electi eandem potestatem habent, quam ipsi Prouinciales Ministri, à quibus non potest eorundem auctoritas limitari ex eo quod non possunt recedere, nisi fuerit sufficienter prouisum de ouium gubernatione, iuxta Tridentinum Decretum. Verùm est tamen, quod generalia statuta illorum potestatem in aliquibus limitant, scilicet, quod non possint celebrare Capitulum, vel Congregationem, dum vocales ad Capitulum Generale missi non fuerint reuersi, nec aliquod negotium graue peragere, nisi mora Prouincialis sit culpabilis, vel eius regressus sit plenus impossibilitate, tunc enim Præses Prouinciæ cum consilio Discretorum poterit de re, & super negotio prouidere, vt statuta Salmantina disponunt. Aduertant tamen dicti Commissarij, quod litteræ, & patentes Ministri absentis sunt ad vnguè seruandæ, non enim definit esse prælatus, nec amittit iurisdictionem propter absentiam, *ibid. art. 2.* Idem docet Miranda, dict. quæst. 15. art. 1. vbi latè.

*Trid. ses. 23.
c. 1. de refor.*

12 Commissarij vice Prouincialium legitimè impeditorum missi ad Capitulum Generale eliguntur per Ministrum, & definitores Prouinciæ, habentque vocem actiuam, & passiuam in ipso Capitulo, ex statutis Toletanis, non obstante decreto Concilij Tridentini, quia hi tantum instituuntur Commissarij, seu procuratores Prouincialium ad eligendum suo nomine, nec per eos supplentur vota absentium, nec hæc est vera suppletio, sed commissio, ex declaratione Cardinalium, *ibidem art. 3.* Idem docet Miranda sup. art. 2.

*Trid. ses. 25.
de Reg. c. 6.*

13 Commissarij missi ad visitandas prouincias habent plenariam potestatem, idèdque vsu obtentum est, vt in litteris patentibus mittantur, cum plenitudine potestatis, per constitutiones tamen generales restricta est, quæ super hoc consulendæ sunt. Pro quo aduerte, quod non admittentes dictos Commissarios, seu visitatores, vel contra eos rebelantes, aut contradicentes, ipso iure excommunicantur, absolutioque reseruatur Papæ, & priuantur officijs habitis, inhabilesque sunt ad futura, ex decreto Gregorij XIII. quod debet intelligi, nisi dicti visitatores aliquid attulerint contra Ordinis statuta, tunc enim contradicentes,

& rebelles non incidunt in dictas pœnas. *Ibidem art. 4.* De quò Miranda supra dict. art. 3. Portel verb. *Comissarius Prouincia*, num. 1. & in addit. eodẽm verbo num. 1. vide supra num. 9.

RESOLVTIO XXX.

De Conceptione B. Mariæ Virginis.

SIXTUS Quartus decreuit non peccare mortaliter, nec venialiter, nec esse hæreticum sentire B. Virginẽ Mariam in suo conceptu fuisse immunem à peccato originis, vel sentire eius rei oppositam, insuper damnauit affirmare præsumentes sanctam Romanam Ecclesiam de spirituali tantum Conceptione, & Sanctificatione festum celebrare, vt habetur in Extrauaganti, *Græue nimis*, Bullar. Bulla de Reliq. & vener. Sanctorum, & refertur in Bullario. Quod & confirmauit 17. Sixti 4. Concilium Tridentinum, ferens excommunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ referuatam contra contrarium dicentes, aut docentes. *Tridẽ. sess. 5. canone ult.* Hoc tamẽ debet intelligi, nisi adsit scandalũ, aut pertinacia, tunc enim ex circumstãtia maioris vel minoris scandali, vel pertinaciæ erit culpa mortalis, vel venialis oppositũ asserere. Quapropter prædicatores publicẽ populo prædicantes B. Virginem non fuisse immunem à labe originali vix à peccato excusantur, vnde tanquam scandalosi repellendi, & condemnandi sunt, non ratione falsitatis dicti, sed ex scandalo, & indiscretione in prædicando, maximẽ hisce temporibus, quibus erga B. Dominæ immaculatũ conceptũ tanta pietas, & deuotio viget, tãtaq; solemnitate eius festũ celebratur, vt de eo non esse opinionis, sed fidei communiter fideles existiment. Ideòque Pius Quintus ex sacra Prædicatorum familia ad Pontificatum summum assumptus, volens sua pietate, & paterno affectu huiusmodi malis obuiare, in quadam constitutione confirmatoria illius, quam ediderat Sixtus Quartus addidit graues pœnas suspensionis à Diuinis, & priuationis officiorum, ac inhabilitatis ad illa, contrarefellentes, aut oppugnantes cõtrariam opinionẽ, vel de ea vulgari sermone scribentes. Quæ constitutio licet quoad dictas pœnas non sit in vsu, non parum tamen conducit ad piam opinionem confirmandam. *Tom. 1. quæst. 57. art. 1. & 2.*

De quo Suarez de censur. disp. 22. sect. 5. à num. 30. & tom. 2. in 3. p. D. Thom. quæst. 27. supra art. 1. & 2. sect. 6. Vazquez in 3. p. D. Tho. quæst. 2. ar. 1. & 2. Corduba in quæstionar. quæst. 44. concl. 3. vbi refert, in Vniuersitate Parisiensi tanquam scãdalosos castigari solere qui contra opinionem piam audent publicẽ prædicare, & de facto ob id punitum fuisse quendam Doctorem Ioannem Veri, anno 1497. addit, teste Miranda lib. de Immaculata Conceptio, Virginis cap. 99. fol. 736. qui

etiam ad idem citat Salazar libro pro defensione Immaculatæ Virgin.
Concept. cap. 42. sæculo 15.

2 Post hæc Dominus Paulus Quintus volens submouere dissen-
siones, iurgia, & scandala, quæ cum magna Dei offensa in populo Chri-
stiano oriuntur ex occasione assertionis affirmatiuæ, quod B. Virgo fue-
rit cum peccato originali concepta, in generali Congregatione Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis contra hæreticam prauitatem habita, post longam, & maturam discussionem constituit,
vt in posterum nullus audeat in publicis concionibus, lectionibus, con-
clusionibus, & alijs actibus publicis id asserere, donec res à Sede A-
postolica definiatur, sequenti Decreto in forma Breuis in hunc mo-
dum.

Feria quinta die 31. Augusti anno à Natiuitate Domini nostri Ie-
su Christi 1617. in generali Congregatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ,
& vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in mōte Qui-
rinali coram Sanctissimo D. N. D. Paulo Diuina prouidentia Papa
Quinto.

Sanctissimus Dominus noster post longam, & maturam discutio-
nem, auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Car-
dinalium contra hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum, re-
accuratè, ac diligenter perpensa, prouidè considerans, quod quanuis in
Constitutione felicitis recordationis Sixti Quarti super Conceptione
Beatissimæ Virginis Mariæ, pro submouendis inter Christi fideles scā-
dalis, rixis, & contentionibus edita, à Sancta Tridentina Synodo inno-
uata, & deinde in alia constitutione Sanctissimi Pij V. super eadem re,
quas similiter sanctitas sua innovauit cum quibusdam prouisionibus, &
adiectionibus pœnarum pro efficaciori earum obseruatione, relinqua-
tur vnique libera facultas tenendi, & etiam asserendi vtranque par-
tem, quod scilicet, fue it, vel non fuerit concepta cum peccato origi-
nali, dum tamen neutra veluti erronea, aut hæretica damnetur. Nihilom-
minus ex occasione assertionis affirmatiuæ in publicis concionibus,
lectionibus, conclusionibus, & actibus publicis, quod eadem Beatissi-
ma Virgo fuerit cum peccato originali concepta oriuntur in populo
Christiano, cum magna Dei offensa scandala, iurgia, & dissensiones.
Propterea volens huiusmodi scandala ex debito summuneris prouide-
re, decreuit, & præcepit, ac præsentis decreti virtute mandat, & præ-
cipit omnibus, & singulis cuiusuis Ordinis, & Instituti Regularibus, &
alijs quibuscumque tam Ecclesiasticis, quam secularibus personis cui-
usuis conditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis tam Ecclesiastice,
quam secularis, etiam si specialis, specifica, & indiuidua earum
esset necessariò mentio facienda, vt in posterum, donec articulus huius-
modi à Sancta Sede Apostolica fuerit definitus, vel per sanctitatem
suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeat in

Tridēt. sess. 5.
canon. vii.

in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Contra facientes autem eadem Sanctitas sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subijci censuris, & pœnis contentis in supradictis constitutionibus suorum prædecessorum, & sua ipso facto incurrendis. Per huiusmodi tamen provisionem Sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu, & terminis, in quibus de præsentis reperitur, præter quam quoad supra disposita. Vtius sub eisdem censuris, & pœnis mandans, quod negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta in peccato originali, in prædictis publicis actionibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent. Insuper voluit, & expressè mandauit, vt extra hos casus expressos publicorum actuum, in reliquis omnibus supradictæ constitutiones firmæ, & illæ sè remaneant, & exactè obseruentur perinde, ac si præsens decretum non emanasset. Et ita decreuit, & mandauit vbicunq; inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte supradictis constitutionibus, & alijs omnibus in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obseruatione, & executione præsentis decreti, & omnium in eo contentorum, quod contra huiusmodi transgressores, etiam Regulares cuiusvis Ordinis, & instituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quascunque Ecclesiasticas, & sæculares personas cuiuscunque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis tam Ecclesiastica, quam sæcularis, tam Episcopi, quam Prælati superiores, alijque ordinarij locorum, quam hæreticæ prauatis vbique locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuiuslibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, ac pœnas coercendi, ac puniendi. Voluit demum, ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, quod præsens decretum, seu illius exemplar ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctet, & afficiat, perinde, ac si vnicuique personaliter intimata fuissent. Quodque præsentium transumptis, etiam impressis manu notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ indignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Andreas de Pittinis S. Roman. & vniuersalis Inquisitionis notarius. De quo Portel verb. *Prædicatores*, n. 6. & in addit. ad dubia verb. *concep. Deiparæ* n. 8. Villa 1. p. tract. 17. dif. 25. n. 11.

3. Tandem S. D. N. Gregorius XV. anno Domini 1622. die 2. Junij sub excommunicationis pœna, & alijs pœnis præcepit, ne opinio Diui Thomæ, etiam in priuatis colloquijs vel scriptis practicetur, vel defendatur. Insuper quod omnes, quicunque illi sint, clerici, vel Regu-

lares recitantes officium Conceptionis Deiparæ in festo ipsius expriment in illo nomen Conceptionis, & non sanctificationis. De quo For tel in addit. ad dubia Regul. verb. *Conceptio Deiparæ* nu. 8. & 9. Comitol. lib. 6. Ref. onf. Moral. quæst. 40. qui ponit casum cuiusdam concionatoris, qui fuit accusatus, eo quod prædicando subdociuit, qualiter possent infirmari argumenta partis oppositæ.

Ad hæc operæ pretium duxi referre ad maiorem laudem Virginis quod in Vniuersitate Parisiensi post solemnem conferentiam, seu disputationem anno Domini 130. accidit; in eamque noster Subtilissimus Scotus auxilio speciali Dei, & Virginis Immaculatæ adiutus, simul cum ingenij illo acumine, quo præditus erat, taliter se gessit, vt ex tunc decreto statuerit illa celebris Academia, ne cuius gradus Magisterij, aut Doctoratus concederetur, nisi prius iureiurando se adstringeret defendendi opinionem piam Immaculatæ Virginis in suo conceptu, teste Bernardino de Bultis in 2. p. serm. 8. de Concept. B. Virginis, & cumque fuisse illud decretum anno 1383. addit, licet veritati historix sit conformis editum fuisse anno 1303. vt ex testimonio Ioannis Bachon tradit Miranda in libro de Conceptione Virginis cap. 93. fol. 675. Idem decretum, seu statutum edidit Coloniensis Academia ad exemplum Parisiensis anno 1304. viuente adhuc eodem Scoto, intuitu cuiusdam alterius disputationis ab eodem feliciter, & ingeniose de eadem re celebratæ, teste Rodulpho lib. 3. Histor. Seraphicæ, in vita Scoti. Deinde anno Domini 1501. idem statutum esse in Vniuersitate Maguntia, Valentia, & Ossuna refert ex Laurentio Surio, & ex F. Ioanna Baptista Lezana idem Miranda ibidem, qui etiam idem statuisse Scholam Complutensem, & Salmantinam, illam anno 1617. illam vero anno 1618. adiungit, cuius nos testes sumus, & formulam iuramenti vtriusque refert ibi fol. 678. & 680. ad quorum imitationem eodem iuramento solemniter se adstringunt ipsæ ciuitas, seu Senatus Salmanticensis, quam imitati sunt alij plures Ecclesiarum Cathedralium, & ciuitatum capitulares, & Magistratus, vt Cæsaraugustæ in Aragonia, & Eboræ in Portugallia, teste Pontel in addit. ad dubia verb. *Conceptio Deiparæ* num. 4. vbi à num. 1. multis rationibus, iuribus, & Doctorum ac miraculorū testimonijs probat contra quendam Doctorem Cæsaraugustanū, præfatum iuramentum, seu votum publicè celebratum ab Academijs, & Comunitatibus esse licitum, sanctum, laudabile, & pium, ac ideo tantquam actum pium, & religiosum esse sufficienter materiam voti, vel iuramenti, vt videre est apud Theologos, maxime apud Suarez tom. 2. de Religione lib. 1. de iuramento cap. 7. num. 4. & lib. 2. de voto cap. 6. num. 3. & 13. Sayro lib. 8. Clavis Regiæ capit. 7. & lib. 6. capit. 3. quod vero sit actus Religiosus defendere Deiparam ab originis labis incurso, permittente, & fauente Ecclesia, expressè docet Bellarm. lib. 3. de culto Sanctorum cap. 16. §. neque rationis. Et quod sit laudabilis,

pater ex quadam Bulla Sixti V. vbi annuens petitioni Fratrum Minorū de celebrando festo Immaculatae Conceptionis Deiparae cum octaua ait: *inostam pium, & laudabile propositum fouere volentes & c.* ecce quomodo vocat actum pium, & laudabilem propositum celebrandi conceptionē istam Virginis Matris vt purissimam, & immaculatam, ac proinde votum, seu iuramentum super ea re celebratum esse licitum, sanctum, piū & laudabile quis dubitabit?

5 Leo X. apud Bullarium concessit, quod Fratres Minores obseruantia, & Moniales S. Clarae celebrantes, vel audientes Missam de Conceptione B. Mariae, ac intendentes orare pro sua sanctitate, & vniuersali Dei Ecclesia, consequantur indulgentiam plenariā. Item Sixtus III. concessit, vt omnes, & singuli Christi fideles dicentes, vel interessentes officio Conceptionis incipienti, *sicut libium*, in festo eiusdem Conceptionis, eandem prorsus indulgentiam, & remissionem peccatorum consequantur, quae concessa est ab Urbano III. & alijs Pontificibus dicentibus, vel audientibus Missam, & horas Canonicas in festo Corporis Christi, & per eius octauam, videlicet pro Matutinis, Missa, & vtiisque vespereis diei festi quadringenti dies, & pro qualibet reliquarum horarum centum sexaginta, & per octauam pro singulis Matutinalium, Missarū, ac vesperorum ducenti dies, & pro reliquis horis octoginta, *ibidem art. 7.*

Bullar. Bullar.
14. Leon 10.

Bullar. Bullar.
15. Sixti 4.

6 Item Sixtus V. concedit indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remissionem Monialibus Conceptionis B. Virginis, ac omnibus, qui verē confessi, & sacra communione refecti Ecclesias earundem Monialium in festo Conceptionis eiusdem B. Mariae visitauerint, & ibi pro pace inter Christianos Principes, ac sanctae Ecclesiae exaltatione, haeresumque extirpatione pias ad Deum preces efuderint, *ibidem dict. art. 7.*

Bullar. Bullar.
20. Sixti 5.

Notissimē S. D. N. Urbanus VIII. per suam Bullam ad perpetuam rei memoriam die 21. Maij, anno Domini 1627. concessit vltra plures alias indulgentias, eandem indulgentiam, & remissionem peccatorum plenariam omnibus Confratribus immaculatae Conceptionis visitantibus in eodem festo Conceptionis Deiparae Ecclesiam S. Francisci Salmanticensis, cuius Bulla originalis extat in archiuo eiusdem Conuentus.

7 Item vltra centum annos indulgentiae concessos à Iulio II. verē poenitentibus, & confessis in regno Castellae, qui imaginem B. Mariae, & eius filij à Monialibus Conceptionis deferri solitam, detulerint, & nouies Aue Maria recitauerint, Leo X. concessit viris deferentibus praedictam imaginem Conceptionis, & foeminis scapularium eiusdem ordinis cum eadem imagine easdem gratias, quas consecuntur deferentes eorundem B. P. N. Francisci, & corrigiam S. Augustini, quae sunt eorundem, quae concessa sunt Fratribus Minoribus, & Augustinis, De quo

Bullar. Bullar.
1033. Leo 29.

Bullar. Bulla
14. Leon 10.

apud Bullarium inter viarum vocis oracula Leonis X. *ibidem art. 4.*
8 Item ex eodem Leone X. Suspenditur interdictum in festo Conceptionis, & per totam octauam, sicut in festo Corporis Christi. Quod etiam ad cessationem à Diuinis extendit idem Pontifex in quodam priuilegio concessio Benedictinis. Quo indulto optimo iure possunt frui etiam Ecclesie, vbi non sit officium Conceptionis ordinatum per Leonardum Nogarolū, nec dicitur Missa, quæ incipit, *egredimini &c.* quidquid aliqui dicant, cum præfacta concessio absolute sine limitatione ad prædictum officium loquatur, *ibidem art. 5.* De quo Nauar. c. 71. nu. 182.

9 Tandem Dominus Paulus V. pro singulari erga B. Virginem deuotione concessit nobis Minoribus anno Dñi 1609. vt in omnibus Sabbathis non impeditis officio nouem lectionum possimus facere officium de immaculata Conceptione sub ritu semiduplici, vt supra iam diximus de celebratione Diuini officij n. 16. Item concessit anno 1615. vt omnes recitantes antiphonam, *hæc est virga, in qua uerba nodus originalis &c.* cum versu, *in Conceptione tua &c.* & Responsoria pro nouis Patrem &c. & oratione, *Deus qui per Immaculatam Virginis Conceptionem &c.* consequantur centum annos indulgentiæ.

RESOLVTIO XXXI.

De Confratrijs Chordigerorum, & Corrigiatorum.

Bullar. Bulla
8. Sixti 5.

Archiconfratram Chordigerorum B. P. N. Francisci instituit, & crexit Sixtus V. Afsisij in Conuentu Fratrum Minorum Conuentualium, data facultate Ministro, & Commissario Generali obseruantie alias similes confraternitates erigendi, & instituendi in omnibus Conuentibus sui Regiminis, vbi non sunt alie in monasterijs dictorum Fratrum Conuentualium iam erectæ, vel vbi ipsi Fratres habent Conuentus. Huiusmodi Confratram ingredienti die sui ingressus lucrantur indulgentiam plenariam præmissa confessione, & Cõmunionem, eandemque consecuntur in articulo mortis, in uocato nomine Iesu ore, aut saltè corde. Idem cum intersunt processioni per singulos menses fieri solite: Alij vero non Confratres illi interessentes centum annos de iniunctis, vel alias quomodolibet debitis poenitentibus lucrantur. Item eadem indulgentia centum annorum conceditur eisdem Confratribus Chordigeris, quoties alijs Confraternitatis processio nibus interfuerint, vel sanctissimum Christi Corpus associauerint, dum ad infirmos defertur, vel quoties alicui miserabili personæ subueserint, vel pacem inter inimicos cõposuerint, aut aliquod simile opus misericordie peregerint: vel officium Domini nostri, aut B. Virginis, aut aliud quoduis recita-

recitauerint, vel recitantibus confratribus inter fuerint. Tandemq; conceduntur huiusmodi confratribus omnes indulgentiæ Fratribus Minoribus concessæ, & non reuocatæ, & quod eas, & omnes alias possint applicare defunctis per modum suffragij, *tom. 1. q. 58. art. 1.*

2 Sed ad omnia ista consequenda necesse est, vt chordam cinctam deferant benedictam ab aliquo prælato Ordinis, etiam Guardiano, aut Præsidente in absentia Guardiani, & in libro confratriæ simul eorū nomina scribantur, non tamen requiritur, vt confratriæ habeant æconomum, & maiores, quibus confratres subdantur, *ibidem in fine.*

3 Confratres corrigiati S. Augustini eadē fermē indulgentias, & gratias consequuntur, quibus frui diximus Cnordigeros S. Francisci, cōmunicatō; in omnibus bonis quæ gerūtur in eodē ordine S. Augustini. Præcipua vero, & maxima indulgentia, qua gaudet, est illa plenaria pro die ingressus præmissā sacramentali cōfessione, & sacra Cōmunionē, quæ etiā pro mortis articulo cōcessa est à Greg. XIII. Ad hæc tamē consequenda nō tenētur deferre corrigiā datā, seu benedictā ab aliquo prælato Ordinis, cū id non exprimat in Bullis Apostolicis, sed tantum tenentur quotidie dicere ter *Pater noster cum Aue Maria*, & vnum *Salve Regina*, cuius loco qui nesciunt, dicere debent quinque *Aue Maria*, ex eodem Gregorio XIII. *ibid. art. 2.*

4 Vnde, quidquid aliquibus dura nimis res videatur, possunt dicti Corrigiati lucrari magnā illā indulgentiā Portiunculæ die secunda Augusti in Ecclesijs Ordinis S. Augustini coram altari à superioribus deputato, dicendo ter *Pater noster cum totidem Aue Maria*, cum hæc iam sit cōmunicata omnibus monasterijs Fratrum Minorum, per Sixtū III. & per consequens Mendicantibus, quales sunt Augustinienses, quorum priuilegijs, & gratijs gaudent prædicti Corrigiati. *ibid. art. 3.*

Sed oppositū loquens in terminis de dicta indulgentia Portiunculæ non cōmunicanda alijs Religionibus, tenet Portel, verbo, *pruilegij cōmunicatio*, n. 20. idq; addit, non esse in vsu apud cæteras religiones. Sententia tamen Auctoris iuxta amplissimā priuilegia Religionū, vera quidem est: at de vsu earundem religionum circa hoc non possum nō certi aliquid referre. De quo vide infra de indulgentijs, num. 50.

RESOLVTIO. XXXII.

De Cōfessarijs Regularibus quoad præsentationem.

Nullus Regularis potest confessiones audire secularium, etiam sacerdotum, nisi præsentatus secundum formam iuris ab Episcopo per examen (si ipsi videbitur necessariū) approbatus existat, aut alias idoneus ab ipso iudicetur.

Trid. ses. 23.
cap. 15. de re
format.

tur, ex decreto Concilij Tridentini. Forma autem præsentationis ex Clementina dudum §. Statuimus, de sepult. ferme hæc est. Prælati superiores, quales sunt Prouinciales per se, vel per alios debent accedere ad Episcopum diocæsis, vbi habitant Fratres, rogantes vt ab ipsis electi, & nominati possint audire confessiones suorum diocæsanorum, quod dignetur acceptare, ac si per omnia seruata esset forma iuris. Quod si acceptet, pro admisisis reputantur, alias minimè, sed personaliter debent præsentari, tom. 1. quæst. 59. art. 1. & 3. De quo Nauar. in Man. cap. 27. nu. 260. & 261. Mirand. tom. 1. quæst. 45. art. 5.

2 Fratres legitimè præsentati, & ab Episcopo idonei reperti, si sine causa ab ipso non admittantur, possunt secundum ius confessiones audire, nam Episcopus nudum tantum ministerium approbandi religiosos habet, ac proinde non concedit illis iurisdictionem, sed habent eam à iure, seu à Papa immediatè. Idem dicendum est, quando absolutè Episcopus non vult admittere legitimè præsentatos, vel non expectata præsentatione, se non admitturum præsentatos affirmat, tunc enim post trinam monitionem, seu requisitionem pro approbatis habentur, *ibidem*. De quo Cardin. in dict. Clementin. dudum §. de inde num. 5. Idem affirmant Henriquez de poenit. lib. 3. cap. 6. num. 8. Mirand. tom. 1. quæst. 45. art. 10. Portel, verbo, *confessor Regularis* num. 2. & 3. Villalobos 1. part. sum. tract. 9. diff. 53. num. 1. & diff. 55. n. 3.

3 Dicta Clementina quantum ad formam præsentandi Prædicatores, & Minores non est sublata per præfatum decretum Concilij, nam cum sit lex inserta in corpore iuris, & non priuilegium, necessario de illa deberet fieri mentio, vt derogaretur, iuxta communem Doctorum, *ibidem* art. 2. De quo Nauar. in Manual. cap. 27. num. 264. in fine Mirand. sup. art. 6.

4 Præsentatio, & approbatio Minorum, & Prædicatorum semel facta est perpetua iuxta dictam Clementinam, nec debet iterum in eadem Diocæsi renouari, quia quantum ad hoc eius dispositio non est reuocata per decretum prædictum Tridentini, imò iurisdicchio, quam habent dicti Fratres, est ordinaria ad instar Curatorum, vt innuitur in eadem Clementina, ac per consequens eorum approbatio omninò perpetua dicenda est, sic declarante Pio V. apud Bullarium in quadam Bulla edita in fauorem Mendicantium non reuocata per Gregorium XIII. imò confirmata per quoddam rescriptum cuiusdam Nuntij Apostolici in his Hispaniarum partibus, & per sacrâ Congregationem Cardinalium, *ibidem* art. 4. Pro quo Corduba in Addit. ad Compend. tit. præsentatio Confessorum, Soto in 4. distin. 18. quæst. 4. artic. 3.

Idem expressè tenent Ledesina in summa 1. par. cap. 13. pag. 572. in prima editione, Cruz in epitome lib. 2. cap. 6. dub. 4. conclus. 4. quos refert, & sequitur Villalobos dict. diff. 53. num. 6. Zerola in Praxi Episcop. part. 1. verbo, *Confessores* §. 2. quidquid in oppositum contendant quidam

Bullar. Bulla
7. Pij 5. nu. 4.

dam, quorum fundamentis satis, superque præuius tempore satisfecit noster Auctor hic, adducens in confirmationem quoddam rescriptum Nuntij Apostolici Hispaniæ, tempore Clementis VIII. qui non obstante declaratione Pij V. & Cardinalium in nostram fauorem declarauit.

Firmatus
Auctoris æ
tētia.

In fine dicti articuli quarti refertur constitutio Pij IIII. per quam sanctum Inquisitionis Tribunal potest procedere contra sollicitatores mulierum in actu confessionis. De quo infra resol. 130.

5 Hæc tamen præsentatio Regularium pro vna diocesi non sufficit pro omnibus, sed debent in vnaquaque admitti, vt deducitur ex verbis dicti Concilij Tridentini, & ex dicta Clementina *Dudum*. At per priuilegium Gregorij XIII. pro Societate Iesu semel approbati ad prædicandum, & confessiones audiendum, iter facientes per mare, & per terras, possunt prædicare Verbum Dei, & confessiones fidelium auscultare, non repugnantibus curatis, dummodo in locis, in quibus existunt non sit proprius Episcopus. *Ibidem art. 5.* De quo Suarez 4. tom. disput. 28. sect. 7. Miranda supra art. 8. Villalob. supra diff. 54. num. 1. & 2. Vbi refert priuilegia Nicolai V. & Leonis X. pro Minoribus, & Pauli III. pro Societate, vt possint audire confessiones omnium ad se venientium.

Comp. Societa
te tit. Confes-
sarius §. 2.

Bullar. bull. 2.
Nicolai. 5. &
Oraculo 1. &
2. Leon. x.

6 Præsentatio perpetua competens Prædicatoribus, & Minoribus ex iure communi, competit etiam alijs Regularibus ex priuilegio, sic concedente Clemente V. pro Augustinis, & Ioanne XXII. pro Carmelitis, & confirmante Sixto Quarto apud Bullarium, qui determinationem dictæ Clementinæ *dudum*, ad eorum Ordines extendunt. Ex quo fit, quod cum illis dicta præsentatio perpetua competat ex priuilegio tantum, & non ex iure communi, sicut competit Minoribus, & Prædicatoribus, nec poterunt pro approbatis se habere, renitentibus Episcopis sine causa eos approbare, nec resistere suspensioni factæ ab Episcopo successore, quam ipse potest facere per quandam Bullam Pij V. quæ omnes Regulares tangit, præter Prædicatores, & Minores iuxta dictā Clementinam admissos. Verum est tamen, quod cum Mendicantes modo possint vi in foro conscientiæ omnibus priuilegijs, etiam si sint contra Concilium Tridentinum, per aliam Bullam eiusdem Pij V. per consequens poterunt vi dicta præsentatione, & approbatione perpetua, quoad vsque de facto suspendatur seu reuocetur ab Episcopo successore in foro exteriori, quia Pontifex non statim suspendit approbationē mortuo, vel amoto Episcopo, sed tantum concedit, vt a successore fieri queat dicta suspensio. *Ibidem art. 6. & 7.* Pro quo Soto in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 7. Sanchez de matrimonio lib. 8. disput. 28. num. 80. Idem docent Miranda supra art. 7. ante finem, Portel verb. *Confessores presenta* tio n. 1. & citat Henriquez lib. 3. de penitent. cap. 6. §. 6. littera S. Villalobos dicta diff. 53. num. 7.

Bullar. bulla
37. Sixti 4. m.
11. & 61.

Bullar. bulla
x. Pij 5.

Pro quo nota, quod sacra Congregatio Cardinalium declarauit:

ff

Quod

Quod Fratres Mendicantes semel examinati non debent iterum ab eodem Ordinario, nec etiam à successore, examinari: quod intelligunt aliqui, quando examinatus est in totum, & vnde quaque sufficiens, & idoneus repertus, ac absolute approbatus. Ibid. ar. 4. De quo Zerola vbi sup. d. verb. confessores. §. 2. Henriq. sup. §. 4. cunq̄ue citans Portel sup. n. 3. Villalob. supra nu. 7. vbi docet religiosum semel approbatum ad confessiones audiendas non posse impediri, seu tolli ab eo licentiam per Episcopum, qui eum approbavit, aut per sedem vacantem, bene tamen per Episcopum successorem exquadam Bulla Pij V. & declaratione Cardinalium, sed hoc debet intelligi, si iusta ad id existat causa in sufficienti iuxta mentem Auctoris, & supra tradita.

7 Approbatio dictorum Regularium potest iusta ex causa limitari, & restringi ab Episcopo ad certum locum, tempus, & personas, cum per dictam Clementinam *dudum*, ex rationabili causa possit omnino reprobare aliquem ex sibi presentatis, quod maius, & fortius est: secus si sine causa fiat. Tunc autem sine causa facere censetur Episcopus, quando cum omnibus Religiosis generaliter, & sine differentia, & non cum clericis secularibus ita se habuerit, approbationes annuales eos tantum indulgens, & ad confessiones virorum, & non mulierum eos tantum admittens, quo casu in fauorem Regularium est quædam declaratio Illustrissimorum Cardinalium, *ibidem art. 8.* De quo Henriquez lib. 3. de poenit. cap. 6. num. 8. Angel. tit. confessor 4. n. 25. Miranda to. 1. q. 45. art. 10. Villalob. t. p. Sum. tract. 9. difficul. 53. n. 1. & 2. Portel dicto num. 7.

8 Nemini Prælatorum, etiam Prouinciali licet renunciare huic iuri perpetuæ approbationis, quia exemptus non potest renunciare priuilegio exemptionis sine licentia Papæ, quando tale ius, priuilegium, seu fauor tangit totum ordinem, & non priuatam personam; *cap. cum tempore, de arbitris, cap. cum olim el segundo de priuileg. Auctor. ibidem art. 9.* De quo Angel. verb. *rem inerat* §. 4. Armilla, & Syluest. verb. *exemptio* §. 8. & faciunt tradita à Sanchez lib. 4. decalogi cap. 39. num. 29. & sequentibus, vbi resoluit posse religiosum ex licentia superioris cedere priuilegio exemptionis tangente eius priuatam personam, vt ab Episcopo v. g. possit absolui, & dispensari.

9 Lectores, & graduati in sacra Theologia debent se presentare coram Ordinarijs, & possunt examini subijci, vt etiam de eorum prudentia constet, vltra scientiam, per Bullam Pij V. supra relata in Bullario. Quod ex tenore verborum dicti Concilij deducitur, vbi postquam dicit, *aut alias idoneus iudicetur, statim subdit: & approbationem, quam gratias detur, obtineat:* quod vltra idoneitatem, manifestam approbationem etiam requirit: ere designat. Sed hæc examinis approbatio non debet fieri pro huiusmodi viris doctis, de quorum scientia est euidentis approbatio, & opinio in suis Religionibus. Vnde ad Fratres Minores, & Prædicatores id non extenditur, cum ipsi ratione iuris communis in dicta

Clementina *dudum*, sine causa ab Episcopis reiecti, pro præsentatis, & approbatis habeantur, nulla verò potest adesse iusta causa, ex qua iustè dicti lectores, & graduati reijciantur, cum in tam breui tempore non possit eorum defectus prudentiæ deprehendi, & experiri. *Ibidem art. 10.* De quo Henriquez in Sum. 1. p. lib. 3. cap. 6. à principio. Miranda supra art. 9. Villalobos supra diff. 55. num. 2. Portel supra num. 2. qui idem docent.

De Confessarijs quoad absoluendum
seculares.

10 Religiosi per suos superiores legitime præsentati, & ab Episcopis approbati licet sint apri, nullo tamen modo exercere possunt hæc iurisdictionem contra superiorum prohibitionem, etiam si eligantur vi tute Iubilei aut Cruciatae, & contra facientes possunt ab eis puniri: quia nunquam Papa intendit eximere religiosos ab obedientia suorum superiorum, nisi id exprimat. Ita declaravit Iulius III. pro Prædicatoribus. *Romo 1. quest. 60. art. 1.* De quo Soto in 4. dist. 18. quest. 4. art. 3. Villalob. 1. p. Sum. tract. 9. diff. 50. num. 3. & 4.

Apud nos Minores qui contradicente prælato audit confessiones incurrit excommunicationem, & alias poenas, de quibus in Compend. verb. *Confessor* §. 5. teste Villalob. supra num. 3.

11 Confessiones tamen factæ contra huiusmodi prohibitionem prælatorum validæ quidem sunt, quidquid sit de peccato confessariorum, si extrajudicialiter facta sit prohibitio in aliquo, vel aliquibus casibus: secus si iuridicè fiat, tunc enim nulla est absolutio post prohibitionem, vel suspensionem iudicalem facta. *Ibidem art. 2.* De quo Syluest. verb. *Confessor* 2. §. 15. Medin. lib. 1. §. 8. de effectibus excommunicat. Henriquez lib. 5. de pœnitent. cap. 6. n. 6. littera T. Villalob. di. & tract. 9. difficul. 49. num. 8.

12 Religiosus ab Episcopo admissus sine præuia sui præsentatione per suum prælatum valide quidem absoluit, quandiu superior non annullat confessiones illi factas (quas posse proculdubio ab illo irritari, concessit Iulius Secundus, Fratribus Prædicatoribus) peccat tamè mortaliter nec gaudet gratijs Clementinæ *Dudum*, imò nec privilegij suæ Religionis ad absoluendum à reservatis Papæ, vel Episcopi, sed tantum nudam habebit auctoritatem, sicut Curatis conceditur. Unde si absolut à reservatis, absolutio erit penitus nulla, iuxta Doctores communiter. *Ibidem art. 3.* De quo Navar. cap. 9. num. 6. Henriquez lib. 3. de Pœnitentia cap. 6. num. 6. Portel in dubijs Regularibus verb. *Confessor Regularis, eiusque presentatio* num. 9. in fin. Villalobos supra n. 3. & 4. & difficul. 149. numero 8. Miranda tomo 1. quest. 44. artic. 12. & 13. Cruz in epitome lib. 2. cap. 6. dub. 2.

13 Religiosi approbati iuxta formam Clementinæ dudum, possunt audire diocœsanos diocœsis, ubi habent approbationem, etiam contra dicente loci parochio, imò etiam si in licentiâ data ab Episcopo dicatur, quod ea non vtantur contradicente parochio: quia eorum iurisdic-tio dimanat immediatè à Papa, nec pendet ab Episcopo, ultra quod indulta Apostolica id expresse concedunt, quæ ab Episcopis nullo pacto tolli possunt. Secus in sacerdotibus sæcularibus, quorum iurisdic-tio dimanat ab Episcopo approbati, ideòque potest ab illo restringi. *Ibidem art. 4. De quo Henriquez lib. 7. de pœnitentiâ cap. 6. Portell supra num. 8. Villalobos dista diff. 49. num. 7.*

Bullar. Orac. 45. Sixti. 4. 14 Dicti religiosi taliter approbati possunt audire extra diocœsim ubi sunt approbati, oues ipsius diocœsis, cum id possint curati de iure, quod & declarauit & concessit Sixtus Quartus Minoribus, quo fruuntur ceteri Mendicantes, & alij Communicantes in eorum priuilegijs. *Ibidem art. 5. De quo Miranda ubi supra art. 14. concl. 3.*

Bullar. bul. 2 Nicolai. 5. & bul. 11. Sixti 4. & bul. 33. eiusdem, ubi refertur bulla Urbani 4. num. 14. & oraculo 1. 2. & 3. Leo X. 15 Item possunt audire omnes ad se venientes cuiuscunque diocœsis, tam Laicos, quam Ecclesiasticos, etiam Regulares exemptos, nisi per sua statuta, aut obedientiam sint prohibiti absolui, per multa priuilegia Apostolica, quæ habentur in Bullario. Item possunt illos absoluerè ab omnibus peccatis, etiam reſeruatjs Papæ per concessionè Pauli III. factam Societat. Iesu apud idem Bullarium. Non tamen possunt cù extraneis in votis dispensare, licet ea commutare valeant per indulta Eugenij III. & Innocentij VIII. quia id Episcopo loci non conceditur quantum ad externos ad suam diocœsim accedentes, cui in hoc non debent esse superiores religiosi. *Ibidem art. 6. & Tomo 1. quæst. 20. art. 8. Vidè supra de absolutione quoad sæculares num. 75. De quo Miranda ubi supra concl. 1. Villalob. supra diff. 54. num. 1. & 2.*

Bulla 11. Eugen. 4. m. 12. & oraculo 10. Innocent. 8. pag. 533. 16 Quæ auctoritate possunt vti dicti Regulares extra monasteria existentes, cum huiusmodi priuilegium sit personale sequens personam, & non locale sequens personam ratione loci, sicut est priuilegium de ministranda sacra communione, super quo extat quædam Bulla Alexandri III. apud Bullarium. *Ibidem art. 7. De quo Miranda supra dicta concl. 3. Villalob. dista. num. 2. fin.*

Alexand. 4. Bullar. bul. 1 Ioann. 22. & bul. 33. n. 52. & bul. 37. n. 12. & 69. ubi referuntur alij Pontifices. 17 Erroneè esse definiunt Ioannes XXII. in Extrauag. *Caselesio-nis de hereticis*, & alij Pontifices, sæcularis peccata semel Regularibus confessis, & ab eis absoluta teneri iterum repetere parochio in Paschate, cum illi habent à Papæ priuilegio iurisdictionem directam absoluedi eosdem sæculares, sic declarantibus Alexandro Quarto, & alijs Pontificibus apud Bull. r. i. Præceptum autè de annua confessione facièda proprio sacerdoti, de quo in cap. *omnis utriusque sexus, de pœnit. & remis. de Bulla 23. Alex. 4. & de clarauerunt Illustrissimi Cardinales, ibidem art. 8. De quo Soto 9. Clement. 4.*

In 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. Miranda sup. quæst. 45. artic. 3.

De potestate Regularium ad absoluendum sæculares à referuatis vī de quæ supra ex quæst. 61. tom. 1. diximus de absolutione quoad sæculares à n. m. 33.

De Confessarijs quoad absolutionem Fratrum.

18. In Concilio Tridentino adhortantur Regulares tam viri, quam mulieres ad confessionem, & Communionem singulis mensibus peragendam. Ad confessionem autem venialium tenentur tantum ex quadam honestate, & decentia sui status, nisi aliquod sit statutum ad id obligans Fratres, quod in nulla Religione (quod sciam) datur, tom. 1. quæst. 62. art. 1. De quo Henriquez quodlibet. 1. quæst. 32. Soto in 4. dist. 18. q. 1. art. 3. D. Bonauent. in 4. dist. 16. 2. part. art. 2. quæst. 1. Mirand. 2. tom. q. 37. art. 3.

Trid. sess. 25. de Reg. c. 10.

19. Statutum obligans religiosos ad propalandum prælato omnia peccata alijs confessa, & absoluta singulis annis non obligat sub mortali, quia iamdiu per dissuetudinem, seu non vsus cessauit, vt fatentur religiosi Ordinum, in quibus sic ordinatum fuit. *ibidem* art. 2. De quo Henriquez sup. quæst. 17. num. 5. & lib. 1. de pœnitent. cap. 4. num. 10. & lib. 2. ca. 16. & 17. à num. 1. Nauar. in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. à num. 112. Miranda supra art. 4.

20. Similiter statutum apud aliquas Religiones præcipiens, vt saltem semel in vita fiat confessio generalis de peccatis, laudabile quidem est, & à multis Pontificibus commendatum, & confirmatū extat. *ibid.* art. 3. De quo Nauar. in cap. placuit num. 118.

21. Nullus potest audire confessiones Fratrum, nisi sit à superiore eorumdem Fratrum approbatus cum iurisdictionis concessione. Decretum vero Tridentinum definiens, neminem posse confessiones sacrarium, etiam sacerdotum audire, nisi ab Episcopo approbationem obtineat; non habet locum in confessarijs Regularium, quibus possunt confiteri religiosi, etiam si non sint ab Episcopo approbati, sufficit enim quod à suo superiore habente iurisdictionem quasi Episcopalem, qui est suus ordinarius, approbentur. Sicque olim ante Concilium fieri solebat, à quo iure non est recedendum, nisi aliud in nouo exprimat, in Concilio autem non fit mentio, nisi tantum de Sacerdotibus sæcularibus. Quæ consuetudo semper viguit in Religionibus bene ordinatis, & est approbata per plures Pontifices, ideoque ab ea non est recedendum. Aduertas tamen, quod Fratres instituti confessarij pro religiosis tantum, non censentur etiam instituti pro Monialibus Ordinis, sed specialem

Trid. sess. 23. cap. 15.

Bullar. Bulla 4. Greg. 9. & Bulla 18. Innoc. 4. & Bulla 14. Sixti 4. n. 33. & Bulla 37. n. 30. & Bulla 29. Alex. 4.

cialem ad id debent habere facultatē, & approbationē; *ibidem* art. 4. De quo Suárez tom. 4. disput. 28. sect. 4. nume. 5. in principio, Sanchez de matrimonio lib. 3. disput. 29. num. 14. Reginaldian Praxi fori poenitent. lib. 1. cap. 16. num. 182.

22. Fratres itinerantes licitè confitentur cuicumque sacerdoti idoneo, etiam seculari de licentia suorum superiorum, ex concessione Sixti III. apud Bullarium. Virtute tamen huius licentiæ Generalis non possunt absolui à reservatis, cū in generali concessione nō veniant ea, quæ si specialiter peterentur, non essent concedenda, nullus autē prælati est (vt credo) qui concedat extra Ordinem auctoritatem ad reseruatam confitenda, præsertim confessario seculari. Aduerte, quod præfata licentiæ prælati ad se confitendū cuicumq; sacerdoti, debet esse saltē rationabiliter præsumpta, vt quando quis obliuione naturali desijt illam petere, *ibid.* art. 5. De quo Angles in floribus 4. q. de confessio. art. 8. diff. 2. dub. 4. pag. 9. Syluest. verb. *confessor* 1. nu. 6. vers. octauo; si sacerdos; Miranda vbi sup. art. 6.

Bullar. Bulla
30. Sixti 4.

Ampliat
doctrina Au
ctoris.

Extat in Com
pend. Cister.
ist confessores
S. 5.

B Franc. ca. 7.
R. 55.

23. Hinc venit resoluenda alia fortior difficultas, an scilicet religiosus extra Couentū existens cum omnimoda necessitate celebrandi, & non habeat copiam confessoris Ordinis possit absolui à quodā peccato reservato per clericū secularē approbatū, virtute auctoritatis passiuæ; sibi ipsi factæ à Prouinciali, vt absoluat à reservatis; Auctor dict. art. 5. *S. in quo his obstat*, ianuit parti negatiuæ, resoluit enim ex quodam privilegio Innocentij VIII. concessio Prædicatoribus, quod necessaria est expressa licentia prælati, vt religiosus possit extra Ordinem absolui à reservatis, præsertim presbytero seculari, quia, inquit, in licentia generali ad se absolvendū, non censetur Fratribus data facultas, vt possint absolui à reservatis. Quæ ratio adaptari potest nostro casui, quia in licentia Generali absoluedi à reservatis non videtur includi facultas ad id faciendum, nisi per sacerdotem Ordinis, & non per clericū secularē, nec præsumitur, quod eam petenti daretur, nisi satis difficulter, ex eo quod est contra consuetudinem bonam, & receptam Religionis, & contra honestatem, & decorem ipsius; *non enim* (addit Auctor) *peccata grauis conuenit extra Ordinem alijs propalare, præsertim clerico seculari, ac ided P. N. B. Franciscus in sua Regula agendo de peccatis, quæ reseruantur Ministris, atque ad ipsi Ministri, si presbyteri non sunt iniungi faciant penitentiam Fratribus peccantibus per sacerdotes Ordinis.* Vnde Corduba super regulam cap. 7. quælib. 7. puncto 1. resoluit, non posse absolui Fratres extra ordinem de peccatis reservatis, etiam de licentia Ministrorum, quia id ex vi regulæ prohibetur in dictis verbis, quod fortius nostram confirmat sententiam. Neque obstat necessitas celebrandi, ad quod requiritur expurgatio mentis peccato infecta, quia licitè potest accedere quis cum sola contritione in defectu confessoris, & melius, si adest, confitèdo peccata non reservata, & virtute absolutionis eorū manebit indirectè abso-

lutus

Intū peccatum referuatum, cum obligatione se præsentandi, seu reconfitendi se auctoritatem habenti, vt directè ab eo absoluator, sicut in dicto casu resoluit Auctor, ex cuius mēte hæc desumpta sunt. Scio quod Portel in terminis tener oppositum, verbo, *confessor erga Fratres* nu. 12. §. nota secūdo, cuius opinio mihi omnino non displicet, eò quod pia, & in fauorē animarū sit, & faciat iugum confessionis suauē, & leuē, idque videtur absolutè concedere Innocentium VIII. in priuilegio supra relato, *ibidem sine licentia prælatorum*, idē tenet Villalob. 1. p. summæ tract. 9. diff. 64. num. 7. ad finem, licet cum limitatione nempe quando aliās habet à prælato, vt possit se confiteri extra Religionem.

Pro qua sententia facit quoddam indultum Leonis X. quo cōcessit nobis Minoribus, quando sumus extra monasterium neque copiam habemus confessoris ex Ordine, vt possimus confiteri peccata nostra sacerdoti alterius Ordinis, vel presbytero sæculari cum obligatione reconfitendi referuata suo prælato, vt habet Collector Compendij *titulo absolutio ordinaria* §. 19. & refertur apud Cordubā vbi supra in margine, fol. 243.

24 Sed adhuc pro hoc nota, quod Martinus V. concessit Monachis S. Hieronymi in Hispania, vt extra Conuentū existētes possint absolutè eligere quemcunque confessorem sæcularem, vel Regulārē, qui eos possit absoluerē ab omnibus casibus, à quibus absolui possent, si in monasterio essent, vt habetur in Compendio dicti Ordinis, in quo videtur dari absoluta facultas Fratribus se absoluendi à quocunque sine præuia licentia prælati, non tamen à referuatis, verba enim illa, *à quibus absolui possent, si in monasterio essent*, id innunt, siquidem in conuentu existētes, ex eo præcisè, quo ibidem ad sunt, nō possunt absolui à referuatis, nisi ad id habeant specialem facultatem seu commissionem à superiore. Quo indulto possunt frui per cōmunicationē aliæ Religionis. Item Leo X. idem ferè concessit Prædicatoribus, & Clēmens VII. Minoribus dicēdo, quod Fratres itinerantes in defectu confessoris sui Ordinis possunt se confiteri cum alio alterius Ordinis, vel cum presbytero sæculari, & ita declaratū est in ordinationibus Toletanis nostri Religionis. Ita Auctor in explicatione Cruciatæ §. 9. num. 14.

Comp. D. Hieron. verb. absentes à monasterio §. 10. & verbo absoluerē §. 12.

25 Episcopus, vel prælatus Regularis cōcedēs subdito facultatē eligēdi cōfessorē, nō censetur illi concedere suā auctoritatē, vt à referuatis, & cōsuetis sibi à iure cōmuni, vel particulari, aut à priuilegio, vel consuetudine cōmissis possit absolui, sed necessariò requiritur, vt expressè id exprimat, vel generalibus verbis dicatur, *cōcedo tibi facultatem, vt eligas confessorem, cui omnem meam auctoritatem, & potestatem committo ad tuas confessiones audiendas*: tunc enim ad referuata extenditur, tom. 1. q. 20. art. 27.

De quo Nauar. c. 27. n. 261. vide pro confessoribus electis à prælatis quādam Bullam Sixti 4. apud Bullariū, & Mirand. 2. to. q. 33. art. 6. concl. 2.

Bullar. Bulla Sixti 4. n.

26 Gregorius XIII. declarauit, tempore Iubilæi posse omnes Regulares 14.

lares 14.

Bullar. p. 458.

lares confiterè peccata sua Sacerdotibus approbatus ab Ordinario ad audiendas confessiones, in Bulla enim non fit mentio, nisi de ordinario eorù, qui audiunt confessiones, non autem de ordinario pœnitentium. Habetur in Bullario inter declarationes Cardinalium de mandato Gregorij XIII. §. *sanctissimus* pag. mihi 458. De quo vide Villalobos vbi sup. diff. 56. num. 23. & 24. vbi resoluit ex sententia præstantissimorum Theologorum, & Iurisperitorum Salmanticensium, & declaratione Domini Papæ, & Cardinalium. oppositum tanquã probabilius, & tenet Auctor in *explicat. Cruciatæ* §. 9. nu. 5. agens de eligentibus confessorem virtute Bullæ Cruciatæ, qui debent illum eligere approbatum ab Ordinario pœnitentis, & non confessoris.

De Confessarijs quoad dispensandum.

Bullar. bul. 1.

Eugen. 4. n. 2.

27 Eugenius Quartus apud Bullarium concessit, vt semel in vita possint confessarij per prælatos deputati dispensare cum Fratribus in omni irregularitate (bigamiæ, homicidij voluntarij, ac mutilationis membri casibus duntaxat exceptis) & quoties opus fuerit, vt possint etiam dispensare in irregularitatibus originem trahentibus à censuris ignorantè, vel inaduerterter contractis. Sed per priuilegium S. Hieronymi in Hispania, de quo in Compendio Societatis, quilibet Mendicantium semel in vita potest dispensari à confessario per superiorem deputato super omni irregularitate quacunque occasione contracta in foro conscientiæ. Quod est magnum priuilegium, nec derogatum per Concilium Tridentinum quoad facultatem dispensandi in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quia priuilegia nostræ Religionis, etiam contraria Tridentino sunt reualidata in foro conscientiæ tantum per Pium V. vel dic, quod Concilium loquitur tantum de Episcopis, & non de prælatis Regularibus, qui erga suos subditos maiore habent auctoritatem, quam Episcopi, tom. 1. quæst. 62. art. ultimo, de intellectu huius textus Tridentini vide Reginald. in praxi for. pœnitent. lib. 30 tract. 2. num. 112. late Cened. practic. lib. 1. quæst. 24. à num. 13. Egid. de sacrament. tom. 2. disput. 18. à num. 73. & alios relatos à Barbosa in Remission. ad dict. cap. 7. num. 1.

Compen. Soc.
iet. titu. disp.
§. 6. & Comp.
D. Hieron. ver
bo, absoluer
fratres §. 9.
Trid. sess. 14.
cap. de Resor.

Compen. Men
dic. tit. absol.
extraordina
ria quoad fra
tres §. 5.

28 Deinde hoc ipsum ampliatum est per Sixtum IIII. pro Minoribus apud Compendium Mendicantium: vt non solum ipsi, & Moniales S. Clara, & Tertiarij vtriusque sexus, sed etiam nouitij habentes positum profitendi, nec non famuli, & seruitores Fratrum, & sororum possint semel eligere confessorem Ordinis, qui audita eorum confessione dispense cum eis in omnibus irregularitatibus (exceptis homicidio voluntario, & mutilatione membri) bigamia vero licet non exprimat, semper tamen pro excepta debet haberi, *ibidem, in fine*. De quo Villalobos

Villabos 1. p. Summæ tract. 31. num. 22. vbi. nume. 16. refert indulgiam Martini V. ad absoluendum in homicidio voluntario occulto.

29 Confessarij Ordinis Minorum ex privilegio Pij V. possunt dispensare de licentia suorum Prouincialium cum coniugatis ad petendum debitum impeditis ob copulam carnalem vnus coniugis cum cō sanguineo; vel cō sanguinea alterius intra secundum gradum iuxta decretum Tridentinum, dum modo fuerit copula naturalis cum emissione, & receptione seminis intra vas naturale. Tomo 1. q. 67. ars. 1. Idem docet Villabos 1. p. Sum. tract. 13. num. 10.

30 Idem Pius Quintus cōcessit eisdem Fratribus Minoribus à suis Prouincialibus ad hoc specialiter deputatis, vt possint ex causa legitima, putà si coniuges nun possunt se continere, dispensare cum voto castitatis adstrictis ad petendum debitum, si ante matrimonium contractum votum fuit emissum, nam in eo, quod post contractum fit de consensu vtriusque solus Episcopus dispensat. At dicta dispensatio à Fratribus facta durat tantum matrimonio ipsorum coniugum stante: ita vt superstes post mortem alterius maneat cum obligatione non cont. ahē di secundum matrimonium, & post contractum non petendi debitum sine noua dispensatione. Quo privilegio, & superiori Pij V. possunt frui aliæ Religiones per viam communicationis. *Ibidem art. 2.* Pro quo D. Thom. 2. 2. quæst. 88. a. 11. Soto in 4. dist. 3. quæst. 2. art. 1. Ledesm. in 4. difficul. 3. 2.

Idem docet Sanchez lib. 8. de matrimonio disput. 16. nu. 3. & lib. 4. decalogi cap. 43. num. 10. & sequentibus, vbi num. 11. ait id esse intellegendum, etiam quando nondum consummatum est matrimonium, ad quod citat nostrum Auctorem Tom. 1. Summæ. 243. num. 2. Sayto in clauis Regia lib. 6. cap. 11. num. 104. Vega tomo 2. sum. cap. 129. casu 118. puncto 2.

31 Fratres Mendicantes possunt dispensare in votis secularium iure communi Episcopis commissis, & ea commutare in alia pietatis opera toties, quoties opus fuerit, ex Eugenio Quarto pro Benedictinis, & Paulo Tertio pro Societate, exceptis votis Ultramarinis, Petri, & Pauli de Vrbe, Sancti Iacobi in Compostella, castitatis, & Religionis, Idem extendit Gregorius XIII. ad vota iurata, dummodo commutatio non fiat in præiudicium tertij, & idem de iuramentis, etiam votiuis. *Ibidem art. 3. 4. & 5.* Pro quo Nauar. in Manual. cap. 7. num. 272. D. Soto 8. de iustitia quæst. 11. art. 9. p. 688.

Idem docet Sanchez lib. 4. decalogi cap. 43. num. 4. & sequentibus. & cap. 53. num. 8. & 9. vbi id ad iuramenta extendit, & cap. 54. num. 3. & 22. vbi ait, id non procedere in iuramentis absolutis castitatis, & Religionis, & citat Suarez tom. 2. de Religione lib. 6. cap. 14. num. 111. & 12. id tamen limitat Lesius lib. 2. de instit. cap. 42. num. 60. quando iuramentum includit votum factum Deo.

Bullar. Orac. 9. Pij 5. p. 980
& Bulla 22.
Iulij 2. nu. 3.
& 4.
Trid. sess. 24.
de resor. mar.
ca. 4.
Bullar. Orac. 2. Pij 5. p. 980

Bullar. bul. 25
Eugen. 4. &
Bulla 7. Pau-
li 3. Compens.
Societ. tit. de
panit. §. 10.
Comp. Mend.
tit. dispensat.
§. 29

32 Aduerte tamen, quod dicti confessores non possunt dispensare, seu commutare vota commissâ Episcopis iure speciali, vt sunt reserua ta Sedi Apostolicæ, in quibus aliquando Episcopus dispensat vrgente necessitate, nec facilè patente recurſu ad Pontificem. *Ibidem art. 6.* Pro quo Soto de iustitia quæst. vlt. art. vlt. Nauar. cap. 12. num. 76.

Idem docent Henriquez lib. 6. de pœnitent. cap. 14. num. 7. & in commento littera P. Suarez lib. 6. cap. 26. num. 18. & 19. quos refert, & sequitur Sanchez lib. 4. decalog. cap. 43. num. 8.

33 At possunt commutare, & dispensare in votis pœnalibus, quauis pœnæ appositæ sint reseruatæ Papæ, vt si quis voueat ieiunium sub pœna seruandi perpetuò castitatem: quia votum castitatis tunc non voluntariè, & ex deuotione fit, sed in pœnam, & ob indeuotionem, quæ ad esse continentem à vouente fit. Vt sit autem reseruatum Papæ, necesse est vt sit voluntariè, & ex deuotione emissum, vt tenent viri doctissimi. *Ibidem art. 7.* De quo Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 30. num. 6.

Idem docent Miranda tom. 1. Manual. quæst. 47. art. 6. Sayro in Clau Regia lib. 6. cap. 11. num. 72. Ledesma 2. tomo Summæ tract. 10. cap. 8. post dictum 4. Suarez tomo 2. de Religione, de voto lib. 6. cap. 23. num. 1. 6. & sequentibus, quos refert & sequitur Sanchez lib. 4. decalogi cap. 40. nu. 91. Villalobos 1. p. Summæ tract. 27. clausul. 9. Bullæ Cruciatæ num. 42. & 2. p. diff. 27. nu. 5. & 6.

34 Regulares à suis Generalibus designati, etiam nullo gradu insigniti, possunt aperire litteras sacre pœnitentiariæ destinatas, seu commissas aperiri, & exequi Magistris in sacra Theologia, vel in iure Canonico Doctoribus, & secundum earum tenorem imposta salutari pœnitentia absoluerè, & dispensare cum pœnitentibus, ex Gregorio XIII. pro Societate Iesu. *Ibidem art. 8.* De quo Sanchez 8. de matrimonio disp. 34. & 35. Portel in addit. ad dubia verb. Confessor aperiens litteras Papæ num. 4.

Circa dispensationem, & commutationem votorum, & iuramentorum vide Sanchez dict. lib. 8. de matrimonio disp. 30. & sequentibus, & lib. 4. decalogi cap. 37. 38. vsque ad 47. vbi de commutatione votorum cap. 49. vsque ad 56. Suarez tom. 2. de Religione lib. 6. cap. 10. vsque ad cap. 27. Azer tomo 1. lib. 11. cap. 19. & 20. & nos iterum dicemus infra de dispensationibus, & de voto.

RESOLVTIO XXXII.

De consecratione Virginum.

VELVM nigram pro Monialibus est quintuplex. Primû professionis, quod datur fœminis post completum annû 16. & hoc

Bullar. Bulla
23. Greg. 13.

portant in Religione omnes professa siue virgines, siue vidua. Secundum consecrationis, quod datur anno 25. ætatis. Tertium ordinationis, quod secundum Canones dabatur anno 40. & Monialis taliter ordinata, seu consecrata dicebatur Diaconissa, idè quia dabatur ei certa benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legendi homiliam, quod alijs non licet. Sed modo ex consuetudine hoc fit, quando consecratur, seu velatur, etiam ante 25. annum. Quantum est velum prælationis, qui Abbatissis dabatur 40. ætatis anno, sed hodie ex Concilio Tridentino in minori ætate constitutus datur. Quin

Triden. sessi
25. cap. 7. de
Regul.

tum est continentia, & obseruationis, quod est viduarum, potestque dari virginibus, virginalè tamen non potest dari viduis, etiam ex dispensatione Ordinarij. Imò nec omnes virgines velo consecrationis velantur, sed tantum professa tria vota essentialia in Religione approbata emittentes: imò nec omnes tales, nam neque Moniales Mendicantium, neque quædam aliæ consecrantur ab Episcopo. tom. 1. q. 64. art. 1.

De quo D. Thom. in 4. distinctione 38. quæst. 1. art. 5. & ibi Paludan. quæst. 5. art. 3. num. 16. D. Antonin. 3. p. titulo 2. §. 2. Nauar. lib. 3. conf. 4. num. 4. & 5. de Regularibus in prima edit. & titulo de statu Monachorum consil. 2. num. 4. & 5. in 2. edit. Sanchez eos referens lib. 5. de calogi cap. 5. num. 22.

2 Velum continentia potest à quocunque sacerdote dari viduis. Velare autem virgines cum solemnitate coronationis, & dationis anuli ad solum Episcopum spectat, iuxta sacros Canones, cap. *uauenculas* 20. quæst. 1. & cap. 2. §. *nouimus peccatricem* 1. quæst. 7. quia id est consecrationis, & ordinationis Episcopalis. Vnde prælati Mendicantium non possunt cum hac solemnitate suas velare Moniales, nisi ex concessione Pape. *ibidem* art. 2. De quo Syluest. verb. *consecratio virginum* quæst. 1. Sotus in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2.

3 Non virgo, etiam si virginitatem animæ non sit amissa, nec auerolam, adhuc non est consecranda, seu velanda velo virginum. Imò etiam quando occultissimè integritatem amisit per quædam fortè pollutionem voluntariam peccat grauissimè velum virginum petens, non tamen tenetur se diffamare, detegendo se extra confessionem. Vnde Episcopus id sciens in sigillo confessionis debet in consecratione accipere in mente verbum virginitatis pro verbo castitatis, vel castitatem significante ad scandalum, & mendacium euitandum. *ibidem* art. 3. De quo Nauar. lib. 3. consil. titulo de statu Monachorum. consil. 5.

An corrupta, seu vidua possit esse Abbatissa vide in retractationibus Auctoris, retract. 2.

RESOLVTIO XXXIII.

De Conseruatoribus iudicibus.

CONSERVATORES sunt quidam iudices delegati à Principe, ad quos spectat tueri, seu cōseruare in sua possessione patientes aliquam iniuriam, vt sunt pupilli, viduæ, aduena, & alia miserabiles personæ, qui morte concedentis expirant, vt in iure *cap. final. §. vt autem, vers. officium, de officio delegati lib. 6.* habetur. *Tom. 1. quæst. 65. art. 1.* De quo Ancharranus, & scribentes in *cap. 1. de officio delegati in 6.* Salzedo in *Practica Criminali Canoni. cap. 3. pag. 10.* Iason *consil. 145. volum. 4.* D. Antonin. *de excommunic. ca. 39.* Vide etiam pro hac materia, Gutierrez *lib. 3. Pract. quæst. 9.* Marcerat. *Papæ decif. 15. & 16. p. 1.* Aloyf. Ricci. *in collect. decif. p. 4. collect. 899.* qui nonnulla practabilia de eo adducunt.

2 Nullus à Papa potest conseruatores dare. Ad quod munus tantū deputantur Episcopi, Abbates, & in dignitate Ecclesiastica constituti, etiam in Ecclesijs Collegiatis, item Canonici simplices Cathedralium nullam aliam dignitatem habentes, iuxta Regularium priuilegia, imò & Vicarij Generales Episcoporum, eorumq; officiales etiam generales possunt institui Conseruatores, ex Sixto III. & Gregorio XIII. apud Bullarium, ne cnon prælati Regulares, etiam Conuentuales, seu locales tanquam in dignitate Ecclesiastica constituti, à quo etiam non excluduntur Minores, quia Clemens V. in *cap. exiuit, id illis non prohibuit, verum est tamen, quod per statuta Ordinis prohibentur Conseruatorias acceptare. ibidem art. 2. & 3.* Idem docent Miranda *tom. 2. Manual. q. 47. art. 1. & 2.* Portel *verb. Conseruatores num. 1.*

3 Electi, & requisiti à Fratibus tenentur acceptare ministerium Conseruatorum, nec sine legitima causa licet id repudiate, sub obedientiæ præcepto, & excommunicationis pœna, ex Innocentio VIII. Iulio II. & Leone X. quod in re tam graui obligat ad mortale, nisi aliquo legitimo impedimento excusentur. *ibidem art. 4.* Idem docent Miranda *supra art. 4. in fine.*

4 Licet iure communia tentio, nominato in vna causa Conseruatore non possit alius pro eadem causa nominari, ex priuilegio tamè Pij V. publicato per Gregorium XIII. pro Societate, quilibet Conseruatorum iudicum præfatorum potest prosequi articulum, seu causam per alium inchoatam, etiam si qui inchoauit nullo Canonico impedimento præpeditus sit contra *cap. cum plures, de officio delegat. in 6.* Auctor *ibidem art. 5.* De quo Miranda *supra art. 5.*

5 Conseruatores non expirant morte Papæ concedentis, non obitante

Bulla 14. Six
to 4. n. 53. &
bul. 53. n. 55.
& bulla. 34.
n. 54. & bul.
37. n. 108. &
bul. 18. Gre.
gor. 13.

Bullar. bul. 9.
Iulij 2. n. 7.
& bul. 8. &
2. Leo X.

Bullar. bulla
18. Greg. 13.
& Compend.
Societ. vir. con
seruator §. 7.

stante quod sunt iudices delegati, iuxta terminos dict. cap. final. §. officii, de offic. deleg. in 6 quia privilegia Conservatoria Regularibus concessa, virtute quorum eliguntur, sunt realia, & perpetua, sicut Religionū personarum sunt perpetua, & nunquam censentur perire perfidionem iuris, vt de ciuibus cuiusvis ciuitatis dicitur in iure l. proponebatur ff. de iudicijs, l. 2. ff. de rebus dubijs, l. firma, §. quanquam ff. de censibus, Auctor. ibidem art. 6. De quo Syluest. verbo, gratia num. 3. Idem docet Miranda supra art. 6. vbi addit, id videri expressè determinatum in Tridentino sess. 14. cap. 5. de reform. quo expressè excipiuntur Regularium conservatoria aimitatione ad quinquennium, idemque repetit ipse Miranda art. 7. conclus. 6. §. sed iterum. Vide infra nu. 8.

6. Hodie possunt Conservatores Religionum procedere contra rebelles ultra duas dietas, dummodo ultra tres ad iudicium non trahantur, ex Clemēte VII. Sixto III. Grego. XIII. & alijs Pontificibus apud Bullarium. Dieta autem continet viginti milliaria, seu septem circiter leucas, & computanda sunt à finibus dioecesis, in qua degit citandus, non vero à continentibus aedificijs, ex Bonifacio VIII. in cap. final. de officio delegati in 6. cuius vestigijs inhæret lex quædam Regia Hispaniæ apud nouam Compilationem. ibid. art. 7. De quo Portel supra num. 5. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 5. ca. 3. quæst. 8. fin. Miranda vbi supra art. 8. conclus. 7.

7. Monasterium habens diuersos Conservatores in diuersis dioecibus non potest trahere iniuriantem ad remotiorem iudicem, præsentè alio Conservatore, ne vexatio fiat partibus. Nam cum priuilegium de duabus, vel tribus dietis sit odiosum, & à terminis iuris communis exorbitans, præiudicetque ordinariæ potestati, restringendum est, ne cum dispendio à longe protrahatur Rens, & graue illi damnum sine causa inferatur, idque videtur magis conforme mente Principis, ibidem art. 8. Ad quod faciunt tradita ab Azor dict. quæst. 8. in fine.

8. Licet Conservatoriæ Religionum sint perpetua, alia tamen ab eis non durat post quinquennium, ex Concilio Tridentino, exceptis quæ inibi excipiuntur. Nec item durat post quinquennium iurisdictionio Conservatoris quoad negotia iam inchoata, in odiosis enim stricta interpretatio adhibenda est, ibidem art. 9. Idem tradit Miranda dict. art. 6. in princip. Ad quod etiam vide Azor loco infra citando quæst. 14.

9. Conservatores Regularium possunt subdelegare, & alijs vices suas committere, esto sint iudices delegati, ex Sixto III. pro Minoribus, & Pio V. & Gregorio XIII. pro Societate, & ita tenet Capuccinus in Addit. ad Compendium Mendic. tit. conservator fol. 230. Debent tamen delegare in dignitate Ecclesiastica constitutis. Et aduertant quod in citationibus, & sententiarum denunciationibus per alios faciendis, si prius non videatur accessus ad loca, vbi partes citanda degunt, possunt id agere per edicta publica in locis publicis affigenda, in quibus ve-

rosimiliter credatur ad ipsorum in noticiam peruenturum, ex dicta Bulla Pij V. pro Societate edita à Gregorio XIII. *ibid. art. 10.* De quo Ioann. Andræ. in addit. ad Speculat. *1. part. iii. de offic. de leg. fol. 1. 3. pagin. 1. col. 1. Azor tom. 2. inst. moral. lib. 5. cap. 35. quæst. 9.* Portel vbi supra, num. 6. Miranda supra art. 5. & 8. conclus. 4.

Trid. ses. 24. 6.
20.

L. 58. tit. 6.
part. 1. l. 4. tit.
18. part. 1.

10 Non est prohibitum Cōseruatoribus præfatis de alijs causis vltra iniurias, & violentias manifestas cognoscere, si id ipsis concedatur in Litteris Apostolicis, sicut defacto concessum est, quia Papa causas Ecclesiasticorum, & Regularium ad laicum iudicem spectantes auocare potest, & alteri terminandas committere, iuxta Sacros Canones, & Trident. Concil. ac per consequens dictorū cōseruatorū potestas à facultate, seu rescripto Pontificis dependet, quod inspiciendum est. Pro manifestis autē iniurijs, & violentijs possunt procedere contra omnes tam laicos, quā Ecclesiasticos, *cap. 1. & final. de offic. deleg. in 6.* quanuis iniuriam patientes rei sint, cum tales causæ sint mixtorij iuxta sacros Canones, *c. cū sit generale de foro cōpet. & leges Regias Hispaniæ.* Tunc vero manifesta iniuria, & violentiæ inferri dicitur, vt pateat aditus iudicibus Cōseruatoribus procedendi contra laicos, quando Monasteriū, & Religiosi sua possessione perturbantur, aut eorū priuilegia, immunitates, & exemptiones violantur, ex text. in *c. cum sit generale, de foro comp.* quod in qualibet iniuria, oppressione, vel damno illato locum habet, *ibid. art. 11.* De quo Salzedo in Pract. Criminali. *cap. 3. fol. 10. col. 1. & 2.* Idem fere tradit Azordist. *cap. 35. quæst. 7.* vbi docet posse Cōseruatorē defendere non solum ab iniuria iam illata, sed ab ea quæ probabiliter creditur inferenda, & sequitur Miranda supra art. 7. conclus. 4. quem etiam vide articulo 8.

11 Imò & possunt cognoscere de notorietate delicti summam ad ipsam indagandam, cum in re dubia comperat iudici indagare, an iurisditio sibi comperat, nec ne, vt constat ex iure, *l. si quis ex alio. ff. de in ius vocando. l. 3. ff. de iudicijs. cap. super litteris, iunct. gloss. verb. nullatenus de rescriptis, & tenet omnes ibidem, §. sed quid.* De quo Innocent. & DD. in *cap. 1. de rescripto comp. num. 5. & 6.* Idem docent Azor dist. quæst. 7. Miranda supra dict. art. 7. conclus. 1. infine, & art. 8.

Trid. ses. 25.
de Regul. c. 20
Nulla. bul. 33
Sixti 4. n. 55.
& bul. 34. n.
94. & bul. 37
n. 108. & bul.
1. n. 53. &
54. & bul. 2.
Clement. 6.

12 Item possunt dicti Cōseruatores Regularium procedere contra debitores ex causa ciuili, tūm virtute iuris communis concedentis cognoscere de manifestis iniurijs, quales sunt, quæ insuntur Monasterijs, & Religiosis à debitoribus nolentibus soluere, tūm virtute priuilegiorum in Concilio Tridentino confirmatorum, vt constat ex generalitate verborum, quibus in suis Cōseruatorijs vtuntur Summi Pontifices, Sixtus III. Pius V. & alij, de quibus in Bullario, pro Religiosi status protectione dantes omnimodam facultatem non solum ad omnes causas, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, aut mixtis (per ciuilem autem causam non nisi est dubium, quod debitum intelligatur) sed etiam

etiam pro omnidamno dato refarciendo, cuiusmodi est debitum, quod debitores nolunt soluere Monasterijs, in quo non modicum damnum, & detrimentum patiuntur, *ibid. art. 12.* De quo Perez *in l. 1. tit. 7. lib. 1. ordinam. num. 69. §. conseruatores autem*, Guido Papa decision. 18. in fine. Idem docent P. Miranda dict. artic. 7. conclus. 6. vbi plura alia priuilegia refert, Portel. sup. num. 7.

13 Imò & datur hodie dictis Conseruatoribus, vt possint cognoscere de his, quæ requirunt altiorem indaginem iudicalem, vt patet ex quadam Bulla Benediæti XI. & alia Eugenij III. pro Monasterio Beate Mariæ de Guadalupe, de qua in Compendio D. Hieronymi, tit. conseruatoriæ. §. final. quam Nicolaus V. postea extendit ad vniuersum Ordinem, quæ gaudet Mendicantes, & alij Regulares communicantes: *ibid. §. videamus igitur.* De quo Nauarro, capit. 27. numer. 125. Miranda, dict. art. 7. conclus. 6.

In Bullar. bnf. 3. Nicolai 5. Bulla. 1. Clem. 6.

14 Religiosi tamen conueniri non possunt pro debitis ciuilibus coram suo Conseruatore, sed coram suis prælatis, qui sunt eorum iudices ordinarij. Quod innumeris priuilegijs, & constitutionibus Apostolicis est iam declaratum, & praxis obseruat. Vnde nullo modo possunt dicti Religiosi compelli per suos Conseruatores, aut conueniri ratione contractus, aut debiti pecuniarij, vt expressè declarauit Nicolaus V. pro Minoribus, nisi extra claustra domicilium teneant, tunc enim si non habeant iudicem Apostolicum specialiter à Papa deputatum, sunt conueniendi coram Ordinario tanquam Sedis Apostolicæ in hoc delegato ex decreto Tridentino, *ibidem art. 13.* De quo Nauar. comment. 2. de Regularibus, num. 63. & *in cap. non dicitis*, num. 63. Cruz de statu Religion. lib. 2. cap. 10. dub. 6. conclus. 2. Portel, supra num. 8. Miranda sup. artic. 10. Villalobos 2. part. Summæ tract. 35. diff. 6. nu. 8.

Trid. sess. 7. c. 14. de reform.

15 Religiosis non licet eligere Conseruatorem contra iudicem facultarem ob detentionem solum suorum animalium damnum in pascuis facientium, ex eo quod pecora sunt iurisdictionis Ecclesiasticæ, cum reuera non sint, bene tamen talem Conseruatorem possunt creare, quando ratione huius conueniuntur coram iudice laico, vel Ecclesiastico, imò & pro ipsa detentione animalium, si sit iniuste lata, pura quia nullum damnum intulerunt, vel si intulerunt, parati sunt satisfacere dantes sufficientem cautionem, quia ipsis tunc inferitur grauis, & notoria iniuria, tam in sua exemptione, quam in bonis iniuste detentis, quorum defensio, & protectio spectat ad suum iudicem Conseruatorem, & idem dicendum est, quando denunciatum est coram iudice laico de religiosis, eo quod animalia sua describi non fecerunt sub poena priuationis cou-

l. 13. tit. 1. lib. 6. nouæ cõpil.

torè nominare, qui eos in sua exemptione conseruet, & coram ipso de cau-

si agatur *ibidem* art. 14. De quo Gutier, lib. 1. Pract. quæst. 4. Miranda supra art. 11.

16 Possunt religiosi creare Conservatorem contra alios Regulares, aut Doctores, vel Scholares, seu Cancellarios vniuersitatû, & alias communitates habentes ex priuilegio Apostolico etiam suos iudices Conservatores, ex quadam Bulla Clementis VII. pro Minimis relata in Compend. Societatis, titulo conservator §. 9. & ex alia à nobis sæpius citata Pij V. pro Societate. Quauis enim priuilegiatus non possit vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatum, ex regula iuris, qui tamen actu læsus est; & indiget auxilio restitutionis ad reparationem damni habet priuilegium in actu, & in exercitio, quia actu læditur, alter vero cum læsus in ea causa non sit, non habet priuilegium in actu, ac proinde contra illum tanquam non actu priuilegiatum potest alter tanquam actu priuilegiatus vti suo priuilegio, *ibid.* art. 15. De quo Abb. in cap. ad aures, de præscript. Couar. in regula, possessor, 2. part. §. 2. num. 4. Idem docent Miranda supra art. 12. & faciunt tradita ab ipso tom. 2. quæst. 24. art. 7. Villalobos supra num. 10.

17 Dicit autem Conservatores Fratrum possunt agere, etiam per censuras vsque ad inuocationem brachij sæcularis contra inobedientes, & contumaces ex dicta Bulla Pij V. pro Societate, & alia Martini V. pro Cisterciensibus in suo Compendio, titulo Bullæ conservatorix §. 1. in quibus ultra censuras illis datur facultas procedendi vsque ad priuationem exercitij officij, & iurisdictionis ipso facto incurrendam, Verum est tamen quod contra Ordinarium non possunt agere per excommunicationem, si non faciunt fidem de litteris suæ commissiois, nisi constet de malitia Ordinarij asserentis malitiosè falsitatè esse in rescripto, tunc enim potest iudex delegatus per se exequi, & punire illum vsque ad multam triginta librarum, iuxta sacros Canones, *ibidem* art. 16. De quo Panormitan. in cap. præterea de dilatione. Idem docent Miranda supra art. 8. conclus. 4. & 7. Portel sup. num. 11.

18 Item possunt dicti Conservatores cognoscere de iniurijs manifestis Semonitoribus Fratrum factis, qui actu inferuiunt monasterijs; vel alio pio loco exempto, ac intra septa monasterij resident, & sub illorum obedientia professi viuunt, de quo Ordinario constare debet, iuxta decretum Tridentinum, *ibidem* art. 17. De quo Couar. in cap. alma 2. part. §. 2. num. 8. Cardinal. Thuscus litera O. conclus. 16. num. 15. Portel sup. num. 10. Villalobos sup. num. 9. qui duo idem docent.

19 Aduertant tamen dicti Conservatores, quod debent procedere simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, solâ veritate inspectâ, sicut in causis Regularium solet fieri à prælatis. Simpliciter, inquit, & de plano, id est, quod non remouatur ordo iuris, sed tantum perniciofa solemnitas, & fiat sine replica, & malitia, verba, *autem sola veritate inspecta*, important quod omnitantur solemnitates, & subtilitates negotij,

gotij, seu rei veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod res principalis per iura decidatur. *Ibidem art. 18. & Tom. 2. quest. 3. art. 1.* De quo Bart. in *l. si si iussor ff. mandati*, & Glossa in Clementina *sepè*, verb. *simpliciter*, de *verborum significatione*. Idem tradit Miranda dicto art. 8. concl. 6.

20 Tandem præfati Conferuatores suam excedentes potestatem scienter, & præsumptuose eo ipso ab officio suspenduntur per annum, *dist. cap. fin. de offic. deleg. in 6.* ac naturalitate priuantur per leges Regias Hispaniæ, *l. 1. & 2 tit. 8. lib. 1. recopil.* Pars autem id in iudicio suadens iudici excommunicationis pœnam incurrit, à qua non est absoluendus, nisi prius integraliter satisfaciatur de expensis indebitè castigato, vt expressè *dist. cap. fin.* habetur. *Ibidem art. 19. & 20.* De quo Nauar. *cap. 27. num. 125.* Syluest. verb. *Conferuator* num. 5. Miranda supra art. 9.

RESOLVTIO XXXIII.

De Consuetudine.

CONSVETUDO est ius quoddam non scriptum moribus, seu assiduis actibus constitutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex, *cap. consuetudo 1. dist.* Quæ vt censetur iusta, plura requiruntur. Primo, quod sit rationalis, seu iusta aliqua de causa, & ratione introducta contra legem humanã, nam si contra ius diuinum, & naturale sit iam est irrationabilis, iniusta, & inualida, *cap. final de consuetudine*. Quando autem non constat de iniustitia consuetudinis euidenter, præsumitur, quod sit rationalis ad effectum tollendi legem, *l. de quibus, ff. de legibus, cap. cum dilectus, de consuetud.* Secundo requiritur, vt consuetudo sit rationalis, & legem tollat, quod sit legitime introducta, & præscripta. Ad quod etiam requiritur, vt actus per quos introducta fuit, fiant eò animo, ac si lege præcipiente fierent, & vt actibus continuatis frequentata sit. Qui verò actus sufficere ad consuetudinem inducendam affirmant aliqui, alij autem vnicum tantum, si actus habet causam successiuam, & continuationem temporis habilis ad huiusmodi consuetudinem inducendam, v. g. si beneficium sæculare confertur Regulari, & ab eo possidetur spatio 40. annorum, efficitur Regulari, licet vnicus interuenerit collationis actus, qui quidem est vnus ratione rei factæ, sed ratione diuturnitatis temporis est multiplex virtualiter, quod arbitrio boni viri committendum est. Item requiritur, quod consuetudo sit legitime introducta, & præscripta, *dist. cap. final de consuetudine*, scilicet quod ea vtatur certo temporis spatio, per decem, inquam, annos (quos sufficere aliqui tenent) vel per 40. quos alij postulant. Tandemque requiritur, quod personæ con-

consuetudinem introducentes habeant auctoritatem ad eam introducendam. Vnde pueri, mulieres, furiosi, & similes non computantur, quia legem condere non possunt. *Tomo 1. quæst. 69. art. 1. & quæst. 11. art. 8.* De quo D. Thom. in 4. dist. 23. & prima secundæ quæst. 97. art. 3. ad secundum, Syluest. verb. *consuetudo* quæst. 4. num. 12. Nauar. in Manual. cap. 21. num. 13. Couar. lib. 1. variarum cap. 17. num. 8. §. quando.

Vide Miranda tomo 2. Manual. quæst. 28. art. 3. vbi docet, quod si consuetudo est præter ius, sufficit tempus decem annorum de iure Canonico, si verò fuerit contra ius, requiritur 40. annorum: quia debet esse consuetudo præscripta. Ad idem Suarez de legibus lib. 7. cap. 1. & 2. vbi cap. 6. num. 5. agit de consuetudine rationabili, & irrationabili, & quod per solos actus voluntarios induci valeat cap. 12. & de frequentia actuum ad inducendam consuetudinem ibidem cap. 10. & 11. & quod Principis consensus ad vim consuetudinis sit necessarius, tradit cap. 13. à num. 6. & quanti temporis consuetudo ad inducendam legem sufficiat cap. 15. num. 5. vbi sine vlla distinctione sufficere decennium, vt consuetudo censeatur inductiua legis, & præscripta, resoluit: & tandem quis illam introducere valeat cap. 9. num. 7. & sequentibus.

2. Nulla consuetudo potest eximere Religiosos à præceptis essentialibus Regulæ, paupertatis, scilicet, castitatis, & obedientiæ: quia non potest esse rationalis, & iusta, vtpotè contra votum solemne ius diuinum concernens. Benè tamen potest, si non omninò tollere obligationem præceptorum regulæ, ad minus interpretari regulam circa eius præcepta, etiam ad mortale obligantia. Vnde consuetudine tolerata dicta præcepta non solum possunt mitigari, sed etiam quantum ad aliqua tolli cum consensu saltem tacito, & interpretatio Papæ, aut Protectoris Ordinis, non autem superiorum Regularium. Sed videant religiosi, ne consuetudo sit corruptella, si enim aliquid eorum per statuta Ordinis sæpè sæpius expressè prohibetur, consuetudinem interrumpit, ac proinde præscriptionem. *Ibidem art. 2.* De quo Couar. in 4. 2. p. cap. 6. q. 5. num. 2. Nauar. in Manual. cap. 12. num. 50. & cap. nullam 18. q. 2. n. 36. Idem docet Sanchez lib. 6. decalog. cap. 2. num. 29. & 30. & faciunt tradita à Suarez dict. lib. 7. cap. 9. num. 5. vbi ait, contra obedientiam non præscribi, *cap. sum non liceat, de præscript.* vbi glossa, & scribentes notant, ad quod etiam vide Miranda dict. quæst. 28. art. 6.

3. Consuetudine potest introduci, vt Regularis ad aliquid plus, quam ad quartam funeralem teneantur secundum terminos Clementinæ *ad d. de sepulchris*, quia in illa tantum tolluntur consuetudines præteritæ, non futuræ. Quomodo autem hoc intelligendum sit, vide supra de Canonica portione num. 19. *Ibidem art. 7.*

4. Non valet consuetudo emanans, quando lex expressè derogat præteritæ, ac etiam futuræ consuetudini. Idem est, quando indefinitè derogat dicendo: non obstante aliqua consuetudine in contrarium;

tunc

tunc enim derogat etiam futuræ, nisi consuetudo de nouo introducta sit ex noua causa à principio non cogitata ob varietatem temporum, vel ex præterita verò similiter incognita ipsi legislatori. Quando verò lex derogat præteritæ tantum consuetudini, si in illa exprimatir irrationalitas ipsius, videtur etiam abrogata futura consuetudo in contrarium. Secus si dicta ratio non subesser, vel ob varietatem temporum, vel alia de causa: quia tunc præualebit consuetudo postea contraria. Cõsuetudo tamen immemorialis, quæ privilegio æquiparatur nunquam à lege censetur abrogata per clausulam generalem derogatoriam omnisi consuetudinis, nisi si specialiter ipsa excludatur, & illi derogetur. *Tom. 1. quæst. 9. art. 5. & Tom. 2. q. 44. art. 3. in fine.* De quo Couar. lib. 3. variarum cap. 13. num. 5. Gutierrez lib. 3. Practic. quæst. 32. Mieres de Maiorat. 4 p. quæst. 20. num. 50. Tiraquel. de vtroque retract. tract. 2. §. 1.

Vide Suarez late de lege tollente omnem consuetudinem contrariam, dicto lib. 7. cap. 19. à num. 18. vbi num. 24. id limitat, nisi tanta sit in rebus facta mutatio, vt certò constet, ipsam etiam consuetudinem illam conditionem mutasse, & cap. 20. num. 17. de consuetudine immemoriali agens resoluit, non reuocari talem consuetudinem, nisi specialiter illi derogetur, idque innui videtur *cap. 1. de constitut. in 6.* in illis verbis, *nisi expressè caueatur*: vbi dicitur quod idè non tollitur consuetudo per legem, nisi expressè de ipsa caueatur, quia est, quid facti, esse autem consuetudinem immemorialem est quid facti specialiter, ac idè speciali indiget derogatione. Ita tenent multi Iuristæ relati, & secuti à Couar. & Tiraquel. supra loco citato.

5 Consuetudo interpretatur non solum legem humanam, sed etiã diuinam. Vnde ante Concilium Tridentinum poterant sacerdotes ex antiqua consuetudine eligere in confessorem quemlibet sacerdotem simplicem ab Ordinario non approbatum, quæ consuetudo sic interpretabatur præceptum diuinum confessionis: similiterque interpretatur in multis præceptum ieiunij aliquando obligare, aliquando verò non. Vnde in Regno Castellæ consuetudine introductum est contra ius in Sabbatis intestina, & extremitates animalium manducari. *tom. 1. quæst. 11. art. 7. & Tom. 2. quæst. 100. art. 8.* De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 4. Nauar. cap. 17. num. 186. & cap. 21. num. 11. Idem docent Miranda supra art. 5. conclu. 3. Suarez dict. lib. 7. cap. 4. num. 13. & 14.

6 Consuetudo multum præiudicialis immunitati Ecclesiasticæ, & Ecclesiasticis personis, etiam immemorialis omninò est repellenda, iuxta *cap. 1. de consuetudin. cap. nonerit, cap. grauem, de sentent. excommun.* Dicitur autem multum præiudicialis, quando Ecclesiastici efficiuntur timidiores ob talem consuetudinem, & laici audaciores, & quando impediuntur facere, quæ à iure communi sibi concessa sunt. Secus si est parũ præiudicialis Ecclesijs, & Ecclesiasticis, vt si aliquod particulare eorum privilegium frangatur. *Tom. 2. quæst. 50. art. 3.* De quo Syuest. verb. *im-*

unitas num. 2. & 4. Idem docere videtur Suarez supra ca. 7. num. 10. & cap. 16. num. 11. & expressius tradit Miranda dict. ar. 5. concl. 4. vbi idē dicit de consuetudine contra bonum publicum.

7. Consuetudo inducta in Religione, vt prudentiores & ætate pro uectiores tantum habeant vocem in capitulo, & admittantur in electionibus, si est contra ius, oportet, quod sit præscripta spatio 40. annorum, vt valeat. Quod si sit præter ius, sufficit præscriptio decem annorum, ex Panormitano communiter recepto in cap. final de consuetudine. Auctor *Ibidem* quæst. 51. art. 12. De quo Nauar. lib. 1. cons. titulo de consuetudine cons. 2. Idem docet Miranda 2. tom. man. quæst. 23. art. 23. De Constitutionibus vide infra de legibus, & de priuilegijs.

RESOLVTIO. XXXV.

De contractibus.

SUCCESSOR. tenetur ex contractu prædecessoris, ad quod etiam tenetur Papa, saltem ex æquitate, clementia, & urbanitate, cap. litteris, de rescriptis. Auctor Tomo 2. quæst. 49. art. 7. in principio, & Tomo 3. quæst. 26. art. 1. De quo Bald. in l. digna non. C. de legibus, vbi scribentes, & in dicto. litteris, iuncta glos. vlt. notab. vltimo, de rescriptis. Idem tradit citato Auctore Sanchez lib. 7. de calogi cap. 31. num. 41. in fine.

2. Monacho potest solui, quod ratione contractus illi debetur, si in tali contractu non interuenit factum, seu consensus prælati: secus si interuenit. *Ibidem* art. 3.

3. An autem contractus à Religioso initii absque superioris licentia sint prorsus irriti, ac nullius valoris? Tradit Sanchez dict. cap. 31. n. 9. vbi resoluit, certissimum esse apud omnes monasterium non tenori ex his contractibus, nisi quatenus inde locupletius factum est, ad instar contractus filij familias, aut serui absque licentia patris, aut domini initii ex quo illi non tenentur, nisi quatenus inde locupletiores facti sunt, vt expressè habetur l. 1. §. ff. cum impubere, ff. de pecunio. At obligatur monasterium ex contractu inito à suo prælato, quatenus non excedit suæ administrationis limites, vt tradunt Angel. verbo. *monasterium*, initio. Syluester verb. *Religio* 8. quæst. 3. quos refert & sequitur Sanchez supra num. 10. qui num. 13. consequenter ex dictis deducit, non teneri monasterium, si prælatus mutuò accepit pecunias in vsus proprios, vanos, ac turpes, aut in alios, in quos bona monasterij expendenda non erant: quia tunc excedit suæ administrationis limites. Secus autem, inquit, esset si id mutuuum ad expendendum necessaria in monasterio accepisset, licet postea mutata voluntate male expendisset, tunc enim ex ea

Ampliat
ac illustra-
tur doctri-
na Auctoris

mutui

mutui acceptione, quæ legitimè facta est, obligatio in Monasterium translata est, & mala dispensationis euentus id impedire nequit.

4 Sed hoc mihi plusquam dubium videtur, quia iste prælatus quavis à principio rectè se gereret in acceptione mutui, postea excessit limites sui officij, & administrationis malè expendendo, ac proinde casu, quo teneatur Monasterium ex eo contractu legitimè inito, saltem tenebitur ipse prælatus satisfacere Monasterio, quod iniquè in sui utilitatem non dispendit, Et ita sentire videtur Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 11. num. 90. vbi tradit, monasterium non teperi ex delicto, & contractu monachi, quanuis sit prælatus, nisi quatenus inde aliquid conuersum est in Monasterij commodum.

5 Ex quo deducitur, teneri Monasterium ex contractu monachij ratione, alicuius administrationis etiam tacitè illi commissæ, quatenus illius limites non ex cedit, vt cum Azor, to. 1. inst. mor. lib. 12. capit. 11. quæst. 11. & Lessio, dict. num. 90. docet Sanchez sup. nu. 14.

6 Vnde resoluit num. 28. eos contractus à monacho sine licentiâ superioris initos non esse omninò irritos, sed integrum esse prælato, aut Monasterio illos irritare, vel ratos habere, prout illis magis commodum, ac vtile fuerit, ad instar contractus celebrati cum pupillo, aut minore absque tutoris, vel curatoris licentiâ, l. Julianus, §. si quis à pupillo, ff. de action. empr. Quod quidem in Ecclesiæ & Religionis fauorem concedunt plures non infimæ notæ Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez dict. num. 28. qui num. 37. adiungit, ex tali contractu obligationem naturalem oriri in religioso, dum superior non irritat, ac proinde teneri dare operam, quantum in se est, vt prælatus approbet, prout notat Lessius supra dict. num. 90. Item & ad restitutionem damni, cum restituendo fuerit, obligari, tradit ipse Sanchez, num. 38. vbi num. sequenti consequenter addit, ex contractu inito cum superioris legitima licentiâ obligari religiosum naturaliter, & ciuilitè, nec posse ab eodem prælato, aut à successore, vel ab alio maiori illum contractum validè irritari, quia, vt supra ex Auctore diximus, prælatus successor tenetur ex contractu prædecessoris.

RESOLVTIO. XXXVI.

De Correctione fraterna Euangelica.

1 **F**inis correctionis fraternæ, cum sit salus spiritualis proximi, iure naturali, Diuino, & positiuo omnes tenentur corrigere fratres mortaliter peccantes. Idem erit, quando peccatum veniale disponit ad mortale, tunc enim ratione periculi conueniens cadit sub præcepto, tom. 2. quæst. 8. art. 1. De quo D. Thom. 2. 2. q. 33.

art. 2. vbi Theologi, & cū Magistro in 4. d. 19. Soto de tegendo secreto memb. 2. quæst. 1. concl. 2. & quæst. 13. conclus. 4. Nauar. in c. inter cetera part. 3. num. 76. & Canonistæ in cap. noui, de iudicijs, & in cap. si peccauerit, 2. quæst. 1. vide quæ ad propositum latè congerit Miranda to. 1. Ordin. iudiciar. quæst. 9. art. 1.

2 Cum hoc præceptum sit de affirmatiuis non obligat semper, & pro semper, sed tantum quando, & vbi correctio proficere salutis spirituali proximi speratur. Vt verò debitè fiat sex circumstantiæ requiruntur tres ex parte corrigentis, & aliæ tres ex parte corrigendi. Prima ex parte corrigentis est, vt habeat scientiam, seu cognitionem peccati, etiã incerti probabilis, si ex omissione talis correctionis graue damnum ipse corrigendo potest accidere. Secunda quod fiat cum spiritu lenitatis. Tertia quòd loco, & tempore opportuno. Aliæ tres ex parte corrigendi sunt. Prima quod peccatū sit mortale, vel veniale disponens ad mortale. Secunda quod sit spes emendæ, licet dubitetur de spirituali profectu, nisi correctio bono communi præiudicet. Tertia quod non expectetur aliud tempus opportunius, *ibid. art. 2.* De quo D. Tho. loco supra citato, Gerson tract. 14. de correctione cap. 5. vide Suarez de legibus li. 6. cap. 9. nu. 15. Soto supra memb. 2. part. 1. & 2. per totam, & præcipuè concl. 5. Miranda d. art. 1. concl. 4. & quæst. 10. art. 1. vsque ad 5.

3 Existens in peccato mortali intelligens sua correctione proximum esse sanaturum spiritualiter tenetur illum corrigere. Secus si ratione sui peccati scit non esse profuturam correctionem. Nec etiam tenetur conuerti ad Deum, vt sic eum spiritualiter possit corrigere; nisi sit prælatus, vel etiam corrigendus habeat ignorantiam inuincibilem alicuius præcepti Decalogi, puta si quis ignoraret simplicè fornicationè esse peccatū, tūc enim quilibet, etiã priuatus ad eū corrigeundū adstringitur, etiam si nulla sit de proficiendo spes, *ibid. art. 3.* De quo D. Tho. d. quæst. 33. art. 5. Ludovic. Lopez in Instruct. conscienciæ 1. part. cap. 16. num. 135. Soto de teger. secre. memb. 2. quæst. 3. conclus. 6. Idem docet multis congestis Miranda supra art. 5. præcipuè conclus. 3. & artic. 7. conclus. 3. & 4.

4 Si frater secreto correctus nõ emendatur, coram vno, vel duobus testibus debet iteram fraternaliter corrigi, iuxta præceptum Christi Domini, si de profectu sit spes, etiam si testes sint ignari peccati. Sed antequam ad id peragendum accedat corrector tenetur vna, & iteratis vicibus (quot expedire videbitur) dicta monitionem adhibere, nisi certo sciat dictas iteratas monitiones non esse profuturas, tunc enim statim adhibendi sunt testes. Si vero adhuc sciatur, quod admonitus coram testibus non emendabitur, sed potius deterior, & obstinatio fieri coram prælato eum denunciando, consultius erit pro tunc silere, nisi peccatum Reipublicæ, aut communitati sit præiudiciale. Quòd si deficient testes idonei, coram quibus possit (vt conuenit) fieri correctio, statim

statim praelato debet fieri denunciatio, seu admonitio charitatiua, si pro futurum speratur, & ipse praelatus sit spectatae virtutis, & prudentiae vir, qui visceribus charitatis fratrem delinquentem suscipiet, in re se prudenter gerens, *ibidem art. 4.* De quo Corduba in annotat. ad Sotū memb. 3. quæst. 4. conclus. 6. Bañez 2. 2. q. 33. art. 8. ad primum Nauarra de restitutione lib. 2. cap. 4. num. 261. vide Sanchez lib. 6. Decalogi cap. 16. à num. 42. vsque ad 52. ad quod multa congerit Miranda supra q. 11. art. 3. vsque ad 7.

5 An verò liceat quodcunque delictum occultū immediatè deferre superiori, tanquā patri, nulla correctione charitatiua præmissa, & illicitū sit statutū Religionis id disponens? Latè tradit Sanchez loco supra citato, & tandem num. 46. parti adhæret affirmatiuæ, quando scilicet praelatus est vir prudens, qui prudenter in occulto medebitur non manifestando delinquentem, nec ad publicam pœnitentiam procedendo, ex quo speratur fore, vt melius corrigat, ac melius ad illius emmendam, & cauendum à reciduo proficiat. Idem tenent Valentia 2. 2. disp. 3. quæst. 10. puncto 5. §. quintus casus, Sayro lib. 11. clau. reg. cap. 4. num. 20. Turrianus super d. q. 33. D. Thom. art. 6. disp. 892. dub. 4. vbi suam sententiam probare contendit ex D. Bonauentura, Angelo, Richardo, Salmerone, & Arevalo tract. de correctione fratrum, conclus. 3. & post conclus. 5. & 6. addit ex Angelo hanc sententiam esse omnium Magistrorum nostri Ordinis.

Oppositam sententiam defendit perdoctè M. F. Petrus de Lorca in 2. 2. D. Thom. quæst. 33. art. 8. sect. 3. disp. 47. num. 8. & sequent. vbi resoluit, partem affirmantem nullo modo esse probabilem, neque in Religionibus, neque extrasas esse denunciare praelato, etiam vt patri delictum, occultum, omiſsa admonitionem charitatiua si ea speratur utilis: Nec præceptum praelati, aut constitutionem Religionis excusare posse à culpa, nedum obligare, quia iniusta, & contra Diuinam, & naturalem legem esse censentur. Eamque sententiam asserit esse Angelici Doctōris 2. 2. quæst. 33. art. 7. ad 5. vbi expressè id tenet, quem secuntur eius discipuli, & expositores, Soto de tegendo secreto, memb. 2. quæst. 4. conclus. 3. dub. 3. Adrian. post quæst. de correctione, in dubio, quod incipit, ostenso, in fine Abulens. quæst. 81. Palud. quæst. 4. Gabriel lect. 74. in Canon. Syluest. quæst. 4. Nauar. capit. 17. & alij plures relati ab ipso Lorca supra num. 9. idem sentie Philarcus de officio Sacerdotis, tom. 1. part. 2. lib. 4. cap. 14. & videtur eidem innuere noster Auctor dicto art. 4. in fine, vbi postquam tradit conditiones, quibus potest fieri denunciatio praelato sine præuia correctione charitatiua, & non adhibitis reſcribibus, concludit: *his tamen non concurrentibus, omnibus (inquit) dissua-*

Ampliat
doctrina Au
ctoris.

Notāda val
dè verba Au
ctoris.

Vnusquisque harum opinionum assertor, & fautor suis nixus fundamētis in suo abūdet sensu: quidquid tamē sit de probabilitate, vel improbabilitate prioris (quæ omnibus ferē viris doctis nimis dura semper visa est) posteriori tanquam probabiliori adhæreo. Circa statutum verò Religionis de quo supra nullo iudicem gerere, videant hi, ad quos spectat.

Solent verb referri pro prima opinione quoddam statutum Minorum, & quædam constitutiones S. Bonaventuræ editæ in quodam capitulo Generali, de quibus in libro, Monumenta Ordinis Minorum, titulo, constitutiones Generales antiquæ cap. 5. fol. 239. Vbi præcipitur Fratribus exeuntibus, vt secretò excessus notabiles prælato inuicem intiment. Sed hoc præceptum delationis ad superiorem, vel debet intelligi gi seruato ordine Euangelico, vt patet ex illis verbis statuti Bonaventuræ: *Frater qui fratrem correxerit de aliquo excessu secundum formam Euangelij, &c.* Vt benè responder Lorca vbi sup. num. 14. vel dic, quod tale statutum apud nos Minores (si aliquando viguit, de quo plurimum dubito) nunc per contrarium vsu est omninò abrogatū, nec inuenitur aliquis de scriptoriibus Ordinis, qui testetur apud nos fuisse in vsu, & à prælatis semper commendatur in visitationibus, vt seruetur ordo Euangelij de correctione fraterna, vt rectè notat Portel in addit. ad dubia, verb. *correptio fraterna*, num. 5.

6 Licitum esse per interpositum amicum benè affectum, & prudentem, magnaque amicitia coniunctum, cum delincente, & ad cuius monitionem ad se reuersurum melius speratur, correctionem charitativam adhibere, docet Auctor in Ordine iudic. cap. 5. num. 11. quando scilicet, præiudit in idem peccatum relapsurum, si ab amico non corrigatur, & admonetur. Quam sententiam esse D. Augustini addit, eamque tenent Durand. in 4. dist. 19. quæst. 4. num. 4. ad finem, & Gabriel, in Cant. Lect. 74. sub littera I.

7 Qui scit fratrem in articulo mortis positum spiritualiter periturum, si eum non corrigat, tenetur hoc charitatis medium præstare, etiã cum periculo vitæ, extra tamen extremam necessitatem non tenetur ad id peragendum, tantumque peccabit venialiter ab eo se abstinens, nisi ex negatione huiusmodi monitionis in peccato moriturum fratrem præuideat, tunc enim reus erit gehennæ non monendo, quod debet intelligi, dummodo graue detrimentum famæ, & vitæ sibi ex eo non immincat, *ibid. art. 5.* De quo Cordub. super Soto de regen. secret. memb. 2. quæst. 2. conc. 6. Nauarro in Manuali, cap. 27. num. 23. Aragon 2. 2. q. 33. art. 2. dub. vlt. conc. 4.

Idem docent Villalobos, 2. part. Summæ tract. 4. diffic. 5. num. 6. & Miranda, supra quæst. 9. art. 6. conc. 1. Vbi resoluit id procedere, quando peccatum, seu necessitas prouenit ex ignorantia, fragilitate, seu passione, non vero quando prouenit ex malitia, & idem dicit Villalobos sup. n. 5. & 6.

August. sup.
cap. 5. Lenit.

8 In opinione eorum qui dicunt, non teneri prælatus corrigere fraternaliter sibi subditos ex iustitia, sed rãtum ex charitate, consequens est, ipsum nõ adstringi ad id præstandum cum periculo mortis, aut alio graui damno, cum in hoc non se habeat vt prælatus, sed vt priuata persona. *Ibidem* art. 6. De quo Caieran. 2. 2. quæst. 33, art. 2. ad 4.

Vide Miranda dict. quæst. 9. art. 6. concl. 2. vbi tenet, prælatos ex iustitia obligari ad correctionem suorum subditorum, ac proinde ad id teneri cum periculo vitæ, famæ, honoris, & aliorum bonorum temporalium. Idem docet citatis Caierano dicto art. 2. respons. ad 4. & ibi Aragón, Villalobos vbi supra diff. 6. num. 4. quanuis Turrianus ad dictam quæst. 33. D. Thom. art. 3. disp. 87. dub. 1. existimet hanc obligationem non esse iustitiæ, quæ sit pars subiectiua propriæ iustitiæ, sed esse obligationem partis potestatiuæ iustitiæ, id est, fidelitatis ratione officij debite. Sed melius ad rem ipse Angelicus Doctor eo art. 3. distinguit duplicem correctionem, vna quidem, quæ est actus charitatis, quæ specialiter tendit ad emmendam frãtris delinquentis per simplicem admonitionem, & hæc pertinet ad quemlibet charitatem habentem, siue subditus sit, siue prælatus. Altera verò, quæ est actus iustitiæ, per quam intenditur bonum commune, interdum etiam per punitionem, ad solos prælatos, & iudices spectat. Ex quo iuxta mentem D. Thom. deducitur, quod ratione prioris correctionis charitatiuæ tenentur prælati ad eam tanquam priuatæ personæ charitate, respectu verò posterioris prælatiuæ correctionis tanquam prælati ex iustitia tenentur. Et iuxta huius distinctionis sensum debet intelligi sententia nostri Auctoris dicto articulo sexto in fine, vbi ait, prælatos teneri corrigere suos subditos fraternaliter ex charitate, & non ex iustitia, cum in correctione fraternali, inquit, non se habeant vt prælati, sed vt priuatæ personæ, ac proinde ad id non teneri cū periculo mortis, quo innuit, quod si vt prælati per correctionem prælatiuam procedant, ad id ex iustitia teneri, etiam cū periculo vitæ. Ad cuius confirmationem maximè faciunt tradita à Miranda dicta quæst. 9. art. 3. conclus. 3. vbi postquam distinxit cum D. Thoma dicto art. 3. duplicem illam correctionem, vna, quæ procedit ex virtute charitatis, alia ex virtute iustitiæ, addit quod prælati, etiam ex vi præcepti charitatis de correctione fraternali ad plura tenentur intensiuè, & extensiuè quam alia priuatæ personæ.

Exponitur
sentent. Au-
toris.

9 Accusator potens probare intentum non tenetur præmittere correctionem fraternali, siue bonum commune, siue priuatum intendat, dummodo aliter bono communi, aut particulari non possit prouideri. Imò satis probabile videtur, non esse proponendam accusationem ante præmissam correctionem fraternali, etiam si bonum commune, aut priuatum ad sit, vt eo modo salutem spirituali fratris melius, & suauius cõsalatur. Quando verò in accusatione sola correctio delinquentis intenditur, præmittenda est omninò ab accusatore fraternali monitio, nisi pec-

catum accusati sit commissum contra accusantem. Durum enim videtur iniuria commotum, & granatum supergruari ad correctione charitativam faciendam, qui nullum commodum ex accusatione reportare intendit. *Ibidem art. 7.* De quo Syluest. verb. *accusatio* quaest. 3. Caiet. 2. 2. q. 33. art. 7. in respons. ad 3. Corduba ad Sotum de legend. secret. memb. 2. q. 4. concl. 5. Navarra lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 255. vide ad idem tradita à Miranda supra quaest. 11. art. 2. concl. 2. & 3. & ab Auctore cap. 4. ordin. iudiciali, num. 7. & 8.

*Trident. sess.
13. cap. 7. de
Reforma.*

10 Prælati in arguendis subditorum excessibus spiritum lenitatis, ut plurimum ostendant, ita ut se pastores, non percussores esse meminerint, sicuti illos admonet Tridentina Synodus, cum sæpe erga corrigendos plus agat benevolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas. Si autem delicti gravitas aliud possulet, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sic correcti emendantur, vel saltem à vitijs cæteri deterreantur, *Tomo 2. quaest. 40. art. 1.* De quo D. August. relatus in cap. *corripiantur* 24. quaest. 3.

11 Unde ratio, aut nunquam debent superiores in correctionibus adhibere obiurgationes, & contumelias in delinquentes, nisi Spiritu Sancto suggerente, solumque obijciendum est vitium, cuius correctio prætenditur, non vero alia delicta iam castigata, emendata, & oblita, nam ut in plurimum representatur subditis, quod non ex charitate, sed ex passione oritur correctio, ac ideo sùt deteriores, leuius enim verbera, quam verba contumeliosa ferre solent. *Ibidem art. 2.* De quo D. Tho. 2. 2. q. 72. art. 2. ad secundum, Navar. in Manual. c. 18. n. 10.

12 Disti tamen prælati excedentes in reprehensionibus, & obiurgationibus subditorum non sunt ob id aliqua pœna afficiendi, sed tantum in secreto admonendi, ne inde ansa præbeatur subditis eos parvi facienda. *Ibidem art. 3.*

RESOLUTIO XXXVII.

De Correctione Fratrum.

PRO Correctione Religiosorum oportet iudices esse in Religione ad pacem communem tuendam à partialitate, contentione, ambitione, & alijs passivis passionibus ita alienos, ut cæteros possint à suis continere affectionibus. Ne autem de partialitate arguantur, nec se inexorabiles debent ostendere, nec nimium exorabiles, maxime ad preces, & obsecrationes amicorum, & potentium, nam vitium intolerabile est in iudicibus negare omnia ab eo postulata, nec minus annuere omnibus petitis. Caveantq;

omni-

omnino ab iracundia, verbis inordinatis, & vociferatione, quod est maxime alienum à gravitate, & modestia, qua in loquendo decet uti iudices, & praelati, præcipuè sacerdotali ordine insigniti. *Tomo 1. quest. 1.* per quatuor integros articulos.

Vide Miranda *tomo 1. Ordin. iudic. quest. 3.* ubi per totam agit de qualitatibus requisitis ad iudices, & praelatos, & præcipuè *art. 6.* tradit ad idem, non debere esse (quantum fieri poterit) originarios seu naturales illius loci, ubi præfecturâ, seu iudicaturam exercent, iuxta *cap. penult. ut lite non contest.* & tradit *Bart. in l. fin. ff. de offic. assess.* & *in l. ei cui, ff. ex quibus caus.* & apud Hispanos *l. 11. tit. 18. part. 1.* ut liceat, ab omni affectione sanguinis, & amicitia ab omni passione, & personâ acceptatione sint præclusi alieni.

2 Prælati Regulares sunt iudices suorum relictioſarum Ordinarij, cum attentis ſeis privilegijs notorijs ſint exempti à iurisdictione Episcoporum, ut constat ex innumeris Bullis Apostolicis non abrogatis per Concilium Tridentinum, de quibus apud Bullarium. Quæ potestas in ſibi ſubditos ad eò est manifesta, ut id præſupponens Bonifacius VIII. Bulla 10. apud idem Bullarium dixerit, quod prælati Ordinis Minorù ſua correctionibus, & punitionibus Fratrum delinquentium imponendis ſua infligendis poſſint procedere apicibus iuris poſt poſitis. *Ibidem q. 2. art. 8.* De quo Nauar. *lib. 2. tit. 18. part. 1.* *in cap. non dicatis, n. 96.*

3 Dicit prælati ex Innocentio VIII. pro Prædicatoribus, & non alij poſſunt dictos Fratres corrigere, non obſtantibus quibuſcunq; privilegijs conceſſis Scholaſtico, ac vniuerſitati Salmantia, vel alijs vniuerſitatibus. Idemq; conceſſit Pius II. Minoribus apud Bullarium, & alijs Mendicantibus cum grauib; cenſuris contra rebelles. *Ibidem art. 9.* De quo Corduba ſuper Compend. Mendic. tit. correctio Fratrum §. 14. Idem tradit Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. num. 8. in fine.

4 Prælati Regulari competit cogitio cauſæ nouitij, qui occidit religioſuſ profuſum, nã ille, ut talis eſt, gaudet privilegio fori, & quoad iurisdictionem ſubiacet prælati Ordinis, ſaltè reuocabiliter. Vnde poterit dictus prælatuſ eum torquere, ſi opus fuerit, per aliquem clericum vel religioſum *Ibidem art. 10.* De quo Nauar. *lib. 2. conf. tit. de foro cõpetenti con. 6. pag. 117.*

5 Duplici via poſſunt prælati procedere in cauſis Fratruſ, vel ut patres procurantes, quoad fieri poſſit, ut nihil de ſupplicio cogitent, eorũ vitia euellendo, pieq; eorũ vulneribus medendo: vel ut iudices, quo cauſu iuxta allegata, & probata ſeruato iuris ordine debet procedere, ſine tamen ſtrepitu, & figura iudicij, quod eſt idem, ac procedere ſumario, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, ita tamẽ, ut ſemper eſſentialia iuris ſeruentur, & nil in commodi patiantur ius naturale, & gentiuſ omiſſis apicibus iuris, & accidentarijs ſolẽnitatibus iudicij. Ius autem gentium apud Regulares ſunt ſtatuta generalia Ordinis. Neceſſaria vero

Tride. ſeſſ. 7. c. 14. de reſor. Bulla 5. & 13. Innocen. 4. & bul. 3. Nicol. 3. & bul. 2. Bonif. 8. & bul. 14. Sixt. 4. ubi reſertur maxime magnũ Clementi 4. à nu. 15. & ſque 18. & bul. 28. & 37. & 44. in ſidẽ Sixti. Bullar. bul. 3. Innocent. 8. Bul. 3. p. 2.

& essentia sunt omnia ad defensionem naturalem pertinentia, vt sunt capitulorum, seu culparum reo manifestatio, concessio moræ, seu temporis ad respondendum, testiumque pro palatio quoad nomina, & dicta. Sed hoc vltimum tantum fieri debet in causis criminalibus grauibus, ex quodam statuto nostri Ordinis, ne reus indefensus succumbat. *ibid. q. 3. ar. 1. De quo Panormitan cap. qualiter, & quando. Manso Victorian. de causis Regular. cap. 17. p. 27. in fine. Vide Miranda vbi supra q. 6. 7. & 8. vbi agitur de modo procedendi per viam generalis, & particularis inquisitionis, & quæst. 14. art. 1. 2. & 3. agit de iuris ordine, seu de substantialibus iudicij, & de solemnitate, seu apicibus iuris, & tomo 2. ordin. iudic. in pract. canon. quæst. 3. art. 1. ponit differentiam inter modum procedendi prælatorum vt patres, vel vt iudices.*

6 Antequam iudex procedat contra delinquentem debet constare de delicto commisso. Nec potest procedere per viam accusationis, nisi constet de persona delinquentis, & de persona offensa. Per viam verò denunciationis, in qua quis denunciat de aliquo delicto commisso, potest procedere ex officio, non tamen contra denunciatum, delicto non declarato à denunciante, donec constet, saltem ex præsumptione fuisse ab ipso denunciato commissum. Per viam autem inquisitionis ad puniendum non licet procedere contra aliquem in speciali, nisi constet plena probatione delictum fuisse commissum ab eo, vel diffamato detur copia inditorum, & audiatur. At si ad inquirendum tantum procedit, & non ad puniendum, non licet procedere, nisi ob graue crimē, & quando inquisitio est particularis, idque ad capturam tantum, & incarcerationem. Quod si delinquens sit Regularis debet præcedere plena probatio, vt in carceretur, sufficit tamen semiplena, vt reponatur in custodia, seu de modo disciplinæ. *ibidem art. 2. & 3. De quo Fortunius Garcia in l. Galias, in principio n. 55. ff. de liberis, & posthumis. Vide Miranda supra quæst. 13. art. 2. & quæst. 14. art. 2. & 3.*

Sed quia in correctione Fratrum multa includuntur, opera pretium erit de singulis sigillatim agere.

RESOLVTIO XXXVIII.

De visitatione in communi.

VISITATIO, seu syndicatio prælatorum, & iudicij originem habet à iure diuino. Vnde superiores Religionum tenentur per se, vel per alios prouincias sibi subditas visitare. Apud nos Minores id tantum Ministris Prouincialibus præcipitur in Regula, quod ex præcepto iuris diuini tenentur exequi, visitando quotannis monasteria sibi subdita ex Tridentino de

Trid. sess. 21. ca. 8. & sess. 25. cap. 20. de regul.

creto,

creto, & apud Cistercienses sub pœna excommunicationis ipso facto contra prælatos negligentes, & rebelles per Innocentium VIII. tom. 2. quæst. 4. art. 1. & 4. & tom. 3. quæst. 77. art. ultimo. De quo Adrian. in 4. senten. de correct. fraterni, Gabriel super Canon. lect. 74. Syluest. in summa, verbo, *visitatio*, & verb. *correctio*, & verb. *inquisitio*, ad quod multa congerit Miranda 2. tom. ordin. iudic. in pract. crimin. Canonica, & Regul. quæst. 1. art. 1.

2. Visitatores deputari ad visitandas provincias, vel aliqua monasteria sint habiles, idonei, & in causis Regularibus experti, vel scientia polentes, & nullo modo suspecti. Vnde in nostra Religione Seraphica statuto cauetur, ne instituantur visitatores, nisi qui aliquando fuerunt Prouinciales, aut Definidores in praxi causarum Regularium versati. Qui si instituantur pro visitanda tota vna Prouincia cum plenitudine potestatis optimo iure possunt subdelegare, secus si pro vno tantum cõuentu. *ibid. art. 2. & 3.* De quo Nauar. in cap. nullam num. 20. & 34. Odrad. conf. 42.

Quales esse debeant visitatores seu Commissarij Prouinciarum, ostendit Miranda vbi supra art. 2. & quod possint subdelegare tradit d. quæst. 1. art. 5. & faciunt quæ dixerat tom. 1. ordin. iudic. quæst. 2. art. 11. & 12.

3. Visitator primùm debet proponere Fratibus Verbum Dei antequam accedat ad visitationem, deinde de vita, & conuersatione eorum, deque locis, & rebus Diuino cultui dicatis inquirere, iuxta dispositionem iuris, item quomodo obseruentur Canones Ecclesiastici, præcipuè decreta Tridentina, tandemque perquirat de obseruatiã Regulari. *Trid. sess. 25. de Reg. c. 2. 2o* vt præcipitur in eodem Tridentino Concilio, & de alijs solitis inquire in visitationibus iuxta consuetudines, & statuta vniuscuiusque religionis. Quando vero pro hoc ritè peragendo ius iurandum exigit, taliter debet fieri, vt quilibet manifestet quidquid scit, vel credit, vel fama est. *ibid. art. 5.*

De quo vide Miranda latè in dicta practica Canon. quæst. 2. art. 1. & pro Commissarijs, & Visitoribus in Ordine Minorum art. 3. 4. & 5. & circa iuramentum summendum, vel obedientiam imponendam visitantibus dict. art. 5. conclus. 1. & latè tom. 1. ordin. iudic. quæst. 6. artic. 5. vbi id multis iuribus, & DD. auctoritatibus probat. Idem tradunt Paz in pract. tom. 1. cap. 1. §. vnico Nauar. in Manual. cap. 25. num. 46. & de modo, & forma peragenda in visitatione apud Monachales, & alias Religiones agit dict. quæst. 2. art. 6. & 7.

4. Haud licitè agunt prælati in visitatione post generalem Inquisitionem factam, qui præcipitanter transmittunt Fratres de aliquo indicatos, sed non infamatos ad alios conuentus, & sub obedientiæ præcepto, & excommunicatione verant ingressum ad certas domos secularium, quia ex eo suspitio populi maleuolè confirmatur contra ipsos.

Fratres, & nobiles, ac deuote fœminæ aliquali macula notantur in decus Fratrum transmissorum. & aliquando totius Communis, ac etiam Religionis. Sed secretè debent moneri prælatum Conuentus, nullum verbum facientes de aliquo priuato Religioso, vt vigilanter se gerat circa clausuram domus, & Fratrum egressiones. *ibid. q. 5. art. 5.*

Ad quod vide Miranda vbi sup. quæst. 7. art. 1. conclus. 1. vbi refoluit, non posse prælatum publica pœna punire subditum, nisi infamia, aut clamorosa insinuatio præcedat iuxta *cap. inquisitionis §. tertia dubitationis, & §. quæ si nisi, de accusat.* in illis verbis finalibus: *qui propter dicta parcorum cum infamatum reputare non debet, cuius apud bonos, & graves lesa opinio non existit:* notanda certè verba ad propositum.

5 Visitatores Monialium sollicitè curent, ne vestibus indecentibus, & inhonestis, aut cultu, & ornatu crimiù prophano vratur, nec choreis, & festis sæcularibus, & alijs similibus indulgeant. Item debent inducere Abbatissas electas ad suscipiendam benedictionem infra annum à die confirmacionis computandum, tenenturque obseruare clausuram, & quod vltra facultates, seu redditus bonorum nulla nouicia admitatur, & alia de quibus in *cap. 1. de Statu Monach. in 6. Auctor, ibidem articulo 10.*

6 Visitatores apud Cistercienses per Clementem III. habent facultatem deponendi officiales monasterij cum consilio prudentum, & expertorum in causis Ordinis, & causa id exigente, vt in simili dispositive Tridentinum Concilium. Hæc tamen constitutio prohibens Abbates non posse deponi, nisi in Capitulo non extenditur ad Consiliarios, seu Discretos Conuentus, ita nuncupatos in isto Ordine, quia illa fuit principaliter expedita ad præcludendam viam calumnijs subditorum in prælatos, ideoque itaquam odiosa ad casum, de quo loquitur, debet restringi. *to. 2. q. 25. art. 3.* De quo Zerola in *praxi Episcop. 1. p. verbo, capitulum §. ad octauum pag. 84.*

7 Visitatores non debent facillè audire leues, ac friuolas accusaciones calumniatorias inferiorum contra prælatos, nec permittere, vt de rebus minimis, & impertinentibus syndicentur, maxime si in attentibus ad obseruantiam Regularem, & bonum regimen Conuentus sollicitos se gessisse inueniantur. Sunt tamen de illis fraternaliter admonendi, informandique superiores de ipsorum in gubernando stylo, ne ita facile, si expedire videbitur, eos ad prælaturas in posterum admitant. *to. 5. quæst. 77. art. 1. & 2.* De quo Puteus de *Syndic. in princ. c. 2. n. 23. fol. 96. Azeuedo l. 10. tit. 7. nu. 11. lib. 3. Recopilacionis.* Vide Miranda *tom. 1. Ordin. iudic. quæst. 7. art. 2. conclus. 3.*

8 Cum de bonitate iudicium, & prælatorum semper bene præsumatur, requiritur quod testes contra eos deponentes sint omni exceptione maiores, vt constat ex *cap. accusatio el. 1. 2. quæst. 7.* & probationes clariiores, & euidentiores luce meridiana apparent, nam sæpè iustitia multos

*Trid. sess. 25.
c. 6. de Resor.*

multos aduersarios, odiumque parit, qua propter Sancti Patres prouidè statuerunt, vt accusatio prælatorum non facilè admittatur, nisi quando certò, & manifestò constat de ipsorum culpa, vel sunt homines malæ famæ *cap. qualiter. & quando el. 2. de accusas.* Vnde porrigendus est illis prius libellus articulorum, in quo culpæ determinatæ, & particulares contineantur, vt ab illis valeant se purgare, vt habetur in iure, idque etiam si procedatur per viam Inquisitionis sola veritate inspecta, sine strepitu, & figura iudicij, vt fit apud Regulares, *ibidem articulo 3. & 4.*

De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 2. ad 3. Petrus Gregor. Syntagmat. iuris 3. part. lib. 3. cap. 55. num. 5. Puteus de Syndicat. verbo, *testis c. 2. num. 3.* Gregor. Lopez l. 14. tit. 1. part. 7. verbo, *accusatio*, Azued. l. 4. nu. 90. tit. 2. lib. 4. Recopil. Salicet. in l. *quarela c. de falsis*, vide etiam ad idem. Farinac. de testibus quæst. 63. à num. 1. vsque ad 206. vbi ad id plura notatu digna adducit, & Miranda tom. 1. Ordin. iudic. quæst. 17. art. 2. in respons. ad 1. argument.

9 Testes falsi deponentes in visitatione contra prælatos acriter, & seuerè puniendi sunt, cum leges ciuiles hoc crimen in causa criminali, & capitali poena Tallonis castigari decernant, licet enim huiusmodi poena sit hodie antiquata, & consuetudine abrogata, in casibus tamen grauibus, vbi viri spectatissimi falsò infamantur, admitti debere affirmant aliqui, etià in Religiosis, qui tamen possunt excusari à poena calūniatorum, quando ad id incitati inueniuntur ab aliquo bonæ famæ, & opinionis zelum boni publici monstrante, cui credere debebant, sed poena seditioforum plectendi sunt. Vnde dictos falsos testes, quantum ad laicos poena capitali esse puniendos tenent Doctissimi viri. *ibidem art. 5. & 7.* De quo Anton. Gomez in l. 83. Tauri, Redin. de Maiesta. Principum, vers. sed etiam fol. 61. num. 157. Iulius Clar. in Practi. Crimin. quæst. 62. & 81. num. 3. vide Farinac. de testibus quæst. 67. à numer. 1. vsque ad 57. & numer. 77. vbi multa tradit de poena testis falsi, quem refer Miranda vbi supra dicta quæst. 17. art. 8. conclus. 12.

10 Visitatores, seu iudices Syndicantes motu potentium, & populi clamoribus sine aliqua alia probatione omnino abstineant à iudicio ferendo contra prælatos syndicatos, nam legibus, & iuris rationi magis, quam clamoribus debet iudex adhærere, ne iniquissimâ illâ sententiam Pilati contra Christum Dominum ob inualescentes populi voces iudicio suo imitetur. At pro sedanda huiusmodi seditione, & vulgi tumultu debet iudex accelerare, quantum fieri poterit, iudicium, & in còsulto Principe, seu superiore aliqua ratione boni regiminis peragere, dummodo fiat absque grauamine innocentium, & commodo delinquentium, qui condènari aliàs merebantur, *ibid. art. 6.* De quo Redin citato loco fol. 78. num. 44. Iulius Clar. in Practi. Crim. §. fin. quæst. 2. num. 3.

11. Quamuis liceat Prælati is Syndicatis proponere quærellam contra calumniantes, non expedit tamen pro tunc, ne poenam culpæ debitam subterfugere videantur, sed tantum opponant calumniæ exceptio nem in responsione capitulorum contra se obiectorum, relaturūque protestentur probando statim calumniam, & eius qualitatem. Post ma nifestam vero accusati innocentiam, & accusatoris calumniam per sen tentiam poterunt ad talem quærellam accedere. *ibid. art. 8. De quo Pu teus de Syndicatione, verbo, iniuria cap. 1. num. 4. fol. 197.*

12. Religiosos vnius Ordinis ab alterius Ordinis professoribus visi tari non decet, sicut non conuenit eligi in prælatos, nisi eiusdem instituti professores, circa quod habent Cisterciensibus quoddam priuilegium Innocentij VIII. districte prohibentis sub grauibus censuris, ne ali quis, quicumque ille sit, prætextu quarumcunque facultatum, littera rum, & commissionam præsummat uisitare dicti Ordinis personas, vel monasteria. *ibid. art. 9. & 2. tom. quæst. 52. art. 8.*

Hæc de uisitatione in communi, sed quia uisitatio tribus modis ob tingit, per viam scilicet inquisitionis, denuntiationis, & accusationis, de his omnibus agere oportet.

RESOLVTIO XXXIX.

De Inquisitione.

TRiplex est Inquisitio, Generalissima, qua inquiritur super statu totius diocæsis, aut Prouinciæ: Generalis, qua inquiritur super statu alienius ciuitatis, monasterij, aut loci: & specialis, qua inquiritur contra certam personam. Vel aliter est triplex: Alia generalis simpliciter, id est quantum ad personas, & delicta: Alia specialis simpliciter, quia inquiritur de certo, & speciali crimine contra certam, & specialem personam: & alia specialis secundum quid, ac simul generalis, siue sit generalis quoad personas, & quoad delictum specialis, siue è contra sit generalis quoad delictum, & quoad perso nas specialis, vt inquiritur à prælati in syndicato. *tom. 2. quæst. 5. art. 1.*

De hac materia agunt Speculator tit. de Inquisit. lib. 3. §. ad Inqui sitionem, Hostiens. in summa eodem tit. lib. 5. §. 1. Bart. in l. 2. §. si publi co ff. ad legem Iuliam, de adulter. Panormit. in ca. qualiter, & quando, el segun do de accusat. Antonin. in summa 3. part. titulo 9. cap. 7. Syluest. verbo, In quisitio 1. num. 1. Soto de secreto, membro 2. Nauar. in Rubric. de iudi cijs à num. 97. Bolsius in pract. crimin. tit. de Inquisit. Marant. de Ordi ne iudicior. part. 6. Paz in praxi tom. 1. in 5. part. cap. 1. Iulius Clar. in pract. crimin. lib. 5. §. fin. Farin. 1. tom. per 11. quæstiones, Villagut. in sua praxi lib. 3. titulo de Inquisitio. cap. 27. Folerius in pract. sub eodem tit.

post quos, Miranda tomo 1. Ordin. Iudic. quæst. 6. art. 1. & sequentib.

2 Quilibet prælatus potest, imò, & tenetur inquirere de suis subditis, sed non debet committere, nisi peritis, & bene instructis inquisitionem de delicto religiosi, quæ fieri debet per testes sæculares (casu quo possint testes esse.) Nam causæ clericorum, & religiosorum cautè, & sub sigillo sec. eti debent peragi, nisi crimen sit publicum, tunc enim palam esse corripandos Apostolus monet, quod iudicio prælati relinquitur exequendum, si expedire videbitur, iuxta Tridentinum Cō- *Trid. sess. 24*
cilium. *Ibidem art. 2. & quæst. 10. art. 5. eodem tom. 2.* Vide Miranda dict. *ca. 8. de re for.*
quæst. 6. art. 3.

3 Ad inquisitionem generalem faciendam non requiritur quod præcedat infamia, nec quod adsit denunciator, vel accusator, sed prælati iussu sigillatim Fratres vocentur ad visitandum, ipse vero non admittat denunciationem, nisi firmatam, & subscriptam a denunciante, imò & qui nihil visitat, seu denunciat debet dictum suo nomine firmare. Ad uentant autem prælati, quod nullo modo admittant passim chartulas, quas monachi clanculo contra suos superiores offerunt, quod reprobat magno opere in *cap. inquisitionis §. tertia dubitationis, de accusat.* nisi adsit aliqua legitima causa, ut ad inquisitionem criminis seruato iuris ordine deueniant. *Ibidem art. 3.* De quo Soto detegend. secreto quæst. 6. memb. 7. Hostiens. de inquisitione §. 2. ver. b. *visitantem.*

Vide Miranda supra art. 4. concl. 3. & 4. ubi tradit, quod in generali inquisitione non est de occultis inquirendum, & art. 5. agit de iuramento sumendo a testibus, & art. 6. tradit testes in generali inquisitione, si in speciali reproducantur, & cum iuramento probant contra reū in particulari inquisitione, & de schedulis clāculum missis agit quæst. 7. art. 8.

4 Non licet de aliquo particulari inquirere in generali inquisitione, nisi ille infamatus existat de aliquo crimine commisso, dict. *cap. inquisitionis §. tertia dubitationis, cap. qualiter, & quando el 2. de accusat.* delinquens vero non tenetur suum manifestare delictum, etiam publicè commissum, nisi legitimè, seu iuridicè sit interrogatus. Idem dicendum est in inquisitione particulari, *cap. cum oporteat, eodem titu.* nisi enim infamia impositi delicti quis notatus sit, non est licitum de eo inquirere, ut quādo indicia grauiā, & notoria contra ipsum probantur, ita quod si iudex desinat procedere contra infamatum, scandalum oriatur. Secus si indicia non sunt grauiā, illa enim non sufficiunt ad procedendum per viam inquisitionis, bene tamen per viam accusationis. Vnde si tres, aut etiam quatuor secreto denuntient de quodam religioso, quod crimen quoddam occultum commisisset, prælato non licet eum publicè punire, vel alios testes vocare, ut de eius vita inquireat. *Ibidem art. 4. & 5.* De quo Navar. in Manual. cap. 8. num. 38. & cap. 18. num. 38. & 137. & in Rubric. de iud. c. i. a num. 77. & in c. inter verba 11. q. 3. concl. 6. a nu. 15.

Soto lib. 5. de iustitia quæst. 6. art. 2. & de regen. secre. memb. 2. quæst. 6. concl. 8. dub. 1.

Vide Aragon, & Bañez in 2. 2. D. Thom. quæst. 67. art. 3. & P. Miranda supra quæst. 7. art. 1. vbi art. 2. tractat, quæ infamia requiratur ad particularem inquisitionem, & quæ differentia sit inter famam, & clamorosa infamiationem, de qua in dist. cap. qualiter, & quando, & an infamia iuridicè sit probanda, tradit art. 3. & an sufficiant inditiâ ad id faciendum, agit art. 4.

5 Quando tamen crimen est contra Rempublicam potest iudex procedere per viam inquisitionis, etiam contra de eo non infamatum, & probato delicto eum publicè punire, vt in criminibus atrocibus omnes vno ore fatentur. Crimina vero contra Rempublicam sunt crimen læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ, cap. excommunicamus §. adijcimus, de heret. c. fin. eod. tit. 1. in 6. l. nullus, c. ad l. iuliam maiestatis, furtum publici cetera, xij, homicidium qualificatum alicuius viri eminentis, à quo salus plurimorum pendet, latrocinia patrata in vijs publicis, & similia. *Ibidem art. 6.* De quo Soto detegendo secreto memb. 2. quæst. 4. concl. 3. & quæst. 6. concl. 3. casu 6.

Vide Nauar. in Rubric. de iudicijs num. 85. & 88. Anton. Gomez lib. 3. variarum cap. 1. num. 49. Miranda eos referens, & plura ad id tradens dist. quæst. 7. art. 4. & quæst. 11. art. 3. concl. 2. vbi ad finem addit, fornicationem apud Regulares censeri vergere in damnum publicum totius Religionis, ob infamiam, & scandalum inde proueniens: & idè dicit de eo, qui noctu exit foras, vel fœminas in monasterium introducit. Idemque videtur dicendum de Minorita, qui pecunias contrectando cum notabili scandalo, & dedecore Religionis ludit cum secularibus, id enim vergit in damnum aliorum Religiosorum, de quibus simile suspicabitur. Sed vtrunque casum limitandum existimo, quando peccatum est publicum, & notorium secularibus, & scandalum est magnum, nec speratur emmenda fratris per correctionem fraternam.

6 Infamatus de vno delicto nõ est inquirendus de alijs, de quibus non est infamatus, nisi sint adeo connexa, vt de vno sine altero nõ possit cognosci. Vnde contra complices non est inquirendum, nisi ad sint indiciâ, vel infamia, vel crimen sit contra Rempublicam. *Ibidem art. 7.* De quo Soto vbi supra quæst. 9. dub. 5. concl. 5.

7 Licet potest inquirei de genere alicuius, an scilicet habeat aliquod impedimentum canonicum, quominus promoueatur ad aliquam dignitatem, etiam si nulla sit super eo infamia notata, ne forsitan indignus ad aliquam dignitatem, seu officium assumatur, iuxta cap. postquam, & cap. nihil de elect. Item possunt iudices, vel prælati punire delinquentem, qui confessus est delictum coram multis, etiam nulla de eo præcedente infamia, cap. 1. de accusat. lib. 6. Secus si coram vno, vel altero secreto, aut coram prælato tantum nulla vi coactus confessus est, aut in Episc.

cola ab eo subscripta, qua illud perpetrasse affirmaret, inuentus est. Similiter possunt procedere contra eum, qui coram multis deliquit, vel in præiudicium tertij, dum modo contra eum denunciatio intimetur, quæ tunc habebit vim accusationis ad effectum veritatis indagandæ, iniuriamque punitione iuridica propellendæ. *Ibidem art. 8.*

De quo Soto vbi supra conclus. 3. & quæst. 6. conclus. 1. dub. 2. Speculator titulo de inquisitione §. 1. Nauarr. in Rubric. de iudicijs num. 85. nouissimè Salon tomo 1. de iustitia & iure, in 2. 2. D. Thom. quæst. 69. artic. 2. quibus citatis idem docet Miranda dist. quæst. 7. artic. 9. & quoad eum qui confessus est delictum art. 7. conclus. 2. de quo etiam videatur Nauar. supra num. 86. & quod propter incidentem cognitionem absque præcedenti infamia possit fieri inquisitio, tradit idem Miranda *ibidem* conclus. 3. & quando crimen vergit in præiudicium tertij, vel est publicum, conclus. 4. & de his omnibus agit specialius in præxi canon. quæst. 3. art. 2.

8 Prælati procedere non licet contra religiosos per viam punitionis de crimine, quod commisse dubitatur. Imò neque per viam inquisitionis, vsque dum de delicto constet, & de eo infamari sint: iuxta *cap. inquisitionis, & cap. qualiter, & quando el segundo de accusat.* Vnde maxime aduertant dicti prælati, ne de tali religioso non infamato vllum verbum faciant, aut post visitationem Fratres indiciatos de aliquo ad alios conuentus transmittant, vt supra de visitatione num. 4. obseruauimus, quod pro oppidis paræ notæ magnopere aduertere oportet. *Ibidem art. 9.* Idem tradit Miranda dist. quæst. 7. art. 1. conclus. 1. citatis Anto. Gomez tom. 3. variat. de delictis cap. 1. num. 49. Paz in praxi crimin. tomo 1. p. 5. cap. 1. per totum, & alijs pluribus.

9 Cum delicta attento iure Canonico non præscribantur, si quis religiosus de crimine fuerit conuictus ab hinc quindecim annis, de quo non fuit punitus, adhuc potest ob ipsum puniri. Ex quo non est validum statutum, quod elapso certò tempore, vel termino Fratres non possint denunciare, vel accusare, quando prælatus procedit ad correctionem, argumento, cuiusdam decreti Tridentini, vbi quoad correctionem morum Episcopo conceditur omnimoda executio sine appellacione, id enim videtur in præiudicium Reipublicæ, cui inter

*Tri. d. sess. 24
c. 10. de resoj*

est, ne delicta maneant impunita. *Ibidem art. 11.* De quo

Nauar. in cap. consideret num. 127. de pœnitentia dist. 2.

Cantera in quæst. crimin.

præludio 2.

RESOLVTIO XL.

De Denunciatiōe.

DENUNCIATIO est manifestatio facta iudici alicuius criminis, vt anima delinquentis medeatur, & damnum euitetur. Quæ cum ex charitatis fonte emanet, debet illum præcedere correctio fraterna, quam præterdit, in quo maxime differt ab accusatiōe, in qua non tenetur accusans prius corrigere fratrem, cum in vindictam tendat. Duplex autem est denunciatio, altera Euangelica, qua quis post charitatiuam correctionem Fratris sine aliqua spe emendæ accedit ad prælatum, vt ab eo secreto paternaliter corrigatur. Altera vero iudicialis, qua quis ordine prius Euangelij seruato, videns non proficere, ad iudicem pergit, vt seruato prius ordine iuris iudicialiter puniatur. *Tom. 2. quæst. 6. art. 1.* De quo Panormitan. in *cap. nouit de iudic.* Soto de secreto. memb. 2. quæst. 2. & 5. & lib. 5. de iust. quæst. 5. art. 1. Canonistæ in *cap. si peccauerit 2. quæst. 1.* & in dict. *cap. nouit,* & latè tradit Mirand. tom. 1. ordin. iudic. quæst. 8. art. 1. 2. & 3. & quæst. 11. art. 7. & quæst. 12. art. 2. vbi ponit differentiam iudicialis denunciatiōis ab accusatiōe.

2 In denunciatiōe iudiciali quoad peccatum commissum, & iam emmendatum ille tantum tenetur denunciare, cui ex officio competit, qualis est Fiscalis, ad quem tanquam ad patrem Reipublicæ id spectat, *cap. nouit de iudic.* At quantum ad peccata commissæ, & non correctæ omnes, etiam Ecclesiastici tenentur denunciare, nisi ex eo aliquid damni illis obuenturum probabiliter timeatur. *Ibidem art. 2.* De quo Nauar. in *Manual. cap. 25. num. 26.* & in *cap. inter verba 11. quæst. 3.* Soto de secreto te gen. memb. 2. quæst. 5. concl. 3. Couar. in *Clementina si furiosus,* 2. p. §. 5. De officialibus, seu fiscalibus publicis ad publica crimina denuncianda, vide Paz in *Practic. tom. 1. p. 4. cap. 2. num. 4.* & sequentibus, & tom. 2. prælud. 4. num. 5. Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 1. num. 4. & alij plures, quos ad idem refert Miranda dict. quæst. 12. art. 1. & art. 5.

3, Nominatim excommunicati nec denunciare, nec accusare possunt, *cap. cum dilectus, de accusatiōe.* benè tamen per viam simplicis monitionis iudicem de commissio delicto aduertere licet, & idem ad infames esse extendendum, tenent omnes. Ecclesiastici autem, & religiosi in causa sanguinis prohibentur denunciare, nisi sub debita protestatione. At apud Aragoniam per quandam Bullam Sixti V. possunt manifestare Bannitos absque timore irregularitatis. *Ibidem art. 3.* De quo Caietan. 2. 2. quæst. 68. art. 2. ad primum Soto, & Couar. vbi supra, Salzedo in *Practica cap. 98. à pag. 340.*

Idem etiam quoad criminosos in criminibus perseverantes, & quoad infames si in crimine perseverant, tradit ex dict. cap. *cū dilectus*, Miranda dict. quæst. 12. art. 4. conclus. 2. & 3. De quo vide Speculat. tit. de denunciacione, §. quis denunciare possit, & Panorm. in dict. cap. *cum dilectus*, vbi etiam conspiratores à iudiciali denunciacione arcentur, & docet idem Miranda ibi conclus. 6. qui conclus. 5. præcedente extendit id ad eos, qui non monuerunt fratres suos seruato prius Ordine Evangelico.

4 Peccatum si est publicum est denunciandum, vel accusandum nulla præcedente fraterna correctione, nisi pro certo habeatur, quod delinquens ex correctione ad agenda poenitentiam publicè vitam melius mutabit. Notoriū autè delictū dicitur illud, quod nulla tergiverfatione celari potest, ad quod licet certa nō possit regula præscribi, sufficere tamen videtur, quod sciatur à decem personis, non enim credendum est, posse inter tantos tale delictum celari, *ibid.* art. 4. De quo Corduba in Addit. ad Soto de regendo secreto quæst. 4. conclus. 5. & idem in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 6. Ad quod vide Antonium Gomez tom. 3. variar. cap. 2. num. 41. Iulium Clarum lib. 5. sentent. §. fin. quæst. 9. à num. 1. & latissimè Farinac. quæst. 21. à num. 1. quibus relatis, & alijs multis idem docet Miranda dict. quæst. 7. art. 10. & quæst. 11. art. 3. conclus. 1.

5 Item quando crimen est in damnum tertij debet statim fieri denunciatio nulla præuia correctione, nisi emmenda speretur, qua posita semper damnum rescari debet, & reus, quantum fieri possit, non est lædendus. At si damnum illatum parui momenti sit, & delinquens vir spectatæ famæ, & honoris, magis debet ponderari fama illius, quam damnum tertij. Secus si delictum in damnum tertij non sit, tunc enim non erit licita talis denunciatio, quin correctio fraterna præcedat, vel si probabiliter emmenda speratur, prius reueletur peccatum prælato vt patri, vt delinquens secreto, & benignè ab eo admoneatur. Quod aduertant maximè religioni visitantes, seu denunciantes, *ibidem* art. 5. De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Syluest. verbo, *correctio*. Idem citatis Soto de secreto, memb. 2. quæst. 4. conclus. 2. & Aragon dict. quæst. 33. D. Thom. art. 7. docet Miranda dict. art. 3. conclus. 3. vbi aduertit, quod crimen in damnum tertij potius denunciandum est parti, vt se custodiat, quam iudici, saltem vt iudici.

6 Correctio fraterna adhibita si non speratur emmendatio, sed deterioratio delinquentis, ad iudiciale denunciacionem statim accedendum est, maximè in Religiosis. Vnde si ad meliorem frugem resurgat, non est faciènda talis denunciatio iudicialis, licet non omnino emmendatus existat, sed iterum, atque iterum fraternaliter, & charitatiue debet corrigi, omniaque media apponenda sunt ad eius salutem lucrandam. *ibidem* art. 6. De quo D. Thom. 1. 2. quæst. 33. art. 8. ad 4. Soto vbi su-

pra quaest. 4. conclus. 3. vbi Corduba, Nauar. cap. 24. nū. 12. Aragon ad-
dictum art. 8. quaest. 37.

Idem docet Mirand. dict. quaest. 11. art. 7. vbi addit, quod ea denun-
ciatio etiam faciendā est p̄lato, quando creditur, fratrem per secte-
tatem ad monitionem, & testium inductionem non emmendandum fore,
aut si semel correptus, & admonitus, timeatur quod iterum delinq̄ret
vel quod ex non reuelando aliquid poterit scandalum sub oriri. Hęc
tamen denunciatio prius faciendā est p̄lato tanquam patri, quod si
non sufficiat, tanquam iudici, quia sic ordo charitatis exposcit.

7 Nemo tenetur denunciare quod à personis paræ æstimationis
audiuit, etiam si à superiore sub obedientia, & excommunicatione p̄-
cipiatur denunciare de auditu, vt fit in edictis generalibus ad inquisi-
tionem faciendam, quæ edicta non obligant, nisi quando à viris bonæ fa-
mæ, & veracibus audita percipiuntur *ibid. art. 7. & in ordin. iudic. cap. 4. nū.*
12. De quo Nauar. cap. 25. num. 46. Corduba lib. 1. quaest. 43. casu 6. Gu-
tier. Canonie. cap. 11. in prima impressione. Idem docet Miranda vbi su-
pra quaest. 12. art. 3. conclus. 2.

8 Non facillè moueatur iudex ad inquisitionem faciendam, nisi de-
nunciatus spectatæ sit probitatis. Vnde p̄lati circa hoc nec facillè fidē
adhibeant, nec omninò incredulos segerant, sed cautè procedant, ita vt
pensatis conditione, & qualitate denunciātis, & denunciati, testium ve-
ritate, seu testimonio, delicti tempore, & qualitate, & alijs circumstan-
tijs, ex his discernant, quid agendum sit, quod eorum discretioni, & pru-
dentia relinquatur. Et aduertant quod denunciatores, seu delatores sol-
lent plerumque ex odio, aut interesse moueri magis ad calumniandū,
quam virtutis amore, aut religionis zelo, maxime si sunt subditi contra
p̄latum, quibus omninò non est fides adhibenda, *ibid. art. 8. De quo*
Speculator de denunciatioe §. 1. in principio, & de depositione §. 6. Ad
quod faciunt tradita à Miranda dict. quaest. 11. art. 8. conclus. 1. & q. 134
a. 2. concl. 1. §. sed an hæc.

9 Delator judicialiter de aliquo denunciāns, & non valens probare
re delictum, quod deserit, peccat mortaliter, pœnaque Talionis puniri
debet iuxta iuris metas *cap. 1. de calumniatoribus, cap. calumniator, cap. quò*
non probauerit, 2. quaest. 3. si testes proferat, iudicemque molestius exci-
ter, ac vehementer urgeat. Secus si denunciāt ad officium iudicis exci-
tandum reuēns probandi onus. ibid. art. 9. De quo Nauar. in cap. inter
verba, conclus. 6. num. 23.

Vide Miranda, qui latè vbi supra, quaest. 12. art. 7. vbi tradit, non de-
bere puniri deficientes in probatione pœna Talionis, sed alia extraor-
dinaria tanquam calumniatores, & non statim puniendos esse ante da-
tum terminum ad sua innocentia probandam *cap. final. de calumniatoribus,*
vbi etiam conclus. 3. ponit octo casus, in quibus nō p̄sumitur quis
calum̄

calumniator, etiam si obiecta non probet. Primus casus est quando quis denunciat, siue accusat ex necessitate sui officij, vt contingit in fiscali, siue tutore, per l. 2. C. qui accusare non possunt. Secundus, quando fit ex necessitate, nempe quia hæres est, & tenetur ad petendam vindictã necis defuncti per l. cum fratrem, C. de his, qui vt indigni. Tertius, ratione immeni doloris, puta si maritus accusat vxorem de adulterio, quod probare non potuit, per l. quannus, C. de adulterijs. Quartus, quando quis denunciat, vel accusat propter immanitatẽ, & grauitatem delicti, vt de falsa moneta vel alio simili, quo casu in probatione deficiens accusator nõ præsumitur in continenti calumniator, per l. r. C. de falsa moneta. Quintus ratione infamiae, vt si accusatus vel denunciatus erat infamatus de delicto, per l. miles S. mulier, ff. de adulter. Sextus, quando quis accusauit, vel denunciauit sceleratum, & criminofum, eõ quod audiuit a fidedignis: Secus à vilibus, ad quod facit cap. Inquisitioni, de sentent. excommunicat. Septimus, quando testes deceperunt denunciatores, seu acufatores, promittentes testificari, & postmodum retrocesserunt, per glossam in ca. Paulum, 2. quæst. 3. Vltimus casus est, quando quis semiplenẽ probauit crimen obiectum, quando de hoc adhuc sit controuersia inter DD. In quibus casibus, & similibus, vt docet Panorm. in dict. ca. 2. de calumniatoribus, non præsumitur statim quis calumniator in probatione deficiens, sed iudex ex officio debet inquirere, an fuerit calumniatus, vel non, quod si calumniam euidenter repererit, etiam in istis casibus ad punitionem denunciatoris debet procedere. De qua re consule Iulium Clarum in lib. 5. sentent. §. fin. quæst. 7. num. 12. & quæst. 62. & 83. Hostiens. in summa, titulo de calumniatoribus, quali pœna calumniator puniatur, Bartol. in l. 1. ff. ad Turpil. & in l. abilectas, §. præuaricator, ff. de his qui notant infamia.

10 Litteræ infamatoriae, seu delatoriae in eorũ auctore scriptæ nullius sunt valoris, nec quoad accusationem, cum per eas non constet de persona accusatoris, nec quoad inquisitionem, quia infamiam nullo modo inducunt, nec expressorum signorum vim habent, quod requiritur, vt possit inquiri, nec quoad denunciationem, quæ si Evangelica sit, præuam monitionem exigit, de qua hic non constat, si autem iudicialis, certum debet habere auctorem, cui iudex possit fidem adhibere, & ad inquisitionem progredi ex eius testimonio, ibidem art. 10. De quo Panormit. in cap. Inquisitionem §. vltima eod. extra de accusat.

Ad quod multum facit quoddam decretum Adriani Papæ recitatum capit. 1. 5. quæst. 1. cuius verba sunt valdè notanda pro libellis infamatorijs: qui in alterius, inquit, famam publicè scripta, aut verba contumeliosa confugerit, & reperitis scripta non probauerit, pro libelli vlt. flagelletur, & qui ea prius inuenerit rumpasse non vlt. auctoris facti causam infamatorijs, incurret.

So

incurrere. Vide Miranda supra dict. q. 7. art. 8. conclus. 7. & 2. vbi idem late probat multis rationibus, & auctoritatibus de quo etiam tom. 2. ordin. iud. in practic. quaest. 3. artic. 2. conclus. 4.

R E S O L V T I O X L I,

De Accusatione.

Accusatio est propositio delicti coram iudice competente, vt de coindicta summatur. Et est iusta, & necessaria si fiat loco, & tempore opportuno. Zeloque iustitiae, ac boni communis, non vero praetextu propriae vindictae, debetque necessario proponi in scriptis, cap. *accusatorum*, cap. *quisquis*, 2. quaest. 8. l. *secundum de accusationibus*. in delictis grauib, non vero in leuib, ex l. *leuissimum de accusationibus*, Auct. tom. 2. q. 7. art. 1. De quo Caiet. 2. 2. quaest. 67. art. 3. Sorro de seore. regen. memb. 2. q. 3. concl. 1. & 4. & lib. 5. de iustitia quaest. 1. art. 1. & quaest. 5. art. 2. Idem docet Miranda tom. 1. Ordin. iudic. quaest. 13. art. 6. conclus. 1.

Iudices in causis criminalibus non possunt procedere ad effectum puniendi delinquentes sine praevia accusatione, vt ius rationi naturali innixum decernit in l. *alliciarum de officio Praesid. cap. si legitimus, de accusat.* Vnde praelati Regulares licet iuxta suas constitutiones, seu statuta possint sibi subditos punire in leuib, delictis sine accusatore, cum procedant sine strepitu, & figura iudicij, vt in simili iubet procedere Tridentina Synodus. A. in grauib, quae sine infamia delinquentis non possunt castigari, absque accusatore, & substantiali ordine iuris, & iudicij, cui non renuncians religiosi, minime possunt, *ibid.*, art. 2. De quo D. Tho. 2. 2. quaest. 67. art. 3. Sorro 5. de iustitia quaest. 4. art. 3. Idem docet citatis multis iurium, Patrum, & Doctorum testimonijs Miranda tom. 2. Ordin. iudic. quaest. 3. artic. 2. conclus. 1.

Aliqui tamen iuris casus in quibus potest procedi contra reum sine accusatore, scilicet, quando coram iudice commissum est crimen in praesentia aliquorum, vel contra reum adfunt infamia, & inditia, tunc enim potest iudex procedere per viam inquisitionis: item quando praecedit denunciatio iudica, seu declaratio delicti coram praelato, vt de eo summatur vindicta, vel tandem quando praelatus non procedit, vt iudex, sed vt pater ad correctionem. Pro quo adverte quod in Religionibus, cum non sit usus Fiscalis, sicut apud saeculares, qui in defectum accusatoris nomine Reipublicae accuset, necessarium omnino est, vt in causis criminalibus accusator instet, alias grauis culpe reus exister praelatus sine illo prosequens causam, *ibid.*, art. 3. De quo Caiet. 2. 2. q. 63. art. 3.

Ad

*irid. sess. 25.
c. 6. & 14. de
refor. & sess.
22. c. 1. & sess.
sione 24. c. 10.*

Ad quod vide Sotum lib. 5. de iust. quæst. 4. art. 3. in solut. ad tertium Bañez, Salon, & Aragon ad D. Thom. 2. 2. quæst. 67. art. 3. in solut. argument. & eos referens Miranda dist. q. 13. art. 2. concl. 1. ubi addit, quod rebellio subditi fraternaliter denunciati vicem gerit accusatoris & ius tribuit prælato, vt contra ipsum iuridicè agere possit modo tradito ab eodem Miranda quæst. 11. art. 8. dum modo tamen crimen denunciatum testibus possit probari, nam si sit improbable, & frater neget peccatum non licet ulterius procedere.

4 Vnusquisque tenetur vel accusare, si adsunt testes ad probandû, vel denunciare delinquentem contra Rempublicam. Imò adedò noxiuum Reipublicæ potest esse crimen, quod absolutè accusare teneatur. At nemo accusare tenetur ob iniuriam sibi ipsi illatam, quanuis id cuius liceat. *Ibidem art. 4.* De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 68. art. 1. & Theologi in 4. dist. 39. Canonistæ in *cap. nouis de iudicys*, vide Soto de secret. memb. 2. quæst. 5. & de iust. quæst. 4. art. 1. & Miranda ubi supra art. 3.

5 Tria vitia in accusatione contingere possunt. Primum calumnia, qua quis aliquem falsò accusat scienter, & ex proposito. Secundum præuaticatio, qua celatur crimen verum sceleratis hominibus. Tertiâ Teriuersatio, qua à proposita accusatione iniuste desistitur. Calumniatores falsò, & dolosè accusantes peccant mortaliter, & tenentur ad damnum, vt deducitur ex *cap. 2. de calumniatoribus*, *cap. si quem penituerit 2. quæst. 3.* & expressè definitur *cap. accusatio el 2. in fine 2. q. 7. item &* qui accusat aliquem de crimine secreto, quòd probari non potest, quia tunc falsò impositum censetur. Præuaticatores verò, qui vel exterius accusant, & secreto fauent, vel qui subitcentes graua crimina, leuia insculcant, non est dubium, quod in laqueum incidant diaboli, & grauius peccent. Teriuersatores tandem facientes pactum de non profecundo accusationem in damnum graue Reipublicæ, aut tertij, vel cum graui scandalo grauis etiam culpæ reos esse manifestissimum est. Quod semper verum est, si fiat cum graui præiudicio, vel mendacioso pernicioso, vel iniusta receptione alicuius doni. *Ibidem art. 5.* De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 68. art. 3. Nauar. in *manual. cap. 25. num. 32.* Vide Sotum de secreto memb. 2. quæst. 5. concl. 5. & li. 5. de iust. quæst. 5. ar. 13. Aragon Bañez, & Salon dict. quæst. 68. art. 4. & post eos Miranda dict. quæst. 13. art. 7.

6 Quicumque iudex, etiam inferior potest; imò & ex officio tenetur rescindere accusationes non iuridicè propositas, non tamen accusationem iustam ad recompensandam iniuriam tertio illatam. Iudex verò superior aliquando licitè rescindit accusationes in bonum publicum tantum tendentes, cum iustis de causis possit in suis legibus dispensare. Imò & in casu particulari id etiam facere licebit in damnum non magnum tertij, non tamen iudici inferiori, nisi vtendo epicheia, quando, scilicet, præiudicet ex tali accusatione graue damnum bono communi

eventurum. Quod summe aduertant prælati Regulares circa accusatio-
nes Religiosorum grauium, & digniorum, ex quo magna inquietudo,
vel scandalum oriri potest ob eminentiam, & dignitatem talium viro-
rum accusatorum. *Ibidem art. 6.* De quo Caiet. 2. 2. quæst. 68. art. 3. vbi
Aragon. Idem citatis multis iuribus tradit. Miranda dict. q. 13. art. 8.
per totum.

7 Laici clericos, vel Monachos accusare prohibentur, *cap. Laicos*
cap. sicut 2. quæst. 7. cum eiusdem fori debeant esse accusator, & accusa-
tus, nisi accusando suam, suorumque inuriam prosequantur, *cap. de cetero*
no. de testibus. Item excluduntur ab accusando calumniatores, & qui alias
falsò dixisse in iudicio conuicti sunt, detractores, & infideles, *cap. detra-*
ctores, & cap. conspiratores, 3. quæst. 4. De maledico enim condemnatus ef-
ficitur infamis ex Panorm. in *cap. cum te, de sentent. & re iudicata.* Auc.
Ibidem art. 7. Ad quod vide Soto de secreto memb. 2. quæst. 5. concl.
3. & Miranda dict. q. 13. art. 4. concl. 6. vbi addit, prædicta iura debere in-
telligi quoad forum exterius, & accusationem propriè dictam, nam
quoad forum interius non repelluntur ab obligatione denunciandi,
maximè in causa publica.

8 Pœna Talionis pleæitur in iure accusator deficiens in probatio-
ne, *cap. calumniator, cap. qui non probauerit 2. q. 3. l. mulier, l. quæstium. ff. ad S.*
C. Turpilian. Sed hæc pœna hodie non est in vsu, nisi pro testibus falsis
in causa criminali, circa quod obseruandæ sunt cõsuetudo, & leges reg-
norum, & prouinciarum. In casibus autem, in quibus imponenda est,
debet commensurari iuxta qualitatem accusatoris, & accusati. Vnde ap-
ud Regulares calumniator arbitrio iudicis puniendus est considera-
ta qualitate calumniæ, calumniatoris, & calumniati, & pensato nocu-
mento proueniente paci, & tranquillitati Religionis. *Ibidem art. 8. & q.*
30. art. 1. eodem tom. 2. De quo Couar. lib. 2. variar. cap. 9. tit. 1. Iulius Clar.
lib. 5. Recept. sentent. §. fin. q. 12. n. 15. vers. sed quero, & in pract. q. 62
n. 8. Ad idem vide Anton. Gomez to. 3. varia. cap. 11. n. 3. Paz in pract.
tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 6. n. 52. Farinac. 1. p. q. 16. à n. 1. & quæst. 81. n. 3. Aua-
los in director. Eccles. iudic. 2. p. c. 2. num. 14. & eos referens tradit latè
Miranda dict. quæst. 13. art. 9.

9 Accusator præuidens probabiliter in probatione defecturum pec-
cat mortaliter, sicut qui accusat in causa, vbi verò similiter credit exa-
ctam, & iuridicam probationem non posse dari, non tamen incidit in pœ-
nam Talionis. *Ibidem art. 4.* De quo Arag. 2. 2. quæst. 68. art. 4. in fine. Ad
quod vide Soto lib. 5. de iust. q. 5. a. vlt. Miranda dict. art. 9.

10 Accusatio contra occultè delinquentem nõ est admittenda, ni-
si adfit delator, aut sufficiens probatio cum indicijs. Vnde prælati nulla
præcedente accusatione, vel infamia non possunt licitè suos subditos
punire de crimine occulto propter tres, aut quatuor testes de re testifi-
cantes. *Tom. 2. quæst. 6. art. 6.* De quo Nauar. in man. c. 8. n. 38. & c. 28. n.

35. & 137. Soto de iust. lib. 5. q. 6. a. 2. Salzedo in Pract. Crimin. c. 6. n. 4. Idem docet Miranda d. q. 13. art. 1. & 2. concl. 2. & dicit esse expressam D. Thom. 2. 2. quaest. 67. art. 3. in corpore. & ad 3. & communem Theologorum, & Iuristarum.

11 Eo ipso quod quis propositam accusationem non probat praesumitur calumniator, & poena calumniatoris puniendus est, cap. 2. de calumniatoribus, cap. 1. §. qui verò, de elect. in 6. Unde Religiosus mittens secretas litteras suo sigillo clausas ad praelatum de crimine alicuius Fratris eum certiore. n. faciens, calumniatoris poena non est pleandus, etiam si sit falsum, vel id ipsum non probet, quia non fecit accusando, sed tantum extrajudicialiter denunciando, ac proinde reuera iuridicè loquendo neminem fuit calumniatus. Imò nec poena infamatoris debet puniri: quia reuera nullius famam maculavit, informando secretò senm praelatum. Secus si litteras scripsit non secretò animo iniuriandi sine causa, siue verum, siue falsum dixerit, tunc enim aetione iniuriarum tenetur secundum aliquos, *dict. quest. 30. art. 2.* De quo Bernard. Diaz in Pract. c. 66. n. 6. Couar. lib. 1. variar. cap. 11. n. 6. ¶ Vide ad idem Miranda tom. 1. ord. iud. 7. 12. art. 7. concl. 4. ubi docet dictos accusatores nihil probantes non statim debere puniri tanquam calumniatores, sed illis assignandum esse aliquod temporis spatium ad suam purgandam innocentiam.

12 Licet laicus maledicus instante iniuriato debeat constringi in praesentia iudicis, & bonorum hominũ ad retractandum se, ac clericus in sacris constitutus, vel religiosus non sunt regulariter constringendi palinodiam decantare, cap. clericus maledicus 46. dist. sicut etiam nobiles ex l. 2. tit. 10. lib. 8. ordinamenti, nisi conuicti fuerint esse notabiliter maledicos, & his assuefactos, vel contra praelatos locutos fuisse, quod arbitrio boni iudicis relinquatur pensatis qualitate personæ, & eorum, quæ dicta sunt, loco, & tempore. *ibidem art. 3.* De quo Salzedo in Pract. Crimi. cap. 6. num. 4. §. aggrediuntur, Iulius Clar. lib. 5. recep. sentent. verb. iniuria §. item condenatus.

13 Quid si iniuriatus sit etiam clericus, tenebitur ne palinodiam decantare clericus, qui iniuriã intulit in praesentia ipsius offensi, & testium? Pro parte affirmatiua facere videtur *dict. cap. clericus maledicus*, ubi clericus maledicus, maxime in sacerdotibus cogatur ad postulandam veniam, & si noluerit, degra detur: ex quo deducitur, quod sicut ad postulandam veniam compellitur, ita etiam ad retractationem, ex paritate rationis. Accedit, quod in materia restitutionis famæ omnes communiter nullam proportionabilem satisfactionem dari credunt, quam quod infamator publicè dicat se mentitum fuisse, atque ita palinodiam coram testibus decantare, ut post Navarro in Manual. cap. 18. num. 46. optimè Molina de iustitiis tra. 4. quaest. 41. num. 3. igitur dicendum videtur, quod clericus maxime contra clericum teneatur se retractare, & in terminis tenetur Bernard. Diaz in Pract. Criminali d. p. 66. num. 7.

Ampliatte
doctrina Au
toris.

Verum omnes post Bernardum scribentes ab ipso receperunt, moti præcipuè ex *dist. l. 2. tit. 10. lib. 8. Compil.* quo loci Hispanus legislator eximit à palinodiæ recantatione nobiles, addita tamen pœna quinquaginta aureorum. Tunc sic, si miles secularis, hoc est nobilis non tenetur, igitur à fortiori nec clericus, cum in iure valeat de militia seculari ad cœlestem, vt post glossam in *l. miles. ff. de re iudicata*, receptam à Gutier, de iurament. 1. part. cap. 17. num. 7. & multis allegatis tradit Salzedo in addit. ad Bern. Diaz, dict. c. 66. Litera. C. & sequitur noster Auctor dict. q. 30. art. 3. tom. 2.

Secundo, quia palinodiæ recantatio ignominia afficit, ergo sicut nobilis eam non debet subire, vt tradit post alios Couar. 2. variar. cap. 9. num. 4. nil mirum, quod ex eadem paritate rationis in clerico idem fit dicendum. Præterea retorquetur dictum, cap. clericus maledicus, quo loci arbitrantur DD. iure Canonico tantum impositam esse pœnam clericum maledico, vt veniam postulet, non vero, vt in sui Ordinis dedecus se retractet propter infamiam labem.

Vltimo addit Parladorius lib. 1. Quotidianarum, cap. 17. à nu. 26. loquens in nobili hanc sententiam veram esse, & si proponatur vterque nobilis, seu vt in nostro casu vterque clericus sacerdos, idque ex eo, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum vitur suo priuilegio, quando igitur dedamno vitando, vt in proposito per text. in *l. verum 11. §. vlt. ff. de minoribus*, tradunt Couar. in Regula, possessor. 2. part. §. 2. à numero. 4. Caldas in *l. securatorem*, à num. 16. & alij, quos omitto. Atque ita ex his fundamentis tuentur hanc sententiam latè Salzedo, dict. capit. 66. Littera. C. adducens pro ea sacrorum Canonum Primarium Salmanticensem, & sequitur Azeuedo, dict. *l. 2. tit. 10. lib. 8. Recop.* à num. 252. Parlador. dict. cap. 17. num. 31. & 32. pluresque alij, relati plena manu à Salzedo loco citato. A qua sententia in iudicando, & consulendo non est recedendum, tum quia communis, tum etiam, quia in sigore verior apparet.

Ex qua resolutione consequitur in rigore videri hanc sententiam sic traditam obtinere in vtroque foro, ita vt securus reddatur huiusmodi infamator ad implens tantum pœnam Canonica, que est vniuersalis postulatio, cum lex Canonica vt iusta, & sancta regulariter in materia peccati, vt est restitutio, in vtroque foro procedat, vt est vulgatum. Si vero magis (quod non probo) ariserit, quod in foro pœnitentia compellatur, vt secus se retractet coram iniuriato tantum, arbitror ex hoc actu tutiorem se reddere quoad animæ iudicium, ad tradita in *cap. iuuenis de sponsal. cap. ad audiendam de homicid. cap. si quis autem de penitentia dist. 7.* vbi latè Nauar. à num. 35. Gutier. 2. Canoniar. cap. 6. à num. 171. Sanchez, lib. 2. de matrim. disp. 4. num. 9. & lib. 1. ad præcepta Decalogi, c. 30. num. 10. & nu. 15. vers. ad tertium. Huic sententiæ in terminis subscripsit quidam iuris interpres Salinatinus super eo consultus.

14. Clericus, vel religiosus seditiosus, & discordias seminans iudicis arbitrio est puniendus, cap. *si quis monachus* 90. distinctione, & hoc penultima qualitate personæ, & excitatæ seditionis, loci, & temporis, dict. *quæst.* 50. art. 4. De quo Menoch. de arbitrarijs centur. 4. & 5. c. 1. 266. & 437. lib. 2.

15. Calumniatores contra prælatos, & superiores grauitè puniendi sunt, etiã poena Talionis, quæ in casibus grauibus, vbi personæ spectatissimæ falso infamantur, admitti debet, vt supra diximus, nisi excusentur, quod fuerint incitati ab aliquo bonæ famæ viro zelum boni communis ostendente, cui credere tenebantur, non tamen ab aliqua poena arbitraria excusantur, tom. 3. *quæst.* 77. art. 7. De quo Iulius Clar. in Pract. crimin. *quæst.* 62. & 81. num. 3. Mexia super l. Toleti 2. fundamento 23. num. 38. fol. 154.

16. Pro complemento materiæ adhuc addendum supradictis operæ pretium duxi cum Ghislerio in tract. de iudice Regularium cap. 16. de inceptioe processus per viam accusat. à num. 47. quod iudex Regularium accusatoris, & accusandi personas debet attentè perpendere, & considerare iuxta cap. *si quis sunt vituperatores* 2. *quæst.* 7. quo loci habentur huiusmodi verba maximè notanda à iudicibus Ecclesiasticis, & Regularibus: *Si quis sunt vituperatores, aut accusatores Episcoporum, aut aliorum sacerdotum non oportet eos à iudicibus Ecclesia audiri, antequam eorum discutatur estimatoni suspitio, vel opinio, qua intèntione, qua fide, qua temeritate, qua vitia, qua conscientia, quo vè merito si pro Deo, aut vanagloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate ista presumunt, nec ne. & in cap. querendum, eadem quæst. habetur: querendum est in iudicio, cuius sint conuersationis, & fidei qui accusat, & is qui accusatur, quomambi qui non sunt recte conuersationis, ac fidei, & quorum vita est accusabilis non permittantur maiores natu accusare, nec tales persone in eorum recipiantur accusatione. Quæ maximè debent aduertere prælati Regulares circa admitteudos, & audiendos accusatores.*

17. Secundo idque magnopere obseruandum esse puto, quod quãdo subdita proprium prælatum accusat, non solum falsæ, verum etiam malignæ criminacioni ianua debet præcludi cap. *qualiter*, & quando el 2. de accusat. D. Thom. 2. 2. *quæst.* 68. art. 1. ad secundum, Soto 5. de iustitia *quæst.* 1. art. 1. & alij communiter. Item accusationem quoque considerare iudex ipse debet l. miles §. secundo, & sicut de adult. Felin. in cap. fin. de iudic. DD. in cap. quoniam contra, de probat. an sit iusta, vel iniusta, an admittenda, nec ne, Oldrad. & Bald. in l. cum clericis C. de Episcop. & cleric. Iason in Rubric. de edendo, Blanco in pract. criminal. §. datis defensionibus num. 3. facile nanque est quemquam infamare, ac famam reddere non item.

18. Iudex itaque si legitimū esse accusatorem, nullaque passione motum cognouerit, maximè in prælatorum, ac bonæ famæ subditorum accusatione, ab eo porre etiam accusationem admittere poterit, ac

Illustrator,
& ampliatur
doctrina Au-
toris.

debebit. Secus si illum malæ famæ, ac illegitimum esse perspexerit, tunc enim illum repellere utique debet, si de prinato crimine pertractetur cap. 1. vbi glossa, & DD. de accusat. capit. accusatio, et primo 2. quest. 7.

19 Tandem iudex antequam in actis notarius accusationem describat, vel postea, Talionis pœnam protestare accusatori debet nisi delictam probauerit ab eo incurrendam, quo annuente processum incipere, & protequi poterit, delato scidem illi iuramento prius, quod non animo calumniandi accusationem porrigat, *Clementina, cap. de verb. signifi. Sa. 1. in fine.* Hæc Ghislerius loco citato num. 56. vbi multa circa hoc congerit, cætera habes apud Auctorem in tractatu de ordine iudicali cap. 9. & 6. ibi videas licebit.

RESOLVTIO XLII.

De Testibus.

Testes dici possunt singulares in decem prædicamentis. Primo, in prædicamento substantiæ, vt cum vnus deponit de Petro, alius de Paulo. Secundo, in prædicamento quantitatis, vt cum vnus deponit de decem, alius de quinque. Tertio, in prædicamento qualitatis, vt cum vnus deponit de vino albo, alter de vino rubeo, vel vnus dicit furem de nocte fuisse comprehensum, alter verò de die, iuxta *l. furem ff. ad l. Cornel. de sicariis*, vel alter purè, alter sub conditiones testificatur. Quarto, in prædicamento vbi, vel loci, vt si vnus deponat vidisse sub schino, alter sub primo, vt in casu Susannæ. Quinto in prædicamento temporis, vt si vnus deponat actum esse Kalendis Maij, alter Kalendis Iunij. Sexto, in prædicamento relationis, vt si vnus deponat patrè occidisse Ioannè, alius filium. Septimo, in prædicamento situs, vt si vnus dicat rem esse sitam in iurisdictione Salmantina, alter in Hispaniâ. Octauo, in prædicamento agere, & pati, vt si vnus dicat, quod pars voluit agere, alius quod de facto egit: vel vnus dicit, Petrum occidisse, alter tulisse opem, alter mandasse, alter consuluisse. Nono, in prædicamento habere, vt si vnus dicat, quod possidebat pro Domino, alter pro creditore. Decimo, dicuntur testes singulares in sensu, vt si quis dicat audisse Petrum habuisse decem aureos mutuo, aliter se audisse mutuarè. Vndecimo dicuntur singulares in verbis, vt si vnus dicat, testatorem instituisse Paulum heredem, alter eundem dixisse, sit hæres Paulus, *Tom. 2. q. 9. art. 1. ¶ De testibus singularibus agut DD. cap. licet causam*, verbo, *singulares deprobat.* vbi Baldus numer. 11. qui etiam in *l. iuris iurandi C. de testibus*, & in *l. testium*, num. 14. eodem titul. & in *l. de quibus* num. 37. ff. *de legibus*, & *l. data opera* num. 33. & 34.

C. qui

0. qui accusare non possunt, & tradit Farinac. de testibus quæst. 64. à num. 1. vsque ad 25. & num. 26. cum sequentibus, Miranda tom. 1. ordin. iudic. q. 17. art. 8. S. secundo pro maiori, vers. sed quantumvis.

2 Si duo, vel tres vnus post alterum successiuè viderint per foramen, per quod simul videre non poterant, aliquem delinquentem non sunt testes singulares, sed testes, & plenè probantes, nam præsumitur vnus numero actus continuatus, & vna temporis breuissimi coniunctio. Idem erit, si actus est continuabilis, etiam si diuersis horis videant, vt si in eadem nocte visus est quidam in concubinæ lecto ab vno teste ad primam noctem, ab altero ad mediam noctem, vel ad auroram. In casibus autem, in quibus res non potest probari, nisi per testes singulares, vt in peccatis religiosorum, & receditur à regula communi, plures quam duo adhibendi sunt, & tam ipsorum, testium, quam delinquentis qualitas multum consideranda est, *ibidem*. art. 2. De quo Caietan. 2. 2. quæst. 70. artic. 2. Ouando in 4. distin. 18. & 19. pagin. 778. & 779.

Idem docet Miranda tom. 1. ordin. iudic. quæst. 17. art. 8. conclus. 4. post gloss. in cap. nihilominus 3. q. 9. verbo, *simul*, vbi Præpositus num. 7. dicit hanc esse communem sententiam, & idem dicit Felin. in cap. licet ex quadam, de testibus, ad finem S. addo etiam Anton. Gomez tom. 3. variar. de probation. delictor. cap. 12. num. 12. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 59. num. 17. & 18.

3 Quando in facto principali testes conueniunt non sunt singulares, sed testes, & conformes, licet in alijs non pertinentibus ad substantiam facti discordent, nihil enim obstat narrandi diuersitas, vbi eadem dicuntur, vt in regula iuris habetur, cap. nihil obstat, de verbor. significo. Imò aliqualis discordia in circumstantijs non pertinentibus ad substantiam facti, redit testimonium credibilius iuxta l. 3. ff. de testibus, à contrario sensu, & facit dict. cap. nihil obstat, Auctor. *ibid.* ar. 3. De quo D. Th. 2. 2. quæst. 70. art. 2. ad 2. Soto de iustitia lib. 5. quæst. 7. art. 2. ad primum.

Idem docet citatis plurimis Miranda dict. ar. 8. conclus. 3. ad tradita à Farinac. dicta quæst. 64. à num. 67. vsque ad 71. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 850. num. 19. & lib. 3. conclus. 1361. num. 9. & conclus. 1368. num. 7.

4 Per testes singulares nemo est condemnandus poena ordinaria, etiam si testi singulari infamia adiungatur, non solum quando testes sunt singulares singularitate obstatiua, id est quando sunt contrarij indicis, sed etià singularitate cumulatiua, id est, quando testes sunt se coadiuantes indicis. Si autè de crimine adsit infamia simul cū teste singulari, licet legitimè sit probata, nõ est ob id condemnandus reus poena ordinaria, sed alia arbitraria, aut purgatio inducenda est, *ibidem* artic. 4.

Ad quod

Ad quod vide Miranda dicto art. 8. cōclus. 1. & sequētib; post Simancas de Catholicis instit. tit. 64. à num. 61. vsque ad 64. Decium consil. 650. Baldum in *cap. licet causam, de probat.* Felin. *cap. licet ex quadam, de testibus.*

5 Verius, & tutius est per testes singulares neminem probari esse delinquentem in genere, etiam in causa hæresis; quando testificantur de diuersis delictis, & de diuersis locis & temporibus, vix enim intelligi potest aliquem esse delinquentem in genere, cum genus quid confusum, incertum, & indeterminatum sit, & vbi quid in genere probatur, nullum certum indiuiduum demonstratur, *ibidem.*

De quo Bart. in *l. de quibus ff. de legibus num. 24.* Iason in *l. admonendi num. 256. ff. de iure iurand.* Bald. in *cap. licet causam, de probat. num. 1.* vbi Decius num. 64. Simanc. de Catholicis instit. titulo 64. à nu. 6. Anton. Gomez tomo 3. variar. de probatioe delictorum cap. 12. num. 12. Iulius Clar. lib. 5. sentent. §. fin. quæst. 53. num. 18. & nouissimè Farinac. de testibus quæst. 64. à num. 112. vsque ad 323. post quos Mirand. dict. quæst. 17. art. 8. conclus. 5. vbi resoluit esse probabile per testes singulares, probari delictum in genere, licet non in specie, & in indiuiduo, & ponit exemplum in his qui testificant de eadem hæresis specie, & quanuis de diuerso loco, & tempore; ij enim licet, sint singulares respectu loci, & temporis, sunt tamen contestes, & concordantes in probatione hæresis, locus autem, & tempus extraria sunt, nec obstant quominus probent plene delictum, & probat, ex Salicero in *l. testium C. de testibus* & auctoritate aliorum DD.

6 Testes loco, & tempore discordes, etiam si sint legitimi, & omni exceptione maiores de eodem delicto, vel delictis deponentes sunt singulares, nec plene probantes. Vnde religiosi tamen ex dicto plurium testium singularium possint condemnari in animæ salutem, & fauorè Religionis, hoc tamen non habet locum in delictis atrocioribus. Casu verò, quod per testes singulares condemnandi sunt, poena ordinaria nõ est illis imponenda, sed arbitraria, *ibid.* art. 4. De quo D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2. Soto vbi sup. Salicetus in *l. testis num. 16. C. de testibus*, Simancas de Institut. Catholicis titulo 64. num. 69. Roxas de heresi 2. part. assert. 6. num. 146. Idem docet post glossam in *l. ob carmen §. final ff. de testibus, & c. nihilominus 3. quæst. 9.* Farinac. vbi sup. num. 72. vsque ad 84. Malcard. lib. 3. de probat. conclus. 827. num. 10. & post alia multa Miranda dict. art. 8. conclus. 4.

7 Aliqui tamen sunt casus, in quibus testes singulares faciunt fidem. Primo, quando testificantur de pluribus actibus habentibus vnã causam, vel originem. Secundo, quando ex diuersis testimoniis non resultat nisi vnũ factum, quod deducitur, vt si vnus deponit se exercuisse iurisdictionem in causa Titij, alter in causa Martini; singulis enim de iurisdictione deponunt. Tertio, quando factum est vnũ, & connexum, vt si quis

quis vult probare me esse irregularem, eo quod excommunicatus celebraverim, sufficit quod vnus dicat, se audisse in Missa, Gloria in excelsis Deo, & alter, Agnus Dei quitollis peccata mundi & c. *Ibidem art. 5.* Ad quod vide tradita à Miranda dict. art. 8. §. tandem, & §. secundo pro maiori.

8 Iudex Regularis per testimonium testium singularium omni exceptione maiorum ita potest induci ad credulitatem, vt monachum delinquentem possit, & debeat carceri mancipare, & torquere, cum ex eorum dictis magna & vrgentia oriantur indicia aduersus illum, qui vnus, & idem, vel plura, & eadem delicta diuersis locis, & temporibus dicitur perpetrasse. *Ibidem art. 6.* De quo Bart. & Castrensis in *l. admonendi col. 7. ff. de iure iurand.* & in *l. Lucius ff. de his qui notantur infamia.* Vide tradita à Miranda dict. art. 8. concl. 2. prope finem, & concl. 5.

9 Non est fides adhibenda testi varianti ab his, quæ prius in iudicio dixerat, maximè quando sibi contrarius est in eadem depositione, tunc enim eius dictum tanquam falsum in totum rejicitur, vt satis constat ex *cap. licet causam, de probation. l. qui falso aut variè, ff. de testibus.* Idem dicendum est secundum aliquos, quando contrarius est sibi in alia depositione eiusdem causæ, licet alij sentiant standam esse dicto primo, sed ad talis testis dictum non potest deferri iuramentum in supplementum probationis: quia is non dicitur maior omni exceptione testis. *Tommo 2. quæst. 10. art. 1.* De quo Bart. in *l. eos, ff. de falsis,* Cardin. in *cap. veniens, col. 2. in fine, de testibus,* Abb. in *cap. cum in tuâ, vbi DD. de testibus.*

Ad quod etiam vide Couar. lib. 2. variar. cap. 13. num. 8. Iulium Clarum lib. 5. receptor. §. final. quæst. 53. num. 15. Mascard. lib. 3. de probat. concl. 1361. num. 2. & 3. Farinac. de testibus quæst. 66. à num. 1. vsque ad 38. & post eos Miranda dict. art. 8. concl. 9. vbi addit, quod varietas, & contrarietas testium in rebus non substantialibus, licet non in totum tollint eorum fidem, non parum tamen diminuunt de ipsorum fide, vbi etiam dicit tales esse puniendos de falso per textum in *l. qui falso,* vbi glossa verb. *puniuntur, ff. de testibus,* id tamen limitat in teste variante, sibi que contrario in substantialibus, non verò in accidentalibus, & conclus. 10. docet, primo eius dicto standum esse.

10 Non dicitur testis varius, si continud antequam exeat à conspectu iudicis, & parte in alloquatur, se corrigat allegando causam erroris, & correctionis, & multo magis dum examinatur. Iudex autem debet attendere modum, & causam correctionis, an sit verosimilis. Vnde dicitur variare, si demissus à iudice vult mutare, & de facto mutat sententiam. *Ibidem art. 2.* De quo Bart. in *l. eos, col. 11. verb. item oppono, ff. de falsis,* Aretin. in *l. que quid, col. 11. ff. de verbor. obligat.*

Idem docent Iulius Clarus lib. 5. receptor. §. fin. quæst. 53. num. 15. §. quartus est casus, Farinac. quæst. 66. de testibus à num. 232. vsq; 244. & post eos Miranda dict. art. 8. concl. 9. vbi ad finem addit, quod pu-

blicatis attestacionibus testis non potest se corrigere: nam tunc quam maximè dicitur facta correctio ex intervallo, & præsumitur, quod cù parte fuerit locutus, & probat per textum in *cap. per tuas, de testibus*.

11 Testis varians in suis depositionibus torqueri potest, imò non facit fidem, nisi firmet dictum in tortura, etiam si sit clericus, vel monachos. Et idem est in teste deponente in iudicio còtrarium eius, quod extra illud dixerat, quo casu standum est depositioni factæ in iudicio. *Ibidè art. 3. De quo Couar. 2. variar. cap. 13. num. 7. Iulius Clarus in Practica crimin. §. fin. quæst. 52. num. 11. Idem post plures docet Miranda dict. concl. 9. ad finem.*

12 Monachi sunt admittendi in causis civilibus, & criminalibus monasteriorum, quæ per extraneos probari non possunt, etiam si ex ipsorum expeditione commodum, vel damnum ipsis de monasterio esset applicandum, ne ob inopiam probationis ius eorum pereat, quod est consonum iuri communi, *cap. cum nunciis, de testibus, cap. tuis, eodem titulo, & patet ex multis priuilegijs Pontificum apud Bullarium. Secus in causis, quæ per extraneos probari possunt, etiam si propter inopiam probationis ius monasterij pereat. Et idem in monachis, qui sunt actores, vel responsales pro monasterijs, iuxta terminos iuris, cap. in super, de testibus, cap. monachi el 2. 16. q. 1. quibus non derogant dicta priuilegia. Tom. 2. quæst. 10. art. 1. De quo Felin. in cap. veniens, columna penultima de testibus, Rebuff. de proband. & saluand. testibus nu. 60. in fine. ¶ Ad quod consule Iulium Clarum lib. 5. §. fin. quæst. 24. num. 8. & 9. Farinac. q. 612 de testibus opposit. 12. à num. 57. & latè tradit Miranda tomo 1. ordin. iudic. quæst. 17. art. 3. concl. 6. §. sed deueniendo, Portel in addit. ad dubia verb. testis num. 2.*

13 Monachi non sunt compellendi ad ferendum testimonium, nisi quando aliter veritas haberi non potest, in causis tamen sanguinis nullo modo compellendi sunt, sicut nec clerici, neque illi generaliter, qui volunt promoueri, vt aiunt Doctores ex *cap. cum nuper, & cap. delictorum, de testibus cogendis*, etiam si aliter veritas haberi non possit, nisi in causis ipsorum fratrum, in quorum criminibus nūquam imponitur pena sanguinis, iuxta quod debent intelligi concessiones Pontificum indulgentes, vt monachi non possint compelli ad testificandum in causis civilibus, aut criminalibus, vt Pius Secundus in quadam Bulla limitauit, semper enim, priuilegio quocunque non obstante, ad id compelli debent, quando aliter veritas haberi non potest. *Ibidem art. 2. De quo Collectorij Cister. titulo, testis §. 2. Panormit. in cap. 1. num. 2. de testibus cogendis. Idem tradit Miranda tomo 1. ordin. iudic. quæst. 17. art. 3. concl. 6. §. sed limitanda.*

14 Cum mulieres laicæ, etiam de iure Canonico admittantur in testes, quando aliter veritas haberi non potest, multo magis admittendæ sunt moniales contra alias moniales, cum earum delicta non nisi

Bulla 9. Eug.
4. num. 14.

Bullar. d. bul.
9. Eugenij 4.
num. 13.

per ipsas probari valeant. Et licet ex dicto duarum feminarum non possit quis condemnari, vt aliqui sentiunt, hoc tamen non videtur admittendum in monialibus, quæ sunt religiosæ timentes Deum, & ita dæe sufficienter probant, si alias omni exceptione maiores sint. Sed in hoc sint circumpecti, & prudenter interrogent iudices. *Ibidem art. 3. & Tom. 4. Adit. Summa ca. 150. num. 3.* De quo Decius in *l. femine num. 354 de regulis iur.* Maranta de ordin. iudiciali p. 4. nu. 45.

Ad quod videantur Abbas in *cap. quoniam de testibus.* Iulius Clarus lib. 5. §. final. quæst. 24. num. 2. 3. & 4. Farinac. de testibus, quæst. 59. à numero 1. & post eos relator Miranda dicta quæstione 7. articulo 3. conclus. 3. §. sed quantum, vbi resoluit, faminarum testimonium in criminalibus causis criminaliter intentatis non esse admittendum, sed tantum in casu, quo veritas aliter haberi non potest, & in criminibus hæresis, læsæ maiestatis, & simonia, iuxta *cap. tanta, cap. per tuas, de simonia,* & Glossam in *cap. cum P. Manconella, de accusat.* & in *c. mulierem, verb. nec testis, 33. quæst. 5.* & in illis casibus, in quibus etiam admittuntur infames, & tunc tantum admittuntur ad faciendam aliqualem præsumptionem, vel indicium ad torturam, & tandem ad defensionem reorum, & alicuius innocentiam probandam, ex Farinaceo vbi supra num. 4.

15 Necessaria est licentia prælati, vt testificentur monachi, & moniales, si tamen defacto sine illa deponant, testimonium non vitiat. Sed in causis criminalibus non possunt talem licentiam facere, nisi superiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, sicut pro clericis non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Vicarij Generales, idque ad defensionem Rei, & cum magna prudentia, & consilio facere debent. *Ibidem art. 4. & Tomo 3. quæst. 71. art. 1.* De quo Salzedo in Pract. Crimin. cap. 98. num. 25. Idem docet post Iulium Clarum vbi supra num. 8. & 9. Miranda dict. art. 3. conclus. 6. §. sed deueniendo, in fine.

16 Sicut laico non permittitur ferre testimonium contra clericum, *cap. de catero, de accusationib. cap. 1. & per plures 2. quæst. 7.* ita nec contra monachum, nisi delictum esset commissum in loco, in quo non essent alij clerici, nam tunc adhiberi possunt testes sæculares bonæ, & integre famæ, habita prius prudenti consideratione qualitatis clerici delinquentis, & an sit alius inuisus, aut gratus oppidanis illius loci, & pensata qualitate delicti patrati, & conditione testium. In casu vero, quo laici admittantur in testes contra clericos, vel monachos, non admittuntur, nisi ad indicium faciendum, vt saltem subijciantur torturæ, vel quando agitur de crimine ciuilitè per viam exceptionis ad repellendum eos à testimonio, vel ad puniendum delictum non pœna ordinaria, sed priuatione tantum modo officij, vel beneficij. Et aduertant prælati Regulares, quod non eodem modo repellendi sunt laici à testimonio contra monachos in causa criminali, sicut repelluntur

contra clericos testificantes, cum monachi non sint laicis ita iniuri, sicut clericus secularis *Ibidem art. 7.* De quo Abb. in *cap. super his*, col. 2. in fine de *accusat.* & in *cap. de catero*, de *testibus*. Marant. de *ordin. iudicia*, 4. p. n. 48. l. u. Clar. in *Pract. crim.* §. fin. quæst. 24. nu. 10. 19. & 20. Quando, & in quibus casibus laici admittendi sint adferendum testimonium contra clericos, vel monachos, consule post Iulium Clarum citato loco, Farinac. de *testibus* quæst. 61. opposit. 13. à nu. 98. & Panorm. & in *dist. cap. de catero*, & eis & multis relatis late tradit Miranda *dict. art. 3. concl. 6. §.* sed Panormitanus.

17 Cum veritas non possit haberi à suspecto, & inuito, nisi per torturam, iudici licet testem ad id torquere, potest enim inquirere de omnibus, sine quibus causa commodè expediri non potest. Testi autem torquendo non est danda copia iudiciorum, & processus, huiusmodi enim tortura, vt plurimum fit super inquisitione generali ad indagandam veritatem, cuius quidem non datur copia parti, nec testibus, vt obferuat consuetudo. *Tomo 2. quæst. 11. art. 1. & 2.* De quo Bart. in *l. vnus §. index num. 11. ff. de quæst.* Clar. vbi supra quæst. 25. num. 1. & sequentibus. Ad quod vide etiam Farinac. de *testibus* quæst. 79. à num. 1. & post eos Miranda *tom. 1. ordin. iud. quæst. 18. art. 12.* Bosius *tit. de tortura testium* tra. 3. qui agunt de casibus, in quibus testes torqueri possunt, & faciunt tractata ab ipso Miranda. *d. q. 17. concl. 9. art. 3. & q. 16. art. 4. & 5.*

18 Infamis testificans nunquam probat, nisi cum tortura, quæ purgare eius defectum, vt tenet DD. cõmunis. Item testis crimine notatus nõ admittitur sine tortura, etiam si non sit vilis persona, sicut etiam non admittitur sine iuramento. At vero vilis persona testificans in causa criminali probat contra reum sine tortura, iuxta communem, licet aliqui oppositum sentiant, quod relinquatur arbitrio boni iudicis, in omni tamen euentu nunquam adhibetur tanta fides huiusmodi testibus, sicut alijs. *Ibidem art. 3.* De quo Iulius. Clar. in *Pract. Crimin.* §. fin. quæst. 24. num. 17. Simancas de *Hæreticis* cap. 62. num. 6. Vide etiam Farinac. supra quæst. 56. à num. 50. vsque 57. & post eum, & Abbatem in *cap. testimonium de testibus* 6. & Felin. ibi *vb. nisi in subsidium* num. 12. tradit Miranda *dicta quæst. 17. art. 3. concl. 2. §. a duertentium*, vbi idem resoluat de infami infamia facti, & quantum ad criminofum, tradit idem *d. art. 3. concl. 7. §. tertio limitanda*, post Farinac. supra à num. 161. & Iulium Clarum *dict. quæst. 24. num. 19.*

19 Testes delicto intere sentes, & dicentes neminem vidisse, aut cognouisse tanquam suspecti de veritate occultanda torqueti possunt, *lex libero ff. de quæstionibus*, an autem omnes, qui interfuerunt, vel duo tantum, aut tres torqueri debeant, relinquatur arbitrio boni iudicis. In torquendis autem religiosis prælati non offendant se cruciales, non enim est in vsu apud Religiones aliud tormentum, nisi flagellatio, &

panis.

panis ac aquæ ieiuniū, alia verò (absit) quod admittatur ob reuē, etiā clerici
catus, & habitus Regularis, *ibi. ar. 4.* Idem post DD. cōmuniter, & præci-
puè Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 13. num. 29. resoluit Miranda di-
cta quæst. 17. art. 1.

20 In causis criminalibus testes debent esse idonei, & probationes
luce meridiana clariore. Licet verò duo, vel tres testes, & omni ex-
ceptione maiores sufficiant ex iure: Ad damnationem tamen aliquorum
maior numerus requiritur, quales sunt Cardinales, nam pro Episcopis
Cardinalibus condemnandis septuaginta duo testes debent deponere,
pro presbyteris quadraginta quatuor, pro diaconis 27. pro subdiaconis
vero, & alijs inferioribus Cardinalibus viginti quatuor, contra quoscun-
que verò alios inferioris gradus clericos, etiam Episcopos, vel prælatos
Regulares sufficit testimonium septem, vt expressè definitur *cap. præ-
sul, 2. quæst. 4.* quoad alios verò duorum, vel trium. Vndè non debent cō-
demnari ad pœnam ordinariam huiusmodi prælati ex dicto duorum
tantum, nisi causa, & circumstantia facti, & personæ aliud postulerent.
tom. 2. quæst. 12. art. 1. De quo Abbas *cap. cum esses de testib.* Bart. in *l. om-
nes populi, de iurisd. omn. iud.* Fortunius Garcia de vltimo fine num. 247.

Ad idem vide tradita à D. Tho. 2. 2. quæst. 70. vbi expositores ar. 2. So-
to lib. 5. de iust. quæst. 7. artic. 2. Anton. Gomez tom. 3. variar. de delictis
capit. 12. num. 9. Iulio Claro lib. 5. §. fin. quæst. 66. num. 3. Paz 1. part.
tom. 1. suæ praxis in 8. temp. num. 5. Farinac. de testibus quæst. 63. à
num. 232. & post eos Miranda dict. quæst. 17. art. 2. conclus. 1.

21 Licet in his, quæ solènt clā fieri, & suapte natura difficulter pro-
bari possunt, sufficiant leuiore probationes, & quæ alias non censentur
sufficientes: at in causis criminalibus semper requiruntur duo testes
omni exceptione maiores, & non inhabiles, excepta causa hæresis etiā
clādestinæ, in qua admittuntur inhabiles, vt sunt participes, & excōmu-
nicati. Vnde in delictis occultè comisitis non admittuntur domestici,
nisi ad faciendum indicium, exceptis criminibus Regularium, quæ ab
extraneis commodè probari non possunt. In delictis tamen occultis,
quæ sunt difficilis probationis indicia probabilia, & vrgentes præsump-
tiones habentur pro sufficienti probatione secundum aliquos, non ta-
men ad pœnam ordinariam imponendam, *ibidem art. 2.* De quo Barbo-
sa in *l. 2. in principio num. 80. ff. solut. matrimonio Mascard. de probat.*
3. part. conf. 124. num. 8 & conf. 122. num. 26.

Ad Idem faciunt tradita à DD. num. præcedenti relatis, & Miran-
da dict. art. 2. conclus. 1. & quod in causis criminalibus testes debeant esse
omni exceptione maiores, tradit dict. quæst. 17. art. 7. conclus. 7. De
quo Bald. in *l. final. num. 5. c. de probat.* quæ sunt delicta difficilis probatio-
nis, ostendit ex Farinac. tom. 3. quæst. 37. à num. 150. Miranda tom. 2. or-
din. iudic. quæst. 26. art. 4. conclus. 5. & dicit intelligi debere, proditio-
nes, & tractatus omnes, qui secretò fiunt, delicta in nocte, seu alias clām

commiffa, furta, adulteria, fimonia, sodomia, venenum falſa moneta, partus ſuppoſitio, & his ſimilia, de quibus agit idem Farinac. in titulo de reo conſeſſo, & conuiſto quaest. 86. num. 35. vbi tradit, an, & quando in huiusmodi delictis occultis, & difficilis probationis admittatur praesumptiua probatio, & poſſit procedi ad torturam, etiam cum iudicijs minoribus, ac leuioribus.

22 Semel malus, etiam nunc praesumitur malus in eodem genere mali, vel illi ſimili, ex regula, *semel malus, lib. 6.* & hoc respectu futurorum, nam respectu praesentis praesumptio facit tantum suspicionem. Verum est tamen, quod malus in vno habet contra se non modicam praesumptionem, quod sit malus in alijs propter connexionem, quam habent vitia inter se, nisi quando quis se abſtinet ab illo, vel alio delicto per aliquod tempus, in crimine non perseverans vt conſtat ex *cap. testimonium, de testibus*, ſaltem per triennium magnam agendo poenitentiam, puta quia ingreditur religionem, vel nisi delictum sit, quod per naturam, vel aetatem alteratur, vt si iuenis fuit libidinosus, non praesumitur idem in ſene. *ibidem art. 3.* De quo Alciat. de praesumpt. regula 2. praesumpt. 7. num. 2. & 3.

Idem ferè post Abbatem in dicto *cap. testimonium*, numer. 8. & 12 Felin. numer. 24. & 31. Speculatorem titul. de teste, §. 1. num. 24. Farinac. de testibus quaest. 61. num. 38. & 140. Iuliam Clarum lib. 5. §. fin. quaest. 53. num. 2. & 20. tradit Miranda dicta quaest. 17. artic. 3. conclus. 7. §. non etiam, vbi resoluit, quod etiam in causa Ciuili emmendatio non praesumitur, nisi probetur, quando crimen fuit manifestum, imò, & quando fuit occultum, cum non ita sit occultum, quin probari non poſſit in iudicio. Vnde qui probauit crimen, iam ſfundatam habet intentionem suam ad repellendum testem *capit. super eo, et primo de testibus*, & sic qui se excusando dixerit, se esse emmendatum, debet illud probare iuxta l. 2. ff. de probat. Qua propter emmendatus de crimine non remanet omninò integer, nec restituitur pristinae praesumptioni naturae, qua quilibet praesumitur bonus, iuxta regulam *capit. final. de praesumption.* quin verò in causis arduis ſemper remanet praesumptio contra ipsum, ex dicto *capit. testimonium*, vbi emmendatus de crimine licet praesumatur idoneus in causa Ciuili, non tamen praesumitur talis in criminali. Additque ex Panormitano vbi supra, per hoc limitandum esse *capit. ferrum, dist. 50.* vbi dicitur, quod post peractam poenitentiam non despici debet in aliquo quod fuit, quia iam incipit esse quod non fuit, ac proinde talis adhuc non praesumitur bonus, quoadusque admittatur ad actus legitimos, & publicos, Qualiter autem emmendatio sit probanda, concludit per triennale laudabilem vitam id probari debere, ex mente plurimorù DD. apud Farinac. vbi supra num. 140. quod maxime concordat cum resolutionibus supra ex nostro Auctore.

23 Testes debent esse omni exceptione maiores, id est qui nulla legitima exceptione reiici possint, *capit. 1. de testibus, capit. forus, de verborum significat. capit. 1. de consanguinit. & affinitat. l. 3. ff. de testibus.* Semper autem maior fides adhibenda est testi fauente Reo, nisi pro actore faciens aliqua magna dignitate, auctoritate, vel probitate eluceat. Examinandi autem sunt accuratè, & interrogando eos per has circumstantias: *Quis, cui, cur, quomodo, quando, ubi, quibus auxilijs, & socijs*: quod si nimis promptè respondeant, signum est conuentionis inter se ad testimonium ferendum, si verò sint nimis perplexi, conscientia deterreri non paruum indicium est, *ibidem artic. 4.* De quo Panormitan. in *capit. 1. de testibus*, & in *cap. 1. de consanguinit. & affinitat.* Soto lib. 5. de iustitia quæst. 7. articulo 3.

Ad idem vide Panormitan. in dicto *capite 1. de testibus*, & dicto *capite 1. de consanguinitat. & affinitat.* Farinac. de testibus quæst. 62. à numer. 1. vsque ad 27. & post eos Miranda dicto articulo 2. conclus. 2. ubi ad finem addit, quod testimonium testis legitimi, & omni exeeptione maioris auctoritatem præbet testimonio minus idonei testis, dummodo inter se concordent, idque probat ex mente Baldi, & Iasonis cum Paz in Praxi 1. part. tom. 2. in 9. tempore numer. 4. & 5. & Farinac. supra à numer. 328. De testibus etiam habilibus agit idem Miranda dict. quæst. 17. art. 7. & quomodo sint examinandi testes, tradit quæst. 18. art. 1.

24 Priuata scriptura epistolæ, qua quis fatetur suum delictum sufficit ad plenam probationem, dummodo in iudicio à Reo scriptore recognoscatur. Quæ pro recognita habenda est secundum aliquos, quando ipse reus contumaciter renuit respondere, vel recusat comparere post citationem. Negans verò epistolam à se scriptam, deficientibus testibus ad id probandum, compellendus est à iudice ad scribendum manu propria, vel ad prodendam aliam scripturam manu sua scriptam, ut ex comparatione litterarum facienda per peritos in arte scribendi, & sub iuramento adstrictos possit fieri recognitio, quæ tamen comparatio tantum inducit semiplenam probationem, in cuius supplementum iuramentum Reo deferri debet ad instantiam actoris, *ibidem artic. 5.* De quo Couaruias 2. variarum capitul. 21. numero 4. & Practic. quæstion. capit. 26. numer. 6. Paz in practic. crimin. 4. part. tom. 1. cap. 1. à num. 25. vsque ad 31.

25 Accusator non valet pro teste in iudicio contra accusatum ut satis colligitur ex *capit. forus*, §. *in omni negatio, de verbor. signific. & ex cap. suspectos*, 3. quæst. 5. & alijs iuribus: at denunciator benè valet in denuntiatione, Reo prius fraternaliter correcto, *ibidem artic. 6.* De quo

quo Soto de regeud. secret. memb. 2. quæst. 4. pag. 41. col. 2. & de iusticia lib. 5. quæst. 6. art. 2. conclus. 4. Simancas de Cathol. Institu. num. 5. Nauar. in Rubrica de iudicijs num. 1. in fine.

Idem post Speculatorem titul. de teste §. 5. num. 89. & Farinac. de testibus quæst. 60. à num. 64. tradit Mirand. dict. quæst. 16. art. 3. conclus. 11. ad finem.

26 In causis arduis testes necessariò sunt inquirendi à iudice, & examinandi præsentialiter, vt expresse habetur l. 3. §. Diuus ff. de testibus, nec debet id scribis, seu notarijs committi, vel secretarijs, nisi sit impedimentum ex parte iudicis non potentis inquirere, quia magnis, & arduis negotijs est occupatus, & ex parte testum non valentium accedere ad præsentiam iudicis iuxta, cap. si qui testium de testibus. Quando verò id notario commissum fuerit, necesse est, quod fiat in scriptis commissio, alias quidquid virtute illius actum fuerit, nullum reputabitur, nec illi est adhibenda fides, etiam apud Regulares, quorum consuetudo cõmitendi hoc suis secretarijs in causis magni momenti non valet, nec est seruanda, tom. 2. quæst. 13. art. 1. & 5. De quo Alexan. conf. 104. col. 4. volum. 5. Gregor. Lopez l. 26. & 27. tit. 16. partita 3. Bernard. Diaz regula 717. vbi Salzedo.

Idè docent post Bald. in dicto c. si qui testium de testibus, vbi Inno. & Pan. & Felin. in ca. cõ causam, eodè tit. Cou. lib. 2. variar. c. 13. n. 10. Iul. Clar. lib. 5. §. final quæst. 26. nu. 3. Paz in praxi tom. 1. part. 1. in 8. temp. à n. 98. Farinac. de testibus quæst. 77. à num. 71. vbi ex professo tractat, an testes in criminalibus examinandi sint necessariò à iudicibus, & in quibus casibus id ipsum sit concedendum, vel denegandum notarijs, ad quod specialiter tradit multa notatu digna ibidem à num. 126. & à num. 175. cum sequentib. videnda etiam sunt tradita non minus doctè, quam eruditè, ac piè à Segura de Aualos in directorio iudicium Eccles. part. 2. cap. 2. n. 17. vbi multum deplorat, & lamentatur deprauatam, ac detestabilem consuetudinem introductam in Ecclesiasticis iudicijs, vt in clericorum criminibus testium examem committatur in magnum Sacerdotum dedecus, ac iustitiæ detrimentum quibusdam sæcularibus, qui vulgò dicuntur receptores (seu potius criminum, & pecuniarum receptores) vt vocat isler Doctor qui addit, apud Lusitanos obseruari, vt quando testes non possunt examinari ab ipsis iudicibus clericorum Ecclesiasticis aliquod impedimentum, id committatur, vel iudici illius loci, in quo testes sunt examinandi, vel alicui parrochiali presbytero, seu alio honesto, & litterato viro in dignitate aliqua constituto. Quod optare se dicit Couar. lib. 2. variar. cap. 13. num. 10. vt etiam fieret in iudicio sæculari. Ad quod consulendus etiam est Simancas de Cathol. institu. tit. 64. num. 11. vbi tradit, id omnino communiter obseruari in praxi in suo Inquisitorum sancto tribuni, vt examem testium coram ipsis Inquisitoribus

toribus fiat, vel necessitate aliud exposcente, coram duobus religiosis, & discretis viris. Quæ omnia referuntur à Miranda dicta quæst. 18. art. 6.

27 Tam in iudicio ordinario, quam extraordinario, seu summario requiritur assententia notarij publici, seu tabelionis, qui acta scribat, vel eo deficiente duo testes idonei, qui fideliter omnia conscribant, *cap. quoniam contra de probat.* sententia verò sine hac solemnitate lata, aut non feruato ordine processus nulla reputatur, vt communis tenet. Quod etiã habet locum quando proceditur per viam inquisitionis, vt fit inter Regulares. *Ibidem art. 2.* De quo Glossa in dict. *cap. quoniam contra de probat.* Ripa in Rubrica extra de iudicijs num. 54. vbi Decius lect. 1. num. 7. Ad quod vide Miranda tomo 1. ordin. iudic. quæst. 1. art. 2. conclus. 3. vbi docet, notarium, seu tabelionem non esse de substantialibus iudicij, sed tantum de solemnitate iuris, & tomo 2. in pract. Canonica & Regul. quæst. 2. art. 8.

28 Consuetudo autem Religionum, qua prælati in visitationibus interrogant testes, & eorum dicta propria manu scribunt non adhibito notario, seu secretario, ex duobus potest saluari. Primo, quod Fratres suo iuri renunciare videntur per votum obedientiæ, respectu cuius in multis tali iuri renunciare censentur. Secundo, quod inter Regulares, vt in plurimum de causis minimis, & ad correctionem agit, in quibus *cap. quoniam contra, de probat.* locum non habet, in his enim simplici iudicis assertioni sine scriptura standum est, vt tenet communis. *Ibid. ar. 3.* De quo Abb. in dict. *cap. quoniam contra,* num. 3. Imola numero 15. Felin. num. 1.

Ad quod vide Miranda dict. quæst. 2. artic. 8. vbi agens de illa consuetudine Regularium non vtendi notario, seu secretario in inquisitionibus generalibus, seu visitationibus Conuentuum, docet in illis non habere locum dictum *cap. quoniam contra,* quia nec est iudicium ordinarium, nec extraordinarium, sed preparatorium ad iudicium communiter nuncupari, vt illam vocant Bar. & Doctores communiter in *l. vltima, ff. de questionib.* & Bald. in *l. ea quidem C. de accusationib.* Alexand. lib. 2. consil. 183. Decius in Rubrica de iudicijs num. 35. Speculator lib. 3. tractatu de inquisitione §. ad inquisitionem, idque expressè tenere Paz in praxi 1. p. in princip. annotat. 1. num. 2. & i 2. ac proinde non posse non multum mirari, addit idem doctissimus Pater, quod noster Auctor non aduerterit ex communi Iurisperitorum sententia haud quaquam talem inquisitionem generalem esse, nec nominari posse iudicium ordinarium, nec extraordinarium.

Sed his facilimo negotio satisfisse, quia Auctor in dict. art. 2. num. præcedenti citato videtur agere de inquisitione particulari, in qua, etiam inter Regulares dicit procedere dictum *cap. quoniam contra,* vt tenet Glossa ibi communiter recepta, quia est iudicium extraordinarium, & tuetur doctrina Auctoris ex eius mente.

quod est illud in quo proceditur non seruatis iuris apicibus, sed summarie. & de plano, sicut fit inter Regulares, vt post Ripam in rubric. de iudicijs, num. 54. & Decium, ibi lect. 1. num. 7. multis id comprobantem, concludit ipse Auctor in fine dict. art. 2. At in hoc art. 3. vt conijci potest, agit de inquisitione generali, in qua proceditur ad correctionem magis, quam ad vindictam, & de causis exiguis, & minimis, in quibus sine scriptura standum esse simplici iudicis assertioni, & non procedere dictam decretalem docent Abbas ibi, num. 3. Imola num. 15. Felin. numer. 1. Berol. nu. 21. & dicit communem Parisius, num. 14. Ferret. nu. 6. & in hoc sensu non diffiteor talem Inquisitionem Generalem nequam esse, nec nominari posse iudicium ordinarium, vel extraordinarium, vt ipse præcitatus P. Miranda benè probat, nec in eo procedere dictum. *cap. quoniam contra*, quia in ea non procedit præ latus vt iudex, sed tantum modo, vt patet, vt instruat, & informetur de statu Religionis, & modo viuendi Religiosorum, & Regularis disciplinæ obseruantia. Vndè quando inquirunt de aliqua persona particulari infamata, seu indiciata de aliquo crimine, vtuntur dicto notario seu secretario, si proceditur per viam accusationis ad vindictam, quod Auctor non negat, imò id expressè firmat d. art. 2.

29. In causis criminalibus nunquam testis potest deponere in scriptis, etiam si legat scriptum, sed necessariò debet testificari viuua voce, iuxta formam *ca. testes*, 3. q. 9. etià apud Regulares, & in visitatione generali Conuentuum. Idem dicendum est in causis civilibus magnæ qualitatis, aut qualitatibus. Vndè si sint parui momenti benè valet dictum in scriptis, maximè vbi talis viget consuetudo, *ibid. art. 4.* De quo Couarr. 2. variar. cap. 13. num. 6. & 11.

Idem post Baldum, in l. *iuris iurandi*, num. 3. & Salicet: ibi, num. 8. & Farinac, de testibus, quæst. 80. à num. 27. docet Miranda, dict. qua si 18. ar. 9. vbi dicit, quod modica, seu profus nulla fides adhiberi debet chartulis, quæ iudicibus, & præ latis mitti solent à non nullis à iudicio absenteibus pro veritate facienda super re, seu causa aliqua, vbi etiam ponit aliquas limitationes huius regulæ generalis, vt de muto ex accidenti, & similibus.

30. Quando in inquisitione deducta est qualitas temporis, & loci debet respondere testis contenta in inquisitione esse vera, vel vidisse fieri delictum loco, & tempore, de quibus in illa, & aliter non sufficit. *ibid. art. 6.* De quo Bart. in l. 1. ff. de aleator. & in l. labeo. ff. de suppellect. legati. Aretin. in l. serui electi. §. 1. ff. de legat.

Idem post Farinacem de testibus, quæst. 64. à num. 92. vsque 111. docet Miranda, dict. quæst. 17. artic. 8. concl. 4. §. hic solet, vbi resoluit quod quando locus, & tempus non sunt de substantia rei, de qua agitur, testes non deponentes de loco, & tempore benè probant, secus quòd ea sunt de substantia actus probandi, tunc enim sine loco, & tempore depo-

deponētes nil probant. De quo etiam Mascard. de probat. conc. l. 994. num. 2. Vidē supra hac resolut. num. 6.

31 Testis legitimè interrogatus à iudice competente tenetur dicere veritatem, nisi delictum sit occultum nullaprecedente infamia. Hoc tamen est limitandum casu, quo ex non manifestatione veritatis graue Reipublicæ, aut tertio alicui præiudicium oriretur excedens multum damnum infamix, quod reo sequitur, *ibid. art. 7.* De quo Nauarr. in Manuali, cap. 25. num. 43.

Idem post D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. vbi Arag. Bñez, & Solorio, lib. 5. de iust. quæst. 7. a. 1. & de secreto memb. 2. quæst. 7. dub. 3. & cum communi Theologorum docet Miranda tom. 1. Ord. iudic. quæst. 16. art. 1.

32 Index debet summere iuramentum à testibus, alius non valebit eorum dictum. *l. testium, C. de testibus, l. iuris iurandi, eodem titul. cap. si testes, vers. iuris iurandi, 4. quæst. 3.* & ibi gloss. *capit. de testibus, cap. nuper, de testibus.* Præcipere autem subditis sub obedientia, vel in virtute Spiritus Sancti, vt sit apud nos Minores, & alios Regulares non est in virtute iuramentum summere, nec consuetudo super hoc videtur bona, vtpotè iuri contraria, & in præiudicium boni communis. *ibid. ar. 8.* De quo Syluest. verb. *testis num. 6. infine.* Sed de hoc se retractat Auctor, vt videre est retract. 10. ¶ Ad quod vide Miranda, to. 1. Ordin. iudic. quæst. 18. ar. 4. Panormit. in *dist. cap. nuper, de testibus, Farin. quæst. 24. de testibus à numero. vsque 19.* Paz in praxi 1. tom. p. 1. in 8. tempore, num. 106. & Miranda 2. sup. art. 2. & 3.

33 In dubio non præsumitur testem ignoranter deposuisse falsum propter iuramentum ei delatum, nec admittitur excusatio ignorantix, vt in Rustico præsumitur, nisi sit magnæ probitatis, & bonæ estimationis vir, quod arbitrio iudicis relinquitur, *tom. 2. quæstion. 14. articul. 1.* De quo Alexand. in Rubric. de iur. iurand. colum. penult. Angelus in *l. plaga, C. ad l. Falcidiam.*

Ad quod vidē Farinacium, quæst. 67. de testibus à numero. 57. vsque 77. & Miranda sup. quæstio. 17. art. 8. concl. 12.

34 In causis criminalibus testes falsi sunt puniendi pœna Taliionis, & in causa hæresis tradendi sunt brachio sæculari, ex quodam iudicio Leonis X. directo Cardinali Adriano Generali Inquisitori Hispaniæ, & hoc etiam si eorum dictum non valeat ob defectum aliquem, putà, quia non est eis delatum iuramentum. Sed semper super hoc agendo pensanda est personarum, & delicti qualitas ad augendam, vel minuendam pœnam, ac rursusque debent puniri tales falsi testes, quam solet puniri delictum, super quo falsè fuit depositum. *ibidem articul. 2.* De quo Courtau. in *capit. quannis pactum, 1. part. §. 7. numer. sexto, Anton. Gomez in l. 43. Taur. Simincas de institut. Catholic. titul. 64. num. 24.*

De pœna falsi testis vide Farinac. de testibus, quæst. 67. à nu. 1. vsque 57. & num. 77. vsque ad 235. & quæst. 16. à num. 1. & quæst. 81. num. 13. Segura de Aualos in suo direct. Ecclesi. iudic. 2. p. cap. 2. à num. 14. Co-uar. lib. 2. variarum cap. 9. num. 1. Iulius Clarus lib. 5. sentent. quæst. 12. num. 15. quos refert agendo de pœna Falionis, Miranda ordin. iudic. tom. 1. quæst. 13. art. 9. concl. 5.

35 In quibuscunque criminibus, excepta hæresi, regulariter nomina testium, & eorum dicta sunt Reo propalanda, vt ex refutatione eorum se possit defendere, id enim iuri naturali congruum est. Quod etiam apud Regulares habet locum, & in causis grauibus fieri statutum est in nostra Religione Minorum. *tomo 2. quæst. 15. art. 1. De quo Simancas vbi supra num. 29. Salzedo in pract. crimin. cap. 128. littera D. pag. 439. & in causis nobilitatis, & exemptionis, tradunt Couar. lib. 2. variar. cap. 13. num. 10. Azeudo lib. 3. nouæ compilat. tit. 6. l. 28. num. 2.*

An testium publicatio sit de iure naturali, & de essentia, & substantia iudicij, affirmat Panormit. in *cap. olim, & cap. qualiter, & quando el. 2. de accusat. contra Hostiensem, & tradit Miranda supra quæst. 14. art. 2. concl. 6. Idem tenet Segura de Aualos in director. p. 2. cap. 14. à num. 2. oppositum tenent multi, quos refert Paz in praxi tom. 1. p. 1. in 8. tempor. à num. 134. Quod testium publicatio in criminalibus, loquendo de iudicio ordinario sæculari, vel Ecclesiastico, sit de substantia iudicij, eiusque omissionem reddere proceſsum nullum, maxime si à partibus petatur, est communis omnium ferè DD. & eam tenet expressè Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. quæst. 49. num. 1. & sequentib. & quæst. 61. num. 1. De quo etiam videndi sunt Paz vbi supra à num. 135. Farinac. tom. 2. de testibus quæst. 75. num. 5. quos refert ad idem Miranda tom. 2. ordin. iudic. quæst. 23. art. 1. concl. 1. vbi concl. 2. tradit, in iudicio extraordinario, & summario, etiã in causis criminalibus testium publicationem non esse de substantia iudicij, vt in causis Inquisitionis, & Religiosorum, ad quod citat, *cap. vltimum, de hæretic. lib. 6. & Simancas de Catholic. instit. tit. 64. num. 26. & 27.**

36 Licitum est opponere aliquid, quod sit verum contra testes. Causæ autem solitæ apponi, & quæ præcipuè reputantur sunt, conspirationes, & inimicitie capitales, l. 3. ff. de testibus, l. 1. S. pratorum. ff. de quæstionib. cap. repellantur. cap. meminimus, cap. cum oporteat. de accusatio. quæ etiam opponi possunt in causa fidei. Capitalis vero inimicitia ex pluribus causis oritur. Primò ex eo, quod quis occidit consanguineum alterius, vel ad id dedit operam. Secundò ex eo, quod minatus est occidere, potes id facere, aut solitus minas exequi, ex glossa in *l. licet, S. capitalis, ff. de receptis arbitris* DD. in *l. 1. c. vndi vi*. Tertio ex eo, quod quis aliquem accusauit de crimine, ex quo graue damnum reo poterat obuenire, ex Glossa in *l. 3. S. capitales, ff. de receptis arbit.* Quarto, quando deposuit in criminati causa contra reum, cap. cum P. Manconella, vbi Anan. & DD. de

accusat. Quinto, si eum aliquando in vinculis detinuit. Sexto, ex iniuria
rum prolatione, vel ex verbis inproperij, iuxta *cap. veniens*, vbi Bald. &
DD. *de iure iurando*, in quo considerare debet iudex personas, inter quas
prolata sunt conuitia. Septimo, quando quis mouet alteri quaestionem
status, videlicet esse plebeium, aut ex genere maculato §. *item is*, vbi glof
sa, in *stit. de accusat.* & §. *inimicitia* §. *si capitales*, in *stit. de excusat. tutor.* Octauo
si mouet quaestionem de prolatione obtenta, & iam confirmata, sicut
etiam de omnibus, vel de aliqua magna parte bonorum ex l. 2. 2. *tit. 16.*
parit. 3. Nono ex eo, quod quis corporalem iniuriam modo inhonesto
intulit, vt si pugno, alapa, fustibus, vel arundine percutit, vel in facie tur
piter vulnerauit vt argum. §. 2. *instit. de iniurijs*, probant DD. Decimo
ex eo, quod dudum fuerunt inimici, si recenter sunt reconciliati *cap. accu*
satores el primero 3. *quaest. 5. l. in ipsius C. familia hereticanda*, vbi Bald. Vnde
cimo si ab inimico capitali illius descendit, l. *athleta* §. *dat remissionem* *eff.*
de suspectis tutoribus, quod extenditur ad collaterales vsque ad quar
tum gradum, argument. *l. lex Cornelia* §. 1. *ff. de iniur.* & *cap. 1. 3. quaest. 5.* &
idem si contraxit inimicitiam cum aliquo de tali familia, praesumitur
omnes de illa esse inimicos illius vsque ad quartum gradum. Duodeci
mo, si cum inimicos Rei commorantur, vel cum aliquo eorum magna
sunt amicitia coniuncti, vel est contracta parentella (vt nostri locun
tur) seu confederatio cum inimico capitali ipsius, vel contraxerunt ini
micitiam cum amicis ipsius, vt colligitur ex *cap. accusatoribus*. 3. *quaest. 5.*
vbi Geminianus. Vltimo, si sunt de aliqua familia, seu factione contra
ria, argument. dicti *cap. accusatoribus*. Sed in hoc multo iudicio opus est,
nam in religiosis talis suspicio sinistra cessat, ex eo, quod quotidie cele
brant, & inter se communicant. Quomodo autem circa hoc se debeat
gerere iudex, & quando cesset inimicitia, vide apud Doctores mox cita
dos, tom. 2. *quaest. 15. art. 1. & 2.*

De quo Soccin. in dict. *cap. repellantur* num. 14. vbi Felin. nu. 3. Bald.
in *cap. veniens*, ad finem, *de iure iurand.* Barth. in l. *filius familias*, num. 6. *ff.*
de Probat. & in l. *in quaestio*. *ff. ad l. Iulias*, & in l. 1. *ff. quibus vt indignis*, & in l.
2. §. *cum quis* *ff. de quaestio*. Gomez lib. 3. *variar.* cap. 12. num. 14. §. quod
etiam extende, & §. & in tantum hoc est verum, Peña 3. part. Director.
Inquis. commen. 117. pag. 610. col. 1. in fine. ¶ Ad quod etiam vide tra
dita à Iulio Claro lib. 5. §. *fin. quaest. 24.* à nu. 5. Fatnac. de testibus q. 57.
num. 3. & sequentibus, & à num. 36. vsque in finem, & *quaest. 54.* à num.
1. & à num. 84. & à num. 145, & à num. 210. & *quaest. 60.* à num. 1. vbi ta
dem agit, an quis possit esse testis in sua propria causa, & post eos Mi
randa dicta q. 17. art. 3. concl. 5. §. his de amicitia, in ro. 1. ordin. iudiciar.

37 Qui opponit testi veritatem non peccat, potestque licet illi op
ponere crimen secretum, ratione cuius eius testimonium inualidatur,
dummodo reus iuste se defendat, & reuelatio criminis sit necessaria ad
sui purgationem, & non ad euadendam leuem infamiam, & poenam,

sed ad magnam, & proportionatam infamiae secutae ex tali manifeste statione. Rationabilius autem poterit secretum crimen testis propalari, si is sponte ad iurandum accedit, quam si a iudice ad id astringeretur, opponens vero testi falsum graviter peccat, etiam si reus iuste se defendat, *ibidem* art. 3. De quo D. Thom. 2. 2. quaest. 79. art. 3. vbi Aragon, Soto lib. 5. de iustitia quaest. 7. art. 3. & lib. 1. quaest. 1. art. 8. Cordub. lib. 1. q. 28. dub. 1. Navarra lib. 2. de testibus cap. 3. num. 349.

Idem docent Portel, verbo, *testis*, num. 30. & in addit. ad dubia num. 3. vbi addit cum Sayrolib. 12. Clavis Regiae cap. 19. num. 27. idem esse dicendum, etiam si testis iam tulisset testimonium, & Miranda tom. 2. ordin. iudi. quaest. 24. artic. 1.

38 An autem teneatur quis servare, secretum quod promissit ante litem servaturum sub iuramento? Affirmat Auctor in ordine iudic. cap. 7. num. 10. quia, inquit, iuramentum est in detrimentum partis laesae. Vnde Portel in addit. ad dubia dicto, verbo, *testis* num. 4. resolvit cum communi, quod si ea promissio iurata facta est reo, & crimen sit secretum non dependet a futuro, nec contra bonum commune, seu publicum, nec in praedictum tertij tenetur promittens servare secretum, & iuramentum: secus si crimen sit pendens a futuro, vel contra publicum bonum, vel contra proximum. Quia in hoc casu concurrunt duo praeccepta naturalia; unum fortius, quale est obviare malo, & damno Republicae, vel proximi innocentis; & alterum minus forte, quod est promissio facta alteri cum iuramento: quibus simul concurrentibus fortius servari debet.

RESOLUTIO. XLIII.

De Carcere Reorum.

Carcer non fuit inventus ad poenam, sed ad custodiam, *l. 1. C. de custod. reorū* de iure vero Canonico ad correctionem magis, quam ad vindictam datur. Carceris inventor, ut referunt, fuit Tarquinius superbus, contra clericos vero primus adinvenit carcerem Eugenius II. Papa, imò, & antiquiore tempore usum carceris invaluisset, constat ex sacra pagina, qua narratur Genesis 39. Ioseph venditum in Aegyptum carceri mancipatum esse, *tom. 2. quaest. 16. art. 1. & 2.* De quo vide Paz in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 2. Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 9. num. 8. Segura de Auzlos in Director. 2. part. ca. 13. Iulius Clarus lib. 5. senten. §. fin. quaest. 46. num. 6. & 7. Farinac. 1. p. tom. 1. lib. 2. quaest. 27. num. 98.

22 Carcer talis esse debet, ut in eo custodiantur incarcerati, & non pereant tetro, & obscuro loco inclusi. Apud Regulares tamen, cum car

ter ad afflictionem corporis etiam ordinetur, maiori; & obsequioſi clauſura poſſunt detineri delinquente ſi præcipuè quando crimen eſt graue, & ſola carceris pœna puniri intenditur, *ibidem art. 3.* De quo Gomez cap. 9. de delict. n. 6. in fine, Iulius Clar. in pract. crim. §. final. quaſt. 46. in principio.

3 Religioſi, ſicut nec clerici ſæculares non ſunt incarcerandi ſine præuia informatione delicti, & niſi duo, aut tres teſtes conteſtes depoſant contra eos, præcedente diligenti examine ipſorum, & maximo conſilio in captura, iuxta terminos *l. 2. c. de exhibendis reiſ.* (ſicut fieri ſolet apud Inquiſitores hæreticæ prauitatis, quando reus delatus inſignis eſt auctoritatis, ad cuius capturam non proceditur, niſi conſulto priuſ ſupremo Inquiſitionis ſenatu, vt habetur in inſtructione Inquiſitoribus præſcripta) *ibidem art. 4.* De quo Ioan. Andreas in cap. ſ. clericus de ſentent. excommunic. lib. 6. & infra reſolutione de pœnis.

Ad quod vide. tradita ab Antonio Gomez tom. 3. variar. cap. 9. Bernard. Diaz, & eius Comment. Salzedo in pract. crimin. cap. 120. à num. 1. Paz in praxi tom. 1. part. 5. capit. 3. §. 2. num. 2. & ſequentibus, Segura de Aualos in Director. 2. part. cap. 13. num. 8. Farinac. vbi ſup. num. 111. & poſt eos Miranda tom. 1. ordin. iudic. quaſtion. 15. artic. 3. conclud. 3.

RESOLVTIO XLIII.

De citatione, & interrogationibus Reorum.

Prelatus ſupremus, qualis eſt Generalis poteſt priuare monachum ab officio prælationis, viſitationis, aut procuratoris abſque vlla citatione dummodo delictum commiſſum ſit graue, & notorium, aut ex literis miſiſiuis ab eo ſubſcriptis conſtet, nullamque habere poſſit deſenſionem, ac inexcusable appareat, iuxta veriorem ſententiam. Secus, ſi omnia hæc non concurrerent, tunc enim, etiam in notorio crimine citationem requiri, verior, & probabilior opinio rationi, & iuri naturali adhærens affirmat. *tom. 2. quaſt. 17. art. 1.* De quo Felin. in capic. olim col. 7. & *p. de re iudic. Aretin. conf. 163. colum. 8.* gloſſa in capic. cum dilectis filijs, verbo dicenda, de purg. Canon. Secuta ab Innocēt. in cap. 1. a. eodem titulo, & Specular. tit. de notorio crimine §. 1. verſ. ſcias. ¶ Quod citatio ſit de iure naturali, habetur expreſſè in Clement. *paſtoralis* §. *caſernm, de re iudic. & in cap. Deus omnipotens 2. quaſtion. 1.* & tradit poſt Specular. 3. part. tit. de inquit. §. ſi. verbo, *diſtinguo*, & Victorin. Manſo in pract. crimin. capit. 7.

num. 5. Miranda sup. quæst. 14. art. 2. conclus. 4.

2. Citatio apud Regulares debet fieri iuxta antiquum stilum, & consuetudinem Religionis per literas secretarij, Abbatis, Generalis, aut Prouincialis ab ipsis subscriptas reo dirigi solitas, & in eius manibus positas cum omnibus alijs circumstantijs, quibus vocari, seu citari solet ipse reus, & in his, quæ spectant ad iudicij formam, & ordinem consuetudo seruetur. Vnde non est necessarium ad hoc, vt seruetur stilus Romanæ Curia, *ibidem art. 2.* De quo Bart. in *l. testium §. testis ff. de testibus*, Bald. in *l. 2. in principio C. quemadmodum testes aperiuntur*. Ad quod faciunt tradita à Miranda dicta conclus. 4. ad finem.

3. At quando proceditur per viam inquisitionis valet processus factus, etiam nulla interueniente partis citatione, sed sententia erit nulla, si proferatur antequam citetur ad respondendum. Quod in Religionibus, in quibus per viam inquisitionis vt in plurimum proceditur, obseruatur, *ibidem art. 3.* De quo Bald. in *l. edita num. 30. C. de edendo*, & in *l. ea quidem 42. C. de legibus*, Iulius Clar. lib. 5. §. fin. quæst. 5. vers. poterit ita que iudex, & quæst. 50. vers. item quia processum fuisset.

4. Rei interrogandi benignè, & humanè tractentur, nec interrogentur de inutilibus, sed de facientibus duntaxat ad rem, neque interrumpi debent in principio confessionis. Sunt autem generaliter interrogandi, deinde paulatim ad speciem procedendum, nullam singularem delicti circumstantiam exprimendo, iuxta ordinem præscriptum in *l. 1. §. vt causa ff. de quæst. cætera* verò iudicis arbitrio cõmitantur, qui debet esse subtilis inuestigator, monente iuris consulto in *l. de minore §. 1. ff. de quæst.* ad minima, & singulatia aliquando descendens, & de circumstantijs etiam remotis interrogans, fingendo se velle facere, quod non vult, vt fecit Salomon fingens velle puerum diuidere 3. Reg. 3. & refertur in *cap. afferte de presump. ac denique debet attendere ad coniecturas verosimiles, quæ capiuntur ex qualitate facti, & conditione personarum*, *2. q. 18. art. 1.* De quo Bart. in dicta *l. de minore §. 1. ff. de quæst.* & in *l. scriptura. C. de fide instrument.* vbi Salicet, Bald. in *l. Imperator 1. de statu hominum*.

2. Reg. 3.

5. Reus iuridicè interrogatus à iudice competente statim tenetur respondere, & ad veritatem aperiendam adstringendus est, nec danda est illi temporis dilatio ad deliberandum. Ita tenet consuetudo, & praxis, qua ante datas defensiones, & indiciorum copiam reus interrogari, & examinari solet. Iudices tamen timorati debent notario præcipere, vt testium depositiones absque eorum nominibus coram reo legat, vt inde videat quid contra eum probatum sit, & veritatem fateatur. Quod in causis Regularium, vbi secundum æquitatem, seu de bono, & æquo proceditur, obseruare oportet, *ibidem art. 2.* De quo Bald. in *l. falsum num. 2. ff. de acquirend. hered.* Iul. Clar. lib. 2. Recept. sentent. §. fin. q. 45. vers. sed quid, Salzedo in *Pract. crimin. cap. 126. verbo copia indiciorum*. Idem post

D. Thom.

D. Thom. 2. 2. quæst. 69. art. 1. & 2. vbi Aragon, Bañez, & Salon, Soto de secreto, memb. 2. & 7. quæst. 2. & latius, quæst. 7. conclus. 1. & lib. 5. de iustit. quæst. 6. art. 2. conclus. 2. docet Miranda tom. 2. Ord. iud. quæst. 19. art. 7. concl. 1. & art. 12. per totum.

6 Tunc vero dicetur iudex rectè procedere ad confessionem exigendam à reo, quando contra eum in accusatione extat vnus testis ocularis omni exceptione maior, aut vnum indicium, vel plura illi testi æquipotentia, vel etiam infamia. At in crimine occulto pisculum est, & à pietate Christiana alienum reum interrogare. *Ibid. art. 3.* De quo Bart. in l. fin. nu. 7. ff. de quæstio. Salzedo in Pract. Crim. cap. 126. §. quod autem dicatur, Miranda ad idem dist. art. 7. concl. 2. & art. 8. conclus. 1. vbi dicit esse peccatum grauisimum iudicem extorquere à reo, quod ipse nõ tenetur dicere.

7 Licet Reus legitimè interrogatus teneatur veritatem patefacere in causis ciuilibus, & criminalibus, in quibus pœna sanguinis non imminet, seu timeretur, & in omnibus spiritualibus controuersijs: in causis tamen capitalibus, & vbi de graui dedecore, & infamia agitur, naturalis æquitas dicitur posse reum salua conscientia veritatem absque mendacio verborum artificio contegere. *Ibid. art. 4.* De quo Nauar. lib. 2. de testibus, cap. 4. num. 142. Salzedo in Pract. Crim. cap. 126.

Idem tenet citans ad id nostrum Scotum, Ioan. Malderus, tract. 6. de iustit. cap. 2. fol. 527. qui id extendit ad causam triremium, & amissionè omnium bonorum, & inclinât Saa in Aphorism. verb. actus iudiciales, tit. de reo, num. 47. quibus citatis nostræ sententiæ, Auctoriq; ad hæret. Portel. verb. reus, num. 43. seu verb. *correctio fratrum*, quam etiam consule in addit. verb. reus, num. 5.

8 Reus legitimè interrogatus si pertinaciter nolit respondere, potest compelli à iudice ad manifestandam veritatem, aliàs habetur pro confesso, illi tamen licebit petere prius copiam processus, vt videat quo pacto, & qua obligatione ad respondendum teneatur. Si verò sit dubiũ, an legitimè interrogetur, confessarius debet iudicare in fauorem rei, quod scilicet nõ legitimè interrogatur. *Ibi. a. 5.* De quo Roderic. Suarez in l. 4. tit. de las juras, memb. 2. princip. Iulius Clar. lib. 5. Recept. sentent. §. fin. quæst. 45. verb. *sed pone*, Soto de regen. secre. memb. 2. quæst. 7. concl. 3. p. 52. & de iust. lib. 5. q. 6. art. 2. ¶ Vidè Nauar. in summa, cap. 25. num. 33. Bernard. Diaz in pract. crim. cap. 126. vbi Salzed. Caiet. & Arag. 2. 2. quæst. 69. art. 2. Segura de Aualos in suo directorio, 2. p. cap. 14. num. 30. post quos Mirand. art. 13. infra citando, & faciunt tradita ab ipso d. q. 19. art. 12. conc. vltim. vbi plura tradit pro confessoribus in fauorem reorum, & art. 13. vbi resoluit, debere prius reo constare de meritis & iustitia processus, & interrogatorum à iudice (extra crimina vergentia in perniciem publicam) vt respondere teneatur.

9 Si autem Reo defertur iuramentum, tenetur respondere secundũ

mentem iudicis iuridicè interrogantis, aliàs mortalis culpæ reus erit, nec licet vti verbis æquiuocis, & amphibologicis, seu dissimulatorijs in iuramento, sed simpliciter veritatem confiteri debet, nisi in casu de quo supra, n. 7. aut quando iuridicè non interrogatur à iudice. *Ibid.* ar. 6. De quo D. Th. 2. 2. q. 89. ar. 7. ad 4. Sot. 5. de iust. q. 1. ar. 7. & q. 6. art. 2. concl. 7. p. 443. Arag. 2. 2. q. 33. ar. 8.

Ad quod faciunt tradita à Mirand. d. q. 19. ar. 8. conc. 1. & 2. & de iuramento summendo à reis, agit ead. m. q. 19. art. 6. & art. 9. resoluit, non peccare mortaliter reū, qui veritatē negat interrogatus, etiam cum iuramento, non de aliquo in particulari, sed in cōmuni, *Ibid.* d. art. 9. conc. 5.

10. Reus interrogatus de rebus parui momenti nō peccat celando veritatē, etiam si in virtute obedientiæ id præcipiatur. In dubio verò, an sint res minimæ entitatis subditus tenetur parere, nisi ex eo graue dānū proximo sequatur, vel nisi iuramentō confirmetur. Quòd limita in casu, quo ex confessione subditi innocenti occasionē summet prælatus ad eum iniuste puniendum, tunc enim potest celare veritatem, etiam si cū iuramento interrogetur, *Ibid.* ar. 7. De quo Arag. 2. 2. q. 69. ar. 2. p. 504. Soto de tegend. secret. memb. 2. q. 7. conc. 3. & 7. pag. 62. Idem docet citatis multis Miranda, sup. art. 8. conclus. 1.

11. Reus, conuictus de vno crimine non potest de alijs interrogari, seu inquiri, nisi contra ipsum respectu alium criminum adsint indicia magna, & æquivalentia semiplenæ probationi. *Ibid.* ar. 8. De quo Nau. c. 25. nu. 36. Soto, 5. de iust. q. 6. ar. 2. & de tēgen. secr. memb. 2. q. 6. dub. 5. Idē post Caie. 2. 2. q. 69. a. 2. vbi Arag. docet Miran. *Ibid.* a. 10. pro quo citat *cap. cum oporteat, cap. inquisitionis, cap. qualiter, & quando, de accusat.*

12. Si negatione Rei legitime interrogati non obstante sententia grauis contra ipsum lata fuerit, quanuis negando veritatem mortaliter peccet, non tenetur post cōdemnationē se patefacere, confitendo delictum, dum modo ex eo graue damnum alicui non resulter. *Ibid.* ar. 9. De quo Naua. c. 25. nu. 38. Segura de Aualos in Direct. 2. p. nu. 36. cap. 17. Idem docet Miranda, d. q. 19. ar. 12. vbi de hoc aduertit confessores reorum, ne eos compellant publicè confiteri sua crimina.

13. Reus aliquando tenetur complices declarare, si iuridicè super hoc fuerit interrogatus, dūmodo tamen credat illos paratos esse ad similia crimina patrandā cū maximo Reipublicæ, aut priuatorū dispēdio, & non sit spes emendæ, etiā si fraternaliter corrigantur, vt in plurimū cōtingit in latronibus, falsificatoribus moneta, hæreticis, & lamijs, qui sunt statim manifestandi; etiā si de illis inquisitio nō fiat. Iudex vero nō poterit de cōplicibus inquirere, nisi in casibus iure permissis, nec debet interrogare de aliquo in speciali, sed tantū in cōmuni, teneturq; reo declarare, quomodo, & quibus in casibus debeat cōplices manifestare, aut dare illi licentiā ad deliberandū consulendo viros doctos. Licetū est tamen iudici inquirere de cōplicibus, etiā non infamatis, nec indicatis, si

procedit vt pater ad correctionē, & nō ad vindictā. Sed in hoc sint subditi circumfpecti, cū illis non constet, nec facile constare possit pœlatos vt patres processuros. *Ibid* art. 10. § De quo Sot. de reg. sec. mēb. 2. q. 6. cōcl. 4. Cord. de casibus q. 65. Arag. 2. 2. q. 69. a. 2. in 3. disto, quid quid Nauar. in *c. inter verba*, concl. 6. corol. 5. n. 1. 8. contendat, consuetudine introduci posse, vt in quocunq; crimine inquisitio fiat de cōplicitibus nulla infamia laborātib; qui ab omnibus meritō reprobatur, vt testatur Mirā. d. q. 19. a. 11. cōcl. 6. in fine vbi per totū probat doctrinā supratraditā nostri Auctoris, & cōcl. 7. tradit, quod in criminibus natura sua cōplicitē requirentibus, vt sodomia, &c. potest interrogari de socijs, si sunt publica, & dicit. cōcl. 6. cōcludit, quod quādocūq; de non inquirendo aliquod graue damñū timetur, maximē verō contra Rēpublicā, licitū est reos de occultis cōplicitibus interrogare absq; pœcedere infamia.

14. Ad veritatē extorquendā benè potest iudex dare iuramentū reo interrogato, loquēdo de iuramēto necessario, quando scilicet à iudice offertur reo, vel a tōri. At nō debet, nec licitè illud dare potest ad petitionē partū, ex iuribus traditis à Glos. in *l. bona fidei*, C. de rebus creditis, nec dandū est passim omnibus, sed his tātū, quorū crimē habet inchoatam, semiple nāq; probationē, vel expressa indicia, aut infamia, nec sufficiunt sola indicia, vel sola infamia ob periculū periurij, aut occulti criminis detēctionē. Vnde si timetur periuriū non licet iuramentū dare, nisi tertij, aut boni publici ratio aliad suadeat: quod in testibus etiam procedit. Et aduertant iudices, quod nunquā interrogationes adhibeāt reo, nisi soluto à vinculis, & è carcere educto, idq; etiā Regulares obseruent, cū hæc libertas ad substantialia iudicij, & non ad apices iuris spectet. *Ibi*. a. 11. De quo D. Tho. 2. 2. q. 69. a. 1. Ber. Diaz in pract. cri. c. 118.

Idem docet cōmunis DD. Pan. in *c. cū clericis*, de cohabit. cleric. & in *c. fin. de iure iur.* & in *c. cū super*, de confessis, Cardin. in Clemēt. vnica, de iure iuran. Host. in sum. tit. de iure iuran. Anton. Gom. to. 3. c. 12. n. 5. Iul. Clar. lib. 5. §. si. q. 45. n. 9. Paz in praxi to. 1. p. 5. c. 3. §. 4. n. 9. Far. to. 3. q. 81. c. 9. n. 14. 2. Ber. Diaz in praxi c. 126. Qui omnes locūtur de iuramēto desumpto à reo ex iudicis officio, eosque refert, & sequitur Mirādo dicit. q. 19. a. 6. Sc quod à iuramento sit abitinendū, quotiescunq; periurium timetur, tradit Gomez supra num. 5.

RESOLVTIO XLV.

De tortura, seu tormentis.

1. Tortorum genera arbitraria sunt, potestq; iudex id tormenti genus imponere, quod ad veritatē exprimēdā sibi cōmodius videbitur iuxta qualitātē personæ, & indiciorū, dum modo insolitæ tormentorū genera non adhibeantur, sed quæ vsu recepta sunt. Funis, vt vulgo dicitur, seu chordæ tormentū hodie vbiq; frequens est, à quo nō est recedendum. *sumo* 2. q. 19. act. 1. De quo Gomez lib. 3. var. c. 13. n. 5.

Tormentorum usus in casibus iure præscriptis licitus est, & approbatus à Sacris Canonibus, *cap. illi. 5. quæst. 5. & cap. circuncelliones. 23. quæst. 5.* quod est D. August. & tradunt DD. Iulius Clar. lib. 5. sent. 8. fin. quæst. 64. à num. 14. Paz in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 12. Farinac. tom. 1. tract. de indicijs & tortura, quæst. 36. cum seqq. & post eos tradit Miranda tom. 2. Ord. iud. quæst. 26. art. 1. & 2. ubi docet, non semper in omni causa, & in quolibet delicto præstari debere tormentum, *per l. edictum. ff. de quæstion.*

2. Antequam ad torturam deueniatur prius de delicto constare debet. Tunc vero de delicto constare dicitur, quando adest semiplena probatio, vel sufficiens indicium ad torquendum. Indicia autem per quæ ad torturam deueniendum est, debent esse non leuia, *l. 1. in principio, ff. de quæstion. l. milites, §. oportet, l. cum cognitionaliter, C. eodem titul. probata, inquam, ad minus per duos testes, legitima, & à iure approbata, vel saltem communi voto Doctorum recepta, nec deuenitur ad torturam, nisi in defectum probationis. Ibid. art. 2.* De quo Bruno de indic. & tort. part. 2. quæst. 5. & 8. num. 2. Iul. Clar. in Pract. Crim. 8. fin. quæst. 64. §. debet autem iudex.

Vide tradita ab Speculat. titul. de præsumpt. §. species, num. 10. ad finem Menoch. conf. 283. à num. 5. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 223. à num. 3. & lib. 3. concl. 1385. Iulio Claro, Gomez & Paz, ubi supra. Farinac. lococitato, quæst. 37. à num. 5. & à num. 43. vsque 53. & post eos, & multa ad id congesta resoluit Miranda dict. quæstio. 26. art. 3. & 4. præcipuè concl. 2. 3. & 4. qui ea concl. 4. concludit, indiria debere esse plura ad torquendum, nec sufficere vnum, si sint remota, & non immediata delicto, & eorum quodlibet probatum per duos testes contestes. Vbi etiam concl. 5. addit, in delictis occultis, & difficilis probationis sufficere minora indicia, & non ita plenè probata. Quod etiam extendit ad reum, qui interrogatus iuridicè à iudice, renuit respondere, vel respondet non ita præcisè, vt teneretur, quo casu potest absque alijs indicijs torqueri, non ad habendam eiusdem confessionem, sed ad extorquendam responsonem affirmatiuam, vel negatiuam præcisè super delicto, ad quod citat Anton. Gomez, to. 3. variar. cap. 11. num. 5. Iulium Clar. lib. 5. sent. §. fin. quæst. 45. numer. 6. §. sed pone & Mascard. lib. 3. de probat. conclu. 1385. num. 15. idque in praxi obseruatum vidisse ait ipse Mascard. etiam quando reus respondet per verba dubia dicendo, non scio, vel non recordor. Et tandem concl. 6. concludit, quod relinquitur iudicis arbitrio, quæ sint sufficientia & legitima indicia ad torturam, id tamen arbitrium non debet esse omninò liberum, & absolutum, sed regulatum iuxta terminos iuris, & æquitatis.

3. Vt cognoscatur, quibus ex causis, & indicijs ad torturam sit deueniendum, accipe sequentes regulas. Prima per variationem delinquentis summitur indicium ad torturam, si varietas, vacillatio, aut mē-

daciū deprehendatur circa substāciam facti, de quo quæritur: secus circa alias circumstantias extrinsecas, & remotas. Vnde sola variatio, turbatio, trepidatio, seu titubatio, vel pallor non sufficiunt, nisi precesserit infamia. Secunda regula. Siquis de aliquo delicto per vnicum testem fuerit conuictus, simulque de eo diffamatus potest poni ad quæstionem de tortura. Tertia regula. Fama de delicto commissio simul cum alijs grauibus indicijs sufficit ad torturam. Quarta regula. Ex vehementibus, aut violentis indicijs torqueri quis potest, etiam absque infamia, vel testibus: nam si vnicum tantum indicium vehemens, seu violentū, & cum crimine coniunctum est sufficiens ad torturam, multo magis si sunt plura. Quinta, sola fama, vel infamia vehemens est sufficiens ad torturam. Sexta, fuga delinquentis simul cum fama sufficit ad eum torquendum. Septima ex fama orta contra aliquem, quam primum delictum fuit commissum concurrentibus alijs adminiculis, alijsque coniecturis verosimilibus præcedentibus potest ad torturam deueniri, quod relinquitur iudicis prudentis arbitrio. Tandem duo socij in crimine deponentes contra aliquem sufficiunt ad eum torquendum, si neget: secus si vnus tantum socius in crimine deponat, licet quale quale inde indicium oriatur, *ibidem* art. 3. De quo Iul. Clar. in pract. criminal. §. fin. quæst. 21. Peña in Direct. Inquisit. 3. part. comment. 90. pag. 595. col. 1. num. 1. Gomez 3. variar. cap. 12. num. 2. ad finem, & cap. 13. num. 10.

De fama, seu infamia sufficiente ad torturam tractat Antonius Gomez tom. 3. variar. cap. 13. n. 10. post glossam, & Bartol. in l. de minore, §. tormenta, ff. de quæstion. per textum ibi, & in l. 3. §. eiusdem ff. de testibus, & Canonistæ in cap. illud, de presump. Iulius Clar. lib. 5. sent. §. fin. quæst. 21. num. 1. §. fama sola, Farinae. vbi supra à num. 17. vsque ad 34. Simancas de Catholic. inst. tit. 65. num. 37. & post eos Miranda dicta quæst. 26. art. 5. conclus. 1. vbi resoluit, quod si fama, seu infamia fuerit vehemens, & non à maleuolis, sed à beneuolis, & fidedignis exorta, & præsertim si ea sit de aliqua persona alia vili, & infami, ac suspecta bene sufficit ad torturam, & conclus. 2. ad hoc requirit, & ponit multas conditiones, & qualitates. Deinde art. 6. conclus. 1. resoluit, semiplenam probationem, quæ habetur per testimonium vnus testis fidedigni, & omni exceptione maioris sufficere etiam ad torquendum reum, idque expressè haberi, l. 3. C. ad l. Iuliam maiestat. verbo, conuictus, & in l. 1. ff. de quæst. & in l. fin. verbo, indicij; C. famul. etia secund. & art. 7. tradit, quod confessio extrajudicialis, quanuis non plenè probet, probat tamen semiplenè, & facit indicium ad torturam, & ibidem conclus. 2. idem dicit de confessione facta coram iudice incompetente, & probat ex cap. & si clerici, de indicijs, vbi DD. communiter. Et art. 8. docet, quod fuga prætensi delinquentis indicium facit ad torturam, si cum alijs adminiculis sit coniuncta, & per duos testes contestes probata, eo quod semiplenè tantum probat, per textum in l. lege Cornelia, ff. ad Silanian. & ibi Bartol. num. 1. & in l. 1. §. fin.

autem post commissum, C. de raptor. virgin. & colligitur ex l. in eos ff. de custodia reorum, & in l. 3. §. si ad diem ff. de re militar. per quæ iura id tenent Bart. & plures DD. in l. quis sit fugitivus, §. sicuti, ff. de edilit. edicto, & tandem art. 13. agit de alijs pluribus indicijs ad torturam, vt de mendacio in iudicio prolato, iuncto alio adminiculo: de vacillatione, titubatione, trepidatione, tremore, timore, pallore, & similibus, concurrentibus infamia, vel alijs adminiculis, seu præsumptione, de quibus Auctor in prima regula, & est expressa doctrina Bart. in l. de minore. §. plurimum, tum. 2. ff. de quæstion. ibi: *Qua quis est antia, qua trepidatione quis dicere, &c.* & in l. finali n. 2. ff. eod. tit. De quo Iulius Clar. lib. 5. sent. §. fin. quæst. 21. nu. 39. S. cæterum, Simancas de Catholic. instit. quæst. 35. num. 33. De alijs indicijs, quæ ibidem refert Miranda, dict. art. 12. & art. 9. 10. & 11. nolo in præsentiarum agere, quia magis ad iudices sæculares, quam ad nos spectat;

4. Nullo modo est procedendum ad torturam, vel ad aliquam sententiam, antequam detur reo copia indiciorum cum certo termino ad se purgandum, per textum in l. vnus, §. cogniturum, ff. de quæstion. cap. cum inter, de exception. Clem. Pastoralis, de sent. & re iudicata, & alijs, cui etiam pro palanda sunt nomina testium, iuxta, cap. qualiter & quando el segundo. §. debetur, de accusat. etiam quando iudex procedit ex mero officio, vel etiam si inquisitus sit malæ famæ, & vitæ: nam sublatis istis tollitur defensio de iure naturali, nisi constaret, etiam data dicta copia indiciorum nullam adhuc habere defensionem. *ibid. art. 4.* De quo Gomez de delictis, cap. 13. num. 21. Carrera in Pract. §. circa secundum, num. 12.

Idem resoluit cum communi DD. P. Miranda dict. quæstion. 26. artic. 14. post Antonium Gomez, to. 3. variar. capit. 13. num. 21. Farinac. tractat. de indicijs, & tortura, quæstion. 38. numer. 3. & latius quæstion. 39. à numer. 1. vsque ad 54. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæstion. 77. numer. 4. Marfil. in dict. l. vnus. §. cogniturum, num. 77. cum quibus tradit, propriam defensionem adeo esse de iure naturali, vt neque excommunicato, nec ipsi diabolo (si in iudicio nunc posset adesse) esset deneganda. Vbi etiam conclus. 2. numerat quatuor casus, in quibus non est danda dicta indiciorum copia reis ante torturam. Primò quando quis suis renunciat defensionibus; sed id limitat, & merito casu quo reus pæniteat eam renunciationem fecisse, tunc enim poterit adhuc se defendere, & suas allegare exceptiones. Secundò, quando delictum fuerit notorium, vel reus repertus fuerit in flagranti delicto. Vbi etiam obiter idem asserit, quando reus calumniosas exceptiones, & defensiones proponit ad protrahendam, & in longum dilatandam condemnationem, quas iudex merito rejicere debet. Tertio, in latronibus famosis, & Assassinis, pro quibus constat nullam adesse causam defensionis. Quarto, in pœnis pecuniarijs, & tēporalibus, in quibus reus suis voluit renūciare defensionibus. Sed de hoc multum dubito, quia nemo potest renūciare defensionem propriam à iure naturali introductæ, vt tradit Farinac. supra,

pra, nu. 67. quanuis ibi dicat posse renunciari defensionis introductæ à iure mere ciuili, seu ab apicibus iuris. Et quantum ad nomina testium pro palanda, idem docet ipse Miranda eo art. 14. concl. 3. vbi etiam id probat per quandam Bullam Pauli III. pro statu Ecclesiastico, quæ extat inter constitutiones Pontificales, apud r. p. Bullarij, Bulla. 58. id tamen limitat in casibus, in quibus graue aliquod imminet periculum, purà si reus sit potens, & timeatur, ne offendat, vel offendere faciat testes contra eum testificatos, vt habetur in *c. fin. de hæret. lib. 6.* qui quidem textus loquens tantum de crimine hæresis, ad alios casus extendendus est, ex communi DD. sententia. An verò Religiosis testium nomina reuelanda sint? negat ipse Miranda tom. 1. Ord. iud. quæst. 14. art. 3. conclu. 2. nisi in aliquo casu grauissimo, & specialissimo, putà in causis grauium criminum.

5 Reo idiotæ, mulieri, pupillo, vel alio ignoranti verosimiliter se defendere tenetur iudex dare copiam indiciorum, etiam ipso non petente, nisi habeat doctum pro se aduocatū rectè suum exequentē munus sine dolo, vel lata culpa, aut ignoratia. Secus si reus sit litteratus, & sciens talem copiam esse postulandam, tunc enim iudex eam dare non tenetur, eo non petente, & secundū hoc concordantur duo super hoc oppositæ opiniones. *Ibid. ar. 5.* De quo Carrer. vbi sup. §. circa secundum num. 7. Hipolitus in Praxi. §. nunc videndum, in principio. Vidè Farin. vbi sup. d. q. 39. à n. 1. vbi multa tradit circa dādā indiciorum copiam à iudice ex officio, etiam non petenti.

6 Non valet confessio facta in tortura non data copia indiciorum, quando iudex tenetur illā dare absq; eo quod petatur, etiā si postea ratificetur extra tormenta, & ex tali confessione non sit puniendus reus. In casibus verò, in quibus iudex nō tenetur dictā copiam dare reo non petenti, benè valet talis confessio. Quod in causis Regularium omninò obseruādū est, nā manifestatio indiciorum nō est de apicibus iuris, sed potius quid spectans ad substantiam, & essentialia iudicij. *Ibid. ar. 6.* De quo Gomez 3. vari. n. 8. vers. 2. Hipolit. in Pract. §. expedit, n. 87. Vidè ad hoc tradita à Farinac. vbi sup. & à P. Mirand. d. art. 14. conc. 1. circa finem.

7 Clerici, & monachi quando ex causa sunt torquendi, id fieri debet cum debito moderamine, non sicut in foro sæculari, vbi seueriora tormenta exercentur, sed tantum virgis subijciendi sunt, dummodo incolumes seruentur. *Ibid. ar. 7.* De quo Abb. in cap. 1. extra de deposito.

Vidè ad hoc Iulium Clar. lib. 5. sentent. §. final. quæst. 64. nu. 24. Bernard. Diaz, & Salzedo, in pract. crimin. capit. 25. à num. 1. Paz in praxi, tom. 1. part. 5. capit. 3. §. 12. numer. 49. Simanc. de Cathol. instit. tit. 65. à numer. 47. Farinac. de indic. & tortura, quæstion. 41. à numer. 2. quibus relatis idem resoluit P. Miranda, dict. quæstion. 26. articul. 13. conclusion. 2. vbi ad finem aduertit, clericos, vel monachos (casu quo debeant torqueri) non esse torquendos per laicos propter indecē

tiam, idque raro, imò, & rarissime in aliquo specialissimo, & grauissimo casu, per magna, & grauiora, seu vrgentiora, quam in alijs, indicia, sicut fit cum nobilibus, vt concludit ibidem conclus. 4.

8 Priuilegium, quo praelatis Regularibus conceditur verberare subditos per alium causa correctionis, etiam extra necessitatem vrgentem, non extenditur ad id agendum per laicum familiarem monasterij deferente habitum Tertij Ordinis, etiam vrgente necessitate. Nec eisdem praelatis licet subditos cedere, seu flagellare, nisi modo consueto in Religione, vt sunt consueta disciplinae funium, alia vero castigatio- nes, & torturae in manibus, in pedibus, aut in scapulis cum guttis feruentibus super dorsum religiosorum destillatis omnino illicitae, & prohibitae sunt, vt pote excedentes modum consuetum Religionum, *ibidem art. 8.* De quo Nauar. lib. 5. constituto de sententia excommunic. cons. 28. Soto de iustitia lib. 5. q. 2. art. 2. vide etiam in Addi. sum. to. 4. c. 155. n. 15. Vbi resoluit Auctor nullo modo esse torquendum religiosum per laicum, etiam in causa grauissima, deficiente Fratre, qui id aequè bene potest facere, ad quod adducit, & congerit per doctores multa.

9 Repetitio quaestionum, & cruciatuum relinquitur iudicis arbitrio. Communior sententia tenet, quod si noua indicia non superuenerint, semel tortus, vt conuenit, non est amplius torquendus. Secus si noua indicia primis fortiora superuenerint, tunc enim licita erit talis repetitio tormentorum, *l. vnus §. 1. ff. de quaest.* Sed apud Regulares id omnino non decet, nisi in grauissimo delicto, & vehementibus, multòq; fortioribus primis id suadentibus indicijs, *ibidem art. 9.* De quo Marfil. in l. *repeti. num. 7. & 8. ff. de quaest.* & in Pract. §. quoniam num. 9. Menoch. de arbitrarijs centu. 3. casu 272.

De repetitione, seu iteratione torturae agunt DD. in l. *repeti. ff. de quaest.* Paz in praxi 1. tom. part. 5. cap. 1. §. 12. à num. 13. Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 13. num. 26. Iulius Clar. lib. 5. sent. §. fin. quaest. 64. nu. 46. Farinac. de iudicijs, & tortura quaest. 38. à num. 72. vsque ad 96. post quos Miranda dict. quaest. 26. art. 18. vbi ad finem resoluit conclus. 2. nò posse quem torqueri pro eodem delicto vltra tertiam vicem, quod in criminibus prodicionis, falsae monetae, furti & rapinae admittit tantum l. 4. titul. 30. part. 7. apud Hispanos, in alijs bis tantum torquere licet.

10 An autem liceat obmetum tormentorum crimen falsum de se fateri, magna est controuersia inter Doctores. De quo duo sunt oppositae opiniones. Prima affirmat talem confitentem mortaliter peccare, & grauissime, sicut qui alteri falsum testimonium impingit. Alij negant, quorum opinio sequi poterit casu, quo ex tali confessione ipsi soli confitenti damnum imminet, non vero quando redundat in praedudicium alterius, vt fit in crimine haeresis, & in alijs absurdissimis, nefandisque flagitijs, praecipuè si sit vir grauis, vel religiosus optima fama praeditus, vel sanctitate, aut litteris conspicuus, *ibidem art. 10.* De quo Soto de ratione

tionē tegendi memb. 1. quæst. 3. & 4. & de iustit. quæst. 2. art. vlt. Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. concl. 3. corol. 4. 1. Couar. lib. 1. variat. cap. 2. num. 8.

Quod confessio in tortura emanata erroris prætextu possit reuocari, probato prius errore tenet Bald. in l. fin. num. 2. C. de probat. & in l. 2. num. 4. C. de custol. reorum, & tradit Farinac. quæst. 81. de reo confessio, & conuicto num. 315. & 337. cum sequentibus, & probat per text. in l. 1. §. si quis vltro, verb. perseverante, vbi Glossa, ff. de quaestioib. & refert P. Miranda tom. 2. ord. iud. quæst. 19. art. 15.

RESOLVTIO XLVI.

De purgatione Canonica.

CANONICA purgatio indicenda est illis, contra quos adest fama de crimine, aut graue scandalum, aut vehemens suspicio, cap. constitutus, cap. inter, cap. cum in inuentute, & toto titulo de purgatione canonica. Pro quo aduerte, quod infamia simplex, & absque scandalo, & originem trahens à maleuolis procurantibus non sufficit ad purgationem indicendam, vt expressè habetur cap. inquisitionis S. quæsiuisti, de accusat. dict. cap. cum in inuentute, & cap. penult. de purgat. canonica. Quod maximè perpendere debent iudices Regulares, nam sæpe falax est infamia, sæpeque falitur humana suspicio, præcipuè quando excitatur à quibusdam temerarijs hominibus, qui ex leuibus coniecturis, & signis grauia quidem, & enormia scelera suspicari, ac asserere audent in magnum alieni honoris, & famæ dispendium, quique virtuti inuidentes, ac insidiantes eam in claris viris falsorum criminum puluere obnubilare prætendunt. Tom. 2. q. 20. art. 1. De quo Bernard. Diaz in Pract. cap. 143. num. 9. Abb. in cap. qualiter, & quando el. 2. de accusat. colum. penult. Vide ad hoc Syluest. verb. purgatio canonica, n. 2. q. 2. & eundè Bernard. Diaz in Pract. cap. 48. nu. 8. & sequentibus, quibus, & alijs multis citatis, idem ferè resoluit Miranda tom. 2. ordin. iudic. quæst. 28. art. 2. vbi latissimè.

2. Purgatio ritè perfecta operatur declarationē innocentiae Rei, quam facere debet iudex, eumque absolutum in pristinum statum restituere, cap. ex tuarum, de purgat. canonica. Vnde accusatus deficiens in purgatione punitur pœna ordinaria tanquam conuictus. Secus si inquisitus, vel denunciatus fuit, aut infamatus, tunc enim pœna arbitraria puniri debet. Sed hoc non habet locum in religiosis accusatis deficientibus in purgatione, quibus non est imponenda pœna ordinaria. Ibidem art. 2. De quo Syluest. verb. purgatio canonica, vbi supra num. 7.

Idem docet post Syluestrum loco citato, & Simancas de Catho-

licis iust. tit. 56. à num. 17. vsque 24. P. Miranda supra art. 3. concl. 1. & concl. 2. probat, accusatum deficientem in purgatione canonica puniri tanquam convictum, per text. in *cap. de hoc*, & *cap. infirmatur, de simon.* & *cap. cum P. de purgat. canonice.* & quoad inquisitum, & denunciatum puniendum pena arbitraria, probat ex Gouffredo, Hostiensis, & Panormo in *cap. accedens, de accusat.* de quo vide Simanc. ubi sup. n. 13. 14. & 17.

3 Absolutus per abiurationem de leui, quæ est quædam purgatio Canonica, est habendus pro innocente, ac si non commisset crimen, de quo accusatus fuit, nec in aliquo illi nocere debet ei iumen impostum, etiam si sit hæresis. *Tom. 2. quæst. 132. art. 2.* De quo Nauar. lib. 5. consil. titulo de hæreticis consil. 5. & faciunt maximè tradita à Miranda dict. art. 4. & à DD. supra relatis.

RESOLVTIO XLVII.

De sententia diffinitiuâ.

IUDICES in sententia ferenda tenentur rectissimè custodite potissimum veritatem tanquam iustitiæ matrem, & æquitatem, *diligite iustitiam*, ait Sapiens, qui iudicatis terram, iustitiam semper oleo misericordiæ mitigantes, & misericordiam cum seueritate temperantes, vt deducitur ex sententia Dni Gregorij relata in *c. summopere. 11. q. 3.* in illis verbis: *vt in distandis sententijs nullatenus lenitate, aut furore ducti sint precipites*, & ex *cap. vera in sollicitudine. 45.* In causis leuibus ad gratiam, & clementiam proniores se ostendant, in grauibus vero rigorem legum adhuc moderentur, & quando virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudiciu, cum lenitate seueritas adhibenda est, vt habetur in Concilio Tridentino. Vnde ad punitionem, & vindictam principaliter non debent incedere, sed ad emendam, & correctionem, officium enim iudicis est peccatorum, & delinquentium saluti providere magis, quam pœnam exigere, maximè apud Regulares, & Ecclesiasticos: nam Episcopus pastoris, & Prælatorum proprium munus est subditorum vicia redarguere, cauendo ne clerici, vel monachi criminiosi sint, ne ve in honestam vitam ducant, vt habetur in Concilio Tridentino. *Tom. 2. quæst. 21. art. 1.* De quo Bald. in *cap. quoniam contra, de probat.* & in Rubrica de constitut. pecun. consil. 149. Molinaus in Consuetudin. Parisiens. §. 41. numero 86. titulo II.

Ad quod faciunt tradita à Nauar. in Rubrica de iudicijs nume. 71. Aragon, Bafiez, & Salon in secunda secundæ D. Tho. quæst. 60. artic. 5. & post eos Mirand. tom. 2. ordin. iudic. quæst. 27. art. 1. concl. 1. & 4. & præcipuè art. 6.

Sapient. 1.

Trid. sess. 13.
ca. 1. de refor.

Trid. sess. 14. in
proem. de re-
form.

2 Prælati, & iudices Regulares in iudicando tenentur seruare sacros Canones, quibus, etiam si sint inferiores, moderare licet pœnas ordinarias Canonicas, dum modo id fiat ex legitima causa, & in ipsa sententia. Expressio autem causæ iuxta probabilem, & communem sententiam non est præcisè necessaria ad validitatem ipsius sententiæ, sed sufficit dicere, ex iustis, & rationabilibus causis id fieri, *ibidem artic. 2.* De quo Menoch. controuer. illustrium cap. 14. num. 5. Iul. Clar. lib. 5. recept. sentent. §. fin. quæst. 8. §. vlt. etiam quæro, Tiraquel. tract. de pœnis in præfat. num. 16.

Quomodo iudices debeant secundum leges scriptas iudicare, ostendit P. Miranda dict. art. 1. per totum, vbi conclus. 4. dicit, aliquando omiſſis verbis legis, iuxta mentem, & intentionem legislatoris iudicandum esse. De pœnarum remissione seu moderatione à iudicibus ex causa faciendâ, vide Abb. in cap. 3. de pœnis, & cap. nisi, de offic. delegat. Co. uar. lib. 2. variarum cap. 9. numero 8. Iul. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. quæst. 85. numero 10. & quæst. 86. nume. 10. Farinac. 1. part. quæst. 5. de iniquis. num. 8. & quæst. 17. à nume. 10. & præsertim nume. 67. & multis citatis tradit Miranda dict. quæst. 27. artic. 5. vbi ad id refert l. aut facta §. persona, & l. capitulum, §. secundum, ff. de pœnis, & cap. & si clerici, §. de adulterijs. de iudicij, vide etiam quæ tradit ibidem artic. 6. conclusi. 8. ad finem, de causa exprimenda in sententia super moderatione pœnæ, & tradita à Suarez de legibus lib. 5. cap. 11. num. 8. & 9.

3 Deficiente verò iure Pontificio, & statuti Ordinis, & propriæ prouinciæ, aliarum ve prouinciarum, & Religionum recurrendum est ad ius commune, & ad leges regni, earum rationem, & mentem legi naturali conformem suis applicando causis, & secundum eam iudicando. Debent etiam dicti prælati Regulares iudicare iuxta consuetudines legitimas, non autem prauas, & introductas à negligentibus, & zelo iustitiæ carentibus iudicibus, quæ quidem in pœnalibus, vbi non est pœna decreta, sed iudicis arbitrio relicta, etiam considerandæ, & applicandæ sunt *ibidem art. 3.* De quò Decius in cap. de causis, de officio delegat. vbi Abb. & Imola, Tiraquel. tractatu de pœnis in præfat. nume. 14. Villadiego in cap. constitutus, de restit. in integrum. Vide tradita à Miranda dict. art. 1. conclus. 4.

4 Arbitrium in pœnis non debet esse imaginariū, & ex proprio capite, sed secundum ius, rationem naturalem, & æquitatem tantopere commendatam in Concilio Tridentino, pensatis circumstantijs delicti, & qualitate delinquentis, personæ offensæ conditione, iniuriæ modo, damni emergentis magnitudine, loci, & temporis ratione, & alijs similibus discretioni iudicis relinquendis, & pendendis. *ibidem art. 4.* De quo Gomez lib. 3. variar. cap. 6. num. 9. Bernard. Diaz in Pract. cap. 147. num. 2. Innocent. in cap. qualiter el 2. colum. fin. §. item nota, de ac-

Trid. sess. 13.
c. 1. de reform.

causationibus, & faciant tradita à Miranda dict. art. 6. concl. 8. in fine.

5 Indiciati de aliquo crimine vt possint puniri, indicia debent duobus testibus iuratis necessario communiri, illa tamen non sufficiunt ad pœnam ordinariam inferendam, etiam si sint vrgentia. Quæ autem sint indicia plena, seu violenta (vt vocant Doctores) quæ verò simplicia, quæ probabilia, seu vehementia (quæ sic etiã appellant) relinquuntur iudicis arbitrio. *ibid. art. 5. De quo Caiet. 2. 2. q. 69. Bart. in l. fin. ff. de quast. Panormit. in cap. cum in contemptat. de regulis iuris.* Ad quod faciunt tradita à Bernard. Diaz. in Praet. crimin. cap. 49. num. 1. & à Miranda supra quæst. 28. art. 4. concl. 2. vbi resoluit inquisitum, & denunciatum deficientem in purgatione canonica esse puniendum pœna arbitraria, & ad finem ex doctrina eiusdem Bernard. tradit, quod violenta præsumptio non sufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti.

6 Vrgente infamia, & inquisitione instituta, si nil certi reperitur, reus non est statim absoluendus, nisi Canonica purgatione indicta, *cap. inter sollicitudines, de purgat. canonica*, quæ quidem constitui potest non tantum ex infamia, sed etiam ex graui offendiculo, vehemèntique suspitione suo vitio orta. Et aduertere, quod infami infamia iuris nulla fides adhibenda est ad testimonium ferendum, nec ad accusandum, *cap. nullus 3. q. 4. cap. testes 2. quast. 7. cap. testimonium §. in criminali de testibus, l. i. c. de infamia, & l. 1. §. lege Julia ff. de testibus*; maculatus vero infamia facti, quæ ex capitali crimine contrahitur à testimonio ferendo etiam repellendus est, si non emmendetur. *ibidem art. 6.* De quo Bart. in l. de minore §. tormenta. ff. de quast. & DD. cum Glossa in *cap. inquisitionis, & cap. cum oporteat, de accusationibus.*

Ad quod vide quæ latè tradit Miranda dict. quæst. 28. art. 2. & nos resolutus supra de purgat. canonica num. 1. & quoad infames repellendos à testimonio, vide apud eundem quæst. 17. art. 3. concl. 2. & nos etiam diximus supra, de testibus num. 18.

7 Licet in Concilio Tridentino concedatur Episcopo amplissima potestas corrigendi, & puniendi suos clericos, in grauibus tamen, quando de seuera pœna imponenda tractatur, nihil facere possunt sine iudicio, & consensu Capituli. Vnde à simili, in casibus grauibus, in quibus prælatis superioribus Regularium præcipitur petere consilium seniorum, seu Patrum Prouinciæ ad puniendos monachos, ipsorum vtique tenentur consensum sequi, in leuibus vero minimè. Iuxta quàm distinctionem debet intelligi quædam concessio Bonifacij Noni, facta Generali Prædicatorum, vt in contestatione Fratrum possit procedere secundum consuetudines approbatas, & instituta Ordinis, & alia Pij V. vt possit fieri damnatio ad triremes de consilio seniorum. *ibidem art. 7. & Tomo 1. quast. 30. art. 17.* Vide apud Compend. D. Hieronym. titulo condemnare, & in Bullario Bulla 3. Alexandri VI. De quo Salzedo in Practica cap. 13. p. 9. col. 2.

Trident. sess. 6.
ca. 4. de refor.

Bullar. buli. 3.
Alexandri 6.

8 Sententia lata à Commissario, seu delegato à Generali cum plenitudine potestatis contra leges, & statuta Religionis continet evidentem nullitatem, cum sit notoriè iniusta, iuxta *cap. inter ceteras, de sensens. & re iudicat.* ac idem Provincialis, imò & Guardianus potest resistere tali delegato volenti procedere ad eius executionem nisi censeatur procedere de facto & non de iure, & sententia nulla non meretur de iure executionem. At si sententia est lata contra ius litigatoris, ex qua iniustitia nulla oritur nullitas, si transit in rem iudicatam, vel non fuit ab ea appellatum, debet executioni mandari, nulloque modo potest illi resisti. Si vero dubitatur de iustitia, vel iniustitia sententia, iudici esse obediendum, habet enim pro se præsumptionem, nisi à tali sententia fuerit appellatum, ut dictum est. *ibid. ar. 8.* De quo Marant. de ordin. iudicio. disput. 11. Abb. in *cap. inter ceteras, de sent. & re iudicat. & cap. pastoralis, & quia vero, & in cap. significasti in fine de officio delegat. & in cap. si quando, eodè titulo.* vbi Innocent. & Felin.

Ad quod vide tradita à P. Miranda supra quæst. 27. art. 1. conclus. 7. qui refert D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. & D. Augustin. relatum *cap. in istis* distinctione 4.

RESOLVTIO. XLVIII.

De poenis pro diuersis delictis imponendis.

CVM in arbitrarijs iudex debeat eligere mitiorem partem, poenam arbitrariam non esse extendendam vsque ad poenam mortis tenet probabilior opinio, quæ tanquam benignior est amplectenda, præcipuè in foro Ecclesiastico, & Regulari, nisi delictum sit ita graue attentis circumstantijs, quod mereatur grauisimam poenam degradationis, depositionis, vel eiectionis à Religione, quæ correspondet poenæ mortis. Aduerte tamen, quod quando lex, aut consuetudo non imponit priuationem habitus pro aliquo delicto, sed minorem poenam, tunc iudex tenetur sequi poenam consuetam, & lege taxatam, non vero arbitrariam, quam si excedat, tanquam à grauiante potest appellari. Tomo 2. quæst. 22. art. 1. De quo Maranta de ordin. iud. 2. p. 4. par. princip. à num. 59. Bald. in l. quicumque colu. 4. vers. scias tamen, de seru. fugiti. & in l. de quibus, colu. 7. vers. item quæritur, ff. de legibus.

De arbitrio in poenis, vide tradita à Miranda tomo 2. ordin. iudic. quæst. 27. art. 5. concl. 4. vbi resoluit, poenam taxatam à lege pro homicidio non posse ad arbitrium iudicis in poenam pecuniariam commutari, per textum in *cap. licet, de poenis, & l. 7. C. de Episcopis aduent. & l. Regia Hispana 3. tit. 13. lib. 8. ordin. & l. 5. tit. 8. part. 7.* De quo Nauar. in manua-

cap. 25. à num. 12. Couar. kb. 2. variar. cap. 19. num. 8. 9. & 10. Qui agunt de pœnis quo ad Ecclesiasticos, pro secularibus verò Farinac. 1. part. agens de delictorum inquisitione, quaest. 5. à nu. 8. Idem docet Portel. verbo, *correctio fratrum, num. 54.* citans Umberthin. in pract. Inquisit. verbo, *in lex.* & addit. nu. 55. posse iudicem angere poenam ordinariam, quando crimen est extraordinarium, vel habet particulares circumstantias a gravitates, per textum in *l. hodie, ff. de poenis, & trahit,* etiam noster Auct. tom. 2. quaest. 42. art. 5. per textum, in *l. quid ergo, §. panis gravior, ff. de his qui nocent, infamia,* idque ex causa iusta prius diligenter ventilata, non verbis ex capite, vel corde nostro, seu ad libitum, ut expressè ex D. Gregorio deciditur in *cap. summopere, 11. quaest. 3. & tradit etiam Suarez,* lib. 5. de legibus, cap. 11. num. 9.

2. Praelati Regulares non debent facile procedere ad capturam, seu incarcerationem alicuius monachi, nisi plena delicti praecedat probatio, aut processus, saltem informatus, ut in simili definitur in Concilio Tridentino, nisi fuga delinquentis timeretur, tunc enim in domo disciplinae detineri sufficit: Aliter vero procedentes ultra reatum mortiferum tenentur ad damnum, & incidunt in poenam Canonis: *si quis suadente Diabolo, Auct. ibid. art. 2.* De quo Bernar. Diaz ubi sup. c. 114. & 116. Roser. Suarez de fideiussi. danda in caus. crim. §. practica iuridica est, Gomez. 3. variar. cap. 9. de Captu Reorum, & nos diximus supra de carcere reorum, num. 3.

3. Iudices seculares tenentur prestare suum auxilium si postulerent, & innoceat à praelatis Regularibus pro captura monachorum fugientium, ut privilegia Apostolica scriptissime memorent, quamvis ipsi iudices id agere ferant *ibidem art. 3. & tom. 1. quest. 8. art. 14.* & nos diximus supra resolutio 11. de apostatis, nu. 5. & num. 30.

4. Religiosi committentes delictum, cui in seculo respondet poena mortis, aut damnationis ad metallum, possunt carceri perpetuo mancipari: clericis autem non est imponenda haec poena, nisi in casibus iure Canonico expressis, qualis est, qui habetur, *cap. clericus, de excessibus praelat. & clerico communicamus, §. si qui autem, de hereticis Auct. ibid. art. 4.* De quo Decius in *cap. cum ab homine, colunt. 6. de iudic.* Arcerius in d. *cap. clericus* Aqualos in d. *in d. iudic. cap. 13. 2. part. num. 7.* Bernar. Diaz in Practica, *cap. 119. num. 4.*

5. Licet taxatio quatuor unciarum panis, & totidem aquae pro vitu quotidiano non sit sufficiens ad sustentandum diu damnatum ad carcerem perpetuum, sufficit tamen ad eum absolute sustentandum, ac ideo haec poena non est reputanda pro vicino supplicio, arguuntur, *l. qui ultimo supplicio, ff. de poenis, & in d. in d. in cap. notimus, §. pro illo,* in illis verbis, *panis datus, & aqua angustis sustentandum, de verbor. significati. & cap. licet, de poenitentia, & remission. nisi prohibeatur strictè nihil plus in die odore, vel bibere, non tunc in effectum est damnata vicino supplicio,*

*Trid. sess. 25.
c. 6. de reform.
circa nos.*

et si iuxta i. necare, ff. de liber. agnoscendo, & capit. p. s. i. p. p. 86. ibi dicitur, quod per consequens secuta morte prælati condemnatis irregularis existeret, qui tamen excusabitur, si faciat talem taxationem, videtur iudicio medicorum affirmantem esse sufficientem ad sustentationem diuturnam in carcerati, ibidem artic. 5. De quo Alciat. Decius, & Felin. in dicto, capit. notimus de verbor. signific. Aualos in director. iudic. Ecclesiast. 2. part. cap. 13. num. 7. ad quod faciunt tradita à Suarez, libr. 5. de legibus, cap. 2. numer. 13.

6 Licet laici, & clerici sæculares licet à carcere fugere possint nulla vi, aut violentia custodibus facta: At Religiosis iuste ac legitime ad carcerem perpetuum damnatis id non licet, etiam ante condemnationem, ac per consequens fugientes tenentur iterum redire ad illum, nisi superior aliquo iusto remedio illi subuenerit, ibidem artic. 6. De quo Salzedo in Practic. Crimin. capit. 137. §. poena perpetui carceris pag. 455. Panormit. in capit. non ab homine, numer. 31. de iudic.

Idem docent Cæsar. 2. 2. q. 69. ar. 4. dub. 2. inf. Nau. Coment. 4. de Regu. larib. n. 64. Corol. 5. & alij, quos refert, & sequitur, Sanchez, lib. 6. Decal. cap. 8. num. 12. & seqq. Vbi id temperat, nisi poena capitis imponenda esset illi Religioso, tunc enim naturale conseruandæ vitæ desiderium præbet licet fugiendi, etiam si præcepto superioris, aut iusta sententia ad manendum in carcere adstringatur, & idem resoluit de eo, cui mutilationis membri poena imponenda est. Sed hæc poena non solent apud Religiones delinquentibus imponi, possunt tamen procedere quando post degradationem Religiosi relaxantur Carie seculari. Ad quod etiam vide Nauar. in capit. Statuimus, 14. quæst. 3. num. 63. Co. var. libr. 1. variar. capit. 2. à num. 14. Aragon, dict. quæstion. 69. artic. 4. & post eos relatos P. Miranda, tom. 1. ordin. iud. quæst. 15. artic. 6. conclusion. 1. vbi pro sæcularibus oppositum resoluit.

7 Retrusio in monasterium magna inter poenas reputatur, & licet quoad clericos, & sæculares locum habeat in delictis grauibus, iuxta capit. clericus de excessib. prælat. & capit. sicut dignum, §. clericos, de homicidio, quoad Regulares tamen non ita procedit, nam potest illis hæc poena infligi etiam pro delictis non grauibus, recludendo eos in suis monasterijs strictiore clausura, quam solent habere, ibidem artic. 7. De quo Barr. in d. l. i. ff. de accusat. Salicet. in l. 1. c. de requirendis Reo. Guido Papa. in d. l. i. de delin. quæst. 429. Petrus Gregor. Syntagm. iuris p. 32. capit. 32.

8 Sicut clericis potest imponi poena exilij, vt Sacri Canones determinant, capit. 1. de calumniatoribus, ita etiam Regularibus, mittendo delinquentes ex iusta causa in alia monasteria solitaria, & strictiora, vbi vitæ præterita peccata deplorent, & delictorum supram partem poena luant. Index vero Religiosum in exilium mittens poterit ex iusta causa ipsum ab exilio reuocare, sicut Episcopus, & eius Vicarius potest

potest clericum, nisi statuta Ordinis aliud disponant. *Tomo 2. quest. 2. 3. art. 1.* De quo Bernard. Diaz in Pract. Crimin. cap. 135. in fine, vbi Salzedo verb. *reuocari.*

9 Si monachus relegatus est professus in Religione capaci bonorum in communi, monasterium, ad quod hæreditas illius peruenit, tenetur ipsum alere: si autem nulla hæreditas ad nullum monasterium ex ipso monacho fuit delata, Abbas monasterij, vbi delictum commisit ad id tenebitur. Sed hoc non habet locum in Religione nostra Seraphica, vbi vsu receptum est, vt monasterium, ad quod mittitur, ei necessaria subministrat. *Ibidem art. 2.* De quo Abbas in cap. *ultimo de regularibus*, & nos diximus supra resolut. 8. de alimentis num. 2. & 3.

10 Prælato, cuius culpa subditus discessit sine Sacramento Pœnitentiæ nulla est taxata pœna in iure, ac proinde pœnæ arbitrariæ subijciendus est, iuxta mensuram culpæ, & negligentia. *Tom. 2. q. 39. art. 4.*

De relegatione Fratrum ad triremes, & ex- pulsione ab ordine;

11 Generales Religionum possunt Fratres delinquentes in delictis grauibus condemnare ad triremes, & habitu priuare, de consilio tam men Deputatorum, seu Discretorum Prouinciæ, ex concessione Pij V. pro Ordine Diui Hieronymi, vt habetur in eius Compendio verb. *condemnare* §. 1. Auct. *Tomo 2. quest. 24. art. 1. & tom. 1. quest. 20.* & nos supra resoluimus de apostatis num. 14. & 15.

12 Pœna relegationis ad triremes non est imponenda Religiosis, nisi in grauissimis, magnique offenculi, seu scandali criminibus, hoc namque alienum est à charitate fraternitatis, & paternitatis habendæ simul inter religiosos, & à dignitate altissima Sacerdotali, nec non à cõsuetudine fundatorum Religionum, qui sola eiectione ab Ordine, & spoliatione habitus Regularis videntur fuisse contenti: sitius enim esset eos aliquali animi pietate vltimo supplicio ferire, quam hac infami, & indeceti Sacerdotibus Dei pœna multare. Nec deceat Fratres ad tempus relegati ad triremes, postea veste Regulari induti appareant. *Ibidem art. 2.* De quo Bernard. Diaz in Pract. Crimin. Canonica, vbi huiusmodi supplicium in monachos efficacissimis, & pijsimis rationibus reprobatur, & Nauar. in cap. *nullam* 18 quest. 1. in fine capituli.

An autem monacho ad triremes damnato licitum sit fugere? Negat Sanchez lib. 4. de decalogi cap. 8. num. 16. sed Bañez 2. 2. quest. 69. art. 4. post 5. concl. affirmat id licere, non vt vagetur, sed vt superiorem, aut Pontificem adeat veniam petentus. Cui sententiæ tanquam pie, & probabili adhareo, eo quod pœna ista grauis si ma sit, & morti comparatur. Vide infra de expulsis à Religione num. 2.

De priuatione officiorum.

13 Prælati Regulares possunt subditos ab officijs suspendere, vel deponere, etiam ipsis non citatis, leuiore enim causas ad id sufficere constat ex cap. *qualiter*, & *quando*, *el segundo*, *de accusat.* in fine, & cap. *per tuas*, *el primero*, *de simonia*, in fine. Id tamen debet intelligi, quando hæc poena priuationis, seu suspensionis est imposita ipsos factio pro aliquo crimine patrato, tunc enim illo probato non est necessaria partis citatio: secus si procedit à contumacia, vel inobedientia, aut à crimine, cui correspondet poena arbitraria, quo casu requiritur citatio, seu monitio ad minus vnica, quæ cū non sit de apicibus, sed de substantia iuris nullo pacto est omittenda, tom. 2. *quest.* 25. *art.* 1. De quo Syluest. verb. *citatio*, Panorm. & DD. in cap. *cum specials*, & in cap. *quia nos de appellationibus*, & in cap. *final de vita*, & *honest. cleric.* faciunt dita à Suarez, lib. 5. de legibus, cap. 11. num. 11. & cap. 7. & 8.

14 Religiosi possunt priuari à suis prælationibus ob delictum, cui licet non sit expressè taxata talis poena in iure, aded tamen graue, & enorme censetur, vt arbitrio bonorum, & grauium Religiosorū huiusmodi poena dignum reputetur. Nec tam vrgens causa interueniat necessarium est ad huiusmodi priuationem ab officijs faciendam, ex d. *capit. qualiter* & *quando*, quanta requiritur, vt clerici sæculares à beneficijs amoueantur, cap. *inuentum* 16. *quest.* 7. cap. *ad aures*, *de penis*, quæ debet esse expressa in iure, *ibidem art.* 2. De quo Abb. in cap. *fin. de iure patron.* Tirac. in l. *si vnquam*, verb. *reuertatur*, num. 206. C. de *renocan. donat.* Vidè Por tel. verb. *officia ordinis*, num. 4. & 5. & cap. *ina*, *de penis*.

De priuatione Consiliariorum apud Cistercienses vide supra de visitatione, num. 6.

De poena incestus cum filiabus spiritualibus commissi.

15 Sacerdotes, etiam Regulares, qui in actu, vel prope actum confessionis alliciunt filias spirituales ad actus venereos sunt denunciandi Sancto Tribunali Inquisitionis ab ipsis filiabus spiritualibus, nulloq; modo sunt absoluedæ, donec id manifestent, seu patefaciant, ex Bulla Pauli Quarti relata ab Auctore, tom. 1. *quest.* 59. *art.* 4. Ille vero, qui extra actum confessionis allicit ad peccandum, vel peccat cum illa, cuius confessionem audiuit deponendus, & grauius puniendus est, iuxta Sacros Canones, cap. *si quis sacerdos*, 30. *quest.* 1. nam dicta constitutio non extenditur ad illos, qui post actum confessionis transactum dictas foeminas apud suas domos visitando cum illis fornicantur, tom. 2. *quest.* 26. *artic.* 1. & 2. De quo Bernard. Diaz in *Pract. Crim.* cap. 82. num. 1. Nau. lib. 5.

constit. de hæreticis, conf. 1. Vidè Portel in addit. ad dubia, verb. sollicitare fœminas intra confessionem à num. 1. vbi latissimè.

16 Dicta tamen constitutio extenditur ad eos, qui in actu, vel iuxta actum confessionis prouocant iuuenes, seu pueros ad peccatum nefandum, nam ratio, & mens legis etiam se extendit ad hunc casum, cù sacramento pœnitentiæ maior iniuria irrogetur, quam fit à sollicitantibus fœminas ob maiorem grauitatem peccati, *ibidi. art. 3.* Idem tenent Lopez 1. part. instruct. cap. 55. Salzedo in practica crimin. cap. 82. quos referendo id ipsum dicit probabile Portel vbi supra, num. 5. De quo vide infra resolutione de sollicitantibus fœminas intra confessionem, vbi refertur alia similis Bulla Domini Pauli V. contra tales sollicitatores.

De pœna imponenda celebrantibus sine ordine sacerdotali, & sine iurisdictione actuali confessiones audientibus.

17 Audientes confessiones secularium cum approbatione Ordinarij, sine tamen licentia suorum prælatorum Regularium pœna arbitraria puniendi sunt ab ipsis prælatis, confessiones autem validæ sunt secundum aliquos. Quod à fortiori dicendum est, si contra ipsorum prælatorum expressam voluntatem id fecerint, præsertim si dicti prælati confessiones irritas esse declarauerint, sicuti possunt declarare ex quadam confessione Iulij III. facta Ordini Prædicatorum. Religiosi vero hoc munus exercentes sine approbatione Ordinarij, & sine licentia suorum superiorum suspendendi sunt per aliquod tempus à missa, & perpetuò à gradu, potestate, & iurisdictione habituali, ita vt amplius ad confessiones audiendas non admittantur, nisi tanta appareant in eis signa pœnitentiæ, vt restitutioni digni esse videantur, quæ pœna sacerdotibus sacris Canonibus, *et placuit de pœnitentiâ distinct. 6. Auct. et. ibid. tom. 2. quæstion. 27. art. 1.* De quo Soron 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 3. Idem docet Portel, verb. *pœna. nu. 12.* vbi num. 13. addit, quod non sacerdos audiens confessiones manet suspensus, & irregularis ex Nauarr. capit. 25. numer. 242.

18 Qui autem celebrat absque ordinis sacerdotalis insignia Dominis Inquisitoribus contra Hæreticam prauitatem tanquam hæresim sapiens tradendus, & ab ipsis puniendus est ex constitutione Gregorij XIII. Pauli III. Sixti V. & Clementis VIII. in qua etià eadempœna insignitur non insignitis sacro presbyteratus ordine, qui confessiones au-

cultant.

tulant, & simul abfolutionem impartiuntur. Vnde non comprehendit eos, qui confessiones quidem audiunt, sed non impartiuntur abfolutionem, *ibid. artis. 2.* De quo Bernar. Diaz in Pract. Crim. cap. 12. & Portel, verb. *ordines sacri*, num. 9. & verb. *pœna*, num. 8. vbi addit ex Maio. lo de irregularit. lib. 4. cap. 13. num. 4. incurere irregularitatem celebratam absque ordine sacerdotali.

De pœna imponenda sacrilegium committentibus cum Monialibus.

19 Laicus hoc tam enorme facinus perpetrans excommunicatur in foro Canonico, vt in iure habetur, *cap. si quis Episcopus 27. quest. 1.* in foro vero seculari pœna vltimi supplicij, seu mortis ple&itur, bonaq; sua monasterio adiudicantur, ex *cap. si quis rapuerit, 27. quest. 1.* clericus autem deponendus est ab officio, ex eod. c. *si quis Episcopus*, & beneficio. Ex quo facile potest deduci, quia pœna ple&endi sint Religiosi hoc delictum perpetrantes, & Moniales consentientes, & constat ex *cap. impudicas, 27. q. 1.* Auctor *tom. 2. q. 29. art. 1.* De quo Couar. in Clem. *si furiosus. 2. part. num. 8. de homicidio*, Perez in l. 2. titul. 15. lib. 8. ordinam. Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. cent. 4. casu 60 num. 57.

20 Filij monachorum, aut Monialium post votum castitatis in professione emissum sunt sacrilegi, sicut & filij presbyterorum, vt satis constat ex *cap. deijs 28. dist.* propter idem votum castitatis sacro ordini annexum, & in odium suorum progenitorum pœna filiorum sacrilegorum ple&untur à Scto V. in quadam sua constitutione. *Ibid. artic. 2.* De quo Nauar. in Mon. cap. 16. num. 2. Medina de factorum hominum continentia, lib. 3. cap. 1. & 3.

De pœna imponenda sodomitis, & adulteris.

21 Vitium sodomix est abominabile, de quo ius perobscure loquitur reputans nefandum, & inhonestum de illo loquit, *l. vir. C. de adulter.* in eo enim reperitur deordinatio ordinationis Dei & naturæ, & est abominabile, & detestabile, etiam apud ipsas gentes, à quo tandem Angeli fugiunt, & ipsi Dæmones oculos claudunt, & pro quo maxima flagell. à Deo inflicta est Scripturæ testantur. *Tom. 2. q. 18. Gen. 18. & 37. art. 1.* De quo D. Thom. in 4. dist. 16. art. 4. post medium.

22 Sodomita publicus, & notorius remanet irregularis, non tamē occultus, & ex constitutione Pij V. clerici sæculares, vel Regulares tam diu nefas exercentes, seu continuantes omni priuilegio clericali, officio, beneficio, & dignitate Ecclesiastica priuantur, & à iudice Ecclesiastico degradati potestati sæculari tradēdi sunt. Quæ cōstitutio nō cōprehendit quemcunque fragilitate humana hoc crimen perpetrantem, sed tantū cōtinuatione vitiosa illud exercentes, & habentes copulā Sodomiticam consummatam intra vas nefandum, seu contra naturale, & eius poenæ rigorosæ non obligant in foro conscientiæ, sed tantum in foro exteriori, *ibid. art. 2.*

De quo Nau. cap. 25. nu. 73. & 77. & cap. 27. nu. 248. & 249. oppositū tenent Bernard. Diaz in pract. c. 8. Alderete lib. 2. de discipli. relig. cap. 15. §. 5. à num. 26. vsque 34. quos refert, & sequitur Portel, verb. *pæna nu. 7.* vide Miranda tom. 1. Manu. quæst. 5. art. 2. concl. 3. & 4. vbi resoluit, non esse spectandam actuum continuationem nefandorum, sed sufficere vnicum actum, vt possit clericus, vel monachus subijci poenis supra dictis. Sed mihi non placet, quia lex poenalis est, ac ideo restringenda. Quod verò filij Sodomitæ non sint infames, & succedere in maioratū, tradit Molin. lib. 4. de primog. cap. vltim. num. 51. quem refert, & sequitur Sanchez, lib. 2. Decalogi, cap. 30. num. 1.

23 Iudices Ecclesiastici, & Regulares possunt, & tenentur contra clericos, & monachos adulterium committentes procedere indagando veritatem tali secreto, & cautella, vt ex processu maritus non veniat in cognitionem vxoris, ne ad eam accusandam, vel occidendam irriteretur, & delinquens pro modo culpæ puniatur, vt habetur in Cōcilio Tridentino, *ibid. art. 3.* De quo Azevedo lib. 8. nouæ compilat. titul. 19. de los amancebados, in l. 2. num. 2. & 3. Bernar. Diaz in Pract. Crim. Canon. cap. 79. vbi Salzedo verb. *concubina clerici.* Vidē supra resolut. 5. de adulterio num. 1. & 2. quantum ad dispensationem in poenis debitis adulterio;

*tridi. ses. 24.
cap. 8. de ref. r
mat. 107.*

De pœna imponenda falsarijs.

24 Presbyteri, & Diaconi falsum testimonium dicentes ab officij honore deponiti in monasterium detrudantur, *cap. si Episcopus, 50. dist. si directè de hoc crimine accusati, & conuicti, vel confesi sint in iudicio ordinario, & in criminibus grauibus puniendi sunt considerata qualitate damni, vel iniuriæ, & personæ, contra quem deposuit, præcipue vbi viget lex poenæ Talionis contra deponentes falsum. Non est tamen imponenda poena ordinaria, quando falsitas per errorem sine dolo fuit commissa, vel non interposito iuramento, tom. 2. quæst. 31. art. 1. De quo Bernar. Diaz in Pract. cap. 93. Couar. in cap. *quannis pactum.* §. 7. num. 5. Menoch. lib. 2. de arbitrarijs centu. 4. quæst. 306. Maranta in Speculo Advocatorum r. part. cap. 1. nu. 21. Idem docet Portel verb. *pæna, nu. 37.**

In grauibus delictis sollicitantes ad falsum testimonium ferendam eadem pœna puniuntur, ac punirentur, si falsum deponerent propter eorum sollicitationem, *ibid. art. 2.* Idem docet Portel vbi sup. di. nu. 17. additque hos, & periuros manere infames, & à testimonio ferendo perpetuò esse arcendos, De pœna falsi testis, vide etiam Auctores citatos supra de testibus, num. 34.

Clerici falsificantes literas Papæ degradantur, & traduntur Curia: seculari, *cap. ad falsariorum, de crimine falsi,* & qui falsificant sigillum Principis deponuntur, & in exilium mituntur, *cap. ad audientiam, eodem titulo.* & tradit Portel verb. *pœna, num. 9.* vbi addit ex Iulio Claro in Pra. quæst. 36. §. videamus, hodie mitiori pœna puniri taliter delinquentes. Falsificantes verò prælatorum literas perpetuò deponuntur, & in monasterium detruduntur, *cap. si quis Episcopus 50. distin.* & tradit idem Portel *ibid.* nu. 10. Apud Regulares inter casus reseruados numeratur à Clemente VIII. & apud nos Minores defacto extat reseruatus, etiam quoad detinentes literas superiorum.

De pœna calumniatorum, & maledicorum vidè quæ diximus supra de accusat. à num. 11, ex quæst. 30. 2. tom.

De pœna imponenda cõmittentibus crimen læsæ Maiestatis.

Qua pœna puniantur Religiosi hæreticantes, vide infra de hæreticis. De quo latè Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 24. 25. & 26.

25 Quantum verò ad crimen læsæ Maiestatis humanæ certum est in laicis vltimo supplicio puniri, habitaculis eorum aratro exaratis, & sale aspersis, vt constat ex *l. fin. titul. 19. & in l. 6. titul. 27. part. 2.* & deducitur ex *cap. felices, de penis, lib. 6.* Vndè Religiosi taliter delinquentes post degradationem sunt tradendù brachio sæculari ad exequendum in illis vltimum supplicium, quod sit calificatum, alijs pœnis loco dictarum ipsis incommodatis infligendis, *tom. 2. quæst. 32. art. 2.* De quo Parlador lib. 1. quotid. qq. cap. 2. 1. Vidè Sanchez vbi supra, cap. 27. vsq; ad 30. Vbi agit, an filij reorum criminis læsæ Maiestatis Diuina, vel humanæ incurrant pœnas ipsis iure statutas.

26 Iudicibus laicis nullo modo licèt procedere contra clericos, & monachos extrahentes delinquentes de manibus Iustitiæ, sed à suis prælatis sunt puniendi pœna non rigida ob eorum nimiam, & non benedatam charitatem, à qua hic excessus, vt plurimum, imò & semper pronenit, & non à contemptu sæcularis potestatis, aut Regiæ Maiestatis *ibid. art. 3.* De quo Fulgos. in *l. addictos, num. 3. c. de Episcop. & cleric. Nauar. cap. 17. num. 201.* & cap. 25. num. 120. Gaspar Stephan. de defens. immunit. pagin. 108.

27 Religiosus maledicus contra Regiam Maiestatem improbo, & perulanti, seu superbo, & inflato animo verba proferens pœna arbitraria puniendus est à suo prælato iuxta qualitatem pœnæ in legibus taxatæ, pensatis circumstantijs casus, animique seu intentionis talia verba proferentis. Pœnæ autem loco talis Religiosus mulcandus est priuatione vocis actiua, & passiva, & in aliquo d. monasterium relegandus, vel à suo officio remouendus, si fuerit prælatus, *ibi. art. 4. De quo DD. in l. final. titul. 2. part. 3. & l. 3. tit. 4. lib. 8. nona compil. & gloss. in l. 1. verb. petulanti. c. si quis imperato. maledixerit.*

De pœna imponenda Fratibus homicidis.

28 Sicut clerici homicidiũ enorme perpetrantes, vt est parricidiũ, vel occisio Episcopi sunt deponendi, *c. presbyter. 81. dist. & Curia seculari tradedi, spectata tamẽ incorrigibilitate, & pertinacia, iuxta veriorẽ, & magis piam opinionem, ita similiter Religiosi suum occidentes prælaturum. Verũ est tamen, quod iudices Regulares attento iure communi minime gentium possunt eos tradere brachio seculari non spectata incorrigibilitate, etiam si crimẽ sit ex atrocioribus, quod est verius, & probabilius. Vnde Fratres committentes delictum, qui in sæculo pœna mortis respon. let, ad tñemes relegari possunt ex Bulla Pij Quinti supra citata, *tomo 2. questio. 33. artic. 1. De quo Nauar. in Manu. capit. 27. numer. 249. & in capit. si quando, excepti. 9. de Rescriptis, & in cons. titul. de priuilegijs, cons. 17. Couarr. in Clement. si furiosus, 2. part. §. 3. nu. 6. §. Vidẽ Mirand. tom. 1. Manua. questio. 52. artic. 2. conclu. 3. vbi resoluit, propter crimen homicidij non semper Religiosum expellendum esse à Religione, & habitu spoliandum.**

29 Religiosus grauitè, seu enormiter percutiens suum prælaturum expellendus est à Religione, & ad tñemes etiam relegandus, si delicti qualitas id poscat, per d. ctam Bullam Pij Quinti, cum huic crimini in foro seculari pœna capitis respondeat, grauitè enim percutiens Correctorem, seu prætorem, & Magistratum in secularibus, aut aliam illi porrigens capite puniendus est, vt leges Ciuiles decernunt: At non sunt castigandi hac eadem pœna qui percusserint vicarios, seu vices gerentes huiusmodi prælatorum, quia non debetur tantus honor vicario, sicut principali Præposito. Qui verò Definitorum Prouinciæ sic percusserit puniendus est grauiore pœna, quam puniuntur iniicientes manus violentas in alios Fratres, ob reuerentiam illi debitam ratione praeeminentiæ, & officij dignitatis, quam habet, quod arbitrio iudicis relinquitur, *ibi. art. 2. De quo vide à simili tradita ab Auilez, capit. 1. pratorum, Plaça de delictis, lib. 1. capit. 6. num. 3. pag. 99. & 48. Greg. Lopez, lib. 1. verb. adelantados, tit. 2. part. 7.*

Pro percutientibus, vel etiam occidentibus suum prælaturum vide,

capit. ad aures de poenis, & cap. felicitas, eodem tit. in 6. & Clement. si quis suadente, eodem tit. ubi ponuntur poenae contra occidentes Episcopum, vel percutientes Cardinalem, ex quo facile potest arbitrari, quae poena digni sunt suos praelatos grauiter percutientes, vel etiam (quod absit) occidentes.

30. Ioannes XXII. apud Bullarium declarat, quae sit percussio grauis, vel leuis in hunc modum. Illam modicam percussione[m], aut impulsionem pugni, palmae, manus, pedis, digiti, aut baculi, vel lapidis, quae ad liuorem, mutilationemque membri, fractionem dentis, depilationem capillorum non modicam, vel effusionem sanguinis non excedit, nec si tam leuissimi ictus, ut pugni percussione sanguis exiret, transire in atrocem iniuriam profite[mur]. Ex quo a contrario innuit Pontifex illam dicendam fore grauem percussione[m], ex qua procedit mutilatio membri, fractio dentium, depillatio, seu auulsio notabilis capillorum, praecipue barbae. Et addit Papa, quod etiam ipsa facti qualitas, percutiendi, aut iniuriandi modus circa hoc diligentius debet attendi, & ipsius facti circumstantia, loci scilicet, & personae, ut cognoscatur, quae sit grauis, aut enormis, leuis, vel modica iniuria, loci quidem, ut si fiat in theatro, vel in foro, coram rege, praelato, vel iudice, in Ecclesia coram multis, aut in alio loco publico: personae vero, velut si sit Magister, vel iudex, vel etiam Magistratus, aut praelatus, pater, aut patruus, vel aliquis in dignitate, vel personatu constitutus, & ab inferiori, vel humili patiat[ur], & tandem iudicium talis enormis iniuriae arbitrio prudentis iudicis committit Pontifex. De quo vide Portel in addit. ad dubia, verba, manus violentae, num. 2.

Bulla 2. 10. 1111.

22.

31. Statutum Religionis, quo certa poena taxatur pro eo, qui vulnerat Fratrem, non est intelligendum de modica, vel parua scissura, seu vulnere: sicut neque statutum poenale loquens de sanguinis effusione, habet locum in modica, vel minima effusione, neque frangentes constitutiones Apostolicas in minimis earum poenis ligantur. *Ibid.* art. 3. De quo Bald. in l. si praesidi. C. de edlit. edicto, quae sit. 3. Panorm. in cap. 2. proposuisti de consecrat. Ecclesia. capit. pro illorum, de sententia excommunicationis. Vide Portel ubi sup. num. 3.

32. Clericus veneno aliquem occidens grauiori, & longiori detractione post depositionem, quam alij homicidae puniendus est. Procurantes vero abortum fetus animati venenosis potionibus, securo effectu, sunt degradandi, & Curiae saeculari tradendi, quoad hoc namque constitutio Sixti V. non est moderata, aut reuocata, licet quoad poenas alias sit moderata, & redacta ad terminos iuris communis per Gregorium XV. scilicet quoad censuras positas procurantibus abortum foetus inanimati, aut exhibentibus mulieribus, vel summētibus venena sterilitatis, aut quocumque alio modo consilium, aut auxiliu[m] ad id praestantibus. *Ibid.* art. 4. & nos supra diximus de abortu, nu. 4. De quo Nau. lib. 5. cons. tit. de homicidio, cons. 41.

Vide:

Vide Portel, verb. *pœna num. 3.* vbi cum Iulio Claro in pract. verb. *homicidium, num. 14.* resoluit, non esse exequendâ totâ pœnam legis in eo qui parauit venenum, vel etiam propinauit, seu prorrerxit, non secuto effectu. Vbi etiam, num. 15. agit de pœna clerici venefici, & incantatoris, & resoluit, quod si cum veneficijs exerceat alia plura crimina contra Rēpublicâ, vel contra fidem, tradendus est Curix sæculari, vel prius Sancto Officio, si est suspectus de fide. De quo vidē Bernard. Diaz in pract. capit. 108.

De pœna imponenda dilapidatoribus bonorum Monasterij.

33 Monachi decoctores, seu dilapidatores bonorum monasterij omni dignitate sunt spoliandi, omnique administratione in perpetuum priuandi, atque ad infamix labem, seu notam carceri sunt mancipandi. Potest autem quis remoueri à præfata administratione ex sola suspicione, etiam leui, quod iudicis arbitrio relinquitur, tom. 2. *quest. 34. art. 1.* De quo Bernar. Diaz à Lugo in Practic. cap. 71. Abbas in *cap. venerabili*, per textum, ibi, *de dilapidatione suspectus*, vbi Panor. num. 8. in fine, *de officio deleg.* & in *cap. pralatorum, de accusat.*

34 Causa communi legitima existente de præfenti, possunt monachi simul se iurare, vel defendere contra prælatum, vel personam aliã bona monasterij dissipantem, & malè tractantem se ipsos absq; eo, quòd dicantur conspiratores, seu coniuratores in iure reprobati. Secus si non adest dicta causa, iuxta *capit. 6. ex part. de accusation.* Auctor, *ibid. artic. 2.* Ad quod faciunt tradita à Miranda, tom. 1. ord. iud. *quest. 12. art. 4. concl. 6.* §. *sed quia.* Vidē etiam Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 12. num. 18. & seqq. vbi latè tradit, quomodo monachus possit accusare Abbatem ob monasterij vtilitatem.

De pœna imponenda reuelantibus secretum sacramentale, aut naturale.

35 Pœna ordinaria constituta in sacerdotem peccata sibi confessa reuelantem verbis, vel signis, iniusto, aut non permittente confessio, seu poenitente est, vt omni munere, ac dignitate spoliatus in arctum cœnobium ad agenda perpetuam poenitentiam detrudatur, iuxta sacros Canones, *capit. omnis vtriusque sexus, de poenitent. & remission.* in fine. Quæ pœna comprehendit etiam detegentem sigillum confessionis, cuius est interpret, nec non casu audientem, & latentè abditum peccata auscultantem, itemque eum, qui dimidia confessione audita absolu-

tionem

tionem pœnitenti non impertuit, vel dixit: *Audui eius peccata, & non absolu.* Ut autem quis tanquam sacramentalis sigilli enodator puniatur, necesse est, ut singula peccata manifestet, secus si in generali id aperiat. *Tom. 2. quæst. 35. art. 1.* De quo Nauar. in *cap. sacerdos*, num. 110. de pœnitent. distinctio. 6. Couar. in 4. part. 2. ca. 9. §. 1. 2. num. 110. Gabriel lib. 1. communium opin. §. de testibus, colum. 1. Syluest. verb. *confessio*, D. Antonia, 3 part. tit. 17. cap. 22 §. 1. & 11. Soto de secreto membro 3. Bern. Diaz in pract. cap. 106. num. 4.

Idem tradit Portel, verb. *pœna*, num. 11. vbi cum Suarez, tom. 4. disp. 33. sect. 8. num. 2. addit, non incurrit irregularitatem tale sacramentale sigillum reuelanter, vbi etiam Idem Suarez, num. 4. quærit, quid sit dicendum, quando confessor affirmat, se habuisse facultatem à pœnitente ad reuelandum, vel alia via sciuisse, & pœnitens id negat? Et tandem concludit, non posse super hoc dari certam regulam, sed ex qualitate peccati, & circumstantijs personarum, & publicatione delicti præsumptionem esse summendam, quod & Panor. fuisse tractat in *d. capit. omnis cuiusque sexus*.

36 Religiosus aperiens litteras obsignatas, & aduersario mittentis ostendens incidit in pœnam falsi, de qua in *cap. ad falsariorum, de crimine falsi*, & probatur, ex *l. 1. §. ij qui deposita. ff. ad l. Cornel. de falsis*, secus si alijs non ostendit, sed tantum aperuit ad legendum, tunc enim non debet puniri pœna ordinaria, argument. *cap. cum olim magister, de officio delegati*. Item qui non restituit litteras illi, cui redere mandatum suscepit, sed alteri illas pandit, non tamen aduersario mittendas, pœna falsi etiã tenetur, necnon qui eas lacerat, vel comburit, aut de eisdem remouet sigillum. Qui autem aperit, & diuulgat ad alterius iniuriam tenetur actio ne iniuriatum, *ibidem art. 2.* De quo Bart. in *l. qui testamentum ad l. Corneliam de falsis*, & in *l. Titio, versic. venio ad secundam, ff. ad Municip. Villadieg. tract. de legibus*, 3. part. quæst. 4. num. 4. Bernard. Diaz in pract. cap. 105. n. 2. Vide ad idem Portel sup. num. 10.

37 Nemini licet obsignatas litteras aperire, easque aduersarijs ostendere ad propriam, seu alterius tuendam vitam, iuxta veriorum sententiam: licebit tamen eas non tradere personis, quibus mittuntur, & alijs modis licitis contendere, ne aliquid mali ex illis contingat. Quod si hoc crimen quis ita commiserit non ordinaria, sed benigniori pœna ad arbitrium iudicis plectendus est. *ibid art. 4.* De quo Salzedo vbi sup. Muiolus tract. de irregularit. lib. 5. c. 35. ¶ Vide Suarez, lib. 2. de legibus, cap. 13. num. 8. vbi dicit, interdum iuri naturali non repugnare secretum naturale non seruare, nempe quando est cum iniuria, & damno tertij.

38 Sicut Canonici secreta sui Capituli reuelantes contra iuramentum ab eis præstitum pœnis contra periueros plectuntur, ita Religiosi, qui secreta Ordinis, aut alia, quæ intra claustra secretò inter monachos

fiunt, secularibus patefaciunt maximis poenis sunt subijciendi. Quod à fortiori dicendum est in Definitoribus, qui secreta defensorij contra obedientiam superioris in illo præsentis pandunt, *ibidem artic. 7.* De quo Salzedo in Pract. cap. 103. ad finem, Villadiego de legibus. 3. pag. 1. num. 36. Mandos. de ingratis. cap. 62. conf. 13.

De pœna imponenda Fratibus ebriosis.

39 Religiosi nimio vino indulgentes, & assuefacti ad instar clericorum ebrietati ditorum à sacris Canonibus plectuntur pœna non solum separationis à Communionè, sed etiam verberibus, & carceri cum pane, & aqua sunt mancipandi, *cap. fin. 33. dist. cum pœnam Canoniceam suspensionis ab officio, vel beneficio, de qua in cap. à crapula de vit. & honest. clericorum, vt plurimum parvipendant.* Si autem alia pœna in Religionibus taxata sit, potest agruari, vel minui eius executio pensatis vitij circumstantijs, & scandalo secularium. *Tom. 2. quæst. 36. artic. 1.* De quo D. Thom. 2. 2. quæstion. 150. artic. 3. Tiraquel. de nobilit. capit. 31. num. 163.

40 Probari autem potest ebrietas indicijs, & præsumptionibus, vt ex aspectu, ex multiloquio inordinato, & ex ambulatione in circuitu. Vnde Religioso testificanti de alio se vidisse ebrium non creditur, nisi probabiles rationes sui dicti ostendat, *ibidem artic. 2.* De quo Lucas Peña, in l. 1. nu. 7. c. de erogat. Milit. Masc. de probat. volum. 2. conf. 574.

De pœna imponenda Fratibus ludentibus.

41 Ius in cap. clerici de vita, & honestat. clericor. & Concilium Tridentinum prohibet generaliter omnibus Ecclesiasticis ludere. Vnde clerici sacrodoctes, præsertim Religiosi, & prælati vix citra mortale vitij licet ludis veritis, vt sunt alex, & taxilli, cum sit contra eorum pauperatam, nisi ludus sit cum chartis lufotijs ad honestam causam recreandi se, & socium eare indigentem, dummodo tamen non frangant aliquam legem, aut præceptum obligans ad mortale. *Tom. 2. quæst. 37. art. 1.* De quo Soto lib. 4. de iustit. quæst. 5. artic. 2. Bernard. Diaz in Pract. capit. 70. num. 2. Nauarr. in capit. si quando, num. 42. de descriptione, & in cap. Statuimus, 19. quæst. 3. num. 25. & conf. 4. de Regularib. num. 27.

42 Frater lufores, ludique participes pœna arbitraria sunt seuerè puniendi. Pœna autem clerici publici aleatoris est, vt repellatur à beneficio obtinendo, etiam si nunquam fuerit monitus, vt desistat à ludo, argumento, *cap. interdeltos de excessibus pralat. iuncta glos. in cap. clerici, verbo, ad aleas de vita, & honest. clericor.* à beneficio tamen iam obtento non priuatur, sed pœna arbitraria multandus est, consideratis circumstantijs ludi, consuetudinis ludentis, quantitatis pretij, qualitaris personæ, & alijs,

alijs, dum prius monitus se non correxerit, iuxta mitiorem sententiam, *ibid.* art. 2. De quo Abb. in *cap. inter dilectos, de excess. prælat.* Bernar. Diaz. in *Prætic. capit. 70. de aleatoribus*, vbi Salzedo in *Addit. ad dict. capit. 70. in fine.*

43. Quidquid à Religiosis in ludo lucratur restituendum est monasterio, cum ipsi ex voto paupertatis nihil valeant acquirere, nisi ipsi monasterio. Quod procedit etiam casu, quo habeant licentiam à prælato ad certam quantitatem donandam, non enim sub facultate talis donationis faciendæ venit alienatio in ludo aditanda, nec præsumitur prælatos velle licentiam facere subdito ad ea, quæ statui, & Regulari obseruatiæ aduersantur. Idque maiori ratione procedit in Fratribus Minoribus, quorum prælati non habent facultatem ad aliquid extra Religionem alienandum, imò nec ipsi Syndici Apostolici pro ipsis deputati, nisi sit in utilitatem Fratrum. *ibid.* artic. 3. De quo Ludou. Lopez in *summa 2. part. cap. 33. pag. 248. primæ imp. Alcozer de Ludo, capit. 12. & 14.*

Idem docent Sayro in *Clau. reg. lib. 11. cap. 12. num. 16.* & dicit probabile Angles in *floribus 2. p. quæstio. de ludi restit. art. vnico, dub. 3. propo. 4.* Ludou. Lopez *1. p. instr. & capit. 183. ad finem, & eis citatis cum nostro Auctore tradit Sanchez, lib. 7. Decalogi, cap. 19. num. 81. vbi à numero 76. vsque ad 88. multa tradit notatu digna pro Religiosis ludentibus.*

De pœna imponenda furibus Fratribus.

44. Non omne furtum in Religione puniendum est pœna expulsionis ab Ordine, vt aliqui nimis rigidi volant, sed tãtũmodo quando Religiosus esset famosus latro, grassator, aut ita cõtinuus in furado, vt eius incorrigibilitas omnibus sit nota, vel ex alijs furtis factis, vel ex conditione personæ, quod prudentis iudicis arbitrio relinquatur. Vnde in alijs furtis pœna arbitraria est imponenda. *Tom. 2. quæst. 38. art. 1. De quo Trullo, lib. 2. de Canon. Regul. cap. 23. num. 91. & DD. in T. capit. aliũ, §. grassatores & §. famosus, ff. de pœnis.*

45. Qui calices, patenas, & alia sacra furatur non incurrit excommunicationem, nisi simul frangat portas Ecclesiæ, fenestras, aut armaria, & alia similia, iuxta *cap. conuicti, de sententia. excommunicate.* Quod si frangat crucem, aut sacarium, & non furatur, non incurrit, *ibid.* art. 2. De quo Syluest. verb. *furtum*, num. 7. & verb. *excommunicatio* 7. casu 8. Nauar. in *Manua. cap. 27. num. 94.*

46. Pro complemento advertere oportet, quod transgressor legis pœnalis post sententiam iustam contra ipsum latam, & ab eo acceptatam tenetur illam subire sub pœna mortalis culpæ. *Tom. 2. quæst. 43. artic. 1. De quo Victoria de homicidio, num. 30. Arag. 2. 2. q. 69. artic. 4.*

quidquid dicat Nauarra, de restit. lib. 3, cap. 3, num. 811. ¶ Ad quod vide Soto de iustit. lib. 1, quæst. 8, art. 6, conclus. 5. Casilio lib. 2, de lege poenali, cap. 3. Nauarra in summa, cap. 23, num. 661. Ledesma in 4, 2, part. quæst. 18, art. 2. Antoniu Gomez 3, varjar. cap. 14, num. 3. Corduba in quæstio nar. quæst. 36, referentē, Felin. Baldum, & Anchar. in cap. 3, de constitut. num. 46. Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 291. & post eos Suarez lib. 5, de legibus, cap. 10, nu. 5. & sequentibus, vbi resoluit, num. 12, teneri reum condemnatum ad mortem pati tantum in se exequi per ministros iustitiæ tam poenam.

47. Item condemnato iustē ad austeram poenitentiam cibi, & potus, vt sic paulatim moriatur, non possunt ministri iustitiæ, seu custodes ad id appositi aliquid plus permisso, & taxato in sententia ministrare, scilicet qui non funguntur officio custodiam, si enim non prohibentur ex charitate aliquid plus ad victum ministrare, nisi ipse condemnatus sub præcepto obedientiæ sit prohibitus, ne plus cibi, & potus summat ad nutrimentum. Quod valde aduertere debent custodes Fratrum in carceratorum, & condemnatorum ad abstinentiam panis, & aquæ apud Religiones, quibus non licet subministrare plus cibi, & potus quam in sententiâ præcipitur, cum sint ministri iustitiæ, & fidelitatem seruare circa id omnino teneatur, vbi art. 2. ¶ Ad quod vide tradita à Suarez vbi supra, num. 14, ad finem, & num. 16. Paulo post principium, & cap. 7, num. 13, vbi asserit, seu credit, non obligari hominem in conscientia pati talem poenam famis vsque ad mortem, si comedere possit.

Pro alijs, quæ hic desiderantur vide supra de appellationibus, & infra de iudicibus, & de prælatis, & in summa, de Ordine iudiciali.

RESOLVTIO XLIX.

De custodibus apud Fratres Minores.

CUSTOS apud nos Minores propriè, & specialiter saponit pro quodam prælato ordinario, qui præest certis Guardianis, & subditur Prouinciali Prouinciæ. Duo officia, seu munera habent Custodes ex regulari: primum pertinet ad potestatem iurisdictionis, nam sunt verè prælati habentes curam animarum, & subditos. Alterum pertinet ad potestatem actiua[m] eligendi, & deponendi Ministrum. Generaliter constat ex cap. 8. Regulæ Minorum, tom. 1, q. 1, art. 1. Ad quod vide Cordub. super regul. cap. 8, q. 2. Olim in qualibet Prouincia erant plures Custodiæ & Custodes habentes cui suo Prouinciali vocem in Capitulo Generali, ex quibus postea auctoritate Nicolai Quarti constitui solebat vnus vices aliorum tenens, qui vnam tantum modo vocem pro se, & alijs gerebat, dicebaturq;

Custos Custodum, & apud Fratres Observantes discretus Discretorum ante bullam Unionis, sed nunc post translationem sigilli Ordinis in ipsa factam ad Observantiam iam verè Custodes sunt, & vocantur, habentes vocem in Capitulis Generalibus iuxta formam Regulae Ser. h. c. *Ibidem* §. *advertendum*. De quo vide Corduba vbi supra q. 1. puncto 2. & c. 10. q. 3. infine. ¶ Antè autè huiusmodi Custodes electi ad Capitulum Generale sint verè Prælati, & habeant iurisdictionem actualem in subditos, vide infra de Reractationibus Auctoris, reract. 5.

5 Auctoritas, seu potestas huiusmodi Custodum ultra prædictam, quam habent à Regula tanta erit, quantum eis Ministri Generales, vel Prouinciales, vel Constitutiones, vel Sedes Apostolica conferre voluerint, quorum dispositionibus, vel laudabilibus super hoc consuetudini statum est. *Ibidem* art. 2. infine.

4 Custodes habentes sub sua Custodia domus, seu Conuentus, cum sint verè Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem tenentur Conuentus sibi subditos visitare, possuntque celebrare Capitulum Custodiale, non ad eligendum Custodem, sed ad agendum de rebus ad commune bonum Custodiarum spectantibus, vt colligitur ex Regula cap. 10. In dicto ramentum Capitulum non instituuntur Prædicatores, Confessores, aut Guardiani, nisi ad id habeatur specialis licentia Sedis Apostolicæ, hæc enim omnia pertinent ad Capitulum Prouinciarum Prouinciarum, cui subest Custodia. *Ibidem* art. 3. & 4. De quo Corduba super Regulam cap. 8. q. 2. puncto 1. & cap. 10. q. 2. dicto. 1. vbi Bartholomæus à Pifa, Hugo & P. Miranda loco infra citando art. 1.

5 Custodes mittendi ad Capitulum Generale eligendi sunt secundum formam præscriptam in Constitutionibus Ordinis Toletanis. Quod si per mortem, vel longam absentiam vacauerit eorum officium, possunt Prouinciales cum discretis Prouinciarum extra Capitulum alium eligere in Custodem, vt habetur in dictis statutis Toletanis, similiter si legitimo impedimento impediti fuerint, vel alicui negotio magni ponderis, & publicæ utilitatis additi, vel a gritudine, aut illius imminenti periculo ex longo itinere iudicio medicorum incurriendo, & idem iudicium erit de similibus. Verum si nullo impedimento interueniente liberè voluerint renunciare, eo casu Prouincialem, & discretos præfatos auctoritatem eligendi alium non habere, dicendum est. *Ibidem* art. 5. De quo Miranda to. 2. Manual q. 18. art. 2.

6 Officium Custodiatu durat vsque ad electionem alterius Custodis, sicut de officio Prouincialis ius commune disponit, cuius officium non expirat vsquequo successor eligatur, expedit enim, vt semper adsit Custos in Prouincia paratus ad omnem euentum. Ita in facti contingentia fuit determinatum in quodam Capitulo Generali Toleti celebrato. *Ibidem* art. 6. De quo Miranda d. art. 2. concl. 4.

audiam illi

RESOLVTIO. L.

De Decimis, & primitijs.

DECIMA est omnium bonorum mobilium licite quaesitorum pars decima Deo, seu Ministris Dei dicata diuina constitutione debita. Alia dicitur Prædialis, eorum scilicet, quæ ex prædijs, & fructibus terræ proueniunt: Aliæ personalis, eorum scilicet, quæ ex opere personali proueniunt: & alia mixta, quæ partim prædijs, partim ex opere personali proueniunt. Primitia autem est prima pars frugum, siue fructuum Domino offerenda. De

Exod. 22. & 23. Leuit. 27. num. 18. Tob. 1. c. 1. de decimis. Trid. sess. 25. de reform. capit. 12.
 Debeat decimæ de iure Diuino in recognitionem vniuersalis Domini Diuini, & sacerdotibus Deo seruientibus soluuntur, iuxta sacros Canonum. *cap. parochianos, cap. tua, cap. cum non sit in homine de decimis, & ex Concilio Tridentino, tom. 2. quæst. 44. ars. 1. & 2. De quo Rebuf. de Decimis, quæst. 1. & 2. Couar. lib. 3. variarum cap. 37. D. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 1. & quodlib. 2. artic. 8. Syluest. verb. decimas, num. 9. quæst. 3. Soto lib. 2. de iust. quæst. 4. Nauar. in Min. cap. 21. à num. 18.*

Bulla 10. Bonifacii 8. & Bulla 3. Ioannis 22. & Bulla 1. Bonifacii 12. Bulla 14. Sixti 4. num. 29. Bulla 8. Pauli 3. & Bulla 21 Greg. 13. cõp. Societ. v. ex p. 110. §. 4. & 5. & cõp. D. Hieron. tot. decimarum exempt. 110. §. 12. 15. & 16. Bulla 10. Cle. 7. & Bulla 8. Clement. 4.
 Pontifex Summus potest aliquo modo cum laico dispensare, vt ad tempus decimas suas retineat, vt colligitur ex *cap. à nobis de decim. aut alienas percipiat ab alijs nomine ipsius Papæ in elemosynam illas largientis ipsi laico, vt de facto concessit Regibus Hispaniarum, & alijs Principibus, & nobilissimis viris. Nam alienum non est à laicis ius spirituale habere iuxta probabilem quorundam sententiam, ibid. ars. 3. De quo Couar. lib. 1. variarum, cap. 17. num. 4. & 10. Balbus de præsumpt. 1. part. in 5. part. princip. quæst. 7. à num. 10. Nauar. cap. 27. num. 6. & de reddit. Eccles. quæst. 1. monit. 57. 58. & 59. Ioann. Lupus de libertat. Ecclesiast. 1. p. quæst. 3. num. 6.*

Bulla 3. Greg. 13. cõp. Societ. v. ex p. 110. §. 4. & 5. & cõp. D. Hieron. tot. decimarum exempt. 110. §. 12. 15. & 16. Bulla 10. Cle. 7. & Bulla 8. Clement. 4.
 Religiosi attento iure communi in *cap. ex parte et primero de decimis*, priuilegio gaudent non soluendi decimas de noualibus proprijs, quæ in fertilitatem inducunt proprio labore, nec de eorum hortis, super quo habent Cistercienses, & Carthusienses priuilegium in iure communi; *cap. 2. §. fatuimus de decimis, lib. 6.* Attentis vero priuilegijs extra corpus iuris omnia bona Regularium, præsertim Mendicantium per priuilegium reale eximuntur à decimis Prædialibus, & personalibus, neque quartam, medietatem, aut aliam fructuum partem tenentur soluere, vt habetur in Bullario. Cumque hoc priuilegium sit reale prædia transeunt ad colonos cum eodem fauore, vt patet ex Bullis Clementis. & Sixti III. pro Minoribus Conuentualibus, Martini V. Pauli III. & Sixti V. pro Ordine S. Hieronymi, Pauli III. & Gregorij XIII. pro Societate Iesû, & Lucij III. Bonifacij VIII. & Clementis VII. pro ordinibus

Militaribus

Militariibus S. Ioannis Ierofolymitani, & S. Iacobi de la Espatha, quæ ex
tant apud Bullarium, *ibid.* art. 4. De quo Mandos. de priuilegijs ad instar
glos. 15. nu. 40. Henriq. lib. 7. de indulgentijs, c. 27. nu. 7. art. 5. Vidè Mi-
randa tom. 2. quæst. 49. art. 12.

4. Moniales S. Clare non tenentur ad præstationem decimarum
de quibuscunque possessionibus, & alijs bonis ad se pertinentibus per
priuilegia Bonifacij VIII. Alexandri VI. & Leonis X. apud Bullarium,
qui ad Tertiarias id extendit, & ad Moniales Conceptionis, & Andun-
ciationis idè fecit Clemens VII. Sed nota pro dictorum priuilegiorum
intelligentia, quod Bonifacius VIII. in Extrauaganti: *Declarationes de decimis*,
declarauit, monasteria Monialium, & aliorum Regularium, quorù
redditus, & proventus sunt aded tenues, & exiles, quod illis sustentari
non possunt, & mendicare coguntur, non teneri ad solutionem deci-
mæ Papalis, & Gregorius XIII. Declarauit dotem pro sustentatione
vniuscuiusque monialis tantam esse deberè, vt habeat annuatim 25. du-
catos de Camera, cuius quidem constitutio non est hæcenus reuocata
ibid. art. 5. & tom. 3. quæst. 74. art. 16. & nos dicemus infra de tributis, num.
16. De quo Paulus in *Clementina si beneficiorum de decimis*, Gaspar de senten-
tent. excom. conf. 9. Bartholomæus Velencinus de charitatio sub-
sidio, quæst. 77. nu. 1. Collector Mend. tit. Decimas, s. 15. ¶ Vidè Portel
verb. *Decima*, num. 5. vbi addit in Portugallia praxim esse in contrarium
pro decimis soluendis à monialibus de possessionibus colonis cõductis.

5. Cùm exemptio à solutione decimarum sit priuilegium Religio-
ni concessum, si ex negligentia, ignorantia, vel omissione Regulares illo
non vtantur, etiam per aliquos actus contrarios, non præiudicant iuri
suo ex tali priuilegio obtento, vt habetur in Compendio Societatis, ver-
bo *priuilegium*, s. 2. & 9. nisi legitimum tempus præscriptionis labatur,
quod est centum annorum, ad instar Ecclesiæ Romanæ, iuxta quoddam
singulare priuilegium Eugenij III. de quo infra de præscriptionibus,
num. 2. Undè quando Religiosi gratis præbent aliquas portiones ad sub-
leuanda onera Ecclesiarum parochialium nullo iure possunt com-
pelli ad eorum contributionem, attenda enim suorum priuilegiorum
concessione etiam Decimam Papalem soluere non tenentur, *ibid.* art. 6.
De quo Rebuf. de Decimis, quæst. 13. num. 113. Couar. lib. 1. variarum,
cap. 17. num. 14. Henriquez vbi sup. num. 9.

Quo citato idè docet Portel d. n. 3. s. hoc solum addo, vbi etiam, n. 4.
refert duas declarationes Cardinalium apud Marzilla super decret. Tri-
den. lib. 2. tit. 12. cap. 1. fol. 305. Prima quod Moniales de bonis empris te-
nentur primitias, & decimas soluere, Secunda, quod si decimæ sint im-
positæ rei, quia ab initio fuerunt concessæ, vel traditæ cum ea conditio-
ne & onere, vt ex eis decimæ soluantur, tunc ad quoscunque peruene-
rint, etiã Mendicantes teneri eas soluere, si verò debeatur pro adminis-
tranda cura animarù, tunc quia parochij Sacramenta his Medicatibus nõ
admi-

Bulla 3. Boni-
facij 8. & Leo-
nis 11. Clem.
4. & Bulla 3.
Leon X. Bulla
10. Clem. 7.

In Bullar. Ro-
ma 5. Greg. 13.

administrent, Mendicantes ad eas non teneri si tam en à solutione decimarum Sedis Apostolicæ privilegij eximantur.

6. Privilegium concessam monasterio, ut possit recipere decimas alicuius parochiæ non extenditur ad noualia, tum quia non censetur concessa, quæ non erant tempore privilegij, tum etiam, quia privilegium præuicium in rebus concernens restringendum est, nisi ad futura extenditur privilegia, *cap. veniens de prescriptionibus*, nisi in illo fiat ad futura prorogatio. *Ibid. art. 7. De quo Foru. i. Garcia in l. Gallus §. Et quid sit tantum col. 6. & 7. de liber. & posthum. Rebuff. de Decimis quæst. 14. à num. 29.*

Sed his traditis à nostro Auctore ob stare videtur *cap. ex parte tua, el 2. de decimis* vbi privilegium super decimis non soluendis Ecclesiasticæ personæ concessum ad noualia extendi deciditur, & ibi notat glossa, privilegium ad res futuras, & consecutaras trahi, & in eo casu largè debere interpretari, iuxta *ca. olim de verbor. significat. & cap. cum dilecti, de donat.* Cui ex diametro repugare videtur *cap. cum contingat eodem titul. de decimis*, vbi qui ab antiquo decimis in ipsa parochia percipit, decimas noualium ibi insu gentium ad eum non pertinent. Pro concordia horum iurium respondet glossa in dicto *cap. cum contingat*, verb. *novalia*, quod dictum *cap. ex parte tua*, intelligi debet de eo, qui obinet decimis pro privilegium, quo casu ad eum pertinent noualia ibi postea insurgentia, argumento *cap. quia circa de privileg.* vbi verbum generale simpliciter positum significat decimas præsentis temporis, & futuri, & tradit Suarez tom. 1. de Relig. on. lib. 1. cap. 19. num. 7. Dicitur vero *cap. cum contingat*, loquitur de habente decimis ex præscriptione, qui per hoc nõ præscribit noualia, nisi allegato, & probato titulo. Atque ita debere intelligi *ca. cum in tua, de decimis*, addit ibidem glossa, & sequitur Hostiansis verb. *nisi ab his.*

Tuetur sententia Auctoris.

7. His tamen nõ obstantibus pro sententia nostri Auctoris facit glossa in *cap. ex parte tua, el 1. de decimis*, vbi notat glossa, quod privilegium non debet ad aliud extendi, quam ad ea, quæ in ipso continentur, ex dicto *cap. veniens, de prescript.* & melius ex *cap. dudum, de privileg.* vbi privilegium de decimis noualium nõ soluendis non comprehendit decimas tempore privilegij impetrati possessas ab alijs, nisi de possessione alterius in privilegio sit mentio, ergo paritate privilegij de decimis non soluendis, seu de recipiendis decimis alicuius parochiæ ad noualia non debet extendi, nisi in ipso privilegio fiat de eo expressa mentio, & prorogatio ad futura, ut Auctor resoluit, & tenet expressè in nostris terminis Gutierrez libr. 2. Canonic. cap. 21. num. 130. iunctis traditis ab Oldado conf. 268. vbi loquens de hac materia ait, quod licet privilegium Principis sit laxissimè interpretandum, quando solum est præsertim commune, non tamen cum iuri communi deogatur, (quale est privilegium de non soluendis decimis parochiæ debitis) interpretari enim debemus

debemus priuilegium, vt quam minimum fieri possit iuri alterius non ceat. Prator ait, §. *merito*, & §. *si quis* 1. & 2. ff. *ne quid in loco publico*, & cap. *extuarum*, de auctorita. & *usu palij*, cap. *cum capella*, de priuileg. Sic Oldradus, Quid quid in oppositum contendat Azor tom. 1. in st. moral. lib. 7. cap. 26. quæst. 5. §. his positis Ad quod etiam Lessius lib. 2. de iust. cap. 39. dicit. 5. num. 24. Suarez vbi supra num. 4. & 5. vbi tandem num. 6. resolu it, dictum priuilegium, etiam si non limitetur ad proprios labores, extendi ad noualia.

7 Sed petes, quid veniant nomine noualium? Respondeo, quod attento iure Canonico veniunt agri de nouo ad cultum redacti, de quibus non extat memoria, quod aliquando sub cultura hominū fuissent, vt aperte dicitur cap. *quid per nouale*, de verb. signific. At inspecto iure Ciuili nouale dicitur, vel terra præcisa, quæ anno cessat. *Silua cadua*, §. *noualis* ff. de verb. signific. vel etiam Silua, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur, l. *ultima* §. *ultimo* ff. de termino moto, & tradit glossa in dict. cap. *quid per nouale*. De quo etiam agit Suarez vbi supra num. 4. & seqq.

8 Religiosi, qui in concionibus, seu sermonibus suis, vel alibi audientes à solutione decimarum debitarum Ecclesijs auertere intendunt, seu præsumunt, vel omittunt de industria scrupulum incurere pænitentibus de hac re excommunicantur in Clementina, *Cupientes*, de panis. Quod intellige, si fuerint requisiti à parochis, aliàs non incidunt ex declaratione Eugenij Quarti. Requisitio autem debet fieri Dominica prima, quarta, & vltima Quadragesimæ, & in festis Ascensionis Domini, Penthecostes, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, Assumptionis, & Natiuitatis B. Mariæ Virginis, iuxta dispositionem dictæ Clementinæ, idque quando prædicant dicti Religiosi. Item Leo X. & idē Eugenius Quartus præcipiunt Confessoribus Regularibus, vt non absoluant reuenter soluere decimas. Intellige tamen, si ter admoniti fuerint excommunicati, & noluerint soluere, iuxta determinationem Concilij Tridentini. *Ibid. art. 8.* De quo Nauar. cap. 25. num. 145. & 146. Syluest. verb. *excommunicatio* 9. num. 8.

Ad quod vide Suarez de censuris, disp. 23. sect. 5. num. 36. & 37. vbi in fine resolu it, hanc excommunicationem incurri, etiam si non sequatur effectus, id est, quanuis alij non persuadeantur, seu retrahantur, quia ea fertur pro ipsa suasionem tantum.

De Charitativo subsidio vide tom. 2. quæst. 66. & tom. 3. quæst. 74. & nos infra dicemus de exemptione à tributis, & gabellis.

Trid. ses. 24.
cap. 12. de re
form.

RESOLVTIO LI.

De Diffinitoribus, aliàs Consiliarijs.

DIFFINITORES apud Regulares sunt quidam probati Patres assistentes superioribus ad decidendū res graues, sicut inter Romanos erant Senatores, & in Ecclesia Romana sunt hodie Cardinales. Eliguntur verò cum Generali, aut Provinciali, qui etiam consiliarij vocantur in aliquibus Religionibus, verò in alijs habent votum electiuum in modum compromissi, ite & decisiuum ad decidendum, & consulendum, ideoque superiores tenentur eorum sententiam, & consilium petere, & sequi, ipsi vero hæc omnia fideliter præstare. *Tom. 2. quæst. 45. art. 1.* Ad quod vide Syluestrū, verbo *consilium*, quæst. 1. num. 4. & verbo, *Religio*, 3. quæst. 3. Panormit. in *cap. ad apostolicam, de Regularibus*, & latè tradit Miranda, tom. 2. quæstion. 17. artic. 1. & 2.

2. Vbi diffinitores habent votum decisiuum superiores non possunt aliquam ferre sententiam grauem contra monachum sine illorum consensu, ad minus maioris partis, alias lata sententia erit nullius valoris. Secus si tantum habeant votum consultiuum pro forma non requisitū, tunc enim non sequentes eorum petituū consilium, sententia quidem erit iniusta, non tamen nulla. At si consilij petitiō requiratur pro forma, & conditione omninoque à diffinitoribus non peratur, sententia nulla erit in quocunque iure, cum huiusmodi petitiō consilij inter graues solemnitates habeatur. Vnde commune axioma iuristarum docet, quod ex forma non seruata resultat nullitas actus, *l. iulianus, §. si quis, ff. ad exhibendum, & cap. cum dilecta, verb. irritam, de rescriptis*, vbi glossa, & *cap. quia propter, de electio, cap. nouit*, iuncta glossa, *de his que fiunt à prelat. sine consensu capituli, Auctor. ibi, art. 2.* De quo Bursatus, cont. 90.

Faciunt tradita à Suarez de legibus lib. 5. capit. 31. num. 1. & sequentibus, vbi latè agit de lege dante formam actui, vide etiam Miranda vbi supra dict. artic. 2. vbi resoluūt cum communi Iuriconsultorum, quod quando præcipitur aliquid fieri cum consilio, & assensu aliquorum, tale consilium sequendum est, aliàs factum est irritum, & innane, & in proprijs terminis agendo de sententia ferenda à superioribus tradit ibidem conclusio. 5.

3. Consuetudo tenet, vt in diffinitorio, vel Discretorio Patrum in Religionibus, quando aliquid consulitur, dignior, seu antiquior suffragetur, & sic procedens vsque ad vltimum, quod vnusquisque sentiat, scrutetur. At quando suffragia non secretò, sed publicè dantur, à nouioribus, & minus antiquis incipiendum est, ne fortè contra sententiam digniorum suam proferre formident, suumque suffragium minus liberè, quam oportet, dare verèantur, *ibidem art. 3.* De quo Afflicti decif. 1. Neapolit. Gama decif. Lusit. 1. num. 11. super quo vide in ordinat. ordinis Toletan. cap. 7. §. de Diffinitoribus Prouinc. & tradita à Miranda, vbi supra, art. 3.

Diffinitores in rebus ad suum munus spectantibus clarè, & aperte.

aperitè suam proferre sententiam tenentur, nec renuunt dicere verum; iuxta sententiam D. August. & D. Chrysostomi relata in *cap. quisquis*, & in *cap. nolite timere* 11. q. 3. quidquid existiment, vel sciant esse oppositum menti superioris, si pro sua conscientia bono publico id expedire sentiant, nam cum sint Consilij communitatis non tenentur sicut subditi se conformare superiorum voluntati, ne ex eorum taciturnitate in publica causa alijs scandalum præbeatur. Quod si aliquando aliquibus diffinitoribus certo tempore, aut in certo negotio silentium indicatur à dictis prælatis (quod vix unquam, nisi iusta, & maxima ex causa contingere potest) illorum insisio pro tunc iustam tacendi excusationem, ac quiescendam omnimodam necessitatem cum debita obedientia merito præferre asserendum videtur, *ibid. art. 4.* De quo Innocent. & Abbas in *cap. 1. num. 9. & 13. de his, quæ fiunt à maiori parte*, Iason in *l. quia, num. 89 ff. soluto matrimonio*. Idem discretè docet Miranda vbi supra art. 4.

5 Si verò superior assermet se habere iustam, & validam causam alijs ignotam ad aliquid peragendum, quam aperire pro tunc non conuenit, Diffinitores, & Consilij debent tunc prudenter considerandas rationes, seu quæ ad rem considerari, & perpendi possunt prælatis proponere, saltem eas, quæ in generali ad rem pertinere videntur, nisi aliud melius pro negotij conditione occurrat. Ab alijs verò, quæ sibi non liquent, tanquam à re dubia abstinere quidem pro tunc debent, suamque consilium ad tempus commodius se suspendere significant, quo prudenter, & moderatè prælatorum auctoritati (quibus semper honorificè verbis est seruiendum) & muneri suo satisfacere, tutoque officium sibi commissum explere videntur, *ibid. art. 5.* Vidè Miranda d. art. 4. concl. 2. & 3.

6 Imò, etiam dato, firmam omninò prælatorum superiorum mentem esse, suamque sententiam minimè mutaturos in aliqua electione, vel negotio peragendo, adhuc Diffinitores, & discreti ad sententiam proferendam rogati, eam liquidò, & liberè proferre tenentur, cum ad eorum munus pertineat consulere, seu consilium, & suffragium suum dare circa rem propositam, nec ulterius ratiocinari, an sua sententia sit executioni mandanda. necne, ministri namque laborare est, Dei autem perficere. Id tamen debent agere cum debita prudentia, humilitate, & verborum lenitate pensatis circumstantijs rei, loci, temporis, ac personarum, & alijs similibus. Nec à sua proferenda sententia abstinere debent, etiam si verosimiliter credatur eam exquiri à prælatis cæremoniæ potius (vt dici solet) quam consilij causa, vel etiam si id profuturum non speretur, quinimò prælatos ob id magis pertinaces, aut irritatos se præbituros, nisi ex coniecturis satis perspicuis, & indubitatis suspicio adit, bonum publi-

cum in maiorem ruinam, & perniciem lapsurum, vel futurum iri, & ob talem superiorum pertinaciam pacem Religionis magis perturbadam esse, *ibid. art. 6. & 7.* De quo Cardinalis Paleotus de Sacri Consistorij cōsultat. par. 5. quæst. 1. vide P. Miranda dict. art. 4. concl. 2.

7 In ambiguis, & perplexitate plenis diffiniendis multa consideratione, & prudentia opus est, vt quando agitur de re graui maximis circumstantijs pro vtraque parte vallatas, iuxta rationes pro vtraque parte adductas, quæ si æqua lance militent, conferendæ sunt cum alijs prudentibus, doctis, & in causis Regularium versatis viris, vt pensatis singulis rei circumstantijs, accurateque recensitis ea pars eligatur, in qua maior honestas, vtilitas, aut rerum cum sine conuenientia iudicio ipsorum appareat, quo casu Diffinitores ad proferendam suam sententiam cum magna animi compositione, ac tranquillitate, & sine mentis perturbatione accedere oportet. *ibid. art. 8.*

8 Diffinitor a prælato superiore ad diffinitorium vocatus, & reuens accedere sine legitima causa peccat contra obedientiam, & contra bonum commune, ad quod tuendum, & suo prælato in rebus publicis, & ad Religionem attinentibus assistendum ex officio tenetur, ratione cuius arbitrariè poterit puniri. *ibid. art. 9.*

9 Diffinitor dissentiens à maiori parte diffinitorum debet subscribere sententiæ, vel rei consultæ, quæ ab alijs post longam discussionem approbata est; idque est multum conforme iuri communi *cap. 1. de his que sunt à maiori parte, & cap. ex parte de concess. præben.* Ita fuisse statutum apud Prædicatores in Capitulo, in quo Sæctus Thomas Aquinas fuit electus Diffinitor, refertur apud Historiam generalem illius Ordinis, & in nostra Seraphica Religione ita obseruari videmus. *ibidem art. 10.* De quo Abb. in dict. *cap. ex parte de concess. præben.* nu. 3. & in *ca. postulasti* num. 14. eodem titulo, & D. D. in *cap. 1. de his que sunt à maiori, &c.* vide Simancas de catholicis institutu. 60. de sententijs num. 10.

10 Conuersi, seu Fratres laici non possunt eligi in Diffinitores, & Discretos Capitulares, quia carent ordine Sacro, sicque non possunt habere vocem actiua, aut passiuam in Capitulijs ad electiones, iuxta terminos Tridentini Concilij, nisi in prælatos eligantur secundum nostram Regulam, quia omnes prælati apud nos Minores sunt Discreti Capitularis, tom. 1. q. 15 art. 2.

Idem docet loquendo de Discretis ad capitulum Prouinciale, qui non possunt eligi laici, P. Miranda tom. 2. quæst. 22. art. 4. ad quod citat *cap. ex eo quod, § in Ecclesijs, de elect. in 6.* vbi habetur, quod Conuersi laici cum clericis electionibus interesse non possunt, & id ipsum expressè tradit quæst. 3. a. 2. eodem tom. 2. vbi refert quoddam statutum Ordinis antiquum, quo laici Fratres inhabilitati sunt ad officia Ordinis, quod refert Collector, in Compen. verb. Fratres laici §. 4. & Corduba super Regulam cap. 7. quæst. 5. puncto 3. cum quo etiam addit idem P. Mi-

Trid. ses. 22.
cap. 4. de re-
form.

randa ibidem, non posse eligi in Commissarios, Diffinitores, aut Discretos, seu vocales ad Capitulum Generale, vel Prouinciale. De quo etiam vidè Soto in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 4. concl. 2.

De Consiliarijs vide, tom. 2. quæst. 25. art. 3. & nos diximus supra de uisitatione, num. 6.

De legatis, vidè infra resolutione, de iudicibus.

RESOLVTIO. LII.

De Dispensationibus.

DISPENSATIO est iuris communis relaxatio cum cognitione causæ ab eo qui habet potestatem ad dispensandum. Alia est tacita, quando scilicet Papa indigno, vel inhabili scienter providet, seu illum promouet, vel admittit ad officium, vel beneficium: Alia verò expressa, quando scilicet prælatus verbis expressis dispensat. Item tria sunt genera Dispensationum, prima legis, secunda hominis, tertia mixta, quando scilicet lex concedit, vt homo dispense. *to. 1. quæst. 22. art. 1. & 2. & tom. 2. quæst. 46. art. 1.* De quo D. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 10. & 2. 2. quæst. 79. art. 4. Soto lib. 1. de iustitia, quæst. 7. artic. 7. Nauar. in prælud. Manualis, præludio 9. num. 15. De cius, & DD. in cap. *at si clerici*, §. *de adulterijs*, *de iudicjs*, & in cap. *de multa*, *in fine*, *de præbend.* & in cap. *litteras*, *de filijs presbyteror.*

Ad quod vidè Syluest. verb. *dispensatio*, num. 1. & 2. & quæst. 15. num. 21. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 2. & lib. 4. Decalogi, cap. 38. & sequentibus, & lib. 5. cap. 2. Suarez lib. 6. de legibus, cap. 10. num. 7. & capit. 13. & sequentibus, & tom. 2. de Religione lib. 6. capit. 9. & seqq. & ex nostris Miranda tom. 2. Manual, quæst. 30. art. 1. & 2. Portel verb. *dispensare*, & verb. *prælatus*, *quoad dispensandum*, & verb. *rotum*, d num. 40. & verb. *illegitimus*, num. 9. & 10. & in addit. verb. *dispensare*, & verbo, *roti dispensatio*, Villalobos 1. part. summæ tract. 2. dist. 40. nu. 1. & seqq.

2. Dispensatio differt à priuilegio in eo, quod non conceditur, nisi ex causa, & ad partis petitionem, priuilegium autem etiam sine causa concedi consuevit. Differt item à declaratione, nam dispensare est aliquem priuatim eximere à legis obligatione ob aliquam iustam causam: declarare autem est explicare, seu interpretari legem, aperte ostendens sub illa includi rem, de qua agitur, nec ne. Differt tandem ab Epicheya, quia dispensatio excipit subditum à lege, concessa illi licentia, & facultate, sicque tantummodo prælatis competit. Epicheya verò (qua prætermissio legis literalis rigore præfertur quod recta ratio, & æquitas poscit, & quod legislator in tali casu præeligere præsumitur) etiam illa subditis vti licet, *ibid.*, art. 3. & *dist. quæst. 46. art. 2.* De quo Soto lib. 1. de

iust. quæst. 6. art. 3. Vide Suarez d. lib. 6. de legibus, cap. 10. num. 13. & lib. 8. capit. 1. num. 1. & seqq. Miranda sup. art. 3. Villalob. d. diffi. 40. num. 2.

De Epicheya.

3 Epicheya igitur est æquitas, hoc est iustitia dulcore misericordiae temperata, cuius officium, seu proprius actus est in causis specialibus discedere à verbis legis, seruata tamen legis intentione, pensatis omnibus rei circumstantijs. Itaque Epicheya est, qua prætermisso verborum legis rigore præfertur, quod recta ratio poscit, & quod legislator, in tali casu præeligere debuisset, ac proinde non solum prælatis, sed etiã subditis competit, dispensatio verò tantum prælatis, *dist. quæst. 46. art. 2.* De quo Panorm. in *cap. vlt. de transact. nu. 6.* Bart. in *l. 1. c. de legibus in fine.* Suarez lib. 6. de legibus, capit. 6. numer. 5. & sequentibus, Mirand. d. art. 3. conclu. 3.

4 Hæc Epicheya est maximè necessaria ad regimen spirituale Regularium, & ad tranquillitatem Religiosorum, qui aliquando literarum nimium adhærentes magnis scrupulis spiritum occidunt. Pro quo accipe sequentes regulas.

Prima est, quod inter duram, & benignam declarationem Diuini præcepti, & humani, in dubijs benignior pars, cæteris paribus, semper est amplectenda.

Secunda, quod neque Deus, neque Ecclesia intendit nos obligare suis præceptis ad vix possibile, aut nimis difficile, illud enim moraliter, & ciuilitate reputatur pro impossibili, quod vix, nisi cum magno dispendio, aut difficultate fieri potest, ad quod nemo regulariter tenetur, aliàs iugum Christi suaue redderetur durum, & incomportabile, neque Deus esset homini benignior, sed durior, quod absit. In hoc tamen cautè vnusquisque se gerere debet, nam in causa propria facilè quis decipi potest, iudicando maximam adesse difficultatem, vbi non est, ob idque steter iudicio sapientum.

Tertia, quod neque Deus, neque Ecclesia suis præceptis intendit obligare quemquam ad ea implenda, ex quibus appareat, seu videatur fatuus, aut bona tollatur vrbalitas, aut conuictus honestus cum alijs hominibus, nec consulit, vt sic se habeat homo, vt alijs risui sit, saltè apud viros bonos, prudentes, & discretos, nec cum graui scandalo, aut damno inde probabiliter imminente, saltè spirituali, in quo etiã standum est iudicio bonorum, & prudentum, maximèque consilio, & iussu superiorum prælatorum.

Quarta, quod in dubijs vita, sensusque cõmunis bonorum virorum summi debet in exemplum, & regulam viuendi, iuxta illud D. Hieronymi ad Rustic monachum Epistola 4. & refertur in *cap. sic vine 16. q. 1. ibi inter bonos semper sectare meliores*, quia hi rectum iudicium habere præsumuntur, sicut rectum affectum habent.

Quinta, quod in his, quæ sunt mala, quia prohibita iure tantum humana, excusat consuetudo præscripta legitimè, quæ est optima legum interpretatio & ipsam legem tollit.

Ultima, quod in quolibet casu prætermittens facere præceptum à lege excusari potest à peccato mortali (quanuis non semper à veniali) si faciat bono animo virtute Epicheyæ, sine contemptu, ratione alicuius periculi, necessitatis, seu circumstantiæ consideratæ, putans se non peccare mortaliter, paratus nullo modo facere, si mortale esse existimaret. Quod maximè est notandum pro timoratis, id enim rationabile, pium, & fructuosum est illis, *ibidem art. 3.* De quo Soto de secret. memb. 2. q. 2. conclus. 6. Florentinus 1. part. summæ titul. 3. cap. 10. & 11. Gerson de Vita Spirituali 3. part. lect. 4. & 6. Syluest. titul. de electione, 1. q. 4.

Vidè Suarez dicto, lib. 6. cap. 7. num. 3. & sequentibus, ubi tradit multa notatu digna, & resoluit, vt obligatio legis cesset, oportere, quod deficiat ratio legis non solum negatiuè, sed necessarium esse, vt deficiat aliquo modo contrariè, & num. 11. in fine ponit triplicem modum vtendi Epicheyæ, nempe propter cauendum aliquid iniquum, vel propter vitandam acerbam, & iniustam obligationem, vel tandem propter coniecturam legislatoris voluntatem, & cap. 8. agit, quomodo vti possit Epicheyæ sine recurso ad Principem.

Supradictæ regulæ maximè conducere possunt ad faciendas dispensationes, vtendo æquitate, & benignitate.

5 Dispensatio rarè, & in casibus particularibus, ac iusta ex causa fiat à prælatis, ita vt regulariter, & vt in plurimum lex obseruetur. Imò aliquando expedit nunquam dispensare in quibusdam legibus, etiam rationabili causa existente ob bonum maius Ecclesiæ, vel Regularis disciplina, ne inquam aperiatur ianua ad relaxationem ex huiusmodi dispensationum frequentiori vsu, per quod corrumpitur Ecclesiastica, & Regularis obseruantia firmamentum, nisi forsitan aliquis singularis casus occurrat, in quo magnum oriretur scandalum non dispensando, tunc enim semel in mille annis dispensari posse videtur. Aduertant tamen prælati Regulares, quod licet irrationabile videatur non dispensare in aliquo casu particulari, adhuc oportet circa id se inexorabiles omninò exhibere ob commune bonum Religionis, quod semper bono priuato præferendum est. *ibidem dict. quæstion. 46. artic. 4.* De quo D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. & quæst. 97. artic. 5. Panormit. in cap. non debet, de consang. & affinit. Syluest. verb. Papa, casu 10. Victoria de potest. Ecclesiæ, propositione 7. & 8.

Vidè Caietan. 1. 2. quæstion. 96. artic. 4. & ibi expositores, Soto de iustit. libr. 1. quæstion. 7. artic. 3. Hostiensis in summa titul. de filiis presbyteror. verbo, non omitto, in fine, Panormitan. in capit. qua in Ecclesiis de constitutionib. numer. 17. & capit. extirpanda, S. qui vult, de præbendis, in repetitione, numero 44. Nauarro in capite si quando

quando, de rescrip. except. 8. numer. 13. & alijs plures, quos refert Suarez d. lib. 6. cap. 18. num. 4. & sequentibus vbi resoluit, requiri causam iustam, vt licite dispenset etiam Princeps supremus, vel Summus Pontifex.

6 Concedens dispensationem sine causa, eandemque impetrans, illaque vtens peccant, regulariter tamen grauius peccat concedens, quod pensata qualitate scandali, & aliorum malorum inde prouenientium iudicandum est. Verum est tamen, quod quando dispensatio fit circa constitutiones, seu obseruantias Regulares non obligantes ad mortale venialiter tantum peccabit dispensatus sine causa, dum modo non adsit scandalum. Dispensationes autem circa Regulæ præcepta obligantia ratione voti (vt aliqui putant obligari Fratres Minores ad præcepta sue Regulæ) debent fieri ex iusta causa, ad instar votorum, alias nullius erit valoris, *ibid. art. 5. & tom. 1. quæst. 26. art. 7.* De quo Caiet. in summa verb. *dispensare*, Nauar. cap. 12. num. 76. Couar. in 4. 2. p. cap. 6. §. 9. num. 7. Soto lib. 1. de iust. quæst. 1. artic. vltimo, & tenet glossa in *cap. non est, de voto.*

Idem post Nauar. in summa, cap. 25. num. 5. Valentia, 2. part. disp. 7. quæst. 5. puncto 9. & alios docet Suarez, dicto cap. 18. num. 9. & sequentibus. Idem & Miranda, d. q. 30. artic. 7.

7 Dispensatio sine iusta causa facta à Papa circa legem purè humanam, & à iure Diuino non dependentem valet, quidquid sit de peccato petentis, & dispensantis: secus si sit circa legem dependentem à iure Diuino, vt in voto, iuramento, & similibus, tunc enim non solum peccant dispensans sine causa, & dispensatus quoties vtitur tali dispensatione, sed ipsamet dispensatio est omninò nulla, vt tenent communiter Theologi, & Canonistæ. Et idem iudicium est de dispensatione inferioris circa legem superioris sine iusta causa facta, inferior enim non habet potestatem dispensandi sine causa in lege superioris, adeò quod dispensatio facta omninò irrita, & nullius valoris censenda est, quapropter videant prælati Regulares quomodo se gerunt dispensantes virtute suorum priuilegiorum, nam si id faciunt sine causa, vltra peccati reatum nulliter dispensant. *Tom. 1. quæst. 22. artic. 4.* De quo D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. ad 3. & quæst. 97. art. 4. Victoria de potest. Papæ, & Cano. num. 7. Soto 1. de iust. quæst. 7. art. 3. & lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 7. Nauar. in *cap. statuisimus*, num. 10. & 36.

Idem post plures à se citatos Theologos, & Iurisperitos, Couar. in 4. 2. part. cap. 6. §. 9. num. 8. & sequentibus, Decium in *cap. qua in Ecclesiarnm de constit.* num. 17. & ibi Felin. num. 15. & in *cap. de multa, de deprabend.* & in *cap. non est, de voto*, tradit Suarez d. lib. 6. c. 19. n. 6. & sequentibus, vbi num. 14. addit, subditum non peccare, per se loquendo, vtendo dispensatione sine iusta causa obtenta, secluso scandalo, & num. 17. docet, dispensationem legislatoris sibi concessam sine iusta causa esse nullam, quia per

per dispensationem datam sine causa non aufertur obligatio legis naturalis, obligatio verò Principis ad obseruantiam suæ legis est de iure naturali, & non à voluntate humana.

8 Plures sunt causæ ad dispensandum, sed omnes reduci possunt ad quatuor positas in Concilio Tridentino, & in cap. necessaria, & cap. quod pro remedio. 1. q. 7. videlicet Charitas Christiana, vrgens necessitas, debita obedientia, & Reipublicæ vtilitas. Alij addunt alias causas, quas omnes reduci possunt ad bonum commune, sicut enim lex non censetur iusta, nisi ad bonum publicum referatur, ita dispensatio ipsius legis non debet iusta censerī, nisi bono publico fiat. Itaque cum passim varij occurrant casus, arbitrio boni, & prudentis viri relinquitur determinandum, & iudicandum de iustitia causæ ad dispensandum, nō enim præscribi potest regula generalis comprehendens omnes, & singulos casus occurrentes. *Ibid. art. 5.* De quo Syluest. verb. religio 4. §. 1. & 2. Corduba super Regul. cap. 10. quæst. 4. in princip. Reginald. in Praxi fori pœnitent. lib. 13. cap. 19. num. 194. Sanchez de mat. lib. 3. disp. 8. num. 3. & lib. 8. disp. 17. num. 10. Idem docent Suarez dict. cap. 18 num. 15. & sequentibus, Miranda supra art. 5. idem Sanchez lib. 4. Decalogi cap. 45. nu. 13. & sequentibus.

9 Papa cum sit supremus prælatus omnium Regularium potest cum illis omnibus dispensare. Episcopi verò, cum non sint eorum prælati, ab ipsisque sint exempti, tam quoad obseruantias Regulares, quam quoad omnes causas ciuiles, vel criminales, ex Tridentino Concilio, non possunt illis dispensare, nisi indulgentias tantum, quas de licentia tacita, & præsumpta suorum prælatorum possunt ipsi religiosi lucrari, vel etiam dispensare cum illis in interstitijs, vt ascendant de vno ad alium ordinem, ex eodem Concilio, quod facere non possunt prælati Regulares, etiam habentes iurisdictionem Episcopalem per quandam declarationem Cardinalium, nisi sint de habentibus facultatem ordinandi suos subditos ordinibus minoribus, cum quibus possunt dispensare in interstitijs, vt de vno gradu ad alium superiorem ascendant, de quo supra resolut. 1. n. 22. diximus, & infra suo loco à nobis latius dicendū veniet. *Ibid. art. 6. & 7.* De quo Corduba lib. 4. q. 1. propos. 8. & lib. 5. q. 13. dub. 2. Nau. in cap. non dicatis nu. 73. & de iulileo nu. 12.

*Trid. sess. 25.
c. 8. de Regul.*

*Trid. sess. 23.
cap. 1. & 13.
de reform.*

Vide Sanchez lib. 4. Decalogi cap. 39. num. 24. & sequentibus, vbi num. 29. querit an religiosus possit dispensari ab Episcopo cedendo priuilegio exemptionis, & tandem num. 32. pari ad hæret affirmanti, dum modo id fiat ex licentia superioris, & non sit ad id facultas intra Religionem.

10 Prælati inferiores non habent potestatem dispensandi in legibus superiorum, tollendo obligationem legis ab aliquo particulari, cap. inferior, dist. 21. Sed bene in pœna iam contracta per legis transgressionem, dum modo non sit reseruata, quia inferior bene potest omnia, in

quibus specialiter non est prohibitus, vt tenet communis Theologorum. Hoc tamen intelligendum est de pœna infligta ab ipsa lege, non verò de imposta à iudice, vel prælato ordinario, hanc enim nõ potest tollere superior contra voluntatem ipsius prælati ordinarij, ne contemnatur à subditis, nisi iam fundus fuerit officio suo præfatus prælatus ordinarius: quia tunc potest sine facultate prælati de nouo electi, iusta ad id occurrente causa, absque violatione decreti Tridentini, quo talis pœnæ dispensatio à superiore facienda prohibetur. *Ibid.* art. 8. De quo Syluest. verb. *dispensatio* quæst. 4. & 9. Nauar. in summa cap. 22. nu. 8. & in manual. prælud. 9. num. 15. Medina quæst. 97. art. 4. super primâ secundæ D. Thom. num. 12.

*Trid. sess. 14.
c. 1. de refor.*

Idem docet P. Miranda supra ar. 11. ad quod etiã vide Suarez dict. lib. 6. cap. 19. num. 1. & to. 2. de religione lib. 6. cap. 17. nu. 3. P. Villalobos vbi supra difficul. 41. num. 1. vbi resoluunt, inferiorem non posse validè dispensare in lege superioris sine iusta causa.

An negata dispensatione à superiore, possit inferior id sciens adhuc dispensare? Affirmat Suarez lib. 6. de legibus cap. 22. n. 4. & seq. quia negatio dispensationis non fit per sententiam iuridicam, nec præceptum aliquod, vel obligationem superior per illam imponit, sed solum relinquit præexistens vinculum, denegando vsum propriæ potestatis, ac ideo non censetur ligata, & diminuta inferioris potestas.

11. Bene tamen possunt inferiores prælati aliquando dispensare in lege superioris tollendo omnino obligationem legis in particulari. Primo ratione consuetudinis, quæ est optima legum interpres, & iurisdictionem dat, vt habetur in iure *cap. cum contingat, de foro competens. cap. da sunt de officio ordinarij*. Secundo in casibus leuibus, in quibus ad Papam, vel ad alium superiorem recurri non potest facile. Tertio in casibus frequenter accidentibus, vt in ieiunijs, & obseruatione festorum, & similibus, in quibus inferiores prælati habent facultatem interpretatiuè à iure, & à superioribus concessam dispensandi cum suis subditis. *Ibid.* art. 9. & d. 9. 45. 172. 2. De quo D. Thom. in 4. dist. 15. q. 3. art. 2. ad vltimum, & 2. 2. quæst. 147. art. 4. Nauar. in manual. cap. 12. num. 21. & 22. Medina dict. art. 4. concl. 3.

Idè docet P. Miranda dict. ar. 11. conc. 1. in fine, & conc. 2. ad quod etiam Suarez dict. cap. 19. de legibus num. 20. vbi docet, quomodo superior possit dispensare in lege inferioris, ad idem Portel in addit. ad dubia num. 15.

12. Prælati Regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, cum eam habeant ad instar Episcoporum, possunt dispensare ex iure cum suis subditis in omnibus, in quibus possunt Episcopi cum suis, nec specialiter sunt prohibiti, vt tenet communis DD. Vnde priuilegium Eugenij III. cõcessum monachis S. Benedicti circa hoc, & habetur in Cõpendio Mend. tit. dispensare §. 25. respectu Generalium, aut Prouincialium.

lium non est indulgentia, sed ius commune, respectu tamen Prælatorū Conventualium, non habentium Episcopalem iurisdictionem re vera est magnum indultum. *Ibidem art. 10.* De quo Syluest. verbo *dispensare*, §. 14. Panorm. in *c. arsi clerici* §. de adulterij; num. 13. de iudicij.

Ad quod vide Sanchez lib. 8. de matrimonio. disp. 3. num. 9. & lib. 4. de calogi cap. 39. nu. 3. & 4. P. Miranda supra art. 10. & 11. & quæst. 7. art. 1. & quæst. 8. per totam, & quæst. 9. art. 3. & sequentibus.

13 Ex quo cōsequitur, quod dicti prælati Regulares possunt alijs delegare hanc dispensandi auctoritatem, tum quia illam habent à iure dante iurisdictionem ordinariam ex natura sua delegabilem, *cap. pastoralis. cap. final. de offic. ordin.* tum etiam ex privilegio perpetuo, quo à iurisdictionem ordinariam eidem dare certi iuris est, ut in *cap. super. cap. pastoralis, & cap. final. de offic. delegati*, notant DD. *ibid. art. 11.* De quo glossa in d. *cap. final. de offic. ordinarij*, Syluest. tit. delegatus §. 10. & 11.

14 Dicti prælati Regulares non possunt dispensare, ut quis habeat duos Guardianatus, aut Prioratus, vel ut vnus sit simul Diffinitor, & Guardianus, a iure communi, *cap. de multa, de præbendis*, ex privilegio tamen circa hoc vltimum Minister, & Commissarius Generalis Minorum habent dispensandi facultatem per quoddam statutū Ordinis Toleranum cap. 7. de elect. Nec item possunt dispensare cum religioso, ut ante vigesimum quintum annum ætatis possit eligi in Prælatum, ut de Curatis disponit ius in *cap. cum in cunctis, §. inferiora, de election.* & in *cap. licet canon. de elect.* lib. 6. (quibus similes sunt prælati locales habentes quoque curam animarum) nec item, ut ante trigessimum ætatis annum possit esse Generalis, aut Prouincialis, ut de Episcopis (quibus similes sunt prælati superiores) definitur in eodem. *cap. cum incunctis, & cap. cum nobis olim, de electione.* Nec tandem, ut in Generalem, aut Prouincialem eligatur, nisi sufficiēter sit litteratus, per similitudinem rationis, qua in Tridentina Synodo definitur, neminem posse ad Episcopatum promovori, nisi sit Magister, siue Doctor, aut licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico, aut alijs idoneus ad alios docendos testimonio alicuius Academiæ appareat. *Tomo 1. q. 23. art. 9. & 10.* De quo Enriquez in *in summa 2. p. lib. 10. cap. 16. §. 2. ltera R.* & lib. 14. cap. 19. in principio. Azor *in inst. mor. 2. p. lib. 3. cap. 28. quæst. 9. & lib. 6. cap. 6. quæst. 1.* Lefius de iust. lib. 2. cap. 34. dub. 24. & alij relati à Barbosa in *remiss. ad Trident. d. Sessioe 22. c. 2. de reformatione.* Item docet P. Miranda *to. 2. q. 3. art. 3. & q. 7. art. 12. & eadem q. 3. art. 1. & q. 8. art. 1. concl. 3.*

Trident. Sess.
22. cap. 2. de
reformat.

De dispensatione quoad irregularitates.

15 Dicti prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem habent facultatem dispensandi cum suis subditis in irregularitatibus, excepta bigamia quoad ordines sacros suscipiendos, sed non quoad mi-

in Bullar. bul-
la 14. sexti 4.
num. 49.

nones, ad quos possunt dispensare, sicut & possunt cum bigamo similitudinario, etiam ad ordines maiores, id est cum religioso professo, qui contraxit matrimonium, uxoremque cognouit. Iuxta quod debent intelligi privilegia concessa praelatis Regularibus ad dispensandum in irregularitatibus, excepta bigamia, vera, scilicet, & interpretatiua, respectu ordinum maiorum tantum. Ut autem bigamia sit indispensabilis per dictos praelatos requiritur interuentio copulæ, sed non requiritur seminis effusio intra vas, dummodo secuta sit corruptio feminæ intrando claustrum pudoris. Vnde si matrix attraxit semen incorrupta manente virgine, factaque fuit grauida, & aperto membro genitali cum aliquo instrumeto peperit, qui sic eam cognouit dicendus est bigamus, tom. 1. quæst. 24. art. 1. De quo D. Thom. in 4. distin. 27. Syluester verb. bigamia quæst. 6. num. 49. Nauar. in summa cap. 27. num. 197. Bibald. in Candelab. aureo 2. titu. de irregular. num. 24.

Idem docet P. Miranda tom. 2. quæst. 8. art. 2. & nos diximus supra de bigamia num. 12. & sequentibus.

16 Item possunt præfati praelati dispensare cum corpore vitiatum, dum modo non sit notabilis indecentia, seu defectus corporis non sit essentialis, aut notabile scandalum oriatur, ut cum carente digito non pollice, iuxta capit. 2. & capit. vltimo de corpore vitiatum, & capit. 2. de Clerico egrotante, vel oculo non sinistro qui dicitur oculus Canonis, vel etiam cum eo, qui potest ambulare cum pede ligneo, & similibus. Tandem in vniuersum dispensare possunt in omnibus, que non sunt specialiter Papæ reseruatæ, & non generant scandalum celebrando. Quod & confirmatur ex quodâ indulto Iulij Secundi, quo Generalibus Minorum datur facultas dispensandi cum Religiosis super quacunque irregularitate, excepta proveniente ex homicidio voluntario, aut præstatione auxiliij seu fauoris ad id ipsum, aut ex bigamia. Ibid. art. 3. De quo Nauar. cap. 27. num. 200. & cap. 18. num. 103. Soto in 4. dist. 25. quæst. 1. articulo 3.

in Bullar. oraculo 9. Iulij 2.

Idem docent P. Miranda dict. quæst. 8. art. 3. Portel verb. Dispensare num. 5. P. Villalobos 1. par. summa tract. 21. num. 27. Ad quod vide Myolum de irregularit. lib. 2. cap. 1. & 19. Burgal. 5. de irregularit. tit. de corpore vitiatum num. 4. Syluest. verb. corpore vitiatum num. 5. post quos Suarez de censuris disp. 51. sect. 3. num. 15. 16. & 17. Vbi resoluit, quod si quis carens visu virtute in oculo sinistro, tanta polleat virtute in dextero, ut sine de formi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis, quia cessat fundamentum irregularitatis, id tamen limitat, quando talis defectus subuenit post ordinationem; nam si antecessit, maturiori iudicio, & prudentia animaduertere oportet, ut virtus alterius oculi, & firma sit, & sufficiens ad illam deformitatem tollendam in lectione Canonis.

17 Licet dicti praelati habeant iurisdictionem ordinariam, & quasi
Episco

Episcopalem erga sibi subditos, non tamen potestatem habent ad iudicandum, an ordinandi sint irregulares ob corporis vitium, si super hoc dubium adfit, cum careant potestate conferendi ordines, sed ad Episcopum ordinantem id pertinet, *ibid. art. 4.* De quo Syluest. verbo, *corpore vitiatas, num. 2.* Nauar. vbi sup. num. 200. Idem argumento dict. *cap. 2. de corpore, vitiat.* tradit Suarez infra statim citandus, num. 16.

18 Possunt tamen dispensare cum Religioso infirmitate capitis laboranti ad celebrandum velato capite, præsertim vsque ad consecrationem, cum etiam sano id liceat, vt maiori deuotione, & attentione missam celebret, *ibid. art. 5.* De quo Nauar. lib. 3. cons. titul. de celebration. missæ cons. 4. pag. 345. prima editione, aliàs cons. 6. Idem docet Miranda sup. art. 4. conc. 5.

19 Cum irregularibus ex infamia iuris, vt cum conuicto de crimine nefando solus Papa dispensat, iuxta *cap. infames.* vbi glos. *de regulis iuris in 6.* sed cum irregularibus ex infamia facti, quæ nascitur ex crimine graui notorio, benè dispensare possunt Episcopus, & prælati Regulares iurisdictione quasi Episcopali pollentes cum suis subditis, iuxta *cap. Domino, dist. 5.* & *cap. Euphemium, 2. quest. 7.* vbi notant glossa. Nam quantum ad infamia iuris maculatos nullum illis priuilegium valet ad dispensandum ob scandalum, quod generat hæc notoria enormitas, cuius dispensationem ob id semper credi debet velle Papam sibi referuari, *ibid. art. 6.* De quo Nauar. in Man. cap. 25. num. 75. & 76. & cap. 27. num. 204. & num. 248. & in *cap. de clericis, S. 1. de iudicij.* Idem docent Miranda vbi supra, art. 5. Portel sup. num. 6. Ad quod vidè Suarez de censuris disp. 48. sect. 2. num. 5. & sequentib.

20 Cum furiosis, Lunaticis, Dæmoniacis, & morbo caduco laborantibus nec Papa potest dispensare, vt ad ordines promoueantur, nec vt in promotis iniuriæ sint, *cap. final. 15. quest. 1. cap. nuper 7. quest. 2.* & *cap. communiter, cum duobus sequentibus 33. dist. cap. in tuis litteris. 7. quest. 12.* Sed cessante morbo prælati poterunt dispensare, vt iam promoti celebrent spectato prius commodo tempore ad arbitrium eorum, quo experimento deprehendatur, an sint ex toto liberati ab infirmitate sua. Vnde si non omninò liberati sunt à furore, sed rard eis huiusmodi passio euenit, permitti possunt celebrare associati alio sacerdote parato ad celebrandum, si fortè aliquid contingat, iuxta *cap. illud, & cap. nihil 7. quest. 1.* nisi ita eos apprehendat furoris vis, vt spument, ac dentibus fremant, tunc enim nullo modo permitendi sunt celebrare, *ibid. art. 7.* De quo Nauar. cap. 29. num. 203. Couar. in *Clement. si furiosus, 1. part. S. 2. num. 7.* Syluest. verb. *corpore vitiatas, quest. 8.*

Idem docent post Nauarum, & alios à se citatos Miranda vbi supra, art. 4. conclus. 2. Maiolus de irregularitate, lib. 2. cap. 13. num. 5. & post multa ab eo tradita Suarez de censur. dict. disp. 51. sect. 1. à num. 3. vsque ad 7.

21 Cū non Nephitis, seu nouiter ad fidem conuersis possunt diſi prælati diſpenſare, vt poſt tempus per ipſos aſignandum ordinentur, ſicut Episcopos poteſt erga ſibi ſubditos, idque innui videtur in *capit. quamſam* 47. diſt. & in *cap. 1. diſt. 57.* Aliqui tenent poſt decem, aut viginti annos poſſe huiuſmodi nouiter ad fidem conuerſos promoueri ad ordines, cum quibus etiam poſſunt diſpenſare Episcopos ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, habentes de ſuis moribus, profeſtu in fide, ac virtute non vulgare experimentum. Et à ſimili id ipſum poſſunt prælati cum ſuis Fratribus quo ad officia, & prælationes Ordines. Secus de filijs hereticorum pertinacium dicendum eſt, qui vſque ad ſecundam generationem per viam maſculigam incluſiue, & vſque ad primam per foemineam cenſentur irregulares, & excluduntur a ſuſceptione ordinum, & ab officijs, & beneficijs, ex *capit. 2. §. heretici, & capit. ſtatutum ſelciſ. de hereticis, in 6. & capit. conueniensibus, & cap. ſaluberrimum. 1. quaſtion. 7.* Vnde alij extra iſtos ab hereticis deſcendentes ab ordinibus ſacris non ſunt repellendi, ſecundam quod debet explicari Concilium Tridentinum, in quo genus inquirendum ab Episcopo eſt idem, ac probare, an ordinandus ſit legitimus, vel liber, nec ne. *ibi. d. 27.* De quo Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 2. capit. 28, num. 12, Cenedo ad Decretal. col. lect. 77. num. 1.

*Trid. ſeſ. 23.
c. 7. de reſor.*

Ad idem vide Auctores citatos à Couarru. in *Clement. ſi furioſus*, r. par te §. 1. num. 8. conclu. 3, Auila de cenſur. part. 7. diſp. 4. dub. 4. & poſt multa egregie tradita Suarez de cenſuris diſp. 43. ſect. 3. nu. 5. & ſeqq. & quo ad hæreticos, ſect. 1. num. 5. & ſeqq.

22 Item cum Religioſis non multum litteratis poſſunt Episcopos diſpenſare, vt ad ordines ſacros promoueantur, quia in illis non requiritur tanta ſcientia, quanta in clericis ſæcularibus, eo quod ad curam animarum non ordinentur, & ex continuo conuiſu, & communicatione cum doctis in Religione ſemper manet ſpes deſcendi, idque colligitur ex *capit. nullus, de tempor. ordin. lib. 6.* vbi illitteratus conſulari prohibetur, niſi Religionem intret. Vnde ſufficit, quod conſtet prædictis Dominis Episcopos per litteras teſtimoniales ſuorum prælatorum Religioſos ordinandos eſſe examinatos, & ſufficenter litteris inſtructos ad ſuſcipiendos ordines, nec hoc eſt contra Concilium Tridentinum in decreto, de examine ordinandorum, nec contra aliud decretum, de ſufficientia ordinandorum in præbyteros ad docendum populum, quam dictum Concilium in Religioſis tam exactam non requirere videtur, quam aliqui poſſulant, ſcilicet, vt poſſint ſæcularium conſeſſiones audire, nã oppoſitum innuit in proximè in mediato decreto. Cur enim magis credere debet Episcopus ſæculari examinatori, quàm prælato Regulari teſtificanti de ſcientia, & ſufficientia ordinandi? *ibi. d. art. 7.* De quo Henriquez de ſacram. ordin. lib. 10. c. 16. in fine, Maiol. lib. 1. de irregul. c. 31. nu. 5. & 20. Soto in 4. diſt. 25. q. 1. art. 4. pag. 69, col. 1. Vidè Suarez ſupra

*Trid. ſeſ. 23.
c. 7. 12. & 14.
de reſorm. &
c. 15.*

supra disp. 51. sect. 1. num. 8. & sequentibus. & Miranda dict. quaest. 8. art. 7.

23 Item possunt dispensare dicti praelati in omni irregularitate, exceptis tribus, scilicet, quæ provenit ex homicidio voluntario, ex bigamia, & ex mutilatione membri manifesta, & ad iudiciū deducta, & præfatione auxilij, & fauoris ad id, per multa privilegia Apostolica, de quibus in Bullario. Unde bene possunt dispensare in homicidio casuali, & in perpetrato causa defensionis propriæ, etiam si sit publicum, & manifestum, & in omni alia irregularitate proveniente ex defectu lenitatis, imò & in homicidio voluntario occulto, ex concessione Martini V. facta Priori S. Benedicti Vallisoleti, & alia Iulij II. facta Prædicatoribus, de quibus in Compendio Societatis, verb. *dispensatio*, §. 1. & in Compendio Hieron. §. 24. & in Comp. Mend. verb. *dispensatio*, §. 24. Imò excluso omni privilegio talem dispensationem impendere posse tenent multi, eo quod dicti praelati habent tantam auctoritatem circa suos subditos, quantum habent Episcopi erga suos, Episcopi autem ex sententia aliquorum possunt super hac irregularitate dispensare, non obstante Tridentino Concilio concedente illis facultatem dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, quia id debet intelligi de homicidio occulto, quod potest probari in iudicio, licet actu non sit ad illud deductum, non vero de homicidio omnino occulto, quod probari nullo modo potest, idque evidenter innuit dictum Concilium. *Ibid.* art. 8. De quo Navar. in *Manua*, cap. 27. num. 204. & 207. & lib. 5. conf. titul. de homicidio conf. 34. Covar. de homicidio 2. p. §. 4. num. 4.

Idem ferè docent Suarez de censuris disp. 47. sect. 6. nu. 13. P. Miranda dict. quaest. 8. art. 10. Portel, verb. *dispensare*, numer. 8. & 9. & in addit. etiam, nu. 9. P. Villalobos 1. part. Summæ tract. 21. diff. 9. num. 16. & sequi quidquid Sanchez lib. 1. Decalog. cap. 10. num. 49.

24 Quando igitur in privilegijs Regularium conceditur praelatis facultas ad dispensandum in omni irregularitate, exceptis homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membri, debet intelligi de homicidio voluntario illicito, quod est peccatū contra quintū præceptū Decalogi. Et eodē modo intelligendū venit supradictū decretū Concilij Tridentini, ut Episcopi possint dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Sed nota, quod cū huiusmodi homicida voluntario, nec Episcopi, nec praelati possunt dispensare tã ad ordines sacros, quã ad beneficia Ecclesiastica, etiã non curata, aut ad prælaturas Regulares obtinendas, ex Concilio Tridentino. *Ibid.* art. 9. & 16. Vidè supra de absolut. quo ad Fratres, nu. 1. & 8. & de abortu, nu. 5. & 6. ¶ Idè post Bañez 2. 2. q. 40. art. 2. dubio 4. & Valdū in Candelab. aur. 2. p. tit. de irreg. §. de disp. quoad Fratres, n. 326. & 327. Maiol. lib. 2. de irregul. c. 48. §. 3. tradit P. Miranda art. 9. & citato Suarez ubi sup. resolvit Villalobos, sup. dif. 28. num. 10.

Encl. Bulla 1.
Eng. enj. 4. 2.
Bulla 2. 3. anno
conij. 4.

Trid. sess. 24.
6. 6. de resora.
6. sess. 14. 6.
7. de reform.

In Bullar. Esp.
lla 14. 320.
Sint. 4.

Trid. 2. sess.
24. 6. de res.
form.

25 Pro quo tamen non magnam certè concessione & notatu dignam à Paulo III. factam Congregationi S. Benedicti Vallisoleri, in qua habetur, quod singulis annis prima die Lunæ Quadragesimæ possint prælati absoluerè monachos, Oblatos, & aliàs personas Ordinis à quibus cunque quomodolibet reseruatis casibus, censuris, & pœnis, exceptis contentis in Bulla Cœna Domini, & dispensare super quibuscunque irregularitatibus quauis occasione, vel causa contractis, quæ magna concessio extrat apud Bullarium, cumque in ea absolutè, & sine limitatione concedatur dispensatio super omni irregularitate quauis occasione, vel causa contracta, omnes comprehendere videtur, siuè ex homicidio voluntario, siuè casuali, siuè ex bigamia, siuè ex delicto occulto, vel publico procedat. Quo magno priuilegio gaudent aliæ Religiones communicantes in priuilegijs. Vidè infra de Mendican. Fratribus; num. 10. & Portel in addit. ad dubia, verb. *dispensare* à num. 1. & nos diximus, supra, de bigamia in notis, num. 144.

Bullar. Bulla
9. & 10. P. 29
l. 3.

26 Possunt tamen suprascripti Episcopi, & prælati dispensare in foro conscientie in irregularitate procedente ex mutilatione membri ocula, & non deducta ad iudicium, licèt delictum sit commissum per infidias, industriam, & ex proposito, quia nomine homicidij voluntarij excepti in Concilio Tridentino, ne in illo dispenseret Episcopus, non venit mutilatio membri voluntaria, nec in vniuersum quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ, *ibidem artic. 10.* De quo Nauar. cap. 27. num. 194. in fine notabilis.

Trid. d. c. 7.
de reform.

Idem docent Portel, verb. *dispensare*, num. 7. Villalob. vbi sup. num. 16. in diff. 9. Suarez vbi supra dict. num. 13. Miranda dict. quæst. 8. art. 1. An autem quis censendus sit irregularis in dubio facti homicidij, vel mutilationis, tradit Sanchez, lib. 1. Decalogi, cap. 10. à num. 33. vsque ad 50. quidquid ibi nu. 49. dicat contra nos, de mutilatione membri occulta, in qua non posse dispensare Episcopum constanter tenet.

27 Item possunt dicti prælati dispensare cum Fratribus sibi subditis, & cum hospitijs ad eos declinantibus & cum nouitijs irregularibus ex eo quod censura Ecclesiastica innodati celebrarunt, ex concessione Clementis Quarti, qui hoc extendit ad prælatos Conuentuales, & eorum Vicarios, idemque concessit Sixtus Quartus apud Bullarium. Sed aduertè, quod nouitij ante professionem exeuntes à Religione reincident in censuras, & irregularitates, à quibus fuerunt soluti, & dispensati. *ibidem artic. 14. & 15.* De quo Syluester, verbo, *absolutio*. §. 5. numer. 9. Villalobos supra num. 18. Miranda supra artic. 14. conclusi. 5. quidquid Sanch. lib. 5. Decalo. cap. 5. nu. 14.

Bullar. d. 80.
ll. 14. & 33.
Sixti 4.

28 Tandem possunt dicti prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem dispensare in pœnis, & inhabilitatibus incurris ob aliqua graua delicta, & contentis in Bullis Apostolicis, vt propter introductionem mulierum intra monasteria, vel ingressum ad clausuram Monialium,

nialium, vel etiam ob adulterium, fornicationem, stuprum, perurium simplex, & similia, dummodo non sint ex criminibus maioribus, seu grauissimis, qualia sunt periurium calficatum, simonia, incestus, sodomita, assassinatus: quod inquam, facere possunt habilitado priuatos ab officijs, & inhabiles ad illa per Constitutiones Apostolicas, ad eadem officia obtinenda, & alias similes pœnas tollendo, idque post in iunctâ, & peractam dignam penitentiam, iuxta cap. *at si clerici*, §. *de adulterijs*, de *indulgijs*, etiam si dictæ pœnæ ipso facto incurrantur, & sint perpetuæ, dummodo non sint specialitè Papæ reseruata, sicut non referuntur proximè dicta, pro introductione mulierum intra monasteria, & ingressu indebito intra clausuram Monasterium. Imò & ante actam penitentiam adhuc posse dictos prelatos dispensare cum suis subditis perpetuo priuatis ab officijs tenent multi, si eorum prudentia, & regimen vile iudicetur Religioni, aut Monasterio, quod præsumitur si à populo, vel à monasterio petantur, sicut & Episcopus potest ob similem Ecclesiæ vtilitatem dispensare cum clerico perpetuo ab officio priuato: quin & ad id compelli posse, tenent communiter scribentes, *ibid. ars. 17.* De quo Couarin. 4. p. cap. 6. §. 8. a. num. 1. Mandos. in praxi signat. §. dispensatio cum incestu, Salzedo in pract. crimin. cap. 86. D. Thom. quodlib. 18. Gambar. de officio delegat. lib. 2. num. 69. & 276. Capucinus in addit. ad Compend. verb. *absolutio ordinaria quoad Fratres*, fol. 27.

Idem docent P. Miranda tom. 2. quæst. 9. ar. 3. conc. 3. & quæst. 31. art. 11. Portel. verb. *dispensare* num. 10. & nos diximus ex parte supra resoluti 5. num. 1. & 2.

De dispensatione quoad vota.

29. Papa non potest dispensare cum religioso super votis essentialibus Religionis, ita vt maneat verè Religiosus, & Monachus: quia illa sunt intrinseca, & essentialia Religioni, & Monachatu, & de iure diuino, vt constat ex cap. *cum ad monasterium*, de *statu monachorum*, bene tamen dispensando efficere potest, vt de Religioso fiat non Religiosus, & secularis in toto, vel in parte, vt de facto inuenitur iam fuisse dispensatû ad matrimonium contrahendum pro concordia multorum regnorum, nusquam enim hoc Pontifici prohibitum inuenitur. Vnde iuxta vigente causâ potest dispensare in iure Diuino, quando ortum habet à voluntate humana, & in traditione, quæ Deo fit per solemnem professionem Religionis: non tamen potest in iure Diuino absolutè contento in præceptis fidei, & sacramentorum. Tomo 1. quæst. 25. ars. 1. c. 2. & Tomo 3. q. 29. ars. 7. De quo Scotus in 4. dist. 8. Cordub. lib. 1. quæst. 24. Soto lib. 7. de iusticia quæst. 4. art. 2. & quæst. 5. art. 3. Couar. de restitutione cap. 2. num. 10.

Idem tradit Azor tom. 1. instit. moral. lib. 11. cap. 7. quæst. 1. vbi

late, & loculenter questionem resolvit pro parte affirmativa eamque amplectitur Sanchez lib. 8. de matrimon. disp. 8. num. 7. & sequentibus & idem clarius repetit lib. 4. decalog. cap. 36. num. 14. & lib. 5. cap. 2. num. 4. vsque ad num. 11. ad quod etiam faciunt tradita à Suarez tom. 2. de religione lib. 6. cap. 9. num. 13. vsque ad 18.

30 Cum Religiosis autem Militaribus de facto dispensatum fuit, ut possint ducere uxores, ad castitatem tamen conjugalem tenentur, fere omnes, exceptis Commendatarijs Iesu Christi in Portugallia, qui eam non vident, unde ad alias extra proprias uxores accedentes sacrilegium committunt, & filij ex tali concubitu nati pro sacrilegis reputantur. *Ibidem art. 3. & quest. 1. art. 6. & quest. 13. art. 2. & tom. 3. quest. 29. art. 7.* De quo Molina 2. 2. tract. 2. disp. 14. col. 772. Azor tomo 1. in st. moral. lib. 12. cap. 5. quest. 2. ad finem. Idem docet Sanchez lib. 7. decalog. cap. 8. num. 28. P. Villalobos 2. p. sum. tract. 34. dif. 15. n. 3.

31 Prælati Regulares possunt dispensare vota simplicia subditorum emissa post professionem, etiam si sit votum de transeundo ad altiorum Religionem, dum modo faciant ad petitionem subditi dictum transitum volentis, non tamen possunt illud irritare, cum excedat limites obediendiæ, nec sit in potestate Prælatorum illud impedire. *Ibid. art. 4.* De quo D. Tho. vbi Caiet. 2. 2. quest. 88. art. 12. ad 3. Soto de iust. lib. 7. quest. 3. art. 1. dub. 3. Navar. in Manual. cap. 12. num. 64. & in cap. non dicatis. n. 74. Aragon 2. 2. q. 88. art. 8. concl. 1. & 2.

Idem fere docent Suarez dict. lib. 6. cap. 10. num. 15. 16. & 17. P. Miranda 10. 2. q. 32. art. 1. concl. 3. P. Villalobos dict. tract. 34. diff. 25. n. 5. & diff. 18. n. 4. Sanchez lib. 4. decalog. cap. 39. num. 3. & seqq. & cap. 52. nu. 2. & seqq.

32 Item possunt dispensare in votis volentium Ordinem intrare, etiam si habeant votum emissum de intrando aliam strictiorem Religionem, v. g. Carthusiã, dum modo in ea Religione, de qua voluerint, professionem non emisissent: dispensatio tamen, non secuta, seu non facta professione, irrita, nulliusque valoris censetur, ad quam faciendam se ipsi prequirunt iusta, & rationabilis causa, qualis reputatur, quando quis putat se graviori Deo famularum genere in laxiori, quam in strictiori Ordine, & ita debet intelligi Bulla Eugenij III. facta Benedictinis, qua tale privilegium conceditur. *Ibid. art. 6.* De quo D. Thom. 2. 2. q. 119. art. 1. penult. ad tertium, Navar. cap. 12. num. 58.

Idem docet P. Miranda tomo 2. quest. 33. art. 5. Sanchez lib. 4. decalogi cap. 39. n. 16. & 43. nu. 16. quidquid ibi num. 20. non approbet causam supra traditam à nostro Auctore ad sic dispensandum.

33 Idem omnino possunt in Monialibus sibi subditas, sed earum Abbatissæ hanc potestatem dispensandi non habent, ut potestatem in jurisdictione spirituali, bene tamen valent ipsarum votum irritare virtute potestatis dominatiæ, qua pollent erga sibi subditas, *Ibidem art. 7.* De

omnino Angles relatus in summa Auctoris tom. 2. cap. 89. de voto num. 9. Idem docent Sanchez dict. cap. 39. num. 7. & Portel verb. dispensare l. n. 17.

34 Item possunt dicti prelati, imò. & Magistri Nouitiorum commutare, & dispensare vota eorum, quæ in Religione adimpleri possunt in opera, & exercitia Ordinis, in quibus se solent occupare nouitij, & nouitiæ, sed non possunt ea irritare ex defectu potestatis dominatiuæ super eos. *Ibid.* art. 2. De quo Nauar. cap. 22. num. 63. & 64. Alcozer. in summa cap. 16. fol. 57. p. r. *Idem docent Sanchez dict. cap. 39. num. 6. post Enríquez 7. de indulgent. cap. 22. num. 7. & post nostrum Auctorem, & alios ibi à se citatos, & P. Miranda dict. quæst. 33. art. 6.*

35 Possunt etiam dicti prelati dispensare in omnibus obseruationibus Regularibus, & in præceptis obligantibus ad mortale, exceptis essentialibus, & intrinsecis, seu votis essentialibus, iusta ad id existente causa, dummodo aliquid eorum illis expressè prohibitum non sit, ex mente Concilij Tridentini, in quo habetur, quod superiores non possunt, quæ ad substantiam Regularis ritæ pertinent, relaxare: quo inquit, omnia quæ non sunt de substantia Religionis posse ex causa dispensari à prelati.

Trid. sess. 25. c. 1. de Regul.

Bullar. Orat. 1. Pij 2.

Circa quod est quedam concessio Pij Secundi, qua vti possunt Fratres Minores, quibus facta est, utpotè recepta, & posita in Monumentis Ordinis, qua facultas datur prelati, vt possint in singulis Regulari præceptis dispensare, quam extra arctam necessitatem, cum aliquali tamen rationabili causa, licet non omninò sufficiente, exceptis substantialibus votis, vt. de forularibus in itinere, de equitando, licet non sit arcta necessitas, vel infirmitas, de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non est alius modus habendi, de procurandis in die Sabbathi elemosynis pro carnibus, vbi est consuetum, & similibus. Hos casus exprimit Pius Secundus vbisupra. Sed caueant Fratres ab alia concessione Pij Quinti, quæ ab aliquibus circumfertur, qua non licet vti, utpotè contra substantialia Regulari, in cuius aliquibus præceptis omninò dispensat, ac ideò à Religione omninò reiecta est, nec inuenitur in libris Ordinis Tom. 1. quæst. 26. art. 1. & 2. & tomo 3. quæst. 1. art. 5. Ad quod faciunt tradita Soro. de iustitia quæst. 7. art. 3. & lib. 8. quæst. 3. art. 1. dub. 1. Cordub. in addit. ad Compend. titulo, dispensatio §. 8. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 18. num. 396. vers. octauum.

Idem docet post nostrum Auctorem P. Miranda tomo 2. quæst. 31. art. 3. 4. & 5.

36 Concessio Leonis Decimæ facta Minoribus, vt possint recipere triticum, ac alia superabundantia, quibus Fratres non indigent in propria specie, aut non in tanta quantitate, vt per Syndicum commutentur, aut vendantur pro rebus necessarijs ad victum, & sustentationem Fratrum, quæ alias sine peccunia commodè haberi non possunt, vt pro vino, carnibus, & alijs similibus, non est dispensatio, seu

relaxatio Regule de non recipiendo pecuniam *ibidem* art. 3. De quo Corduba in Additad Compendium tit. commutate §. 3. & in annotat. verbis *dispensatio* §. 8. Ad quod etiam faciunt tradita ab ipso Corduba super Regul. cap. 4. quæst. 16. puncto 3. §. item quoad secundum, & post eum citatum expressè doct. P. Miranda dicit. quæst. 31. art. 3.

37. Exceptis tribus votis essentialibus cætera omnia contenta in Regula Fratrum Minorum esse tantum præcepta, & non vota, ad instar præcepti Ecclesiastici ieiunij, & aliorum fidelibus impostorum, definitum est in Concilio Vienensi Clementin. exiui §. nos igitur, vers. nec tamen, & in cap. exiui, §. dicitur, de verborum signific. lib. 6. & tenet verior, & receptior Doctorum opinio, alias si essent vota solemnia, nec Papa in illis dispensare posset, sicut in paupertate, vel in castitate non potest, ut potest annexa, & essentialia Monacharum, ex regula Innocentij Papæ in c. cum ad monasterium, de statu Monachorum, sublata enim re essentia rem ipsam perire necesse est, ac adeo Frater Minor dispensatus in ieiunio, v.g. Regula non maneret Frater Minor, quod absurdum omnino apparet, & contra praxim, & institutum Pij secundum *ibidem* articulo Pro quo D. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 9. in corpore, Cætera in summa verbi præcepti transgressus. Idem docet P. Miranda dicit. quæst. 31. art. 2.

38. Facultas dispensandi in præceptis Regule residet penes Generales, vel Prouinciales, qui ad instar Episcoporum habent suam iurisdictionem, & sic iuxta concessionem præfatam Pij secundum possunt dispensare cum Fratribus ad equitandum, aut portandum calceamenta, & cetera, quæ sunt præcepta eorum tempore. Sed prælati inferiores, ut Guardiani, & Præsidentes in eorum absentia (ad quos dicta auctoritas extenditur) eam possunt in casibus particularibus pro vna, vel duobus vicibus, licet non sit strictè necessitas. Ad hæc tamen, quod præceptis subditis dispensationem super aliquo eum aliquo causa, non debent id committere eorum conscientie, quin potius, ut boni Pontifices comparanda subditorum infirmitatibus benigne dispensando iuxta præfatam concessionem Apostolicam, ut liberentur a suis scrupulis, dum modò id non vergat in obseruantie Regularis relaxationem: subditus vero libere a prælato, ubi manifesta est necessitas, bene potest, vel episcopus, vel iuratus in tali casu rigorem legis cum ipso esse mitigandū *ibidem* art. 5. De quo Soto de iusticia quæst. 7. art. 3. Nauy. cap. 2. nu. 21.

Idem docent Corduba in addit. ad compend. tituli dispensatio §. 8. & super regul. cap. 3. quæst. 3. puncto 1. in fine, & cap. 10. quæst. 4. conclusio 3. sed pro minoribus P. Miranda dicit. quæst. 31. art. 1. & 2.

39. Dispensatio cum iurisdictione, nemo potest eam in seipsum exercere. Unde quidquid quidam affirmant, in supradictis posse prælatos secum dispensare, adhuc debent super hoc sibi provide-
re auctoritate maioris, seu superioris prælati, ut ab eorum confessarijs super his possent dispensari. Vel virtute sue iurisdictionis ordinariæ de

legabilis commissæ confessario ab ipsis electo possunt ab ipsis dispensari, *ibidem* art. 6. De quo Corduba ad Compen. tit. accedere ad monasterium, iuxta finem, & Abbas in *capit. magna, de voto*.

Idem docent Sanchez, lib. 4. Decalogi, cap. 39. nu. 12. & lib. 8. de matrimonio disp. 3. num. 3. & 9. P. Miranda, d. quæst. 31. artic. 5. ubi ad id citat. *cap. final de penitent. & remission.* qui textus licet loquatur de confessione, etiam videtur extendendum ad dispensationem ex paritate rationis.

De Dispensatione quoad illegitimos.

40. Per ingressum Religionis iure communi tollitur illegitimitas quoad ordines sacros recipiendos, *cap. 1. de filiis presbyter. & c. 1. dist. 56.* Unde illegitimi post professionem in Religione approbata ad id non indigent dispensatione, sicque iam superfluum est privilegia Apostolica super huiusmodi dispensatione facienda cum Religiosis, *tom. 1. quæst. 13. art. 3.* De quo agunt Cened. ad Decretal. collec. 52. nu. 2. Salzed. ad Bernard. Diaz in pract. cap. 14. Littera B. versic. si tamen illegitimus, Azor in *lib. moral.* par. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 1. Aloy. Ricci. in decis. Curie Archiepisc. Neapol. part. 1. decis. 8. P. Mirand. in *Manua. tom. 1. quæst. 25. art. 10. conclusi. 1.* Bellet. *Disquir. Clerical. part. 1. titul. de disciplina clerica, §. 3. nu. 46.* Campanil. in *diuers. iur. Cano. Rub. 11. cap. 13. num. 115.* Sanchez ad præcept. lib. 5. capit. 5. a numero 11. quos refert Barbosa in *Collectan. ad lib. 1. Decretal. titul. 17. cap. 1. de filiis presbyter. nu. 2.* Vidè ad idem Suarez de censuris disputat. 50. sect. 5. a nu. 12.

Imò & quidam tenent in fauorem, & honorem Religionum per professionem solemnem in Religione tolli omnem illegitimationis notam, non solum iure humano, sed & iure Diuino, etiam quoad dignitates, & prælaturas Ecclesiasticas, & Episcopatus. Oppositum tamen omnino asserendum, & tenendum est per Constitutionem Gregorij XIV. in *moderantem decretum Sixti V. contra illegitimos*, in qua præcipit Pontifex, vt legitimatio, seu dispensatio Religiosorum quoad dignitates, & prælaturas fiat à Generali, vel Prouinciali cum Capitulo Generali, vel Prouinciali, seu intermedio, & extra Capitulum non possit fieri, non obstantibus antiquis privilegijs, quæ habentur in Bullario, quibus dictis concedebatur prælatis absoluta facultas ad dispensandum cum huiusmodi illegitimis ad prælationes obtinendas, vel omnino tolleretur illegitimitas per professionem in Religione; vt olim concesserat Eugenius III. Congregationi S. Iustine, quæ omnia sunt reuocata per dictam Bullam Gregorij XIV. nec Concilium Tridentinum aliquam facultatem super hoc impartitur Episcopis, & per consequens nec prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem Episcopalem, hæc enim irregularitas illegitimationis non prouenit ex delicto occulto ipsius illegitimi, sed ex delicto suorum parentum. *ibidem articulo 4. vsque ad 9.* De

Bull. Bulla 14
Sixti 4. n. 49.
& Bulla 33.
n. 41. & Bulla
36. n. 63.
Bull. Bulla 9.
Eugenij 4. n.
17.
Trid. sess. 14.
cap. 7. & sess.
24. c. 6. de res.

De quo Nauar. in *cap. non dicatis*, numer. 90. & 93. & rursum, n. 101. & 102. Covarr. de sponsalibus 2. part. cap. 8. numer. 4. Corduba, lib. 1. quæst. 35. p. 179. col. 2. vers. *ex dictis*, Castro de lege pœnali, lib. 1. cap. vltimo conclus. 3.

Idem tenent Fusc. de visitat. lib. 2. c. 15. n. 56. Paleot. de noth. & spur. c. 5. n. 4. Maiol. de irregul. lib. 2. c. 10. n. 3. Jacob. de Graphis in *autis* decis. p. 1. lib. 3. c. 5. n. 8. Salzed. vbi sup. Azor sup. q. 2. Nau. conf. 3. n. 2. in antiq. & conf. 6. in nouis sub hoc tit. Sayr. de censur. c. 11. n. 3. & alij relati à Barbosa vbi sup. n. 3. & tandem Sanchez vbi sup. nu. 16. vbi nu. 15. antecedente credit nostram Auctorem in hanc inclinare sententiam, cum mihi certum sit, id expresse, & asseuerater tenere, de quo infra resolut. 76. num. 8. iterum redibit sermo.

Illustratur
doctrina Au
toris.

In Bullar. Bu
lla I. Clem. 8.

41 Circa superius dicta aduerte, quod priuilegium Eugenij III. concessum Congregationi S. Ioannis Euangelistæ (vulgus appellati Loyos, seu de sancto Heloy in Portugallia) relatum vt singulare, & nouiter inuentum à Portel in suis Dubijs Regularibus, verb. *illegitimus*, nu. 9. & verb. dispensare, nu. 2. iam multo antea retulerat. noster Auctor sup. art. 6. estq; reuocatum per dictam Bullam Sixti V. & moderatoria Gregorij XIV. contra illegitimos, vt à nobis expressum est supra, & ita videtur non posse vti tali concessione Patres dictæ Congregationis S. Ioannis Euangelistæ, vt refert idem Portel apud illos praticari, nisi dicamus, dictum priuilegiu fuisse postea reualidatum, & in præteritum statum restitutum per Clementē VIII. & Paulum V. vel per aliū vltiorem Pontificem confirmantem nostra priuilegia, etiam per modum communicationis, ex certa scientia, quæ confirmatio habet vim inouationis, & reualidat inualidum, aut reuocatum, vt in simili resoluio Auctor. tom. 2. quæst. 33. ar. 4. & nos diximus supra de absolutione quoad Fratres, nu. 7. & hoc, etiā si dictum priuilegium per ignorantiam non sit in vsu, quia Clemens VIII. & Paulus V. in dictis confirmationibus non apposuerunt clausulam. *Quatenus sunt in vsu*, cui sententiæ assentire videtur, P. Villalobos in sua Summa 1. p. tract. 13. diffi. 60. num. 10.

vid. sess. 25.
cap. 15. de re
sermo

42 Dicti prælati cum Capitulo optimo iure possunt dispensare cū filio monachi ad obtinendam prælationē in Religione, in qua pater eius functus est officio prælati, sed non in eodē monasterio, vbi præfuit, nõ obstante Concilio Tridentino, in eo enim tantū prohibetur, vt filij illegitimi clericorū habeant beneficium Ecclesiasticum in Ecclesia, vbi patres eorum illud obtinuerunt. Nec item obstat Bulla Gregorij XIV. expresse prohibentis talem illegitimum admitti ad Religionē, quia semel admissus, & valide professus manet, iuxta probabiliorē sententiam, & in eodem statu, quo ceteri illegitimi, & consequenter sicut vnus ex istis dispensari potest, *ibid.* art. 7. De quo Lessus agens de filijs presbyterorū lib. 2. de iustit. cap. 34. nu. 90. & in nostris terminis P. Villalobos 2. part. tract. 35. diffi. 10. num. 9.

Idq;

Propugna-
tur doctrina
Auctoris.

Idq; in rigore iuris tenendum esse tanquam verius, & probabilius iudicium, quidquid in oppositum resoluat, Portel verb. Dispensare, num. 3. nam præfatum Concilij Decretum, dato quod extendatur ad Regularis filium, debet fieri extensio ad casum similem tantum, & non ad dissimilem, etiam si in eo militet maior ratio, ergò tantum debet extendi ad non obtinendam prælationem in monasterio, in quo pater dicti Religiosi fuit prælatus, qui est casus similis eo, qui indictò Decreto Tridentino diffinitur, scilicet, ne filius illegitimus clerici habeat beneficiũ in Ecclesia, vbi eius pater illud obtinuit, vel obtinet, non verò ad id obtinendum in alio monasterio Ordinis, vel Prouinciæ, qui est casus ex hac parte dissimilis, & minimi diffinitus in præfato decreto, in quo non prohibetur filijs clericorum habere beneficium in Diœcesi, seu Episcopatu (cui assimilatur Prouincia inter Regulares) vbi patres eorum fuerunt beneficiati, sed tantum in eadem Ecclesia. Nam quando intentio legis limitatur per diffiniti loci expressionem, nullo modo potest fieri extensio comprehensiuã ad alium dissimilem locum, de quo legislator nullum verbum fecit, argumento *cap. 1. de tempor. ordinand. lib. 6. & resolu. Snar. de legibus, lib. 4. de extensione legis humane, c. 7. n. 2. & c. 4. n. 12.* Hęc sententiã nostri Auctoris in rigore iuris, & speculatiuè loquendo vera quidem, ac probabilis apparet, sed in praxi nec decet, nec debet sequi ob rationes, quas bene ponderat P. Miranda *tom. 2. quest. 2. art. 10.* De quo vide Sayro *decis. 4. sub titu. de filijs presbyter. Et plures declarationes Cardinalium super hoc apud Barbosa in suis Remission. ad Tridentinum dictò cap. 1. §. 1. n. 10.* Vbi etiam, num. 6. quærit, an habeat locum dictum decretum Concilij in nepotibus legitimis filiorum ex filio illegitimo respectu beneficij aut? Et refert duas oppositas sententiã, altera affirmans, quã tenet Rebus, Rojas, & Mieres, quos refert Garcia de beneficijs p. 7. c. 13. n. 2. Salzed. in Pfact. c. 48. lit. A. Leshus de iust. lib. 2. c. 74. n. 91. Altera vero negans, quã tenet Naua. *conf. 9. nu. 9.* sub titu. de filijs presbyter. Spino in Speculo testam. *glos. 3. anu. 23.* Sayro de censur. lib. 6. c. 10. nu. 40. & *decis. 9. de filijs presbyter. & alijs ibidem relati ab ipso Barbosa.*

45 Religiosus genitus ex concubina dispensatione indiget ad obtinendã prælationem, si pater eius adhuc eam non duxit in vxorem, non enim eò tempore legitimus inuenitur. Vnde si tempore electionis eiusdem Religiosi in prælatum iam eam duxerit, non est necessaria talis dispensatio, quia post subsequens matrimonium iã contractum tempore datæ prælationis iam legitimus factus est, ex vulgari, *c. tanta, qui filij sunt legitimi.* Auct. *ibid. art. 8.* De quo Abb. in d. *cap. tanta, col. 2.* Mandos. de signat. gratiã tit. super defectu natal. fol. 81. p. 1. col. 1.

Videantur ad idẽ Bart. in l. *si constante, §. quoties, n. 7. ff. soluto matri.* Ayn. Cra. *cõf. 16. n. 8.* Gigas de pensionibus, q. 22. nu. 19. & seqq. quibus citatis idem tradit P. Miranda d. q. 2. art. 7.

44. Dispensatus in saculo ad beneficiū Curatum, vel etiam ad simplex, factus Religiosus indiget noua dispensatione, vt sit prælatu, quia hæc est tantum dispensatio, quæ cum sit stricti iuris, stricte est interpretanda. Secus si dispensatur ad quæcunque, & qualiacunque beneficia, tunc enim noua non eget dispensatione ad prælationem in Religione obtinendam, cum hæc sit propriè, & verè legitimatio, quæ amplè est interpretanda, ac idè reddit personam habitam ad omnia, ad quæ iurè Canonico erat inhabilis. *ibidem* art. 10. De quo Rebuf. in Praxi benefici. titul. de dispensat. super defectu natal. num. 74. & 75. Nauar. lib. 4. cons. 2. titul. qui filij sint legitimi, in prima imp. Couar. in 2. part. cap. 8. §. 8. nu. 4. in postrema editione.

Idem docet concordando duas oppositas Nauarri, & Rebuffi opiniones P. Miranda dict. quæst. 2. art. 5. Vidè ad idem Sanchez lib. 5. Decalogi. cap. 5. num. 16. vbi cum Nauarro docet illegitimos profectos posse absque dispensatione habere beneficia Regularia manualia, si cura animarum careant, nec sint prælatuæ conuentus, & ibi etiam citat. Suarez de censur. disp. 50. sect. 5. num. 15.

45. Prælati Regulares virtute suorum priuilegiorum tantum habent facultatem dispensandi cum suis subditis illegitimis, sed non eos legitimandi, quia illis solum conceditur auctoritas habitandi ad officia, & dignitates Ordinis limitatè, & cui committitur potestas ad dispensandum cum illegitimis, non ex eo habere præsumitur potestatem ad legitimandum, quia est stricti iuris iuxta, DD. communiter in capit. ordinarij, de officio ordinarij in 6. Undè dispensari in Religione ad prælationes, & officia, eiectione ab ea, vel translati ad aliam non possunt inibi, aut in saculo sine noua dispensatione ad beneficia Ecclesiastica, vel ad officia, vel dignitates Ordinis, ad quem translati sunt, promoueri: *ibidem* S. ex supradictis, vsque ad finem, De quo Couar. vbi sup. num. 6. & 10. Molina 2. 2. tract. 2. disp. 173. col. 98.

Idem tenet præter citatos Campanil. in diuersi. iur. Canon. Rubric. cap. 13. num. 119. in fine, relatus à Barbosa in Collectan. ad lib. 1. Decretal. titul. 17. cap. 1. de filijs presbyt. num. 6. & post multa tradita resoluta P. Miranda dict. quæst. 2. art. 4.

46. Imò nec in eadem Religione existentes possunt habere beneficiū Curatum de licentiæ prælati in Ecclesia seculari sine noua, & speciali ad id dispensatione super defectu natalium habita à Summo Pontifice, vel ab habente eius auctoritatem. Ad obtinendum tamen beneficiū Regularè intra Ordinem bene possunt dispensari à Generali prælatu, ex concessione Pauli Tertij, & Eugenij. Quarta facta Ordini S. Hieronymi apud eius Compen. titul. dispensat. in defectu natalium, fol. 147. dum modò beneficiū, seu dignitas per permutationem existat. *ibi* art. 11. De quo Syluest. verbo, Dispensatio, cum 3. & verbo, Religio 6. ad num. 4. vsque ad 8. ¶ Vidè Sanchez lib. 5. Decalog. cap. 5. n. 16. qui idè

In Bullar. oraculo 9. Eug. 4.

ferè

ferè docet, vt etiam cum ipso supra num. 44. notauimus, & diximus resoluit, 15. num. 41.

47 Illegitimus factus Canonicus Regularis Ecclesiæ Cathedralis non potest in illa esse Archidiaconus sine dispensatione Papæ, quia dispensatus ad ordines per ingressum Religionis, non censetur dispensatus ad beneficium perpetuum, seu dignitatem, vel Personatum, qualis est Archidiaconatus longè distans à natura officiorum Canonicorum Regularium, *ibid. artic. 12.* De quo Nauar. lib. 1. cons. titul. de filiis presbyterorum cons. 1. in 2. editione. Ad quod faciunt tradita à Suarez, & Sanchez in locis supracitatis, & à P. Miranda d. q. 2. art. 1.

48 Item factus monachus non potest esse Vicarius Episcopi, seu Prouisor sine tali dispensatione, etiam si sit dispensatus, seu legitimatus ad officia, & prælationes suæ Religionis, ex eadem ratione, & ex superioribus dictis. *ibidem. artic. 13.* De quo glossa, & Abbas in *cap. 1. in fine, de filiis presby.* Paleot. de nothis, & spurijs, cap. 57. num. 4.

Idem tenent Campanil, vbi sup. num. 118. Maiol. de irregul. lib. 1. c. 10. num. 3. Sayro de censur. lib. 6. cap. 1. num. 3. Sanchez ad præcepta tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 16. Barbosa de officio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 54. nu. 14. quos, & se ipsum refert idemmet Barbosa in Collegan. ad lib. 1. Decretal. loco supra citato, num. 8.

49 Prælati, ad quos potestas dispensandi pertinet ex priuilegio, nullo modo dispensare licitè possunt cum illegitimis sine iusta causa, alioquin dispensatio erit nullius valoris, vt constat ex verbis Gregorij XIV. in Bulla supra relata *ibi. Et non alijs suffragantibus meritis dignos iudicauerint, &c.* Quæ conditionem, & formam præcisam inducunt. Causa autem iustitia, seu sufficientia relinquitur arbitrio boni viri iudicanda, vt conijcitur ex eadem Bulla. Prælati verb. inuenientes illegitimos eorum suffragantibus meritis dignos ad prælationes, peccant non dispensando cum illis, intellige venialiter tantum. *ibidem. art. 14. & 15.* De quo Nauar. in Manua. cap. 25. num. 74. Rebuff. in Praxi benef. 2. part. titul. dispensatio ad plura num. 52, & 53. Syluest. verb. *dispensatio*, num. 3. in fine, & num. 4. & 5.

Idem docet P. Miranda d. q. 2. art. 11. vbi concl. 2. addit, maiorem causam requiri ad dispensandum cum illis illegitimis, qui maiorem originis suæ habent turpitudinem, ad quod refert Soto in 4. dist. 25. quest. 1. art. 3. concl. 1. & de sufficientia, seu iustitia causæ arbitrio boni viri iudicanda, matura prius deliberatione habita, idem etiam tradit artic. 12. additque talem causam non debere esse merè voluntariam per l. *fideicommissa*, §. *quauquam ff. de legat. 3. l. vtrum*, §. *cum quidam ff. de rebus dubijs.*

50 Illegitimus electus in prælatum à Patribus scientibus eius inhabilitatem censetur dispensatus in foro conscientiæ, si talis fuit eorum intentio, & fauet textus singularis in *capit. veniens, de filiis presbyterorum.* Sed in foro exteriori electio est nulla, nisi expressa causa cum illo dispensetur,

penferetur, nullus enim inferior à Papa validè dispensat sine expresse
causæ super iure positio. Non tamen necessarium est omnem qualita-
tem illegimitatis, seu in specie declarare, vt valeat dispensatio, cum ve-
rosimiliter credatur prælatos dispensare velle cum Religioso illegitimo
quæcunque qualitate interueniente, præsertim quia cum illis facilius
dispensandum est, quam cum clericis sæcularibus, si quidem à iure per
professionem ad sacros ordines habilitantur de eorum continentia plu-
rimum confidente. *Ibid. art. 16. & 17. De quo Nauar. dict. cap. 25. num.*
74. & in A ddit. ad lib. 4. cons. titul. qui filij sint legitimi, cons. 2. numer. 4.
Syluest. verbo *dispensatio*, in fine, Molina 2. tract. 2. disp. 178. colum.
986. Vidè Suarez lib. 6. de legibus, cap. 13. numer. 11. 12. & 13. cum se-
quentibus.

Idem quoad illegitimum electum à scientibus eius inhabilitatem,
docet P. Miranda dict. quæstion. 2. artic. 14. id tamen limitat, vt fiat à
prælati impedimentum tale scientibus, & cum intentione dispen-
sandi cum illo, habeantque adhuc rationabilem causam, & id ipsum faciant
in capitulo, vel congregatione. At quantum ad qualitatem illegimitari-
tis in specie non declarandam non assentit nostræ sententiæ ibidem art.
13. Sed pro ea faciunt tradita à Suarez lib. 6. de legibus, capit. 18. num.
11. vbi resoluit, potestatem generalem dispensandi sine expresse per-
sonarum esse fauorabilem, & latè interpretandam.

51 Religiosus illegitimus non potest eligi diffinitor absque præ-
uia dispensatione, cum sit officium importans dignitatem personatus,
ad quam aliter promoueri non possunt illegitimi, iuxta *capit. final. ibi,*
ad dignitates, & personatus, &c. de filijs presbyterorum. Nec item potest
mitti discretus ad Capitulum Prouinciale, vel ad Generale vt Custos
ratione vocis passiuæ, quam habere interdicitur ob illegimitatem,
Custodes enim apud nos Minores inter Patres Prouinciæ numerantur,
& aliqualem habent dignitatem, & iurisdictionem: nec item Com-
missarius ad visitandam aliquam Prouinciã, vel Conuentum. Po-
test tamen fieri Confessor Monialium, vel Magister nouitiorum, aut
Vicarius Conuentus delegatam tantum exercens auctoritatem sine ta-
li dispensatione, quia hi nullam habeat iurisdictionem ordinariam, *ibi-*
dem. artic. 18. & 19. & 20. De quo Syluester verbo, prælati, quæstio-
ne 2. & 3.

Idem docent P. Miranda supra artic. 8. & Portel, verbo, illegitimus,
numer. 5. licet ambo recedentes à nostro Auctore asserant, illegitimum
non posse esse vicarium conuentus. Quod de vicario in capite, seu præ-
sidente habente regimen principale conuentus libenter concedo, non
verò de alijs vicarijs positis, seu delegatis à Guardianis, vel Prioribus,
de quibus loquitur noster Auctor.

52 Tandem dicti prælati possunt dispensare cum familiaribus, &
actualiter seruientibus monasterio, vt non obstante defectu natalium
obri-

Exponitur
Auctos.

obtineant quæcunque beneficia Regularia, etiam curata, ex priuilegio Pauli III. & Eugenij III. supra relato, dummodò non assumantur ad seruendum in fraudem priuilegij huiusmodi, nec beneficium sit perpetuum, aut ipsi familiares, & seruitores sint procreati, & geniti à presbyteris clericis, vel Religiosis, qui eadem in titulum, vel Commendam, aut administrationem, seu alias perpetuò vnita aliquando obtinuerunt, ex prohibitione Clementis Septimi relata à Nauarro loco statim cittando: dispensatio autem hæc fieri potest extra Capitulum, vel Congregationem. inter mediã *ibid. art. 23. & 24.* De quo Nauar. in *cap. si quando, capit. 21. num. 1. de rescriptis.* Idem docet Portel supra, num. 13.

An autem Moniales dispensatione egeant, si illegitimæ sint, vt in Abbatissas eligantur, vidè *ibid. art. 21. & 22.* & nos diximus supra de Abbatissis, num. 4. & in notis, nu. 20. & 21.

De alijs Dispensationum generibus.

53 Dispensatio fraude, & dolo extorta subreptitia, & inutilis penitus indicanda est, cum non debeat fraudulolus gratiam ex suo dolo reportare. Vndè contrahentes matrimonium in gradu prohibito, si illud consumunt, vt facilius dispensetur cum illis, proculdubio dispensatio impetrata in foro conscientia nullius erit valoris. Qua ratione decretum fuit in Tridentina Synodo, ne cum taliter contrahentibus, & consummantibus matrimonium dispensetur, *tomo 2. quæstion. 46. artic. 6.* De quo Nauar. *cap. 22. nu. 86.* Belamera *décif. 698.* Felin. in *cap. postulasti, col. 4. de rescriptis.*

*Trid. sess. 24.
c. 5. de refor.
matri.*

Idem tenent Gutierrez, libr. 1. Canon. capit. 15. num. 20. Lopez, 1. p. instructor. capit. 296. Sanchez, libr. 8. de matrimonio, disputation. 24. numer. 38. quibus, & nostro Auctore citatis id ipsum resoluunt P. Villalobos, 1. part. Summæ tractat. 14. difficult. 27. numer. 10. An autem dispensatio in vno vinculo, tacitis alijs subreptitia, & nulla sit? Ostendunt Suarez lib. 6. de legibus, cap. 24. per totum, & Villalobos supra nu. 1. & seqq. & tract. 2. de legibus, diffic. 43.

54 Dispensationis gratia commissa Ordinario, vt verificata narratiua dispenset, non expirat morte Pontificis, aut Nuncij Apostolici concedentis, etiam si delegatus, cui res commissa est, nondum accepit, aut dispensauerit, per textum expressum in *cap. si super gratia, de offic. deleg. cap. si cui nulla de prob. in 6.* quia iam plenè facta est dispensatio in gratiam, & fauorem petentis, & in illa potius mandatur executio gratia iam facta, quam delegata commissio, *ibidem articulo. 7.* De quo Couar. in Practicis qq. c. 11. num. 2. col. 3. Syluest. verb. *gratia*, §. 2. Mandoſus tit. de dispensatione, num. 4.

Idem docent Sanchez lib. 8. de matrimen. disp. 28. nu. 8. Gutier. lib. 2. Canon, capit. 27. à princip. Molin. lib. 2. de primog. capit. 7. nu. 63. quibus, & alijs multis ad id citatis resoluit Suarez lib. 8. de legib. cap. 31. num. 7.

55 Dispensatio facta à Papa Monacho ad testandum non expirat morte concedentis re integra, sicut non expirat similis licentia testandi facta Episcopo. Secus si facultas concessa contineat quid faciendum, tunc enim literis non expeditis expirat morte concedentis secundum aliquos, non tamen ipsis confectis. *Ibid.* art. 8. De quo Navar. de Redditi- bus Ecclesiast. 4. part. cap. 3. num. 2 fol. 210. Idem docet contra alios Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 28. num. 82. & lib. 7. Decalogi, capit. 8. num. 56 in fine.

56 Quando prælatus mandat aliquid fieri contra aliquod præcep- tum Regulæ dispensare censetur, si ad id habet potestatem, & adest ali- qua iusta causa mouens illum ad dispensandum, quam videns subditus adesse, licite obedit, etiam si prælatus expressè non dispenset, tacite namque dispensare præsumitur. *Ibid.* art. 10. De quo Caiet. 2. 2. quæst. 104. art. 5. ad 3. Angel. verb. *dispensatio*.

Idem cum Palud. in 3. dist. 38. quæst. 4. art. 4. concl. 2. Antonin. 2. par. tit. 11. capit. 2. §. 9. Ludou. Lopez 1. part. instruct. capit. 4. & alijs tradit Suarez de censur. disp. 41. sect. 3. in fine, & lib. 6. de legibus, c. 13. nu. 13. vsq; ad 16. & iterum, nu. 23. & seqq.

57 Dispensatio contra ius commune strictissime est interpretan- da, dummodò à proprietate sermonis non recedatur. Latè autem inter- pretanda est, quando ipsa dispensatio, vel ratio postulans habent ex- pressam extensionem, vel est gratiofa, vel est in corpore iuris inclusa. *Ibid.* artic. 11. De quo Iason in *l. si ita scriptum*, num. 8. de lib. & posthu. & in *l. re comunis*, numer. 178. delegat. 3. Decius in cap. *at si clerici*, §. de adulte- rijs, numer. 88. de iudic. & numer. 91. 95. & 97. Parisius conf. 7. numer. 23. lib. 2.

Idem post Couar. in 4. 2. part. capit. 8. §. 8. num. 11. Syluest. verbo, *dispensatio*, quæstion. 5. num. 9. & Sanchez, lib. 8. de mat. disp. 1. cum alijs tradit Suarez d. lib. 6. cap. 12. nu. 10. & 11.

58 Magistri Ordinum Militarium sicut possunt dispensare cum Commendarijs in obseruantijs Regularibus, ita etiam in ordinatio- ne, seu factione testamenti, habent enim dispensatiuè proprium, & sunt Domini suorum reddituum. *tom.* 3. quæstion. 29. artic. 7. De quo Molina, lib. 2. de primogen. cap. 9. num. 69. & alter Molin. tom. 3. de iust. disp. 604. in fine, Mota de confirm. ordin. Milit. lib. 2. cap. 2. §. 18. num. 8. & post eos Sanchez d. capit. 8. num. 30. Vidè supra de Commendarijs, num. 10. ¶ Cætera vide infra de prælatis, de matrimonio, de iura- mento, de voto, & similibus.

De Diuino officio, vidè supra de celebratione Diuini Officij.

RESOLVTIO LIII.

De donationibus.

DONATIO est datio liberalis, siue irredibilis, id est re-
compensationem non intendens, vel est rei licite nullo
iure cogente mera liberalitate facta collatio. Est autem du-
plex, alia inter viuos, quæ est irrevocabilis, & altera causa
mortis, quæ est reuocabilis, l. 1. ff. de donation. Auct. Tomo 2. quæst. 47. ar. 1.
De quo Magist. in 2. dist. 18. art. 2. vbi D. Thomas, & DD. in l. donari,
ff. de donation. & tradunt latè Molina tom. 2. à disp. 262. Rebelo de iust.
p. 2. lib. 10. Azor tom. 3. in iust. moral. lib. 11. cap. 1. & sequentibus, Le-
sius lib. 2. de iust. cap. 18. Sanchez de matrimo. lib. 1. à disp. 3. & lib. 6.
& in summa ad præcepta decalogi lib. 7. à cap. 1. agens de donationi-
bus nouitiorum, Gomez tom. 2. variarum cap. 4. Iul. Clar. lib. 4. sentët.
§. donatio, Summistæ verbo donatio.

2. Quamuis donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum
absolutè facta non valeat, l. stipulatio hoc modo, ff. de verbor. obligat. l. 69. Tau-
ri, facta tamen Ecclesiæ, vel pio loco tenet favore ipsius Ecclesiæ, & pij
loci, dummodò directè, & principaliter tendat in piam causam, seu in
vtilitatem piæ causæ, Ecclesia tamen, seu pius locus tenebitur alere do-
nantem, & ad eius debita soluenda. *Ibid.* art. 2. De quo Molina de primo
gen. Hispan. lib. 2. cap. 10. per totum, Couar. in Rabrica de testamtu-
num. 6. 2. p. fol. 2. Decius cons. 468. num. 3. & 4. Gomez in *dist.* l. 69. Tau-
ri n. 6. ¶ Idem docent Sanchez *dict.* lib. 7. decalog. cap. 1. nu. 19. & P.
Villalobos 2. p. summa tract. 20. diffi. 5. num. 1. & sequentibus.

3. Prohibitio Clementis Octaui de largitione munerum pro Re-
gularibus vtriusque sexus tantum comprehendit donationes gratiosas,
non verò remuneratorias, quas subditi faciunt de licentia prælatorum
quibusdam deuotis personis extra Ordinem, dummodò non fiant præ-
textu obtinendi officia in Religione, sintque parua munuscula oblatæ
non principaliter ad hunc finem, sed in signum grati animi. Vndè in
foro exteriori non est reputandus simoniacus religiosus parua hæc
munuscula prælatis offerens, vt se gratum exhibeat, & beneficij memo-
rem pro assecutione alicuius officij in Ordine, dummodò non sit prin-
cipaliter propter ipsius assecutionem, vel alia in posterum hac via pro-
curanda officia. *Ibid.* art. 3. De quo Nauarro in Extrauaganti de Datis,
& promissis, & latè, ac perdoctè tractat Dominus Episcopus F. Fran-
ciscus à Sosa tract. 1. de donationibus prohibitis Religiosis à fol. 1. vs-
que ad 77.

Ad quod etiam faciunt tradita à Sanchez lib. 7. decalogi cap. 8.

num. 5. post. medium, & cap. 19. num. 36. & 37. & resoluit in terminis P. Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. diff. 32. num. 1. & sequentibus. Idem Sanchez d. c. 9. n. 42. & n. 100. vbi tradit dictâ constitutionē Clementis VIII. non esse, in Hispania receptam, per supplicationem Pontifici factam, standumque esse in hoc iuri communi.

4 Fratres Minores tuta conscientia donare possunt concurrentibus quatuor conditionibus ex Nicolao III. in cap. exijt de verbor. signific. & Leone X. Primo res donanda debet esse vilis, & parui momenti determinata à superioribus. Secundo, quod fiat de licentia Prouincialiū, & non inferiorum Prælatorum, nisi consuetudo id permittat, quæ iam videtur esse in vsu, & pro minimis sufficit generalis, seu etiam præsumpta licentia. Tertio, quod res sit mobilis, de immobilibus enim, vt de domo, horto, & similibus donatio facta est nulla. Quarto, quod non sit pecunia, cuius vsus Fratribus interdictus est. Ad recipiendum verò sufficere videtur præsumpta licentia, seu voluntas, quando scilicet res, quæ donatur, ipsi Fratri est necessaria, & suo statui, & Regulæ consentanea. *Ibid. art. 4.* De quo Gerson, Hugo, & Serena conscientia quæst. 81.

Idem docent P. Corduba super Regul. cap. 6. quæst. 6. concl. 1. §. ex quibus, Sorbus in Compend. titulo donatio, P. Villalob. dict. diff. 32. num. 3. & 4. & agens de religiosis in communi multa ad id tradit P. Miranda tom. 1. quæst. 28. art. 13. 14. & 15. & in nostris terminis tradit Sanchez lib. 7. decalogi cap. 19. num. 107. vbi à num. 94. agit de donationibus, & elemosynis quas licite possunt facere religiosi.

5 Donatio, seu oblatio pecuniæ facta Deo, & B. Mariæ in remissionem peccatorum à femina ante in gressum monasterij non potest reuocari ab ipsa iam facta moniali, seu professa, & translata legitime ad aliud monasterium, neque repeti potest prædicta pecunia à primo monasterio, in quo professionem emisit: quia talis donatio fuit pura, & simplex nullam habens in se conditionem, aut modum, nec comprehenditur sub decreto Tridentino, in quo tantum annullantur renunciationes, & donationes factæ à nouitijs post ingressum in monasterium, & non ante ingressum, vt aliqui opinantur, & nos dicemus infra num. 8. Vel melius dic, quod ibi reuocantur donationes factæ intuitu Religionis ingressus, præfata autem donatio licet fuerit facta ante ingressum monasterij, non fuit facta intuitu ingressus, sed in remissionem peccatorum. *Ibid. art. 5.* De quo Quaranta in summa Bullar. verbo monasteriorum pag. 330. vers. dubium illud, Stephan. Gratian. decisi. 37. num. 2. Valascus de partitionibus cap. 16. num. 22. & 23. & alij relati à Barbosa in remissionem, ad Trident. dict. cap. 16. nu. 4. ¶ Vide etiam de hoc tom. 3. q. 47. art. 8. & Sanchez lib. 7. decalogi cap. 1. nu. 16. qui idem docet, & repetit cap. 5. num. 28. cum nostro Auctore non reuocari talem oblationem factam Deo, & B. Mariæ per Tridentinum decretum superius relatum.

Trident. sess.
25. de regul.
cap. 16.

6 Valet donatio quorundam vasorum argenteorum facta à Canonico cuidam monasterio, in quo elegit sepulturam, duobus annis ante suum obitum, nec possunt repeti vt spolia: quia Extravagans Pij V. tantum disponit de destinatis ad cultum diuinum tempore obitus inuentis, & relictis in testamento, vel ab intestato, nec est extendenda ad ea, quæ in illa non expressantur, cum sit exorbitans à iure con nuni. *Ibid.* art. 6. De quo Nauar. in Comment. de spolijs super cap. non licet 12. q. 2. §. 3. num. 3. & lib. 3. tit. de donationibus conf. 4.

7 Licet Religiosus habens beneficiû possit donare intuitu pietatis, paupertatis, vel remunerationis inter viuos, nõ tamè causa mortis, aut per vltimã voluntatẽ, qualis præsumitur esse facta in extremis. Conlangunitas autem, vel societas in exercenda negotiatione non est sufficiens causa, vt Religiosus, etiam Beneficiarius possit donare de redditibus beneficij, vel de alijs quæstis. *Ibidem* art. 7. De quo Nauar. lib. 3. titulo de donation. conf. 6. & de redditibus Eccles. quæst. 1. num. 81. in 1. edit. in nouis. verò quæst. 1. monit. 8. num. 2. & monit. 33. num. 1.

Vide Cardin. Clement. 2. vers. sed & sales, notab. 1. de vita, & honest. clericor. Viualdum in Candelabro sacram. par. 3. cap. 14. num. 86. Anastas. Germon. de indult. Cardinal. §. Regularia beneficia num. 47. Molina tomo 2. de iust. disput. 276. col. 3. §. Religiosus in conuentu, & tract. 2. disp. 145. quibus, & alijs citatis idem serè resoluit Sanchez lib. 6. decalogi cap. 6. num. 14. & lib. 7. cap. 19. num. 94. & sequentibus. De quo etiam tractat ca. 8. qualiter professis interdictum sit testari.

8 Dicitur decretum Tridentinum annullans renunciationem, aut obligationem factam à nouitio ante duos menses proximos professionis extenditur etiam ad donationes factas ante ingressum Religionis intuitu ipsius ingressus, etiam si iuramento firmentur, aut in fauorem cuiuscunque causæ piæ fiant. Nam ratio, & mens Concilij, ne scilicet, profiteatur coactus paupertate orta ex donatione, militat magis in hoc casu, quam quando fit donatio post susceptum Religionis habitum, & lex rigorosa, correctoria, & exorbitans extenditur ad casum, in quo fortis eius ratio versatur, maxime si non data tali extensione frustratoria redderetur *Ibid.* art. 8. & 9. De quo Nauar. dict. titulo de donation. consil. 7. & 8. Couar. in cap. quamuis pactum, 1. p. §. 3. num. 7. Menoch. de arbitrar. centur. 5. casu 436. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 41. nu. 40. vers. secundo.

Vide etiam Sanchez qui latè, & egregiè lib. 7. decalog. cap. 1. & 2. per totum, & cap. 5. num. 3. & 4. vbi sententiam nostri Auctoris valdè probabilem iudicat, quamuis oppositæ tanquam probabiliori (vt inquit) adhæreat. At nostram sustinent Flamin. de resignat. benef. lib. 3. quæst. 13. num. 9. Rojas epitom. succes. cap. 7. num. 30. & 31. Spino specul. testam. glos. 12. principali num. 5. Azor tomo 1. inst. moral. lib. 13. cap. 9. quæst. 2. & alij plures, relati à Sanchez dict. num. 3. nec Auctor

Firmatur sè
tencia Au-
toris.

postea

noſter ſibi contradicit tom 3. quaſt. 16. art. 1. quem pro ſe citat ipſe Sanchez, quia ibi loquitur ex ore Gutierrez.

Bullar. bulla 9 Circa donationes faciendas à nouitijs eſt quædam Bulla Grego-
2. Grego. x. rij X. apud Bullarium, in qua excommunicantur prælati Regulares pe-
tentes, aut exigentes aliquid, etiam ad Eccleſiaſticum, ſeu quemuis piũ
uſum ante, vel poſt receptionem ad habitum, quam cenſuram extendit
etiam ad dantes. De quo infra dicemus reſolut. de dotibus Monialium,
ex quaſt. 48. art. 1. & 5. tom 2.

10 Donationes factæ in teſtamento, vel cauſa mortis à nouitijs nõ
comprehenduntur in dicto decreto Concilij, cum ſint reuocabiles, in
eo enim tantum agitur de his, quæ ſunt irrevocabiles, ac ideò tollentes
libertatem ad vouendum. *ibid. art. 10.* De quo Gutier. in *cap. quamuis pa-*
ctum, fol. 151. de pactis lib. 6. Nauar. comment. 2. de Regular. num. 50.
Leſius lib. 2. de iuſticia cap. 41. num. 49.

Vide etiam Sanchez lib. 7. decalogi cap. 3. per totum, ubi agit de
facultate teſtandi quam habent nouitij, & cap. 5. num. 14. & ſequentib.
ubi num. 17. id extendit ad donationes, vel renunciaciones factas à no-
uitio ea conditione, vt ſint irritæ, ſi profeſſus non fuerit ac ideò ſeruan-
dam eſſe in illis formam traditam in Tridentino, vt valeant: quia, in-
quit, taciti, & expreſſi idem eſt iudicium *l. cum quid, ff. ſi certum petatur,*
& fruſtram exprimitur quod tacite ſub intelligitur, *l. Cornelia, ff. de hæ-*
red. inſtituend. l. hæc verba ff. deleg. at. 1. l. fidei commiſſa §. ſi filij ff. deleg. 3.

Trident. ſeſſ. 11 Nulliter profeſſus ſi intra quinquennium reclamauerit, ſicut ir-
25. cap. 16. ritatur profeſſio ex Concilio Tridentino: ita etiam donatio, ſeu renun-
de Regul. ciatio bonorum ſuorum ipſo iure irritatur, ſi facta fuit iuxta formam
præſati decreti Tridentini. Secus ſi non reclamauerit, tunc enim ſicut
profeſſio, ita & donatio ſummit vires irrevocabilitatis. *ibid. art. 11.* De
quo Spino in ſpeculo teſtament, gloſſa 12. de legatis monaſteriorum,
num. 60.

Idem docet poſt Vega 1. tom 1. ſummæ cap. 91. caſu 4. & noſtrum
Auctorem Sanchez dict. cap. 5. num. 56. licet ab eo recedat, dum docet
dict. art. 11. & tom 2. ſummæ cap. 7. num. 6. firmam reddi talem renun-
ciationem, ſi profeſſus nulliter ex defectu ætatis, poſt eam completam
ratificauerit priorem profeſſionem irritam: quia, inquit, illa renuncia-
tio cum à principio fuerit nulla ex defectu formæ præſcriptæ in Tride-
tino, vt fiat bimeſtri proximo profeſſioni, poſtea ſecuta legitima pro-
feſſione conualeſcere nequit.

Defenditur Sed (ſalua pace tanti viri) falſo nititur fundamento, & ſuppoſitione.
Auctoris ſe- Tum quia ea renunciatio non fuit à principio irrita (vt ipſe ſupponit)
tentia. cum factam fuiſſe iuxta formam præſatam Tridentini apertè dicat Au-
ctor dict. ar. 11. Nam in eius decreto duntaxat annullatur profeſſio, nõ
verò renunciatio ante legitimam ætatem ſexdecim annorum facta,
dum modò iſta fiat bimeſtri ante profeſſionem. Tum etiam, quia ſicut
pro-

professio post completum annum probationis ex iusta causa prorogata (sicut posse prorogari concedit ipse Sancius lib. 5. decalogi cap. 4. num. 21. & nos dicemus infra resolut. 10 r. num. 62.) non impedit, quia post illam emissam renunciatio, vel donatio facta à nouitio sortiatur suum effectum, & valorem (vt ipse Sanchez supponere videtur ibidem & expressè tener dict. cap. 5. num. 82. ac consequenter fieri necessario debet) ita pari ratione in nostro casu dicendum esse videtur, renunciationem, de qua loquimur post ratificatam professionem, vel post non reclamationem post quinquennium, quæ est quædam professio tacita, purificari & confirmari: quocumque enim tempore professio emittatur vel non irrita declaretur, renunciatio itidem ab illa pendens confirmabitur. Quod à simili confirmari potest ex quadam doctrina ipsius Sancij lib. 7. decalogi cap. 4. num. 6. vbi in simili casu resoluit, vacationem beneficij nouitij prorogari ad prorogationem professionis ab eò emittendæ (si ex iusta causa prorogari contingat) quia prorogatio facta videtur cum omnibus qualitatibus rei, quæ prorogatur, *l. si cum 10. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautionibus. l. lecta. ff. si certum petatur*: additque etiam si pluribus annis duret nouitatus, non vacare interim beneficium. Ergo pariformiter etiam si prorogetur ad plures annos professionis ratificatio, vel per non reclamationem intra quinquennium professio tacita inducatur, nihil obstabit, quominus renunciatio ab eius stabilitate, & valore pendens validitatis, & irreuocabilitatis vires assummat.

Neque hinc eo fundamento affirmari potest donationem, siue renunciationem inualidam fuisse à principio, vt sic ratificari per professionem non possit, quia regula, quæ dicitur, inualidum à principio ex post facto non confirmari, locum non habet in donatione, promissione, stipulatione, legato vè, quæ habent in se conditionem: quia in his fallit regula prædicta, vt expressè Consultus affirmat in *l. cetera 41. §. tractari, delegat. 1. 1. ibi, conditionale non, quia ad conditionalia Catoniana non pertinet. l. Catoniana l. placet, de regula Catoniana*, & sæpè alibi. Ergo cum donatio, siue renunciatio hæc eam à iure recipiat conditionem, si professio secuta sit, non est cur inquiramus, an valuerit à principio, nec ne? Quia in conditionalibus de his disputare non est necesse, quocumque enim tempore sequatur conditio, purificantur, & vires plenè accipiunt. Atque per hæc satis eneruatum redditur fundamentum Sancij contra nos, & sententia nostri Auctoris firma, & stabilita manet.

12 Donatio, vel renunciatio nouitij caret effectu, non solum professione non secuta ob dimissionem habitus, vel expulsionem à Religione, vt disponitur in præfato decreto Concilij, sed etiã quando morte præuentus professionem emittere non valuit, sed pertinet ad succedentes ex testamento, vel ab intestato, ex quadam declaratione Cardinalium relata à Parassello, *ibidem art. 12. De quo Mandos. in tract. Cas. annal. num. 56. casu 35. & num. 65. casu 96.*

Idem docent Nauar. lib. 3. consil. tit. de statu Regular. toto consil. 1. in prima editione, & in 2. de successione. ab inte statu, toto consil. vlt. Henricus deus consil. 94. num. 8. volumi. 1. & consil. 73. num. 16. volumi. 2. Curier. lib. 2. Canonic. cap. 1. num. 106. & 108. Molina to. 1. de iust. disp. 140. col. 1. §. de alijs ergo, quibus, & alijs pluribus citatis id ipsum resoluit Sanchez lib. 7. decalogi cap. 5. num. 49.

13 Item præfatum decretum Concilij habet locum in donatione facta à nouitio sine solemnitate in illo requisita, siue fiat ante decimum sextum suæ ætatis annum, siue post ipsum completum, cum eius ratio, & mens æquæ militet in vno, quam in altero casu. *Ibid. art. 13.*

Idem docent Curier. lib. 2. Canonic. cap. 1. num. 34. Valasco de partit. cap. 16. num. 27. Morquecho de diuis. bonorum lib. 4. cap. 5. à n. 34. post quos Sanch. d. cap. 5. n. 7. citato etiam nostro Auctore.

14 Tandem dicta donatio, seu renunciatio nouitij non valet, nisi accedat licentia Episcopi, quæ necessario requiritur ex dicto decreto Concilij Tridentini, nec sufficit licentia superioris Regularis. Argumentum autem sumptum ex eodem Concilio super ingressu in monasteria Monialium, non est ad rem, cum inibi expressè dicatur, requiri licentiam Episcopi, aut superioris, ad denotandum prælatos Regulares respectu monasteriorum sibi subditorum posse talem facere facultatè. *Ibid. art. 14.* De quo Nauar. consil. 7. & 8. de donationibus.

Idem citato nostro Auctore resoluit Sanchez ibidem num. 65. vsque ad 74. vbi numero 75. sequenti addit cum eodem Auctore tom. 04. 2. summae cap. 7. n. 1. in fine, & Vega 2. to. summae cap. 50. casu 3. in alijs quibus religionibus abijisse inde suetudinem petere hanc licentiam ab Episcopo, idque approbat, si ea consuetudo ita legitime præscripta sit, vt contra decretum præfatum Tridentini vires obtinuerit. Quapropter tutissimum esse censet ad obuiandum litigijs exigere licentiam ab Episcopo, vel eius Vicario.

15 Dictum decretum Concilij quantum ad donationes nouitiorum non comprehendit nouitios Societatis Iesu, vt expressè ibi diffinitur, & declarauit congregatio Cardinalium, cui subscripserunt doctissimi Theologi, & Iurisperiti super eo consulti, nã Fratres huius Religionis ad tria vota simplicia admissi, sunt verè Religiosi ex Sedis Apostolicæ determinatione, ac idè cessat in eis ratio Concilij, ne scilicet, occasione talis donationis factæ discedere cogantur, non enim illis fas est spontè habitum dimittere sub pœna apostasiæ, per bullas Pij V. & Gregorij XIII. *Ibid. art. 16.*

Idem docent Molina to. 1. de iust. disp. 139. col. 7. §. antequàm in fine, Saà in sum. verb. religio, n. 5. Lessus li. 2. de iust. c. 41. dub. 4. n. 41. quibus & nostro Auctore citatis id ipsum resoluit Sanch. d. c. 5. n. 9. vbi nu. 103. & 11 id habere locum in renuntiatione ad opera etiam profana cõtra constitutionum Societatis normam, ipsamque capere posse bona in fa-

Trident. Sess.
25. capit. 5. de
Regul.

morem eiusdem renunciata, vel bonorum nouitij depositum accipere, donec renunciatio ab eo illi fiat resoluta.

16 Syndicus Fratrum Minorum habet facultatem à Sede Apostolica ad donandum extra Ordinem, quando donatio cedit in utilitatem Religionis. *Tom. 2. q. 49. art. 7. §. quantum autem, & tom. 1. q. 27. art. 6.* De quo Cor. Jub. super Regul. Fratrum Min. c. 6. q. 6. & c. 4. q. 16. puncto 2.

Idem docent Portel verb. Syndicus num. 6. & P. Villalobos 2. p. sum. tract. 35. difficul. 32. num. 3.

17 Donationes Commendatariorum Militarium factæ suis concubinis, etiam iuramento firmatæ sunt irritæ, & nullius valoris. *Tom. 1. q. 27. art. 12.* De quo Couar. in cap. *quamuis pactum*, 2. p. §. 1. n. 4. ad finem, Gutier. de iurament. confirm. 1. p. cap. 1. à num. 13. vsq; ad finem, & nos diximus supra resolut. 7. num. 13. §. nec dictis, & resol. 28. nu. 9. quidquid contradicat Sanchez lib. 7. decalogi cap. 8. num. 29.

RESOLVTIO. LIII.

De dotibus Monialium.

EXPLETO numero Monialium, quæ ali cõmodè possunt ex redditibus, aut consuetis eleemosynis monasterij, iuxta *cap. unico §. sanè de statu regul. in 6.* adhuc admitti possunt supra illum numerũ aliquæ sufficienter dotatæ, non obstante Concilio Tridentino, cuius decretum debet intelligi, ne recipiantur aliæ sine dote expensis monasterij alendæ. Nec committitur simonia in cõventionibus, & pactioibus super dotibus recipiendarum factis, dum modò sit pro congruenti, seu sufficienti sustentatione earum, non obstantibus, *cap. quoniam, de simonia, & Extrauag. 1. eodem titul. ex declaratione Clementis Septimi apud Compend. Mend. tit. Moniales §. vltim. Tom. 2. quæst. 48 art. 1.* De quo D. Tho. vbi Caieta. 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 4. Nauar. tract. de redditibus Eccles. q. 1. monit. 60. num. 2.

Trid. sess. 25
cap. 3. de reg.

Idem Nauar. in Manual. cap. 27. num. 106. Caietan. in Summa verbo excommunicatio cap. 73. Soto lib. 6. de iustitia quæst. 6. art. 2. & pluribus alijs citatis idem resoluit Suarez tomo 1. de Religione lib. 4. cap. 17 num. 16. & sequentibus. De quo etiam P. Miranda in tract. de Monialibus quæst. 8. art. 6. & 7. Portel in addit. ad dubia, verbo, Moniales num. 19.

2 Innocentius VIII. declarauit in duobus tantum casibus committi simonia in receptione dotiũ. Primo si paciscatur expressè de aliquo dãdo, vel soluendo pro ingressu. Secũdo, quãdo recipiunt inhabiles ad monasterium propter spem habendi aliquid: quia tunc illa est principalis intentio: exceptis his possunt Moniales petere quæ sibi fuerunt promissa ante ingressum. Habetur in Bullario inter viuæ vocis oracula

Innocentij VIII. Sed ex præfata concessione Clementis 7. nulla committitur simonia ex talibus pactationibus, & conuentionibus factis in receptione Monialium, vt etiam resoluit P. Miranda dict. art. 7. concl. 1. §. & quia, dummodò sint pro congruenti, & sufficienti earum sustentatione.

3 Neque opulencia monasterij facit, vt quod in paupere non est simonia, in diuite conuētu simonia censeatur, nisi pecunia extra victum pro alijs causis recipiatur, putà, quia puella recipienda est vilis conditionis, & fortè ex genere maculato, aut infamia alia, vel deformitate notata, vel ad magnitudinē, & magnificentiam clariorē monasterij auctius, & superabundans pretium dotis pro ingressu exigitur. *Ibidem art. 2.* De quo Syluester verbo, simonia §. 15. Soto lib. 9. de iust. quæst. 6. art. final iuxta finem, & art. 2. ad 4. Idem docet post hos DD. citatos P. Miranda dict. art. 7. concl. 2.

4 Prælati Monialium competit taxatio dotium pro recipiendis, seu spiritualiter desponsandis virginibus, sicut potestati sæculari cõpetit ob utilitatem publicam pro faminis carnaliter maritandis id ipsum constituere. Super quo non potest fieri lex generalis, sed in vnaquaque Prouincia secundum earum consuetudinem, & valorem rerũ, & tẽpora, ac personarũ specialiter potest assignari quod pro congrua Monialis sustentatione sufficiens ad arbitriũ boni viri videbitur, ne ignoratia in petendis excessiuis dotibus faciat Moniales inuolui aliqua simoniæ labè excedentes in petendo, vel exigendo vltra sufficientē sustentationem. Quam quotiã, seu taxam dotis possunt dicti prælati in aliquo casu speciali limitare, seu minuere iustis ad id concurrentibus causis, etiã in scijs, vel contradicentibus Monialibus, seu Conuentu, dummodò semper remaneat sufficiens quantitas pro sustentanda, seu alenda Moniali, nihil enim amplius requirunt constitutiones Apostolicæ. *Ibidem art. 3. & 4.* De quo Couar. de sponsalibus 2. p. c. 3. fol. 293. col. 2. Nauar. d. monit. 62. & in cap. statuimus, n. 44. Idẽ docet P. Miranda vbi sup. art. 8.

Trident. sess.
25. cap. 16.
de regul.

An decretum Concil. Trident. prohibens sub anathematis pœna dari aut recipi aliquid vltra victum, & vestitum nouitiæ cõprehendat etiam mutuũ, aut cõmodatũ, vide in retractationibus Auctoris, retract. 6.

5 Monasteriũ excessiuã dotē pro ingressu nouitiæ recipiens, excessũ vltra sufficientē sustentationē tenetur restituere, cum secundũ sacros Canones, & constitutiones Apostolicas nil aliud permittatur recipere, nisi ipse excessus liberaliter absq; aliquo expresso, tacito, aut præsumpto pacto illi concedatur. *Ibid. art. 6.* De quo Cordub. de casibus cõscientiæ q. 1. Nauar. d. monit. 62. n. 3. & faciunt tradita à P. Miranda vbi sup. art. 7. concl. 2. in fine.

An ratione damni emergentis possit pacisci de certa quantitate quotannis pecuniæ danda, donec monasterio dos soluarur, vide apud retractationes Auctoris, retract. 7.

6 Pactum de habenda hæreditate post mortem matris nouitiæ loco dotis, quæ ante ingressum Religionis ipsa nouitia eum fraude renouiauit, non dirimit professionem factam, argumento, *capit. 1. §. sicut ergo 29. quæst. 1.* alimenta tamen professe denegari posse probabile est, donec dos soluat, aut promissum ad victum Monialis impleatur, quæ alimentum iuridicè peti possunt, ut intra clausuram alatur, non verò in domo matris, aut parentum, *ibidem art. 8. De quo Nauar. lib. 3. titul. de Regularibus conf. 50.*

Ad quod videtur tradita à Sanchez lib. 7. Decalogi, cap. 6. num. 1. & sequentibus, & num. 10. & 11. & cap. 2. num. 2. & sequentibus, ubi circa, *l. final. C. de pactis, & l. 13. tit. 5. part. 1.* Agit de pacto futuræ hæreditatis, an valeat, ob votum captandæ mortis, & nu. 39. id concedit fauore causæ piæ, & priuilegium militibus super hoc concessum, *l. licet C. de pactis.* ut hæreditas propria pacto data valeat, ad piam causam extendit, num. 50. & seqq. & cap. 3. nu. 9. idem ferè repetit.

7 Quomodo autem valeat renunciatio legitimæ hæreditatis patris facta à nouitia videtur in Addit. Summæ. Tom. 3. cap. 144. à num. 9. ubi nu. 12. resoluit Moniale auctoritate Papæ ad suam instantiam ad aliud monasterium translata non delaturam secum dotem, nec bona post professionem quæsitam. De quo etiam videtur Tom. 2. quæst. 79. artic. fin. ad finem, Nauar. comment. 4. de Regularibus, num. 24. Coua. cap. 1. de testam. iuxta finem, & multis traditis ad hoc plenè resoluit Sanchez supra capit. 5. per totum, & cap. 6. per totum, & cap. 7. per totum.

RESOLVTIO. LV.

De ædificijs, seu Ecclesijs Regularium.

1. **P**RÆLATIS Conuentualibus incumbit reparare ædificia suorum conuentuum, vel de nouo ædificare, si opus fuerit, dummodò fiat absque detrimento victus, & alimentorum Religiosis ministrandorum. Prius autem debent refici ædificia antiqua reparatione indigentia, aut cæpta perfici, quam de nouo alia erigantur. Nullum verò ædificium de nouo construi debet à prælatis localibus sine consensu Prouincialis, aut saltem Discretorum Conuentus. Et eandem licentiam ad euellendum, seu destruendum aliud magnum ædificium necessariam esse certius est, *tom. 2. q. 49. art. 1.* De quo Anton. Gomez in l. 46. Taurinam, 15. Plæta in l. quoniam, C. de senatoribus, & notatur in l. inter urbem, l. nemo, C. de operibus publicis.

2. Cæteris paribus, & absolutè loquendo melius, & Deo gratius est fundare Ecclesiam Collegiatam Regularium, præsertim Mendicantium, quam sæcularem clericorum sæcularium, nisi circumstantiæ tem-

porum, & locorum aliud insinuent, *Ibidem* §. respondeo, & in Addit. Summæ, tom. 3. cap. 46. num. 4. De quo Navar. lib. 3. tit. de Regularibus conf. 52. Idem docet P. Miranda, tom. 1. Manua. q. 33. art. 6.

3. Ho die iuxta Tridentinū Decretum non possunt noua loca Mendicantes construere, vel constructa recipere, seu domos erigere absque licentia Episcopi Diocæsani, quæ sufficit absq; alia Papæ de nouo requisita facultate, iuxta priuilegia Apostolica id dictis Fratribus Mendicantibus in Iulgentia apud Bullarium, quæ Concilium respectu talis licentiae non reuocat. *Ibid. d. art. 2. & tom. 1. q. 8. art. 23. ar. 7.* De quo F. Ioan. Crucius de stat. Relig. lib. 2. c. 8. Zarola in Praxi Episcop. p. 1. verb. *Monachij*, §. 1. & 2. quos refert Barbosa in Remiss. ad Triden. d. sess. 25. c. 3. de Reg. nu. 5. ¶ Idem docet P. Miranda sup. ar. 1. ubi concl. 3. addit, quod non habentibus priuilegium non sufficit licentia Diocæsani, sed necessariã esse eam habere à Sede Apostolica iuxta, *cum ex eo, de excessib. prelat. in 6*

4. De iure cõmuni licentia Papæ requiritur vt Fratres transferant, seu mutent monasteriũ de loco in locũ d. *cum ex eo*, sed per priuilegiũ Sixti V. factũ Congregationi S. Benedicti in Portugallia, Generalis cum consilio, & assensu Capituli Generalis potest transferre monasterium cum omnibus ad illud pertinentibus Ordinarij, vel cuiusvis aletius licentia minimẽ requisita, & id ipsum concessit Sixtus III. Minori bus apud Bullariũ. Nec hoc est per dictũ Decretum Tridentinũ reuocatum, ibi enim de noua erectione, & ædificatione domorum tantum fit mentio. *Ibid. ar. 3.* Idem docent P. Miranda supra ar. 2. Portel in addi. ad dubia verb. *Monasterium*, nu. 3. & indubijs, nu. 7. ¶ Sed aduertant prælati Regulares, quod non possunt demittere, seu deserere dicta loca, & monasteria, nisi in manibus Ordinarij, seu Diocæsani, super quo onerat Põtifex conscientiam Generalis. Ita Bonifacius in *cap. cum ex eo, de excessibus prelatorum in 6.* & habetur in dicta Bulla Sixti III. *Ibid. d. q. 23. art. 6. tom. 1* De quo Syluest. verb. casus, casu 8. & verb. excommunicatio, §. 20. Portel in Dubijs Regul. verbo *Monasterium*, num. 4.

5. Per priuilegiũ Clementis III. confirmatũ per Iulium II. & alios Pontifices prohibetur Mendicantibus ædificare de nouo propẽ domos iam constructas Minorũ, nisi in spatium trecentarum Cannarum per aerẽ mensurandarum, ubi aliã rectẽ mensurari loci dispositio nõ permittit. Quælibet autẽ istarum Cannarũ continet octo palmorum longitudinẽ. Quo priuilegio gaudent alij Mendicantes cõmunicantes in priuilegijs. Item ex concessione Urbani III. apud Comp. Cister. verb. ædificare, §. final. Nulla ædificia construi possunt intra vnũ milliã ab Abbatijs, & locis Ordinis Cistercij sub excommunicationis poena. Et ex priuilegio Innocentiũ III. apud Comp. Mendican. tit. ædificare, in fine, infra dimidiam leucam à terminis possessionum Carthusiensium, nec ædificare, nec possessiones acquirere licet. *Ibidem articulo 4.* Idem docet P. Miranda supra artic. 4. Portel supra, num. 1.

Bull. Bulla 14
Iulij 2. & Bulla
14. Sixti 4.
n. 35. & Bulla
27.

Bullar. d. Bull.
14. & 27.
Sixti 4.

In Bull. Bulla
7. Clem. 4. &
Bulla 10. Iulij
2. & Bulla 7.
Bonifacij 8.

6 Ad hæc aduertere oportet, quod per constitutione Clementis VIII. Ordinarijs non licet dare licentiã eligendi, seu ædificandi de nouo monasteria Regulariũ, nisi vocatis prius, & auditis prælatis conuen- tualibus locorũ, vbi ædificandũ est, & alijs interesse habentibus. *Addit. Summa tom. 3. cap. 146. num. 4. ad finem.* De quo Portel supra, num. 2.

7 Monasteria, & Ecclesiæ semel Deo dicata ad prophanos vsus amplius reduci non possunt iuxta iuris dispositione, *cap. ad hæc, de Relig. donat. bus. c. qua semel 19. quæst. 3.* Ex speciali tamen priuilegio Leonis X. in casu necessitatis Ecclesiæ Fratrum Minorum, & Monialium S. Claræ possunt transferri, & mutari, & locus prioris Ecclesiæ ad humanos vsus conuer- ti, dummodò materia ædificiorũ ponatur in alia Ecclesia. Quando autè Ecclesia sæcularis auctoritate Papæ, aut Episcopi efficitur Regularis, fieri debet absq; præiudicio clericorũ, seu Beneficiorũ ipsius Ecclesiæ, priuilegiũ enim Papæ non datur cũ præiudicio tertij, *c. penult. de Eccles. ædificand. cap. Apostolica, de donat.* Ita intelligenda est quædam Bulla Sixti III. pro Carmelitis, *ibid. art. 5.* De quo P. Miran. tom. 1. Man. q. 34. art. 42. Portel in addit. ad dubia verb. monasteriũ, num. 3. Suar. tom. 1. de Reli- gione, lib. 3. capit. 8. num. 5.

*In Bullar. ora-
culo 55. Leon,
X. & oraculo
34.*

8 Dormitoria, & ædificia monasterij deserti à Fratribus Minoribus cum fundo, seu hereditate pertinent ad fundatorẽ, Ecclesia autem cum Capellis (si ipse fundator expressè sibi non reseruauit dominium) pertinet ad Ecclesiam Romanã, vt expressè determinat Nicolaus III. in cap. existit, *qui seminat, de verborum significat.* & ita Syndicus Apostolicus, vel Prouincialis de consensu ipsius, & Conuentus, ac Diffinitorij potest dare ius patronatus successoribus ipsius fundatoris, hoc enim cedit in utilita- tem Fratrum, qui ostendentes se gratos benefactoribus alios alliciunt, & deuotos reddunt ad ædificandum pro ipsis, argumento cuiusdam Decreti Tridentini circa ius patronatus laicorum permitentis, vt dignus tantum præsentetur à patrono, vt sic alij ex hoc priuilegio ad alia maio- ra munera Ecclesiastica conferenda prouocentur. Priuilegium autem Leonis X. & aliorum Pontificum non intelligitur de Ecclesijs monaste- riorum fundatis ab aliquo reseruante sibi dominium earundem, vt Patrono, non enim Pontifici licet, nec præsumitur concedere mutatio- nem dictarum Ecclesiarũ in præiudicium tertij, *ibid. art. 6.* De quo Cor- dub. super Regulam Fratrum Minorum cap. 4. quæst. 16. puncto 2. & ca- pit. 6. quæst. 5. Garcia de beneficijs 5. part. cap. 8. num. 87. Idem docent P. Miranda supra artic. 2. Portel in dubijs dict. verb. Monasterium, n. 8.

*Trident. sess.
24. cap. 18. de
reform.*

9 Priuilegium de ædificando ad libitum voluntatis, & absq; licen- tia Ordinarij, hoc est, si libuerit, & quando libuerit, non amittitur per non usum decennij, maximè si per id temporis nulla sit oblata occasio ædificandi monasteriũ, *ibi. a. 7.* De quo Mandos. de priuilegijs ad instar. glossa 15. nu. 14. Panorm. in cap. vt priuilegia, vbi Abbas, num. 4. de priuileg. Idem docet Miranda, tom. 1. quæst. 3. art. 31.

10. Mendicantes possunt ædificare de nouo absque metu excommunicationis positæ in *Clem. cupientes. de panis.* quando domus, seu Conuentus eorum corruunt remanente dominio soli apud ipsos: secus si defuerit esse de eorum dominio, & habitatione, & postea nouo iure acquirant illud. Item possunt antiquo ædificio aliquid de nouo addere, vel mutare in totum Conuentum ad commodiorem locum propter sanitatem. *ibid. art. 8.* De quo Baptista de Salis in Summa titul. excommunicatio. 1. excomm. 44. Platea de excommunic. §. 1. de Relig. Mendicantibus. Idem docet P. Miranda sup. art. 5. Suarez de censur. disp. 23. sect. 5. num. 33. 34. & 35.

11. Præceptum de impendendo dimidium fructuum, seu reddituum monasterij in ædificationem, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, debet intelligi, quando ad eum statum deuenit, in quo post honestam, & commodam sustentationem monachorum aliqua pars superest, quæ impendatur argumento, *l. Diuus, & l. in condemnatione, ff. de regulis iuris.* Auctor *ibi. art. 9.* Cætera videt infra de Monasterijs. Ad quod glossa in dict. *cap. in condemnatione,* & Decium in dict. *l. Diuus, num. 7.*

RESOLVTIO LVI.

De Ecclesiarum Regularium immunitate.

Exod. 21. n. 13
3. Reg. 1. n. 50
Eccl. 2. n. 28.
Numer. 35.

IMMUNITATEM Ecclesiarum à iure Diuino originem dixisse nemo est, qui neget, quæ olim in Testamento veteri, & apud Ethnicos magnis fuit fulcita fauoribus & exemptionum priuilegijs. Quia propter ab Imperatoribus maxime fuit recognita, ac in honore habita, & commendata, à sacris verò Canonibus confirmata. *Toto titul. C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt, cap. definiuit, cap. miror, & sequentibus 17. quæst. 4. cap. inter alia, de immunitate Ecclesie,* & sub grauissimis pœnis obseruari inuolabiliter præceptum est, vt ex pluribus Pontificum Decretis, & Concilio Tridentino constat. *Tom. 2. q. 50. art. 1.* De quo Couar. 2. variar. cap. 20. Nauar. in *cap. nouit,* notab. 3. num. 52. *de indic. Farinacius in Praxi Crim. quæst. 8. num. 2.* Garcia de nobilitat. glossa 5. Ad quod multa tradit Suarez, *tom. 1. de Religion. lib. 3. cap. 8. num. 9. & seqq.*

Trid. sess. 25.
cap. 23. de re-
form.

In Bullar. Bu-
lla 3. & 8. Cle-
ment. 4.

2. Per Bullam Clementis Quarti, apud Bullarium præsumptuose effringentes Ecclesias, aut monasteria Fratrum Minorum, aut in illis dâabilem violentiam, etiam occulte exercentes incurrunt ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam, iuxta *cap. conquæstis, de sentent. excommunicat. cap. si quis antiquitus, cap. miror 17. quæst. 4.* à qua possunt absolui tantum à Conseruatoribus Ordinis, vel etiam à prælatis quoad forum conscientie tantum ex Leone X. apud Bullarium inter viuæ vo-

eis oracula. In quam excommunicationem incidunt etiam, qui effugerint, vel efoderint parietem, aut fores, diruerint feras, vel ingressum sibi parauerint in dictas Ecclesias, & Monasteria, impellendo, aut alio quouis violento modo, sed non comprehendit eos, qui ius habent ad querendum Reum, non verò capiendum, nam consequenter habent etiam ius ad remouendum omnia, quæ impediunt talem inquisitionem, *ibid. art. 2. De quo Syluest. excommunicatio 7. casu 8. Nauar. cap. 27. num. 9. Soro in 4. dist. 2. quæst. 2 1. art. 2. §. his constitutis, Abbas, & Ancharan. in capit. 1. de immunitat. Ecclesiar. colu. 1. Ad quod etiam vidè Suarez de censuris disp. 22. sect. 2. à num. 4. vsque ad 14. & d. cap. 8. de Religione, numer. 3.*

3 Indicibus sæcularibus nullo modo licèt extrahere ab Ecclesia delinquentes, nisi de licentia speciali Episcopi, aut eius Officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ, & casu quod extrahatur reponèdi, seu custodiendi sunt apud carcerem Curie Ecclesiasticæ, nec vlllo modo sæculari tradendi, donec cognita causa compertum sit, delictum esse de priuantibus immunitate Ecclesiastica, secus incurrunt in censuras, & poenas ipso facto impositas violatoribus Ecclesiasticæ libertatis per declarationem Gregorij XIV. in sua Constitutione moderatoria cuiusdã Bullæ Sixti V. contra Bannitos. Crimina verò priuantia immunitate Ecclesiæ sunt latrocinium publicum, viarum grassatio nocturna agrorum de populatio Ecclesia, vel eius cæmeterio *cap. vltim. de immunit. Ecclesiar. occisio proditoria, cap. 1. de homicidio. Assassinator, Hæresis, & crimen læsæ Maiestatis, in quibus iudices sæculares licitè possunt extrahere Reos ab Ecclesia modo supra posito, id est cū licentia Episcopi, aut eius officialis, ex eodem Gregor. XIV. aliàs iniuste extractus iuste potest se defendere, imò & ministri Ecclesiæ possunt eum eripere de manibus potestatis sæcularis secundum aliquos, dummodò manifestè constet iniuste extrahi de Ecclesia, vel damnum est irreparabile, seu periculum in mora: secus si res est in dubio, tunc enim non licèt resistere vi, & armis, sed tantum gladio Ecclesiæ, nempe excommunicationibus, & censuris, quæ ad hoc conceduntur Ecclesiasticis, non verò ensibus, & gladijs materialibus, vt habetur in Tridentina Synodo, *ibid. art. 3. De quo Gomez lib. 3. Trid. sess. 25. variar. cap. 3. num. 21. in fine, Mexia in apparatu legis Toleti 11. fundam. cap. 3. de ref. part. 2. num. 24. Azened. in l. 3. titul. 2. num. 27. lib. 1. Compil.**

Ad quod vidè tradita à Suarez, tom. 1. de Religione lib. 4. capit. 11. num. 4. & sequentibus & cap. 13. num. 5. & sequentibus, & à Portel verbo immunitas Ecclesiæ, num. 10. & sequentibus. Vbi ad hoc adducit quandam legem Regiam Portugalliæ satis piam in ordinat. lib. 2. titul. 5. in qua præcipitur, vt antequam extrahatur delinquens ab Ecclesia, casu quo non gaudeat eius immunitate, fiat processus summarius, ad videndum, an gaudeat tali priuilegio immunitatis, vocato ad id Rectore,

vel Vicario Episcopi, vt examinet delictum, & processum, & secundum ipsius, & iudicis secularis iudicium decretum concorditer fiat. Quod vellem (inquit præcatus Portel) melius obseruari à ministris iustitiæ, qui monasteria ingrediuntur, inconsulto aliquando prælato, imò septa saltantes, quod neque Papa, neque rex permittit.

4. Consuetudo etiam immemorialis contra immunitatem Ecclesiæ, vel ei onerosa non valet, vt deducitur *ex cap. 1. & cap. nouerit, & cap. grauem, de sentent. excommun.* nisi sit parum præiudicialis, aut contra aliquod speciale priuilegium concessum Monasterijs. Vnde consuetudine quadraginta annorum potest admitti, vt v. g. quarta funeralium Ecclesiæ Parochiali soluatur à Religiosis contra eorum priuilegia, ex mente Tridentini Concilij, ibidem in principio. De quo Syluest. verb. immunitas, num. 2. & 4. Humada in Scholijis ad gloss. part. 1. titul. 2. part. 7. gloss. 6. num. 3. Gomez d. lib. 3. varia. cap. 1. num. 52. Abb. in dicto cap. 1. de consuetudine.

Trident. Sess.
25. cap. 13.
de reform.

5. Clerici & Monachi, non gaudent immunitate Ecclesiæ, etiã post degradatione, & verbalem in sententia traditionem Curia seculari. Vnde in ab Ecclesia extrahantur, ad illã non sunt restituendi, criminosi enim clerici degradatione, & relaxatione potestati seculari digni, vt v. g. Sodomitæ non debent gaudere immunitate Ecclesiæ ob criminis enormitatem, imò & laicis huius nefandi criminis reis talis immunitas non patrocinaur, secundum aliquos, in quo consuetudini standum est. *Ibid. art. 4.* De quo Abb. in *cap. inter alia, de immunit. Eccles.* Couar. 2. variar. cap. 20. num. 16. & cap. 26. nu. 8. & 9. Salzedo in Pract. Crimin. cap. 115. Iulius Clarus in Pract. Crim. §. fin. quæstion. 30. num. 12. & 16.

Idem post Nauar. in Manu. capit. 25. numer. 21. & 22. & alios plures docet Suarez vbi sup. capit. 10. num. 5. & sequentibus, vbi num. 7. id limitat, vt procedat in clerico respectu Ecclesiasticis iudicis, non laici, casu quo possit manus iniicere in clericum, vbi gratia, minorem non beneficium, neque tonsuram, & habitum gestantem, iuxta Tridentin. session. 23. capit. 6. Vnde obiter colligit, num. 8. in fine, etiam laicos in his, in quibus possunt ab Ecclesiasticis iudicibus corripri, non gaudere, immunitate Ecclesiæ, quæ non conceditur aduersus ipsam Ecclesiam, seu potestatem eius.

Trident. Sess.
25. cap. 6. de
Reform.

6. Iudex securitatis fidem promissam tenetur adimplere, & reducere delinquentem ad Ecclesiam, si eius delictum non priuabat tali immunitate: Religiosi autem tradentes non sunt immunes ab irregularitate, morte Rei secuta, saltem in foro exteriori, operi enim illicitæ operam dedisse creduntur priuando Reum Ecclesia libertate, qua iuste fruebatur, & in qua protegi tenebatur. Et à fortiori idem dicendum est, casu, quo delinquentem indignum Ecclesiæ immunitate, ad ipsam reducere iudex non obligatur, quia scire debebant Religiosi ipsi tunc minimè fore, nec debere fidem seruandam, nisi tanta esset iudicis fama bonitatis;

bonitatis, & veritatis, ac Religioforum sinceritas, vt à culpa, ac proinde ab irregularitate immunes censeantur. *ibidem articul. 5. De quo Gomez lib. 3. variar. cap. 12. num. 7. Couar. 1. variar. cap. 2. nu. 16. Vi lè Suarez d. cap. 13. nu. 2. & seqq.*

7 Monasteria, & omnia contenta intra ambitum seu ipsorum clausuram gaudent immunitate Ecclesiæ, imò & Grangiarum monasteriorum, sicut & atria Ecclesiarum, *capit. vltima de immunitate Ecclesiæ, capit. id constitutum 17. quæstion. 4. ex priuilegio Eugenij III. pro Cisterciensibus, & habetur in Compendio Cister. titul. Grangiar. §. 2. & in Compend. Societ. verbo immunitas, §. 2. Ita vt inde extrahentes aliquem, vel violentiam dictis locis facientes incidant in excommunicationem Papalem Leonis X. de qua supra numero 2. Tom. 2. quæst. 75. art. 2.*

De quo Portel verbo Ecclesiæ immunitas, num. 9. & sequentibus; Suarez vbi supr. capit. 9. & num. 1. & sequentibus, vbi numer. 2. resoluit, etiam Ecclesiã non consecratam, nec benedictam, si obsequijs Diuinis dedicata sit, & in ea diuina mysteria celebrentur, eodem priuilegio immunitatis frui, *ex capit. Ecclesiæ de immunitat. Ecclesiarum.*

An autem Commendatarij Militares gaudeant immunitate Ecclesiæ, & in quibus casibus. Vidè tom. 2. quæst. 62. art. 13. vsque ad 18. & nos diximus supra de Commendatarijs. n. 1. 2. & 3.

8 Raptores virginum secundum aliquos non gaudent hac immunitate Ecclesiæ, in quo standum est consuetudini receptæ, quæ derogatiuri, quod illis super hoc fauet, nam hoc crimen potest dici latrocinium famosum, famosus autem latronibus non conceditur talis immunitas Ecclesiæ, vt habetur expressè in *capit. inter alia, de immunitatis Ecclesiæ, & in lege Regia Portugalliæ libr. 2. ordinat. titul. 5. §. 4. Addit. Summæ tomo 3. capit. 203. num. 10. De quo Couarruias in Rubrica de testament. capit. 20. numer. 8. Suarez 1. tom. de Religione lib. 3. c. 11. num. 17. D. Thom. 22. quæst. 66. art. 4. ad tertium.*

Vidè ad hoc *capit. de raptoribus 36. quæstion. 1. Authent. de mandatis Principum, §. neque autem, & §. sed neque, quam authenticam per dictum capit. de raptoribus, esse derogatam dicit Angel. nu. 17. & Sylues. verb. immunitas, 3. quæst. 2. licet oppositum teneat Anchar.*

in dict. capit. inter alia, & Hipolit. in l. vnic.

C. de raptoribus, & sequitur Couarruias loco ibi citato.

(. . .)

RESOLVTIO LVII.

De eiectis, seu expulsis à Religione.

MINISTER Generalis apud Minores potest per se ipsum duntaxat, & Prouincialis con consensu Capituli, seu Diffinitorij eicere ab Ordine, & habitu spoliare incorrigibiles, ex concessione Alexandri VI. ad quod S.

D. Bonau. sup. Regul. q. 14.

Bonauentura super Regulam quæst. 14. tria requirit, saltem in foro conscientie. Primum, quod eorum delicta sint notoria, etiam secularibus. Secundum, quod suo prauo exemplo noceant alijs Fratribus. Tertium, quod probetur eorum incorrigibilitas. Ille verò dicitur incorrigibilis apud nos Minores per statuta Ordinis, qui ter iuridicè fuit conuictus de eodem, vel diuersis criminibus grauibus, vt de trina apostasia, & punitus non est emmendatus: vnde post trinam iuridicam correctionem iterum apostatans potest expelli à Religione: imò per Tridentinum decretum, si per annum obstinato animo spernens Ecclesiasticam censuram excommunicationis perseueret in Apostasia, tanquam de fide suspectus puniri potest, *tom. 1. quæst. 30. art. 14.* ¶ De quo videantur D. Tho. quodlib. 12. artic. vlt. D. Bonauen. dicta quæst. 14. D. Antoninus 3. part. tit. 16. cap. 4. in fine, Syluest. verb. Religio 6. quæst. vlt. & verb. Abbas, quæst. 3. num. 6. Nauar. comment. 2. num. 33. de Regular. & lib. 3. conf. 50. num. 1. in 1. edit. & in 2. conf. 77. num. 1. de Regular. & alij plures quos plena manu refert Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 9. num. 3. vbi resoluit per ius commune in *e. c. ad monasterium, cap. final. de statu monach. & cap. resecanda, 24. q. 3.* habere, potestatem Religiones expellendi Religiosos incorrigibiles.

Trid. sess. 25. c. 3. in fine. de reform.

2. Licet incorrigibilis de iure iuxta præfacta statuta Ordinis sit ille, qui ter de criminibus grauibus fuit punitus, & non emmendatus, potest tamè quis incorrigibilis de facto iudicari ad effectum expellendi illum à Religione, quando in vna eadèq; apostasia, & intra Religionem commisit alia crimina grauius grauisimisque circumstantijs circumdata sine aliqua spe correctionis: sicut enim clericus incorrigibilis iudicatur ad effectum tradendi eum brachio seculari post degradationem, eo tantum, quia eius grauius crimina bis fuerunt punita, nec fuit emmendatus, ex quadam declaratione Parlamenti Parisiensis, & innuitur, in *c. c. non ab homine, de iudicij*, sita à fortiori iudicari debet incorrigibilis Religiosus, vt à Religione expellatur (quæ non censetur tam grauis poena sicut degradatio & traditio clerici potestati seculari) *ibid. art. 15.* De quo Iul. Clar. in pract. Crim. q. 36. n. 34. Salzed. in Pract. c. 140. §. incorrigibilis, Syluest. verb. Abbas, nu. 6. ¶ Quis sit dicendus incorrigibilis stado in iure communi, tradunt Abbas in *d. c. non ab homine*, n. 30. Mayol. lib. 5. de irregul. c. 26. nu. 4. Sayr. de censur. lib. 9. capit. 21. numer. 37. Grassis 1. part. decisionum lib. 2. cap. 24. nu. 19. & illis citatis Sanchez vbi supra nu. 4. vbi resoluit tripliciter dici aliquem incorri-

incorrigibilem. Primo quando in criminibus perpetratis perseverat, etiam si committat alia crimina dissimilia idest, non æquè graua, licet verius esse, addat, vt sint similia, seu æquè grauiã, aut grauiora per *cap. vt fama, de sentent. excommunic. ibi, ad similia, vel peiora facile laborètur.* Secundo, si ter monitus non desistit. Tertio, si assignatum locum pœnitentiæ deserat fugiendo.

3 Prælati volentes eijcere incorrigibiles, & delinquentes à Religione virtute bullæ Alexandri VI. tenentur sequi consensum seniorum, & Patrum, vt in illa continetur, virtute tamen concessionis Pij V. factæ Ordini Diui Hieronymi non tenentur illud sequi, cum de eorum consilio tantum, & non de eorum consensu præcipiantur facere, nisi prælati eijcientes sint Generales, quibus per se ipsos duntaxat datur libera facultas eijciendi ab Alexandro Sexto, vt in superioribus iam dictum est. *Ibid. art. 16. & 17. De quo D. Thom. 1. 2. quæst. 92. art. 2. ad secundum. Cardin. Paleotus de sacri Confessorij consultat. 1. p. quæst. 3. art. 1. pag. 119. & 20.*

Pro quo nota, quod Moniales superbæ, & rebelles, possunt per prælatos à Religione expelli per quamdam singularem concessionem Innocentij III. factam Cisterciensibus apud Bullarium.

*Bullar. Bullæ
27. Innot. 4.*

De quo vide Sanchez lib. 6. decalogi cap. 9. num. 6. vbi consulit ne id fiat in consulto Pontifice Romano, vel eius Nuncio, eo quod sit res noua, & inusitata, & non modicum scandalum afferret, ac ansam præberet Monialibus multis fingendi se incorrigibiles, vt à monasterio expellantur.

Sed nunc nouissimè ex speciali D. N. S. Urbani VIII. facultate facta Congregatio Cardinalium decreuit: vt in posterum è Religionibus nullus legitimè professus eijci possit, nisi sit verè incorrigibilis: verè autem incorrigibilis minimè censetur, nisi non solum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublati hæc in parte statutis, & constitutionibus cuiuscunque Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis, verum etiam vnus anni spatium in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus. Flapso autem anno si nihilominus non resipuerit, ne contagio ne pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantum, de consilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in singulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus: tuncque non nisi instructo secundum eorum stylium, & constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad sacrorum Canonum præscriptum. Sic verò eiecti, quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint, proindeque Generalis illicò expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterù sacra Congregatio Religionum superiores serio ad-

Nouum decretum sacre Congregat.

monet, ac per Iesu Christi viscera obtestatur, vt memores paternæ charitatis, & mansuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquât, vt lucrentur animas fratrum suorum ferè in profundum malorum delapsas, antequam grauissimum, atque extremum expulsionis remediû experiantur. Hæc sacra Congregatio. Quæ quidem ex originali, seu transumpto authenticò impressio Romæ apud typographiam Apostolicam, anno Domini 1624. fideliter propria manu transcripsi.

Ex quibus deducitur attentò hoc decreto non posse homine ad triremes relegari aliquem Religiosum, nisi per Generalem Ordinis de assensu dictorum sex Patrum, temper enim hanc pœnam grauissimam antecedere solet priuatio habitus, & expulsio ab Ordine.

4. Religiosus homicida pœna expulsionis à Religione puniri potest, cum hoc crimen sit de numero eorum, cui in sæculo pœna capitis infligitur, iuxta dictam Constitutionem Pij V. Sed id non debet executioni mandari, saltem in foro animæ, nisi homicidium sit notorium, & delinquens incorrigibilis appareat. Nec etiam tali pœna expulsionis plecti debet religiosus pro omni delicto, cui apud sæculares pœna capitalis correspondet: nam extrahere condemnatum ad mortem de manibus ministrorum iustitiæ similis pœna capitis à lege ciuili imposita est, nec tamen decet tam graui pœna expulsionis Religiosum ob id puniri, cum vt plurimum id ex nimia pietate fieri contingat, & idem iudicium est desimilibus. *ibid. art. 18. & nos diximus supra resolut. 48. num. 28. De quo Plaza lib. 1. de delictis cap. 28. nu. 7. Iulius Clarus in pract. crimin. quæst. 68. num. 10.*

5. Item à Religione expelli potest sodomita post cæremonialem combustionem in eo expletam, vt apud Regulares solet fieri, vel ad triremes relegari, dummodò huic vitio sit assuefactus, nec appareant signa pœnitentiæ, vt conijcitur ex quadam cõstitutione Pij V. contra hoc vitium nefandum exercentes, de qua supra resolut. 48. num. 22. Vnde si non assuecat, & pœnitens appareat, ex æquitate, & pietate non est tali pœna irulcandus. Sed hoc crimen attentans non debet expelli, licet pœna combustionis cæremonialis videatur dignus. *ibid. art. 19. De quo Nauar. cap. 27. num. 249.*

6. Iustè, & iuridicè à Religione semel expulsi non tenentur ad ea, quæ extra ordinem seruari non possunt, puta ad votum paupertatis, & obedientiæ, si quidem Conuentus eos non alit, nec alteri extra ordinè obedire vouerunt. Vnde ad castitatem, & ad horas Canonicas recitandas, etiam sacris non insigniti, & ad ieiunia sub præcepto Regulæ contenta, & ad alia similia præcepta, quæ extra claustrum seruari possunt, omninò obligantur: quia sua culpa eis non debet patrocinari. Non tamen tenentur rogare, vt iterum admittantur ad Religionem, vt in sæculo tuta conscientia maneant, nec procurare, vt in alia recipiãtur, quia iam semel iuridicè sunt eieciti. *ibid. art. 20. & 21. De quo Soto lib. 7. de iustitia*

iustitia quæst. 1. art. 1. & quæst. 7. Molina 2. tract. 2. disp. 104. pa. 798. Nauar. lib. 5. titulo de Regul. conf. 79. & in cap. non dicatis, num. 36. & pe oratione cap. 7. num. 20.

Idem post eundem Nauar. cõment. 2. n. 36. de Regular. & lib. 3. conf. 18. num. 2. in fine, & consil. 64. num. 1. de Regular. Sayro in thesaur. casuum, titulo 2. lib. 6. cap. 9. nu. 26. & post nostrum etiã Auctorem: tradit Sanchez lib. 6. decalogi cap. 9. num. 24. & sequentibus. Qui tamen immeritò non approbat numero 53. limitationem ipsius Auctoris, dum ait, hos eiectos teneri ad præcepta, & ieiunia sub præcepto in regula cõtenta, ad quod confutandum nullam adducit rationem, sed tantum auctoritatem DD. indistinctè loquentium: sed nostræ sententiæ ad hæc Portel verb. eijcere ab ordine num. 5.

Quam adhuc probo ex doctrina ipsius Sancij, nam ille fatetur ibidem num. 54. huiusmodi expulsos non censerì expulsos in perpetuum, sed donec corrigantur, ac idèd teneri se corrigere, & correctos petere, vt iterum admittantur, ergò cum teneantur mores suos corrigere ad hunc effectum, consequenter debent se regulæ, & Regularibus præceptis, quatenus eorum status patitur, conformare. Nec potest dici, eos manere à iugo regulæ liberos, si post correctionem non admittantur, semper enim tenentur instare suis bonis, & ad meliorem frugem redactis moribus, taliter viuendo, vt digni iudicentur, qui iterum admittantur, casu verò quo non admittantur, culpa superiorum eos non admittentium nequaquam eximit ipsos à votis, & præceptis, quibus per professionem se adstrinxerunt, & ad quæ tenerentur si extra Religionem ea vouissent, maximè quando non sunt de pertinentibus merè ad Regularem vitam, & institutum, qualia sunt ieiunia, & similia, quæ vt sæculares seruare possunt. Quare existimo sententiam Sancij habere locum in obseruantijs Regularibus, quæ commodè extra claustrum seruari nequeunt, qualia sunt silentium, vigiliæ, & similia, non verò in ieiunijs, & alijs, ad quæ tenentur ex præcepto regulæ obligante ad reatum mortale, & commodè extra claustrum seruari possunt.

Quod magis confirmo ex cap. ultimo, de Regularibus, vbi statuitur, hos eiectos censuris Ecclesiasticis cogendos esse redire ad Religionem, ergò signum est eos vinculo, suæ professionis adhuc teneri, aliàs ad reditum adstringi nequirent, cum capessere Religionis institutum à quo quispiam liber est, debeat esse voluntarium, vt ipse Sanchez ibidem bene notat num. 30. vbi resoluit huiusmodi expulsos, etiam iustè per sententiam diffinitiuam à Religione absolutos, & habitu priuatos teneri ad Ordinem redire, quando cùque eos admittere superiores vouerint. Tandem, quia hi eiecti veri Religiosi post sententiam expulsionis manent, prælati enim per illam non possunt facere de monacho non monachum: imò & de Pontifice id multi negant, per cap. cum ad monasterium, de statu monachorum, in fine, nisi ex aliqua vrgentissima causa, vt probat idem

Defenditur
sententia
Auctoris.

idem Sanchez ibidem num. 27. ergo sunt in malo statu, quamdiu non procurant seruare suam regulam, prout status eorum patitur, & quamdiu per ipsos steterit, eo quod mores non corrigunt, quo minus admittantur, tenenturque id procurare, nedum à superioribus coacti redire, ex sententia ipsius Sancier dicto num. 30. quod non posset verificari, nisi tales expulsi extra Religionem adhuc manerent ligati vinculo professionis, saltem ad ea quæ commodè possunt seruare, & patitur eorum status. Atque ita huic nostræ sententiæ adhærent Corduba super Regul. cap. 2. quæst. 21. puncto 3. post D. Bonauent. in Regul. quæst. 14. Azor tomo 1. institut. moral. lib. 12. cap. 16. quæst. 4. & quæst. 7. in fine, & quæst. 11. & cap. 17. quæst. 2. Leonardus lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. num. 111. P. Miranda tom. 1. Manual. quæst. 52. art. 5. conclus. 1. P. Portel vbi supra dicto num. 5. P. Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. diff. 39. num. 5. & sequentibus, qui omnes vnanimitè tenent, hos eiectos tãquam veros religiosos votis monasticæ professionis ligatos manere, ad quam pertinent præceptorum in regula contentorum obseruantia.

7 Fratres Minores expulsi ab Ordine pro suis culpis, vel proprio motu egressi non possunt prædicare, nec confessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut Generalis, seu Prouincialium: quod si aliquid contra huiusmodi inhibitionem temerè fuerit attentatum possunt dicti prælati in ipsos sententiam excommunicationis promulgare, ex decreto Innocentij Quarti apud Bullarium. Vnde cum taliter expulsi sint infames, non possent compelli eos iterum admittere, cum ex iure, & constitutione Sixti V. tales infames ob eorum delicta Religionem ingredi prohibeantur. *Ibid. d. art. 21. De quo Lappus ad Federicum consil. 38.*

Idem docet post Azor tomo 1. instit. moral. lib. 12. cap. 17. quæst. 2. & nostrum Auctorem Sanchez vbi supra numer. 32. & concordat P. Miranda dict. quæst. 52. art. 7. vbi tandem concludit, quod casu, quo hos eiectos iterum ad Ordinem recipere conueniat, id debet fieri præcedente Pontificis dispensatione, & quantum ad prohibitionem audiendi confessiones, idem tradit ipse Pat. Miranda ibidem articulo 5. concl. 3.

8 Circa quod aduerte, quod in Capitulo Generali Romæ habito sub Reuerendissimo P. E. Ioanne Ferro anno 1612. statutum est, vt eiecti ab Ordine, & ad trirèmes damnati non possint iterum recipi ad Ordinem, etiam si rogent. Vbi etiam declaratum est, quod censetur expulsus ab ordine qui damnatur ad trirèmes, etiam si in sententia non declaratur expulsio. Sic refert Portel verb. eijcere ab ordine num. 6. De quo etiam Auctor. *Rom. 1. quæst. 23. art. 5.*

9 Item aduerte, quod Dominus Paulus V. anno Domini 1613. die 5. Aprilis concessit Canonicis Regularibus S. Crucis in Conimbria, vt monachos incorrigibiles, vel carceri perpetuo damarent, vel ad tri-

rèmes

*Bullar. bul. 8.
Innocen. 4. &
in Compend.
Mor. verb. A.
postata.*

remes relegarent, & aliter non possent eicere. Quod præcipisse fer-
tur certior factus, plures ex industria fieri inobedientes, & incorrigi-
biles, vt eam ob causam expulsis, à iugo obedientiæ liberarentur manen-
tes apud sæculum, quo in priuilegio possunt communicare aliæ Reli-
giones. Ita refert idem Portel vbi supra num. 4. vbi addit, ita Romæ pra-
dicari, vt putat, audiuisse.

10 Huiusmodi legitimè eiecti à Religione possunt transire ad al-
liam, etiam laxiorem sine licentia superioris eiciens, nam obligatio
extincta per sententiam iuridicam non potest reuiuiscere, nec impedi-
mentum præstare, aut auferte. Pro quo extat quædam concessio Inno-
centij Quarti apud Bullariam, vt possint eiecti, vel egressi de Ordine
Minorum transire ad alios Ordines, præterquam ad Hospitalarios, &
Militares, cum litteris tamen testimonialibus superiorum dicti Ordini-
nis. Quæ inquisitio de litteris testimonialibus cum ponatur vt forma,
& conditio actus faciendi, si non fiat, professio dictorum eiectorum a-
pud Ordinem, ad quam admittuntur, erit irrita. Non potest tamen su-
perior eiciens compellere per sententiam huiusmodi eiectos, vt intra
certum tempus ingrediantur aliam strictiorem Religionem, id enim
metas naturæ voti videtur transgredi, cum vota emittenda in dicta Re-
ligione voluntaria, & libera omninò esse debeant. *Ibidem art. 22. & 23.*
De quo Nauar. lib. 8. de Regularibus consil. 78. & lib. 3. consil. 77. n. 2.

*Bullar. bul. 9.
Innocen. 4. &
bul. 14. Sixti
4. nu. 25. &
in Comp. Mi-
nor. tit. eicere
ab ordine §. 2*

Idem tenent D. Antonin. 3. p. titulo 16. cap. 4. in fin. Nauar. lib. 3.
consil. 51. de Regularibus num. 2. in r. edit. Parassel. in priuileg. Mini-
mor. cap. 39. num. fin. Saâ in Summa verbo, Religio, num. 40. quibus eū
nostro Auctore citatis id ipsum resoluit Sanchez vbi supra num. 36. &
37. vbi num. 39. non approbat sententiam ipsius Auctoris, dum ait pro-
fessionem Fratris Minoris eiecti, in alia Religione sine testimonio suæ
expulsionis non esse validam, & ad hoc adducit, seu citat locum in sum-
ma eiusdem et tomo 2. cap. 6. vbi oppositum videtur sentire. Sed re-
uertitur ibi (si attentè legatur) loquitur attento iure communi, & de pro-
fessione eiecti Fratris, qui non sit Minorita: nam de isto nihil dicit, sed
resoluendum remittit ad præsens dicto art. 22. Vbi attenda dicta Bulla
Innocentij III. requiritentis pro forma actus faciendi dictum testimo-
nium expulsionis, resoluit non valere talem professionem se cūs emis-
sam, & clarè colligitur ex verbis Pontificis ibi: *Districtius inhibentes, ne ta-
les aliter ad alium Ordinem transire, vel aliqui eos recipere, seu retinere præsu-
mant absque licentia Sedis Apostolica speciali faciente de presentibus mentione.*
Et in simili de eo, cui data est potestas faciendi aliquid adiecta certa
forma, & illam non seruat, resoluit per Glossam singularem in *Clemen-
tina r. verb. inhibentes*, & per textum ad idem ferè expressum in *cap. pro-
uida*, ibi, *inquisitione præfata omisa. de electi. r. 6.* Felin. in *cap. ex parte col. 4.
de constitut.* Quantum verò ad id, quod vltimo diximus, nempe, non pos-
se prælatos compellere hos eiectos, vt ad aliam Religionem transeant,

*Tuetur sen-
tentia Au-
ctoris.*

idem tenet ipse Sanchez ibidem num. 42. subdens num. 43. posse sub eâ conditione eijcere, qua non pleta eos sic eiectos teneri ad priorem Religionem redire, & sic seruari in praxi apud Societatem Iesu asserit.

11 Cum istis expulsis à Religione debent dispensare prælati ante expulsionem per priuilegia Ordinis, vt ad maiores ordines ascendant, vel in promotis ministrare possint. Episcopi verò, quibus subduntur, possunt etiâ cum eisdem dispensare in casibus ab ipsis dispensabilibus, ipsosque ordinare ad titulum beneficij, vel patrimonij certiores facti de alijs ordinibus in Religione ritè susceptis. An autem Episcopo originis, an de micilij subijci debeant tales expulsis à Religione? Tenendum est posse cuiunque eorum se subdere, quidquid dicant aliqui, interim tamen non subduntur alicui, Papa est eorum Ordinarius. Vnde si à vita tunc descendant, bona per ipsos quæ sita pertinent ad Cameram Apostolicam non inie spoliatorum: imò cum non possint testari de suis bonis sicut alij clerici sæculares, omnia relicta applicanda esse Sedi Apostolicæ nomine spoliatorum videtur, ex Gregorio XIII. in sua Constitutione superius relata. *Ibid. art. 24. 25. & 26.* De quo Nauar. lib. 3. titulo de Regularibus consil. 84. & in *cap. non dicatis* nu. 42. Molina 2. 2. tract. 2. dist. 140. pag. 768.

Idem ferè docet quantum ad dispensationem per Episcopum faciendam Sanchez vbi supra nu. 59. & citat etiam Nau. lib. 1. consil. 9. tit. de aetate & qualitate, in 1. edit. & quantum ad bona eorum expulserum relicta, quæ tanquam spolia pertinent ad Cameram Apostolicam, idem tenet Portel in addit. ad dubia verb. bona num. 1. & verb. eijcere ab ordine num. 3. & 4. & nos diximus supra resolution. 11. num. 31. & quod non possint testari, docet Sanchez supra num. 46.

12 Huiusmodi expulsis debent vti habitu clericali suo ordini conuenienti sine vlla dispensatione Papæ. Qui etiam tradi possunt brachio sæculari post depositionem, seu degradationem, vt vltimo supplicio puniantur, sed id non debet fieri, nisi à iudicibus Ecclesiasticis, vel sæcularibus auctoritatem Apostolicam ad id habentibus, nam Regularibus tantum conceditur, vt possint ad exilium, vel ad triremes condemnari. *Ibid. art. 8.* De quo Nauar. in *cap. nullâ* n. 18. q. 2. & n. 52. Duaren. lib. 2. de sacr. Eccles. myst. c. 3. Iul. Clar. in praxi crim. §. fin. quæst. 70.

Idem docet loquendo de vsu habitus clericalis, idem Nauar. comment. 2. num. 36. de Regular. & lib. 3. consil. 51. num. 2. de Regularibus in 1. edit. & consil. 78. num. 2. in 2. edit. Azor tomo 1. instur. moral. lib. 12. cap. 16. quæst. 13. Leonard. lib. 2. de iustitia cap. 41. num. 112. & illis citatis Sanchez vbi supra num. 55.

13 Quod si tales expulsis ad Religionem iterum recipiantur, non tenentur de nouo profiteri, cum ratio, & mens Tridentini Concilij in ipsis cesset, sed non debent ad eundem locum, & gradum, quo antea fruebantur, restitui, non enim decet decedentes à Religione veteranos

Trident. sess. 25. ca. 15. de Regul.

præce;

præcedere Religiosos, qui semper in amore fraternitatis, & iugo obedientiæ perstantes Domino famulatum præstarunt. *Ibidem. art. 29.* Idè docet Sanchez, ubi supra n. 33, qui aliquid de hoc indecisum se præbeat Nuar. lib. 3, conf. 64, in fin. de Regul. in 1. edit. & in 2. conf. 80. fin.

14 Licet attento iure communi restitutio degradatorum, & solèmniter expulsorum à Religione sit reseruata Sedi Apostolicæ, nec sine dispensatione Papæ possint iterum ad Ordinem admitti, vt de clericis solemniter degradatis dicitur *cap. idè el 1*, ubi glossa, & *cap. idè el 2. cau sa 2. quæst. 6.* consuetudine tamen, quæ dat iurisdictionem, receptum est apud Minores, & Prædicatores, vt Prælati Generales ipsos possint admittere, si ad cor reuersi humiliter id petant absque eo, quod ad Papam recurratur. Quod intellige casu, quo eiectus non sit damnatus ad triremes: nam si est ad eas damnatus, minimè potest ad Ordinem recipi, etiam si roget, ex statuto generali Romæ edito, de quo supra num. 8. *Tom. 1. quæst. 23. art. 5. & in addit. Summa tomo 3. cap. 99. num. 6.*

Idem docet P. M. randa tomo 2. Man. quæst. 7. art. 7. ubi tradit *ca. final de Regular. & cap. cum ad monasterium, de Statu Monachorum*, esse intelligenda de eiectis verbaliter, & non solemniter (vt fieri eo tempore solebat) quos ibi præcipitur, à prælatis annuatim requiri, & ad Religionem reduci, non verò de eiectis solemniter per sententiam definitiuam, vt nunc fieri solet, & ad finem articuli refert quoddam Ordinis nostri statutum Tolet. cap. 6. §. de incorrigibilibus, ubi semel ab Ordine eiectus iterum ad eundem assumi prohibetur, & quandam constitutionem Sixti V. qua deputauit tres S. R. E. Cardinales super causis eiectorum Fratrum, sublata omnibus alijs auctoritate aliter iudicandi, quod certè denotat, reseruatum manere hunc casum Sedi Apostolicæ.

Resolutio cuiusdam casus consulti apud Salmanticenses.

15 Quidam Religiosus professus Mendicantiũ fuit expulsus à Religione, & habitu spoliatus ob graua crimina tali pœna digna, & ad triremes perpetuò relegatus, fugiensq; è carcere accessit ad Nunciũ Apostolicum, reclamando se nõ esse religiosum, à quo per sententiam definitiuã declarata est eius professio nulla, eò quod ligatus existeret quodam ex impedimentis positis in constitutione Sixti V. sicq; declaratus non Religiosus obrinuit Canonicatum in quadam Ecclesia Cathedrali. Quaritur igitur, an talis præbendæ collatio ei facta valeat, faciatque fructus suos absque dispensatione Sedis Apostolicæ, & tandem an sententia Nuncij valida sit?

Pro quo enodando supponendum est, quod monachus professus est incapax cuiuscunque beneficij simplicis sæcularis, etiam Canonicatus in Ecclesia Cathedrali, *cap. in noua 16. quæst. 7. cap. Monachus 16. quæst. 1. cap. super eo, de Regul. text. à contrario sensu in cap. quod Dei timorem de stat. mo-*

Frid. Sess. 14.
capit. 10. de
Reformat.

nachor. cap. cum de beneficio 5. de prabend. in 6. Clomen vnica de supplen negligenter. Trident. Seisione 14. cap. 10. de reform. tradunt post antiquiores in dictis iuribus, Selua de benefic. 3. p. q. 70. à. n. 3. Corraf. de sacerdotio 3. p. c. 5. à n. 13. Rebuff. in praxi tit. de dispensat. cum Regulari n. 7. Nauar. comment. 4. de Regularib. n. 23. Couar. c. 2. n. 3. de testam. Gregorius Lopez l. 25. verb. Iglesias tit. 7. p. 1. Azor to. 1. moral. lib. 12. c. 119. q. 13. & to. 2. lib. 6. c. 4. q. 2. 2. Auñt. to. 1. Regul. q. 34. a. 4. & tom. 3. q. 53. a. 2. & plures alij, quos refert, & sequitur Sanch. ad præcepta decalog. lib. 7. c. 29. n. 75. Garcia de benef. 7. p. c. 10. à n. 20. & quamuis collatio motu proprio fiat, non tenet, vt post Cardin. Alexan. & alios refert Stephan. Gratian. 1. to. disceptat. c. 123. n. 10. Sanch. lib. 7. ad præcepta c. 29. n. 83. Neq; adhuc sufficet dispensatio Episcopi, sed erit necessaria Pontificis, citati à Garcia d. c. 10. n. 22. Sanch. d. ca. 29. n. 76. iunctis his, quæ de clausula, motu proprio, tradit li. 8. de mat. disp. 2. 1. à n. 49. adeò vt nec facile à Pontifice impetratur hodiè post Greg. XIII. teste Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. glos. 7. à n. 53. Garcia d. c. 10. n. 33. Quæ resolutio etiam procedit in Religioso expulso à Religione propter crimina, adhuc enim ad votù paupertatis adstringitur, vt docent noster Auctor to. 1. q. 30. art. 24. Soto lib. 7. de iust. q. 1. a. 1. Nauar. comment. 2. de Regulari à n. 33. Molin. tract. 2. disp. 140. n. 34. P. Miran. to. 1. Manual. q. 52. a. 5. latè Sanch. ad præcep. decalog. lib. 6. cap. 9. à n. 24.

Sed hæc non sunt ad rem propositâ, licet enim iste monachus supponatur professus in quadâ Religione ex Medicantibus, & ab ea expulsus ob crimina tali expulsionem digna, ex traditis à nostro Auctore d. to. 1. q. 30. a. 16. & seq. P. Mir. to. 1. q. 52. a. 1. 2. & 8. Virtute tamè sententiæ latæ à Nuncio ipse desijt esse monachus, eo quod incurrisse in cõstitutiones Sixti V. declaratù fuit, in quibus nullæ pronuciatae sunt omnes professiones, ad quæ præcesserunt quædâ crimina, seu defectus, vt constat ex originalibus relatis à nostro Auctore to. 3. q. 54. post a. 6. Sicq; dicendù putò, quod si sententiâ Nücij nõ patitur aliquè defectù nullitatis, ex quo retrahari possit, ex vi illius omninò exèptus, & liber à monachatu manet talis Religiosus, & tãquã clerico saculari optimo iure potuit cõferri dicta præbenda Canoniciatus, ac percõsequens fecit fructus suos. Verù est tamè quod propter crimina patrata in Religione, si interuenit mutilatio mēbri, fit irregularis: imò etiã hoc nõ dato, seu nõ cõmisso, per solã sententiã sui prælati putariui perpetuo eũ dānantē ad t̄remes remāsit infamis, ex qua infamia, cum sit iuris c. 2. S. porrò 3. q. 7. l. infamē 7. ff. de p̄b. l. indic. l. quod ergo 13. S. ex cõpromisso. ff. de his qui notan. infam. Itemq; manet irregularis, c. infamus 6. q. 1. c. qui in aliquo dist. 5. 1. c. testes 2. q. 7. regula. infamibus. in 6. post alios docent Suar. to. 5. de censur. disp. 48. sect. 2. à prin. plures citati à Garcia de benef. 7. p. c. 8. n. 44. Itaq; si antè, vel post obtētũ Canoniciatũ nõ fuit dispensatus à Papa in dictis irregularitatibus, & habilis ad beneficia, facile ex hac via poterit à præbenda priuari, licet enim

enim controuersum sit inter DD. an collatio facta infami, seu criminoso sit nulla ipso iure, vt constat ex disputatis latè à Suarez, tom. 5. disp. 40. sect. 2. à num. 29. Garcia de beneficijs 7. part. capit. 8. à num. 39. nemo tamen negat, per sententiam iudicis irritandam esse huiusmodi collationem priuando eum à perceptione fructuū ipsius, docet Suarez d. disp. 40. sect. 2. num. 35.

Dico secundo, quod hic monachus videtur non posse frui sententia Nunciij, nec illam debere illi patrocinari. Moueor ex Tridentino sessio. 25. cap. 19. de Regularibus, vbi certæ conditiones ponuntur, vt Religiosus professus possit de nullitate professionis reclamare. Prima, vt id fiat intra quinquennium. Secunda, quod causas, quas præderit allegare, deducat coram superiore suo, & Ordinario. Tertia, quod si antea habitum demittat spontè, nullatenus ad quamcunque causam allegandam admittatur, notant Nauar. comment. 4. de Regularibus, num. 73. Auctor 3. tom. quæst. 17. art. 17. Suarez tom. 3. de Religione, lib. 7. cap. 3. num. 11. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 1. Vndè cum hic Religiosus è carcere fugam fecisse dicatur, causasque nullitatis professionis suæ proposuit coram solo Nuncio, videtur non ei profuturam illius sententiam, eo quod non ad fuit persona sui superioris, corā quo tenebatur quoque causas allegare nullitatis suæ professionis, iuxta præfatum Decretum Tridentinum.

Trident. sess.
25. cap. 19. de
Reg.

His tamen non obstantibus existimo ex hoc non esse dicendam inuolidam sententiam Nunciij, nam vt fieret satis intentioni Concilij, sufficiens fuit Religionis citatio, vt coram eius prælato iste causas, quas habebat, proponeret, ipsaque Religio per contradictorium iudicium professionem defenderet. Vndè sententia contra Religionem absentem citatam, & reuuentem comparere valet, ac si præsens esset, l. in peremptorio 71. l. & post edictum 73. l. si Prator 25. ff. de iudic. l. de vnoquoque 47. in fine, ff. de re iudicat. l. properandum, S. sin autem reus, ff. de iudic. capit. prout 4. de dolo, & contuma. faciunt l. cum quærebatur 13. ff. iudicatum solui, l. liberto 31. S. litem, ff. de negot. gestis, tradunt Petrus Gregor. lib. 48. Syntagmat. capit. 3. plenè Sforcia de restit. in integrum 2. p. q. 67. art. 1.

Secundo respondetur, decisionem Tridentini dict. cap. 19. de Regularibus non comprehendere perpetuò inhabiles ad profitendum, sicut proponitur iste monachus per Bullas Sixti V. teste Sanchez de matrim. dict. lib. 7. disp. 37. num. 30. Sicque conditiones requisitæ à Concilio verificari debent in duobus inhabilitatibus, seu impedimentis temporalibus, de quibus agit, quales sunt metus, & defectus legitimæ ætatis, vel alia similis his duobus, vt post Nauarrum rectè docet Sanchez d. disp. 37. num. 32. sic intelligens verba Concilij, ibi, *ex quacunque causa, &c.*

Dico tertio, quod dispensatio Pontificis tantum fuit necessaria ad irregularitates contractas ratione criminum, & infamix iuris soluendas, quæ præcesserunt sententiam Nunciij, non tamen existimo requiri

aliam dispensationem ad faciendum distributiones suas, nam cum per sententiam Nuncij declaratus sit iste non monachus, ex inde tanquam clerico sæculari validè potuit conferri præbenda, ac per consequens ipsæ distributiones tanquam quid accessorium.

Dico quarto, quod iste monachus post sententiam relegationis perpetuæ ad turremes latam à prælato statim expulsus à Religione manens, ex eoq; tempore accedere potuit ad forum Episcopi originarii, cui subijcitur, ex veriori sententia, quâ probat Nau. cõment. 2. de Regularibus, à n. 34. Auctor to. 1. Regul. q. 30. ar. 25. Miranda 1. to. q. 52. art. 4. Sanch. d. lib. 6. ad præcepta, c. 9. n. 28. non ex vi voti emissi in Religione, sed à quâ clericus sæcularis, vt contra Nauarrũ vbi sup. benè docet Molin. to. 1. de iust. disp. 140. nu. 35. Azor to. 1. Moral. lib. 12. c. 16. q. 111. Lessi. lib. 2. de iust. c. 41. n. 114. Sanch. d. lib. 6. c. 9. n. 29. verũ est tamen quod non licuit illi conferre beneficium 500. ducatorum sine dispensatione Papæ ob votum paupertatis, à quo per sententiam non fuit exemptus, vt supra in principio resoluius. Sed quia post sententiam sui prælati emanauit alia sententia Nuncij declarans nullitatem suæ professionis, ex vi huius posterioris redactus fuit ad clericatum sæcularem, & per consequens nõ fuit necessaria dispensatio Põtificis ad obtinendũ beneficium.

Ex quibus omnibus relinquitur, quod Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, in qua iste monachus est in possessione Canonatus difficile ius habet ad obtinendũ per viam, qua prætendit contra huiusmodi Præbendam, nisi ipse negligens extitisset in obtinenda dispensatione super duabus irregularitatibus, quas contraxit. Et omnia supra resoluta nituntur in validitate sententiæ Nuncij, quæ in dubio valida, & recta reputanda est ex *l. res iudicata, ff. de Regul. iur. cum vulgaribus*, nisi contineat aliquam nullitatem, de qua non fuit facta mentio à Consulente.

Poterit item dictum Capitulum alia via agere contra dictum monachũ Canonicũ, procurando scilicet, & rogando prælatum Religionis, vt petat restitutione omisionis, quã habuit, de non agendo ad causam, quo casu, cum ei competat restitutio argumento, *l. ait Prætor 7. §. vit. l. minor, 8. ff. de minori 6. iunctis traditis latè à Caldas, l. si curatorem, v. sua facilitate, à nu. 26. Sfortia de restit. 2. p. q. 67. à nu. 2. & virtute talis restitutionis poterit retractari sententia Nuncij, c. cum ex litteris 5. c. suscitata de restit. in integ. c. 1. eod. tit. in 6. quo facto potest de nouo incipi causa litis super validitate professionis, & in contradictorio iudicio non tam facile obtinebit, nã fortè Nuncius Apostolicus ex falsis probationibus sententiam protulit, quo casu sententia est ipso iure nulla, vt in sententia contra minores lata probat, *l. 1. & 2. c. si tutor, vel curator falsum allegat, §. ultimo, in §. de excusat. tutorũ*, & est expressa apud Lusitanos Ordinatio, lib. 3. tit. 75. in principio, Gama decisione 110. n. 42. & in sententia contra Ecclesiam lata idem docent ex regula c. 1. de in integrum restitutione, Alexand. in *l. Diuus*, nu. 2. Iason, n. 6. ff. de re iudicata, Sfortia de restit. 2. p.*

c. 77. n. 36. aut ad minus vtraq; ſententia poterit retractari per viam reſtitutionis, dicta l. *Diuus. ff. de re iudicata. l. 2. C. ſi ex falſis instrumentis. penultima. C. de tranſactionibus. c. cū venerabilis. de exceptionibus. lex 13. titul. 22. paruta 3. docent magis cōmuniter Doctores cum Bart. in dicta lege, *Diuus.* nu. vltim. Menoch. de arbitrarijs lib. 2. caſu 15. à principio, Caldas in d. l. *ſi curatorem. verb. leſis. num. 165.* Sfortia d. quæ ſt. 78. art. 5. & quæſt. 78. art. 1. Retractata autem, vel nulla declarata dicta ſententia, licet pendente litè tuendus ſit præfatus monachus Canonicus in poſſeſſione præbendæ, ex traditis à Felino ad *capitulum. in noſtra. 3. nu. 44. de Reſcriptis.* Selua de beneficijs 3. p. q. 1. nu. 128. Sanch. lib. 7. ad præcepta Decalogi capitulo vigefiſimo nono, num. octoageſimo quinto, adhuc etiam ſi profeſſio pro valida declaratur, ipſo iure poterit priuari dictus Religioſus Canonicus ſua præbendæ, tanquam monachus, qui ex iure in capax qualiſcunq; beneficij ſæcularis habetur.*

Huic conſultationi, & reſponſo cum omnibus reſolutis ſupra annuerunt, & ſubſcripſerunt plures ex profeſſoribus iuris veruſque apud Salamantienſes. licet res adhuc ſub dubia litè ſit inter præfatos Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, & Monachum in illa Canonicum.

RESOLVTIO LVIII.

De electione prælatorum Regularium.

ELECTIO eſt idoneæ perſonæ ad dignitatem, vel fraternam Societatem ſeruata forma Canonica facta vocatio. Eſtque triplex Prima, per modum ſtrutinij. Secunda, per modum compromiſſi. Tertia, per modum communis inſpirationis. De qua triplici forma electionis mentio ſit in *cap. quia propter. de electione. Aucto. tom. 2. q. 5. art. 2.* De quo D. Thom. 1. 2. quæſt. 13. art. 5. Innocent. in d. c. *quia propter de elect.* Petrus Gregor. Syntagmatum iuris 2. p. cap. 12. 3. nu. 29. Hoſtienſ. & Ioan. Andræas in tit. de electione in 6. Sylueſt. verb. electio 1. nu. 1.

2 Ad ſubſtantiam electionis per ſcrutinium faciendæ trium ſcrutatorum numerus exigitur, ex d. c. *quia propter.* niſi Collegij exiguitas excuſat, tunc enim quomodocunq; fiat electio, tenebit; nec compelli debent electores in hoc caſu procedere per viam compromiſſi. Si verò vnus tantum de collegio inueniatur, ſatis eſt, quod ſuum exprimat cōſenſum, etiam ſine teſtibus protinus eligendo. *ibid. art. 2.* De quo Hoſtienſ. in Summa titul. de electione. §. qualiter, Abb. d. c. *quia propter.* vbi Panormit. & Ioan. Andræas.

Vidè Azortom. 2. inſt. moral. lib. 1. capit. 4. quæſtion. 11. Nauar. lib. 1. conf. 6. de electione num. 4. Sylueſt. verb. electio, 2. q. 4. & poſt eos P.

Miranda

Miranda tom. 2. Manual. quæst. 23. art. 16. & præcipuè artic. 29. vbi lo-
culenter agit de his quæ sunt de essentia electionis per scrutinium.

3 Duplex iusiurandum præbendum est scrutatoribus antequam
ad scrutinium accedant: alterum, quo bonam Synceramque fidem, ac
secretum; alterum, quo probabilitatem, & integritatem in eligendo po-
liceantur. Apud Regulares loco iuramenti imponitur obedientiæ præ-
ceptum. Vota deinde secretò per ordinem exquiruntur, & apud nos
Minores fit per schedulas secretas, iuxta formam Concilij Trident. ses-
sion. 25. cap. 6. de Regul. In negotijs vero grauissimis testes adhiberi
permititur ad remouendam omnem suspicionem, & in electione fa-
cienda per schedulas secretas obfignatas non est necesse, vt scrutato-
res se inuicem scrutentur, antequam ad rem accedant, potestque scru-
tinium vno, vel pluribus diebus continuatis absolui, si opus sit, & defi-
cière aliquo ex scrutatoribus potest alter loco illius subrogari, *tibi. art. 3.*
De quo Biaxius de elector. capit. 24. 25. & 26. part. 3. Cucus lib. 4. maio-
rum institut. titul. de elect. num. 204. vsque 213. Vidè Panorm. in dict.
capit. quia propter, & P. Miranda d. art. 29.

4 In electione suffragia danda sunt pura, & certa, non incerta, aut
ambigua, vel sub conditione, nec sub disiunctiua, *capit. 2. de elect. in 6. li-
cèt autem in Cathedralibus, Collegiatisque Ecclesijs, vel Regularibus
Canonicorum Regularium ius suffragandi tantum competat illis, qui
intra subdiaconatus Ordinem sunt admissi, ex Clem. vt ij quis, de etate &
qualit. Et ex Decreto Concilij Tridentini, hoc tamen non extenditur ad
Fratres Mendicantes, & alios Regulares extra Canonicos Regulares,
nec requirit ætatem viginti duorum annorum. Vndè ordinati ante di-
ctum tempus non ob id priuantur voce, nisi sint suspensi ob susceptio-
nem subdiaconatus ante legitimam ætatem sine dispensatione. Cui
consonat statutum Minorum, vt in electione Guardianorum non ha-
beant votum, nisi sacerdotes, vel sacris insigniti, super quo prælati pos-
sunt dispensare iusta existente causa, cum hæc constitutio non sit extra-
cta ex dicto Decreto Tridentino, sed tantum sit illi conformis, dum mo-
dò dispensandus non sit ex laicis Conuersis, iuxta cap. ex eo, de elect. in 6.
licèt in alijs, vt in receptione nouitiorum illi, sicut & sacris non initiati
vocem habeant, *ibidem art. 4. & 5.* De quo Azor inst. Moral. 2. part. lib. 6.
cap. 14. quæst. 6. §. Item nullus, & quæst. 8.*

Idem docent P. Miranda dict. quæst. 23. art. 17. & art. 8. post Syluest.
verbo electio. 2. quæst. 3. & iterum, electio 1. quæst. 4. Panorm. *capit. 2. de
postulat. prælator.* Idem & Portel, verbo, electio. num. 1. & 16.

Adhuc tamen apud quasdam Prouincias Italiæ consuetudo præ-
scripta contra ius commune obtinuit, vt Fratres Conuersi seu laici nos-
tri Ordinis habeant vocem etiam passiuam in electionibus, siquidem
Guardiani, & Discreti ad capitula creantur, Regulari nostræ speciali pri-
uilegio muniti. *Ibidem in fine.* De quo Bonifacius de Vitalin. in *Clemen. vt*

Trident. sess.
25. cap. 6. de
Regul.

Trid. sess. 22.
cap. 4. de refor-
mat.

hi qui, de etat. & qualitat. Idem docet Portel d. num. 16. dicens sic declaratum fuisse à Cardinalibus, super Tridentino Anno Domini 1573.

5 Absenti legitime impedito licet per procuratorem suffragium suum dare, iuxta d. cap. quia propter, §. illud autem, causam iusti impedimenti, saltem cum iure iurando declarando. Nec hoc est contra Tridentinū Decretum, ita declarante sacra Congregatione Cardinalium, quo tantū tollitur abusus antiquus, quo solebant Præsidentes in Capitulo vota absentium propria auctoritate supplere, substituendo Petrum, v. g. loco talis Prouincialis absentis ad effectum electionis faciendæ in magnū Religionis detrimentum, *ibid.* art. 6.

Ad quod vidè Syluestrum, verbo *electio*, l. 1. q. 3. & Panorm. cum glossa in d. §. illud autem, verb. *venire*, & tradit P. Miranda d. q. 13. art. 7. & faciunt tradita ab Azor tom. 2. inst. moral. lib. 6. capit. 14. q. 7. 5. quæres, Portel supra num. 3.

6 Dum adhuc res integra est, potest quis suffragium semel datum pro vno reuocare, aliumq; eligere ex text. à contrariio sensu in c. *publicatio de electio*. dummodo scrutatores nondum electoribus sese permiscuerint: secus postquam suffragia iam sunt permixta. Et generaliter quāndocumq; ex aliquo vitio electio nulla redditur, etiam iam peracta scriptura, eam de nouo repetere licet, aliumq; eligere, *ibid.* art. 7. De quo Abb. in cap. *unico*, verbo, *ocultis*, vt *Ecclesiastica beneficia*, Cucus lib. 4. maior. instit. tit. de electione, nu. 246. Vidè Syluest. verb. *electio* 2. q. 7. & P. Mirand. sup. ar. 24. qui idem docent.

7 Modus dandi suffragia per vota secreta certior, & tutior quidem est. Vndè Conciliū Tridentinum in omni electione praelatorum vtriusque sexus ita obseruari præcipit, taliter quod singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Apud nos Minores ex constitutione Sixti V. electiones superiorum, aut officialium, vt sunt Discreti ad Capitulum semper debent fieri per schedulas clausas, seu obsignatas, & peracto scrutinio schedulæ, & omnia huiusmodi scripta coram vocalibus comburantur ad maiorem eligentium libertatem, aliàs irritatur totum. Quod in electionibus Monialium non habet locum quoad schedulas obsignatas, sed tantum manent in dispositione Tridentini Decreti disponentis, vt superior quicumque sit non ingrediatur claustra monasterij, sed ante cancellorum fenestellam vota singulorum audiat, vel recipiat, dummodò per vota secreta fiat, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. *ibidem articulo* 8. Idem docent P. Miranda supra artic. 16. & 29. §. quinto, Portel sup. nu. 14.

Sed huic resolutioni opponi videtur tradita ab Auctore in Additio. Summæ tom. 3. cap. 3. num. 12. in fine, vbi resoluit, electionem Abbatissarum S. Claræ irritam esse, si non fiat per schedulas secretas, vt præcipit Sixtus V. quod ex diametro repugnare videtur resolutis ab ipso d. art. 8. vbi expressè affirmat, dictam Constitutionem Sixti V. non habere

*Trid. sess. 25.
c. 6. de Regul.*

*Trid. sess. 25.
c. 6. de Regu.*

*In Bull. Bulla
7. Sixti V. &
orac. 4. Pij V.*

*Trid. sess. 25.
c. 7. de Reg.*

Exponitur,
& illustratur
doctrina Au-
toris.

re locum in electionibus Monialium quoad dictas schedulas obfignatas, sed illas remanere in dispositione Concilij Tridentini in d. cap. 7. de Regularibus. Mihi videtur (liceat meã proferre sententiam) standũ esse sententiã Auctoris dict. art. 8. nam dicta Bulla Sixti V. non loquitur, nisi de electionibus Fratrum Minorum, & non Monialium, vt bene etiam notat Portel in Addit. ad sua dubia, verb. Abbatissa, num. 4. §. ego tamẽ. Vel dato, quod dicta Bulla habeat etiam locum in electionibus Monialium, ibi tantũ præcipitur, vt Abbatissã sint triennales, & quod electio nes sũnt per vota secreta, seu schedulas obfignatas, quantum ad electio nes superiorum, & officialium per ipsos faciendas, quod euidenter videtur per verba ibi posita se referre ad electiones Fratrum, non verò Monialium, quarum Abbatissas decernit ad summum triennales eligi, nullum verbum faciens, quantum attinet ad ipsarum electionem de votis secretis, seu schedulis obfignatis, id enim pro Fratribus tantum innuit (vt videtur) obseruari, vt attente legenti dictam Bullam patebit. Ad quod vidẽ P. Miranda de monialibus, quãst. 7. art. 3.

8 Valet electio per scrutinium facta, etiam si scriba schedulam suffragantis clam manifestauerit sine fraude, & malitia, non obstante præfato Decreto Tridentino de non publicando nomina eligentium, nisi manifestatio suffragij præsumatur fuisse causa talis electionis factæ, aliás mihi me, *ibid. art. 9.* De quo Nauar. lib. 1. tit. de elect. conf. 9. Idem docet P. Miranda vbi sup. art. 19.

9 Electio libera omninò debet esse, adẽd quod facta per metum ipso iure irrita est, per textum reputatum singularem in *cap. vbi periculum §. ceterum, de elect. in 6.* & per Bullam Pij V. Præsides electioni Ministri Prouincialis apud nos Minores, si libertatem eligentium quouis modo impedisse conuictus fuerit, ab officio priuatur, quã pœna priuationis non extenditur ad electiones aliorum prælatorum à Prouinciali, electio tamen nulla erit, *ibid. art. 10.* De quo Nauar. cap. 17. num. 29. & cap. 22. num. 51. & lib. 1. conf. 5. tit. de electione.

Idem docet P. Miranda vbi sup. art. 21. vbi dictam Bullam Pij V. extendit ad electionem aliorum prælatorum à Prouinciali.

10 Electio non potest coarctari ad certum numerum personarum, v. g. ad tres, vel quatuor vocales sine auctoritate Apostolica, secus tanquam non Canonica reputanda est nulla, & irrita, ex statuto Ordinis Tollet. cap. 7. §. de electionibus, in fine, & Præsides incurrit pœnam priuationis positam à Pio V. cum id expressè sit contra libertatem eligentium, & sacros Canones, *cap. cum terra de electio.* Vndẽ si electores alium dignum eligant extra nominatos à Præsidente, electio vtiq̃ue tenebit. Bene tamen potest restringi, & coarctari electio ad certum genus personarum, vt ad solos Guardianos, vel ad certam nationẽ, vt ad Cismòtanos, dũmodò semper dignus eligatur. *ibid. art. 11.* De quo Syluest. verb. electio 1. num. 26. Couar. de Sponsalibus 2. p. c. 3. §. 6. num. 8. & 2.

Idem

Ordin. Tollet.
c. 7. de elect.

Idem docent P. Miranda vbi supra, art. 22. Portel supra n. 4. ad quod videatur Panor. in d. cap. cum terra, num. 4. & in cap. licet, eodem tit. de election. num. 12. & DD. in cap. quod sicut, eodem titulo.

11 Præfident, etiam auctoritate Apostolica munitus neminem potest priuare voce actiua, aut passiua, nisi seruato substantiali ordine iuris, scilicet, quod prius citetur Reus, & detur illi copia processus contra ipsum fulminati ad se defendendum, quia defensio est de iure naturali, quæ nulla clausula, etiam cõmissionis Apostolicæ tollit, iuxta glossam celebrem in Clement. *scilicet de verbor. signific.* Nec valent censura super hoc latæ, tanquã iniusta, illisque in vtroq; foro obedire nõ tenentur Religiosi cessante scandalo, & constando de ipsarum manifesta iniustitia. Vnde electio facta exclusis iniuste quibusdam diætorum vocalium irritanda est a superiore, interim tamen eius nullitas non declaratur, electus virtute illius debet vt verus prælatus obediri, ex traditis à DD. in d. cap. quod sicut, & cap. bonæ memoria 36. de elect. Eo tamen non obstante potest maior pars Capituli ad nouam electionem procedere, iuxta dict. cap. quod sicut, Auctor *ibi. art. 12.* De quo vidè Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæst. 17. num. 8. Beroi. in quæst. famil. 23. num. 6. Rebuf. ad leges Gallicas tit. de sentent. ex com. art. 9. glos. 2. nu. 31.

12 Consuetudo à septem, vel octo annis inducitur, vt etate maiores, & prudentiores habeant tantum vocem in electionibus prælatorum nõ est bona, vtputè quæ sit contra Sacros Canones, cap. ex eo, §. in Ecclesijs de elect. in 6. & contra consuetudinem antiquarum Religionum, in quibus omnes Religiosi simul ac professi sunt videntur admitti ad habendum votum in Capitulo, idq; conuenientius, & securius iudicatur à quibusdam, nisi aliàs consuetudo sit rationalis, & præscripta spatio quadraginta annorum, iuxta cap. final. de consuetud. Auctor, *ibid. art. 13.* De quo Nauar. hb. 1. conf. 2. tit. de consuetudine. Idem docet P. Miranda supra artic. 23.

13 Qui misit in urnam schedulam albam nõ est computandus, nec numerandus inter vota electorum, quia suæ voci videtur renunciaffe, sicut etiam qui exeunt ex loco electionis non computantur in numero suffragantium iuxta cap. cum nobis 19. de elect. Auctor, *ibid. art. 14.* De quo vidè glossam in Clement. quod circa eodem titul. Bonifac. in d. cap. cum nobis. Idem docet P. Mirand. sup. art. 20.

14 Postquam collata fuerint inter se eligentium vota, & constiterit in quem fuerit consensus, vnus nomine omnium protinus, ante quam alij negotio se immisceant, eligit electum, electionem clara voce pronuncians, iuxta cap. sicut, de elect. lib. 6. & cap. cum ab vno, de sentent. & re iudicata. A publicatione verò scrutiniij, vt publicatio impediatur, non potest appellari, nec possunt variare suffragantes publicato scrutinio, compelliq; possunt ad eligendum eum, qui secundum suffragia publicata debet eligi ex cap. publicato, de elect. Vnde valet electio facta post

moram interpositam per malitiam, vel dolum eligentium, vel aliam causam sine fraude electi, non obstante *cap. cum post petitam*, ubi id tenet Panormitan. *de electione*, & in d. *cap. publicato*. Auctor *ibid. art. 15*. De quo Nauar. lib. 1. conf. 11. Cucus lib. 4. maior. instit. tit. de electione, num. 271. Idem docet P. Miranda dicta quæst. 23. artic. 25. & 29. §. tertio decimo.

15 Electio facienda per vota secreta, & in qua est seruanda forma capituli, quia propter, *de electione*, non potest fieri de nocte, nisi aliqua vrgens necessitas ad sit, quo casu nõ nisi cū tribus luminaribus fiat. Vnde electio per compromissi viam facienda, & omnis alia, in qua non est seruanda forma dicti *cap. quia propter*, nullo iure prohibetur fieri de nocte, *ibid. art. 16*. De quo Ripa lib. 2. Respons. cap. 13. num. 4. Cucus vbi supra. num. 25. & DD. in d. *ca. quia propter de electione*.

Idem post Panormitan. in *cap. 1. vt Ecclesiast. benefi.* & Felin. in *cap. consuluit, de offic. de legat.* tenet Nauar. lib. 1. conf. 8. num. 2. de electio. & sequitur P. Miranda vbi sup. art. 11. Portel verb. electio, nu. 5.

16 Ante electionem præcedat missæ celebratio de Spiritu Sancto cum eiusdem inuocatione, cui omnes vocales interfint, qua peracta ad locum designatum actui accedant, & Præsides Capituli ante omnia, vt omnis causa, seu vitium nullitatis tollatur, absoluat omnes ab excommunicatione supplens omnes quoscunque defectus iuris, & facti qualitercunque in electione interuenientes, ex concessione Sixti IIII.

Compend. D. Hier. tit. de electio. Priorū §. 4. 17 Minister Generalis apud Minores eligitur alternatim ex vtraque familia Cismontana, & Ultramontana à solis Prouincialibus, & Custodibus in Capitulo Penthecostes, cuius officium non protenditur ultra sexennium, eoque transacto statim expirat, iuxta Bullam vnionis, & alias constitutiones Apostolicas, nisi aliqua iusta causa superueniat ad prolongandum, qua existente Sedes Apostolica consulenda est, cuius determinationi standum erit, *ibidem artic. 2*. De quo Collector Mend. tit. officia Ordinis, §. 2. Capuccinus, tract. 1. fol. 248. & tract. 13. fol. 229.

18 Qui fuerit in Generalem ritè, & Canonicè electus, & pronunciatus, eo ipso confirmatus censetur à Sede Apostolica, nec eget alia cõfirmatione, vt elare colligitur ex priuilegio Clementis Quarti, quod magnum est, & supra ius commune in *cap. auaritia, de elect. in 6*. Idem cõcessit Eugenius Quartus Ordini Cistercijs, & Paulus III. Societati Iesu, & Eremitis Sancti Augustini. *ibid. art. 3*. De quo Collector Mend. tit. Generalis Ordinis, & Compen. verb. electio. §. 3.

In Bull. Bulla
14. Sixti 4. in
mer. 1.

Vide P. Miranda dict. quæstion. 23. artic. 32. conclusion. 3. qui idem docet, vbi concl. 1. tradit electionem Papæ eo ipso confirmari per *cap.*

in nomine dist. 23. item quando electus est valde remotus, scilicet ultra Italiam ante confirmationem administrare potest in temporalibus, & spiritualibus, non tamen potest alienationem aliquam facere, per *cap. nihil de elect.* & citat Syluest. verb. confirmatio humana electionis q. 1.

19 Mortuo Generali iam non est necessarium recurrere ad Pontificem, sicut olim decreuerat Nicolaus Tertius, sed conuocatis Patribus ad electionem Vicarij Ordinis statim deueniri potest, vt statuta Tolletana determinant. *Ibid. artic. 4.*

Vide P. Miranda vbi supra artic. 10. vbi docet electionem non debere fieri ante sepulturam defuncti prælati, sed non irritari, si defacto fiat, per *cap. bona memoria, el. 2. de electione*, vbi Glossa, verb. *nondum tracto sepultura*, & Syluest. verb. *electio* 1. quæst. 6. circa quod ad maiorem abundantiam habemus speciale priuilegium Clementis III. apud Cöpend. verb. *electio* §. 4.

De electione Commissarij Generalis in Ordine Minorum vide tomo 1. quæst. 51. art. 1. & nos resolimus supra de Commissarijs Ordinis Minorum, resolut. 29. num. 1.

20 Electio Prouincialium apud Minores pertinet ad Capitulum Prouinciale, ex declaratione Clementis V. & eorum confirmatio ad Ministrum Generalem. *Clement. exiui, §. demum, de verbor. significat.* qui etiam de consilio Discretorum Prouinciæ potest electionem indigni irritare, non tamen digni, prætermisso digniore, quidquid sit de peccato eligentium, vt colligitur ex duobus Decretis Tridentini, ipsaq; electio statim deuoluitur ad ipsum superiorem, vel Præsidentem Capituli. Ipsi vero electores scienter eligendo: indignum priuantem potestate eligendi, & electio ipsa est nulla, ex *cap. cum in cunctis, §. clerici sane, de electione*. & Glossa in *cap. Cumana, & cap. quia propter eodem titulo, & cap. perpetuo eodem titulo in 6. cap. cū Quintonensis, & cap. per inquisitionem*, & ex textu singulari in *cap. congregato, extra eodem titulo*. Vnde aduertant electores indignum scienter eligentes se esse participes, & communicantes omnium peccatorum ab ipso indigno in prælatum electo in suo officio commissorū,

Trident. Sess. 7. cap. 3. de re forma. & Sess. 24. cap. 18. de reform.

vt Tridentina Synodus eos admonendo ait. Quod si per vnum diem naturalem vocales in varia placita diuisi eligere prætermittant, Præsides Capituli poterit iuxta iuris dispositionem in dict. *Clementina exiui, §. demum*, quem voluerit secundum Deum libere eligere in Ministerium. Quod etiam in electione Guardianorum per Religiosos Conuentus celebranda, & Abbatissarum locum habere colligitur ex statutis Tolletanis, titulo de electione cap. 7. *Ibidem art. 6.* De quo Couar. in regula, peccatum, 2. p. §. 7. num. 4. & 13. D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. ad tertium, Soto lib. 3. de iustitia quæst. 6. art. 2. conclus. 9. Barbosa in remis. ad dictam Sessionem 24. cap. 18. de reformat. vbi refert casus, in quibus dignus prætermisso digniore potest eligi, & aliter eligentes

Trident. Sess. 24. cap. 1. de Reform.

dignum peccate mortaliter asserit, ex sententia eorum, quos inibi citat num. 26. & 27.

Tuetur Au-
ctoris sen-
tentia.

Idem ferè docet P. Miranda vbi supra art. 13. & 30. concl. 3. & iterum art. 27. vbi attentò iure communi in *cap. final. de electione in 6.* resolu-
uit, debere fieri ante confirmationem electi aliquam consultationem;
seu examinationem super eius dignitate, vel indignitate, & forma seruata
in scrutinio, sed noster Auctor hic tenet oppositum, quod praxis appro-
bat, additq; dictum c. fin. loqui de electione in discordia celebrata, vt pa-
tet ex contextu ibi in principio. Et ad Clemen. *Exini*, respondet, verba
illa in ea posita, dummodò tamen ex officio, prout spectat ad ipsum diligentem exa-
minationem præmissa, &c. non inducere conditionem, sed causam, ex modi-
ficatione dictionis, prout, qua denotatur, quod quia ad Generalem, seu
Præsidentem capituli ex officio spectat diligenter examinare, an sit talis
electio confirmanda, nec ne? Id vtiq; videat. Quod si viderit electum
esse dignum, non est cur dicta electio ex prætermissione examinari
ritetur, præcipuè in causis Regularium, vbi de bono, & æquo, post po-
sitis iuris apicibus proceditur. Atque ideò huic parti videtur innuere
Portel verbo electio num. 7. vbi docet, quod Præsides quando non cog-
noscit electum, ad inquisitionem in generali de moribus, & vita illius
ante confirmationem potest accedere, ne confirmet fortè indignum, &
citat dictum *cap. final. de electione in 6.* quo innuit, posse à tali inquisitione
abstinere, si cognoscat esse dignum. Vide P. Miradà vbi supra artic. 33
concl. 3. & Portel dict. verb. electio num. 8. vbi agunt de electoribus
vna die naturali per discordiam non eligentibus, quo casu resoluunt,
posse superiorem, qui præsidet electioni eligere quem voluerit, & age-
do de electione digni, omisso digniore, concludunt dicto art. 13. & di-
cto verb. electio num. 21. sufficere, quod eligendus sit melior secundum
quid, hoc est melior ad hoc officium, vt si minus Sanctus habeat maio-
rem industriam, & sufficientiam, vel quid simile ad bonum commune
magis conducens, ad quod citant D. Thom. in quodlibetis quæst. 6. &
8. & Comitolum lib. 1. respons. moral. quæst. 77.

21 Potest eligi in Prouincialem quilibet Frater idoneus de Pro-
uincia, licet non sit de corpore capituli, vt vsu receptum est apud nos
Minores, non tamen de aliena Prouincia, nisi ex magna, & urgente ne-
cessitate, & de consensu vnanimi rotius Diffinitorii, vt ordinatum fuit
in quodam Capitulo Generali Romæ celebrato anno Domini millesimo
sexcentesimo. *Ibid. art. 7.* De quo Abbas in *cap. cum Vintonensis*, col. 2.
extra de electione, Biaxius 2. p. de electione cap. 13. & 18.

Idem docet Portel verb. Prouincialis num. 4. & in addit. num. 6.
vbi refert quandam Bullam Clementis VIII. super hoc, quoad Fratres
Indiarum, de qua infra resolut. 120. num. 10.

22 Clericus secularis, vel Frater alterius Ordinis licet possit effi-
ci

ci à Papâ Commendatarius alicuius monasterij, seu Abbatia Regularis, qui quidem erit caput, & verus prælatus Monachorum, id tamen non decet fieri, quâ propter Tridentina Synodus decreuit, vt eligendi in prælatos, eiusdem Ordinis necessitatio sint professi, quod si intra sex menses solemniter talem Religionem non profiteantur, tenentur Abbatia cedere, alias commenda ipso iure vacare censentur, nec possunt extranei alterius Religionis assummi, ex *cap. officij, de electione, & Clem. 1. eodem titulo*, nisi auctoritate Apostolica ex aliqua magna causa id fiat, iuxta *cap. ne pro defectu, de electione*, sine qua non solet concedi: vel etiam consuetudine introductum sit, vt eligendus ex certo alio gremio assumatur, *cap. cum dilectus consuetudinis*, vbi Glossa & DD. *Ibid. art. 9.* De quo Cucus lib. 4. Maiorum instit. titulo 2. de electione num. 28. & 149.

Trid. sess. 25.
c. 21. de Reg.

Vide Sanchez ad præcepta lib. 5. cap. 4. num. 15. & lib. 7. cap. 4. num. 25. & cap. 29. num. 29. & 30. qui idem serè docet, & nos diximus supra resolut. 15. num. 4. & num. 49. & 50.

23 Legatus Papæ potest dispensare, vt eligatur in Prouincialem alumnus alterius Religionis, nisi laxioris regulæ sit, nè suo laxiori viuendi modo obseruantiam Regularem relaxet, quam debet reformare, & conseruare, ex Glossa in *cap. cum singula, § prohibemus de præbendis in 6.* vbi Dominicus, *Ibid. art. 10.* De quo Abb. & Innocentius in *cap. officij, de electione*, Gambar. de auctoritate legati à latere lib. 8. à num. 7.

Vide in simili tradita à Sanchez dict. cap. 29. num. 76. vbi etiam n. 44. vsque ad 50. locutenter satis explicat *cap. quorundam, de elect. in 6.* agens de electione Mendicantis ad prælaturas alterius Ordinis, & P. Miranda tom. 2. quæst. 3. art. 4. & dict. quæst. 23. art. 14.

24 Nulla omninò est electio illius, cui scrutatores fraudulenter cùm Præsidente Capituli tribuerunt consensum maioris partis suffragiorum, quem alter habuit per dictum *cap. quia propter*. Talesque tanquam falsarij seuerissimè puniendi sunt ad arbitrium iudicis. *Ibid. art. 11.* De quo Nauar. lib. 1. consil. 7. titulo de electione. Ad quod vide P. Miranda vbi supra art. 27. con. 1. & art. 30.

25 Qui olim fuit Prouincialis potest iterum eligi post completum tempus duorum Capitulorum, seu electionum, licèt quidam per paucos dies desint ad complementum sexennij, quod requirit Constitutio Gregorij XIII. Nam regulariter licet lex generalis etiam minimum includere videatur, *cap. si proponente, de rescript. fallit*, quando ratio quæ militat in magno non militat in minimo, *cap. & si quæstiones de simonia*, & notat Panormitan. *Ibidem art. 12.* Ad quod Bald. in authent. *præterea C. vnde vi, Bart. l. prædium C. ad lit. edict.*

26 Mortuo, aut deposito Prouinciali statim debet fieri electio Vicarij idonei, etiam ante completam sepulturam defuncti, præsertim quando aliqua vigenis causa id postulat, non obstante prohibitione iuris, in *cap. bona memoria el 2, de electione*, qua non ligat Mendicantes, ex priuilegio

legio

legio Clementis Quarti. *ibidem. artic. 13. & 14.* Idem docet P. Miranda supra art. 10.

27 Scante statuto ne Vicarius Conuentus eligatur in Discretum ad Capitulum Prouinciale, Commissarius, seu Visitator, etiam cum plenitudine potestatis iniuste cum eo dispensat absque rationabili causa, cum sit statutum in bonum publicum Religionis emanans, electio tamen non est irrita iudicanda, potest tamen à Præsidente Capituli irritari. *Ibid. art. 15.* Ad quod faciunt tradita à Soto lib. 2. de iustitia quaest. 7. art. 3.

28 Non potest eligi in Abbatem, seu prælatum, cui animarum cura subest, nisi qui saltem vigesimum quintum ætatis annum attigerit, seu Sacerdos sit, ex Tridentina Synodo, hæc enim ætas requiritur ad sacerdotium, ex eodem Concilio, cui potestas remittendi peccata commendatur, & ad quam ordinatur potestas iurisdictionis spiritualis. Licet autem apud nos Minores laici conuersi nullo sacro ordine insigniti possint esse prælati cum cura animarum, ex permissione Regulæ B. P. N. Francisci à Sede Apostolica approbatæ, hoc tamen iam per contrarium vsu aboleuit in tota ferè Religione. *Tom. 1. quaest. 15. art. 1.* De quo Soto in 4. dist. 10. quaest. 1. art. 4. Idem docet P. Miranda dist. q. 3. art. 1. & 2.

29 Attento iure communi electio prælatorum localium, seu Conuentualium pertinet ad Conuentum, *cap. cum dilectus, de consuetudine, cap. 1. de elect. cap. nobis, de iure patronat.* sed apud nos Minores spectat ad Diffinitorium in Capitulo congregatum per modum compromissi, vt statuta Ordinis decernunt, quod conuenientissimum iudicant quidam: extra Capitulum verò talis electio Guardianorum attinet ad Diffinitores, vel ad Conuentum. *Tom. 2. quaest. 53. art. 1.* De quo Nauar. in *c. nullam*, num. 2. & 3. in fine. Vide apud Bullarium Bulla 14. Sixti Quarti, num. 3.

30 Eligendi in Priores, & Guardianos semper debent esse saltem idonei, & digni, & ex his digniores, vt de Prouincialium electione n. 20. iam superius diximus, qui eo ipso, quo pronunciantur ritè electi, statim cæsentur confirmati, vt colligitur ex argumento priuilegij Clementi Quarti, & in Ordine S. Hieronymi etiam ante confirmationem exercere possunt curam, & administrationem monasterij in spiritualibus, & temporalibus, dummodo intra tempus legitimum confirmatio fiat, ex concessione Benedicti XIII. apud Compendium Diui Hieronymi, titulo, Prius electus §. 1. Apud alias Religiones consulat vna quæque sua statuta. *Ibid. art. 2. & 6.* Idem docet Pat. Miranda vbi supra art. 13.

Explicatur, & propugnatur auctoris.

31 Scio, quod Portel in addit. ad sua dubia Regularia verb. Guardianus num. 5. notat nostrum Auctorem disto art. 6. probare Guardianum,

Trident. Sess. 24. cap. 12. de reformat. & Sess. 23. c. 12. de reform.

Bullar. Bulla 14. Sixti Quarti, num. 3.

num; eo ipso quo electus est, posse suum exercere officium liberè ante confirmationem, idque solum probat (scilicet noster Auctor) inquit præfatus Portel, ex privilegio concesso Patribus Divi Hieronymi per Benedictum XII I. Sed salva pace tanti viri, non attente perpensus est verba Auctoris ibidem, nam expressè asserit in principio dicti articuli sexti: ideò Guardianos statim post electionem remanere confirmatos, quia statim habent liberam potestatem in spiritualibus, & temporalibus in Conveniendis, ad quos sunt destinati, ex Clemente Quarto, alioquin, addit, si non essent confirmati, talem potestatem exercere non possent & statim adducit concessionem Benedicti XII I. pro Ordine Sancti Hieronymi, quam asserit communicari cæteris ipsius Ordinis monasterijs: nam fuit facta pro monasterio Beate Mar. & de la Cista, & nullum verbum facit de communicatione pro nostra, vel alijs Religionibus, fortè, quia id pro electione Prælatorum ipsius Ordinis Divi Hieronymi, & non pro alijs expediens esse vidit, ut benè perpendit ipse Portel ibidem: ac proinde non ex dicta concessione Benedicti probat Auctor Guardianos statim post electionem confirmatos existere, & habere liberam potestatem administrandi suum officium, sed ex privilegio Clementis Quarti, qui id nobis Minoribus directè, & specialiter concessit. Ita debet intelligi, & explicari doctrina, & sententia nostri Auctoris dicto art. 6.

Exponitur
mens Aucto-
ris.

32 Quando crimina, & defectus eligendi in prælatum sunt grauia, & in publicum Religionis detrimentum vergere probabiliter spectator, possunt, ac tenentur Diffinitores illa detegere, & propalare in Diffinitorio; etiam si sint occulta, si alia via non potest damnum instans vitari, & fiat publici, seu communis boni studio, & zelo Sancto, & non prava aliqua intentione, affectione, aut similitate. Ne autem ob variarum circumstantiarum occurrentiam detur errori locus, omnia prudenter, & mature circumspectantur, ita ut charitate ducere, & publicæ utilitati, & proximi famæ, & honori, quoad fieri possit, consulatur. *Ibid. art. 3.* De quo Nauar. in Summa cap. 13. num. 30. & 56. & cap. 24. num. 14. Cardinal. Paleot. de sacri Consistorij consultat. 4. p. quæst. 2.

Idem post Sotum de secreto memb. 2. quæst. 6. concl. 3. & Syluest. verbo inquisitio 1. quæst. 8. num. 14. docet P. Miranda tomo 2. quæst. 17. art. 8. concl. 2.

33 Non sicut iudicandi rei culpæ mortalis, nec pœnæ suspensionis de qua in *cap. cum in cunctis, §. final. de electione*, eligentes scienter indignum, quem talem esse sciunt ex sola sacramentali confessione, quin imò semper consulendum est, ut huiusmodi scientia, seu notitia minime vitatur in electionibus ad regimen temporale Religionis: non enim sacramentum Pœnitentiæ à Christo Domino institutum fuit, ut

per ipsum regimen temporale instituat, sed ut animabus per ipsum virtutem medeatur, ne alias detur ansa ad perpetrandum plura, & graviora sacrilegia. *Ibid. art. 4.* Quidquid Nauar. in *cap. sacerdos, de penitent. dist. 6. num. 147. & 148.* Henriquez tomo 1. lib. 3. de penitentia cap. 23. num. 6. quos refert, & sequitur Porrel verb. electio num. 9. oppositum dicunt.

34 Repulsus ab electione ob inhabilitatem ægritudinis, si tractu temporis iterum eligatur, præsumitur adhuc eodem morbo laborare, nisi conualescentia probeatur, hoc tamen non procedit, nisi in morbo naturaliter durabili *Ibid. art. 5.* De quo Cardinal. in *cap. cum inter el 3. de electione*, Alciat. regula 2. præsumpt. 19.

Idem docet P. Miranda dicto art. 8. concl. 4. ubi idem asserit de eo, qui fuit repulsus ab aliqua electione ob aliquod habituale crimen, quod laborabat, idque probat ex Glossa in dicto *cap. cum inter el tertero*, verbo *recusatus*.

35 Regula Cancellariæ à Julio II. edita in qua generaliter reseruatur prouisio omnium Ecclesiarum Patriarchalium, Prouincialium, Archiepiscopalium, & omnium monasteriorum virorum ducentos Florines aureos communi æstimatione excedentium, volens quod huiusmodi excessus in literis exprimat, tantum comprehendit monasteria solita commendari, seu Consistorialia, vel monasteria destituta, iuxta glossam allegantem ad hoc plura iura in *capit. olim, el 1. de restit. spoliat.* vel translata ad sæculares, iuxta *cap. inter quatuor, de Religios. dormib.* secundum veriorē sententiam, & communem styllum. Vnde alia ab his bene possunt per electionem prouideri, attentis magnis Regularium priuilegijs, ut possint procedere ad electionem, non obstantibus quibuscunque reseruacionibus, ac regulis Cancellariæ Apostolicis &c. Quia reseruatio generalis non tollit specialia priuilegia, ut probat Geminianus consil. 30. §. quoad primum dubium. *Ibidem art. 8.* Ad quod Stephan. tract. ut signatura, §. est rarus casus folio 165. in 1. edit. & Mandosius de Regulis Cancellariæ, regula 2. reseruat. 3.

36 Statutum, seu mandatum Papæ de eligendo prælatum de consilio aliquorum non petit, ut electores volentes eligere aliquem de ipsis debeant spectare eius consilium, iuxta Gloss. in *cap. cum in veteri, de electione*. sed sufficit electioni de se factæ electū consentire, ut statuti formæ fiat satis: secus si ante electionem consentit, tunc enim cassanda erit electio *cap. cum post petram, de electione*. Si utem statuto caueatur, ut fiat de consilio, & assensu, ritè eligitur vnus ex eisdem electoribus: quia tunc sufficit consensus maioris partis, modò non contemnatur minor, sed vocetur ad eligendum. Secus si statutum exprimat, cum consensu concordati omnium. *Ibid. art. 9.* De quo Syluest. verbo, consilium, num. 10. Panorm. in dicto *cap. cum in veteri, de electione*, ubi Hostiensis.

37 Non valet electio facta vnius ex sex electoribus, quem tres tantum elegerunt ipso electo renunciante suum suffragium, cui non potuit renunciare sine iusta causa in præiudicium alterius, argumeto Glossæ communiter receptæ in *cap. cum nobis olim*, verb. *accedere voluerant, de electione*, Præfidens verò eam non confirmans rectè & iuridicè procedet, non obstante appellatione ipsius electi, quæ tanquam frivola, & sine legitima causa interposita non est acceptanda. Vnde talis electus ad superiorem prætextu grauaminis sine alia licentia accedens pro fugiuiuo iudicandus erit, iuxta Concilij Tridentini decretum: quia verè non fuit grauatus. Secunda autem electio de alio facta Canonica est iudicanda, rectèque confirmari potest. Secus, si electus post tres pro eo suffragantes, sese etiam pro se ipso suffragetur, consentiendo electioni de se factæ, tunc enim compe si potest Præfidens ad eam confirmandam, quia confirmare tenetur. *Ibidem art. 10.* De quo Geminianus in *cap. cum appellationibus, columna 2. §. quæro quid importet, de appellationibus, Innocent. & Hostien. in cap. ut debitas, de appellat. post Glossam in cap. pastoralis, de officio delegati.*

*Trid. sess. 24.
c. 4. de Regul.*

38 Licet Collegium de iure ciuili requirat saltem tres, & de iure Canonico duo, *l. Neratius, ff. de verborum significatione. cap. 1. de electione*, potest tamen semel in multis constitutum ad vnum tantum reduci, & in vno conseruari, & residere totum ius Collegij, putà si omnes alij, excepto vno, inueniantur, & iudicentur inhabiles, tunc enim iste poterit alium, non tamen se ipsum eligere, *cap. per nostras, de iure patronatus*. Si autem ius Capituli, seu Collegij ad duos deuolui contigerit, nullus eorum potest eligi alter ab altero, nisi electio fiat per viam compromissi, in qua electus consentiendo electioni de se factæ numerum suffragij augere videtur argumeto *cap. si compromissarius, de electione in 6.* & expressè habetur *cap. cum in iure, extra eodem titulo. Auct. Ibid. art. 11.* De quo Glossa in *Clementin. ane Romani §. porro, verb. omnes, de electione*, Biaxius de electione 1. p. cap. 2. num. 4.

Idem post Syluest. verbo electio 1. quæst. 2. & Nauar. lib. 1. consil. 6. num. 1. de electione, docet P. Miranda di. q. 2. art. 5. concl. 2. & de electione redacta ad vnum per viam compromissi art. 39.

39 Valet electio facta ab vno nomine, seu vice omnium compromissarijs alijs, etiam si eligat semetipsum, dummodò sit idoneus, & capax talis officij, & expressè ab alijs id illi concedatur, vt se ipsum eligere libere possit, alias non facta huiusmodi facultate minime potest se ipsum primò & immediatè eligere. *Ibidem art. 12.* De quo Syluest. verbo cõensus, §. 3. in fine, & verbo electio 2. quæst. 12. Innocentius & Doctores in *cap. causis, de electione*, vbi Panoimitan. idem docent Pater Miranda vbi supra articulo 35. & 39. & Portel verbo electio num. 10.

40 Papa, vel alius iudex superior, ad quem appellatum est super confirmationem electionis factæ per compromissarios Conuentus, seu communitatis, qui inuenit facere is, ad quem spectat, potest, imò & tenetur ex officio inquirere de omnibus, quæ oportet, ad indagandam veritatem de idoneitate, & sufficientia electi, & de electorum conditione, ac de forma, & modo habito, & seruato in electione, iuxta *cap. cū nobis*, vbi Glossa verb. *ex officio*, & *cap. venerabilem*, de electione, *cap. priusquā* 28. dist. *cap. bona memoria*, vbi Glossa verb. *curaretis*, de postulat. *prælatorum*. Vnde potest compellere Capitulum, & eius Compromissarios, & notarios ad exhibendum omnia acta coram eis, quæ ad huiusmodi causæ breuem, & iustam expeditionem conducunt, iuxta argumentum *capit. oblatæ*, de appellat. & *l. ne quisquam*. ff. de edendo, etiam si conuenissent inter se, vt semper vota ipsorum sub sigillo secreti manerent, cum hoc ad publicam vtilitatem ordinetur, & spectet, cui pactum priuatum non debet præiudicare, *cap. si diligenti*, de foro competent. l. *ius publicum*. ff. de pactis. Au. & *ibid. art. 13*. De quo Panormitan. in dict. *cap. quia propter* §. *fin.* & in *cap. 1. de probat.* vbi Felin. & Nauar. lib. 1. consil. 2. Ad quod faciunt tradita à P. Miranda vbi supra art. 27. & 36. cum sequentibus.

De electione Abbatissarum vide tomo 2. quæst. 54. & nos diximus supra de Abbatissis à num. 5.

41 Ritè, & debitè electus in prælatum in tribus casibus tenetur consentire electioni de se factæ. Primo, quando à superiore per obedientiam cogitur, *cap. nisi cum pridem*, de renunciat. & *cap. dilectissimi* 8. q. 2. Secundo, quando conscientia ob inopiam alterius idonei stimulat, ex quo probabile dispendium, & periculum imminet monasterio, nisi cōsentiat, iuxta sacros Canones, *cap. olim*, *cap. inscripturis* 8. quæst. 1. Tertio, quando per vim illicitam fugit, seu abscondit se absque speciali Spiritus Sancti instinctu. Extra hoc casus vel potest se humiliter excusare allegando suam indignitatem, vel bona intentione ob profectum Ecclesiæ acceptare. Sed quia difficile quisque se ipsum dignum cognoscere potest, melius faciet se humiliter, non verò pertinaciter excusando. Tomo 2. q. 55. art. 1. De quo Richard. quod l. b. 3. quæst. 21. D. Thom. quod l. b. 5 art. 22. & 23. Geminian. in *cap. si electio de elect.* in 6. Idem post Syluestrum verb. *electio* 2. quæst. 19. & 20. docet P. Miranda dict. q. 23. art. 31.

42 Nulli Religioso licet acceptare prælatiam, aut aliam quameūque dignitatem extra Ordinem, nisi de licentia sui superioris, aut Sedis Apostolicæ, vel legati Cardinalis, alias electio, & consensus non valēt, *cap. si religiosus*, & *cap. quorundam*, de elect. in 6. & ex privilegio Alexandri Tertij pro Minoribus, & Eugenij Quarti pro Congregatione Montis Oliueti de 8. Iustina idem præcipiens in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pena excommunicationis ipso facto, vt habetur in Compendio Cisterciens. titulo, electio §. tertio, & in Compend. Societatis. Idem mandat

Comp. Cister.
tit. electio §.
3. Compend.
Societatis. verbo
exemptio 3.

mandauit Gregorius XIII. Patribus Societatis Iesu, ne scilicet possit aliquis eorum ad aliquod officium, vel munus cogi a quoocunque, etiam si sit Cardinalis absque expresso sui superioris consensu, & mandato. Superior autem verosimiliter potest cogi ad dandum suum consensum, præsertim si id bono publico vtile, & conueniens sit, ex glossa indicto cap. si Religiosus, & argumento, cap. nullus, de iure patronat. non tamen potest hanc licentiam concedere pro futura electione, si fieri contingat, vt ius determinat in *Clemens. cum concessa, de electione, Auctor. ibid. art. 2. De quo Syluest. verb. electio. 1. quæst. 20.*

Idem docent Cardinal. in *Clemen. final. nu. 11. quæst. 8. de elect.* & post nostrum Auctorem Sanchez lib. 7. Decalogi cap. 29. num. 57. & seqq. & agens de coactione praelati ad dandum suum consensum, numer. 68. & 69.

43 Mendicantes in discordia electi ad aliquam praelaturam extra Ordinem non possunt consentire suæ electione, etiam de assensu, & licentia Generalis, nullumque ius illis acquiritur ex tali promotione: Alij verò non Mendicantes prohibentur assentire huiusmodi electioni, & promotioni à minori parte numero factæ, cap. quorundam 24. de election. in 6. *Clemens. quod circa eod. tit.* Quod quantum ad non Mendicantes extenditur ad praelaturas proprii Ordinis, iuxta probabiliorum sententiam: Ad quod aduerte quod *Clemens V. in dicto cap. quod circa, declarat* circa Religiosorum electiones de discordia, & minoritate numeri, intelligi debere, quæ in facto, non in fictione, vel iuris effectum consistunt: hoc est quod computandi sunt in numero qui de facto sunt electores, quantumuis fictione iuris reputentur quasi præsentes non essent, ac eorum vox sit irrita, ac proinde carens iuris effectum; quales reputantur excommunicati, suspensi, irregulares, vel potestate eligendi ea vice priuati, ex glossa in dicto cap. quorundam, verbo, in discordia, el segundo in fine, *ibid. d. artic. 2. in princip.* De quo *Cucus, lib. 4. maior. inst. tit. 1. de electione, numer. 264.*

Idem docet post dictam glossam, & ibi *Archidiaconus, num. 6. & 7. Do. minic. num. 2. & post aliam glossam in d. Clemens. quod circa, verbo qua in facto, & ibi Imol. num. 13. & post nostrum Auctorem, Sanchez lib. 7. Decalogi, cap. 29. nu. 45. vbi n. 49.* Idem resoluit cum eodẽ nostro Auctore circa extensionem dicti cap. quorundam, ad electiones non Mendicantium ad praelaturas proprii Ordinis, pro qua sententia citat glossam ibi verb. *quaslibet, & Ioan. Andream ad finem, Anchar. num. 4. Francum, n. 4. & Dominic. ibidem, §. circa, num. 2. in fine.* De quo etiam vide *Lambertinum de iure patronat. lib. 2. part. 1. quæstion. 7. artic. 2. numero penultimo.*

An autem dicta decretalis, quorundam, habeat locum in electione Regularis ad Canonicatum, vel ad aliud beneficium simplex, vel officium negat ibi Sanchez, num. 50. sed num. 51. affirmat habere locum in prae-

sentatione Religiosi ad dictas prælaturas, nēpē, si sit Mendicans, quod præsenterur in concordia omnium patronorum, si autem sit non Mendicans à maiori parte, & qualiter computanda sit ea maior pars, ostendit, num. 55. & addit num. 53. Mendicantem legitime translatum ad nō Mendicantem non opus esse eligi ad prælationē extra Ordinem in concordia omnium electorum, sed satis esse maiorem partem, quia ille iam verè est non Mendicans.

44 Legatus Papæ habens liberam facultatem conferendi quæcunque beneficia secularibus Regularibus benè potest ea conferre Religiosis, etiam sine consensu superioris. Qui tamen consensus non requiritur ad acceptandum Summum Pontificatum, quia eo ipso, quod quis eligitur in Papam efficitur omnium superior, & prælatus, & ipso facto nulla exceptione obstante confirmatus existit per *cap. licet de elect. & cap. in nomine, dist. 23. Au. & or, tom. 2. quæst. 12. q. art. 3.* De quo Gambari de legatis à latere lib. 8. num. 45. Ad quod faciunt tradita à Miranda supra art. 32.

45 Subornantes in electionibus Regularium, vel ante eas per sex menses subornati, & illi pro quibus subornatum est ipso facto excommunicantur, & priuantur voce actiua, & passiua perpetuè per Pium V. & Gregorium XIII. apud Bullarium, à qua excommunicatione non possunt absolui, nisi à Ministro, vel Commissario Generali Ordinis, quò de ipsis non est subornatum. Hoc tamen debet intelligi de subornatione mala tantum, qua ambiuntur officia Ordinis pecunia, & alijs donis, non verò de bona, in qua licitè & verè suadentur virtutes, & merita alicuius. Pro quo aduerte, quod dicta pœna priuationis vocis actiuae & passivæ non incurritur in foro conscientiae, nisi post sententiam iudicis, nisi delinquens sit diffamatus de tali re, & iuri dicè interrogatus veritatem negaverit, *tom. 2. quæst. 56. art. 1.* De quo Corduba lib. 1. quæst. 35, & 36. in principio, Soto lib. 1. de iust. quæst. 6. art. 6. part. 66. col. 1. Naua, cap. 27. num. 12.

Vidè Portel verb. officia Ordinis, num. 1. & sequentibus, & verb. subornatio, num. 23, & 4. & Suarez de legibus, lib. 5. cap. 9. num. 2. & sequentibus, ubi resoluit legem imponentem ipso facto pœnam inhabilitatis seu priuationis vocis actiuae, vel passivæ in electione incurri ante omnem sententiam declaratoriam criminis.

46 Fratres recurrentes ad secularium fauorem pro obtinendis officijs Ordinis ipso facto sunt excommunicati & privati voce actiua, & passiua, & inhabiles, etiam si ipsi specialiter negauerint, & seculares affirmauerint non esse ad id sollicitos, à Fratibus, dummodò de malitia non constiterit. Ita Pius V. & Gregorius XIII. in præcitis Bullis pro Minoribus, & receptum est ab ordine in quadam Ordinatione Tolerana. Item pro Prædicatoribus extant aliæ duæ Bullæ eiusdem Greg. XIII. & Clem. VIII. idè sub eisdè pœnis prohibentiù, *ibi. 2.* De quo Port. d. n. 1.

47 Quas constitutiones nouissimè ianouauit Dominus Paulus V. sub

sub præcepto sanctæ obedientiæ, ac excommunicationis ipso facto poena incurrenda, præcipiendo Ministro Generali, ac Provincialibus, & reliquis Prælatibus Ordinis Minorum, seu ad instantiam, seu requisitionem quaruncunque personarum extra Ordinem constitutarum cuius Religioso ullam gratiam concedere, vel poenas aliquas remittere valeant, seu officia, & prælaturas concedere audeant. Idemq; sub eisdem poenis præcipit Religiosis, ne scilicet per conquestos fauores, & suffragia aliquid sibi procurent, imò nec etiam spontè oblatos, aut ab eis minimè procuratos recipiant, aut munera ad hunc effectum exhibere audeant, eos in habiles perpetuo declarando ad talia officia, & alia in Ordine consequenda. De quo vide quæ circa bullam præfatam Pauli V. congerit, & perdoctè resoluit Portel in Addit. ad dubia, verb. officia Ordinis, à nu. 7. & vidè etiam infra de officijs Ordin. n. 11.

An autem prædictas poenas incurrat subornator non secuto effectu, ad quem consequendum subornauit, vidè in Retractionibus Auctoris infra, retractat. 11.

48 Innocentius VIII. apud Compendium D. Hieronymi prohibuit, ne quisquam quacunque dignitate Ecclesiastica, vel mundana præfulgens audeat se introritare quocunq; modo in electionibus praelatorum illius Ordinis sub excommunicatione ipso facto incurrenda, & priuatione qualiscunq; beneficij Ecclesiastici, & inhabilitatione ad illa, quas poenas declarauit duntaxat extraneos, & non Fratres comprehendere, neq; ab illis absolui posse, nisi à Romano Pontifice, vel à Generali Ordinis. *Ibidem art. 3.*

Comp. D. Hieron.
nis electio priu.
ris. S. 3. & 40

49 Ad impediendam electionem Religiosi inhabilis non sufficit semiplena probatio, seu dictum vnus testis deponens de eius inhabilitate, sed debet præcedere probatio iuridica plena, & ex omni parte concludens, cum agatur de re grauissima in præiudicium dicti Religiosi, & honoris suæ parentellæ, tom. 1. q. 14. art. 3. ad finem. Vbi expressè, & apertis verbis tenet Auctor præfatam sententiam.

Vndè perperam Portel in suis dubijs Regul. verb. electio, n. 19. oppositum adscribit eidem Auctori, quod legenti intuentè manifestissimè patebit. Qui ad nostrum placitum confirmandum ponit differentiam inter impedimentum matrimonij, & electionem; nam ad electionem impedendam non sufficit semiplena probatio de inhabilitate eligendi, cum id vertat in præiudicium multorum, scilicet consanguineorum, & parentellæ talis Religiosi, ad impediendum autem matrimonium, ex eo sufficiens iudicatur dictum vnus, iuxta cap. præterea el. 2. de sponsalibus, quia ex eo non redundat aliquod damnum, seu præiudicium honoris tertij, & vertit in maximum commodum Reipublicæ Christianæ, in qua multa contraherentur, & consummarentur inualida matrimonia, si talis semiplena probatio ad id impediendum non sufficeret, in maximum præiudicium, & scandalum plurimorum: quæ rationes omnino cessant in electione.

Explicatur,
& propugna-
tur doctrina
Auctoris.

Ex quibus omnibus constat clarè de sententia Auistoris supra à nobis tradita expressè tenentis non sufficere semiplenam probationem, seu dictum vnus ad impediendam electionem Religiosi infamati de inhabilitate, sicut sufficit ad impediendum matrimonium, quidquid dicat Nauar. lib. 5. conf. 22. de hæreticis in 2. editione, quem sequitur, P. Miranda tom. 2. Manual. quæst. 2. art. 6. §. & vt præ manibus.

50 Descendentes ex hæreticis perniciter in sua hæretica prauitate decedentibus, quorum corpora, ossa, vel statua fuerunt concremata vsque ad quartam generationem inclusiue non possunt eligi in prælatos apud nos Minores, ex constitutione Pauli, & Pij Quarti confirmata per Gregorium XIII. & electores temerè eos ad huiusmodi prælaturas, & dignitates adnitentes ipsos facti manent excommunicati, & priuati suis officijs, & inhabiles ad illa in perpetuum obtinenda, *dist. quæst. 14. art. 1. & sequentibus. De quo Latius infra de officijs Ordinis à numero. 1.*

RESOLVTIO. LIX.

De Eleemosyna.

SICVT Episcopi arctissimè tenentur præcepto eleemosynæ, ita etiam suo gradu monasteria monachorum, in quibus proeuentus redundant. Religiosi vero Mendicantes de eo, quod superest erogare debent arbitrio dispensatoris ad id deputati, ex doctrina D. Basilij, *tom. 2. quæst. 57. art. 1. De quo Soto lib. 10. de iust. quæst. 4. art. 4. Vidè ad hoc Nauarrum de redditibus Ecclesiæ. quæstion. 1. num. 81. in 1. edit. & in nouissim. quæstion. 1. monit. 6. nam. 2. & monit. 3. num. 1. & in propugnac. de redditibus, monit. 13. num. 12. & mon. 35. num. 1. Sanch, lib. 6. Decalog. cap. 6. num. 14.*

2 Religiosus habens administrationem à superiore potest de rebus monasterij sibi commissis facere eleemosynam, cum hic adsit adminus voluntas prælati præsumpta, cui non contradicit Concilium Tridentinum. Alij verò Religiosi particulares non possunt aliquid largiri sine expressa, aut præsumpta sui prælati licentia, vt patet ex *capit. cum ad monasterium de statu monach. & cap. non dicatis, 12. quæst. 1. quæ præsumitur quando similia donantur communiter sciente, & non contradicente superiore, Vnde vbi id consuetudine receptum est possunt moderatas, & consuetas eleemosynas facere, in quibus largiendis non est, cur scrupulis stimulentur Religiosi, nam charitas non agit perperam, operitque multitudinem peccatorum, & vbi viget expellit omne peccatum, *ibid. art. 2. De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 32. art. 8. ad 1. Nauar. in cap. non dicatis, num. 8. & 9.**

Trident. Sess.
25. cap. 2. de
Regul.

1. Corint. 13.
& 1. Petri 4.

Idem docet post Tapia in *auth. ingressu*, verb. *ipso ingressu*, cap. 3. no. 72. C. de sacro sanct. Eccles. Nauar. commet. 2. n. 8. corol. 2. de regul. & post nostrum Auctorem, Sanchez lib. 7. Decalogi, capit. 19. num. 94. & sequentibus, vsque ad 107. vbi latè tractat de eleemofynis, quas Religiosi facere possunt, etiam Fratres Minores.

3 Non licet Monacho extra claustra egredi ad petendum eleemofynam, vel aliquid aliud lucrandum ratione prædicationis, aut alterius ministerij pro sustentandis parentibus egenis inuito prælato, cui potius in hoc casu tenentur obedire, præceptum enim Diuinum de succurrendis parentibus non obligat quemquam extra sui status metas, multumque differt à præcepto honorandi parentes, *ibid. art. 3. & 4.* & nos dicemus infra resolut. 108. nu. 1. & 2. De quo D. Thom. 2. 2. quæst. 101. art. 4. Medina in sua instruct. Confessorum, cap. 14. §. 14. Vidè Sanchez, qui latè rem tractat lib. 4. Decalog. cap. 20. num. 17. & seqq.

4 Fratres Minores de Observantia non possunt impediri à Conuentualibus, nec ab alijs Mendicantibus quoquo modo à petitione eleemofynarum sub pœna excommunicationis ipsos facto incurrenda, ex concessione Iulij II. *ibid. art. 6.* De quo in Compen. Minor. verb. eleemofyna, §. 9. vbi habetur, quod contra prohibentes possunt, procedere Inquisitores, & aliæ pœnæ ibi ponuntur, §. 7. De quo Corda. ad citatū. §. 9.

5 Priuilegia Mendicantium, nè prohibeantur petere eleemofynas non sunt abrogata per Concilium Tridentinum abolens quæstores eleemofynarum, quia in illo tantum abolentur quæstores, qui prædicant, vel publicant indulgentias concessas his, qui manus adiutrices porrexerint pijs locis, pro quibus petunt eleemofynam, non verò in Mendicantibus pro suis sustentatione quæstantibus, iuxta quoddam Decretum Pij V. apud Bullarium reuocantis similes indulgentias quæstuaris concessas porrigentibus manus adiutrices pijs locis. Pro Ordine sancti Iulij Trinitatis de Redemptione Captiuorum, extant apud idem Bullarium duæ concessiones Benedicti XII. quibus conceditur quæstus eleemofynarum dicto Ordini pro Redemptione Captiuorum. *ibidem artic. 7.* De quo Nauar. lib. 13. conf. 79. num. 7. titul. de Regularibus, & de Orat. one, miscel. 66. num. 2. Henrici in Summa lib. 7. cap. 19.

Idem docet citatis Nauarro eodem, & nostro Auctore Sanchez lib. 7. Decalog. c. 24. n. 7. idque colligi addit ex cap. cum ex eo, de panis. & remis.

6 Religiosis licitum maximè est viuere de eleemofynis, laici verò impediuntur, vel dissuadentur eas largiri Fratribus Mendicantibus excommunicantur, & contra ipsos possunt procedere Inquisitores tantquam suspectos de fide: Episcopi autem, seu Ordinarij suspenduntur à regimine suarū Ecclesiarum, & interdiciuntur ab ingressu Ecclesiæ per Sixtum III. apud Bullarium. Similiter etiam excommunicantur ex cōmunicatione Papæ reseruata qui impediunt, etiam indirectè oblationes offerri in missarum solemnij apud Ecclesias Fratrum, vel alia ad altare

Trident. Sess.
21. cap. 9. de
Reform.

Bullar. Bullar.
14. Pij V.

Bull. Bulla. 2.
& 3. Bene. 12

Bull. Bull. 20.
Sixti 4. nu. 50

peruenientia recipere, ex Decreto Bonifacij IX. *ibid. d. ar. 7. ad finē. & ar. 8.* De quo in Comp. Min. loco supra citato, n. 4. Vidē ad hoc Castro cōtra hæreses, verb. mendicitas, & Vvaldensē lib. 4. Doctrinal. fidei anti-quæ, c. 3. & 4. & quæ latē congerit Sanchez vbi sup. num. 5. & sequent.

RESOLVTIO LX.

De Episcopis.

EPISCOPORVM potestas, & iurisdicctio dependet à Sūmo Pontifice, tanquā à capite, & supremo Ecclesiæ Principe, ideòq; optimo iure potest illam restringere, & limitare, quā si non limitaret relinquendo eos in plenitudine potestatis, quam habent à Deo, possent utiq; in sua Dioccesi quidquid Papa potest in tota Ecclesia, vt grauisissimi Theologi sentiunt. *Tom. 1. quæst. 23. ar. 1.* De quo Soto in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 4. Victoria de potest. Ecclesiæ, quæstion. 2. num. 28.

2. Iure communi nō potest monachus de se factæ electioni in Episcopum consentire sine superioris consensu, *cap. si Religiosus; de elect. in 6.* quem præstare potest Generalis, aut Prouincialis sine Capitulo, vel Cōuentu. At electioni de se factæ in discordia nullo modo potest consentire, etiam de superioris licentia, *ex cap. quorundam de elect. in 6.* Apud Societatem Iesu Religiosi ex voto simplici renunciant iuri sæcularis dignitatis extra Ordinem acceptandæ, nisi Pontificis, aut prælati præcepto ad id adstringantur. Vndē nec Præpositus Generalis potest acceptare Episcopatum, vel aliam dignitatem sine consensu Religionis, *tom. 2. q. 58. ar. 1.* De quo Caiet. cum D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 2. ad 3. Soto lib. 10. de iust. quæst. 2. ar. 2. ad tertium.

Idem docet citatis multis Sanch. lib. 7. Decalogi, cap. 29. num. 57. & seqq. vbi nu. 58. tradit, non esse necessariam licentiam prælati, vt Religiosus acceptet Summum Pontificatum, de quo etiam Auctor, *tom. 1. q. 34. ar. 1. initio, & nos diximus resol. 15. nu. 54.*

3. Regularis appetens Episcopatum ad bonum, & rectum finē non peccat, dicente Apostolo: *si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* imò potest esse actus merito; ius, quidquid alij sentiant, nam Episcopalis status perfectior absq; dubio est Regulari statu, *ibid. artic. 2.* De quo D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 2. ad 3. Soto lib. 10. de iust. quæst. 2. art. 2. ad 3. D. Bonauentura super Regul. Fratrum Minorum, cap. 2. Vidē ad hoc Sanchez dicto, cap. 29. num. 67.

1. Tim. 3.

4. Monachus factus Episcopus absoluitur à legibus Monasticis, quatenus opponuntur dignitati Episcopali per *cap. statutum 18. quæst. 1.* sed minimè absolutus censendus est ab illis, quæ cum ipsa Episcopali dignitate compatiuntur. Vndē non manet absolutus à votis essentialibus, etiam à paupertate, quæ est de essentia status Religiosi, *cap. cum ad*

monach.

monasterium, in fine, de Stat. monachor. nec est liber à delatione habitus Regularis, ex text. expresso in cap. clerici officia, ad finem, de vita, & honestate clerici. ibi: nisi monachi fuerint, quos oportet terre habitum monachalè, prius enim sermonem fecerat Pontifex de vestibus lineis, quibus Episcopi super induiti incedunt: sed non erit excommunicatus, nec peccabit utens exteriori tunica alba (quam Rochetum vocant) solita ab Episcopis portari. In Cæremaniali nouo Clementis VIII. habetur, quod Episcopi monachi non utantur dicta tunica linea, sed vestes sint coloris habitus suæ Religionis cum birreto nigro, & galero circumfibrato de bisino viridi, *ibid. art. 3. & in Addit. summa tom 4. cap. 68. num. 4. & 6.* De quo Azor, lib. 12. in st. Mor. cap. 7. quæst. 2. & quæst. 4. D. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 8. & quæst. 88. art. 11. ad quartum.

Ex quibus constat, quod ad libitum, ne dicam falsè, imputat nostro Auctori oppositam sententiam, scilicèt, quod monachus factus Episcopus manet absolutus à paupertate, Fr. Ioannes à Cruce de statu Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 4. conc. 2. ad finem. Nam in loco Summæ. Tom. 2. cap. 70. num. 5. quem ad suum placitum adducit præfatus Pater, loquitur expressè Auctor de sententia quorundam affirmantium, Religiosum Episcopum posse testari de bonis acquisitis non intuitu Ecclesiæ, ex eo, inquit, quia post consecrationem in Episcopum manet solutus à voto paupertatis. Quod quantum ad votum paupertatis non approbat, imò oppositè firmiter tenet, locis supra citatis idè Auctor. Et quantum ad testamentum faciendum meo videri non assentit, imò oppositum resolutè pro conclusione ex D. Thom. & alijs. Dato tamen, & non concessio, quod inibi ita senserit cum assertoribus partis affirmantis d. num. 4. *Addit. summa, & d. art. 3.* ad cor rediens firmat negatiuam partem.

Eidem adhæret, eamque tuetur post D. Thom. in 4. sentent. distinct. 38. quæst. 1. art. 4. quæstiuncul. 1. ad 5. vbi D. Bonauentura, quæstion. vltim. art. 2. ad vltim. Palud. quæst. 4. artic. 4. conclusi. 11. num. 49. Richardus artic. 5. quæst. 1. ad vltim. & art. 9. quæst. 1. ad 1. 2. part. Abbas in dict. *sap. clerici, sine, de vita, & honest. cleric.* Bald. *authen. licent.* num. 3. *C. Episco. & cler.* Nau. cõment. 1. de Regul. n. 13. & cõmen. 2. n. 17. & cõmen. 3. n. 46. & de reddit. Ecclesiast. quæst. 11. monit. 11. n. 1. & 2. Couar. capit. 1. num. 18. de testamen. Cordub. in Regul. cap. 2. quæst. 20. puncto 3. Valencia 2. 2. quæst. 3. disp. 10. punct. 8. col. 3. Henriq. lib. 10. de Sacramen. ordin. cap. 32. nu. 5. & cap. 33. nu. 3. & 4. post quos, inquam, & alios plures Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 6. num. 2. vsque ad 23. vbi agit de habitu regulari, quem gestare tenetur Episcopus monachus, quanuis eo demisso non incurrere excommunicationem teneat cum nostro Auctore, & alijs.

5 Fratres Minores, & Prædicatores obtinentes quæcunque beneficia Ecclesiastica, Episcopatus, ac alias dignitates non amplius gaudent priuilegijs Ordinis, & alijs concessionibus, & præeminentijs, nisi de consensu superiorum, ex Sixto Quarto apud Bullarium, vbi decla-

Illustratur,
& propugnatur doctrina Auctoris

Bull. Bull. 201
Sixti 4. nu. 7.

rat Pontifex non posse supradictis frui, nec habere vocem alicuiam, & passivam in Capitulis, postquam adepti fuerint pacificè beneficia Ecclesiastica, quo innuit, monachum electum in Episcopum, sed nondum cōfirmatum à Papæ, vel non consecratum posse ad præfata admitti, nondum enim obtinet pacificè, *ibidem artic. 4. & in Addit. summa vbi supra, num. 10.* De quo Portel in Addit. ad dubia verbo, *Episcopus, num. 15.* & Sanchez vbi supra, nu. 32. & 33. qui idem ferè docent. ¶ Item Paulus Quartus apud Bullarium decrevit Religiosum cuiuscunque Religionis sit in Episcopum promotum, postquam fuerit consecratus, nullum in Religione posse officium obtinere.

Bull. Bulla 4.
Pauli 4e

6 Collatio, seu prouisio facta per Papam monacho facto Episcopo de Abbatia alterius Ordinis pro subieptitia, & nullius valoris habenda est, non expressa qualitate monachatus, *ibid. art. 5.* De quo Rebus. lib. 1. Respons. 14. fol. 28. & citato nostro Auctore Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 29. n. 82. qui idem docent, & nos diximus supra resolut. 15. nu. 63.

Bullar. bul. 5.
Clement. 4e

7 Bona acquisita ante promotionem monachi ad Episcopatum pertinent ad monasterium, *cap. Statutum, 18. quest. 1.* Quapropter Clemens Quartus apud Bullarium statuit pro Prædicatoribus, vt libros, & alia quæ habent tempore promotionis, ante consecrationem Ordini resignent, aliàs eo ipso manent suspensi ab executione Pontificalis ministerij, nisi forsàn prælati vsum huiusmodi rerum ad tempus illis concesserint, ex Alexandro Quarto pro Minoribus apud idem Bullarium. Postea tamen acquisita ab ipso monacho Episcopo sunt Ecclesiæ, cui præest: nisi sit Episcopus titularis tantum, quia tunc eius bona ab intestato pertinent ad monasterium, *ibid. art. 6. & tom. 3. quest. 69. artic. 4. in fine.* De quo Couarr. in capit. 1. de testament. num. 20.

Bull. 4. Alex.
4. idem praci-
pionis in vir-
tute S. Obedi-
entia.

Idem docent post Sotum lib. 10. de iust. q. vlt. art. vlt. ad 3. Molin. tomo 1. de iust. disp. 140. fine, Leonard. lib. 2. de iustit. c. 41. dub. 12. nu. 92. & plures alios cū nostro Auctore referens Sanchez late lib. 7. Decalog. cap. 32. num. 62. cum seqq. vsque ad 70. & Portel verb. bona, n. 1.

8 Monachus factus Episcopus, aut Cardinalis hæreditatem paternam sibi delatam post consecrationem acquirit suæ Ecclesiæ, & non monasterio ex dicto. *cap. Statutum, etiam si sit de Minoribus, quia iste recuperat ius succedendi intuitu Ecclesiæ, quæ est capax huiusmodi successioneis, licet ipse ob votum strictissimæ paupertatis sit incapax, sed non recuperat ius testandi, nisi de licentiâ speciali Papæ, ibidem art. 7. & d. q. 69. art. 4. & Addit. summa tom. 4. cap. 68. num. 5.*

Idem docet quoad ius succedendi recuperatū post nostrū Auctore, & plures alios Sanchez vbi proximè. n. 27. 28. cū seqq. De quo etiā vidè Aluaradū de cōiect. mente testator. li. 2. c. 3. n. 10. Spino in speculo testament. glos. 12. principali, n. 38. Greg. Lop. l. 22. tit. 3. par. 3. verb. herècia, & quantū ad ius testandi, quod nō recuperat, idè Sâch. lib. 6. c. 6. a. n. 19.

9 Episcopus, & Beneficiarius Regularis eandem potestatem habent

habent disponendi de suorum reddituum prouentibus, sicut etiam seculares beneficiarij, cum habeant verum titulum Canonicum, & Ecclesiasticum æquæ, ac ipsi clerici seculares. Sed cum vtrique sint tantum procuratores, & æconomi, seu dispensatores bonorum Ecclesiasticorum tenentur ad largiendum superflua pauperibus desumptis sibi necessarijs ad status sui decente sustentatione, qui quidè si dicuntur in iure Domini, id non intelligitur de dominio omninò libero, sed restricto, cuius dominij sunt capaces etiam Regulares. *ibidem. art. 8.* De quo Nauar. de Redditibus Eccles. qua st. 2. num. 15. & quæst. 1. num. 81. & lib. 3. consil. 70. num. 4. de Regularibus. Idem citato etiam nostro Auctore, & alijs docet Sanchez lib. 6. decalog. cap. 6. num. 14.

10 Ex vi decreti Concilij Tridentini potest Episcopus compellere Regulares, vt diebus Dominicis in suis Ecclesijs annuncient populo festa, & ieiunia occurrentia in hebdomoda, nè ex ignorantia transgressio Ecclesiasticorum præceptorum eueniat. Et ita obseruatum vidisse apud quosdam Mendicantium in Archiepiscopatu Eborenti testatur Auctor. *Tomo 1. quæst. 43. art. 7. in fine.* Vide infra resol. 63. n. 12.

11 Episcopus potest obligare prælatum Regularem, vt Religiosum extra claustrum notorie, & cum scandalo delinquentem puniat intra tempus ab ipso præfixum, sin minus à suo superiore officio priuetur, & delinquens ab ipso Episcopo puniri potest, ex quodam decreto Tridentino. Pro cuius executione, & maiori obseruatione emanauit, quædam Constitutio Clementis VII. in qua districte præcipitur, quod si prælatus ipsum impunitum ad alium Conuentum dolose extra diocæsim transmiserit, ad priorem Conuentum reducatur, in stante Episcopo diocæsis, à qua discessit, alias incurrit pœnas priuationis ab officio, & inhabilitatis ad alia, necnon vocis actiua, & passiuæ Sedi Apostolicæ reseruatæ: Episcopus vero loci, ad quem transmissus fuerit Religiosus delinquens, potest ipsum se vere punire requisitus à priore Episcopo, vel alias de delicto informatus. *Tom. 2. quæst. 1. art. 6.* De quo Nauar. in cap. non dicatis num. 96. & Comment. 2. de Regularibus num. 63. Sanchez de matrimonio lib. 7. disp. 33. num. 23. & lib. 6. decalogi cap. 1. n. 14. & nos dicemus infra resol. 62. num. 6. & in retract. 8.

12 Religiosi vagantes absque licentia per diocæsim possunt puniri ab Episcopis ex Concilio Tridentino, nisi fidem fecerint se grauitos adire superiorem præmissa iusta appellatione, & protestatione de grauamine eorum senioribus, seu discretjs Conuentus, idèdque licentiam in scriptis non de ferre. *Tomo 1. quæst. 30. art. 4. ad finem.* De quo Nauar. in cap. nullam 18. quæst. 1. in fine, & comment. 2. de Regularibus n. 61. & comment. 3. num. 50. Sayro in Clau Regia lib. 2. cap. 17. num. 37. cum sequentibus, Azor institut. moral. 1. p. lib. 12. cap. 11. quæst. 7. & 8. vers. cæterum. Idem docet post Nauar. & nostram Aucto. Sanchez lib. 6. decalog. c. 8. n. 18. vide supra resol. 11. num. 3. & 27.

*Trid. sess. 22.
decreto de ob-
seruan. & cui
tan. in missa.*

*Trid. sess. 25.
c. 14. de Reg.*

*Trid. sess. 25.
c. 4. de Regul.*

13 Episcopus non potest procedere contra nouitium, etiam ob crimen in sæculo commissum, nisi constet Religionem ingressum fuisse in fraudem, seu effugium pœnæ. *Tom. 2. quæst. 63. art. 7. §. 3. infertur.* De quo Nauar. cap. 27. num. 79. & lib. 3. conf. 58. num. 4. de Regularibus in 1. edic. & in 2. lib. 2. conf. 6. num. 4. de foro competent. Idem docet post ipsum Nauar. & Azor tomo 1. instit. moral. cap. 2. quæst. 11. Sanchez lib. 6. decalog. cap. 10. num. 11. & 12.

14 Episcopo non licet interpretari priuilegia Regularium in causa tangente iurisdictionem contra ipsum, ne sit iudex in causa propria, sed id debet per Iurisperitos fieri, & in dubio, seu cæteris paribus in fauorem Religionis facienda est interpretatio. *Ibidem §. in fauorem.* De quo in Compendio Societatis verbo Priuilegiū §. 4. & pro quo est textus singularis in *cap. cum uenissent, de iudicij*, ubi soli Papæ reseruat cognitio de dubijs priuilegiōrū Apostolicorū, & nos dicemus infra resol. 90. num. 48. ¶ De epicheya uide supra de dispensationibus, num. 3. & 4.

RESOLVTIO LXI.

De Eremitis.

EREMITÆ vitam Religiosam profitentes in ordine uiuendi à Papâ, uel ab Episcopo approbato sub obediētia prælati degentes nihil proprii habere permittuntur, idedque inter personas Ecclesiasticas computari, fori que priuilegio gaudere certi iuris est, ac per consequens ante iudicem sæcularem non possunt conueniri, de quibus loquitur ius in *cap. unico de excessibus prælatorum in 6. & in cap. qui uerè 16. quæst. 1.* Secus in his, qui proprium possident uxorati, nec subduntur alicui superiori, nam tales nominari tantum possunt Pœnitentes, seu Conuersi sæculares. *Tom. 2. quæst. 62. art. 20.* De quo Cardinal Zabarella in *Clementina 2. quæst. 12. de præbend.* Gregor. Lopez in l. 17. titulo 1. partia 6. uerbo, Ermitaños. Vide Sanchez lib. 7. decalogi cap. 8. num. 40. ubi tradit, eremitas non esse uerè Religiosos, ac ided posse testari, sed loquitur de eremitis uxoratis, qui proprium possident.

2 Multiplex est eremitarum genus. Alij dicuntur Seruitæ per modum hinc inde discurrentes: alij Anachoritæ, seu solitarij apud desertum procul ab hominibus vitam ducentes, de quibus in dicto *cap. unico de excessibus prælat.* Alij tandem Cœnobitæ in congregatione uiuentes. Quorum omnium status, & modus uiuendi est à iure approbatus, & inter personas Ecclesiasticas, & Religiosas numerantur gaudētes priuilegijs Religiosorum, quandiu in Ecclesia, & seruitio Dei habitum gestant religiosum. *com. 7. q. 49. ans. 4.* De quo Boerius de statu, & uita Eremit. n. 3. 2. 2. & 23. Siculus in *Clement. cupientes, de panis.*

RESOLVTIO. LXII.

De Excommunicatione.

GENERALES, & Prouinciales Regularium exemptorum tanquam eorum Ordinarios iurisdictionem ordinariam habentes in vtroque foro censuras ferre posse, ius commune indulget. Qui quidem suam potestatem, & iurisdictionem exercere possunt, etiam extra monasterium, cum non arceantur limitibus territorij, sicut Episcopi, decentius tamen facient id tantum intra claustra exercentes. *Tomo 2. quæst. 59. art. 1. De quo Syluest. verbo excommunicatio 2. vers. 5. Soto in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 1. concl. 1. Couar. Pract. cap. 11. num. 5.*

2 Diebus feriatis permittitur praelatis Regularibus ferre sententiam excommunicationis contra rebelles, vel quid prohibitum, seu contra eorum præceptum exequentes, non obstante prohibitione iuris communis, *cap. final. de ferijs, & l. actus, eodem titulo, quo causarum cognitio, & per consequens latio excommunicationis his diebus vetatur, præcipue illa, quæ causæ cognitionem requirit, iuxta cap. sacro, de sentent. excommunicat. lata tamen valebit, maxime quando ad id nulla causæ cognitio necessaria est. Ibid. art. 2. De quo Abb. in cap. final. num. 13. de ferijs, Socin. in cap. perpendimus n. 74. de sentent. excommunicationis, Federic. de Senis concl. 2. num. 3. Idem docet P. Miranda tom. 2. quæst. 35. art. 9. concl. 1.*

3 Item non ferri potest sententia excommunicationis, cum sine causæ inquisitione aliquando ferri contingat. Item & sine scriptis, ex privilegio Leonis X. apud Bullarium inter viuæ vocis oracula. Sed id debet intelligi, quando fertur excommunicatio per modum præcepti contra aliquem privatam Fratrem propter apostasiam, vel aliam causam, quæ dicitur lata ab homine: se cus quando fit per modum statuti pro tota Religione, Prouincia, vel monasterio permanenter, & ad semper: quia tunc necessarîo ferenda est in scriptis iuxta terminos iuris communis, c. 1. de sent. excôm. in 6. alias erit nulla, ex statuto generali Toletano pro tota nostra Religione, ex eo quod talis excommunicatio censetur lata à iure, & ferens, seu promulgans aliter illam incurrit suspensionem ab officio à iure positam in dict. *cap. 1. de sentent. excommunicat. in 6. Auct. Ibidem art. 2. in fine, & art. 3. De quo Nauar. cap. 27. num. 8. & 9. & 16. Couar. in cap. Alma mater, 1. part. §. 9. num. 7.*

Idem docent Portel verbo excommunicare, num. 1. & in addit. n. 2. & post. Gabriel in 4. dist. 18. quæst. 2. Syluest. verbo excommunicatio 1. quæst. 14. Panormitan. in cap. cum speciali, de appellat. Pat. Miranda dict. art. 9. concl. 2. vbi addit eam pœnam suspensionis non comprehendere:

dere Episcopos, nec praelatos Regulares, quando est periculum in mō-
ra, vel quando statuta Religionis à Sede Apostolica confirmata præs-
cribunt aliam formam, quā de illis non fit ibi specialis mentio, quod est
necesse, ut ipsi suspensionem incurrant, per c. *quia periculū, de sentent. ex-
communicat. in 6.* vbi etiam de praelatis Regularibus fit fermū, ibi: *¶ Epif-
copi, & alij superiores praelati nullius constitutionis occasione, sententia, siue man-
dati predictam incurram sententiam vllatenus ipso iure, nisi in ipsis de Episcopis
expressi: mentio habeatur.*

4 Excommunicationes ad finem reuelationis, pro deperditis, aut
substractis à solis Episcopis ferri possunt, & non alias, quam ex non vul-
gari re, causaque per ipsum diligenter examinata, ex decreto Triden-
tino. Vnde ad illorum instar in his tribus casibus ad solos praelatos Re-
gularium iurisdictionem quasi Episcopalem habentes pertinet huius-
modi excommunicationes ferre, idque debent prestare non temere,
aut leui ex re, sed sobrie, & magna circumspectione, ex statuto Toleran-
tino pro Minoribus vbi supra fol. 48. §. de pœnis excommunicationis,
ibid. art. 4. De quo Zarol. in praxi Episcop. 1. p. verbo Vicarius vers. 170.
pag. 338. Sanchez de matrimonio lib. 3, disput. 29. num. 16. Idem docet
P. Miranda supra articulo 12.

5 Regulares exempti à nemine possunt excommunicari, suspendi,
vel interdicti, nisi à legato à latere Sedis Apostolicæ, vel nisi in litteris
specialis, & specificamento fiat de Ordine, & indulto exemptionis, ex
Martino Quinto, & Clemente Quarto, ac Nicolao Quinto pro Minori-
bus apud Bullarium. Ex quo fit, quod excommunicatio ob quamcum-
que causam lata, etiam contra ipsum priuilegium exemptionis, vel etiā
quando talis exemptio tanquam notoria non fuerit allegata, erit ipso
iure nulla, ex Sixto Quarto pro Minoribus, & Carmelitis. Quo priuile-
gio gaudent Religiosi Militares, vt personæ singulares suorum Mili-
tiarum professæ sunt, non verò in quantum sunt personæ publicæ, Ciui-
tatum Rectores, & Magistratus, ne gladius Ecclesiasticæ potestatis de-
ficiat, & perturbetur Episcopalis iurisdictione. *Ibid. art. 5. 6. & 7.* De quo
Covar. in cap. *Alma mater*, 1. p. §. 7. nu. 5. Driedo lib. 2, de libert. Christi,
cap. 8. pag. 68. Corduba lib. 3. quæst. 43.

6 Idem docet P. Villalobos 2. p. Summæ tract. 35. diff. 4. nume. 70.
vbi num. 8. sequenti consequenter tradit, non posse Scholasticum Sal-
mantinum aliquem religiosum excommunicare, eò quod ratione col-
legij ei subijciatur, ad quod multa egregiè, ac perdoctè congerit, pro-
batque primo, & principaliter. Nam licet presatus iudex Scholæ Sal-
mantinæ habeat circa hoc perampla priuilegia Apostolica, Regulares
tamen, præcipud nos Minores habemus nostrorum priuilegiorum am-
pliores confirmaciones à Sede Apostolica per Sixtum Quartum, Cle-
mentem Septimum, Pium Quartum, Clementem Octauum, & Paulum
Quintum: *Moti proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quæ clau-*
sula

*Trid. sess. 25.
c. 3. de refor.*

*Ordin. Tolet.
§. de panis, ex
communicat.*

*Bullar. Bul. 9.
Clemens. 4. &
bulle 1. Bene-
dicti 12. & in
Comp. Societ.
verb. excommu-
nicato §. 3. v-
bi refertur hu-
iā Nicolai 5.
quæ est bulle
3. & bul. 14.
& 37. Sixti
4. m. 44. bulle
12. Benedicti,
II. & bulle
7. Pij 5. m. 2.*

fula non solum confirmat prius privilegium non obstante posteriori, sed etiam habet vim nouæ concessionis (etiam non expressa noua illorum privilegiorum speciali concessione, quam ad maiorem abundantiam ponunt, & exprimunt Pontifices in suis præfatis confirmationibus) nec non seu aliter inualidum, vel abrogatum, ex Glossa in *cap. quia diuersitatem, de concess. præbende, & in cap. 1. de translat.* vbi Innocent. Batt. Panormit. Decius, Felin. & resolut Suarez lib. 8. de legibus cap. 18. à num. 12.

Ampliat
doctrina Au
toris.

Nec obstat, quod privilegia Scholæ Salmantinae extraius cõmune vagantia non censentur derogata per sublequens privilegiũ nisi de illis fiat expressa, & specifica mentio, argumento *cap. 1. de constitut. lib. 6.* nam etiam si generaliter verum sit propter probabilem ignorantiam, quam Pontifex censetur habere privilegij non inclusi in corpore iuris como unis, hoc tamen non admittitur, si privilegium processerit à Sede Apostolica cum clausula, *Motu proprio, vel ex certa scientia*, quia tunc illud exprimit Pontifex, quod & si alia extarent privilegia, quorum ipse nec habet, nec habere potest notitiam, nihilominus ipsa vult derogare, ut in simili expressum est in *cap. si motu proprio, de præbend. in 6.* præsertim, quia quando privilegium posterius non derogat priori in totũ, sed tantum ex parte, quamuis in posteriori non fiat de prioris mentio, non censetur derogatum quoad illam partem, triadunt Abbas in *cap. constitutus, col. 2. de integram restitut.* Menoch lib. 6. præsumpt. 40. num. 21. Antonius Gabriel lib. 6. communium, titulo de clausulis concl. 2. num. 21. & 22. Gratian. como 4. discip. t. cap. 724. num. 6. & cap. 742. nu. 24. qui addit, dictam clausulam, *ex certa scientia*, vim specialis derogationis habere, etiam si sit Concilium Generale, cui derogandum est.

Supradicta sunt adeo vera, & certa, ut non solum procedant in Religiosis, qui non sunt actuales Scholastici, sed etiam in his qui actu audiunt in scholis, & sunt cõseripti in cathalogo (vulgò matricula) Scholasticorum, non obstante quod fruuntur privilegijs Scholasticorum quoad fauores, conueniendos alios, etiam quando ipsi sunt actores, coram suo iudicè Scholastico, ac proinde debere in odiosis subijci iurisdictioni ipsius, iuxta vulgatum iuris, *quis sentit commodũ, debet sentire & onus.* Nam reuera cum dictus iudex non possit eos punire, ut statim probabimus, consequenter non erit integrum illi eosdem excommunicare, quia excommunicatio est grauissima inter pœnas Ecclesiæ.

Nec refert, quod iuxta iuris dispositionem non potest eadem res, vel persona diuerso iure censi, *l. cũ quis ades. ff. de usufrapion. re. & è enim id potest fieri respectu diuersorum, ut probat Menoch. de recuper. poss. remed. 1. à num. 36. Tiraquel. de nobilitat. cap. 28. à num. 12. nec nouum, in auditum, vel inconueniens est, ut quis fruatur privilegio vnius iurisdictionis quoad vnum effectũ, & ab ea eximatur quoad alios, putà nè in illa conueniri possit, ut sit in causis miserabilium personarũ,*

qui etiam si sint actores possunt conuenire reos ad litigandum in Cūria Principis, quando verò rei sunt, non possunt conueniri extra locum sui domicilij, *l. vnica C. quando Imperator inter pupillos, & l. 5. tit. 3. part. 3.* apud Hispanos, & apud Lusitanos ordinatio Regia lib. 3. tit. 5. §. 3. late tradunt Couar. pract. cap. 6. Menoch. de arbitrar. centur. 6. consil. 66. à num. 17. Donel. lib. 17. cap. 20. littera C. & in nostris terminis quoad causas Scholasticorum extat singularis textus in *authent. habita, verb. verum tamen C. ne filius pro patre*, vbi assignato certo iudice pro Scholasticis, vt possint conuenire debitores suos, illis conceditur, vt eligant iudicē ad ipsos conueniendos, ita vt recusato iudicio vnus, alterius iudicium acceptare liberè queant, vbi notat Salicet. in dicta *authent. num. 21.* & sequantur Gratian. tomo 3. discept. cap. 569. num. 1. Nauar. in praxi election. fori, sect. 2. quæst. 31. quod quando quis habet plures iudices, apud quos potest conueniri, electio illorum competit reo, quando iudex apud quem actor citauit partem, habet suam iurisdictionem à Principe, vel à Pontifice, cui consonaretiam Afflictiis decis. 257. num. 6.

Quod autem dicitur Scholasticus, seu index Salmantinus non possit corrigere, seu punire Religiosos Scholasticos si delinquant, sed suis prælatis id reservari, vltra notorietatem suæ exemptionis, qua fruuntur per sua priuilegia, quibus per nullum aliud, nisi de eis faciat specialem mentionem, nunquam derogatum iri censetur, extat quoddam singulare priuilegium Innocentij VIII. factum Prædicatoribus pro Prouincijs Hispaniæ, vt non possint corrigi, seu puniri dicti Religiosi à iudice scholæ Salmantinæ, vel ab alio cuiusuis vniuersitatis, sed à suis prælatis, non obitantibus quibuscunque priuilegijs in contrarium, & refertur in Bullario, quo possunt per communicationem aliæ Religiones frui, vt tradit idem P. Villalobos vbi supra §. *tambien tienen.*

Quod tandem confirmo, quia priuilegia Regularium in dubio late debent interpretari in fauorem Religiosorum, vt plenè tradit cum Oldrado, & alijs Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 22. num. 3. in comment. littera M. & resoluit noster Auctor tom. 1. quæst. 11. art. 6. regula 10. & nos dicemus infra resolut. 90. num. 49. pro quo est textus singularis, & à nemine (quem viderim) ad hoc allegatus in *cap. cum venissent, de iudic.* vbi soli Papæ reservatur cognitio de dubijs priuilegiatorum Apostolicorum, & ad tollendū omne dubium id ipsum declarauerunt Leo X. & Iulius II. apud Compend. Societat. & Compend. D. Benedicti, & refert idem noster Auctor loco citato, & tom. 2. q. 64. art. 2.

7. Ex quo fit, quod Religiosi non possunt excommunicari ab Episcopis, nisi in casibus, in quibus à Papa, vel à iure id specialiter, & expresse exprimitur, cum eorum exemptio sit omnibus notoria, & manifesta.

Explicatur, *ibid. art. 6.*

& propugnatur doctrina Auctoris.

Vnde bene notauerat Portel in addit. ad dubia verb. Episcopus, num. 5. non placere dictum nostri Auctoris tom. 2. q. 63. art. 7. §. sed concludendo.

Bull. bul. 3. in
nocent. 8.

Cōpem. Societ.
verb. Priuile-
gia §. 1. &
Compend. D.
Benedi. §. 49.

derendo dico, afferentis posse Episcopum, iuxta decretum Tridentinum, procedere per censuras, & punire Religiosum extra claustrum notorie, & cum scandolo delinquentem, si à suo superiore, in stare ipso Episcopo, intra tempus præfixum non puniatur, quia, inquit Portel, ibi Concilium non exprimit, quod per censuras possit punire. Rectè inquam, aduertet præfatus Pater, nisi Auctor expresse oppositum affereret in *Addit. summa tome 3. cap. 105. num. 2.* De quo vide infra de Retractionibus Auctoris, retract. 12.

Trident. sess. 25. ca. 14. de Regul.

Idem docent Sanchez lib. 7. de matrimo. disp. 33. num. 22. & 23. & lib. 6. de calog. cap. 1. num. 14 & P. Villalob. 2. p. summa tract. 35. d. ff. 5. num. 17. aperte probatur ex cap. 1. §. in eos autem, de privileg. in 6. & tradit P. Miranda dict. quest. 75. art. 11.

8 Circa quod aliud dubium insurgit, an scilicet, Episcopus possit formare processum iudicum contra præfatum Religiosum extra claustrum notorie delinquentem, & cum tali processu illum remittere ad suum prælatum, & an possit subditus puniri ab ipso prælato virtute istius processus ab Episcopo confecti? Portel in additionibus ad addit. Dubiorum verbo, puniatio Religiosi extra Conuentum, n. 17. tenet partem affirmantem dummodò prius citetur, & audiatur Religiosus iuxta iuris ordinem, & probat, quia Conciliū præcipit, vt instante Episcopo prælatus puniat, & non bene instaret, nisi ostēderet processum à se formatum, ad quod adducit quandam declarationem relatam à Marzilla in suis declarationibus ad citatum cap. 14. de Regul. ubi id declarari videtur à Cardinalibus sacre Congregationis. Sed fateor rationem præfatam Portel mihi haud sufficientem videri, post enim Episcopus instare, & bene instare certiorē sciendo per suas literas prælatū denotari de delicti à Religioso ita commissi, vt nulla tergiversatione celari potuisset, ad quod non est necessarius processus iudicus ab Episcopo formatus, quæ ipso iure nullū esse ex defectu iurisdictionis notioris est, per Regulariū privilegia, vt infra de exceptione quoad Episcopos n. 17. videbimus, & in hoc casu Episcopo non datur absoluta potestas à Concilio ad puniendū talē Religiosum notorē & delinquentē extra claustrum, sed tantū, vt possit punire, prælato ad eius instantiā non puniente. Hæc doctrina est multū cōformis resolutis à nostro Auctore *Tomo 2. q. 2. art. 6. ad finem.* Vbi declarans quid sit Episcopū instare, ait. *Existimo, quod vt dicatur Episcopus instare, & prælatus negligens, sufficit, quod ter fuerit requisitus, & nollit punitionem congruentem executioni mandare.* ecce quomodo nullū verbum facit deformatione processus ad puniendū talē Religiosum, sed tantū requirit ait, vt ter moneat, seu requirat prælatū. Et q. 63. art. 7. §. ex quibus insertum, affirmat, quod Regularem percutientē clericum sæcularem extra claustrum non potest Episcopus denunciare excommunicatum ex defectu potestatis, ergo à fortiori multo minus poterit contra ipsum formare processum iudicum, vt prælatus virtute illius puniat talem subditū delinquentem. Ex

Illustratur, & ampliatur doctrina Auctoris.

quo consequēter, quod si Episcopus de facto cum tali processu à se formato talē Religiosum ad suum superiorē remittat, non potest ipse superior ex vi illius aliquid agere contra delinquentē, cum ipso iure nullus sit, sed alium de nouo debet conficere. Ad declarationem Cardinalium relata à Portel pro sua sententia dic, quod expressē id non insinuat, vel quod non proponitur sufficienter authentica. Vide ad hoc Sanchez dict. disp. 33. num. 23. & dict. c. 1. n. 14. & P. Villalob. d. tract. 35. diff. 5. num. 5.

Noua respō
sa sacrae Cō
gregationis
Cardinal.

Circa quod adhuc nota, quod Barbosa in Collectanea ad Decretal. cap. ea quae de statu monach. n. 8. refert quasdam declarationes Cardinalium circa cap. 14. de Regularibus in Tridentino, quorū originalia responsa edita sub die 19. Septēbris anni 1625. se vidisse testatur.

Primo quæsitum fuit, an Episcopus statim habita notitia delicti Regularis notoriē extra claustrum delinquentis, possit informationem capere, & illam ad superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præsumere? Et congregatio respondit, posse.

Secundo, an sufficiat, quod Episcopus vna vice superiorē Regularē moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictū? Cōgregatio respondit, satis esse, vt Episcopus semel instet superiori Regulari, eique tempus præfigat ad eiusdem Concilij præscriptum.

Tertio, an sufficiat, quod superior Regularis ad Episcopū mittat copiam tantum sententiae, vt Religiosi dicunt, vel debeat remittere acta omnia super delicto actitata ad effectum, vt Episcopus videre possit, si in hoc adimpleta fuerint verba dicti decreti Tridentini, *seuerè puniatnr.* nec ne? Congregatio respondit, non sufficere, vt sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, vt de punitione ipsa, & sententiae executione Episcopum certiore faciat.

Denique quæsitū fuit, an dictum decretum Tridentinum intelligatur etiam, cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra? Congregatio respondit, facultatem Episcopo attributam vindicare sibi locum, etiam cum Regulares notoriē, & cum scādalo extra claustra, intra Ecclesiam delinquant, non ta si intra claustra.

Circa quarum declarationum primam aduerte, quod in ea non datur facultas Episcopis (meo videri, & sub censura Ecclesiae) ad faciendum processum iuridicum contra dictum Regularem notoriē extra claustrum delinquentem, sed tantum vt summariam facti informationē faciat, eamque ad superiorem illius mittat, vt nequeat (inquit Domini Cardinales) de delicto ignorantiam præsumere: hoc est, vt per id eum certiore faciat de delicto commisso à suo subdito, & habeat sufficientem causam notitiam, qua possit in causa contra ipsum delinquentem iuridicè præcedere ad puniendum illum. Et ita nihil in hoc responso sacrae Congregationis apparet contra Auctoris doctrinam à nobis hic traditam.

Circa

Circa secundū responsum Sacræ Cong. nota, quod licet in illo. declaratur, satis esse, vt Episcopus semel instet, seu moneat superiorem Regulam, eique tempus præfigat ad eiusdem Concilij præscriptum, adhuc tamen, si superior negligens sit in eo exequendo, potest iterum, & tertio instare; & rectè ita faciet, conformando se iuri communitinam monitionem in causis, & censuris præscriptenti.

Circa tertium responsum aduerte, sufficere copiam summariam sententiæ, & eiusdem executionem iam peractam esse ad Episcopū transmittere, vt illi manifestè constet, qualiter præscripto Concilij, & suæ instantiæ, & monito satisfactū sit, quod est ad vnguem illud obseruare.

Circa vltimum responsum tandem obserua, quod si Regularis intra Ecclesiam sui monasterij delinquat, non videntibus sæcularibus, non censeri comprehensum sub dicto decreto, & declaratione sacre Congregationis, quia eo casu cessat scandalum, & notorietas delicti, ob quod Concilium & ad illud tollendum præcipit, vt Episcopus instet superiori pro punitione talis delicti.

9 Privilegia famulis Regularium concessa, ne ab Ordinario excommunicentur, habent locum in his tantum, qui actu monasterijs seruiunt intra eorum septa, & domus residentes, & sub eorum obedientia, & regula professi viuunt, de quo Ordinario constare debet, ex Decreto Tridentino. Privilegia extant apud Bullarium, *ibidem tom. 2. quæst. 67. art. 3.* De quo Henriquez tom. 1. lib. 7. de indulgent. cap. 2. §. 5. num. 7. litera L.

10 Duplex est excommunicatio, generalis alia, & altera specialis. Generalis rursus duplex; alia dicitur lata à iure, alia ab homine lata à iure est, qua generaliter Canon, constitutio, aut statutum excommunicat quidpiam facientem, vel omitentem. Lata verò ab homine est, quæ iudex generaliter fert contra facientes, vel omitentes aliquid: ista spirat mortuo, aut deposito ab officio iudicis, glossa in cap. à nobis el. 1. de sentent. excommunicat. lata à iure minime, cap. final de offic. legati, vbi DD. tom. 2. quæst. 60. art. 1. De quo glossa in cap. à nobis de sentent. excommu. vbi Hostiensis, Panorm. & Felin. D. Antoni. 3. p. titul. 24. c. 74. & late tradunt Nauar. in Manu. cap. 7. n. 40. & 41. P. Miran. d. quæst. 35. ar. 2. Suarez de censuris disp. 3. sect. 1. à nu. 1. & disp. 8. P. Villalob. 1. p. sum. tract. 16. dif. 4. nu. 1. & tract. 17. dif. 2. nu. 2.

11 Plures sunt excommunicationes, quæ contra Religiosos in iure ferriuntur. Prima est, qua excommunicantur Fratres Minores, qui interdicti generalis tempore in suas Ecclesias fratres, vel sorores tertij Ordinis admittunt, *Clement. cum ex eo 3. de sentent. excom.* De quo infra de interdicto erit nobis sermo. Secunda, qua excommunicantur ipso facto Religiosi non seruantes interdictum, vel cessationem à Diuinis, quam seruauit Ecclesia Cathedralis, vel Matrix, vel Parochialis populi, *Clem. 1. de sentent. excom.* & confirmat Concilium Tridentinum, quod in generali tantum interdicto habet locum. Tertia, excommunicatio est contra

Trid. ses. 24. c. 1. de refor. Bull. Bull. 25. Inno. 4. & Bulla 33. Sixti 4. n. 12. & in cō. pecu. v. famul. S. 11.

Trid. ses. 24. c. 12. de refor.

monachos decimas sibi appropriantes, seu presumentes non soluere, *Clem. 1. de decimis*. Quarta fertur contra Religiosos, qui petunt aulas Principum animo nocendi suis prelati, seu monasterijs, *Clement. ne in agro, §. quia verò, de statu monachor.* Quinta fertur in monachos, qui sine facultate Abbatis habent arma intra claustra monasterij, vt habetur eadē *Clem. d. §. quia verò infino*. Sexta ponitur cōtra Mendicantes, qui accipiunt nouas domus, vel loca ad habitandū, aut commutant, vel alienant acqui sita ante Concilium Lugdunenſe, *Clem. cupientes, de panis*, & confirmat Tridentina Synodus, de quo supra de Ecclesijs Regularibus, nu. 7. Septima fulminatur contra Religiosos in concionibus, vel aliter auerentes parochianos à solutione decimarum Ecclesijs debitarum, vel qui de industria nullum conscientie serupulum incutiunt poenitentibus in Confessione de soluendis decimis, vt habetur d. *Clement. cupientes de panis*, & nos diximus supra de Decimis, num. 7. Nona est contra clericos, & Religiosos inducentes quem pram, vt apud suas Ecclesias eligat, vel muret sepulturam d. *Clement. cupientes, §. sanè*, de quo tom. 3. quæst. 58. & nos dicimus infra de sepulturis. Decima excommunicatio referuata Papæ imponitur Religiosis ministrantibus Sacramenta Eucharistiæ, vel extreme vnctionis laicis, aut clericis sine licentia Parrochi, aut nuptias solemniter benedicunt, vel absoluunt excommunicatos à iure, statuto, vel Synodorum sententijs sine priuilegio, *Clem. 1. de priuilegijs*. Vndecima, excommunicantur Religiosi vtriusque sexus matrimonium contra hentes, *Clem. vnica, de consanguin & affinit.* Duodecima est contra Religiosos fauorem impatientes mulieribus, quæ habitum Biguinarum sumperunt, & ad id inducentes, *Clement. 1. de Religiosis domibus*. Decimatercia est contra Religiosos professos habitum teneri e de mitentes, *cap. vt periculosa, ne clerici, vel monachis lib. 6.* De quo infra de habitu Regulari n. 6. Decima quarta extat in d. *cap. vt periculosa*, contra Religiosos euntes ad studia generalia, seu vniuersitates non habita licentia superioris, de quo infra de Monachis, num. 14. & seqq. Decima quinta habetur eodem *cap. vt periculosa*, contra Religiosos extra claustrum leges, vel Physicam audientes, de quo infra de monachis, num. 15. Decima sexta extat apud, *extranag. vices illius, de treuga, & pace*, contra Mendicantes, Ecclesiarumq; parrochos pacem inter se ipsos contractam violantes. Decima septima habetur in *extrauaganti, viam ambrosia*, contra eosdē Mendicantes transferentes se ad aliam Religionem non Mendicantium sine speciali licentia Papæ, præterquam ad Carthusienses, quam ipsos facti incurrunt tam recepti, quam recipientes. Decima octaua est contra Religiosos vtriusque sexus recipientes aliquid à nouitijs præter victū, & vestitum, de qua in Concilio Tridentino, & nos supradiximus de dotibus Monialium, num. 4. Decima nona excommunicatio referuata Papæ fertur contra prelatos, & Religiosos introducentes, & admitentes foeminas intra monasteria virorum, & idem contra dictos prelatos, & prelatas,

Trid. ses. 25.
c. 3. de regul.

Trid. ses. 25. e.
16. de Regul.

prelatas,

prælatas, Religiosos, ac Religiosas introducentes, vel admittentes viros, aut mulieres intra clausuram Monialium, ex Bullis Pij V. & Gregorij XIII. de quo supra diximus de clausura Monachorum, num. 1. & de clausura Monialium à num. 18.

Vigesima extat apud eandem Bullam Pij V. contra Abbatissas, & Moniales exeuntes à monasterio quacumque de causa, etiã infirmitatis, excepta magni incendij, vel agridudinis lepræ, vel epidemia probata litteris superioris, & Episcopi, de quo supra de clausura Monialium à n. 36. vsq; ad 42. & n. 50. & seqq. Vigesima prima habetur in extrauaganti, *ambitiosa*, contra alienantes bona Ecclesiastica, & recipientes, vel pactum facientes, per quod illorum dominium transfertur. De quo supra diximus de alienationibus. n. 14. & seqq. Vigesima secunda, ipsa facta excōmunicantur Fratres, & sorores tertij Ordinis collegialiter viuentes, qui post factã professionem trium votorum substantialiù matrimonium contraxerint, seu contractum consummauerint, aut Religionem deserunt ad sæculare vitam redeuntes, vt habetur in Extrauaganti Sixti III. incipit, *ad Christi Vicarij*, & refertur à Collectore Mendicantiù. Vigesima tertia, ponitur contra Fratres Prædicatores, & Minores admittentes ad priuilegia, & immunitates Ordinis quoscumque laicos vtriusque sexus, prætextu tertij Ordinis, seu alterius modi, nisi gestauerint habitum dicti Ordinis, & professionem emisserint in aliqua domo, vel congregatione Fratrum præfatorum, vel sororum vitam ducentes, ex alia Bulla eiusdem Sixti, quæ incipit, *detestanda non nullum ambitio*, relata ab eodem Collectore. Sed hæc iam per non vsus, seu oppositam consuetudinem omnino est abrogata, sicut & aliæ constitutiones per dissiuetudinem iam antiquatæ sunt, *ibid. d. q. 60. art. 2.* De quo Corduba in Additad Compen. d. §. 14. Caiet. in summa verb. excōmunicatio, c. 8. Gerson, lib. 3. de vit. spiritus, lect. 5. & 6.

12. Attento iure cōmuni licitum est cōmunicare cū excōmunicatis necessitatis propria ergo, vel ob ipsius excōmunicati salutem, *cap. responsio 43. cum voluntate 54. de senten. ex com.* Idque ad maiorem abundantiam, & ad pacandos scrupulos concessit Greg. IX. Clem. & Eugen. III. Fratribus Minoribus apud Bullarium, scilicet, vt in terris hæreticorum, & schismaticorum possint cōmorari, & participare cū illis. Ex quo Catholici inter hæreticos & in terris hæreticorum cōmorantes in externo conuictu cū illis participantes excusantur à peccato ex necessitate, & consuetudine, quæ est optima legum interpres, *tom. 2. q. 61. art. 1.* De quo Nau. in Manu. c. 4. num. 6. & cap. 27. num. 35. Ad quod vide Snar. de cens. disp. 15. sect. 3. per totam, & P. Villalobos, 2. p. summ. tract. 17. discul. 13.

13. Hodie per Extrauagantem Martini V. *ad euitanda*, nullos tenemur excōmunicatos vitare, nisi sint nominatim excōmunicati, & denunciati, vel sint publici clerici percussores, seu notorij, tã pñtorietate iuris, quã do, scilicet, percussor confessus est delictum, vel est de illo conuictus, vel post deductionem ad forum contentiosum lata est super eum sententia

Collect. Mendic.
tit. excōmuni-
§. 13.

Collect. v. bis
§. 14.

Bull. Bulla. 6.
Greg. 9. & Bu-
lla 19. Inno. 4.
& Bulla 14.
nu. 11. & Bu-
lla 33. n. 13.
Sixti 4.

excommunicationis: quam etiam notorietate facti, quando, scilicet, adeo manifesta est euidencia actus, vt nulla possit tergiversatione celeri, aut aliqua exculatione excusari, nec est locus inficiationi, *ibid. art. 2.* De quo Couar. *cap. alma mater, 1. part. §. 2. num. 9. §. superest, Nau. cap. 9. à nu. 6. & cap. 26. nu. 26. & capit. 7. nu. 35. & cap. 15. nu. 5. & lib. 5. conf. 40. titul. de sententia excommunicationis.* Vidè Suarez de censur. disp. 9. sect. 2. per totam, & P. Villalobos d. tract. 17. diff. 3. à nu. 1.

14 Regularis exemptus percussus clericus secularis extra claustra non potest denunciari excommunicatus ab Episcopo Diocesis, in qua deliquit, potestas enim illius non extenditur ad sibi non subditos, sed tantum monere debet suam superiorem, vt puniat intra tempus ab ipso præfixum, iuxta terminos Tridentini Concilij, *tom. 2. questio. 63. art. 7. §. ex quibus infertur.* De quo supra diximus, nu. 8. §. circa quod.

15 Communicatio cum excommunicato in Diuinis est prohibita iure Diuino, secundum Theologos, qui contra Lutherum scripserunt: in alijs non est prohibita iure Diuino. Vidè circa primum non potest Papa dispensare, *tom. 2. quest. 99. art. 6. §. respondetur.* De quo Couar. *cap. alma mater, 1. p. §. 1.* Vidè Suarez supra disp. 10. sect. 1. & 2. Villalob. d. dif. 17.

16 Multæ excommunicationes contentæ in Extravagantibus, & alijs priuilegijs, & constitutionibus factis pro Regularibus non ligant, tum quia non sunt promulgatæ, & licet aliquando fuerint promulgatæ, inuincibiliter ignorantur: tum etiam quia non fuerunt latæ per modum statuti perpetui, sed per modum sententiæ, quæ est ab homine. & cum homine expirat, qualis est excommunicatio latæ sententiæ Alexandria Sexti contra tranteuntes ad Indias Occidentales sine speciali licentia Regum Hispaniæ, *ibid. art. 7.* De quo Nauarr. *cap. 27. num. 2. 54. & 55.*

17 Licitum est leuato galero aperire caput inclinando illud excommunicato denunciato, si est nobilissimus, vel officialis, seu minister Regis, qui prius vrbانيتatis gratia se discooperit. Ita decisum fuisse Neapoli in facti contingentia refertur, *Addit. Summa tom. 3. capit. 110. num. 1.* De quo Couar. in *cap. alma mater, 1. part. §. 1. num. 2.* Zerola in Praxi Episcop. *1. part. tit. excommunicatio, fol. 76. §. vndecimum dubium.*

RESOLVTIO. LXIII.

De exemptione Regularium quoad sæculares.

EXEMPTIO est quædam liberatio à potestate Ordinarij inferioris, stante subiectione immediata ad Romanum Pontificem, vt notatur *cap. cum persona de priuileg. in 6.* Quædam autem est personalis, qua eximuntur personæ: quædam vero localis, qua eximitur Ecclesia, vel monasterium. Rursum quædam est vniuersalis, qua Ecclesia, vel personæ cum vniuersitate iuris spectant

ad Papam quædam vero particularis, qua eximitur ex parte, videlicet in certis casibus tantum, ex glossa in *Clementi, attendentes, de statu monachi*. Denique exemptio potest considerari quoad personas, quoad Ecclesias, & quoad res Ecclesiasticas, & Regulares, quæ ad dominium Sedis Apostolicæ pertinent. *tom. 2. quæst. 62. art. 2.* De quo Socin. in *cap. receptimus*, num. 12. *de privilegiis*.

27. Religiosi, sicut & Clerici inter personas Ecclesiasticas computantur, ac idcirco iure Divino à iurisdictione sæculari eximuntur, iuxta illud *Psal. 104. nolite tangere Christos meos*, & illud *Math. 17. ergo dicitur sunt filij*, & sacri Canones hoc iuri Divino tribuunt in *cap. si Imperator, cap. Constantinus 96 dist. cap. continua 11. quæst. 2.* Sed eorum bonas, seu res temporales Ecclesiarum, & Monasteriorum iure tantum humano, & Ecclesiastico Sedes Apostolica eximit ex causa à potestate sæculari, cui suapte natura suberant, ut ex *cap. Ecclesia S. Maria de consist. cap. nullus el. 2. & cap. Sylvester 1. quæst. 1. & cap. bene quidè 1. dist. 96.* satis colligitur, ac constat, & habetur in Tridentino *let. 25. cap. 20. de reformat. ibi. art. 2.* De quo Turrecremata in *cap. cum ad verum 96. dist.* Navar. in *cap. novis*, notab. 6. num. 6. *de iudic. Coua. 1. Pract. cap. 3 1. num. 1.* Abb. in *cap. qualiter*, num. 7. *de iudicis*. Ad quod vidè Suarez lib. 3. de legibus, c. 34. à n. 2. & 11. cū seq.

Psal. 104.

Math. 17.

Trid. ses. 25.

c. 20. de refo.

3. Iudici sæculari licet sequestrare triticum Ecclesiasticorum Regularium, ac Commendatorum Militarium tempore magnæ necessitatis, ut veniatur pretio taxato per legem, relicta prius sibi parte pro sufficienti victu suorum, plus potius, quam minus, dummodò in eo exequèdo observetur ad vnguem forma præscripta in lege Regia, & ipsis pretium taxatum verè, & realiter offeratur, ante quam ab eis triticum extra hatur, id namque ius naturale in necessitatis articulo permittit, ac dicitur. Aliter facientes, & excedentes modum præscriptum à lege incidunt in excommunicationem Bullæ in Coena Domini, *ibid. art. 3.* De quo Mexia de taxa panis, num. 64. fol. 21. & 22. Gutier. lib. 1. Pract. quæst. 13. num. 3. Ad quod vidè Suarez vbi sup. à nu. 15. vbi resoluit leges civiles iustas non comprehendere clericos, & alios Ecclesiasticos quoad vim coactivam, & de casibus in quibus iudices laici, & Rectores civitatum incidunt indictam excommunicationem in Coena Domini, agit tomo de censuris disp. 21. à num. 77.

4. Receptores laici reddituum temporalium Ecclesijs, ac alijs pijs locis à Rege concessorum sub conditione, ut eorum petitio apud iudicem sæcularem proponatur iuxta legem Regiam 1. tit. 2. lib. 4. novæ Cõpillat. non possunt conveniri coram iudice Ecclesiastico, dicta enim bona non transferunt in naturam, & conditionem spiritualium. At si præfata bona commutata sunt in spiritualia, vel spiritualibus annexa, possunt utiq; conveniri laici super his coram iudice Ecclesiastico, *ibid. art. 4.* De quo Azevedo in d. l. 1. Gutier. lib. 3. Pract. quæst. 27.

L. 1. tit. 2. lib.

4. non. Comp.

5. Monachus in causa civili coram suo prælato est conveniendus,

nisi de eius licentia absens sit causa studij, vel in Curia, vel ad negotia monasterij missus assistat in alio loco, quia tunc conueniri potest corā iudice Ecclesiastico, dummodo tria simul concurrant: licentia prælati, contractus, aut debitum moderatum iuxta negotij qualitatem ad arbitrium boni viri, ita vt in mandato monasterij videatur comprehendi, & quod prælatus, & monasterium longè absint. Abbates verò, & Monasteria coram suis iudicibus Regularibus sunt conueniendi, *ibid. art. 5.* De quo Bart. in *l. si longius* 28. §. *fin. ff. de iudic.* Horatius Lucius de priuilegijs scholar. priuileg. 74. Idem post Abbat. *cap. quanto*, num. 5. *de offic. ordinar.* & Felin. *cap. cum dilecta*, num. 18. *de rescriptis*, docet Sanchez lib. 7. Decalogi, cap. 31, num. 21.

6 Monachus, sicut nec clericus non potest capi, vel incarcerari à iudice sæculari ob debitum ciuile, vt noti iuris est, nisi in fraudem creditorum ingrediatur Religionem, vel sacris initiatur post capturam, tunc enim cum professio sine præua informatione, an debitis sit obnoxius? iuxta constitutionem Sixti V. facta sit nulla, consequenter post spoliationem habitus Regularis potest conueniri vt merè laicus coram suo iudice sæculari. Idem ius est de clerico, cui priuilegium clericale non prodest, videtur enim Clericatus in fraudem susceptus, *ibid. art. 6.* De quo Abb. in *cap. vnico, de obligat. ad ratioe.* verb. tertia fuit, & in *cap. 1. de pos. sit.* Baeza de inope debitore, *cap. 17.* num. 12.

7 Prælatos Ecclesiasticos posse habere iurisdictionem temporalem exemptam à sæculari, affirmant plures, & constat ex *cap. cum dilectus de ordine cognis.* quia potestas temporalis, aiunt, residet apud Papam, & Ecclesiam in habitu, & potentia, & ab ea medio ordine, & dispositione Diuina ad Imperatores, Reges, & Principes temporales, seu sæculares translata est, vt deducitur ex multis locis Sacræ Scripturæ. Alij negant asserentes, quod potestas Ecclesiastica non se extendit ad iurisdictionem temporalem, nisi in quantum ista deseruit, aut concernit spiritualem. Prima opinio affirmatiua vt securior, & communior amplectenda est Vnde in magnis difficultatibus potest Papa contra laicos vri hac potestate temporali, & iusta intercedente causa regna auferre, vel transferre, vt in facti contingentia olim fecisse constat ex *cap. grandi, de sup. plen. neglig. prælat. lib. 6.* Auct. *ibi. art. 7.* De quo Anastas. Germ. lib. 3. de sacrorum immunit. *cap. 3.* num. 64. & 74. in fine, & *cap. 13.* num. 18. M. Anton. Camos. in Microlog. 3. p. Dialogo 4. pag. 44. Idem post Euerardus conf. 210. num. 32. & Auendaño Iuniorum l. 40. Tauri, gloss. 4. num. 399. tradit Sanchez lib. 7. Decalog. capit. 14. numer. 11. ad finem, & numer. 14.

8 Episcopi, Abbates, & monasteria nullibi prohibentur iurisdictionem temporalem exemptam habere, ac illam a se exercere per ministros, & iudices sæculares, notariosque Regios agendo causas secundum leges Regias, quarum dispositioni se in omnibus debent conformare

Luc. 22. Marc.
26. Math. 26.
104. 28. Act.
5.

mare sicut alij Domini, & iudices sæculares, qui sunt vassalli Regum ab ipsis hanc iurisdictionem temporalem in feudum habentes. Unde nullum videtur inconueniens, præfatos prælatos, & monasteria tali modo habere vassallos, & temporali potestate frui, vt colligitur ex iure *cap. Romana. S. debet, de appellat. lib. 6.* dummodò iudicium sanguinis per se nõ exerceant, quod illis strictè prohibetur *cap. clericis, & cap. sententiam sanguinis, ne clericis, vel monachis,* quin imò ita conueniens indicatur propter auctoritatis Ecclesiasticæ conseruationem, & maiorem zelum iustitiæ, & charitatem, quam exercere erga subditos præsumitur, quo confisiantiqui Reges illis gladium huiusmodi temporalis dominationis committere non formidarunt, certo sperantes tanquam patres filios habendos subditos, & tractandos vassallos, *ibid. ars. 8. & 9.* De quo Greg. Lopez in l. 48. verb. *en lo temporal,* titul. 6. part. 1. & gloss. 8. titul. 3. lib. 1. Recopilat. D. Antonin. Florent. 3. part. titulo 24. capit. 75. in proœmio, Hostiens. in *cap. dilectus de offi. ordin.* Azuedo in l. 4. numer. 3. in fine, titulo 7. lib. 3. Recop. Segura in Director. iudicium 1. part. cap. 1. num. 5. Vidè in Bullar. Bullam vnicam Urbani II. & gloss. in dict. *cap. clericis,* Coua. *Clemen. sifariosus,* 2. part. S. 6. nu. 8. ¶ Ad quod faciunt tradita à Sanchez vbi supra dict. num. 11. & sequentibus, vbi agit de capacitate Monasterij, & successione in maioratus habentes annexam iurisdictionem temporalem, & quantum ad feudi successione, multa quoq; tradit à numero 32.

*Bull. Bull. vni
ca Urban. 29*

9 In causa feudali tãsuper proprietate, quam super possessione Dominus feudi cognoscit intervassallos, etiam clericos, vel monachos, iuxta magis receptam, & communem sententiam, & habetur expressum, *cap. ex transmissa, & cap. verum, sequenti de foro competen.* At in causa criminali, vel ciuili procedente à delicto minimè. In causa autem Maioratus, si Reus sit clericus, vel monachus, & litigetur super eius tenuta, seu possessione, de ea cognoscere non pertinet ad iudicem sæcularem, à cuius iurisdictione potest declinari, sed ad forum Ecclesiasticum, vel Regularem, vt in terminis iudicatum referunt apud Regale Consilium, seu Tribunal, in multis enim differt Maioratus à feudo in Hispania, *ibidem artic. 10.* De quo Bobadilla, lib. 2. Polit. capit. 18. numer. 157. Mieres de Maiorat. quæstion. 9. numer. 3. & 4. part. 3. & quæstion. 2. numer. 13. part. 4.

10 In causis temporalibus, in quibus Ecclesia, vel Monasterium personam gerit actoris aliquid à laico petens, debet eum conuenire coram iudice sæculari, *cap. si clericus, capit. cum sit generale de foro competen.* nisi fortè laicus destruxerit Ecclesiam, aut monasterium, vel in eis sacrilegium commiserit, tunc enim apud Ecclesiasticum iudicem agendum est *cap. conquestus, & dict. capit. cum sit generale, eodem titulo.* Monasterium autem agens, & petens aliquid apud iudicem sæcularem potest apud eundem iudicem reconueniri, iuxta cõmuniorem sententiam,

nisi reconuendo sit super causa criminali, etiam ciuilliter tantum intentata, aut super re spirituali, aut spirituali annexa, aut causata sit à malitia ipsius laci procurantis, vt à monacho conueniatu coram tali iudice, vt ipse coram eodem ipsum reconueniat, sciens fore sibi maximè fauorabilem ipsummet iudicem, *ibid. art. 11.* De quo Greg. Lopez l. 56. tit. 6. p. 1. Roland. conf. 24. à num. 1. volum. 2. Auendaño, cap. 1. Prætorium, nu. 32 in fine, Abbas, Bald. Felinus, & Speculator in d. cap. *si clericus*. Ad quod videt Sanchez, lib. 7. Decalogi, capit. 31. num. 26. vbi cum Couar. Pract. capit. 7. num. 3. & Cabedo decisio. Lusit. 54. part. 1 num. 9. & 13. resoluit, monasteria Mendicantium, & monialium, & si ditissima sint gaudent priuilegio miserabilium personarum, vt agentia contra laicum possint illum conuenire apud Curia Regia iudices.

11 Pro publicatione testamenti, in quo monasterium à laico est hæres institutum, ad iudicem sæculare pertinet citare prælatum ipsius monasterij, qui ad id est iudex competens, non verò ad Ecclesiasticum, notat glossa, & DD. in cap. *si heredes, de testamen.* & in l. 15. tit. 4. lib. 5. re copil. apud Hispanos. Sed hæc citatio intelligi debet sub conditione, si ipse prælatus, verbi gratia, vult se opponere, & contra dicere testamentum, & vt suam manifestet voluntatem, *ibidem art. 12.* De quo Couar. lib. 8. Pract. num. 2. & in dicto cap. *si heredes*, num. 7. de testamen. Gutier. lib. 26. Pract. q. 49. Paz in l. 3. Tauri.

12 Prætor, seu Corrector ciuitatis potest facere, vt concio habeatur apud Ecclesiam, etiam à Fratre Minore, non obstante sua Regula, in die magna alicuius festiuitatis, verbi gratia, in Epiphania Domini, nõ obstante contradicitione vicarij, foranei Episcopi, id enim licitum esse videtur pro executione Decreti Tridentini præcipientis populo prædicari in festis solemnibus, cuius, & Sacrorum Canonum, ac Concilio- rum executioni Principes, eorumq; ministri, ac iudices fauorem, & auxilium præstare debent. Quod in facti contingentiã fuisse executioni mandatum in Ciuitate Sorie à quodam eius Præto- re refertur, non obstante consuetudine in contrarium, approbauitque factum Episcopus Diocæsanus *ibid. art. 19.* De quo Bobadilla, lib. 2. Polit. cap. 18. nu. 194. Aufrer. de potest. secular. super Ecclesia & personas, regula 2. num. 31. et. 21. Videt infra de prædicatoribus, nu. 19.

13 Ecclesia, seu monasteriũ succedens iure successionis, aut legati laico iã conuenio corã suo iudice sæculari posse conueniri apud eundem iudicem, affirmant plures, quia lis inchoata, inquit, peragenda est ab hærede corã illo iudice, vbi iudiciũ captũ est, l. *vbi captum est iudicium ff. de iudicij.* At alij tenent, quod instantia capta cũ defuncto laico non trãsit ad Ecclesiam, vel monasteriũ hæredẽ, ac ideo inchoanda esse de nõ hoc corã iudice Ecclesiastico. Prima opinio tanquã iuri magis consona, ac veritati, & equitati in iudicã lo amplectẽda est, & in facti contingentiã iudicatum fuisse fertur *ibidem art. 21.* De quo Couar. Pract. quest.

quæst. 8. num. 2. Guido Papa decif. 42. 1. Bald. consil. 207. volum. 2. Castrensis in l. heres absens, ff. de iudic. Barbacia consil. 2. volum. 3. Boerius decif. 69. à num. 32.

De exemptione quoad Episcopos.

14. Olim attento iure communi Regulares pariter ac Clerici seculares Episcopis subdebantur, prout ex sacris Canonibus, & Concilijs constat. At nunc ab eorum iurisdictione sunt exempti, per multa privilegia Apostolica, quæ observari iubentur per cap. *vimis iniqua*. & cap. *monis prava de excess. pralator. & Clementina 1. eodem titulo. & Clementina 2. de censibus*, ac tandem per Concil. Trident. Sessio. 25. cap. 20. de Regul. & immediate subter Romano Pontifici, de quibus privilegijs late apud Bullarium Tom. 2. quæst. 63. art. 1. 2. & 3. De quo Ent. quez de indulg. ven. cap. 24. & late P. Villalob. 2. p. Summæ tract. 35. diff. 4. à n. 1.

15. Exempti à iurisdictione cuiuslibet Ordinarij, censentur exempti à legatis Papæ, sed non à legatis à latere dictis, iuxta cap. *s. Abbatem de elect. in 6.* & declaratione Clementis III. qui quidæ semper censentur exempti in quacunque etiam amplissima exemptione, neque interpretandi veniunt privilegia concedentia Regularibus exemptionem à legatis Sedis Apostolicæ, ut est privilegium Sixti Quarti pro Carmelitis. *Ibidem art. 4.* De quo P. Villalob. supra num. 1. & 7.

16. Moniales Regularibus subiectæ, et nunquam monasteria, & bona ea sem exemptione à iurisdictione Ordinariorum gaudent, qua Fratres, ex Eugenio Quarto pro Ordine Sanctæ Clare, apud Bullarium, *Ibidem art. 5.* De quo P. Villalob. supra num. 8. vbi et dicitur non posse communicari ab Scholastico, seu iudicè Salmant. Vniuersita.

17. Processus sententiæ contra Regulares ab Ordinario lata in quacunque causa, & in eadem secuta sunt ipso iure nulla, ex defectu iurisdictionis, ut constat ex tenore privilegiorum supra relatorum, & colligitur ex cap. *directo*, vbi Glossa verbo *clausula de preclud.* que irritatio tenet etiam in ignorantia ipsorum in iudicè, cap. *at si clericis de iudic. l. priuatorum de iurisdict. omnium iudicium*. Vnde talis sententiæ nec trahitur in rem iudicaram, nec debet executioni mandari: excipie causas mercedum, seu stipendiiorum soluendorum, & miserabilium personarum contra Regulares extra claustrum viuentes, de quibus in Concilio Tridentino *Ibidem art. 6.* De quo Federicus consil. 13. num. 4. quæst. 2. Calderin. consil. 13. de iudicijs, Castrensis consil. 3. 2. num. 2. lib. 1. Couar. Pract. cap. 6. & 7. Nauar. cap. 25. n. 13. ¶ Idem post Felin. in cap. *cum ordinem* à n. 6. de rescript. & Iul. Clarum in pract. quæst. 36. num. 5. Paz in pract. 1. p. tom. 1. tempore 3. num. 24. docet P. Villalob. vbi supra num. 6.

18. Duplici via possunt se defendere Regulares ab Ordinarijs, vel per fori declinatoriam, exhibendo in iudicio privilegium petium, in

Trid. Sess. 25.

cap. 20. de re

bul.

Gallar. bul. 13

et 28. Innoc.

4. bul. 30. A-

lex. 4. bul. 10

Urban. 3. bul.

3. Nicol. 3. bul

la 14. et 37.

Sixti 4. bulla

pro Carmelit.

bul. 1. genod.

11. bulla 8. Bo

nif. 8. bulla v-

nica Urban. 2.

et in Compens.

Societ amplif-

simum privile-

gium Pauli 4.

verbo exempt-

pro S. v.

Bulla 14. Six-

ti 4. nu. 15. et

bul. 33. n. 7.

Bulla 29. Eu-

gen. 4.

Trid. Sess. 7.

ca. 14. de res.

locus congruus, & securo, iuxta *cap. cum persona, de privileg. in 6.* At id debet intelligi, quando privilegium non est notorium in titulo, & possessio-
ne, ex dict. *cap. cum persona*: quia si est notorium, sicuti est exemptio Me-
dicantium, nec tenentur exhibere, nec probare exemptionem. Vel etiã
reprobato privilegio producto, seu exhibitò, & sententia lata agere pos-
sunt de invaliditate actus, per privilegium Clementis Quarti, Alexan-
dri Sexti, & Pauli Tertij, quò referuntur interpretati privilegij dubij
confessi in favorem Regularium ipsi nec Romano Pontifici, & idem
habetur *cap. cum venissent, de iudic.* Unde Regularis notoriè exemptus ci-
satus ab Ordinario, vt comparari in iudicio, non tenetur comparere, ni-
si tantum ad proponendum declinatoriam fori, vel nisi in citatione ex-
primatur causa, quæ sua iurisdictionem Ordinarij: nam tunc com-
parere debet. *Ibid. art. 7.* De quò Sylvest. verb. *exemptio*, n. 6. & 8. Cour-
regula possessor 2. p. §. 5. num. 1. & §. 10. num. 9. Mariana de ordine iu-
diciali 6. p. memb. 1. nu. 39. Domin. & Petus. in dict. *cap. si persona*, n. 4.
Monac. n. 1. ¶ Idem docent Fuscus lib. 2. de visitat. c. 20. n. 6. Sanch. de
matrim. lib. 7. disp. 37. hum. 23. Henr. q. lib. 7. de indulgent. cap. 25. n. 7.
& in comment. licera F. & licera T. num. 8. post Abbatem in *cap. cum or-
dinem*, num. 5. & 6. de *rescrip.* quibus citatis cum nostro Auctore idem re-
soluit P. Villalob. vbi supra num. 5.

Vide apud Bullarium bullas Clementis Sexti, & Sixti Quarti, quibus conceditur, quod non possunt conveniri Regulares ratione delicti, aut contractus, aut rei, de qua agitur, reuocando decretum Innocentij Quarti.

An autem Episcopi possint procedere per censuras contra Regulares in casibus illis à Sede Apostolica cum nisis, vide quæ supra diximus de excommunicatione eum, 8.

19 Ordinarius non potest procedere ad capturam Religiosi exep-
ti, nisi in gravi delicto timeatur de fuga, argumento cuiusdam decreti
Trident. Sess. 25. cap. 6. de reformat. & *cap. si clericos, de sentent. excommu-
n.* lib. 6. tunc enim licet capere, vt ipsum remittat ad suum prelatum, quæ
intra spatium viginti horarum remittere tenetur, ex Glossa 1. in *ca. cum
non ab homine, de iudicij.* Imò nec ad capturam novitij licet accedere, nisi
presumatur in fraudem Religionem intrasse ob crimen in saeculo com-
missum: scelus manus iniicientes in Religiosum, vel novitium incidunt
in excommunicationem ex dicto *cap. si clericos*, vbi à contrario sensu no-
tant & colligunt DD. *Ibid. §. tertio, inferitur.* De quo Perez l. 17. tit. 17.
Glossa 1. lib. 2. ordinamenti, & in l. 15. tit. 3. lib. 1. ordin. Nauar. cap. 27.
num. 79.

20 Papa per speciale rescriptum mandans Ordinario, vt visitet, &
corrigeat Regulares aut Moniales exemptos, eo casu non procedit, nisi
auctoritate delegata, sine qua nil potest in exemptos, ex Tridentino
Concilio, in quo quando datur facultas Episcopis ad gubernandum, &

Bullar. bulla
13. Clem. 4.
Comp. Socie.
sis. privilegij
§. 1. & 4.

Bulla 7. Clem.
6. & bulla 14.
Sexti cap. 37.
ca. Bullar. 11
v. Bullar. 2. 7.
2. Bullar. 10. 2.
1. Bullar. 10. 2.
1. Bullar. 10. 2.
1. Bullar. 10. 2.
1. Bullar. 10. 2.
1. Bullar. 10. 2.
1. Bullar. 10. 2.

Trid. Sess. 25.
ca. 6. de refor.

visitandum Moniales, & earum monasteria Sedi Apostolicæ immediate subiecta, vel hospitalia exempta id vtiq; illis conceditur tanquam eiusdem Sedis delegatis. *ibidem* *sequitur inferetur*. De quo in Clementina *trid. sess. 25. c. 8. de Refor. quia contingit, de Religiosis domibus*, innouata in dicto Concilio, ad quod vide *cap. grave, de officio ordinarij & Felin. in cap. licet eodem titulo.*

21. Priuilegium exemptionis à procuracione legatorum Papæ concessum Regularibus cum clausula, quod ad id non teneantur, nisi de indulto præfato fiat mentio de verbo ad verbum, reuocatur per aliud indultum concessum legato Sedis Apostolicæ, vt possit exigere procuracionem à quibuscunque etiam exceptis habentibus priuilegium exemptionis super eodem cum clausula, quod de eo fiat mentio de verbo ad verbum, etiam si talis mentio expressa non fiat de priori indulto, sufficit enim clausula generalis posita in secundo indulto, quod vult Papa haberi pro expresso, ac si de verbo ad verbum inferretur, vt colligitur ex doctrina *Clement. dudum, de sepultur.* vnde satis est vt appareat de mente, & intentione Papæ voluisse remoueri priuilegia in contrarium *ibid.* art. 8. De quo à simili Cardenal. in *Clement. 2. de sepulturis*. Panormita. in *cap. renuens de renuaciis.*

22. Si exemptio fuit à Papa obtentâ omnimoda, & plena, non tenentur Regulares ad ius reuerentiale Episcopo, in aliquibus tamen casibus non liberantur à debita reuerentia *ibid.* art. 9. De quo Felin. post Abba. in *cap. cum inter num. 3. de re iudicata*. Mandos. de signatura gratiæ, tit. de exemptione ab Episcop. p. 2. fol. 121. Vide P. Villalob. 2. p. Summæ tract. 75. diff. 5. num. 13. vb. tradit Religiosos non dantes debitam reuerentiam Episcopis esse puniendos à suis prelatiis, & non ab ipsis Episcopis.

23. Non est licitum Regularibus renuaciare priuilegio exemptionis in honorem sui status concessio sine licentia Papæ, qui est immediatus superior, & eorum diocæsanus, cui id ius competit, *cap. cum tempore in fine, de arbitris*, & agendo de clericis habetur, *cap. significasti, de foro competentis*. Vnde si ex negligentia patiantur subiecti Episcopis, adhuc possunt se ueri ex iure, quod Papæ competit, contra quem non præscribitur nisi per spatium centum annorum, *cap. ad audienciam, de prescript.* vbi Panormit. num. 12. *ibid.* art. 10. De quo Socin. in dict. *cap. significasti*, num. 42. Perez in l. 2. titulo 1. lib. 1. ordinamenti, glossa in quest. vlti. Mandos. de signat. gratiæ, loco supra citato.

24. Plures sunt casus, in quibus exempti subfunt Ordinarijs. Primus, quando exemptus est notorie excommunicatus, nam potest tunc per Ordinarium denunciari, vt enitetur, secundum aliquos, Andrea, & Dominic. in *cap. 1. de priuilegijs, lib. 6.* Imola in *Clement. ad comparandam, de sequestrat. possess.*

Secundus, quod exempto delinquenti potest præfigi terminus ab Episcopo, infra quem se debeat presentare suo iudici, ex Dominico in

capit. quatuordecim; §. inferiores de election. in sexto. Tertius, quod in his, quæ sunt instituta contra hereticos subsint exempti Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, cap. ad abolendam; §. final. de hereticis.

Quartus ponitur in cap. in eos; de privileg. lib. 6. quod exempti subsint Ordinarijs in his quæ pertinent ad curam, & regimen Prioratum Ordinarijs eisdem subiectorum. Quintus ponitur in Clementina, quia contingit, de Religiosis domibus, circa negligentiam, vel defectum supplendum collatorum hospitalium, etiam circa exempta.

Tandem ex Tridentino Concilio Regulares in malis subsint Episcopis. Primo, quantum ad ministerium prædicationis, quod exercente non possunt extra suas Ecclesias, absque Ordinarij Licentia, Sessione 2. de Reformat. 5. cap. 2. de Reformat. de quo infra de prædicatoribus num. 2. Secundo quantum ad correctionem religiosi extra claustrum delinquentis, Sessione 6. c. 3. de Reformat. de quo supra de Episcopis, nu. 8. Tertio, circa visitationem beneficiorum curatorum, quæ sunt monasterijs annexa, Sessione 7. cap. 7. de Reformat. Quarto, quantum ad exemptos extra monasterium degentes in causis civilibus mercedum, & miserabilium personarum, dicta Sessione 25. cap. 14. de Regul. Quinto, quod Religiosus sponso sine parochi licentia copulans ipso iure suspensus maneat, quousque ab Ordinario prohibito absoluitur, Sessione 24. ca. 1. de Matrimon. Sexto, quod ad Synodum accedere teneantur exempti, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis Generalibus subduntur, Sessione 24. ca. 2. de Reformat. Septimo, quod non possint prædicare, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum contradicente Episcopo, Sessione 24. cap. 4. de Reformat. vers. nullus. Octavo, quod Regularis inuentus sine licentia in scriptis sui superioris ab Ordinarijs tanquam desertor sui instituti puniatur, Sessione 25. cap. 4. de Regul. Nonno, quod Monialis non potest exire à monasterio, nisi iusta de causa ab Episcopo approbanda, Sessione 25. cap. 5. de Regul. Decimo, quod Regulares curam animarum exercentes in parochijs annexis monasterijs subsint immediatè in his, quæ ad curam, & administrationem sacramentorum pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi diocæsani, Sessione 25. cap. 11. de Regul. Undecimo, quod Episcopus possit procedere per censuras contra Regulares dantes, vel recipientes aliquid pro ingressu Monialis, eadem Sessione 25. cap. 16. de Regul. Duodecimo, circa præcedentias Regularium sedendas in publicis processionibus, Sessione 25. cap. 13. de Regul. Alia plura sunt, in quibus Regulares subsint Episcopis, de quibus suis in locis. *Ibid.* art. 11. De quibus vide P. Villalobos 2. p. Summa tract. 35 à num. 1. vbi num. 10. addit, religiosos testamentarios subsint Episcopis quoad rationem dandam de suscepto executorij officio per Clementinam, de testamentis.

Trid. Sess. 5. c. 2. de Reformat. Sess. 6. cap. 3. de Reformat.

Sess. 7. cap. 7. de Reformat. Sess. 25. cap. 14. de Regul. Sess. 24. ca. 1. de Matrimon.

Sess. 24. cap. 2. de Reformat. Eadem Sessio. cap. 4.

Sess. 25. c. 4. de Regul. Sess. 25. c. 5. de Regul.

Sess. 25. c. 11. de Regul. Sess. 25. c. 16. de Regul. Sess. 25. c. 13. de Regul.

De exemptione quoad superiores Ordinis.

25 Episcopus, vel alius inferior à Papa (excipe legatum à latere) non potest assumere sibi socium Regularem, vel eundem compellere ad quid muneris peragendum absque expresso sui superioris consensu, ex Leone X. pro Minoribus, & Gregorio XIII. pro Societate Iesu, de quo in Bullario, idque conforme videtur iuri communi *Clement. 1. §. ad huc, ibi, ad claustrum reuocandis, de statu monachor.* superior autem ex magna causa deputet huiusmodi socios, puta pro auctoritate monasterij, vel Religionis, iuxta *cap. cum pastoris 2. quæst. 7. Auct. Tom. 2. quæst. 64. art. 1.* De quo Pelagius de Planta Ecclesiæ *cap. 69. pag. 179. col. 4. Nauar. in cap. statimus num. 15. & cõment. 4. de Regular. n. 15. ¶ Idem post Baldum in rubric. de maiorit. & obedient. num. 3. Abbatem cap. quanto, num. 1 de officio ordin. & alios docet Sanchez lib. 6. Decalogi. cap. 13. num. 98. & 99.*

26 Episcopi, & alij in dignitate constituti requisiti à prelati Minorum, vel à Commissarijs Romanæ Curie aut ab alijs Fratibus ad id deputatis possunt examinare litteras Apostolicas exemptionis quas-cunque alicui Religioso concessas. Item vt compellant Fratres translatos ad Canonicos Regulares temerè, seu fraudulentè, vel vt seculares incidentes, nè in locis, vbi domus, & monasteria Ordinis existerint, permansere permittant, ac volentes ibidem manere, ad claustrum redire cogant, ex concessione Iulij Secundi confirmata per Tridentinum Concilium. *ibidem. art. 2. Ad quod Sanchez lib. 6. decalogi cap. 7. a num. 108. vbi agit de pœnis transuentium ad laxiorem religionem, de quibus in Clement. 1. de Regular.*

27 Regulares ab Ordinis obedientia exempti per Sedem Apostolicam non possunt morari in domibus, seu Conuentibus sui Ordinis, aut in illius officijs, & negotijs se intromittere, ex prohibitione Clementis Quarti pro Minoribus, & Sixti Quarti pro Carmelitis, addens pœnam excommunicationis ipso facto contra admissos, & admittentes, nisi consensus Generalis interueniat. *ibidem art. 3. Ad quod Sanchez supra cap. 6. num. 33.*

28 Indulta Apostolica, quibus Capellani aliquorum Principum erant exempti à iurisdictione suorum prelatorum sublata sunt per Tridentinum Concilium. Vnde Religiosus quocunque officio fungens, etiam Regis, vel Sedis Apostolicæ Capellanus non eximitur à sui superioris obedientia, sed eius correctioni, & visitationi in omnibus, & per omnia subest, ex Gregorio Vndecimo, & Bonifacio Nono,

apud Bullarium. *ibidem art. 4. Ad quod in simili vide P. Miranda tomo 1. quæst.*

32. artic. 5. quæst. 2. §. 1. & 2.

G g g

Bulla 4. Leon
10. & bul. 1.
Alexan. 4. &
bul. 14. Six-
ti 4. num. 19.
Comp. Societ.
verbo exemp-
tio, §. 3.

Trid. Sess. 23.
ca. 5. de refor.

Bullar. bulla
20. Sixti 4. n.
7. & bul. 37.
n. 32. & bul.
4. Pauli 4.

Trid. Sess. 24.
c. 11. de refor.

Bulla 7. Greg.
11. & bul. 5.
Innocen. 4. &
bul. 14. Six-
ti 4. num. 18.

De

BIBLIOTECA MUSEI HISTORICO-NATURALIS

De exemptione quoad tributa, & exactiones.

29 Libertas Ecclesiarum, clericorum, & Regularium quantum ad impositiones Principum secularium, & ad non soluendas Gabellas de fructibus, & redditibus Ecclesiasticis, & beneficijs est de iure diuino, iuxta sententiam doctissimorum virorum, quod & plurimi Pontificum confirmarunt, *cap. tua nobis, in fin. de decimis, cap. 1. & 2. cap. ex qua, & toto titulo de censibus, cap. non minus, cap. aduersus, de immunitat. Ecclesiarum, & præcipuè cap. quanquam, de censibus in 6. vbi expressè definit Bonifacius VIII. hanc immunitatem esse de iure diuino. Vnde Regulares, etiam bona possidentes contra sui Ordinis institutum, ex concessione Apostolica, omninò exemptos esse ab huiusmodi tributis, & exactionibus per priuilegia Apostolica, nec posse grauari à Principibus secularibus, vel Ecclesiasticis collectis, & oneribus, certi iuris est. Pro quo extant apud Bullarium amplissimæ concessiones Alexandri III. Eugenij III. Pij V. Pauli III. Gregorij XIII. & aliorum Pontificum, in quibus grauissimæ pœnæ maledictionis æternæ, & anathematis apponuntur contra quoscumque impositores, & exactores decimarum, etiam Papalium, & quarumcunque aliarum exactionum soluendarum à Religiosis. Vbi etiam Pius V. exemit Collegia, & monasteria Mendicantium à contributione pro seminarijs, quæ ab Episcopis exiguntur, iuxta decretum Tridentinum. *ibid. tom. 2. q. 65. art. 2. & 3.* De quo Couars. Pract. cap. 31. Lupus de potestate Ecclesiæ quæ st. 2. Bart. in l. semper, ff. de immunitat. Eccles. Ferret. tra. 6. de Gabell. & vestigal. nu. 564. ¶ Vide de hac materia Comitol. lib. 1. respons. moral. quæst. 95. Suarez de legibus lib. 5. cap. 13. & de censuris disput. 21. sect. 2. à numero 99. agens de excommunicatione in Cœna Domini contra imponentes clericis tributa, & Portel verbo, tributum, & in addit. à nu. 1.*

Bull. 30. Alex. 4. bul. 29. Eugen. 4. bul. 7. Pij. 5. num. 24. bulla. 21. Greg. 13. bul. 1. Urban. 3. bul. 5. Bened. 12. bulla 1. Greg. 10. bul. 14. nu. 36. & bul. 33. nu. 35. Sixti 4. Comp. Societ. verbo exemp. pto 8. 8. Trid. sess. 23. ca. 18. de ref. Bullar. bul. 18. Sixti 5. & bulla 24. Pij 5. Trid. vbi sup.

30 Fratres, seu Milites Hierosolymitani, vulgò Malteses nuncupati sunt exempti à solutione quarumcunque decimarum, exactionum, & aliorum quarumcunque onerum, etiam charitativum subsidij, & à contributione pro seminario puerorum educandorum, per plura priuilegia confirmata per Sixtum V. & Concilium Tridentinum. De quo Portel dicit. verbo tributum, num. 3. in fine.

31 Fratres, & Sororis Tertiarij Beati Patri nostri Franciscus, & alia omnia habitates in sæculo ad collectas, tributa, exactiones, & alia onera tenentur sicut meri laici. At Tertiarij, viri, & virgines collegialiter viuentes in monasterijs, & sorores virginalem, aut castam vidualem vitam ducentes expresso voto, & sub habitu Ordinis in suis domibus exempti sunt ab hoc onere, gaudent enim priuilegijs Ordinis.

nis, cuius habitum tertie Regularæ gestant ex constitutione Leonis X. in Concilio Lateranensi relata apud Bullarium. *ibid.* art. 5. & nos dicemus infra latius de Tributis num. 11. & de Tertiarijs num. 5. De quo Bartul. in *l. semper §. quibusdam de iure immunitat.* Bald. consil. 212. volumine 1.

Bulla 44. &
45. num. 183
Leon. X.

32 Prædicta onera imponentes, & exigentes à Regularibus incidunt in excommunicationem ipso facto, quod si monici pertinaciter perseuerent, à solo Papa absoluedi sunt per priuilegium factum Minoribus apud Compendium Societatis verbo, exemptio, §. octauo. Quæ pœna ad Reges, & Principes, ac alias quascunque personas, & communitates etiam extenditur, ex Leone Decimo, super quo Ordinarij, & Nuntij Apostolici tenentur Religiosos defendere, etiam per censuras Ecclesiasticas, ex priuilegio concessio congregationi Montis Oliueti apud Compendium Cister. tit. exemptio §. 6. & 8. *ibidem* art. 6. De quo Syluest. verbo, immunitas.

Comp. Socie.
v. exemptio, §.
8.

Comp. Cister.
§. 6. & 8.

Idem docet Portel dicto verbo, tributū n. 3. vbi refert ex Capuccino in Cópeditio quandā satis rigorosam Pij V. Bullā contra imponentes, & exigentes quæcunq; tributa, & onera ab Ecclesiasticis, & in additione ad dubia num. 1. & 2. resoluit ex *cap. non minus, de immunitat. Eccles.* ad releuandas communes necessitates, vbi laicorum non suppetunt facultates, posse Ecclesiasticos subsidia conferre, dummodò id fiat de consensu Romani Pontificis, cui id reseruatum extat in *cap. aduersus, eodem titulo.* Bonum autem commune (addit. número 8.) pro quo possunt imponi ea tributa Ecclesiasticis, non sufficit quod eos tangat solum in genere, vt pro constructione pontium, murorum, & simillium, sed oportet, vt in particulari ad ipsos spectet, vt pro constructione vicæ propè suam domum, vel obuiatione ignis, aut fluij communiarium agrorum, & prædia Ecclesiæ. Ad quod refert Nauar. in summa cap. 17. número 202. Sofa in Bulla Cœnæ cap. 19. disputat. 92. & 93. & Azor tomo secundo in titur. moral. lib. 9. cap. 11. quæst. 1. §. in dubium vocatur, vbi agens de gabella, quæ vulgò, *sisa*, dicitur, & solet imponi in carnis, & vino ob communem Reipublicæ necessitatem, resoluit non posse exigi ab Ecclesiasticis: quia id eorum immunitati saltem indirectè videtur nocere, ex eo quod coguntur, vel carius emere, vel aliunde emere. Quapropter, inquit, vsu receptum est multis in locis, vt Ecclesiastici talem gabellam non soluant, vel si soluant, ad exitum anni Princeps, vel Republica damnum resarciant pecuniaria compensatione. Vnde benè infert idem Portel *ibidem* num. 7. incidere in censuram latam in Bulla Cœnæ Dominici imponentes tributum indifferenter, & generaliter omnibus eumentibus, verbi gratia, carnes, aut vinum, nam id videtur, saltem indirectè imponi, & Regiosis, cum obligent omnes eumentes soluere, & ab omnibus exigi id ipsum faciant: in dicta autem bulla prohibetur talis

exactio tributorum, siue directè, siue indirectè fiat. Imò aliqui extendant dictam censuram ad recipientes à sponte dantibus, moti illis verbis bullæ: *sic imposta, etiam à sponte dantibus recipiunt*. Sed hoc intelligit Suarez statim citandus de illis qui petunt tributa à clericis tanquam debita ex cap. *quanguam, de censibus, in 6.* vbi præcipitur, quod talia tributa ab Ecclesiasticis nempe exigat, vel extorqueat, talis enim impositio, vel ex actio sufficiens vis est, & coactio. Atque ita docent Suarez de censuris disp. 21. se ct. 2. num. 99. & Reginald. in praxi fortipœnitent. lib. 9. n. 375. ad finem, Sayro de censuris lib. 3. cap. 2. num. 1. quos refert, & sequitur Portel dicto num. 7.

De exemptione quoad charitativum subsidiū.

33 Monasteria exempta non tenentur ad huiusmodi subsidiū solvendum, ex Gregorio XI. pro Ordine Sancti Hieronymi in Hispania, & Eugerij III. pro monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, & aliorū Pontificum, de quibus in bulla Sixti V. confirmatoria privilegiorum S. Ioannis Ierosolymitani, de quo supra nu. 30. Item Ecclesiæ parochiales, & capellæ annexæ dictis monasterijs ad id etiam non tenentur, ex bullis Gregorij XIII. Sixti V. supra relatis. Et ita iudicatum fuisse in facti contingentia pro annalibus redditibus cum onere missarum reliquis apud Ecclesias Fratrum Minorum refertur. *Tomo 2. q. 66. art. 1. & 2.*

Sed in Addit. summæ tom. 4. cap. 142. nu. 4. resoluit Auctor præfata monasteria exempta à solutione charitativi subsidij teneri hodie ad illud solvendum, quia dicta privilegia sunt sufficienter reuocata per Piū V. & Gregorium XIII. De quo infra de tributis num. 2. adhuc redibit sermo. Idem docet Portel in dubijs regul. verbo tributum, num. 3. §. adde quod aliqui.

34 Monasteria omnia, & loca pia, etiam exempta (exceptis Mendicantibus, & Fratribus S. Ioannis Ierosolymitani duntaxat) tenentur contribuere pro Seminario puerorum docendorum, etiam ex decimis quacunque ratione ad laicos, ex quibus subsidia Ecclesiastica solui solent, per iacentibus, & definitur in Concilio Tridentino. *Ibid. art. 3.* De quo Gonzalez regula 8. Cancellar. glossa 5. §. 7. à num. 68. Zerola in Praxi Episcopi ubi verbo Seminarium, Barbosa in remis. ad Tridentin. dicto cap. 18. num. 2. vbi refert circa hoc aliquas declarationes Cardinalium.

35 Si mentiones data Regularibus Ecclesijs intuitu Religionis, & reformationis non debentur casu, quo ipsæ Ecclesiæ in statum secularem exemptar, argumento cap. *recolentes, de statu monachorum, & cap. quoniam*

Comp. D. Hieron. tit. subsidiū.

Trid. ses. 23. n. 18. de refor.

groniam de privilegio. Unde exemptio ab exactionibus concessa propter eandem causam Religionis, & reformationis etiam deperditur. Si vero ex fundatione res, aut privilegia illis data sunt intuitu pietatis, & necessitatis debent apud eandem Regulares manere etiam si Ecclesie secula res fiant, *ibidem artic. 4. De quo Rebus, cons. 105. Panorm. in cap. recolemtes, notab. 2. de Statu monacho.*

Pro complemento vide amplissimam exemptionem ab omnibus, & qualibuscunque exactionibus, & tributis factam à Pio V. in fauorem Mendicantium utriusque sexus, quam vidisse authenticam testatur Auditor ac eam de verbo ad verbum transcribit in calce dicti articuli 4. proxime relati, de quo etiam extat quaedam alia Bulla Pij V. apud Bullariū. *Bulla 7. Pij num. 24.*

RESOLVTIO LXIII.

De famulis, & familiaribus Fratrum.

FAMULI, & familiares Fratrum seruientes Monasterio auctoritate praelati, aut officialium Conuentus, vel alicui priuato Religioso, non ad eius libitum assumpti gaudent priuilegijs receptionis sacramentorum ab eisdem Fratibus, & tradendi eos sepultura Ecclesiasticae, *Clement. Religiosis, §. sanè, de priuilegijs.* Imò & illis, qui intra septa monasterij contingunt infirmari, & curari, licet de numero famulorum, aut familiarum non sint, possunt Fratres ministrare sacramenta Eucharistiae, & extremae vnctionis assensu parochi, vel Episcopi minimè requisito, ex multis priuilegijs Pontificiū apud Bullarium, quae aliquid ultra ius commune debent operari. Sed confessiones ipsorum sicut & famulorum, & familiarum praefatorum non possunt audire, nisi ab Ordinario approbati existant ex Tridentino Decreto. Aduerte tamen, quod dicti famuli assumpti in fraudem legis, vt scilicet priuilegijs Fratrum gaudeant, tali exemptione priuari debent, ex glossa in *cap. licet vobis, v. familiares domestici de priuilegijs in 6. Auct. tom. 2. q. 67. artic. 1.* Idem tradunt Miranda tom. 1. quaest. 49. art. 1. §. sed pro familiaribus, Portel verb. famuli seu familiares, nu. 1.

2. Iure communi attento dicti famuli apud suam parochiam, aut ad sepulcrum maiorum sepeliri debent, nisi alibi eligant sepulturam. Sed ex concessione Alexandri, & Clementis III. possunt sepeliri in monasterijs, quibus inseruiunt, etiam non electa sepultura, ac parochia recusante, nec non tempore interdicti, & Cessationis à Diuinis ea solemnitate, qua sepeliuntur Fratres, *ibid. art. 2.* Idem tradit Portel vbisupra, num. 7.

At autem possint excommunicari, vel interdicti ab Ordinario huiusmodi famuli, vidè supra de excommunic. nu. 9.

*Bullavnica In
noc. 6. Bull. 33
Sixti. 4. n. 11.
Comp. Mend.
v. extrema vn
ctio. & v. fa
muli.
Trid. ses. 23.
c. 15. de refor.*

*In Bull. Bulla
7. Alex. 4. &
Bulla 14. Six
ti 4. nu. 10. &
29. Cop. Min.
v. interdicti
3. §. 1. & 6.*

3. Tempore interdicti, aut Cessationis à Diuinis possunt aduicti di-
 scipuli ad Diuina, ibique recipere Ecclesiastica Sacramenta, ac sepul-
 turæ tradi, Ecclesiasticæ per dictum priuilegiū Alexantri, & Clementis
 III. tom. 2. q. 115. art. 1. De quo Portel vbi supra d. num. 3.

4. Fratrum Minorum seruitores, & Monialium S. Claræ seruitrices
 habent plenariam indulgentiam semel in vita, & in morte de referua-
 tis, & possunt lucrari indulgentias Romæ, & Portiunculæ dicendo quin-
 quies, Pater noster, cum totidem Ave Maria, & gloria Patri, ad finē
 cuiusque in Ecclesijs Fratrum, & Monialium, sed debent habere ad id lu-
 crandum Bullam Cruciatæ, vbi publicatur, ex Sixto III. *ibid.* art. 4. De
 quo Portel vbi supr. num. 2.

Monumēt. a Or-
 din. concess. 96.
 fol. 66.

RESOLVTIO. LXV. De Festis Diebus.

OMNES, Et quæcunque personæ Ecclesiasticæ, vel Regu-
 lares possunt solemniter celebrare cum processione festi
 Corporis Christi in Dominica Infra octauam ipsius festiui-
 tatis, nec ab aliquo super eo possunt molestari, aut impedi-
 ri sub grauibus pœnis excommunicationis latæ sententiæ, suspen-
 sionis, & interdicti, quibus Ordinarij requisiti præsidiam defensionis præ-
 bere tenentur, etiam cum inuocatione brachij sæcularis, si opus fuerit,
 ex constitutione Gregorij XIII. *ibid.* tom. 2. q. 68. art. 1.

In Bull. Bull.
 39. Greg. XII

2. Fratres totius Ordinis Minorum, ac omnes Moniales eidem
 Ordini subiectæ possunt solemniter celebrare festum sanctissimi nomi-
 nis Iesu cum suo proprio officio à Sede Apostolica approbato quarta-
 decima die Ianuarij, recitantibusque dictum officium, vel illi interesset
 tibus, ac dicentibus quinquies Orationem Dominicam cum salutatio-
 ne Angelica conceduntur eadem indulgentiæ, quæ concessæ sunt pro
 festo Corporis Christi, ex concessione Clementis Octaui, apud Bulla-
 rium. Quo frui possunt per communicationem omnes alij Fratres, &
 Moniales Mendicantium, & quæ eorum gaudent priuilegijs. Pro quo
 aduerte, quod Moniales sub cura, & regimine Fratrum Minorum de-
 gentes, etiam si diuersi Ordinis, & instituti sint, gaudent eodem priuile-
 gio, quales sunt Commendatariæ illustrissimi, & Religiosissimi monas-
 terij Sancti Ioannis Baptistæ apud præclarum oppidum, Estremoz, nua-
 cupatum, à Serenissimo Principe Domino, ac Domino Ludouico Mag-
 ni Emmanuelis Regis Portugaliæ filio constructi, quæ, inquam, Domi-
 næ Commendatariæ Malteses per breue Apostolicum in fundatione
 sui monasterij obtentum gubernationi, & obedientiæ Fratrum Minori-
 rum subsunt. Eodē priuilegio gaudet Monasteriū in signe S. Ursulæ Sal-
 maticensis, licet nō sit sub cura Ordinis, ex concessione Pauli III. *ibid.* art. 2.

Bull. 3. Cle. 8.

3 Festum S. Bonaventuræ Episcopi, & Cardinalis celebratur in tota Ecclesia sub ritu Duplici, & sub titulo Doctoris ad instar quatuor Ecclesiarum Doctorum, per Bullas Sixti III. & Sixti V. apud Bullarium. Festum vero S. Antonij de Padua celebratur in tota Ecclesia sub Ritu semiduplici, & apud nos Minores solènter cū Octava per Gregorium IX. & Sixtum V. Item festum S. Didaci in toto Ordine Minorum celebratur solemniter cum Octava ad instar aliorum sanctorum Ordinis, in Ciuitate verò, & Diocœsi Hilpalensi, & Toletana, vbi in oppido Complutensi requiescit eius corpus, sub ritu Duplici, ex indulto Sixti V. & Clementis Octaui apud Bullarium. *ibid. art. 3. 4. & 5.*

Bull. 1. & 28.
Sixti 4. & bulla
4. Sixti 5.
Bulla 5. Greg.
9. 9.
Bull. 5. & 10.
Sixti 5.

4 Festum S. Francisci à Paula fundatoris Ordinis Minimorum celebratur sub duplici ritu in toto Orbe Christiano, ex indulto Sixti V. Festum vero Sanctorum Martyrum Placidi, & Sociorum celebratur sub officio simplici, in ciuitate, verò & Diocœsi, ac Prouincia Massanensi sub duplici, item inuentio eorundem Sanctorum in Ecclesia S. Ioannis Baptistæ Massanensis sub eodem ritu, ex indulto Sixti V. *ibid. art. 6. & 7.*

5 Festa S. Nicolai Tolentini Ordinis D. Augustini, & S. Petri Martyris Ordinis Prædicatorum celebrantur sub ritu semiduplicis, ex recognitione Clemētis VIII. super nouo Breuiario, qui etiā B. Iacintum sanctorum Cathalogi adscripsit, & mandauit eius festum celebrari die decima sexta Augusti, apud Bullarium extat Bulla Canonizationis huius sancti, *ibidem, art. 8. & 9.*

Bull. 24. Clem.
men. 8.

6 Festum B. P. N. Francisci ex præcepto Gregorij IX. & Sixti III. celebratur in tota Ecclesia sub ritu Duplici, & sub præcepto obseruationis, & abstinentiæ ab omni opere feruili, quod licet apud aliquas partes Hispaniæ non obtineretur ex causa vindiæ, & periculi superuenientis pluriæ, maior tamen gloria, & honor accrescere videtur ipsi Seraphico Patri, quod ab omnibus ferè fidelibus eius festum obseruetur ex mera deuotione, & pietate. In quo lucratur indulgentia plenaria visitando Ecclesias Ordinis, ex Sixto V. apud Bullarium, *tom. 2. q. 69. art. 1. Idem notat Portel in addit ad dubia verb. festiuitatis, nu. 5. quidquid de dicto præcepto lato à Sixto III. dubitet Sua. to. 1. de Relig. lib. 2. c. 9. n. 22. in fine.*

Bullar. bulla
2. Greg. 9. &
bull. 8. Six. 4.

7 Itè festiuitas Stygmatum eiusdè B. Seraphici P. Fracisci (quæ varijs Pontificum diplomatibus stabilita satis, & exaltata sunt) à Fratibus, & Monialibus Ordinis sub duplici etiā officio celebrari licet, ex indulto Nicolai, & Sixti III. qui post Alexandrum III. apposuit excommunicationem Sedi Apostolicæ reseruatam contra temerè affirmantes B. Franciscum nulla tenus his sacris Stygmatibus insignitum fuisse, & contra ea abolentes, aut abolere facientes, item præcepit, quod nullus sanctus, aut Sancta, beatus, vel Beata cū huiusmodi Stygmatibus depingatur, & ne quis audeat populo prædicare, vel alias scriptura, aut verbo asserere aliquè sanctum, vel sanctam talia Stygmata habuisse, excepto B. Fracisco, sub pœna quoque excommunicationis Papæ reseruatæ, & priuationis ab officio legèdi

Bull. 16. Sixti
5.

In Bull. Bull. 8.
& 9. Greg. 9.
Bulla 6. & 12.
19. & 25. Alexan.
4. Bull. 6. & 7. Six. 9.

prædicandi, & confefsiones audiendi, *ibidem* artic. 2.

8 Dominus Paulus V. ob magnam deuotionem erga Seraphicum Sanctum concessit Anno Domini 1615. vt in vniuersali Ecclesia ab omnibus tam Ecclesiasticis, quam Regularibus hæc sacrorum Stygmatum festiuitas possit sub ritu Duplici celebrari die Decimaseptima Septembris. Deinde idem Dominus Paulus V. concessit nobis Minoribus, vt possimus recitare de dictis sacris Stygmatibus semel in quolibet mense, prima die non impedita festo nouem lectionum extra tempus Quadragesimæ, & Aduentus, & quod officium diceatur sicut prius fuerat approbatum, & concessum pro vniuersali Ecclesia sub die 28. Augusti, Anni 1615. Ex quibus patet quod hæc sacra Stygmata, eorumque impressio in corpus B. Francisci sunt approbata, & Canonizata per Sedem Apostolicam, præcipiendo, seu concedendo, vt anniuersaria solemnitate eorum memoria recolatur à cunctis fidelibus die 17. Septembris, quo die ipse Christus Dominus in forma Seraphicalati eidem sancto huiusmodi sacra vulnera mirabiliter impresit, signans corpus eius signis Redemptionis nostræ, vt canat Ecclesia, quæ, inquam, assignatio diei festi facta ab Ecclesia fuit ad ipsa Stygmata celebranda, proponenda ac ueranda ab omnibus fidelibus, de quibus tot, tantique Pontifices testimonium authenticum præstant. Canonizatio enim non solum fit de sanctis, sed etiam de mysterijs, vel assignatione festorum, in qua datur testimonium publicum à Papa de sanctitate, festo, vel mysterio, & in quo non potest errare tanquam re ad fidem concernente, vt satis eruditè probat P. Ægydius lib. 1. de Conceptione Deiparæ, fol. 9. & lib. 3. fol. 307. citans Suarez, & refert Porrel, verb. Stygmata, nu. 6. in fine. ¶ Octo Bullas Pontificias in confirmationem sacrorum Stygmatum præfactorum refert Bartholomæus à Pifa, lib. 3. conformit. fructu 3. confor. 31. fol. 210. Litera O & P. vbi ad finem ad sit, quod supposita determinatione Romanæ Ecclesiæ hoc est firmisimè tanquam verum tenendum, & oppositum vt erroneum, seu hereticum ab omnibus despiciendum. Eadem Bullæ habentur in Bullario nostri Auctoris loco infra citando resolut. 132. num. 1. Addit etiam *ibidem* Pisanus litera N quod Stygmatazatio B. Francisci est per ipsum Dominum Iesum Christum authenticata, & approbata, quia per ea multa sunt à Deo patrata miracula: item & per B. Mariæ reuelationem factam cuidam deuoto Fratri de eorum certitudine.

Ex quo etiam consequenter deducitur, nemini esse dubium hæc sacra signa Dei viuensis impressa fuisse corpori Seraphici Patris non ab Archangelo Michaelo (vt quidam diuinatoriè autumnauit, nixus eo, quod tunc Sanctus ad honorem ipsius Michaelis ieiunium peragebat,) sed ab ipso Rege Angelorum Domino Iesu Christo, cum id maximè sit approbatum, & Canonizatum ab Ecclesia, quæ est columna veritatis, vt constat ex præfatis Bullis Gregorij IX. Alexandri, & præcipuè Sixti III.

Ampliat,
& illustratur doctrina
Auctoris circa Stygmata
B. F.

Viegas in A.
pocalyp. c. 12.
sect. 18. n. 8.
Plaf. 545.
Bull. Bulla. 7.
Sinti 4.

qui in Bulla Canonizationis horum sacrorum Stygmata aperte affirmat, ea recipisse ab ipso Christo Domino, idemque testatur Bartholomæus à Pisa, lib. 3. Conformitatum, fructu 31. fol. 304. column. 2. in medio, alias fol. 209. in antiquis column. 4. litera D. ad initium ubi refert B. P. N. Franciscum apparuisse cuidam deuoto Fratri, eumque de hac re certiore fecisse, dicendo: scias igitur, quod ille, qui mihi tunc apparuit, non fuit Angelus, sed fuit Dominus meus Iesus Christus in specie Seraph, qui sicut vulnera ipsa sacra in cruce suscepit corpore, ita manibus suis benedictis in corpore meo impresit, cui consonat illud quod cantat Ecclesia in Hymno Officij huius sancti: *Ad quem venit Rex è caelo amictu Seraphico, sex alarum reclus velo, &c.* Ita latè tradit, & probat Auctor tomo 4. *Addit. Summa capit. 115. numer. 5.* De quo etiam Portel verbo Stygmata à num. 1.

Tandem in laudem, & honorem tanti Patris, & Domini mei B. Francisci operæ pretium duxi referre hic verba, & testimonium Doctissimi, & Deuotissimi viri F. Vbertini de Cassali in sua Arbore vitæ Crucifixi, lib. 5. cap. 1. fol. 205. col. 3. ubi affirmat B. Franciscum, & eius Religionem fuisse adumbratos in illo sexto signaculo, quod aperiri, vidit B. Ioannes Euangelista Apocalypsis, cap. 6. addens ultra, quod illa verba eiusdem Apocalypsis, cap. 7. *Vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum Dei viuis.* Intelligenda sunt ad litteram de Seraphico Patre, sicque intellexisse, & vidisse in spiritu prophetiæ præfatum B. Euangelistam, quando dicta verba protulit. Verba formalia Vbertini sic habent: *Et idcirco dixi tibi supra, quod hic sextus status respicit singulariter Christi tempus, in cuius figura in apertione sexti signaculi, vidi, ait Ioannes, alterum Angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum Dei viuis: Vbi & dicit Abbas Ioachim super Apocalypsim. Angelus iste est ille, quem Christus per concordiam respicit futurus in principio tertij status. sic ergo patet, quod illuminatio data Ioachim dicit, in principio sexti status, vnum Angelicum virum mundo dari, quem Christus per concordiam respicit, quia vitæ Christi renouator singularis apparuit: & ego audius a solempni Doctore istius Ordinis, quod F. Bonauentura tunc Generalis Minister, & Doctor solempnis, præfate Doctore, qui mihi dixit, quod in Capitulo Parisiensi solempniter prædicauit, quod ipse erat certus, & certificatus, quod B. Franciscus erat Angelus sexti signaculi, & quod ad litteram de ipso, & de eius statu, & ordine Euangelista Ioannes intellexit, & quod in spiritu ipsum vidit, quando prædicta verba protulit, & suorum filiorum perfecte Christum imitantium Collegium aspexit in omnibus senarijs huius libri, & hic prædictus Frater Bonauentura ibidem cum maximo seruiore asseruit, vt ab illo audius (si memoria me non fallit) scire se certissime per solempnes, & indubitatibiles reuelationes talibus personis, quod de hoc non poterat dubitare. Hæc Vbertinus. Bernardinus de Buis addit id suo Rosario 2. part. Sermo 27. eidem S. Bonauenturæ fuisse factam eam reuelationem, vt ipse Seraphicus Doctor cum iuramento assumauit, cum legeret Parisijs. Hoc idem sensit Abbas Ioachi-*

Præclarum
testimoniū
F. Vbertini,
de B. Fran-
cisco.

mus supra relatus ab Vbertino, qui fuit Archiepiscopus, & Patriarcha Veneriæ, vir utique sanctitate, spiritu prophetiæ, & eruditione polens, floruitque pluris ducentis annis ante felicem ortum B. Francisci, quem ipse Ioachimus, sicuti ipsi reuelatio Diuina monstrauit, iussit opere Mo- faico effingi super fores sacri thecæ D. Marci apud Veneros, vt modò solet apud nos depingi indutus habitu subcinericiij coloris, chorda cin- ctus, pedibus discalciatus, & Stygmartzatus in volis, plantis, & latere, ad instar Stygmatum Saluatoris, vt refert idem Bernardinus dicto Ser- mone 27. Idem traditur ab illuminato sacrarum literarum interprete confummatissimo F. Bartholomæo de Pisis, in r. lib. Conformitatum vitæ B. Francisci ad vitam Iesu Christi, fructu, & conform. 1. part. 2. fol. 17. colum. 3. vbi in apertione sexti sigilli dictum capit. 7. Apocalyp. ex- ponit cum S. Bonauentura de B. Francisco, quem tunc temporis, ait, Ioã- nes Euāgelista inspexit. Pro quo tandē facit quod Leo. X. in Bulla Vnio- nis, sic nuncupata scriptum nobis relinquit, vbi in principio explicat, & accomodat præfata illa verba Ioannis: *Vidi alterum Angelum ascenden- tem ab ortu solis, &c. B. Francisco. Oriente iam sole* (inquit Pontifex) *misit ip- se Pater familias* (id est Iesus Christus). *Angelum illum ascendentem ab ortu so- lis habentem signam Dei visum B. Franciscum, &c.* Refertur apud Bullarium in- ter Bullas Leonis X.

Bullar. bul. 1.
Eso. 10. n. 1.

Et ne aliquid excellentiæ, & tanti priuilegij retroactis sæculis non concessi (vt inquit D. Bonauentura) exaltationi de esse videatur, & Re- ligio Seraphica præcipuis, & singularibus fauoribus exaltata ab omni- bus decoretur, ac Deus in sanctis suis mirabilis maximè laudetur, pla- cuit referre hic aliud singulare, nec non in auditum priuilegium in fines sæculorum reservatum à Domino ad solatium, & decus Fratrum Mino- rum verè filiorum Patriarchæ pauperum tunc ab Antichristo ob no- men Iesu Christi varijs tormentis tentatorum, quod habetur lib. 1. Conformitatum fructu 9. fol. 131. col. 1. S. tertio habuit, impressio- nis nouæ, vbi refertur reuelatum fuisse Fratri Rufino, à B. Francisco, quod Fratres apparebunt in die iudicij cum Stygmatibus, & in fine, scilicet tempore Antichristi habebunt Fratres quam plurimi Stygmata. O ve- rè Pater, & Patriarcha pauperum Euangelicorum pauper, & humilis cœlum diues iam ingressus es, & tui spiritus filij verè pauperes, & hu- miles te secuti virtutibus diuites paradysum etiam ingredientur, & egrè diemur in occursum Domini simul cum Patre Stygmatibus decorato. O mirabile dictu, & auditu! quis audiuit vnquam tale, aut quis vidit huic simile! Hæc dixisse sufficiant in Laudem Stygmatum Seraphici Pa- tris, plura vtiq; dicturus; ne falcem in alienam segetem mitere videar, Vidè infra de sacris Stygmatibus B. Franc. num. 2.

Bull. Bull. 24.
Sixti 4.
Bull. 10. Le. X

9 Fratres Minores possunt solemniter celebrare festa quinq; Mar- tyrum Marrochij, ex concessione Sixti III. & septemferiam Martyrum Ceptæ, in suis dumtaxat Ecclesijs, sub Duplicis maioris ritu, ex Leone X. apud

X. apud Bullarium. Et sub eodem ritupossunt celebrare festa sanctorum Titularium suarum Ecclesiarum, etiam si sint de se simplicia, ex eodem Leone X. Quae etiam concessit Monialibus sanctae Clarae sub cura Fratrum Minorum de gentibus, ut possint celebrare festa B. Agnetis, & vnde decem millium Virginum sub ritu Duplicis maioris, *ibidem art. 7. & 4.*

10 Religiones possunt celebrare festa propria suorum Sanctorum consuecta celebrari apud se cum officijs proprijs a Sede Apostolica approbatis, vel approbandis, alijs de communi, si non habent propria, seruata tamen forma breuiarij Romani noui Reformati, etiam si huiusmodi festa apud Kalendarium non existant, ut patet ex Rubricis Generalibus ipsius Breuiarij. Vnde non est ablata facultas praelatis Regularibus recitandi de alijs sanctis, etiam si non sint sui Ordinis, de quibus antea recitare consueuerant, secluso omni priuilegio post dictas Rubricas impetrato, ut fit apud nos Minores de sancto Gabriele Archangelo, & S. Ioachimo, ex mandato Congregationis Generalis Segouiae celebratae anno Domini 1621. *ibidem art. 5.*

11 Clemens VII. concessit Eratribus Minoribus, ut ubiq; de gentes possint celebrare festa, quorum sancti sunt protectores terrarum, vel sub quorum nomine earum Ecclesiae intitulantur sub Duplici ritu, respectiue tamen. Extat apud Bullarium inter viuae vocis Oracula Clemetis VII. §. vltimo. Pro quo nota, quod dicit, respectiue, id est, quod possint celebrare festa Sanctorum Titularium in Ecclesijs eorum nomini dicatis tantum, & non in toto Ordine, vel Patronorum in terris, vbi sunt Patroni, seu Protectores, *ibid. d. art. 4.* De quo Portel in Addit. verbo, hore Canonicae, num. 2. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 1. cap. 11. num. 3.

Bul. inter oracula Clem. 7. §. vltim.

12 Ex Tridentino Decreto Regulares exempti tenentur seruare dies festos, quos in Diocesi seruandos Episcopus praeeperit. Festa tamen per populum votata, etiam confirmata ab Episcopo non tenentur obseruari, secluso scandalo. *Tom. 2. quaest. 70. artis. 1.* De quo Nauar. cap. 12. in Manuali, num. 80. Vide Suarez vbi sup. d. cap. 11. vbi de festis seruari solitis in aliquibus Diocessibus agit.

Trid. ses. 25. c. 12. de Regi

13 Non est licitum Regularibus in diebus festiuis occupare saeculares in operu seruilium exercitio apud sua monasteria, nec ipsimet occupari, ac ideo praelati id permitentes, & ipsi laborantes peccant, nisi aliqua necessitate praesente, aut eminente excusentur, vel petant licentiam ab Episcopo, nullo enim ad id priuilegio Apostolico muniuntur. Ex concessione tamen Eugenij III. in festis S. Crucis, S. Michaelis Septembris, Sanctorum Innocentij, & S. Syluestri licite laborare possunt saeculares, nisi venerint in Dominica, *ibi. art. 2.* De quo Caiet. 2. 2. q. 122. art. 4. ad 4. Nau. c. 14. n. 15. in Man. Ad quod vide Suar. vbi sup. c. 19. vbi n. 6. & seq. supponit, necessariam esse dispensationem, ut possint operari in templo edificando laborare, vel aliud simile facere pro Ecclesiae vtilitate, secus non licere, etiam si fiat gratis sub pietatis praetextu. Ad quod etiam vide c. li-

In Bulla. oraculo 7. Eug. 4.

cer, & glossã in c. *fin. deferys*, vbi propter necessitatem datur licentia in diebus festis operi seruili intende e.

14. Diebus festis ab Episcopo indictis tantum tenentur Regulares abstinere à seruilibus, ac missam audire, non autem ritus in recitando officio Diuino, & celebrando missam in solemnia iuxta sui Ordinis instituta relinquere, debent tamen se confirmare in Concionibus ad populum Euangelij, quibus Clerus secularis talibus diebus vitur. Nec circa id tenentur obedire Episcopo præcipienti quidquam. Ita declaratum est Romæ à Congregatione Cardinalium Sacrosancti Tridēni Concilij interpretum super cap. 12. §. dies etiam festi de Regul. & refertur in Bullarij sub Clemente VIII. in principio inter Declarationes Cardinalium, §. Congregatio Capituli censuit.

*Trid. ses. 25.
c. 12. de Reg.
Bulla sub Cle
ment. 8.*

In quibus festis suspendatur interdictum, vide infra de interdicto, numer. 22. 25. & 26. & quæ indulgentiæ lucrentur in festis Sanctorum suorum apud Ecclesias Regularium, vide de indulgentijs à nu. 48.

RESOLVTIO. LXV.

De Feudo.

1. **F** E V D V M Est concessio rei immobilis facta pro Homagio, vt colligitur ex cap. *ex diligenti, de simonia*. Vel aliter, est beneficium alicuius rei inuestitura interueniente sic concessa, vel data alio, vt dominium penes concedentem maneat, vtile transeat ad feudatarium cum obligatione, seu pacto præstandi seruitium directo Domino, vt notatur in iure lib. feudorum, titul. in quibus causis feudum amittat, cap. vnico, & titul. de inuestitura de re aliena facta, cap. vnico. Auctor. Tom. 1. quest. 38. art. 3. & tom. 2. quest. 71. art. 2. & quest. 78. art. 12. §. tertio probatur. De quo Hostiensis, & Azor in dicto, cap. *ex diligenti, de simonia*, Syluest. verb. feudum, §. 2. vbi tradit, in quo distinguitur ab emphiteusi.

2. Monachi, & monasteria bona feudalia habere licite possunt, quando seruitium præstandum non repugnat Ordini Monachali, aut non est impossibile eorum statui, potestque per substitutum præstari. Et ex concessione Celestini V. licet inuestitura de illis, vt solet, nõ fiat, non propterea cadunt in commissum, Compen. Cister. §. 4. *ibidem in d. art. 3. in principio, & d. art. 12. §. tertio probatur*. De quo Decius in capitulo in presentia, à n. 74. de probat. ¶ Idem citatis multis docet Sanchez, lib. 7. Decalogi, capit. 15. num. 36. & sequentibus, vbi late agit de successione Monasterij in feudum, & citat nostrum Auctorem, & alios plures plena manu.

3. Milites Hierosolymitani, seu Maltenses attento iure communi

non sunt capaces feudi, iuxta veriore[m] sententiam. At per communicationem privilegiorum S. Georgij in Algala, & Celestinorum (si forte ea fruuntur) licite retinere, & possidere possunt bona feudalia, cum licentia tamen sui Magistri *Tomo 2. q. 71. art. 2.* De quo Alexand. consil. 303. decisio Pedamentan. 27. num. 18.

Idem docet Sanchez dicto cap. 15. num. 49. post Dueñas regula 103. limitat. 6. num. 6. Tapia in *Authent. ingreffi, verbo sua, cap. 15. nu. 20. C. de sacrosant. Eccles.* & alios plures relatos à Menoch. consil. 54. num. 1. volum. 1. & de arbitris lib. 2. cent. 3. casu 231. num. 5.

4 In causa feudali potest monasterium conveniri coram Domino feudi: quia iste cognoscit de eo inter vassallos, etiam clericos, vel monachos, iuxta magis receptam sententiam. *Tomo 2. quest. 62. art. 10.* De quo supra de exemptione Regularium num. 9.

5 Monasterium, etiam Monialium succedit in feudo, quando servitiu[m] potest per substitutum præstari, etiam si habeat annexam iurisdictionem vassallorum. *Tomo 2. quest. 78. ar. 12. §. tertio probatur.* De quo Iulius Clar. lib. 5. Recept. sentent. §. feudum, qua si. 78. num. 1. Menoch. de arbitrarijs lib. 2. centur. 3. c. su 331. num. 8. & consil. 519. num. 31. lib. 6.

Idem resoluit Sanchez ubi supra nu. 38. post Felin. in dicto cap. in *præsentia num. 47. de probat.* Dueñas dict. regul. 103. limitat. 4. num. 4. & Tapia ubi supra cap. 14. num. 37. quidquid ipse Sanchez num. 42. non asserit nostro Auctori quantum ad feudum iurisdictionem habens, sed eius sententiam sustinent Everard. consil. 210. nu. 32. Auendaño iunior, l. 40. Taur. glossa 4. num. 39. & constat ex cap. *cum dilectus, de ordine cognit.* & in facti contingentia sic iudicatum fuisse in Senatu Pinciano refert Auctor dict. art. 12. in fine.

Firmatur sē:
tentia Au-
ctoris.

6 Monasteria possidentia bona in communi, illa infeudare, seu in feudum dare possunt. *Ibid. §. quarto & ultimo.* Feudatarius autem ingrediens monasterium habet fructus feudi durante vita ipsius, etiam si sit Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus. *Ibidem §. præterea.* De quo Auendaño in l. 40. Taur. glossa 4. num. 45. vide Auctores num. præcedenti citatos.

7 In renunciatione bonorum, quantumvis amplissima, & per verba amplissima, ac generalissima facta non venit feudum, ad quod renuncians habebat, vel habere poterat ius, nisi de ipso expressa, & specifica mentio fiat, sicut nec bona feudalia veniunt in generali alienatione, obligatione, vel hypotheca. *Ibidem dict. quest. 78. art. 14. §. tertio probatur.* De quo Couar. in cap. *quomodo pactum* 2. p. §. 2. num. 6. Ti-

raquel. de retract. linag. glossa 3. n. 9. Idem post nos-

trum Auctorem cum alijs pluribus resol-

uit Sanchez lib. 7. de calogi

cap. 7. num. 8.

RESOLVTIO LXVII.

De Fidei professione.

Trid. sess. 24.
cap. 12. de re-
format.

IVXTA Tridentinum decretum, & constitutionem Pauli Querti omnes Cathedralium, & superiorum Ecclesiarum Prælati, Dignitates, Canonici, & alij Beneficiarij curam animarum habentes, necnon alij quicumque prælati Regulares tenentur facere professionem fidei, & promittere cum iuramento obedientiam Romanæ Ecclesiæ intra duos menses à possessione Præfaturæ, & quantum ad Prædicatores verbi Dei idem fieri præcepit apud nos Minores illustrissimus Cardinalis Protector Ordinis per literas Reuerendissimi P. Commissarij Generalis in his Hispaniarum partibus. *tom. 2. quest. 72. art. 1.* De quo Nauar. lib. 1. consil. 1. tit. de Summa Trinitate, & lib. 2. consil. 10. tit. de iure iurando, Garcia de Beneficijs 3. p. cap. 3. per totum, Sanchez in præcepta decalogi lib. 2. cap. 5. à principio, Zerola in praxi Episcop. part. 2. verbo, fidei professio, & alij relati à Barbosa in remis. ad Tridentin. dist. cap. 12. de reformat.

2 Religiosus adeptus prælaturam ex ignorantia vel in aduertentia omittens facere professionem fidei non peccauit coram Deo, & in foro animæ immunis est à pœnis præfatæ Constitutionis. Imò etiam non ignorans, si intellexit, ad id minimè teneri ex eo, quia fidem iam solemniter professus fuerat, quando accepit munus Prædicationis. *Ibidem art. 3.* De quo DD. in cap. ignorantia de Reg. iur. in 6. & in cap. turba §. notandum l. q. 4. Nauar. cap. 27. num. 43. & lib. 1. consil. 3. tit. de Summa Trinitate.

RESOLVTIO LXVIII.

De Generalibus Ordinibus.

Bulla 6. Sixti
§. & bull. 9.
Sixti 4. & bul
la 5. Pauli 4.

MINISTER Generalis apud nos Minores durat per sexennium, officium autem Prouincialium, & Guardianorum per triennium, ex decreto Sixti V. apud Bullarium, quod triennij tempus numeratur à Capitulo in Capitulum, & à Congregatione in Congregationem, etiam si ex aliqua causa ultra tres annos protrahatur. *Tom. 1. quest. 16. art. 2.* De quo Miranda *tom. 2. quest. 6. art. 1.* & 6. vbi cum Nauar. comment. 3. de regularibus super cap. nullam 18. quest. 2. num. 3. & lib. 2. consil. 1. nu. 2. de causa possess. & propriet. & lib. 3. consil. 7. num. 8. de statu monachor.

hor. resoluit multo melius, & convenientius fore, prælatos Generales Religionum esse perpetuos, quam temporales.

2 Potestas iurisdictionis Generalium, & aliorum Prælatorum Regularium, sicut & Episcoporum dependet ab Ecclesiæ capite Summo Pontifice mediâtè, vel immediâtè, ideòque illorum iurisdictionem ex causa limitare ac restringere optimo iure potest, quam si non restringeret, eos relinquens in plenitudine potestatis, quam habent à Deo, potuissent utique in sua Religione, quidquid Papa in vniuersali Ecclesia.

Tomo 1. quæst. 23. art. 1. De quo infra iterum redibit sermo num. 9.

3 Generales Ordinum possunt exercere suum munus reiecta quacunque subditorum appellatione circa præcepta, monitiones, ordinationes, & mandata, ex Sixto Quarto pro Carmelitis apud Bullarium. Et ex Paulo Quarto, apud Compendium Societatis verbo, Generalis, §. 1. potest Præpositus Generalis huius Religionis, vt primum est electus exercere plenam iurisdictionem in omnes sibi subditos, etiam exemptos, aut quacunque facultate suffultos. *Tomo 2. quæst. 73. art. 1.*

*Bulla 37. Siz
ti 4. no. 68.
& bulla 33.
num. 3.*

4 Minister Generalis Minorum per decretum Concilij Constantiensis potest, & debet Conuentus sibi subditos reducere ad statum strictæ obseruantię consonum, iuxta declarationes Apostolicas, & statuta Ordinis, tollendo superflua utensilia, cum consilio tamè Discretorum, quæ applicanda sunt alijs conuentibus egentibus, vel cõmutanda, seu conuertenda in vtilitatem, & opera eorundem conuentuum, ex Eugenio III. Sed nulla reformatio potest fieri absq; Ministri Generalis, aut Prouincialium in suis Prouincijs respectiue expresso consensu, ex præcepto Leonis X. non tamen per id tollitur, quin auctoritate Apostolica fiat reformatio, sicut de facto peractum fuit à Gregorio XIII. pro Fratribus Discalceatis Prouinciæ S. Ioseph apud Hispaniã. *Ibid. art. 2.*

5 Item Generalis Cisterciensium cum consensu Capituli potest interpretari, modificare, declarare, & exponere quacunque dubia circa accidentia Regalæ, seruatis reiecta conscientia, & sano intellectu illius, ne declaratio vergat in dissolutionem, ex Eugenio Quarto. *Ibidem.* De quo Nauar. in commentar. de Regularibus à num. 9.

6 Generalis non potest cõdere statuta sine Capitulo, bene tamen ponere præcepta, & mandata morte ipsius finienda. Nec è contra Capitulum id potest facere in toto Ordine sine Generali. Idem iudicium est de Prouinciali, & Prouincia, nam neuter sine alio nihil potest. *Tomo 1. quæst. 10. art. 1.*

7 Ministri Generales apud Minores iurisdictionem habent ad instar Patriarcharum, seu Primatum: Prouinciales ad modum Archiepiscoporum: Custodes ad modum Episcoporum: Guardiani autem ad instar Archiepiscopbyterorum, & Confessores velut parochiales presbyteris.

Tomo 1. quæst. 12. art. 5.

8 Generalibus, & Prouincialibus tanquam habentibus iurisdictionem

Regiam

tionem Episcopalem referuantur maiora negotia, vt licentiarum subditos ad ordines, instituere prædicatores, & confessores, absoluere à reſeruatīs, dispensare in impedimentis, approbare, vel reprobare contractus, & alienationes rerum temporalium, ac grauiora supplicia infligere, & id genus alia. *Tom. 1. quæst. 17. art. 3.*

9 Generales, & alij prælati Regulares iurisdictionem quasi Episcopalem habentes suam ordinariam auctoritatem, & potestatem habent à iure Diuino, vt aliqui probabiliter affirmant, possuntque circa suos subditos quidquid Episcopi possunt erga suos. Vnde sicut Episcopi si non essent prohibiti, potuissent in sua Diocesi quidquid potest Papa in tota Ecclesia, vt insinuant præstantissimi Theologi, ita Generales Religionum, si non essent prohibiti, potuissent in tota sua familia, seu Congregatione, quidquid Pontifex in vniuersali Ecclesia potest facere. *Ibidem art. 2. & 6.* De quo Victoria de potest. Ecclesiæ q. 2. num. 28. Soto in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 4.

10 Sicut nullus inferior à Papa potest transferre Episcopum de vna ad aliam diocesim *cap. 1. & 2. de translat. Episcopi*, ita Generalis, iure communi attento, non potest Prouincialem vnius Prouinciæ ad aliam transferre. *Tom. 1. quæst. 23. art. 1.* De quo Syluest. verbo casus, casu 1. Idem tradit Portel in addit. ad dubia verbo, Generalis Ordinis, n. 1.

11 Prælati Generales non possunt à Religione expulsos, habituque Regulari, ac priuilegijs Religionis perpetuo priuatos ad eandem Religionem iterum admittere absque facultate, & auctoritate Apostolica: sicut nec clericus actualiter degradatus restitui, nisi per Papam potest: quia post actualem degradationem clericus, & post spoliationem habitus Regularis, & actualem expulsionem à Religione monachus iam vterque transit in aliam iurisdictionem, quam sibi Episcopus, aut Prælati Regulares propria auctoritate vindicare minimè possunt. *Ibidem art. 4. & 5.* & nos latius diximus supra resolut. 57. num. 14. vbi resoluimus, consuetudine receptum esse, vt Generales tales expulsos ad eorum iterum ad Religionem admittere possint. De quo Nauar. comment. 2. de Regularibus num. 34. & 35. & lib. 3. consil. 57. tit. de Regularibus, Syluest. verbo casus, casu 6. Cætera require supra de dispensationibus, & infra de prælati Regularibus, & similibus.

RESOLVTIO LXIX.

De Guardianis in Ordine Minorum.

7 **G**UARDIANI apud Minores sunt verè prælati habentes dignitatem Ecclesiasticam, ac ideò possunt institui iudices Apostolici, eorumque iurisdictione, & potestas est similis illi, quam habent archipresby-

chipresbyteri Plebani, vt superius de Generalibus nu. 7. diximus. *Tom. 1. quæst. 12. art. 5. & 6.* Idem docent Corduba super regul. cap. 8. q. 4. puncto 4. Portel verbo, Guardianus, num. 1.

2 Guardianorum, Priorum, & aliorum similium Prælatorum Cōuentualium, cum sint inferiores, munus præcūm est, sicut & iurisdic-
tio. Vnde tantum præsunt ad minora determinandum, maiora refe-
rendo ad prælatos superiores habentes iurisdictionem quasi Episcopa-
lem, argum. *cap. final. de offic. archipresbyt.* vbi glossa. Minora negotia, quæ
de iure eis committuntur sunt omnia pertinentia ad disciplinæ Regu-
laris obseruantiam, & regimen ordinarium Conuentus, ad quæ subdi-
tos censuris cogere possunt, iuxta quod debet intelligi *cap. nullam, 18.*
quæst. 2. Auctor *Tom. 1. quæst. 17. art. 3.* De quo Nauar. in dicto *cap. nul-
lam num. 4.*

3 Dicti Guardiani, & alij prælati locales virtute suorum priuile-
giorum habent plenariam auctoritatem circa suos subditos, sicut ha-
bent Prouinciales in Fratres, & subditos totius Prouinciæ, sed illorum
potestas, & iurisdic-
tio, seu vsus talium priuilegiorum per statuta Gene-
ralia, & Prouincialia prohibitus, seu restrictus extat, ac proinde cum va-
ria, & diuersa sint pro varietate Religionum, consulat vnusquisque quæ
sui Ordinis specialia sunt, ne manum mittat in legem alienam, alias
reus erit culpæ mortalis, aut venialis secundum rei grauitatem. *Ibidem*
art. 4. & 5. & quæst. 9. art. 2. De quo Collector Mend. verbo, Guardianus,
§. 4. & verbo, absolutio quoad Fratres, §. 7. Corduba in annot. ad Com-
pendium, verbo, Guardianus.

4 Guardianorum, & cæterorum prælatorum localium iurisdic-
tio, & potestas est ordinaria, cum beneficio iuris communis illam habeant,
cap. nullam 18. quæst. 2. & de iure speciali, & consuetudine non solum ha-
bent auctoritatem ordinariam ad causas Regulares, & domesticas, sed
ad extraneas, quales sunt lites, quas laici habent aduersus Fratres. Sed
hæc auctoritas, & iurisdic-
tio restringi, & limitari potest à prælatis supe-
rioribus, sicut istorum potestas à Summo Pontifice etiam coarctari po-
test. Nam licet vtrique data sit talis potestas iure diuino, ex sententia
grauissimorum Theologorum, concessa tamen est ordine Hierarchi-
cho, vt minores pendeant à maioribus. *Ibidem art. 6.* Ad quod vide Na-
uar. in *cap. non dicatis, num. 95.*

5 Verum est tamen quod prælatis maioribus non licet inferiorum
potestatem restringere sine iusta causa: secus facientes iniuriam illis ir-
rogant, ac grauiter peccant, sed factum tenet. Restrictiones autem fa-
ctæ à iure & statutis Religionum, & consuetudine, ac reseruaciones
iustæ, & expedientes censendæ sunt, quas posse facere Episcopos, & al-
ios superiores prælatos, tam quoad forum interius pœnitentiale, quam
quod ad forū exterius, & politicū, definit Tridentina Synodus dñans
sub anathemate oppositū sentientes. *Ibid. art. 7.* De quo Nauar. in *e non*

*Trid. sess. 14.
cap. 7. de sa-
crament. pœni-
tent. & cano-
ne 11.*

dicatis dicto num. 95. Soto in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 4. Corduba lib. 7. q. 1. propof. 8. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 1. num. 25. & 26. Paulus Comitol. respon. Moral. lib. 1. quæst. 25. num. 10.

6° Dicti Guardiani, & similes prælati, & Præsidentes habentes principale regimen Conuentus benedicunt corporalia, cæteraque ornamenta Ecclesiastica, vbi Chryisma non interuenit per multa priuilegia, de quibus supra de benedictionibus num. 2. & de Abbatibus num. 7. *Tomo 1. quæst. 19. art. 2.*

7° Officium Guardianorum non durat nisi per triennium, ex decreto Sixti V. & Pauli III. relato proximè de Generalibus n. 1. Pro quo nota, quod verba posita in bulla Pauli III. ibi, & in eodem loco non remanent: videntur innuere, quod finito triennio Guardianatus non potest idem constitui præsides cum regimine principali Conuentus, ac si esset Guardianus, id enim videtur ex diametro opponi menti expressæ Pontificis, qui in præmio bullæ ait, se velle obuiare ambitiosæ cupiditati ortæ ex continuatione officiorum in Religione: *Tomo 1. quæst. 16. art. 2.* De quo Portel in addit. ad dubia verbo Guardianus, à n. 2.

An autem Guardiani, & alij Prælati Regulares Conuentuum possint eligere confessorum simplicem sacerdotem, vt eos absoluat: vide in retractationibus Auctoris, retractatione nona.

8° Guardianus potest absolui à reseruatis per confessorum à se electum, si ad id habet auctoritatem pro suis Fratribus absoluendis, vt de facto nunc habent ex vi sui officij, & ex litteris Guardianatus; iuxta regulam communem traditam à Doctoribus, quod habens potestatem dispensandi cum subditis, eandem etiam habet ad dispensandum secum. *Tom. 1. quæst. 21 art. 8.* De quo Caietan. 2. 2. quæst. 96. art. 5. Syluest. verbo, confessor, §. 8. ¶ Idem tradit Corduba in regul. cap. 7. quæst. 2. puncto 3. §. secundo dubitatur.

9° Guardianis habentibus auctoritatem ad casus reseruatos ex commissione Prouincialis non licet generaliter eam potestatem alijs committere, quia delegatus non potest subdelegare, nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarum, vel nisi id sibi specialiter concedatur, bene tamen licebit eam potestatem in casibus particularibus committere petentibus. *Ibid. art. 9.* & nos diximus supra de absolutione Fratrum quoad reseruata num. 23.

Vbi resoluimus, posse dictam auctoritatem sine restrictione committere, ex quodam priuilegio Pij V. facto Prædicatoribus. De quo P. Villalob. tom. 1. Sum. tract. 9. dist. 64. nu. 2. sed Portel in addit. ad addit. dubiorum Regul. de hoc multum dubitat verb. casus reseruati, n. 2. quia apud nos Minores non est in vsu, vt Guardiani delegent suam auctoritatem pro reseruatorum absolutione ad totum sui officij tempus, sed tantum pro occurrenti necessitate, idemque tenet Corduba in regul. loco supra citato puncto 2. prope finem, sed sententiâ P. Villalobos probabilis.

bilis mihi satis videtur, quia privilegium præfatum Pij V. cum sit perpetuum dat iurisdictionem ordinariam absolute delegabilem, ut notum iuris est.

De electione Guardianorum, & Priorum, vide. *Tom. 2. quest. 53. art. 1. & 2.* & nos diximus supra de electione à num. 29.

Cætera require supra de absolutione Fratrum, de benedictionibus, de dispensationibus, & similibus.

RESOLVTIO LXX.

De Graduatione.

MONACHI, sicut & clerici sæculares non prohibentur ad Doctoratus, & Magisterij gradum promoueri de licentia suorum prælatorum, nam gradus Scholastici Monachati minimè repugnant. Quo circa Bonifacius IX, & Innocentius VIII. concesserunt Generali Ordinis Prædicatorum, ut in quolibet Capitulo Generali vni ex Fratribus in Theologia proeucto, ac per Generalem, & Diffinitores, vel per Magistros ad id deputatos, præuio examine, & idoneo inuento Magisterij honor, & docendi licentia conferri possit, seruatim tamen conditionibus Concilij Viennensis, & alijs solènitatibus consuetis: qui taliter Graduatus omnibus gratijs, priuilegijs, libertatibus Fratribus Ordinis eiusdem Parisiensibus Magistris in Theologia concessis frui, & gaudere valeant, ac si in eodè Parisiensi studio huiusmodi Magisterij gradum recipisset. *Tom. 2. q. 74. art. 1.* De quo Nauar. consil. 2. titulo ne clerici, vel vouent, Salzedo in pract. cap. 59. iuxta finem, idem Nauar. in *cap. non dicatis*, num. 33.

Idem post nostrum Auctorem, & Caietanum, Felinum, Syluestrum, & alios plures resoluit Sanchez lib. 6. decalogi cap. 14. num. 44. vbi & num. 45. addit cum eodem nostro Auctore, posse religiosum etiam promoueri ad Doctoratum in iure Canonico, imò & in iure ciuili, quia, inquit, *cap. non magnopere*, & *cap. super specula, ne clerici, vel monachi*, solam auditionem iuris ciuilibus, aut medicinæ interdicit, & non promoueri ad gradum in his facultatibus. Pro quo aduerto, quod in dict. *cap. non magnopere*, interdicitur Religiosis legere physicam, & leges ciuiles. Vnde si gradus Doctoratus ad legendum eas facultates ordinetur, proculdubio ad illū promoueri non poterūt, ex vi dictæ decretalis, & eius mète.

2. Martinus V. prohibuit Fratribus Minoribus posse conferri gradum Magisterij in aliqua Vniuersitate, nisi cursus per constitutiones Apostolicas, & Ordinis instituta perfecerint, & alias ad dictum gradū obtinendum idonei existant. Secus facientes gradum, & honorem Magisterij careant, ac lectionibus, & actibus, gratijsque Magistralibus ipso facto

priuati existant, & ad eadem de cætero inhabiles. Idemque statuit, si gradum receperint extra vniuersitates à Generali Capitulo ad id specialiter electas, & deputatas. Quod tenentur superiores & alij prælati, vel Capita obseruare, & obseruari facere sub pœna excommunicationis. *Ibid. art. 2.* Idem docet citato Auctore Sanchez vbi sup. n. 47.

3. Fratres Prædicatores de obseruantia Congregationis Hispaniæ Magisterium, seu alium quemcunque gradum in sacra Theologia (nisi ad id per Capitulum expositi fuerint) assumere quoquo modo præsumentes, vel aliter promoti pro non promotis habentur, & ad huiusmodi gradus inhabiles manent, ex decreto Innocentij Octauij. Quæ pœnæ non comprehendunt promotos sine tali expositione Capituli ante noticiam huius constitutionis, vel postea, si per obliuionem, incogitantiam, aut animi simplicitatem sine dolo fecerunt: quia lex pœnalis contra præsumentes non ligat, nisi dolosè, & præsumptuosè facientes. Nec item extenduntur dictæ pœnæ ad Fratres non reformatos, seu nõ obseruantes dicti Ordinis, neque ad reliquos Religiosos. *Ibidem art. 3.* Idem docet cum nostro Auctore Sanchez vbi supra num. 49.

4. Scholares Societatis degentes in aliqua vniuersitate, vel studio generali, si præuio riguroso, & publico examine idonei reperti fuerint, Rector autem Vniuersitatis gratis promoueri eos recufauerit, à Præposito Generali, vel de eius licentia à quouis ex Præpositis, ac Rectoribus Collegiorum cum duobus, vel tribus Doctoribus, seu Magistris per eosdem eligendis ad quoscunque gradus promoueri possunt: extra vniuersitates verò absoluto suorum studiorum cursu, ac præuio examine eodem modo possunt graduari, ex Julio Secundo apud Compend. Societ. Quod Pius Quartus apud Bullarium extensit ad Scholares extraneos in dictis Collegijs studentes, quos præuio examine, & approbatione posse per Rectores, aut studiosum Præfectos, & Cancellarios promoueri ad dictos gradus concessit, quod etiam confirmauit Gregorius XIII. qui taliter graduati gaudent omnibus priuilegijs, & prærogatijs, quibus gaudent in Vniuersitatibus iuxta solitos ibi vsus promouiti. Rectores verò Vniuersitatum super hoc Præfectos Collegiorum Societatis, aut Scholares prohibentur molestare sub excommunicationis pœna, per Pium Quintum apud Claudium in dicto Compend. tit. Scholæ §. 3. & titulo, gradus §. 5. *Ibidem. art. 4. & 5.*

Idem docet Sanchez vbi supra num. 48. vbi num. 46. notat Religiosum missum à superiore ad literas addiscendas censerì quoque licentiam habere, vt ad Doctoratus gradum promouearur, ac proinde expensas in tali gradu factas teneri monasterium soluere, idque

teneri Nauar. comment. 2. de Regul. num. 2. §. tertio

dico, & Surdum de alimentis tit. 8. priuileg.

leg. 97. n. 4. & 5. asserit.

(32.)

Comp. Societ.
tit. gradus §.

1. & 2.

Bullar. bul. 5.

Pij 4. num. 2.

& 3.

Bullar. bul. 22

Greg. 13. nu.

3. & 4.

RESOLVTIO. LXXI.

De Habitu Regulari.

INTER Leges, quæ Regularibus ferè omnibus communes sunt, illa est, ne lineis indusijs vestiuntur; *cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum.* Quali autem habitu debeant uti, vnaquæq; Religio suam Regulam, & statuta consulat. Apud Fratres Minores forma habitus, & indumentorum quoad colorem, & vilitatem panni arbitrio superiorum relinquitur, per Extrauagantem. *Quorundam, de verborum significatione, in qua Ioannes XXII. prohibet, ne Fratres habitus strictos, curtos, & difformes ab alijs eiusdem Ordinis Religiosis deserant,* quos ad mandatum Generalis Ministri in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excommunicatione deponere iubet. Vndè habitus, quibus modo vtuntur Minores de Obseruantia sunt quidem iuxta formam præscriptam in Regula B.P.N. Francisci, & declarationibus Apostolicis à Capiculis Generalibus Ordinis ita declarati, & præscripti. Nèc alijs strictioribus, & vilioribus licet ad libitum Fratres uti, nisi à Sede Apostolica habeant ad id facultatem specialem, in qua specialiter derogetur dictæ Extrauaganti Ioannis XXII. melius enim est obedire, quam sacrificare, & Deo in simplicitate, & puritate cordis in vestibus honestis seruire, quam in vestitu nimis squalido, abiecto, & inusitato intentos in se hominum oculos facere (vt inquit Augustinus) & instantiam (ne dicam ambitionem) ex contemptu cultus corporis, & ex ipsa paupertate colligere. *com. 2. q. 76. artic. 3.*

D. Aug. hom. in Math. c. 6.

De quo vidè Cordubam in regul. cap. 2. quæ sit. puncto 3. vbi refert Martini V. Constitutiones, cap. 2. qui ait: *Quod non debent vestes nostræ esse adeo pretiosæ, vt videntes eas notare debeant curiositatem vel vanitatem, neque ita viles, & græuæ, quod videntes eas ad irrorum, hororem & derisionem inducant.* Notanda certè verba tanti Pontificis.

Nota verba Martini 5.

2. Professi Ordinum Militarium, si sunt clerici, vel Milites beneficia Ecclesiastica, vel pensiones obtinentes tenentur deferre habitum, & tonsuram clericalem, & contrauenientibus graues poenas iniungit Sixtus V. apud Bullarium, qui cæteris Militibus permittit vestibus communibus uti cum insignijs, aut numismatis suæ Militiæ proprijs, super quo consulantur statuta Militiarum, *ibidem artic. 2.*

Bullar. p. 169. & 167.

3. Monachus assumptus ad curam Ecclesiæ secularis non absoluitur à declaratione habitus Regularis, cum id non aduersetur officio Curatus. Vndè vtens habitu clericali seculari, ita vt nō appareat Monachus, de hoc erubescens ob vanitatē, reus erit culpæ mortalis, & modo excommunicationis ligatus existet, nam in Tridentino Concilio nulli Regula

Trid. ses. 25. c. 19. de R.

ri datur licentia occultè deferendi habitum suæ Religionis, nisi ex causa
sa rationabili, vt tenet Communis Doctorum, *ibid. art. 3.* De quo Sylue
ster, verb. habitus, num. 5. & verbo, excommunicatio. 8. excommun. 24.
not. 3. Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 4. num. 34. Reginald. in Praxi for. pœ
nit. lib. 18. num. 406. Cruz de stat. Relig. lib. 1. cap. 7. dub. 4. & cap. 2. dub.
4. Idem docet Sanchez lib. 6. Decalogi cap. 6. num. 36. & nos diximus su
pra resolut. 15. nu. 9.

4 Nulli deferre licet habitum alterius Religionis, aut ita consimi
lem, vt credatur professus illius Ordinis, compelli que potest ab Ordina
rio per censuras ad eum deponendum, quod exequi tenetur requisitus
à Fratibus sub poena suspensionis ipso facto incurrenda, ex Innocen
tio, & Clemente III. pro Minoribus, & Celestino V. pro Cisterciensibus.
Super quo interpositum fuit quoddam Decretum à Pio, & Sixto
V. confirmatum per Gregorium XIII. teste Capuccino in Addit. ad Cõ
pend. Mendicantium, contra Fratres Ioannis de Deo, & fuit obtenta
quædam executorialis sententia à Patribus Obseruantie apud Consiliũ
Supremum Matriti, *ibidem art. 4.* Idem citato Auctore docet Portel ver
bo habitus, num. 6.

5 Apud Minores gestare habitum à caputio disutum absque con
temptu non est peccatum, quidquid aliqui nimis zelantes Regularem
Disciplinam dicant, cum id nullibi in Regula reperiatur prohibitum;
ibid. art. 5. De quo Corduba in Regul. cap. 2. quæst. 10. puncto 1. & q. 22.
puncto 3. in fine.

6 Nulli Religioso professo licet habitum suæ Religionis temerè di
mittere sub excommunicationis ipso facto poena, ex Bonifacio VIII. in
capit. vt periculosa, ne clericis, vel Monachi, lib. 6. Sed hæc censura non incurri
tur ob qualemcunque dimissionem habitus, nisi fiat in conspectu mul
torum sine iusta, & rationabili causa, vel ad perpetrandum scelus ali
quod mortiferum, vel ad tantum tempus, aut ob talem causam, ac ra
tionem, quod iudicio boni, & prudentis viri habitum dimisisse iudice
tur. Ita debet intelligi, & declarari dicta Decretalis Bonifacij VIII. &
alia similis Constitutio Innocentij VIII. facta pro Congregatione Cis
terciensium, in qua in virtute Sanctæ Obedientie, & sub excommunicatio
ne latæ sententiæ reseruata Papæ præcipitur deferri habitum iuxta eius
antiqua statuta ordinatum, tam intra, quam extra Monasterium, *ibid.*
art. 6. De quo Syluest. verbo, excommunicatio 9. casu 25. quæst. 6. Nau.
capit. 27. numer. 132. Rosella verbo, excommunicatio, excommunicatio
ne 16.

Idem docent Suarez de censuris disp. 23. sect. 4. à num. 26. & post
multa ad hoc tradita latè Sanchez lib. 6. Decalog. cap. 8. à num. 38. & nos
diximus supra resolut. 11. numer. 2. & 21. vide Portel, verbo habitus,
numer. 4.

7 Sæcularis vtens veste Religiosa, si ex leuitate, & sine irrisione,
vel

In Bullar. Bu
lla 1. Innoc. 4
Bull. 14. Sixti
4. n. 27. Cõp.
Cist. 7. habi
tus, S. 2.

vel turpitudine fiat, non est iudicandus mortalis peccati reus: secus si causa ludibrij, vel vituperij faciat, vt quando defertur laeuus, vel apparenter vulgo dicitur, *en mascara*, tunc enim videtur omnino mortale, & punitur grauiter in *authentica, de sanctissimis Episcopis coll. 9. §. vltimo*. Similiter quando tali veste viuuntur Mimi, & Histriones exerecentes vituperiosa, *ibid. art. 7.* De quo Syluest. verbo, habitus, numer. 5. Corduba in Addit. ad Comp. titul. habitus.

7 Idem docet Portel, verbo habitus, numer. 3. vbi refert quandam legem Regiam Portugalliae lib. 5. Ordinatio. tit. 93. contra portantes in ludis & iocis habitum Ordinum Militarium sub poena pecuniaria, & carceris pro prima vice, & exilij, vel alia arbitraria pro secunda.

8 Curati, & Rectores, seu Parochi Ecclesiarum impedimentum quoquomodo afferentes volentibus sepeliri in habitu Fratrum Minorum incurrunt in excommunicationem reseruatam Papae, si Canonice moniti persistant, ex Sixto Quarto apud Bullarium. Ad solos autem Guardianos, aut ad Priores in Ordine Praedicatorum, & similibus modo ad alios praelatos Conuentuales in alijs Religionibus, vel ad alium de eorundem Commissionem pertinet dare habitum ad sepulturam, ex Bulla Aurea Sixti III. & Leone XI. apud Bullarium, *ibid. art. 8. & 9.*

Bull. 14. Sixto
4. num. 48.

Idem ferè docet Portel verbo, habitus, numer. 2. & verbo, sepultura, num. 8. & 9. & in Addit. num. 2. refert ad hoc quandam Bullam Clementis VIII. contra Parochos Indiarum Occidentalium petentium maiorem eleemosynam pro illis qui sepeliuntur apud nos Minores, quam pro illis, qui apud parochiales Ecclesias eligunt sepulturam, idque sub poena excommunicationis reseruata Sedi Apostolicae, & refertur in Bullario Bullae II. Clementis VIII.

Bull. 20. Sixto
4. & bul. 20.
Leon. X.

9 Leo X. concessit indulgentiam plenariam omnium peccatorum morientibus, & sepeliendis in habitu Fratrum Minorum, vel sororum Tertiae regulae S. Francisci sub obedientia eiusdem Ordinis degentium. Qui Pontifex etiam declarauit sufficere habitum praedictum petere, ac super se vsque ad mortem habere, & in eo sepeliri, etiam si ante mortem illo non induatur. Mittit alias minores indulgentias concessas decedentibus in habitu aliorum Ordinum, de quibus in Compendio Mendicantium titul. communicationis privilegiorum, §. vltim. & titul. indulgentia, quoad saeculares, §. 4. & 27. *ibidem art. 10.*

Bullar. Bul. 20.
Clement. 80.

10 Habitum Fratrum Mendicantium osculantes lucriantur quinque annos, & totidem quadagenas, quas de iniunctis sibi poenitentijs relaxauit Ioannes XXII. in sua concessione facta Ordini Praedicatorum, *ibid. art. 11.* De quo Collector Mend. titul. indulgentia quoad saeculares. 6. §. 9. qui ait in ista indulgentia contineri duo mille, & septuaginta quinque dies indulgentia, & idem refert Portel in addit. ad dubia verbo, habitus, numer. 4.

11 Fratres Tertiarij Franciscani de Poenitentia nuncupati in Congregat.

gregatione viuentes apud Regnum Portugalliae tenentur portare habitum distinctum in forma, & colore ab habitu Fratrum Minorum secundum formam praescriptam à Cardinali Mathesio Ordinis Protectore, & confirmatam per Clementem Octauum, sub praepcepto Obedientiae, & excommunicationis latae sententiae, ac priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa perpetuò, & mandat praelatis, ne aliter permittant habitum gestare. De quo in Bullario, & in Compen. verbo, Tertiarij, §. 18. & nos iterum repetemus infra de Tertiarijs, num. 1. & refert etiam Portel in dubijs, habitus, num. 5.

Bull. 14. Clement. 8.

RESOLVTIO. LXXII.

De Haereditibus ad Regulares delatis.

COMMUNIOR, & probabilior sententia tenet haereditatem Monacho relictam immediatè Monasterio acquiri, neque fore necessariam ipsius Monachi aditionem, quia per professionem omnia iura monachi, omnifq; eius voluntas translata sunt in monasterium, ita vt nulla amplius voluntas illi supersit, *cap. non dicatis, & cap. nolo 12. quaest. 1. cep. si Religiosus, de elect. in 6.* Vnde monasterium potest adire haereditatem in scio, & invito monacho. Imò si ea non adita, nec repudiata decederet è vita transmitteret illam ad monasterium, quod quantum ad hoc habetur loco filij, cui haereditas delata potest eo ignorante, & invito adiri à patre, *l. vlt. initio, C. de bonis qua liberis,* Monachus igitur potest adire haereditatem cum consensu Abbatis, & non aliter Abbas verò per se solus potest adire, etiam monacho haerede instituto reluctante. *romo 2. quaest. 77. art. 1. De quo Bartul. in l. 1. numer. 22. C. de haer. instituend. Abbas, Imola, & Canonistae in cap. in praesentia, de probat. Maranta in l. is potest. n. 130. ff. de acquirend. haeredit.*

Idem docent Molin. tom. 1. de iust. disput. 140. col. 8. §. non solum bona, Iulius Clar. lib. 3. receptarum, §. testamentum, quaest. 30. in fine, Spino in Speculo testam. glos. 12. princip. num. 19. & 20. Zechius de Reipublica Ecclesia §. tit. de Regular. cap. 3. nume. 14. ampliat. 9. & alij ferè innumeri, quos cum Auctore refert plenè Sanch. lib. 7. Decalog. ca. 12. à num. 36.

2. Monachum non posse exhaereditari à Patre ex causa ingratitude nis ante professionem commissae, tenent priores. Quod debet intelligi, quando ingratitude respicit directè ipsum solum filium. Secus si respicit personam patris, velut si filius percusserit ipsum patrem, tunc enim per ingressum Religionis non tolli talem ingratitude nem probabile est, & hoc modo debet moderari sententia affirmantium, posse exhaereditari

si, *ibid.* art. 2. De quo Covar. in *capit. Raymuntius*, num. 20. de *testamen. Ti-*
raquel. de privilegij. pte. cause. privilegio 30. Manuel à Costa in *l. 62.*
luz. §. Quid si tantum, 3. part. a. num. 19. que *lib. 7.*

Idem vult et alius docet Sanchez *lib. 5. Decalogi, cap. 5. num. 33.* vbi
 late probat, vniuersas præteritas ex hereditationis causas aboleri profes-
 sione, ita vt filius ob nullam illarum possit ex hæredari. Quia, inquit, in
 distincte id descriptum est ob Religionis fauorem in *cap. final. 19. quæst. 3.*
 qui textus desumptus est ex constitutione nouella. 123. que quidem cõ-
 tinet ius Cæsareum, non quo de iure, sed nouissimum, ac proinde an-
 terioris is omnibus derogans. Atque eam reperiri in emendatioribus
 codicibus probat latissime Covar. in *cap. Raymuntius*, initio, num. 20. &
 21. de *testament.* & in 4. *Decretal. 2. part. cap. 7. §. 4. num. 12.* Hęc fancius.
 Hanc eandem sententiam in proprijs terminis sustinent Abbas, *conf.*
 27. nu. 2. volum. 2. Costa loco supra citato, Molina tom. 1. de *iust. disp.*
 176. dub. vltimo, & pro eodem sunt alij idem indistinctè affirmantes.
 Hi sunt glossæ *l. Deo nobis, §. hoc etiam verbo, quasi, c. de Episcop. & cleric. §.*
d. cap. final. verbo, in gratiam ordinis, vbi Turcrem. num. 1. Cardinal. Clemen.
ff. ad. numer. vltim. quæst. 12. de Regul. D. Antonia, 3. part. titul. 16. cap. 2.
 §. 4. colum. vltima, versic. item nota, Leonard. de *iust. lib. 2. cap. 41. dub.*
 21. num. 87. in *fine.* noster Auctor, tom. 1. quæst. 13. art. 3. §. Vnde non est
 dubium, & alij plures, quos refert, & sequitur idem Sanchez dicto nu.
 33. vbi num. 34. idem quoque privilegium existimat tribuendum esse
 simplicibus votis nouitatus emissis apud Societatem Iesu. Nec expul-
 sum, addit, post professionem, aut ea vota simplicia in pristina ingra-
 titudinem semel abolitam reincidente. Sed hoc vltimum satis dubium
 mihi videtur, quia sicut illegitimus per professionem factus legitimus
 quoad Ordines, si Religionem deserat, vel ab ea expellatur, maximè de-
 clara nulla ea professione reincident in eandem illegimitatis irregulari-
 tatem, vt dicemus infra *resolut. 76. num. 7.* ita pariformiter iste, post de-
 sertam Religionem, & expulsionem ab ea, cum iam maneat absolutus
 à monachatu, ac si nunquam professus fuisset, videtur reincidente in pri-
 stinam ingratitudinem, quæ ad instar professionis reuocabilis non fuit
 absolutè, sed reuocabiliter abolita.

3 Non valet statutum excludens filiam à successione patris, si in-
 grediatur Religionem, sicut nec pater filium ex hæredare potest ex ea-
 dem causa ingressus futuri in Religionem, est enim impeditiuum per-
 fectionis Euangelicæ, acquirendæ, & per consequens contra libertatem
 Ecclesiæ. *ibid.* art. 3. De quo Paulus Castrensis. *conf. 335.*

Idem docet loquens de statuto excludente à successione Monaste-
 rium Sanchez *lib. 7. Decal. cap. 16. num. 19.* & in proprijs nostris termi-
 nis defendit, & multis traditis tenet, tale statutum quocunque modo
 excludens ingredi volentes, vel iam ingressos Religionem esse omni-
 niterrimum, & iniquum, eodem *lib. 7. cap. 12. num. 18. & 19.* & refert ad

id præter nostrum Auctorem, Dominicum, *cap. quavis pactum, nu. 10. de pactis, in 6.* Alciat. *auth. casta, nu. 8. C. sacrosanct. Eccles. Salicet, l. Deo non his. S. etiam cognitum, num. 4. C. de Episcop. & cler.* Couar. *de pactis, 3. p. s. 2. num. 4. s. illud sine, Hondedeus conf. 11. num. 14. volum. 2. Zeuallos, in qq. cõmunibus, quæst. 42. 3. sine. & plures alios, ibi tamẽ. nu. 19.* addit valere statutum civile præferens masculos in successione feminis, nec obstat, quanuis feminae aliquæ effectæ essent moniales, adhuc enim ea legel garentur, & ipsa postponerentur masculis, tum quia, inquit, lex generaliter ob bonum publicum edita, nec mentionem clericorum, aut Religiosorum faciens, nec in illorum favorem edita (qualis est hæc) ligat æquẽ illos, ac laicos, tum quia cum tam seculares, quam clerici ex iure civili ius succedendi habeant, & ex eodẽ iure legitime assignentur, poterunt quidẽm per legem Generaliter editam non facientẽ mentionem clericorũ, privari in aliqua parte iure successionis ante delatam hæreditatem. At q; ita hanc partem sustinent Molina alios allegans, lib. 2. de primog. *cap. 10. num. 81. & 82.* Baeza de non melior. filiorũ, *cap. 14. num. 3. 2.* quos refert, & sequitur ipse Sanchez dicto. *num. 19.*

4. Substitutio facta sub conditione. *si sine liberis decesserit, tenet, si apparet de mente expressa testatoris voluisse monasterium excludere, in quo professus est filius sine liberis mortuus, cui substitutus fuit alter, vbi si dicat: si sine liberis legitimis, & naturalibus, & ex vero, & legitimo matrimonio, vel ex corpore suo procreatis, &c. secus si constat de mente pius testatoris noluisse excludere Monasteriũ, vbi si dicat simpliciter: si sine liberis decesserit, iuxta *cap. in presentia, de probation. vbi DD. latẽ,* tunc enim excluditur substitutus, si est extraneus, sed non filius, quem ad successionẽ paternam ratio naturalis, & pietas paterna vocare censetur potius, quam monasterium, argumento *l. scripto, ff. unde liberi, l. filio, ff. de liber. & posthum. l. cum auct. ff. de condit. & demonstr.* Non tamen monasterij intellige semper in causa hereditatis monasterium capax bonorum incommuni, etiã si sit Mendicantium, quoniam Monasteria (exceptis Minoribus de observantia, & Capuccinis) possunt bona in communi possidere, ex Decreto Tridentini Concilij, *ibidem art. 4. De quo Iason, conf. 202. volum.**

vid. s. f. 25. c. 3. de Reguli.

2. Oldrad. *conf. 94. num. 8.*

Idem docent Paul. in *auth. in rogati, n. 3. C. ad Treb. & l. fin. in principio, n. 5. C. de Episc. & cleric. Rom. l. fin. nu. 35. C. de pactis, Berol. in suis qq. q. 3. 4. n. 4. Couar. *c. 12. n. 11. Man. de coniect. ult. vol. lib. 11. tit. 7. n. 7. & tit. 8. n. 30.* Florez de Men. ad Gamã de cas. 39. circa 3. cõf. Gut. Canõ. lib. 11. c. 32. n. 6. Spino in Spec. testa. *gl. 12. princ. nu. 29.* Mol. to. 1. de iust. disp. 190. col. 13. Et quando quis, quos, & alias quãplures refert, & sequitur Sãch. lib. 7. Decalo. *c. 16. n. 8.* vbi cũ præciatis auctori bus resolutio rationẽ de cõsionis dicit, *cap. in presentia, de probat. legit. tam eam esse, quia præsumit ius in favorem Religionis æquẽ cum filijs granari dilexisse monasterium, ac proinde sicut favore filiorum exclusit**

substit.

substitutum, quasi defecta ea conditione, si absque liberis decesserit, ita
presumit fore, ut si substituti memor tunc esset, excluderet quosq; sub-
stitutum, gravato proficiente in Religione. Quare ex hactenus presump-
tione ea conditio, si absque liberis decesserit, substitutorium, pro non scripta
habetur, quatenus est in monasterij privilegium.

Item quoad alteram partem nostræ resolutionis, nemp̄ non exclu-
dit substitutum, quando constat de expressa contraria testatoris volun-
tate, aut ex certissimis coniecturis deducta, idem tradit Balan l. si in-
itio, nu. 71. & l. de de episcopi & cler. vbi Paul. nu. 31. & in auct. de. nisi rogatus,
nu. 7. & de. de ad r. vbi idem Bald. conf. 195. nu. 1. lib. 1. & conf. 407. n. 13.
volunt. Menoch latif. in de presump. lib. 4. praesent. 87. a. nu. 2. vsque
ad. Meres de maiorat. 2. p. quest. 7. nu. 4. & 22. in vedit. Medices, mors
omnia soluit, 7. p. num. 49. L. Julius Zechius de Republi. Eccles. tit. de Re-
gularibus, c. 7. n. 14. ampliat. 17. Benedic. Agidius in l. i. tit. si non esse-
rit, hoc par. 1. n. 54. ff. de condi. & demonst. quos, 7. & alios fore innumeros
respon. cum Auctore nostro, & sequitur idem Sanchez vbi sup. n. 12. vbi
a. num. 12. limitat supra tradita, vt non procedat in Monasterio succe-
dendi incapax, qualis sunt Monasteria Minorit. Observant. & Ca-
pucinos, & nu. 16. addit, sententia de professione in Religione in-
capacitatem substitutum, exclusis professiuis hereditibus, & in me-
ris seqq. v. q. ad. 7. 8. ponit alias limitationes pro successione Monasterij,
in quibus substitutus admittitur, vt quando Monasterium repudiat hæ-
reditate, vel novitius deserit Religionem, aut obijt ante professionē, vel
postea ex sententia claratur, sicut quando alia praecausa est substituti, non ta-
men ista admittitur, inquit, vsq; ad naturalem professionem, & in te-
rim Monasterij habebit bona. Tandē nu. 13. & 39. limitat cū Mancu-
ca de coniecturis, vt. volun. lib. 10. tit. 7. nu. 7. & lib. 1. tit. 7. nu. 11. 7. in
fine, Menoch. l. 4. presump. 87. num. 1. 43. & notat cū Auctores, &
alij pluribus, nisi substitutus sit testatoris filius, tunc enim succedet ille
excluso Monasterio, ex d. licet a. vbi, ff. de condi. & demonst. vbi de iurur.
descendemē gravatū restituerē hereditatē post eius mortē, non tenent
resolventi, si ipse liberos habeat, ratione tacite conditionis, quæ in ef-
se presumitur, nisi liberos habuerit, quod habere verū, quāvis Ecclesia,
aut plius pluslo casu substitutorum, nullis citatis probat ibid. d. n. 39. Idq;
etiam extendit, n. 40. vsq; ad. 41. ad substitutum testatoris descendentes, quod
quidē presertim Monasterio ex eadē ratione, maxime in hoc. C. de Re-
Rega. respectu tertii honorū partis, quæ est legitima, sed de eadē
nec potest alterius, extra de sceler. superstit. testatoris, per. 27. 7. ad
ri, quæ hodie est l. 1. tit. 6. lib. 6. Noui Recopil. Item de l. 4. p. 1. vbi
condit. num. 44. ad substitutum de familia testatoris ex parentibus in tes-
tamento, vel heres bona perpetuo in familia conservati, tunc non ex-
cludetur Monasterium, quod quidem incapax est constituendū agna-
tionis, & familiae, & Arbona illa retinetur Monasterium. Auth. in

nachus, cui sulstitutio facta est, vixerit, & tandem limitat cum nostro Auctore, & alijs quam plurimis, nisi appareat, testatorem de filijs veris, & naturaliter genitis intellexisse, quia vbi habemus clarum testatoris sensum ex eius verbis, non admittitur questio voluntatis, *ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. 3.*

5 Religionis ingressus in articulo mortis non excludit substitutum sub conditione: *si sine liberis moriatur hæres*; nam licet monasterium loco filij habeatur, hæc tamen interpretatio iure pietatis, & Religionis fauore inducta non est ita latè accipienda, vt cedat in præiudicium alterius, argumento *cap. ex tenore, de foro competen. & cap. nuper, de donat. inter vir. etiam si alias de fraude non constet, nam suspecta censetur adeo secula deuotio, quæ alteri damnum inferat, vt colligitur ex cap. de his, de sepul. Auctori. ibid. ar. 5; De quo Sarmiento, tom. 2. sellestarú lib. 7. c. 2. n. 77.*

Firmatur &
ampliat.
doctrina au-
toris.

Idem docent in proprijs professionis huius terminis Bald. auth. *nisi rogati*, nu. 24. *C. ad Trebell.* vbi Corneus, nu. 13. & in d. *cap. in presentia*, nu. 51. Beronius conf. 28. num. 17. volu. 1. Guillel. Bened. c. *Ragnuncius*, verb. *si absq; liberis*, el. 1. nu. 10. & verb. *in extremis positus*, nu. 25. *de testam.* Sarm. lib. 1. sellect. cap. 6. nu. 10. quos cū nostro Auctore refert, sed non sequitur Sanchez vbi sup. nu. 58. & probant ex *l. familia mea, ff. soluto matrim.* vbi habetur, quod vbiunque actus, per quem alius excluditur, celebratur in articulo mortis, præsumitur in eius fraudem gestus. Sed oppositum sustinet, & defendit Sanchez citato loco, nu. 59. motus, quia talis professio non est periculum fraudis indicium, nec præsumendum est, quæquam adhuc superstitè velle rebus omnibus spoliari, & maximis Religionis oneribus subijci, vt post mortem suam excludatur substitutus, eo maxime, quod in eo articulo nemo suæ salutis immemor præsumatur, *l. fin. C. ad l. Iuliam repetund.* & *cap. sancimus, i. quæst. 7.* & ad *l. filia mea, c. i. titatam* pro opposito responderet, intelligi quando actus in articulo mortis gestus non esset morienti vtilis, atque alteri noceret, tunc enim in dubio potest fraus præsumi, scilicet quando morienti, & monasterio est utilis, vt contingit in præsentia, tunc enim longè abest fraudis præsumptio. Prima sententia auctoris in rigore, & Speculatiuè loquendo probabilis apparet, sed ista posterior tanquã magis pia fauore Religionis probabilior quidè mihi videtur, eaq; satis confirmat Sanchez, d. nu. 59. vbi antecessènter à n. 54. vsq; ad 62. resoluit generaliter quando cūq; constet, grauatū ingressū esse Religionē animo fraudandi substitutum, istū non excludi, quia fraus sua nemini patrocinari debet, *cap. sedes de rescriptis*, & arg. c. 2. *de renunc. in 6.* additq; hanc fraudē in dubio nō præsumi, sicut in dubio nō præsumitur delictū, *l. merito, ff. pro socio.* & subiungit à num. 58. ex quibus coniecturis hæc fraus deprehendi valeat, inter quas ponit præcipuè duas, nempe, si grauatus ille comminatus esset substituto, fore vt in illius odiū, & exclusionē ingrederetur Religionē, vel si ante professionē alienarit omnia bona sua.

6. Licet Monachus per professionem liberetur, & eximatur à patris potestate, quia transit in potestatem Abbatis, ut c. c. n. uis sententia tenet, per Glossam in l. si ex causa §. Papinianus, ff. de minoribus, nihilominus ipse succedit patri ab intestato ut suus hæres, nec ullam patitur capitis diminutionem, ut colligitur ex l. Deo nobis, §. 1. C. de Episcop. & clericis, & quoad ius succedendi, expresse ex l. final. §. hoc nisi C. de Episcop. & clericis, constat. *ibidem* art. 6. De quo Tiraquel. de viroque retractu §. 1. glossa 8. num. 19. & in l. si unquam, verbo, suscepit filios, num. 42. C. de reuocac. donat. Pinel, l. 1. p. 1. n. 46. de bonis maternis.

Idem docent Bart. cum communi in dict. l. si ex causa §. Papinianus, alias Pomponius, verbo, cum statum, num. 4. Cardinal in Clement. final. num. 9. quæst. 11. de Regularib. Nauar. comment. 3. de Regularib. num. 41. Couar. in cap. quia nos, num. 5. de testament. Gomez l. 48. Tauri num. 7. fine, Costa in cap. si pater, 2. p. verbo testatore mortuo, nu. 11. de testament. Molina tomo 1. de iust. disput. 140. col. 5. §. utrum autem, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 5. decalogi cap. 5. num. 29. & quod per professionem non amittat monachus iura suitatis, & agnationis, sed succedat patri tanquam suus hæres, transmittendo ad monasterium iura suitatis, sicut transmitteret ad alios hæredes; constat ex l. final. C. de Episcop. & clericis, ubi dicitur, perinde hunc succedere, ac si Religionem ingressus non fuisset, & notant ibi DD. unanimi serè consensu, teste eodem Sanchez lib. 7. decalogi cap. 12. num. 5. & sequentib. ubi num. 8. id intelligit in monasterijs, in quibus religiosi non habent in particulari bona, si enim illi habeant, ut sunt monasteria Tertij Ordinis Dini P. N. Francisci, & Dini Dominici, non succedit monasterium. Pro quo citat Angelum, Syluest. Tabiena & Greg. Lopez l. 17. verb. Emparedado, tit. 1. part. 6. Ex quibus deducit num. 11. integrum esse patri meliorare hunc filium profectum in tertia bonorum parte, prout respectu filiorum, & descendentium est sibi permissum apud Hispanes in l. 17. Tauri, hodie l. 1. tit. 6. lib. 5. recopilat. nisi sit profectus in Ordine Minorum, aut in Societate Iesu, aut coadjutor eius formatus.

7. Duobus monasterijs hæredibus institutis in quadam certa quantitate, vel relicto quodam legato determinato, quod non sufficiat ambobus, monasterium Monia ium ut in plurimum præferendum est monasterio vitorum, si est pauperior, & magis indigens, nam si est ditissimum, & monasterium monachorum est pauperimum, vel magis indigens, istud præferendum est, maxime si in eo obseruentia Regularis multum viget. *ibidem* art. 7. De quo Menoch. de adipiscen. possess. regul. 4. num. 788. Bald. in l. in multis, in fin. ff. de statu homin. & in l. cum mul. 23. C. de bonis, qua libens.

8. Nouitio morienti ab intestato intra annum probationis non succedit monasterium, sed venientes ab intestato succedunt, ac si nouitius in statu seculari extra claustrum decederet. *ibidem* art. 8. De quo Abb.

in cap. in presentia de probas. Gregor. Lop. l. 17. tit. 1. p. 1. verb. entrando
 Idem docet citatis, & traditis multis Sanchez lib. 7. decalogi c. 7.
 num. 92. & sequentibus vbi num. 97. id limitat, nisi nouitius in ipso in-
 gressu expressè contulisset bona sua monasterio, nec expressè reuocae-
 rit: tunc enim bona ad monasterium, non verò ad hæredes ab intesta-
 to pertinebunt, dummodò ille donans non declararet, se nolle aliter
 valere donationem, quam secuta professione, si enim id explicaret, ad
 venientes ab intestato rediret.

elo

9 Licet Fratres Minores iuxta suæ Regulæ, & iuris terminos in
 Clementina, c. xiii. de verbor. significat sint omnino in capaces hæreditatum
 & relictorum in testamentis, hoc enim continet quoddam ius vniuersi-
 tale, possunt tamen singularia, seu legata recipere per modum eleemo-
 synæ, ad quæ soluenda in dext. ex officio potest compellere heredem (e-
 tiam nemine ad hoc agente.) Vel etiam quilibet de populo potest age-
 re, vt dicta legata tanquam ad pias causas relicta adimpleantur per illum
 qui grauatus est à testatore, vel aliàs ad id tenetur, *l. in provinciali, §. Fra-*
trum cum l. sequen. ff. de oper. nou. nunciat. auth. de Boles. tit. 8. §. quis autem
 Vel tandem Syndicus potest petere nomine Papæ, modò id fiat cum
 debitis circũstantijs, ex Martino Quarto apud Bullarium. *Tom. 2. quæst.*
78. ar. 1. De quo Corduba super Regul. cap. 4. quæst. 16. puncto 3. Barr.
in l. ne quicquam, §. cum tribus, de verborum significatio.

*Bullar. bul. 1.
 Martin. 4.*

Idem docet traditis multis Sanchez lib. 7. decalog. cap. 25. à nu-
 1. & cap. 26. à n. 9. & præcipue n. 87. & sequentibus. vbi satis locutur
 ac egregie retractat post nostrum Auctore, & Cordub. in regul. cap. 6.
 quæst. 11. puncto 2. 3. & 4. Bart. lib. 2. Minoritarum dist. 7. c. 2. num.
 38. & 39. & cap. 3. num. 41. & in *l. ciuitatibus. 125. in initio, num. 5. ff. delegat.*
 1. vbi addit ipse Sanchez num. 62. posse Fratres Minores circa hoc iu-
 diciali officium implorare extra iudicium, ad quod citat D. Bonavent.
 in regul. cap. 4. post solut. ad quartum, Bartolum loco allegato, & alios
 plures.

*Bullar. bul. 2.
 13. Sixti 4*

10. Concessiones Clementis, & Sixti III. vt possint Fratres Mino-
 res succedere parentibus, de Conuentualibus intelligenda sunt, & non
 de Obseruatis, etiam translatis ad Conuentuales, vt declarauit idem
 Sixtus Quartus. *Ibidem in principio.* Idem docet post nostrum Auctore
 & Cordub. Sanchez vbisupra num. 20. ad finem.

11. Item nec licet dictis Fratribus recipere valorem, seu æstimatio-
 nem hæreditatis, nullatenus enim (ait Clemens V. *in dict. cap. exiui*) Fra-
 tres capaces sunt successioinum, quæ ex natura sua indifferenter ad per-
 cuniam, & ad alia mobilia, & immobilia se extendunt considerata sui
 puritate voti: si ergo vniuersaliu successioinum nullatenus Fratres
 capaces sunt, ergò neque æstimationis earundem, cuius receptio est v-
 nus ex modis recipiendi hæreditatem, argumento. *l. domus, §. constituitur,*
ff. delegat. 3. ac per consequens nec ad dictam æstimationem dandam
 rene-

tenebuntur heredes, idque tutius, & verius videtur. *ibid.* art. 2. De quo Bart. in tract. Minoritarum, qui oppositum tenet, lib. 1. dist. 1. cap. 3. nu. 7. & 8. & dist. 2. cap. 3. nu. 15. ¶ At cum nostro Auctore tenet Sanchez dict. cap. 25. num. 8. & 9. ubi ad id citat Baldum, Cardinal. Ancharranum in dict. *Clement. eximi*, num. 8. Spino de testament. Glossa 12. principali num. 15. & 16. Sorbo in Compend. Mend. verb. Hereditas, in annotat. §. sed quibusdam, & plures alios.

Firmatur a
Astoris Do-
ctrina.

12. Testamentum, in quo Fratres Minores instituuntur nullo facto cohæredæ, vel substituto nullum est, hæreditasque deuoluitur ad venientes ab intestato. Unde si ad sit cohæres, vel substitutus, qui adeat hæreditatem, valet, & portio relicta Fratribus accrescit cohæredi, nisi per officium iudicis a Syndico petatur, Ex quo fit, quod hæreditas per fidei commissum vniuersale non potest relinqui dictis Fratribus ex dict. cap. *eximi*, §. quia ergo, quia vniuersalis fidei commissarius est hæres, *l. qui quædraginta*, & *l. si filios* §. quod cum eo, ff. ad Trebel. bene tamen fidei commissum singulare, quod petere potest Syndicus ad subueniendum necessitatibus Fratrum. *ibid.* art. 3. & tom. 3. q. 62. art. 10. Pro quo Bart. in *l. si in metallum*, ff. de his qua pro non scriptis habent. & in *l. is qui*, §. ex prædictis, ff. de vulgari, & pupillari, & tract. Minoritarum, lib. 1. dist. 2. cap. 1. & dist. 1. c. 2.

Idem docent Bald. in *authent. ingressu*, num. 46. 47. & 49. C. de sacros. Eccles. Corduba in Regul. cap. 6. quæst. 11. pñcto 1. Dueñas regula 381. ampliat. 1. num. 1. Spino in speculo testament. Glossa 12. principali nu. 15. & 16. Sorbo in Compend. Mend. verb. hereditas, in annotat. initio, & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez dict. cap. 25. num. 5. & 6. ubi notat, verum esse assento iure communi, quod testamentum, in quo dicti Fratres Minores instituuntur foret nullum, non institutio cohæredæ, aut substituto, aut illis non aduentibus: A ratento iure Castellæ eris solum nullum quoad illius hæredis institutionem, non verò quoad reliqua in eo contenta, vt constat ex *l. 1. in titulo 4. lib. 5. nouæ recopilat.* ubi ad valorem testamenti non requiritur hæredis institutio, sicut ex iure communi petitur, vt bene aduertit Molina tomo 1. de iust. disp. 134. ad finem, relatus ab eodem Sanctio.

13. Valet testamento, in quo instituuntur heredes dicti Fratres Minores cum clausula, quod vendatur hæreditas, & pretium conuertatur in necessitates eorum, non quoad institutionem heredum, cuius Fratres sunt penitus incapaces, sed quoad causam piam ibi appositam, de pretio hæreditatis conuertendo in vtilitatem Fratrum, licet enim nullus sit hæres, pia causa sustinet vicem, seu personam hæredis, *l. ad declinandam*, C. de Episcopis, & cleric. vel etiam Episcopus, vel Republica representabit talem personam, quæ hæreditatem adeat, argumento *Authenticæ*, de Ecclesiasticis titulis, §. si quis in nomine, de sacrosanctis Ecclesiis, sed quantitas debet esse modica, & ad subleuandum tantum necessitates Fratrum. Extraneo verò instituto herede, cum tali clausula, vt scilicet vendatur hære-

hæreditate pretium expendat in usus Fratrum, id nullo quidem iure prohibentur acceptare. *Ibidem art. 4. De quo Bart. in tract. Minoritarum, lib. 5. dist. 5. cap. 2. num. 30. & 31.*

Defenditur
Auctoris sc-
tentia.

Idem docent post Bartolum loco citato, Imola in *Lucius la ultima num. 4. ff. de hæred. insti.* Guido Papa decil. 327. num. 1. & 2. Sorbo in *Compend. Mendic. verb. hæreditas*, in annotat. §. quaeritur enim, quid quid in oppositum contendat Sanchez eo cap. 5. num. 11. Nam ratio, qua ille nititur, nempe quod in ea institutione sit duplex præceptum, quorum posterius adijcitur tanquam modus priori accessorius: ergo destructo priori principali (quod irritum esse sentio) corruet quoque accessorium, argumento *l. alimenta, §. scia, ff. de aliment. legat. ratio*, in qua hæc nil probat, inò facit pro nostra sententia, quia ex ea colligitur à contrario sensus, quod non destructo priori principali præcepto, nec etiam corruet accessorium, sed testamentum, in quo instituuntur dicti Fratres Minores, licet quoad eorum institutionem non teneat, tenet tamen quoad piam causam, quæ sustinet vicem, seu personam hæredis, idque in hoc regno Castellæ magis indubitatum, ac certam veritatem habet, quippe quod ex dicta lege Regia 1. titulo 4. lib. 5. novæ recopil. non est opus hæredis institutione ad valorem testamenti, ergo stante validitate testamenti, stabit quoque illi accessorium. Quod adhuc confirmatur, quia si ipse Sanchez ibidem num. 12. fateatur cum nostro Auctore hic, quod quando alius, & non ipsi Fratres, instituitur hæres cum eo onere, ut hæreditatem vendat, ac pretium in utilitates Fratrum convertat, absque dubio tunc valeret testamentum: quia tunc adest verus hæres, in quem transeunt onera hæreditati annexa, ergo consequenter debet fateri, quod si adsit qui per fictionem iuris sustineat personam hæredis (qualis est causa pia) vel etiam absque vilo hærede testamentum teneat (ut in regno Castellæ) erit quoque ad quem onera hæreditatis transeant, eaque sustineat, ac proinde valebit quoad contenta in eo, & accessoria illi, quæ le est, quod hæreditas vendatur, & pretium convertatur in necessitates Fratrum, idque potest executioni mandari per Rempublicam, vel per Syndicum Papæ, ad quem pertinent res, & relicta ipsi Fratribus. Atque ita se vidisse semper sic observari, & ita iudicatum fuisse in Curia Parlamenti Delphinatus testatur Sorbo supra citatus, & tenent alij Auctores ibidem allegati.

14 Hæreditas relicta Ecclesiæ Fratrum Minorum valet tanquam relicta capaci, capax enim est Romanus Pontifex, ad cuius ius, & proprietatem pertinent omnes Ecclesiæ, & res dictorum Fratrum, ut habetur *Clementina, exini, de verbor. significat. & eius Syndicus, seu procurator nomine ipsius, & Ecclesiæ Romanæ potest acquirere. Ibidem art. 5. De quo Bart. in tract. Minoritarum ubi supra.*

Idem docent idem Bart. tract. Minoritarum lib. 4. dist. 4. cap. 1. num. 30. & *l. cum abbas 125. initio num. 1. & 3. ff. delegat. 1. Abbas consil. 63.*

num. 1. lib. 2. Anton. Cucus lib. 3. in lit. maior. tit. 1. num. 37. oppositum tenet. post Bald. in *de abenc. ingreffi*, num. 57. C. de sacrosanct. Eccles. in no. na edit. & post alios Sanchez dicto ca. 25. n. 14. Cuius sententia mihi videtur satis probabilis ob rationes ibi ab eodem traditas, sine præiudicio magnæ probabilitatis, quam habet nostra, & defendimus cum Authore.

15. Fratres Predicatores cum ex privilegio Sixti Quarti confirmato per Concilium Tridentinum capaces sint possidendi bona stabilia in communi absque eo quod desinant esse de numero Mendicantium, consequenter possunt succedere, quod specialiter ipsismet concessit Clemens Quartus apud Bullarium, v. scilicet licite possint succedere in bonis temporalibus, in quibus succederent in seculo existentes, illaque liberè possidere, ac vendere, pretiumque in utilitatem suam convertere. Idem concessit Alexander Quartus, Fratribus Augustinensibus, excepto quod bona feudalia non possint acquirere, & retinere. *Ibidem art. 6. & 7.*

Trid. sess. 25. c. 3. de Regul.

Bulla 2. Clement. 4.

Idem docet loquens generaliter de Mendicantibus, Sanchez ubi supra num. 2. & 16. & cap. 12. num. 1. & in proprijs terminis cap. 15. n. 19. ad firem.

16. Monachi Benedictini, & Cistercienses bona quæcumque ex successione, vel aliâ illis obveniunt petere, ac retinere possunt, ac si in sæculo remanissent, ex Innocentio, & Clemente III. & alijs, qui Clemens declarat bona monachis ante professionem competentia monasterio suo acquiri. *Ibidem art. 8.* Idem videtur etiam de omnibus monachis docet Sanchez lib. 7. decalog. cap. 12. à num. 4.

Bulla. bul. 28 Innoc. 4. bulla 1. Nic. 3. Cop. Cister. tit. hæreditas §. 1.

17. Canonici Regulares licet priuatim non permittantur possidere, attento tamen iure communi in cap. si qua mulier, 19. quest. 3. & l. De nobilibus, de Episcop. & clero. succedunt in bonis temporalibus, ac si in sæculo existerent, etiam in feudibus, ex Celestino Quinto apud Compend. Societat. titulo, bona §. 6. & Compend. Cister. eodem titulo §. 2. *Ibidem art. 9.* Idem loquens generaliter de monachis tradit Sanchez lib. 7. cap. 15. à num. 34.

Compend Socier. tit. bona §. 6 & Comp. Cister. eodem titulo §. 2.

18. Conuersi in sæculo manentes, nec proficentes regulam approbatam succedunt consanguineis, ac si non essent oblatis. At professi in monasterio capaci, ad illud hæreditas pertinet, & ad consanguineos, si est incapax. *Ibidem art. 10.* De quo Bald. in l. generaliter, C. de sacros. Eccles. Ad quod faciunt tradita à Sanchez lib. 7. decalog. cap. 8. num. 42. ubi agit de oblati, qui se, & sua obtulerunt Ecclesiæ, vel monasterio, & cap. 12. à num. 4. & cap. 25. num. 21.

19. Moniales, etiam Ordinis Mendicantium, absque dubio succedere possunt, sicut & Religiosi, quia illis similiter permittitur habere bona in communi, ex Tridentino Concilio, cuius dispositionem etiam locum habere in Monialibus Clarissis primitivæ Regulæ, aliâ Collecta-

Trid. d. c. 3. de Regul.

neæ, seu Capuccina nuncupantur, certi iuris est, nam in dicto decreto tantum excipiuntur Fratres Minores, de Obfruantia, & Capuccini, exceptio autem firmat regulam in contrarium, ex quo consequenter poterunt succedere in hereditate, nisi fuerient privilegio dicti decreti Tridentini, nam tunc consequenter etiam videntur renunciare iuri succedendi, & velle vivere secundum paupertatem promissam in sua Regula, de non habendo proprium in particulari, nec in communi, *Ibid. art. 11. & Rom. 3. quest. 29. art. 14.*

Declaratur doctrina Auctoris, & mens. Ita debet intelligi doctrina nostri Auctoris dicto artic. 11. quo innuit, dictas Moniales Colleganeas non esse capaces successionis, eod quod prohibita sunt possidere in communi, quia ibi loquitur casu, quo dictæ Moniales renunciant privilegio possidendi dato in Concilio Tridentino, ac per consequens renunciare videntur iuri succedendi, ut supra à nobis declaratum est: At in dicto art. 14. loquitur iuxta terminos Tridentini decreti, quo dictis Monialibus perimitur possidere in communi, cui consequens est potentia ad succedendum. Quod autem hæc sit mens Auctoris, colligitur ex verbis in fine dicti articuli 14. positis, ubi postquam resoluit dictas Moniales posse habere bona in communi, subdit: *quæ si nollint tali se concessioni conformari, laudanda sunt: ecce quo modo de mente ipsius apparet in dicto articulo 11. quod dato, posse dictas Moniales renunciare privilegio possidendi in communi, renunciare consequenter consentiri iuri succedendi in hereditate, alias sibi met oppositus, & non consequenter locutus videretur Auctor, ut conijci, & suscipiatur Portel verb. hereditas, nu. 7. qui id eo dixit, quia ipsius Auctoris mentem intimè non penetravit.*

Idem docent Hondedeus alios referens consil. 60. num. 5. & 6. sicque declarasse Cardinalium Congregationem, & consil. 62. num. 2. & 3. & consil. 76. à num. 9. in fine, volum. 2. & concludit sic decisum esse in Senatu Perusino, causa hæc inter partes agitata, Cavalcan. decis. 1. n. 51. & decis. 18. num. 52. p. 3. Busatus consil. 60. num. 21. volum. 1. Florez de Mena lib. 1. variarum quest. 16. §. 2. num. 6. Ludou. de Casanate consil. 6. num. 2. & 3. volum. 1. quos refert, & sequitur doctissimus Sanchez lib. 7. decalog. cap. 12. num. 2.

20 Monasteria capacia bonorum in communi consequenter sunt capacia successionis Majoratus, etiã si Majoratus annexa sit iurisdictio temporalis, dommodò per substitutum præstari possit, sicut de successione feudi, cuius servitium per substitutum præstabile est, resolui mus supra de feudo num. 5. nisi in sua primæua institutione excludatur Religiosus à tali successione. Ad successionem autem Regni, Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus tenent aliqui posse admitti Monachum, & monasterium de iure ordinario, licet de facto non seruetur. *Ibidem artic. 12. De quo Antonius Gomez in leg. 40. Tauri num. 66. & 69. Gregorius Lopez in leg. 2. titulo 15. part. 2. Gama decis. 6. num. 23. Molina*

de primogenijs capit. 13. numero 95. vide infra de monasterijs numero 10. 10.

Idem dicitur, casu quo maioratus institutioni adiecta sit clausula, ne in illum succedant monachi, Ccurr. lib. 1. variarum cap. 19. num. 10. & 11. Meres late probans, de maiorat. 2. p. quæst. 3. à num. 1. vsque ad quæ num. in i. edit. Molina lib. 2. de primogenijs cap. 12. num. 54. Cabedo in decision. Lusitani Senatus 1. p. decis. 133. num. 6. & 9. Spino in speculo testamenti glossa 12. principali num. 33. Guric. lib. 2. Canoniarum cap. 25. num. 6. Tapia in Authentica ingressi, per textum ibi, verb. sua, cap. 16. num. 11. C. de sacrosanctis Eclesijs. quos, & alios quamplures refert, & sequitur Sanchez lib. 7. decalogi cap. 15. num. 6. Qui ibidem num. 12. sustinet contra nos, non succedere monasterium in maioratum, quando habet annexam iurisdictionem temporalem in aliquo oppido, villa, vel castro, illiusque esse in capacia monasteria quæcunque.

Sed salua pace tanti viri, & sine præiudicio alterius vel ussententis, nullo nititur sufficienti fundamento eius sententia. Nec valet argumentum à Regni, Ducatus, vel Comitatus, aut feudi successione, ad quam non admittitur monachus, nam ut probat bene Auditor, de iure ordinario bene potest admitti, licet de facto non seruetur, & de feudo affirmavimus supra numero quinto. Nec etiam obstat, quod monachus non possit commodè per se hæc regere, & administrare; quia id æquè bene potest fieri per idoneos ministros quantum ad iurisdictiones, ac litium, & causarum agendarum exercitium, quoad cetera autem per se ipsum, id enim non repugnat statui monachali. Tandem argumentor ad hominem contra ipsum Sancium. Nam ille numero 13. & 14. resoluit, quod quâdo maiorati sine iurisdictione instituto adiecitur quasi accessoriè postea iurisdictione, succedit in illum monasterium: idemque fore asserit, quando institutor maioratus vocat monachos ad habentis annexam iurisdictionem successione, siue ex regia facultate, siue ex bonis patrimoniis institutus sit: quia (inquit sibi contrarius) non est incapax iurisdictionis temporalis monasterium sed ex sola præsumpta institutoris voluntate rejicitur ab ea successione: ergo si in istis duobus casibus id admittit, necessariò debet in omni euentu id ipsum admittere: quia iurisdictione accessoriè annexa maioratui post illius institutionem non facit monachum magis incapax exercere iurisdictionem, quam si in ipsa institutione fieret, si enim id non potest exercere in priori casu, nec etiam poterit in posteriori, quia non est maioratio in vno, quam in altero.

Rursus, quia si concedit, posse institutorem vocare monachum ad maioratum habentem annexam iurisdictionem temporalem, ex eo inquit, quod monasterium non est talis iurisdictionis incapax, ergò

Defenditur
Auctoris sè
tencia.

paratione poterit succedere monachus in huiusmodi maioratum, etiam si expressè ad illum non vocetur, dum modò non reijciantur expressè ab ipso institutore monachi in primæva illius institutione, adiecta tali clausula: quia ratione capacitatis monasterij admittitur ad eam successionem monachus, & non tantum ratione institutionis, seu fundationis, in qua vocatur, quæ per accidens se habet quantum ad hoc: nã institutor maioratus per suam vocationem non dat capacitatem ad illum habèdum monacho, sed supponit eam habere, eo quod sit Religiosus monasterij capax possidendi, alias ex vi talis vocationis admitteretur monachus monasterij incapax, quod est absurdum. Vnde etiam si non vocetur, potest admitti, vt diximus. Quod autem hæc capacitas monachi ad habendam iurisdictionem temporalem pendeat ex capacitate sui monasterij colligitur ex *c. cù dilectus, de ordine cognit. ibi, præsertim cum dictum castrum ad ius, & proprietatem sui monasterij pertineret*. Atq; ideò hanc partem sustinent Euerardus consil. 210. num. 32. Auendaño iunior in l. 40. Tauri glossa 4. num. 39.

Quantum verò ad primam partem nostræ resolutionis, nempe monasteria capacia possidendi posse succedere in maioratum iurisdictionem carentem, idem docent Gomez l. 40. Tauri, num. 66. vbi Auendaño iunior glossa 4. num. 13. Caldas de nominat. Emphyteu. quæst. 6. num. 14. Valafcus consil. 101. num. 7. tomio 1. Matienzo lib. 5. recopilat. titulo 7. l. 1. glossa 1. num. 18. & alij quam plures, quos cum Auctore nostro refert, & sequitur Sanchez ibidem num. 16.

Imò & monasterium succedendi capax in maioratum institutum ad agnationem, & familiam conservandam etiam succedere, aperte affirmat Auctor hic post solutionem ad sextum argumentum, §. *noque etiam*, vbi resoluit, non cessare conservationem familia pro vita Religiosi, ratione cuius monasterium succedit, cum monachus non perdat iura sanguinis, nec desinat esse de familia, & agnatione, quod est quid naturale, ac incommutabile, *l. ius agnationis, ff. de pultis*, & colligitur ex *cap. statutum* 18. q. 1. Atque ideò in monacho conservari agnationem optimè tradunt Cephalus consil. 53. num. 98. volum. 1. & Boerius *cap. in presentia*, num. 54. *de probat.* Accedit, quod cum maioratus non sit perpetuus retinendus apud monasterium, sed ad solam profèssi vitam, non dicitur extingui familia, & agnatio ex temporanea monasterij possessione, etiam admissa, quod in monacho non conservaretur agnatio, non enim dicitur amissum quod non ita durat amissum, quin ad propriam naturam rediturum sit, *l. pro parte §. verum, ff. de in rem vers.* Huius sententiæ sunt Beroius loco proximè citato, Caldas de nominat. Emphyteu. q. 6. num. 13. Cabedo in decis. Senatus Lusitani 1. p. decis. 133. num. 9. Ceuallos in quæstionibus suis communibus quæst. 193. num. 7. Mantica de coniecturis vltim. volunt. lib. 8. titulo 12. num. 25. in fine, & eam probabilem dicit Sanchez lib. 7. decalogi cap. 15. num. 19. licet oppositam

tanquam sibi probabiliorē sequatur ibidem, motus caratione, quia Monasterium non excluditur, eò quòd non reputetur agnatus, nec cōferuet agnationem, nec eò quòd sit incapax, & pro mortuo habeatur, sed quia non est talis agnatus, per quem potest iuxta testatoris intentum in ea institutione familia conservari. Quare, addit, ius agnationis à monacho retentum esse quoad legitimam successiōem, à qua non potest excludi, non autē quoad voluntariam, à qua censetur excludi, eò quòd testator voluit prospicere conservatiōi agnationis, & familiæ, & ad idem multa satis loculenter, ac egregiè conceit dict. nu. 19.

Sed hæc ratio mihi non concludit, & concluderet certè, si maioratus perpetuò remaneret apud Monasterium, tunc enim verè nomen, agnatio, & familia fundatoris supprimeētur: secus verò quando Monasterium ad tempus vitæ Monachi illud possidet, quia eò mortuo maioratus ad consanguineos familiæ devolvitur, sicque non perditur memoria agnationis, & nominis fundatoris, cuius conservatiōi ipse consulere voluit, & cuius voluntati per hoc satisfieri bene dicitur, vt optimè expendit noster Auctor in d. §. nequē etiam, cum Doctissimo Emanuele à Costa subtilissimo Lusitano in cap. si pater, 1. part. verb. si absque liberis, num. 66. de testament.

Defenditur
Auctoris sē
tentia.

21 Ex quo fit, quòd cum portare arma, seu insignia familiæ, & nuncupari nomine, ac pronomine fundatoris non sit incompatible Religiosis, aut Monialibus, nemini dubium erit, eorum Monasteria posse succedere in Maioratu habentē clausulam, seu conditionem in sua primæva institutione, vt successores portent nomen, & arma fundatoris. *ibid.* art. 13. De quo Molina lib. 1. de primogen. cap. 14. num. 8. & lib. 3. c. 5. num. fin. Garcia de nobilit. in præfatione, num. 41. Auendaño in l. 40. Tauri, gloss. 9. num. 27.

Idem licet dubius videtur sentire Molina lib. 1. de primog. cap. 13. num. 91. & 93. & idem probabile dicit Sanchez, d. capit. 15. num. 12. vbi num. 13. quavis oppositum probabilius dicat, tandem in fine concludit, id intelligendum esse quando maioratus est talis, à quo excludi potest Religiosus, ergò à contrario sensu, scilicet, quādo non potest excludi, nostram sententiam veram esse innuit.

22 Monialis generaliter renunciāns suam legitimam, & quancunque successiōem sibi obventuram non censetur cedere maioratu, ac proindē ad illum perendum ius est Monasterio, nam renunciatio est stricti iuris, nec comprehendit, nisi expressum, vnde omninò necesse erat, vt fieret mentio specialis ipsius maioratus obventuri. Quod maximè procedere dicendum est, si tempore renunciatiōis Monialis ignorabat talem maioratum sibi posse, vel fore obventurum, *ibidem* art. 14. De quo Padilla in l. sub prætextu, gloss. 3. num. 10. c. de transact. Gutier. de iuramē. 3. part. n. 3. & 51. ¶ Vidē Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 15. n. 29. & cap. 7. num. 8. post Molinam de primog. lib. 1. toto cap. 8. Gutier. Prætic. tom.

2. libr. 3. quæstion. 80. numer. 6. cum nostro Auctore hic.

23. Frater Minor Observantia melioratus à patre in tertio, & quinto habet ius ad talem meliorationem factus postea capax successione, quia scilicet Episcopus ordinatus est, vel translatus ad Religionem capacem bonorum, ad cuius Monasterium pertinet hæreditas, quia satis est, institutum esse capax tempore mortis paternæ, quo illi hæreditas defertur, ut institutio valeat, ut in hæredibus suis decernit Regia l. 2. tit. 3. part. 6. apud Hispanos, sed hoc intelligi debet, dummodo id fiat ante iacentem hæreditatem, quam ex eo adire non poterat, quia iam profectus erat, & antequam ad successorem in gradu pertineret, etiam illa non adita: tunc iste successor est præferendus, cum illi statim ius succedendi quæsitum, & delatum fuerit à morte testatoris, Religioso tanquam tunc incapaci postposito. Quod maxime procedit in maioratibus Hispaniæ, & alijs, in quibus mortuo possessore trans ipso iure possessio in sequentem in gradu. *Tom. 2. quæst. 79. artic. 1.* De quo Greg. Lopez in l. 22. tit. 3. part. 6. glos. 1. verb. Herencia, Tiraquel. de Retract. lign. §. 1. glos. 9. nu. 103. Feder. cons. 26.

Idem tener, vniuersaliter loquendo de quacunque successione in paternâ hæreditatem, Aluaradus de coniectur. mente testat. lib. 2. cap. 3. num. 10. initio, Spino in Speculo testamen. glos. 12. principali, num. 38. & in terminis nostris idem resolut cum istismet DD & nostro Auctore Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 32. num. 29. in fine, & loquendo de delata hæreditate, sed nondum adita ob tempus inhabile, latè tradit, num. 22. post Molinam lib. 3. de primog. cap. 2. num. 17. Meres de maiorat. 1. part. quæst. 2. num. 23. cum eodem nostro Auctore, & alijs, & loquens de maioratu, num. 23. & seqq. vbi multa ad id notatu digna congerit.

Quid si frater Minor tempore quo erat sæcularis instituatur hæres, & delata sibi hæreditate per testatoris mortem, ante illam aditam profiteatur in eo Minorum Ordine, & postea fiat capax succedendi translatus ad aliam Religionem, vel ad Episcopatum, poterit ne illum hæreditatem tempore habili sibi delatam adire, exclusis hæredibus ab intestato, qui nondum adierant eadē hæreditatem? Affirmat Sanchez vbi sup. num. 27. eam hæreditatis aditionem pertinere ad huiusmodi Religiosum factum Episcopum, vel legitime translatum ad aliam Religionem capacem: quia, inquit, sufficit hæreditati esse capax vel tempore confecti testamenti, vel mortis testatoris, quo defertur hæreditas, vel tempore eius aditionis, ut deciditur, *l. si alienum 49. §. in extraneis, insti. de hered. qualit. & differ. c. l. 2. tit. 3. part. 6.* At hic triplici hoc tempore reperitur habilis iste Religiosus. Neq; ob stare, & dicit, tacita renunciatione, qua nituntur oppositi tenentes, quã videtur facere profectum in Religione incapaci, quia reuera rō est absoluta renūciatio, sed tacitã habet cōditio nē, nisi ea integre, hoc est ante aliorū hæredū aditionē fiat capax, & idēo sub hac tacita conditione est acquisitū ius ad eundem hæredibus ab intestato.

rato. Atque idem huic parti adherent Feder. Conf. 26. nu. 2. & 3. Menchaca lib. 1. qq. v. sa frequent. cap. 1. nu. 25. & eiusdem sententia videntur Gregor. Lop. d. l. 22. v. temporales, Aluarad. de coniect. mente testat. lib. 2. cap. 3. num. 10. initio. & noster Auctor l. de dicto artic. 1. qui aiunt videri sic dicendum, quidquid dicat in oppositum Faber. d. §. in extraneis.

24 Bona Monachi professi transeuntis ad aliam Religionem voluntarie, licite, & valide, tam acquisita tempore primæ professionis, quam ea, quæ vsque ad secundam professionem quæsiuit, sunt prioris Monasterij: At quæ sita post secundam professionem ad secundum Monasterium, seu Ordinem pertinet *ibi. art. 2.* De quo infra Latius erit nobis sermo, de Religiosis transeuntibus ad aliam Religionem num. 71. vbi agemus, an vsusfructus bonorum acquiritorum primo Monasterio, seu prioris Religionis pertineant ad posteriorem, ad quam translatus est Religiosus. De quo Nauar. Comment. 4. de Regularibus, cap. 24. Couar. cap. 1. de testament. ad finem.

25 Fratribus Minoribus de Obseruantia statim post factam professionem succedunt consanguinei, non spectata morte naturali Religiosi, *Elemen. ex cui. de verb. signifi. & notatur, in cap. beneficium de Regul. in 6.* Sed alijs Religiosis possidentibus bona in communi succedit Monasterium, nec ad consanguineos ab intestato deuoluitur hæreditas, nisi post secutam mortem naturalem Religiosi, *tom. 2. q. 80. art. 1.* De quo DD. in Auth. ingressi, C. de sacros. Ecclesijs. Idem docet post Baldum, Paulum & Decium, Sanchez vbi sup. cap. 25. nu. 22.

26 Nouitio decedenti in Monasterio ab intestato, eius consanguinei succedunt, *cap. cum simus, de Regular.* etiam si bona sua secum obtulisset, videtur enim sub tacita conditione, seu secuta professione fecisse, nisi longè ante ingressum dicta bona donasset, nam indubio videtur donasse non contemplatione ingressus, & professionis, quod non est prohibitum per Tridentinum Concilium, in quo tantum irritantur donationes factæ à nouitio in fauorem Monasterij non secuta professione, non verò quæ facta sunt in sæcula ante ingressum Religionis. Quod si offerens expressè bona Monasterio declarer suæ voluntatis esse, vt maneanr apud ipsam Monasteriam, etiam non secuta professione, ad ipsum vtique pertinebunt, quia tacita conditio præsumpra sublata fuit per oppositi expressionem. At verò decedente Monacho post factam professionem sine liberis, Monasterium succedit in omnibus, sed liberis relictis, inter eos, & Monasterium diuiditur hæreditas, *authent. si qua mulier, C. de Episcop. & cler.* quod ad filios legitimatos, imò & ad naturales extendunt Iason & Nauarrus infra citandi: similiter si habeat parentes, iuxta veriorum, & æquiorum sententiam, *ibidem artic. 2.* De quo Bartul. in l. filius, per textum ibi numer. 28. C. de in officios. testament. vbi Iason numer. 2. & in dict. auth. si qua mulier, nu. 9. Nauar. coment. 2. de Regularibus, nu. 46.

Trid. ses. 25.
c. 16. de Reg.

Idem docent Bart. in *authen. ingressi*, in 2. lectu. num. 56. *C. de sacrosanct. Ecclsi.* Iason dicta *authen. si qua mulier*, num. 59. Abbas *cap. 12. presentia*, n. 68. *de probat. l. mola*, num. 14. Berolius, num. 552. & *conf. 28.* num. 13. volum. 1. Nauar. *comment. 2.* num. 49. de Regularibus, Molina tom. 1. de iust. disput. 140. volum. 1. §. de alijs ergo, Gutier. *Canonic. lib. 2.* caput. 1. nu. 101. & 107. §. quiniomb, Rebellus de iustit. 2. part. lib. 1. quæst. 8. sect. 5. num. 52. quos cum nostro Auctore refert, & sequitur Sanchez lib. 7. Decalogi cap. 3. num. 92. & cap. 5. num. 51. vbi expressè tradit moriente nouitio ab intestato bona sua pertinere ad hæredes illius ab intestato, etiam quando expressè ea bona contulit Monasterio, nisi ea donatio longè antè ingressam facta fuisset, & non contemplatione ingressus, tunc enim non succedunt hæredes ab intestato, sed Monasterium, quia illa ab initio fuit firma.

An autem parte professio Religionem succedendi capacem debeat statim legitima pars filijs, quæ ad illos patre mortuo prouentura esset, ita ut uiuo ipso patre monacho eam petere possint ab ipso Monasterio? controuersia est grauisima inter Iurisperitos. In qua duplex est sententia, cuius meminit Auctor hinc dict. *articulo 2. §. nota tam in super.* Prior asserit, statim parente proficiente deberi legitimam filijs. Quæ sententia satis probari videtur ex *cap. cum simus, de Regul.* quia non constat patrem in ea specie mortuum fuisse, cum id ibi non caueatur, nec verum est quod testatur Felinus, *cap. in presentia, de probat.* num. 56. nempe, ex integra dict. *cap. cum simus*, quam vidisse proficere, apparere patrem fuisse mortuum. Nam Corsetus singulari 162. num. 3. ait se integrè illà Decretalem vidisse, legisse, ac relegisse, & ni nil in ea inuenisset, ex quo appareat patrem fuisse mortuum. Nec negotium facessat illi verba, *d. cap. cum simus*, ibi, *quæ ipsi ex successione protulerunt*, quia respondetur, Monacho uiuenti dari successione, & satis tractatur de patris professi successione, inspecto professionis tempore. cum tunc moriatur ciuilitè, & desinat esse in rerum natura iuris fictione. Ex quibus hanc sententiam probant Zabarella in *d. cap. cum simus*, num. unico, quæst. 1. Anchar. in fine, Anan. num. 3. Nauar. *Coment. 2.* de Regularibus, num. 48. & 54. Cota in memorabil. verb. legitima, Couar. in cap. 1. num. 7. de testamen. Fachineus lib. 6. controuers. cap. 13. §. ego priorem, Hondedeus *conf. 60. a.* num. 18. & *conf. 61. a.* num. 9. lib. 2. Molina de iust. tract. 2. disput. 140. versic. an verò, Lesius lib. 2. de iust. cap. 41. numer. 83. Azor tom. 1. iust. Moral. lib. 12. cap. 8. quæst. 7. vbi quæst. 8. idem è conuerso docet in filio professio Religionem succedendi *cap. item, Azeued. l. 1.* num. 46. tit. 8. lib. 5. Recopil. & alij plures, quos late refert, & sequitur Barbosa in *Collectan. ad dictum cap. cum simus*, num. 3. Idem latissimè tradit Sanchez lib. 7. Decalogi cap. 20. num. 3.

Defenditur
Auctoris
sententia.

Verum & si hæc sententia attempta æquitate Canonica aliquibus probabilior, & ob id verior visa sit, contraria tamen, quæ est nostri Auctoris

in dict. §. notandum in super. cum satis firmis iuris ratione subnoxia sit, attento iure civili, ac eius equitate, verior mihi videtur, dum docet legitimam filijs non deberi à tempore, quo pater proficitur, sed naturalem eius mortem expectandam esse, & interim Monasterium, ea potiturum, ex l. 1. §. impuberi, ff. de collat. bonor. & ex argumento desumpto à contrario sensu ex authent. si qua mulier, in fine. C. de sacrosanct. Ecclesi. quam Auctoritas sententiam tenent cum glossa ibi verbo, moritur, Bart. num. 21. Alberic. num. 7. & 8. Cinus, num. 5. Lafon à numeri. 51. DD. in cap. in presentia de probat. vbi Anton. num. 29. Felin. num. 56. Berolius, num. 536. Parisius, num. 166. Decius, num. 262. Gregor. Lopez, l. 17. verb. sus hyos, tit. 1. part. 6. Roland. conf. 97. num. 29. lib. 2. Surdus de alimentis tit. 1. q. 29. num. 7. & conf. 238. num. 10. Menchaca lib. 3. de succel. creatio ne, §. 21. num. 175. & illustrium, cap. 37. num. 10. Beccius conf. 34. à nu. 18. Spino de testamen. glossa 12. num. 32. Zeuallos communium quaest. 342. Gutier. lib. 2. Canon. cap. 1. à num. 79. Castillo de usufructu, libr. 1. cap. 64. à num. 10. Marienço l. 3. glot. 2. num. 3. tit. 4. lib. 5. recopil. Egrege Stephano Gratian. 1. tom. disceptat. cap. 102. à num. 2. & alij, quos refert Barbosa in d. cap. cum simus, apud suam Collectaneam, ad quod plures alios plenius citat Sanchez vbi supra, num. 2. & idem probabile iudicat Lessius dict. cap. 41. num. 83. Quorum auctorum plures existimant, rextum in dict. cap. cum simus, contrarium non decidere, cum ex eo non constet, patrem tunc vivere, imò Lafon dict. num. 51. Menchac. dict. capit. 37. num. 11. Spino dict. num. 32. aiunt, sententiam dictæ Decretalis, ex eo procedere, quia ibi qui in Monasterium cum omnibus bonis se contulerat erat naturaliter mortuus, id euincens ex illis verbis textus ibi, *quæ ipsi ex successione proueniunt*, &c. quasi verbum, *successio*, proprie conueniat defuncto, cum nulla successio, aut hereditas uiuentis sit, l. qui superstitis, ff. de acquirend. heredit. si modo excipias singularem casum, l. quæstum 91. §. si mihi seruus, ff. de legat. 1. De quo ad eundem Cuiacius lib. 2. obseruat. cap. 40. & affirmat Felin. dict. num. 56, ex integra dict. cap. cum simus, quam vidisse profiteretur, apparere patrem fuisse mortuum, non obstante, quod in oppositum testatur vidisse, & legisse Cosens.

Quantum verò attinet ad filium professum Religionem succedendi capacem, cuius legitimam statim deberi parentibus, dixit Azor dict. quaest. 8. oppositum, nempe remansuram apud Monasterium usque ad mortem naturale filij Monachi, tradunt Gutier. c. cap. 1. nu. 93. Benedictus Agidius in repetitione l. 1. C. de sacrosanct. Ecclesi. p. 4. §. 1. num. 8. quos etiam refert Sanchez vbi supra, num. 10. qui nu. 8. & 10. bene notat, quod quicquid sit de his opinionibus, semper Monasterium teneri de bonis quæ retinet, alimenta ministrare filijs parentis professi, vel parenti post filij professionem, quia transeunt bona cum ea obligatione, quæ habent pater respectu filij, & filius respectu patris, quod tanquam indubitatum, citatis multis tradit Surdus de alimentis, tit. 1. quaest. 23.

à num. 1. v. que ad 7. & num. 9. & 10. quem cum Imola, Paulo, Felino, & alijs pluribus refert, & sequitur Sanchez dict. nu. 8.

In Ordine D. Hieronymi habetur statutum, ne Monasteria Ordinis succedant in bonis Fratrum professorum venientibus ab intestato, quod & confirmavit Paulus III. in Compens. D. Hieronymi. titul. succedere in bonis, §. 1. *Ibidem ad finem d. art. 2.*

27 Cum actio iniuriarum, seu de iniuria facta defuncto cōpetat omnibus hæredibus, l. 1. §. si forte. ff. de iniurijs. si pater Monachus occidatur, remissio, seu venia mortis spectat ad Monasterium hæredem dicti Monachi, & non ad eius filium, vt communior opinio tenet, tom. 2. q. 42. art. 3. De quo Feder. conf. 25. Abbas & DD. in cap. in presentia, de probat. Idem docent Guillelm. Benedict. in cap. R. agnuncius el. 2. verb. condidit, num. 17. de testamēt. Padilla in l. transire, hūm. 38. & 39. c. de transact. Farinae. in practicum. tom. 1. titu. de accusat. quæst. 13. num. 26. §. sed certè, quos refert cum nostro Auctore & sequitur Sanchez, lib. 6. Decalogi, cap. 12. nu. 40. Cætera require infra de testamentis.

RESOLUTIO. LXXIII.

De Hæresi, & Hæreticæ prauitatis Inquisitoribus.

HODIE Omnes Religiosi, etiam exempti subsunt Tribunali, & officio Sanctæ Inquisitionis, non obstantibus suis ad id priuilegijs, ex Bullis Alexandri III. Clementis VII. & Pij III. nisi à suis superioribus causa sit præuentæ, per Extravagantem Pij III. quod tamen quoad hanc partem non videtur receptum. Stylus enim sancti Officij, & consuetudo contrarium obseruat, nec est qui suos super hac causa iudicare audeat, sed protinus ad sanctum fidei Tribunal remittuntur. Verum est tamen, quod contra Ordinum prælatos Generales ob dignitatis prærogatiuam non est facile procedendum, donec Generalis Inquisitor consulatur, ad instar Episcoporum, quorum causa grauiores, etiam hæresis Sedi Apostolicæ referuntur, ex Decreto Tridentino, & Extravaganti Pij V. tom. 2. q. 81. 3. de Reform. c. 1. De quo Peña 3. Director. Inquisit. comment. 77. p. 597. Nauar. c. 1. de foro competentis, num. 5.

Bulla 20. Sixti
4. nu. 8.

Inquisitores de Ordine Prædicatorum non possunt procedere contra Fratres Minores, nec è contra sine expressa, & speciali Sedi Apostolicæ licentia, ex Bulla Sixti III. apud Bullarium. Quod priuilegium licet, vt in plurimum inseruit, non videatur pro Hispanijs, vbi

dict.

dicit, Fratres non funguntur Inquisitorum Officio, extra illas forte inferuire poterit, *ibid. art. 2.*

3. Religiosi hæretici suo priuantur officio, nec restituntur sine Sedis Apostolicæ speciali licentiâ, ex Alexandro III, sed ob dignitatis prærogatiuam, & periculum excommunicationis minus torquendi sunt, nisi delicti grauitas, & inditia aliud suadeant, *ibid. ar. 3.* De quo Simancas de Catholicis Inquir. tit. 65, nu. 59.

4. Licet secundum aliquos non possit alter Inquisitor sine religiosis absoluerè a casibus (ancto Tribunali reseruat) sine absolutionem committere. At dum solus visitationis officium exercet, bene poterit sacramentaliter absoluerè ab hæresi facta prius abiuratione, aut alteri ex causa committere absoluedum circa personam longè distantem, & in partem accedere, v.g. ad Montalem, vt quidam probabiliter sentiunt, *ibid. art. 4.* De quo Henriquez de poenitentia, lib. 3. capit. 7. num. 4. Simancas de Catholicis Inquir. cap. 3. num. 8. & cap. 16. num. 4. & cap. 34. num. 33. Couar. cap. alma mater, 2. part. 8. 11. num. 3. & in Regula, peccatum, 2. part. num. 7. in fine, & lupradiximus de absolutione, n. 5. & 6. ¶ Idem probabilius existimat Sanchez, lib. 2. Decalogi cap. 1. 2. num. 4. & 5.

5. Inquisitores de Ordine Minorum, & Prædicatorum non tenentur obedire suis prælati, in his quæ ad exercitium sui muneris spectant, ex Clemente, & Sixto III, apud Bullarium, liberèque possunt pergere ad Curiam Romanam, cum socio sui Ordinis ad libitum assumpto, etiâ non perita, vel non obtehta licentiâ superiorum, ex alio priuilegio Gregorij Papæ. Religiosi tamen Societatis Iesu non possunt compelli ad huiusmodi munus, vel aliud exercendum, absque expresso sui superioris consensu, ex Gregorij XIII. concessione, *ibid. art. 5.* De quo in Comp. Societatis, tit. de exemptio. §. 3.

Bull. 14. Sixti
ti 4. nu. 20.

6. Hæreticæ prauitatis Inquisitores procedere possunt contra asserentes peccata semel confessâ Fratribus Mendicantibus iterum perorchis Ecclesiarum esse confitenda, ex Sixto III, apud Bullarium, qui id est virtualiter asserere non valere absolutionem habentium adualem iurisdictionem ad absoluedum, quam habere distos Fratres iuxta Decretum Canonica nemini fas est dubitare, *ibidem art. 6.* ¶ Idem dicitur tanquam falsum, erroneum, & à doctrina Sæcra denique Ioannes XXI in Extrauaganti: *Uas electionis de hæreticis*, & traditis multis resolu. 2. Miranda tom. 1. Manu. l. quæstion. 45. artic. 3. Ad quod etiam vide D. Antoninum 3. part. tit. l. 17. cap. 9. Soto in 4. distinction. 18. quæstion. 4. artic. 3. conclusi. 2. ubi probat per cap. *omnis vtriusque sexus de penit.* Quæritur peccata semel confessâ conuictoribus Regularibus non esse iterum confitenda proprio sacerdoti, idque etiam condemnatum est per Clementem Quartum in Bulla, *quidam temere*, teste Patre Miranda ubi supra.

d. Bull. 14. nu. 3
50.

7 Religiosi quorumvis Ordinum, vel etiam Clerici seculares, vnus aut plures possunt ab Inquisitoribus Auctoritate Apostolica eligi, assumi, vel creari in Notarios, ex Pio III. *ibid. art. 7.* De quo Peña in Director. Inquis. 3. p. coment. 67. p. 50.

8 Dicitur Inquisitores vltra quod gaudent indulgentijs concessis laborantibus, seu succurrentibus Terræ sanctæ, habent indulgentiam plenariam semel in vita, & in morte, ex Vibano III. quam consecuntur pro vita in quolibet actu contra Hæreticos, teste Reportorio Inquisitionis, verb. Indulgentia, §. item Inquisitores. Item eodem modo lucrantur indulgentiam trium annorum auxiliantes Officio sanctæ Inquisitionis, & Inquisitoribus in fauorem fidei, quoties auxilium præstant, quæ, & alia indulgentiæ habentur in quadam Bulla Alexandri III. *ibid. art. 8.* De quo Peña vbi supra comment. 179. pag. 676. col. 2.

9 Confessarij tam seculares, quam Regularis in Regnis Hispaniarum existentes tenentur sub præcepto obedientiæ, & pœna excommunicationis latæ sententiæ reseruata Summo Pontifici, aut Inquisitori Generali nullo modo absolueri habentes, vel legentes libros hæreticos, aut damnatos per Inquisitionem, vel imprimentes, aut imprimi facientes, aut venales tenentes, vel de eis aliquam notitiam habentes, vel super hoc aliquos culpabiles scientes, nisi prius hæc Sancto Officio faciãt, ipsos pœnitentes reuelare, ex decreto Pauli III. Quapropter hac non seruata forma, actus absolutiois erit nullus, & aboluens incurrerit dictam excommunicationem, nisi probabili, seu inuincibili ignorantia huius constitutionis excusetur, & libri prohibiti de Religione nihil ex professo tractent. *romo 2. quæst. 8. art. 1.* De quo Nauar. in Manua. cap. 25. num. 45. & lib. 1. conf. 1. quæst. 35. art. 2. tit. de cõstitutionibus. ¶ Ad quod videtur Suarez de censuris disputat. 21. section. 2. num. 10. & 11. & Sanchez late lib. 2. Decalogi, capit. 10. a numer. 20. vbi bene tradit, qui nam incurrant, vel non incurrant in dictam excommunicationem latam in Bulla Cœna Domini, & num. 38. agit de ignorantè, seu cum ignorantia legentibus.

10 Religiosus denunciatus apud Sanctum Officium Inquisitionis, sed quod legerat quendam librum suspectum, abiurauitque de leui suspicione non sit inhabilis ad dignitates, & officia Ordinis, quia abolutus per talem abiurationem de leui suspicione hæresis, imò & de vehementi est habendus pro innocente, ac si nullo modo commississet crimen impositum, iuxta capit. *actus factus in princip. de hæretic. in 6. & cap. ad abolendam, §. qui verò extra eodem titul. cap. inter. de purg. Canon.* & notatur in *de his de accusat.* & consequenter nulla inhabilitas ex eo nasci potest, nisi ei aliqua ob id pœnitentia sit imposita, ex quo contra illum fuit orta suspicio. *ibidem art. 2.* De quo Nauar. lib. 5. conf. 5. titul. de hæretic. Idem in casu maiori suspecti de hæresi, & abiurantis de vehementi tradit Sanchez. lib. 2. Decalogi, cap. 24. num. 12.

11 Nullus inferior à Papa potest dare licentiam, nisi ex eius speciali delegatione ad legendum libros hæreticorum, etiam ad eorum errores confutandos. Facultas autem facta Praeposito generali ad id per Gregorium XIII. pro Societate Iesu, & aliæ similes concessiones in his Hispaniarum partibus fortè omnes sunt abrogatæ, tum per priuilegia amplissima s. n. d. i. Officij, tum per Bullam in Cæna Domini, *ibidem art. 3.* De quo Colletor Societatis titulo, Bulla Cœnæ s. 2. & titulo, libri prohibiti, s. 2. Nauar. lib. 1. consil. 1. quæst. 36. titulo de constitutionibus, & infra dicemus de librorum prohibitionibus, num. 1. & 2. Ad quod vide Sanchez dict. cap. 10. à num. 43.

12 Nullo priuato decreto, vel consuetudine stante circa bona hæreticorum applicanda in terris Ecclesiæ Romanæ subiectis, iuxta *capit. vergentis, de hæres.* dimidia pars ipsi Ecclesiæ, & altera officio Inquisitionis applicanda est: in alijs verò locis Italiæ obseruanda est constitutio Innocentij, Alexandrij, & Clementis Quarti, extra Italiam ius Canonicum dict. *cap. vergentis*, seruandum est. Sed apud Hispaniam hæc bona hæreticorum applicantur Fisco Regio, eò quod Reges Catholici præbeant abundè omnes expensas Inquisitoribus. An autem bona Hæreticorum debeantur ante sententiam condemnatoriam, nihil est inter Doctores, sed pars negatiua tanquam verior, & benignior amplectenda videtur: quia nemo obligatur ad pœnam in se ipsum exequendam, etiam in causa hæresis. *romo 2. quæst. 83. art. 1.* De quo Peña in dict. Inquisit. 3. p. comment. 158. Couar. lib. 2. variar. cap. 9. num. 12. Castro de lege pœnali lib. 3. cap. 10. & de iusta hæret. punitione lib. 2. cap. 6. Simancas de Catholic. instit. titulo 6. nu. 157. ¶ Vide ad idem Sanchez ubi supra cap. 20. à num. 1. & cap. 22. num. 7. ubi resoluit, non deberi dicta bona ante iudicis sententiam.

13 Bona Ecclesiæ non sunt propter hæresim confiscanda, secus facientes incurunt excommunicationem ipso facto ante satisfactionem non absoluendam extra articulum mortis, *Clement. volentes, de Hæresis.* Vnde Fiscus secularis confiscans libros Fratris Minoritæ, quorum dominum pertinet ad Ecclesiam Romanam, incidit in dictam censuram, nisi probetur donantem tales libros reseruasse sibi eorundem dominium tunc enim non incurrit, eidemque Domino sunt restituendi. *ibidem art. 2.* De quo Ouando in 4. dist. 13. propositione 33. corol. 3. Septimacen. lib. 5. variar. instit. titulo 9. num. 88.

Idem videtur inuere Sanchez lib. 2. decalog. cap. 20. num. 14. quid quid dicant Simancas de Catholic. instit. titulo 9. num. 88. & Azor 10. 1. instit. moral. lib. 8. cap. 12. quæst. 14. ab eo relati, nam licet dicta bona non sint monasterij Minorum, quod est incapax possidendi in communi, sunt tamen Ecclesiæ Romanæ, ad quam pertinent omnia destinata ad vsum dictorum Fratrum. Nec placet, quod subdit *ibidem* Sanchez ex mente Simancas, cuius sensum exponens, ait, publicatè dicta bona

Minoritæ ob hæresim, non incurrere dictam censuram: quia non sunt bona ipsius monachi, licet enim non sint, sunt tamen bona Ecclesiæ Romanæ, ad quam pertinet eorum dominium, ac proinde in eo publican- te procedere dictam Clement, nolentes, videtur consequenter dicendū, in hoc tamen standum esse praxi Sancti Tribunalis, & suorum privile- giorum dispositioni omninò censeo, vide eundem Sanchez lib. 7. decalog. cap. 12. num. 54. ubi docet monacho incidente in hæresim, minime amittere monasterium bona delata ipsi monacho, quippe ea non ipsi, sed monasterio acquiruntur, vt benè tradit Spino glossa 12. principali, num. 25.

14 Bona immobilia Clericorum hæreticorum, pertinent in Hispania ad Principem sæcularem, etiam si sint Beneficiati, seu Curati, scū- dum aliquos. *Addit. Summa to. 3. cap. 184. num. 2.* De quo Couar. 2. variar. cap. 9. ad finem, Oldrad. consil. 17. vide Sanchez lib. 1. decalog. cap. 20. num. 22.

15 Hæretici manent irregulares, etiam si pœniteant, & absoluantur, cap. saluberrimum, 1. quæst. 7. nec possunt dispensari ad ordines recipiendos, nisi à Papa, ex quodam Breui Pij V. ad ministrandum tamen in susceptis benè dispensari posse per Episcopum, vel Inquisitionem Generalem supponit Pius Quintus, In irregularitate verò proueniente ex hæresi occulta, quæ probari potest, non licet Episcopis dispensare postquam ablata est ab eis facultas absoluedi in foro conscientie à crimine hæresis occultæ per Bullam in Cœna Domini, & declaratione Cardinalium, quia per capitulum, cum illorum 32. de sentent. excommunic. Episcopi non habent dispensandi facultatem in casibus, quorum etiam absolutio est ipsi interdicta, cum maiora intelligantur illis prohibita, quibus venita sunt minora. Ex quo consequenter deducitur sublatam esse ex eadem ratione talem potestatem dispensandi à prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, quando quidem ad instar Episcoporum illis datae, et talis auctoritas per privilegia Apostolica. *Ibidem cap. 183. à num. 2. usque ad 6.* De quo Suarez de censuris tomo 5. disp. 43. sect. 1. à num. 1. Maiol. de irregularitate lib. 5. cap. 46. Nauar. cap. 27. num. 205. Syluest. verb. irregularitas, quæst. 5. vide Sanchez lib. 2. decalog. cap. 25. per eorum, ubi ad id multa tradit notatu digna.

16 Innocens conuictus iudicè de Hæresi, ita vt sibi imponenda pœna mortis non peccat mortaliter confitendo crimen à se non commissum: quia scit conuictum de eo esse, ac secundum allegata, & probata esse publicè puniendum tanquam reum talis criminis, ex qua confessione non oritur scandalum graue, & licet sibi solè præiudicet, culpæ tantum venialis reus iudicandus est, vt communis tenet. Secus si non est conuictus: quia tunc grauissimè peccat, non ex eo tantum, quia suæ famæ, & honoris prodigum se gerit, sed etiam præcipuè ob damnum irreparabile infamiæ, qua maculat ex sua stirpe descendentes, *Ibid. cap.*

185. num. 8. De quo Nauar. in cap. inter verba, conel. 6. corol. 44. Soto de iustitia lib. 4. quaest. 2. art. vlt. Couar. lib. 1. variar. cap. 2. num. 8.

De Homicidio.

De poena, qui sunt puniendi Religiosi homicidæ, vide tom. 2. q. 39. & tom. 1. quaest. 30. art. 18. & nos diximus supra de correctione Fratrum quoad poenam imponendam Fratribus homicidis à nu. 28. Vide etiam de potestate dispensandi in irregularitate proueniente ex homicidio, tom. 1. quaest. 24. art. 8. vsque ad 13. & nos diximus supra de dispensationibus à num. 23. vsque ad 26.

De Horis Canonicis.

Vide quæ supra resoluius ex toto 1. quaest. 42. de celebratione Diuini Officij resolutione 24. per totam.

RESOLVTIO LXXIII.

De Hospitalibus Regularium.

HOSPITALE in titulum duobus modis conferri potest, aut ratione foundationis, aut per viam electionis, quando quis ad eius regimen eligitur. Item quando ibi est campanile cum campana ad pulsandum pro Diuino Officio, vel altare, in quo missæ celebrantur, tunc enim verè appellatione beneficij venit, conferrique potest in titulum. *Tom. 2. quaest. 84. art. 1.* De quo Rebus. in tract. nominat. quaest. 15. num. 12. & de pacifica possessione nom. 21. DD. in *Clement. quæ contingit, de Religios. domibus.*

Il. 2. Hospitalia Regularia in quinque sunt libera, per glossam in *Clement. quæ contingit*. Primo in suppletionem Ordinariorum, etiam quoad exempta. Secundo, quod non conferantur in beneficium. Tertio, in iuramento præstando. Quarto, in consuecundo inuentario. Quinto, in ratione redenda. Verum est tamen, quod teneantur administratores, seu seruientes, aut Præsidentes sub præcepto obedientiæ prouiderè pauperibus, ac hospitalitatem debitam tenere, & exercere, ex dicta *Clement. quæ contingit* §. *præmissa*. In Concilio etiam Tridentino præcipitur Ordinarij, vsque erent, quod hospitalia, etiam exempta fideliter, ac diligenter à suis administratoribus gubernentur, item vt impositum illis onus, officium vè administrarent, atque hospitalitatem debitam ex fructibus ad id deputatis exerceant, & in defectum pauperum liceat ipsis in aliū pium vsum institutioni proximorum, ac pro loco, & tempore vtiliorè

Tride. sess. 7.
c. 15. & sess.
25. cap. 8. de
Reformac.

conuētere ad arbitrium ordinarij, cum duobus de Capiulo. *Ibidem* art. 2. De quo Rebuff. in Praxi titulo de commend. num. 15. Zerola in praxi Episcop. 1. p. verb. hospitalis num. 8. Couar. cap. 3. num. 8. de testam. vide ad idem Azor tom. 2. inst. moral. lib. 3. cap. 40. quæst. 12.

3 Licet iure communi non possit committi hospitale Religioso iuxta dictam Clementinam, *quæ contingit*, hoc tamen fallit, quādo hospitale habet annexam Ecclesiam curatam, vel quādo Religio est sua data in hospitalitate, vel etiam quādo hospitale solet per Regulares gubernari, ac tandem generaliter quādo cūque necessitas hospitalis, & pauperum id suadeat potest legatus à latere præficere monachum huic muneri, ipsumque à monasterio extrahere, imò & Episcopo id ipsum licet ex Rotæ decisione. *Ibidem* art. 3. De quo Gambar. de auctoritate legati à latere lib. 8. num. 44. Lappus in tract. Hospital. colum. 4. Cardinal. in *Clement. 2. quæst. 23. de præbend. & in Clement. 2. §. vs autem. q. 1. de Religios. domibus.*

4 Apud hospitalia Cisterciensis Ordinis monachus per Abbatem electus confessiones pauperum inibi commorantium audire, eisque sine alieni iuris præiudicio Ecclesiastica ministrare Sacramenta valet, ex Nicolao Quarto apud Bullarium. Sed hoc quantum ad auditionem confessionum videtur iam reuocatum, nisi Confessarij ad id deputati ab Ordinario approbati sint, iuxta formam Tridentini Concilij, sicut in simili diximus de potestate Regularium ad sacramenta ministranda suis familiaribus, supra de famulis Fratrum num. 1. De quo *Tomo 1. quæst. 57. art. 14. & Tomo 2. q. 67. art. 1.*

5 Fratres, seu Germani sæculares (vt vocant) hospites Religiosos Minores in Hispania gaudent magnis priuilegijs Regalibus, inter quæ præcipuum est, vt non teneantur contribuere pro accommodandis militibus id quod alij oppidani contribuunt, nec constringantur eos hospitare apud suas domus. *Tomo 3. quæst. 40. art. 2.*

6 Ordinarius potest visitare hospitalia inquirendo, an opere compleantur statuta fundatoris, & petere rationia singulis annis, etiam si constructa non sint de eius licentia, & auctoritate, vel etiā si sint loca prophana, vt ex mente dicti Tridentini decreti colligitur. Quādo vero ex institutione, seu fundatione, priuilegio, aut consuetudine ad alios pertinet rationem sumptuum exigere, Ordinarius simul cum ipsis admittendus est, aliās data, & expensa non valent, vt habetur in quadam declaratione Cardinalium apud Zerola. *Addit. summa* tom. 3. cap. 198. lib. 2. 3. & 4. De quo Gutier. lib. 1. Canoniar. cap. 35. num. 19. Zerola in praxi Episcop. 1. p. titulo, hospitale fol. 91. & 92.

7 §. sextum dubium. Vide Azor dicta quæst. 12.

RESOLVTIO LXXV.

De Ieiunio.

QUAMVIS Monachis Benedictinis per suam Regulam esus carniū omninō sit prohibitus, ex priuilegio tamē Alexandri. Sexti certis quibusdam diebus licitus est, quod item permittitur infirmitate, vel debilitate detentis, & in alijs casibus iuxta sacrorum Canonum, & eiusdem Regulæ moderamen. Quæ prohibitio cum sit pœnalis non extenditur ad esum ouium, & lactinorum extra Quadragesimam, quidquid in oppositum simet Collector Cisterciensium titulo, carniū esus. *Tom. 2. quæst. 100. art. 1.* De quo Panormitan. *cap. cum ad monasterium, num. 16. de statu monachor.* Angles in 4. quæst. 9. de ieiunio pag. 438. Henriquez in *cap. de iure 4. distinctione.*

2. Iure communi attentō possunt Prælati Regulares dispensare suos subditos, sicut Episcopus suos circa ieiunia Ecclesiastica, & comestionem ouorum, carniū, & aliorum prohibitorum in Quadragesima, & à fortiori, vt possint anticipare horam prandij ante horam nonam, quod & Leo Decimus ad maiorem cautellam indulsit Fratribus Minoribus, nam in eā actu populo prædicantibus, etiam quoad anticipationem, & retardationem ferotinæ collationis. Et ex concessione Eugenij Quarti Prælati Ordinis Diui Hieronymi, & in eorum absentia Vicarij, imō & confessores Fratrum possunt licetari, etiam familiares monasterij infirmos, & debiles circa ieiunia Ecclesiastica, & cibos prohibitos, etiam sine consilio medici, *Ibidem art. 2.* De quo D. Thom. in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 2. ad vltimum, & 2. 2. quæst. 147. art. 4. Nauar. in man. cap. 21. num. 21.

Item Pius Quintus apud Bullarium inter vitæ vocis oracula concessit, quod in ieiunijs Ecclesiæ, & Regulæ senes, & debiles Fratres possint comedere oua, & carnes de consilio medici, & confessoris, & quod eorum supiores possint dispensare. De quo supra de dispensationibus. num. 37.

3. Ratione medicinæ, debilitatis complexionis, aut agendi aliquid negotij necessarium, vel iter faciendi, etiam equitando, vel alia rationabili de causa, secluso omni priuilegio de manē facere consuetam collationem, & vesperē cœnare licet, ex sententia grauissimorum virorum. Vnde præfata concessio Leonis Decimi, & similes parū, aut nihil ultra ius commune concedere videntur, nisi tantū ad sedandos scrupulos Fratrum pro varietate opinionum. *Ibidem in fine, & Addit. Summa*

*Bullar. Orac.
57. Leon. x.*

*In Cōp. Mēd.
tit. ieiunij §.
5. & 7. Comp.
D. Hiero. §. 7.*

*Bullar. Orac.
8. Pij v.*

tom. 4. c. 110. nu. 9. Vide Syluest. verb. ieiuniū, Nauar. cap. 21. n. 14. & 19.
 Bullar. Orac. 4 Religiosi itinerantes possunt transferre ieiunium in alium diem
 Leon. x. præcepto Ecclesiastici ieiunij non impeditum, ex Leone Decimo a
 pud Bullarium. Conficiens autem iter sex leucarum pedestres ab ob-
 ligatione ieiunij excusari, affirmant plures, & hoc regulariter, & vt in
 plurimum, ea enim potest esse itinerantis debilitas, vel itineris asperitas,
 vel quid simile, vt ex breuiori spatio excusetur, ad arbitrium pruden-
 tis viri. Vnde breue conficiens iter tali privilegio de transferendo
 ieiunio in alium diem vti optimo iure potest. *Ibid.* art. 3. De quo Victo-
 ria 2. 2. quæst. 149. Soto in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 1.

D. Bonan. sup.
 Regul. cap. 7.

5 Fratres Minores ex vi Regulæ tenentur ad ieiunium Quadra-
 gesimæ, etiam ante vigesimum primum ætatis annum, vt Expósito-
 res Regulæ cum Sancto Bonauentura, & statuta Barchinonensia tenent,
 idemque declarauit Clemens Quintus in cap. *exiui* §. *nos itaque*, & §. *deim*
de cum duobus temporibus, consuetudoque ac communis intelligentia Or-
 dinis admittit. Alia tamen ieiunia Ecclesiæ, vt Vigiliarum, & quatuor
 anni Temporum non obligant, nec ad ea obligantur ante dictum æta-
 tis tempus ex præcepto Regulæ, sed tantum post illud expletum, sicut
 cæteri fideles. *Ibid.* art. 4. & 6. & in addit. Summa tomo 3. cap. 25. num. 16.
 De quo D. Bonauent. super Regul. cap. 3. Cordub. *ibidem* quæst. 2. pun-
 cto 2. & 3. ¶ Idem ferè post alios à serelatos docet Sanchez lib. 4. deca-
 logi cap. 11. num. 56. & sequitur Portel verb. ieiunium, num. 2.

6 Licet ex decreto Telesphori Papæ in cap. *statuimus* dist. 4. clerici
 omnes, ac Religiosi septem hebdomadas integras ante Pascha à carne
 ieiunare debent, id tamen quoad integritatem, seu complementum ta-
 lium hebdomadarum iam per contrariam desuetudinem antiquarum
 est, à feria quarta Cinerum inchoantes, ad instar aliorum omnium fide-
 lium. Apud tamen quosdam Regularium, vt apud nos Minores ex de-
 uotione in refectorio à feria secunda ante Cineres ieiunium Quadra-
 gesimæ inchoatur. *Ibidem* art. 5. & Tom. 3. quæst. 45. art. 1. & 2.

7 Quauis iuxta statuta antiqua Ordinis Minorum, & Expósito-
 res Regulæ obseruari ieiunia Regularia in cibis Quadragesimalibus
 à Fratribus debeant, consuetudo tamen legitime præscripta apud quas-
 dam Prouincias obtinuit, vt lacticijs vescantur, super quo Prouin-
 ciales de consilio Discretorum dispensare posse, declarat statutum Bar-
 chinonense. *Ibidem* art. 7. & quæst. 101. art. 3. eodem tomo 2.

Idem ferè docet Corduba in Regul. cap. 3. quæst. 2. puncto 4. de
 quo vide infra num. 13.

8 Disti Fratres Minores ante vigesimum primum ætatis annum
 completum tenentur ad ieiunia Regulæ ex vi voti ab ipsis expressè
 emissi, idque approbat, & interpretatur antiqua, & recepta consuetu-
 do Ordinis. Huiusmodi namque Fratres iuniores sponte se subdentes
 præcepto Regulæ de ieiunando, iuri suo quodammodo renunciare vi-
 dentur.

debetur, ac voto se adstringere super id, quod Ecclesia alijs fidelibus præcipit. *Ibidem* art. 8. De quo Cordu. in cap. 7. Regul. quæst. 2. puncto 2. Syluest. verb. ieiunium, num. 18. §. sexto quæritur.

Idem docet Portel dict. name. 2. & in addit. ad dubia verb. ieiunium, num. 1. addit. eum annum vigesimum primum debere esse cõpletum omnino de momento ad momentum, vt obliget præceptum ieiunandi.

9 Frater Minorita frangens ieiunium feria sexta Aduentus, vel Quadragesimæ vaicium tantum transgreditur præceptum, Ecclesiæ sciucet quantum ad Quadragesimam, & Regulæ ratione Aduentus: quia extra id temporis tantum tenentur sexta feria ieiunare. Sed frangens ieiunium feria sexta, in qua occurrit vigilia, vel ieiunium quatuor temporum facit contra duo præcepta, sicut & ille, qui non ieiunaret in Vigilia Sancti Mathiæ occurrente in Quadragesima, vel Sancti Thomæ in Aduentu. *Ibidem* §. adde tamen, ad finem articuli, & Addit. Summa tomo 3. cap. 25. usum. 17. vbi affirmat Auctor, quod Regula Minorum non obligat ad ieiunium sextæ feriæ intra Quadragesimam specia- li præcepto, sed communi Ecclesiæ, quo tenentur omnes fideles. De quo Oando in 4. dist. 26. proposit. 43.

10 Senes, etiam Religiosi excusantur à ieiunio, quia senectus ipsa est morbus, & infirma ætas dicitur seniorum, non indifferenter omnium, sed prouectioris qui sunt ætatis, puta septuagesimum annum attingentium, regulariter, inquam, loquendo, aliquando enim continget quosdam ante talem ætatem, vt sexagenarios in magna constitutos esse senectute, & debilitate, quos ad ieiunia non teneri valde probabile iudicatur à quibusdam. Vnde in Bullis Cruciatæ à temporibus Pij Quinti dispensatur cum Religiosis præfatæ ætatis sexagenarijs ad vesendum omis, & laeticinijs. *Ibidem* §. confirmatur, & art. 2. §. ad vnum. De quo Sanchez de matrimonio lib. 7. disp. 32. num. 17. Menochius de arbitrarijs casu 59.

Idem tradit Portel verb. ieiunium, num. 5. ad finem, & non dissentit Sanchez lib. 4. decalog. cap. 11. num. 55. in fine.

De ieiunio quoad abstinentiam à carnibus.

11 Statutum Carthusiensium de non edendo perpetuò carnes, etiam in extrema necessitate rationabile est, ac proinde approbatum à Sede Apostolica. Eo tamen non obstante contingibilis est casus, in quo professus istius Ordinis teneatur vesci carnibus, cum tantum ex statuto, & non ex voto obligatio oriatur, secluso tamen scandalo, cuius vitatio etiam in extrema necessitate obligat, dicente Apostolo. *Si est scandalum, ut fratrem meum, non manducabo carnes in ateynum.* Auct. 1. Corinth. 8. Tomo 2. quæst. 101. art. 1. De quo Gerson 1. p. tit. de abstinentia Carthus.

1. Corinth. 8.

Victoria de temperantia num. 8. Henriquez lib. 5. cap. 22. §. 3. in fine, Sanchez lib. 6. decalogi cap. 15. num. 39. verſ. tertio, quia.

12 Abbreuiare vitam per nimiam abſtinentiam nemini fas eſt, reſtè tamen licet vti communè hominum c. ho. in quantitate ſufficienti ad ſalutem conſeruandam tantum, alia non quaſita delicatiorè, vel lautiore eſca, dato quod ex eo abbreuietur, notabiliter vitæ curſus: ſicut nec tenetur quis vti peculiariſſimis medicinis, ac remedijs ad prolongandam vitam. *Ibid. art. 2.* De quo Victoria vbi ſupra dict. num. 8.

13 Prælati Ordinis Minorum, & aliorum Mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt comedant oua, & lacticia in ieiunijs Eccleſiaſticis, ex conſeſſione Clementis Septimi, & Eugenijs Quarti. *Ibidem. art. 3.* De quo ſupra num. 7.

Vide ad hoc Sanchez lib. 4. decalogi cap. 11. num. 50. & 52. vbi iuxta probabiliorem ſententiam reſoluit, lacticia nullo iure, ac conſuetudine interdici in diebus ieiunij extra quadrageſimam, ad quod refert Sylueſt. verb. ieiunium, quaſt. 5. dicto 1. Tabien. quaſt. 7. num. 8. Angel. nu. 5. Azor lib. 7. inſtitut. moral. cap. 10. quaſt. 2. in fine, tomo 1. & dict. cap. demque 4. diſt. vbi ea lacticia tantum prohiberi in quadrageſima videtur, ad quod etiam vide Portel in addit. ad dubia verb. ieiunium, num. 7. & 8.

14 In die Natalis Domini occurrente in ſexta feria permittitur comedere carnes ob ſolemnitatem tanti feſti, *cap. finali de obſeruat. ieiunior.* Quod à fortiiori videtur dicendum, ſi occurrerit in Sabbatho, in quo abſtinentia carnum non eſt ita ſtricta, ſicut in die veneris, idque vt indubitatum ac certiffimum tenendum eſt, & probat generalis conſuetudo Eccleſiæ, quidquid alijs non placeat. Hoc tamen non permittitur Religioſis & alijs, qui ex voto, aut ex Regulari Obſeruantia ſunt adſtricti diſtis diebus ieunare, vel à carnibus abſtinere, vt habetur in eodem *cap. finali.* Nec Prælati Regularibus potentibus diſpenſare in eſu carnum id licet facere cum ſuis ſubditis in tali feſto Natalis Domini occurrente cum feria ſexta, vel Sabbatho: quia non habent diſpenſare in iure communi prohibente eſum carnum talibus diebus, quodius non reuocari quando conungitur voto, aut Regulari obſeruantia, indubitati iuris eſt, quidquid ſentiat Sylueſter loco ſtatim citando. *romo 3. quaſt. 45. ar. 3. & in addit. ſumma tomo 3. cap. 25. nu. 8. 9. & 10.* De quo Sylueſt. verb. ieiunium, num. 6. 7. & 10.

Idem docet poſt hos Sanchez lib. 4. decalogi cap. 11. num. 59. & de matrimonio diſp. 8. num. 16. & lib. 6. decalog. cap. 6. num. 2. vbi docet, Episcopum Monachum, cui iuxta ſua regulæ præſcriptum ieiuniū, vel abſtinentia à carnibus indicta eſt, poſſe licite carnibus veſci feria ſexta, in qua Natale Domini incidit: quia iam liber eſt à legali regulæ obligatione, ſeu debito, & citat pro ſua ſententia Caietan. Sotum, Coſtar. & noſtrum Auſtorem tomo 2. *Summæ cap. 10. num. 4. & addit. idem*

idem dicendum esse in Episcopo assumpto ex Ordine Mir. mortui, qui quantum solemnne votum abstinentiæ à carnibus emittunt.

15. Vouenti abstinentiam ab ouibus in sexta feria non est licitum tali esca vesci in die Natiuitatis Dominicæ occurrente cum die veneris, si ex priuilegio, aut consuetudine alias licitus est illi talis esus ouium, bene tamen licebit carnes manducare, per votum enim huiusmodi intendit se abstinere à re sibi licita, non autem à re illicita, qualis est esus carniū in sexta feria, & per consequens suæ voluntatis fuit permanere in obligatione iuris communis disponentis, vt in tali festo occurrente in veneris die licitus sit esus carniū. Secus dicendum, quando vouēti non erat peimissus esus ouium tali die, tunc enim promissio videtur facta Deo ad macerationem carnis, & in memoriam Passionis Dominicæ, ac proinde à fortiori à carnibus se voluisse abstinere censetur, à quo recedere videtur, si aliquando sibi illarum esus liceret *ibidem*, §. *tertio notandum*, & *Addit. sum. vbi sup. num. 9.* De quo Syluest. vbi supra, num. 7.

Idem absolute, & indistinctè docet idem Sanchez dicto cap. 11. num. 62. & non dissentit Azor tom. 1. inst. moral. lib. 7. cap. 10. quæst. 2. prope finem.

16. In Prouincijs, vbi consuetudine præscripta receptum est Sabbatho manducare animalium extremitates, & viscera, vt fit apud regnum Castellæ Regulares, quibus his vesci tali die prohiberetur ex voto, aut obseruantia Regulari, eadem comedere licitè non possunt in Natali Domini contingente in Sabbatho, ex eadem ratione, qua in superioribus diximus, tali die carnes manducare non licere ob causam voti, quæ æquè militat in Sabbatho, respectu talium extremitatum, & viscerum animalium vescendorum, ac respectu carniū in feria sexta. Et à fortiori idem prohiberi dicendum est in Prouincijs, in quibus non est consuetudo comedere in Sabbatho tales escas, si adit votum, aut obseruantia Regularis de non edendo illas tali die, *ibid. art. 4.* & *Addit. sum. vbi sup. num. 10.* De quo Syluest. verb. ieiunium, num. 16. & 27.

Faciunt tradita à Sanchez dicti cap. 11. num. 59. ad finem, & ferè expressè docet Portel in addit. dict. verb. ieiunium, num. 9. & idem colligitur ex resolutis ab Azor tom. 1. inst. Moral. lib. 7. cap. 19. quæst. 2. ad finem, vbi agens de ea consuetudine edendi extremitates animalium in Sabbathis, in quibus non est præceptum ieiunij, ait, talibus cibis vt non posse Religiosos, quibus id interdicitur in eisdem diebus per institutum suæ Regulæ.

17. Non peccat mortaliter prætermittens ieiunium ob corporis aegritudinem, intelligens per illam excusari ab hoc præcepto, nec prætermittet, si aliter intelligeret, licet ipsa aegritudo in rei veritate non esset sufficiens causa, quia bona fide omisit ieiunare, tom. 3. q. 64. art. 2. §. *viuimus tamen*. De quo Palud. in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 1. Syluest. verb. ieiunium, q. 28. Nauar. cap. 21. num. 20.

18. Religiosi non tenentur ad ieiunia præcepta ab Episcopis, quia nullo ad hoc iure obligantur, nec item ad ea, quæ ex consuetudine obseruant clerici seculares, nisi ad sit scandalum. Sed ad ieiunia Generali consuetudine prouinciæ, aut loci cõmaniter recepta obligantur utique in Monasterijs intra eandem Prouinciã, seu loca constitutis. *Addit. sum. tom. 1. cap. 140. num. 4.* De quo D. Antoni. 2. part. tit. 6. c. 2 §. 6. Azor. lib. 7. in 4. Moral. capit. 19. quæst. 2. tom. 1. Palud. in 4. dist. 15. quæst. 4. ar. 3. Syluest. verb. Ieiunium quæst. 2.

RESOLVTIO. LXXVI.

De illegitimis.

TRIA sunt genera illegitimorum de iure Canonico, *cap. nõ s̃ cum pridem. S. persona verò, de renouciat.* Videlicet naturales, spurij, nothi, & manceres. Filij naturales reputantur de iure Pontificio illi omnes, qui geniti sunt ex parentibus, inter quos tempore Conceptionis, aut natiuitatis ipsorum nullum erat impedimentum ad contrahendum dirimeas, vt colligitur ex argumento, *cap. tanta qui filij sint legitimi, & habetur in aucthent. quibus modis naturales efficiantur. C. s. si quis autem defunctus, collat. 7.* Nothi, autem seu manceres, qui ex soluto, & soluta, inter quos matrimoniũ contrahi potest, nati sunt. Et differunt à naturalibus in eo, quod nascuntur à matre domi nõ retenta, qui propter necessariã est, vt pater tanquam suos eos recognoscat, vel id aliunde sufficienter probetur. Spurij verò sunt, qui nascuntur ex parentibus habentibus impedimentum ad contrahendum inter se matrimonium, *tom. 1. q. 13. ar. 1. De quo Couar. in Epitom. 4. part. cap. 8. §. 4. num. 6. Anton. Gomez l. 11. Tauri num. 91. Molin. 2. 2. disp. 66. Sarmient. lib. 1. Selectar. cap. 6. Paleot. de nothis, cap. 10. nu. 4.*

2. Filij legitimi dicuntur illi, qui ex matrimonio in facie Ecclesiæ cum bona fide, saltem ex parte alterius conjugis celebrato geniti sunt, esse matrimonium ob occultum impedimentum fuerit nullum. *cap. 2. C. cap. ex tempore, qui filij sint legitimi, l. 1. tit. 13. pars. 4.* At non qualis qualis ignorantia circa hoc efficit prolem legitimam, sed tantum ignorantia facti, & non iuris, vt qui bona fide contrahunt scientes se esse consanguineos, aut affines, ignorantes tamen consanguinitatem, & affinitatem esse impedimentum iuris dirimens. Filij tamen nati ex matrimonio clandestino nullo ob defectum assistentiæ parochi, & testium, vel etiam denunciationu n, inuento postea aliquo impedimento, non sunt legitimi, etiam si adsit ignorantia circa istud impedimentum, vt à contrario sensu ex eo, quod nobis, qui filij sint legitimi, deducitur, & satis constat ex Trident. sess. 24. c. 1. de refor. natri. *Ibidem in princ. articuli, & Addit. sum. tom. 1. de Refor. 3. cap. 120. num. 6. & 7. De quo Molina de primog. lib. 3. cap. 3. num. 12.*

Costa in cap. si pater, 1. part. verb. vxor, nu. 2. Couar. sup. §. i. Sanchez lib. 3. de matrimon. disp. 53, num. 8. & quantum ad ignorantes resoluit, eorum annullari matrimonium, & consequenter non legitimari filios ex eo procreatos, lib. 3, disp. 17, nu. 10. ad finem Gut. de matrimon. c. 6. in a. 1.

3 Filij Comendatorum Militarium Ordinum illegitimi sunt sacri legi, quia à verè Religiosis Militaribus votum solennè castitatis coniugalibus emittentibus sunt geniti, vnde per subsequens matrimonium non legitimatur. *ibidem* art. 2. De quo Couar. 4. part. Epitom. cap. 8. §. 2. nu. 30. Sarmiento lib. 1. sellect. cap. 6. Molin. de primog. lib. 1. cap. 2. num. 6. Idem docet Villalob. 2. part. summæ tract. 35, diffi. 10. nu. 7.

4 Legitimus per subsequens matrimonium reputatur ille, cuius mater concubina ducta fuit tempore mortis patris ad eum effectum, ut filij ex ea nati reddantur legitimi, ac sint capaces magnæ hæreditatis, etiam Maioratus. Quod procedit, etiam si vir contrahens sit ad eam senex, ac decrepita ætatis, ut naturaliter non valeat generare, *ibidem* dict. artic. 1. §. 6. et est notandum. De quo Couar. vbi sup. num. 10. Molin. de primog. lib. 2. cap. 51. num. 16. Menchaca lib. 3. controuer. frequent. cap. 4. nu. 4.

5 Expositi legitimi censentur, ex sententia Doctissimorum virorum. Ex quo non videntur in digere dispensatione ad sacros Ordines, vel ad prælationes Ordinis sacri Religiosi. Sed in varietate opinionum consultius erit cum illis prius dispensare secundum terminos privilegiorum Regularium, *ibidem* §. expositi. De quo Paleot. de Nothis, cap. 3. num. 63. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 4. causa 396. Salzed. in Pract. crim. cap. 17. p. 35.

6 Legitimitas est amplè interpretanda, quando non est dispensatio, & è contra dispensatio, licet sit stricti iuris, amplè etiam est interpretanda, quando est legitimitas. Ex quo magna reperitur differentia inter dispensationem, & legitimationem cum illegitimo, nam quado tali illegitimo non conceditur habitus ad omnia, ad quæ de iure erat inhabilis, sed ad taxam tantum, dispensatio dumtaxat censenda est, et ille habitans utatur verbis, *legitimare, vel legitimationis*, quia non potest quis pro parte esse legitimus, & pro parte illegitimus. Secus si simpliciter, & absolute habilis reddatur ad omnia, ad quæ erat inhabilis de iure, tunc omnimò legitimitas dicenda erit, licet utatur verbis: *dispensatio tecum, vel restitutio naturalibus, vel habitum restituo*: nam hic potius attenditur ad factum, quàm ad verba, quibus fieri significatur, *ibid.* art. 10. §. *prohinc notabilis*. De quo Couar. 4. p. Epitom. cap. 8. §. 8. Molina Iesuita 2. tractatu 1. disput. 173. col. 979. Vidè quæ ad hoc diximus resolut. 2. nu. 44.

7 Illegitimus per ingressum Religionis legitimatus, si ante professionem exeat, reincident in irregularitatem contra eam ratione illegitimitatis quoad Ordines, nam similiter novitios virtute privilegiorum Ordinis absolutos à censuris, si à Religione ante professionem procedant, in eisdem relabi, ipsisque religari, eorum iuris est, *ibid.* art. 44.

De quo Angel. verb. nouitius, numer. 20. Syluestr. verbo, Religio, §. num. 10.

In oppositum tenet Sanchez lib. 5. Decalogi, cap. 5. num. 13. vbi resoluit, per simplicia vota emissa in Societate Iesu deleri irregularitatem ex natalium defectu confurgentem, taliter quod retrocedens, seu demissus à Religione, à votisque absolutus non reincident in ipsam. Vnde si iam promotus sit, poterit ordinibus susceptis uti, nondum verò promotus promoueri non prohibetur. Idemque docet de professo in alia Religione, & ab ea expulso in perpetuum. Ducitur, quia iura decernunt, eam irregularitatem deleri per ingressum Religionis, nec declarat semel ingressos, vel professos post desertam Religionem reincidenti, quod nefarium esse, probat ex eo, quia irregularitas non contrahitur, nisi in casibus iure expressis, & per professionem semel facta dispensatio, seu legitimatio iam consecuta est suum effectum, ad quem ordinabatur. Et pro sua sententia citat Suarez tom. 5. de censuris disput. 50. sect. 5. num. 14. in fine, qui etiam reprobat nostrum Auctorem.

Defenditur
Auctoris sententia.

His tamen non obstantibus nostra sententia verior, & probabilior mihi videtur, dum ait, nouitium egressum à Religione, ante professionem relabi in eam natalium irregularitatem. Nam, vt idem Sanchez fortiter instat, cessante causa finali dispensationis, ante quam ea suum vltimum effectum sortiatur, cessat dispensatio, vt ipse probat lib. 8. de matrimonio disput. 30. numer. 14. & 15. ergò cessante statu Religioso in eo, qui ante professionem, vel post biennij vota emissa in Societate expulsus, aut egressus est à Religione, cessare quoque debet ea irregularitatis dispensatio, quæ à iure concessa est intuitu, & favore status Religiosi. Nec valet responsio, seu potius euasio, quod ea dispensatio concessa est favore status semel assumpti, & in premium actus illius heroici, quo ille sæculo renunciauit, quæ causa videtur non cessasse, illo expulso, quia iam hæc ratio, sequeretur namque ea admissa, quod iste, ex delicto, suoreportaret cõmodum, quod in iure strictè prohibetur. Tum etiam, quia tantum abest, quod iste deserens Religionem dignus sit premio, & privilegio Religionis ob illum actum heroicum renuncianti sæculi, vt potius indignus, & ineptus reddatur honore, & premio vitæ æternæ, dicente Christo Domino, & refertur in regula B. P. N. Francisci: *Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro aptus est regno Dei.*

Exca 9.
Regul. B. F.
cap. 2.

Nec tandem obstat, quod illa dispensatio illegimitatis consecuta est suum effectum per ingressum, aut professionem in Religione, & ius id concedens non declarat reincidente in eam irregularitatem, desertam Religionem. Nam responderetur, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, ergò cum nouitius, aut Religiosus Societatis non sint irruocabiliter Religiosi, delero, seu sublato Monachatu, consequens est, vt tollantur accessoria ad Monachatum, qualia sunt privilegia Religionis, & quale

quale est istud, de quo agimus. Nec potest dici, quod dicta dispensatio sortita est iam suum effectum per ingressum Religionis, vel per professionem votorum simplicium in Societate, quia is effectus non irrevocabiliter, sed reuocabiliter fuit secutus: idque innunt illa verba Urbani Papæ in d. cap. 1. dist. 56. nisi in Religione probati fuerint, quæ conditionem inducere videntur: id est, non tollitur illegimitatis impedimentum, nisi probati fuerint in Religione: At is qui antè professionem, vel post professionem votorum simplicium in Societate deserit Monasticam vitam, vel ob demerita expellitur à Religione nullo modo dici potest in Religione probatus, ac per consequens non impleta, seu cessante conditione, cessat etiam actus sub illa productus, est enim conditio sine qua nõ, seu forma ipsius actus, qua non seruata, seu non impleta, res seu actus ipse corrui, vt communiter docent Iuristæ. Quod in expulsis à Societate Iesu post vota biennij emissa certius, & indubitanter verius existimo, quippè qui manent omninò soluti à vinculo monachatus, & à voto Religionis, ex Gregorio XIII. in sua constitutione.

Ad confirmationem ex dictis patet solutio. Nam in nostro casu non contrahitur de nouo aliqua irregularitas, ad quam sic contrahendam requiri iuris expressam declarationem libenter concedo, sed in antiquam reincidentur, ad quam contrahendam id non requiritur, cumq; ea sublata fuisset per ingressum Religionis, vel per professionem sub conditione status Religiosi permanentis, illa conditio non impleta iterum reuiuiscit talis illegimitatis impedimentum, vt in superioribus iam diximus. Atque ideò hanc reincidentiam etiã admittit, & probat P. Miranda to. 1. Manual. quæ st. 25. art. 10. conclus. 1. quauis ratio ex ea desumpta illi omninò non satisfacit, ad tenendum per solum ingressum Religionis tolli non tam illam illegimitatis, de qua supra. Idem videtur sentire Aloyf. Ricci. in praxi aurea, resolut. 3. 1. relatus à Barbosa in Collectan. additum, cap. 1. de filijs presbiter. num. 9. vbi resoluit, irregularitatem sublatam per Religionis ingressum, & professionem reuiuiscere professione annullata; id est nulla declarata.

Ad quod adhuc nota, quod vt resoluius supra resolut. 52. num. 40. ex Auctore hic artic. 3. per professionem comparatur iure Diuino integra, ac perfecta legitimatio, etiam quoad dignitates Ecclesiasticas, ac prælaturas, ad quod probandum refert Auctor ibidem glossam in cap. cum dignitate, de iudicij, quod per incuriam, seu errorem typographi factum est, non enim inuenitur talis textus, sed cap. cum deputati, vt benè etiam notat Sanchez vbi supra, numer. 15. qui addit ibidem, in dicta glossa nullatenus huius iuris Diuini, nec huius sententia mentionem fieri, sed tantum, quod per professionem omnis irregularitas deletur, nec explicat (ait) an quoad solos ordines, an etiam quoad dignitates, seu prælationes. At facilè huic scrupulo satisfacit, nam Auctor ibi solum intendit probare ex dicta glossa, tolli eam maculum

Exponitur
Auctoris
mens, & ve
ra sententia

illegimitatis omnino, tam quoad Ordines, quam quoad prælationes, non verò tolli iure Diuino, id enim probat infra in corpore *articuli 5. §. diximus iure Diuino*, ex eo quod professio iure Diuino, ex omnium confensu dissoluit vinculum matrimonij rati, quod est fortius, & difficultius, vtpotè quod iuris Diuini naturalis sit, ergò dissoluet quoque vinculum huius irregularitatis (inquit) quod est iuris humani. Hoc inquam argumento probat tolli iure Diuino eam illegimitatis notam, in honorem, & venerationem sacrarum Religionum: Id tamen omnino non approbat, nec hac ratione, & alijs se conuincit fatetur ad id tenendum, sicut nec tenet Sanchez vbi supra, num. 15.

cap. I. dist. 56.

8. Opinio est doctissimorum virorum, non tantum per professionem, sed etiam per educationem in Religione tolli ipso iure irregularitatem illegimitatis, *capit. 1. de filijs presbyterorum*, vbi dicitur, *filijs presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati ad sacros Ordines non promoueantur, nisi aut Monachi fiant, vel in congregatione Canonica regulariter viuentes*, quod apertius confirmat Vibanus Papa: *filios, inquit, presbyterorum & sacris Ministerijs remouemus, nisi aut in Canonijs, aut in Canonica Religione probati fuerint*, probati, tantum dicit, non professi, quod per tempus educationis fieri potest. *ibidem, & his suppositus.*

Quidquid in oppositum dicant Soto in 4. distinct. 25. quaest. 1. art. 3. Nauar. comentar. 2. de Regularibus, numer. 60. & in Summa cap. 27. numer. 201. Ledesm. 2. part. 4. quaest. 25. artic. 2. fol. 363. col. 4. Maiolus de irregulari. libr. 1. capit. 10. numer. 2. Valent. 4. tom. disputat. 7. quaest. 19. puncto 3. & alij quos refert, & sequitur Sanchez ad præcepta libr. 5. capit. 5. d. numer. 11. Quorum sententia videtur magis conformis menti, & contextui dicti *capit. 1. de filijs presbyterorum*, quamuis nostra speculatiue potest tanquam probabilis amplecti, ob rationes traditas ab Auctore hic.

9. Illegitimus factus Monachus per professionem legitimatur quoad successionem ab intestato. Sed id procedere in filio illegitimo naturali tantum, tenet Bartolus *ibid. artic. 5. De quo Cifuentes l. 10. Tau. rini. 5.* & alij infra citandi.

Oppositum, nempe vitium defectus natalium non tolli per professionem quoad successionem in paterna bona, ac proinde spurium professum non reddi successionis capacem, nec Religionem nomine eius succedere, tenent Paludan. in 4. distinct. 41. quaest. 3. artic. 1. numer. 14. Diuus Antonin. 3. part. tit. 1. capit. 27. §. 2. Co-uarrub. 4. Decretal. 2. part. capit. 8. §. 7. numer. 4. Salzedo in practica Bernardi Diaz capit. 14. §. nimis tamen, Suarez tomo 5. disputation. 50. sectio. 5. numer. 16. quos refert, & sequitur Sanchez libr. 5. Decalogi capit. 5. numer. 25. & 26. Ducitur, quia licet oblatus Curia seculari legitimetur: *Authentic. quibus modis naturales efficiuntur sui, S. si quis igitur, collat. 7. eò quod in illius oblationis premium consecratur a Principe*

cipe legitimari, & adhuc talis legitimatio non est in vsu: ea tamen ratio non militat in oblatione Principi coelesti per professionem. At non de sunt, qui opposita sententiæ adhaerent, loquendo de filio naturali, quem cum duplici limitatione posse parentibus succedere affirmant. Prior dummodò ex patris consensu filius ille naturalis Religioni offeratur. Posterior, dummodò parentes prole legitima careant. Ita Lambertin. de iure patronat. lib. 1. part. 2. quæstion. 2. articulo. 30. & 31 Gregor. Lopez l. 12. verbo. *en orden*, titulo. 6. part. 1. idem quoque tenet cum posteriori limitatione Cisuentes, l. 10. Tauri, num. 5. Paleot. de nothis, & spurijs, capit. 45. num. 5. qui Paleotus limitat, si filius ille ad sacros Ordines promouetur, teste eodem Sanchez, qui plures alios ad id citat dicto numer. 25. nec Auctor noster dissentit, imò id innuere videtur, cum ex aliorum loquatur sententia.

10. Quicumque illegitimi, etiam sacrilegi, & incestuosi, & ex quocunque alio coitu prohibito nati admitti possunt ad Religionem, dummodò eorum virtutes, & merita examinata suppleant defectum natalium. Filius tamen illegitimus monachi nullo modo admitti debet ad Religionem, in qua eius pater viuit, siue antè, siue post natiuitatem ipsius filij professus fuerit, non obstante constitutione Sixti V. quam sic moderauit Gregorius XIV. sed professio istorum non est inualida, etiam si eorum virtutes, & merita non extent, neque excommunicantur receptores non habita matura deliberatione circa eorum admissionem ad professionem, vt Sixtus V. ordinauerat. *tom. 3. quæst. 10. art. 40 & 5.*

De quo vide P. Villalob. 2. part. Summæ tractat. 35. difficult. 10. numer. 8. qui dicit, talium professionem esse nullam, ex constitutione Gregorij XIV. In ea tamen id non exprimitur, vt patebit legenti, & idem nostræ sententiæ subscribit P. Miranda *tom. 1. Manu. quæstio. 19. articulo. 3. conclusion. 3.* vbi addit conclusion. 4. id indubitatum esse post constitutionem Clementis VIII. qui reduxit constitutiones Sixti V. & Gregorij XIV. ad terminos iuris communis, quoad nullitates professionum illegitimarum quoruncunque, ac si nunquam editæ fuissent, idem tenet Portel verb. Nouitius, nu. 11.

Firmatur sē
tentiā Au-
ctoris.

11. Cum illegitimis ex sacrilego coitu natis non est facile dispensandum, ac cum filijs naturalibus. Filij tamen Militum Sancti Iacobi, & aliarum Militarum (exceptis Malensibus Sancti Ioannis Baptistæ, qui absolutam promittunt castitatem) non debent sacrilegi censeri quā tum ad hoc quia Sixtus V. tantum agit de filijs parentum, qui castitatem absolutè vouerunt, non verò de his, qui coniugalem tantum continentiam promiserunt, quales sunt dicti Cōmendatores Militares. *Ibid. art. 6.* vbi sic exponi, & intelligi debere ait id quod dixerat. *Tom. 1. quæst. 13. art. 2.*

De quo P. Villalob. vbi supra numer. 7. qui tenet, vel saltem innuit dicta,

Firmatur &
ruetur Au-
ctoris sentē-
tia.

dicta constitutione Sixti V. comprehendi filios spurios Comendato-
rum Sancti Iacobi, & Alcantara in Hispania. Sed opinio nostri Aucto-
ris (salua pace tanti viri) videtur probabilior, & conformior dictæ con-
stitutioni Sixtiane, quæ cum sit odiosa, debet restringi ad verè, & pro-
priè Religiosos absolutam castitatem vouentes, de quibus tantum agere
videtur Pontifex. Ad quod faciunt tradita à Lesio de iust. 1. tom.
lib. 2. cap. 41. num. 7. & nostræ sententiæ videtur assentire P. Miranda,
tom. 2. quæst. 2. art. 9. medium tenens inter vtranque (nempe Gutier. lib.
3. præsi. quæst. 91. & nostri Auctoris locis) sententiam.

Cætera circa hanc materiam vide supra de dispensatione quoad ille-
gitimos à num. 40.

De immunitate Ecclesiæ vide tom. 2. quæst. 50. per totam, & nos re-
soluimus supra de Ecclesiarum immunitate, resolutione. 56.

RESOLVTIO. LXXVII.

De Indulgentijs.

INDVLGENTIA Absolutè sumpta, est remissio iurisdicti-
lis pœnæ temporalis pro peccatis actualibus Deo debitæ facta à
prælato Ecclesiæ de communi thesauro Ecclesiæ. Indulgentia
verò per modum suffragij, quæ applicatur animabus Purgatorij,
est dispensatio, seu communicatio thesauri indulgentiarum auctoritati
ue facta per prælatum Ecclesiæ pendens quoad suum fructum, seu effe-
ctum remissionis pœnarum à sola liberali, ac gratuita Dei acceptatio-
ne, de qua infra suo loco iterùm redibit sermo specialis, tom. 2. quæst. 85.
art. 1. & 2. De quo Corduba lib. 5. quæst. 5. & 15. & lib. 5. de indulg. quæ-
stion. 42. art. 5. D. Thom. in 4. distin. 45. quæst. 6. art. 2. Nauar. de indulg.
notab. 19. & 22. vsque ad notabile 24.

2. Indulgentia plenaria est remissio omnium pœnarum pro pecca-
tis omnibus debitæ. Licet tamen olim aliud esset indulgentia plena-
ria, plenior, & plenissima, & Iubileus, nunc ex stylo Curie in ratione in-
dulgentiæ idem sunt, vt innuitur in Exerauaganti, antiquorum, de peniten-
t. & remission. At Iubileus differt in alio ab indulgentia plenaria, scilicet,
quoad absolutionem referuatorum, quod ultra indulgentiam plena-
riam solet concedi in Iubileo, vt habet stylyus Curie Romanæ. In quo
etiã practicatur, vt in concessione plenariæ absolutionis Sacramentalis
veniat plenariæ etiam indulgentiæ concessio faciendæ à Confessario in
Sacramento pœnitentiæ, ibidem art. 3. De quo Palud. in 4. dist. 20. quæst.
vlt. Cordub. de indulgent. lib. 1. quæst. 11. artic. 1. Soto in 4. distin. 21.
q. 2. ar. 1. Flor. 1. p. tit. 10. c. 3. §. 36. supplemen. Gabriel. in 4. dist. 45. q. 3.
art. 1. notab. 1. & 3. & art. 2. conc. 9. Syluest. verb. indulgentia, q. 10. p. 1.